

li
na
s

114

UVA. BHSC. 1yR_114

2274

114

~~462~~

~~655,~~

Titulus

Cõprehensio feudale dñi Jo. Raynandi iuris cesa-
rei z pontificij doctoris in quo mira enodantur

Tractatus aureus de nobilitate ab eodem Jo. raynandi
compilatus.

Tractatus sinitatis z extraneitatis.

Tractatus mensurarum z cuius auctoritate fiant.

Tractatus monetarum z a quibus est condenda

Tractatus securitatis domini Guillelmi de cugno.

**Repetitio Baldi de perusio. in. s. qui prouocauit. in. l. vul-
gata tale pactum.**

**Tractatus domini Joan. garonis iurium doctoris de secti-
dis nuptijs.**

Tractatus domini Joan. raynandi de origine iuris

**Duo cõsilia Jo. therry Lingoneñ. vñ de ferijs
secundum de bastardis.**

Cum pri

uilegio

Privilegium christianissimi francorum regis super summā Jo. raynaudī.

Rancoys par la grace de dieu Roy de France. au preuoost de paris. bally de mascon. seneschal de lyon. et a tous nos autres iusticiers et officiers ou a leurs lieutenans salut Repeu auons lhumble supplication de nostre bien ayme maistre hugues decousu docteur en loy droitz contenant que despuys certain temps en ca il sest applique a aditioner et a metre en droit vng liure nōme *L'aprehēsorū iohānis raynaudī* auq̄l il a pris grāt cure et sollicitude tāt en cōposition q̄ en la correctiō. Et pour estre public a este imprime par vng libraire nōme pierre ballet demeurāt en nostre ville de lyon et avec plusieurs grās fraiz et coustemēs tant de la cōposition que correction pour quoy nous ces choses cōsiderees et a la supplication et requeste dudit decousu suppliant a icelluy auons permis et octroye permettons et octroyōs de grace especialle par ces presentes que ledit ballet puisse seul faire imprimer ledit liure: dessus declare ainsi et selon la forme composition et correction par luy faicte iusques a trois ans prochains venans et sans ce que durant lesd. trois ans aultres libraires quelz cunques que ledit ballet puisse aultrement imprimer ledit liure en faisant faire inhibitions et deffenses de par nous a tous autres libraires quelz cunques sur grans peines a nous a appliquer et de perdition de ce quilz y metroyent que de dens ledit temps de troys ans ilz ayent comme dit est a imprimer ou faire imprimer ledit liure selon lad. composition et correction dudit descousu suppliant. par quoy mandons et commandons a tous nos iusticiers officiers et subiectz que auons commis et depute en ce faisant soit obey bonne acremieu le dixneufuiesme iour de may Lan de grace mil cinq cens et seize et de nostre regne le deuziesme par le Roy a la relation du conseil longuet.

Questio dñi Jo. thierry Lingoneñ. iuris cesarei ⁊ pontificij clarissimi interpretis. an sit licitū diebus feriatis dare operam litteris legalibus.

Quia multis dubiū oritur an sit licitū diebus feriatis studere. ⁊ pro evidentia q̄stionis ⁊ elucidatione dñs Alzo. in summa. C. de ferijs. vñ tenere q̄ nō liceat. ⁊ idē tenet Ray. i p̄hemio. fforuz. in. s. ij. facit ad hoc. l. j. ff. de iusti. ⁊ iure. Artes. n. diebus feriatis exerceri non p̄nt. ita ⁊ consequenter adiscere. l. culpa. C. de malefi. ⁊ mathe- maticis. tñ fm. J̄iā opi. sūt glo. i p̄he. feudoz fm aluarotij que dicūt q̄ licitū sit dieb⁹ feriatis legere studere ⁊ docere. no. Q. in. l. diuus. ⁊ in. l. ij. C. de feri. Mā disciplina militaris his dieb⁹ exerceri p̄t. d. l. diuus. ⁊ ēt aduocati his dieb⁹ patrocinari p̄nt l. aduocati. C. de aduo. diuerso iud. ⁊ i p̄hemio. insti. in p̄i. J̄tes qz ea oia his dieb⁹ exerceri p̄nt sine qb⁹ mūd⁹ regi nō potest. l. oēs. ⁊ l. publicas. C. de ferijs. mūdus at regi nō p̄t sine legibus in auten. vt diuine quest. i p̄in. ⁊ in auten. habita. C. ne fili⁹ pro p̄re. iḡ scia legalis his diebus exerceri p̄t. ⁊ hāc op. sequit⁹ est Nicolaus de neapoli. Aluaroto vtrāqz opi. sequēdo sic dicit h̄z Albericū de rosa. quā secut⁹ ē dñs Raphael et do. marti. in di. l. ij. C. de ferijs. Quod aut quis dat operā cā lucri. sicut aduoca- tus vel doctor. ⁊ tñc hoc nō est licitū. Sc̄do aut⁹ dat operam l̄ris cā vitatis scrutāde vñ p̄ ope pio ⁊ tñc licitū est. vñ infero q̄ doc. ⁊ scolares p̄nt legere ⁊ studere cā intelligētie ēt dieb⁹ feriatis in honorē dei no. in. c. j. ēf de ferijs. tñ his diebus studius solēne est vitandū saltē matutino tēpo: vt possint vacare in audiēdis sacrificijs. vt est tex. in. c. placita. xv. q. v. Est aut⁹ studiū solemne quedā disputatio solennis ⁊ sequit⁹ Anto. de butrio. in. c. j. ēf de fer. vbi dicit q̄ nullo mō est licitū dieb⁹ feriatis l̄ris icūbere. qz dies deputat⁹ ad dei seruitiū. deputat⁹ ad seruitiū mūdani nifi eēt studiū de sp̄iali materia in qua studendo seruiū⁹ deo. vñ cōcludit de butrio. q̄ nō l̄z his dieb⁹ studere. qz l̄z actus sit bon⁹ tñ finis est malus. l. l. penl. C. de ferijs contrariam opinionem. tñ p̄ toti⁹ q̄nōis resolutiōe ⁊ ne inter dumos ⁊ vepres q̄nē re- liquam⁹ adduco beatū Tho. ij. q. cxxij. arti. iij. vbi dicit q̄ nul- lus act⁹ sp̄ial⁹ exercit⁹ est J̄obseruatiā sabbati. ⁊ Leuitici. xxiij. c. oē op⁹ huile nō facies in sabbato. ad h̄ ēt facit q̄ dicit beatus tho. ij. q. lxxxiij. ar. fi. vcz q̄ obfauatio festoz nō ipedit ea q̄ ordi- nāt ad hoīs salutē ēt corporalē. ⁊ ide ē q̄ medici licite possunt mederi hoīem diebus festiuis vt p̄bat Jo. vij. c. ⁊ sic clude qd̄ licitū est studere dieb⁹ festiuis dñi mō nō fiat cā auaricie.

Finis

A ij

¶ **C**onsilium domini Jo. thierry. ligoñ. an bastardus possit per
subsequens matrimonium legitimari.

Omnibus diebus inter lunas elapsis sui per con-
tactus an bastardus p subsequens matrimo-
nium possit legitimari. Et prima frōtē dicitur ba-
stardū tali mō posse legitimari per. §. j. instit.
de here. que ab intest. tex. in. §. fi. et ibi glo. iij.
instrumētis. instit. de nup. tex. in. c. tanta est
vis qui filij sint legitimi. tex. in. l. nuper. et i. l.
cum quis. C. de natura lib. quod est verum etiā si aliud matrimo-
nium interueniat Bart. et Bal. in. l. penul. §. vroz. ff. solu. matri.
Bar. in. l. cum decem in fi. ff. de solu. Guil. et Pau. in. l. benignus
ff. de leg. Anto. rosel. in tractatu legitimatiōis. li. primo. Pau.
de castro. in. l. pomponius. §. questus. et ibi alexā. de imo. in. §. si
ex isto tex. ff. de acqui. pos. Item verum etiam si matrimonium
contrahat per laborantem in extremis Bal. in. l. questum. et ibi
Angelus qui hoc limitat. ff. de libe. et posthu. et Anto. rosel. ibi su-
pra Bal. in. l. eam quā. et in. l. nuper. C. de natu. libe. Imol. in. l. si
quis posthumus. in principio. ff. de libe. et posthu. Item verus si
ipse cōsentiat alias nō. Bar. in. l. si. ff. de his qui. vt indig. et arg.
l. iubemus. in fi. ff. de emancipa. lib. Pau. de castro. in. l. scire le-
ges in fine. ff. de legi. Item verum quā natus est ex retenta in
domo alias non secundus bart. singulariter in. l. si. ff. de cōcub.
et Bal. in. l. ex libera. C. de suis et legi. vbi dicit quod spurij incestuosus
si et de adulterio nati nō legitimant per subsequens matrimonium
Bal. in. l. eam quā. C. de fidei cōmis. Item verum etiam si est na-
tus ex clerico in minoribus cōstituto et cōcubina quod per sequens
matrimonium legitimatur Jo. and. in. c. sine culpa de reg. iur.
vi. in mercuriali Bar. in. l. et si cōtra. versi. nō ergo sequens ma-
trimonium. C. de nuptis. Et notandum est vnum dictum quod filij
legitimatur ex eo quod a patre testante appellatur filius in autē.
Ite nqs. C. de natu. libe. et Pau. de castro. §. si. lxxx. et sic psului.

Finis

Index alphabeticus huius voluminis miro ordine cōstru-
ctus.

De littera a

Actionus cumulatio regularit̃
in libellis admittit̃. fo. ix. co. iij.
vers̃. ego etiam induco.

Agi qualiter debeat de spolia
tione feudi. fol. lxxv. col. iij. iij.
z. viij. ver. quero agitur

Alienatio feudi sine domini cō
sensu fieri nō potest. fo. xij. co.
ij. nu. j. vers̃. z. primo nota.

Allodium quid sit. fo. xj. co. iij.
vers̃. quid sit allodium.

Alienatio aliquādo stricte su-
mitur. fo. xx. co. iij. & si. p̃ cuius
declaratione.

Armorū vsus clericis est in-
terdictus. fo. l. co. iij. nu. xxij.

Ascendentes quare nō admit-
tantur ad feudum fol. xxxj. co.
j. nu. vi. & si. quero q̃re.

De littera b

Bellum iustum quod dicatur.
fo. lxx. col. iij. nu. xj. & sic. que sit
iusta z. seq. fo. nu. xij.

Brevitati studē dū ē fo. cplviij.
col. iij. vers̃. tertio nota.

Bonæ fidei possessor an possit
omissa repetitione p̃chagere
ad interessē. fo. xxiiij. co. iij. & si.
quero an bonæ fidei.

De littera c

Casus in quibus vassallus pōt

ipugne dñm in bello. relinque
re. fo. l. co. j. nu. xxj.

Cause p̃pter quas vassall⁹ ex-
cusat si non p̃stet seruitiū dño.
fo. liij. co. j. vers̃. quero an sit.

Cause iuste de iure civili recu-
sandi iudicem que sint. fo. lxxvj
co. iij. nu. ix. ver. que autēz sint.

Cause iuste propter quas excu-
sat vassallus si non petit inue-
stituram. fo. xxxvj. co. iij. vers̃. si.
venio ad questiones.

Castra hominibus priuate cō
ditionis committi nō debent.
fo. lxj. co. iij. & si. dicit̃ ēt̃ glo.

Cause per querelam deuoluit̃
ad principem. fo. viij. co. iij. & si.
septo nota.

Carnem suaz nemo odio habe-
re debet. fo. xlviij. co. ij. nu. xxvj.
& si. sc̃do qz.

Cesar quare dicatur augustus
fo. vij. co. iij. nu. j.

Clericus vassall⁹ an teneat iu-
uare dominuz in bello. fo. l. co.
iij. vers̃. quero an talis.

Conualescere nō pōt quod ab
initio nō valuit. fo. xxiiij. co. iij.
nume. xxxj.

Cōtractus an possit fieri in tes-
tamento. fo. iij. co. ij. vers̃. cūlo
no. Ja.

Coniuratio an possit permitti
fo. lxxj. col. iij. & no. hic p̃mitti

Contractus p̃cart̃ quis z. quas
lis sit. fo. x. co. iij. nume. viij.

Contractus elonarius q̃s di-
catur. fo. xj. co. j. nu. ix.

Cōtract⁹ fact⁹ in fraudē legis
ē p̃hibit⁹. fo. xxvj. co. j. & si. tertio
nota. nu. iij.

De littera d

Delictum patris filijs nocere nō dō. fo. lxx. co. ij. nu. iij.

Dominus res suas ignorare nō debet. folio. lxx. col. ij. nu. viij. ver. item q: dominus

Diuisio est similis permutationi. fo. l. viij. co. ij. ver. itez qz.

Dominus an possit cogere vassallum vt ostendat feudum pro quo est sibi subditus. fo. lxxix. col. quarta. nu. vj.

Dominus qm̄ cognoscit de cā feudali in quo loco cognoscere debeat. fo. lxxx. co. ij. nu. quarta. versi. quero ulterius.

Dominus an cogat iurare evassallo. fo. lxxxj. co. ij. ver. Quero nos videmus.

Dominus an possit facere questam pro defensione patrie. fo. liij. co. ij. nume. xxxj. versi. quero dominus

Dominus an possit alienare suū malus dominium sine licentiā vassalli. fol. xvij. col. ij. nu. xiiij. vsi. quero vidimus.

Dominus consentiens simpliciter alienatiōi rei feudalis sibi preiudicat. fol. xix. col. ij. nu. mero. xv.

Dominus cōsensus an requiratur in diuisiōe feudi diuisibilis. fo. lvij. co. iij. vsi. quero redeñdo.

Dominus an in instrumēto in feudationis pōt dare licentiā alienandi. fo. xiiij. co. j. ver. z sic habes.

Dominus an possit trāsferre

feudum in potentiozem. fo. lxx co. iij. nu. xij.

Domini castroꝝ an possint dare res particulares i emphteosim. fo. xvij. co. ij. vsi. cōtrarium videmus

Dominus an possit imponere seruitutes in feudo. fo. xxij. co. secunda. nu. xxj.

Dominus vadens in subsidium terre sancte an possit facere questam suis hominibus. fo. vj. co. tertia. nu. xxxj.

De littera e

Emptor malefidei an possit repetere precium. fo. xxv. co. j. nu. mero. xxxiiij.

Emptor malefidei si nondum soluit precium an sit tutus exceptione vt venditor non possit cōtra eum agere. fo. xxv. co. secūda. versi. quero quid si malefidei.

Emphiteotica res an possit donari. fo. xv. co. ij. versi. sed quid dicemus.

Emphiteotica res an possit dari in dotem. fo. xvj. co. ij. nu. f. versi. quid autem.

Emphiteota quare possit impignora: re rem emphiteoticas et vassallus non feudum. fo. xx. col. iij. nu. xvj.

Emphiteota quare non potest dare in emphiteosim sicut vassallus in feudum. fo. xxvij. col. ij. nu. vij.

Episcopus sub qua forma nō tet summo pontifici. fo. lxxxij

col. iij. nu. vij. versi. q̄ro sub qua
forma.

Etas. xiiij. annorum. est expe-
ctanda quo ad petēdum inue-
situram. fo. xxxv. co. j. nu. j. & fi.
nota attendi.

De littera f

Feudum receptum a minori-
bus vassallis dicitur ignobile
siue plebeium. fo. iij. co. iij. nu-
mero. xv.

Feudum aliquod dicitur fran-
cum & aliquod non. fol. v. col. j.
numero. xvi.

Feudum quid sit. fo. ij. co. ij. nu-
mero. j. h. iij. iij. & v.

Feudum vnde dicatur. fol. iij.
co. j. versi. quero secundo.

Feudum qualiter & quod mo-
dis diuidat. fo. iij. co. ij. nu. vij.

Feudoz diuisio. fo. iij. co. iij. &
ficulo prima diuisio & i nu. viij.
x. xi. & xij.

Feudum amissum ad quem p-
tinet. fo. xxx. co. j. nu. iij.

Feudalis res an possit diuidi
sine consensu domini. fol. xvij.
co. iij. nu. xij. versiculo. quinto
an res

Feudum an possit per iudiciū
vel transactionem alienari. fo.
xviii. co. ij. nu. xij. versicu. que-
ro an per iudicium

Feudum amissus per offensa-
z vassalli reuertitur ad dominū
suum a quo tenebat. fo. lxxj. co
lūna quarta. & sic. nota feudum
cōmissum.

Feudi pignozatio. est prohibi-

ta. fo. xiiij. co. ij. nume. ij. versica
lo secundo nota.

Feudum paternū alienare an
sit licitum. fol. xiiij. col. ij. nu. iij.
versiculo. & illam.

Feudum si fuit concessum sub
annuali censu. an domin⁹ per-
sonaliter ire cogetur. fo. xliij.
col. iij. & fi. quero quid si fuit.

Feudus in generali obligatio-
ne an venire debeat. fo. xxi. col.
tertia. nu. xvij.

Feudum amissum pertinet ad
propinquozem dominum. fol.
xliij. co. iij. nume. ij. ver. nota q̄
feudum.

Feudalis res an possit pro aia
relinqui. fo. xxij. co. iij. nu. xxiij.

Felonia quid sit. fo. lxiiij. col. j.
numero. xv.

Filij quare non veniūt ad feu-
dum q̄n pater illud alienat. fo.
xxx. co. iij. ver. quero quare.

Femine in feudo nisi ex pacto
nō succedunt. fo. iij. co. iij. nu-
mero. xij.

Frangenti fidem fides eidem
frangi debet. fo. xl. co. iij. versi.
tunc frangenti.

Filia emancipata minor. xxv.
an. nō potest sine consensu pa-
tris secūdo nubere. fo. cxliij. co.
secunda. numero. xij. versicu-
lo. trigesima sexta.

Fraudibus hominum obuian-
dum est. fo. xxvi. co. j. nu. j. & sic.
primo nota.

Furans quinq; solidos de iure
feudozuz suspenditur. fo. v. co-
lumna quarta. versic. preterea
ista iura.

B iij

De littera h

Homagium quid sit. fol. lxxxiiiij. col. iij. ver. et homagium.

Homagium quottuplex est. fo. lxxxiiiij. co. iij. et si. quare quottuplex.

Homagium ligium a quo difert a nō ligio. fo. lxxxv. co. prima. nu. ix. et si. Petrus

Homagium an possit fieri sine feudo. fo. lxxxv. co. ij. versi. quero vidimus.

Homagium qualiter et sub qua forma prestetur. fo. lxxxv. col. tertia. nu. p. versi. quero qualiter

Homagium qualiter prestetur. fo. lxxxvi. co. j. nu. p. et q. ovltari?

Heredem instituere an sit alienare. fo. xv. co. iij. nu. viij.

De littera i

Inuestitura per quos fieri debeat. fo. xxxix. co. iij. nume. ix.

Inuestitura an possit fieri per mediam personam. fo. xxxix. co. tertia. nu. p. et si. quero an possit

Inuestitura in quorum testimonio fieri debeat. fo. xxxix. co. quarta. versi. quero i quoz.

Inuestitura quid est et vñ. dicitur. fo. xxxviii. co. iij. nu. viij. et si. quero quia.

Inuestitura dicitur esse duplex. fo. xxxviiij. co. iij. et est duplex.

Imperato: sub qua forma iuret pape. fo. lxxxiiij. col. ij. versi. quero de imperatoze.

Imperato: tres coronas recipit. fo. xliij. co. ij. nume. iij

Ius retentionis et laudimij an sit in feudo. fo. xvi. co. iiii. et si. s. an in feudo

Iuramentum fidelitatis quomodo prestari debeat. fo. lxxxiiiij. co. secunda. nu. v. ver. quero quomodo prestari

Iura feudozum quare fuerunt redacta in scriptis. fo. v. co. secunda. versi. quero et quinto.

Iura feudozum an sint leges. fo. v. co. iij. nume. xviii.

Inuestitura et infeudatio qualiter differant. fo. xxxv. co. secunda. versi. scias quid nu. scdo.

Iudicis officio est ne quis damno afficiatur. fo. lxx. co. j. nu. vii versi. pertinet enim.

De littera l

Laudimium an debeatur in divisione feudi. fo. lviii. co. ii. nu. vi. ver. quero. an.

Laudum an debeatur per feudi inuestitura. fol. xli. co. ii. nume. xvi. versi. quero an per feudi

Liberi et filie an succedant in dignitate. folio. xxvii. co. iiii. versicu. quero. vi.

Licentia alienandi feudum an extendatur ad personas prohibitas fo. xliii. co. ii. versi. unde quod dixi.

Litigantes de re feudali an possint sentire in alium iudicem fo. lxxvii. co. quarta. versi. quero an litigantes.

De littera m

Mensuras quas statuere debeat fol. cvii. col. scda. nume. primo.

Uulier transiens ad secunda
vota perdit viri dignitatez. fo.
cxxx. co. iii. ver. quarta pena.
Densuras fallantes per quos
sint puniendi. fo. cviii. co. ii. nu
mero. v. versi. sexto queritur.
Dos pdecessoz est seruadus.
fo. viii. co. iii. ver. quinto nota.

De littera n

Nobilitas concessa inferiori-
bus an ad eos trāseat. fo. xcix.
col. iii. nume. xxvii. versicu. nūc
post predicta.

Nobilitas an trāseat ad colla-
terales. f. xcix. co. iiii. nu. xxviii
ver. circa collaterales.

Nobilitas acq̄sita q̄liter p̄daf
fo. c. col. j. nu. xxix. &. vidē dū est

Nobilitatis effect⁹ quis sit. fo.
c. j. col. j. ver. vidē dū est septimo

Nobiles dñr ad dñas plebeio-
rū. f. c. co. iiii. &. itē nobiles dñr

Nobilitas an transferatur ad
bastardos. fo. xcvi. co. ii. nume.
xxii. & si. sed quero.

Nobilitas an trāseat ad descē-
dentes in infinitum. fol. xcvi.
col. iii. nu. xxiii. &. quero tertio.

Nobilitas an trāseat ad legiti-
mos tantum. fo. xcvi. co. iii. nu
mero. xxiii.

Nobilitas an transeat ad fi-
lias. fo. xcvi. co. iii. nume. xxv.
versi. sed quero.

Nobilitas unde dicatur. fo. xci
co. prima nume. v. & si. his igit.

Nobilitas quid sit. fo. xci. co. i.
ver. ideo propriū.

Nobilitas quibus concedi de-

beat. fo. xcvi. co. iii. nu. xviii. & si.
videndum est quarto.

Nobilitas in p̄cto mortis cō-
ferri p̄t. fo. xcvi. co. iii. nume.
xx. versi. item infertur.

Nobilitas an possit cōferri in
inuitū. fo. xcvi. col. iiii. ver. si. sed
iuxta ista.

Nobilitas spiritualis ⁊ theoz
logica que sit. fo. xcii. co. i. ver.
nobilitas theologica.

Nobilitas quedam dicitur politica
fo. xcii. co. iii. nume. ix. versicu.
tertia nobilitas.

Nobilitatis gradus quot sūt.
fo. xciii. co. i. nu. x.

Nobilitas qualiter concedat.
fo. xciii. co. iiii. nu. xv. versiculo
sed quero prius.

Nuptiarū appellatione an ve-
niant secunde. fo. cxxix. co. iiii.
nu. i. versi. eligo.

Notarius scribens falsum in-
strumentum quam manū per-
dere debeat. fol. xxxiii. co. iii.
nume. xvii. versiculo quero di-
citur hic.

De littera o

Omnis dictio in plurali poni-
tur collectiue. in singulari di-
stributiue. fo. lix. co. iii. non ob-
stat dictum Bar.

Ordo scripture est attenden-
dus. fol. xlviii. col. iii. na. xviii.
ver. quarto probat.

De littera p

Pater si est egenz filius etiā

cui magis subueniendum est.
fo. plix. co. iii. nu. xx.

Bona que committatur contra notarium scribentem contractu prohibito. fo. xxxiii. co. prima. ver. veniamus ad secundam partem.

Bene secundo nubentiu. folio. cxxxj. col. ij. ver. prima est.

Persona ecclesiastica an possit se facere hominez alterius. fo. lxxxvi. co. i. ver. quero an psona

Bene molliende et restringende sunt. fo. xl. co. secunda. versi. quidam tamen.

Dignus iudiciale. vel pretorium an possit in re feudali constitui. fo. xxi. co. iii. nu. xix.

Dignus et hipoteca qualiter differant. fo. xxi. co. prima. ver. veniamus ad questiones.

Possessio propria et abusiva an sit necessaria in materia feudi. fo. xxxix. col. j. ver. quero vtriu.

Prescriptio. x. vel. xx. annoru requiritur ad consuetudinem inducendam. fo. xxxiii. co. i. nu. me. xxviii.

Princeps utilitatem publicam incorruptaz seruare debet. fo. viii. col. ii. nu. ii.

Prohibitio extenditur ad casus preteritos. fol. xxxiii. col. iii. ver. primo nota.

Probationes in causis feudilibus qualiter fieri debeant. fo. lxxviii. co. i. nume. pii. versiculo. quero qualiter et qno.

Princepis appellatione continetur rex vel imperator. fol. ix. co. i. nu. v.

Proestatio securitatis vsq ad quod tempus duret. fo. cxviii. co. prima. nume. xvii. versi. sed nunc quero.

De littera R

Rex tenens regnum feudale a superiore si decedat an eius filius possit se intulatur regem absq auctoritate superioris. fo. xxxv. col. iiii. nu. iii.

Rex an possit alienare aliquid per quid fiat eius iurisdictionis diminutio. fo. viii. co. iii. vsiculo. ex quo sequitur.

Rex ante coronationem an possit priuilegia concedere. fo. viii. columna quarta. versiculo. sed an possit.

Res precaria que dicatur. fol. x. col. ii. versiculo. Et precaria dicitur.

Regnū an possit diuidi. fo. lvi. columna tertia. nu. iii. ver. isto de regno.

Reconuentio an possit fieri coram eodem iudice. etiam de causis de quibus alias non esset iudex.

De littera S

Sacramentum fidelitatis qd contineat. fo. lxxxiii. col. ii. nu. me. vi. ver. quero qd et quatum.

Serui ob duritiam dominoz possunt petere quod possint vendi. fo. cxv. co. ii. nu. vi.

Securitatibz superuacuis non est utendus. fo. cxliii. co. iiii. nu. quarto. vsi. ite pro hoc.

Securitas an sit banda in cau
se cognitione. fo. cyvj. co. p̄ma.
nume. viij. versi. sed quero.

Securitas prestatur pp̄ pu
blice persone adhibitionē. fo.
cyvij. co. sc̄da. nu. xij. versic. sed
secundo.

Securitatem frangentes qua
liter sint puniēdi. fo. cyvj. col.
ij. versi. sed quero qualiter.

Securitas quid sit. fo. cxiiij. co.
tertia. nu. j. ver. ⁊ quero primo.
Secunde nuptie appellantur
tertie ⁊ quarte. fol. cxxx. col. ij.
nu. iij. ver. q̄d l̄s secunde.

Signum regis in qualibet mē
sura an sit statuendum. fo. cyij.
co. ij. nu. secundo.

Socius socij mei an dicatur so
cius meus. fo. lxxvij. co. j. ver. op
ponitur.

Status potentum dicitur esse
triplex. fol. lxxxix. co. ij. ver. ex
his patet.

Subsidium moderate est petē
dum. fo. l̄j. co. iij. nu. xxvj. versi.
⁊ debet.

De littera t

Timenti lex ⁊ imperij fauor ē
sufficiens. fol. cyv. co. j. nu. v. v̄.
item q̄ timenti.

De littera v

Vassallus an teneatur cōtribue
re pro filia dñi maritanda. fo.
l̄j. co. quarta. nume. xxvij. versi.
quero de filia.

Vassallus an teneatur confere
re si dominus emat aliquā ter
ram. fo. liij. co. j. nu. xxxij.

Vassallus si velit iurare an de
negabitur ei iuestitura. f̄ xxxij
co. prima. nume. iij. ver. quero
vassallus.

Vassallus vocatus tenetur ad
seruitia. fo. xlij. col. iij. nume. j.
versi. nota. quod vassallus.

Vassallus an possit rem feuda
lem dare in emphiteosim sine
licentia domini. fo. xvij. co. secū
da. nu. xl. ver. quero an vassal.

Vassallus an teneatur iuuare
dominuz suis prop̄ijs sumpti
bus. fo. xlvij. co. secunda. nu.
x. versi. quero an.

Vassallus vassalli priuatur iu
re feudi si offendat dominum
dñi. fo. lxxij. co. iij. nu. primo. ⁊
no. q̄ vassallus.

Vassallus si habet plures do
minos qui habēt oēs guerras
an teneat oīb̄ auxiliū prestare
fo. xlvi. co. iij. ver. q̄ro vidimus

Vassallus contra quos debeat
iuuare dominum. fo. xlvij. co.
prima. nu. xvj. ⁊. quero cōtra.
Vassallus an possit cōpelli pre
stare iuramentum fidelitatis
omnibus heredibus domini.
fo. lx. co. quarta. nume. x.

Vassallus vassalli an teneatur
dominuz domini adiuuare. fo.
lxvij. col. tertia numero quar
to versi. quero.

Vassallus an possit i feudo ser
uitutem constituere. fo. xxi. co.
quarta. numero. xx. versi. que
ro an vassallus.

Vassallus an possit dare re feudalem in feudis. fo. xxvi. co. iij nu. vi. versi. quero ulterius.
Vassallus an possit renunciare feudo invito domino. fo. xxvi. co. j. nu. vii. ver. quero hic.
Vassallus refutans feudis an remaneat in aliquo ligatus domino. fo. xxvi. co. iiii. versi. quero vassallus.
Vassallus qm non adit dominum infra annum et diem an cadat a iure suo. fol. xxviii. co. prima. ver. quero an quando.
Vassallus si efficiatur clericus vel intret religionem statim perdit feudum. fo. xxix. co. iiii. nu. ij.
Vassallus vendens feudum contractus a iudice an cadat in commissum. fo. xix. co. ii. versi. quero quid si vassallus.
Vassallus an possit de feudo testari. fo. xxii. co. iiii. nu. xxiii.
Vassallus si vendat feudum sine licentia domini et postea recuperat an illud perdat. fo. xiiii. co. iii. nume. vi. ver. quero quid.
Vassallus an possit legare feudum. fo. xv. co. ii. nume. vii. versi. quero ulterius.
Vassallus an possit rem feudalem donare. fo. xv. co. iiii. nu. ix ver. quero an vassallus.
Verba aliquid debent opera

ri. fo. cxxiii. co. iiii. ver. secdo.
Veritas non fictio est attendenda. fo. xxvi. co. prima. nu. quarto.
Vendens per falsas mensuras an possit agere. fol. cviii. co. iii. versi. septimo queritur.
Virtutes et boni mores faciunt quemobilem. fo. xci. co. ii. nu. septo. et alij dixerunt.
Vniuersitas si teneat castrum in feudo an singuli teneantur prestare iuramentum fidelitatis. fo. lx. co. i. nu. viii. ver. queritur vniuersitas
Vtilitas publica includens in se priuam preferitur priuate. fo. xlix. co. scda. nu. xix.
Vires coruscant radijs maritorum. fo. lxxxix. co. iii. nu. iij.
Vidua si ingrediatur monasterium perdit viri dignitatem. fo. cxxxi. co. iiii. versiculo. Det. de mote acuto.
Vidue proprie non dicuntur maritari. fo. cxxix. co. quarta. nu. ij. versi. ad secundum.

Finit index alphabeticus huius excellentis operis per quem poterit facillie reperire materias in eodem contentas per additioes versiculos. et folia et numeros in eo additos.

Finis.

Reuerēdissimo. V. dño Petro bonifacij Forozullien. eccle-
 sie canonico dignissimo. sibiq; & affinitate & incredibili amici-
 tia coniuncto Jacobus teullirij. aquensis inter iuriū scolares
 minimus. S. P. D.

Ellem. R. pater ea mihi adesset scribendi vir-
 tus qualis est dicendi animus; vt precipuam
 virtutem: singularem integritatē: incredibi-
 lē sapientiā: admirabilē vite constantiā: qui-
 bus inclita bonifactionū propago (a qua ori-
 gines ducis) exelluit: in diesq; resplendescit
 eo quo merent nitorē ac eloquentia explica-
 re sufficerem. Cum etenim imēsitatem ipsorū considero abpo-
 ret imprimis volūtas imperitiē conscia & hāc dicēdi prouincia
 reformidat. Ratio suadet Sillentiū: ingenij imbecillitas a di-
 cendi proposito non iniuriā dehortat. Terū amplissimis eiusdē
 beneficijs me adeo & demētē & obnoxium existimo. vt cum
 loqui nesciā, fillere tñ sine iusta reprehensione nō possim. Tue
 igi paternitati fiduciā prestabit explorata benignitas: p bre-
 uis aut epistola ac dicendi necessitas veniā (vt spero) facillime
 impetrabit. Originis tue ingenuitas adeo vetustissima ē: atq;
 cōsanguinitatum sēmatibus ornatissima vt si cūcta pcurrere
 attentarē. In quibus clarissimi progenitores tui strenue pua-
 guati sunt: dies me potius q̄. cūctis deficeret. Nec dubito quod
 si quispiāz rethorice artis apprime etiam eruditus verā iporū
 sapientiā: religionē: iusticiā: pietatem & cuiusuis generū vtutē:
 solerti ingenio & rotato carmine pangere hiteretur. quā tan-
 dē rez gestarū magnitudine ac virtutū splēdoze repercussus:
 pauidū caput tremefactus refl ecteret. Cum igi nuper feudo-
 rū libros nō min⁹ vtilēs q̄ disertos in alma nostra aquensi vni-
 uersitate scolastico scolastico & agresti more nōnullis comili-
 tonibus legēdos ac explanādos sumpsissez. Elegans illud cō-
 prebensoriū feudale in titu. de Phi. feu. alie. per Frede. in vfi.
 feu. a profundissimo ac copiosissimo sua tempestate iurium lu-
 mine dño Jo. raynaudi (s; Auinios. origine tuo tñ habitatio-
 ne Masillitano cōciue alteroq; expectabilib⁹ dū in humanis
 ageret in suprema parlamenti prouincie curia cōdominis) nō
 minus acute q̄ eleganter cōpositus (nullis meis precedentib⁹
 bus meritis nulliq; intermedijs precibus. s; tua poti⁹ solita
 benignitate vltroneaq; volūtate) liberalissime mihi prestare
 dignatus es. quē. cū sepius ac sepius relegendo vidissez: eiusq;

incredibiles iuris decisiones acutius rimando inuestigassem
cepi tāta huius viri admiratione simul ac veneratione detine
ri, vt (ceterorum pure dixerim) plane cōcedendum assererem
nullū fuisse iuris feudalis interpretē (post principē Bal. quem
semper excipiendū puto) qui singulas eius iuris ptes accura
tius attingisset atq; genucleasset. Hoc etenim opus tāta facilitate
obmissa verborū pōpa ppositū est, vt et mediocriter erudit^o eo
mediāte ad summe sapientie fastigiū de facili valeat aspirare;
ex quo factū est vt ferre diuti^o nō valueri qui tāti viri lucubra
tiones & opera sine fructu & absq; vtilitate latētia summa cū dili
gentia tū in auctoris iam defuncti memoriā. Tum et ad viuen
tū precipue in iure doctorū vtilitatē in publicū pdirent. Quōq;
inter ceteros impressorie artis magistros Solertē virū Petrū
balletū p̄cipuū cerne: celebre hoc op^o alijs quibusdā eiusdē
auctoris p̄comitatū (prius tñ & dignissimis q̄busdā annotatio
nibus diligentissimisq; tui quondā clarissimi genitoris casti
gationib^o illustratū) imprimendū tradidi, existimans satī^o vt
id quod iā multis annis ap̄d paucos in absconditū latuerat i lu
cē emergeret. q̄ si quispiā tales tacito auctore vigilias suo no
mini impudenter absciberet ipsarūq; (vt pleriq; assolent) ti
tulis furtim superbiret. Suscipe igit. R. pater diuinū hoc op^o
tuo nomini dedicatū & q̄ nup̄ paterna manu scriptū mihi dona
ueras: illud mō imp̄fforia sublimatū. Recipe tueq; liberalitati
pateat oro gratū eē quod facio: & accepta opera quā sincere si
deliterq; exhibeo: que q̄ p̄teritorū tuorū erga me bñficiorū
amplitudini nō cor: respondeat eam tñ (vt soles) hilarī fronte
ac leto animo suscipe: nec tñ munusculi breuitatē p̄tum offe
rentis animū ac deuotionē attende. Ego autē (q̄ im me erit)
fidē studium: laborē: diligentia: solertia: vigiliasq; oēs incessan
ter abibere conabo: vt tuis honoribus tueq; dignitati valeaz
iugiter famulari. Ad quod psequandum is intercedat q̄ toti^o
est bonitatis & vere btitudinis aucto: Vale & Jaco. tuum ama
vt soles: Ex auinione Kalendis Augusti. Millesimo quingēte
simo, decimoquinto.

Finis.

C Florenti & famoso studio eiusque sacre vniuersitati insignite ciuitatis Auinion. Joanes Raynaudi legum doctor ceteros minimus. & dicte ciuitatis originarius. Hunc. vero ciuis Massilie. ac predicte vniuersitatis filium humilem recommendationem: ac honoris et felicitatis augmentum.

Cum su

perueniente casumate quodam & subortis aliquibus turbidis nouitatibus aduersus parlamentum Regium prouicie: seu dominos nostros presidentes in eodem tante solercie et tante scientie viros legum eximios professores quibus ut collega iunctus licet indignus ad propria redierim. ut ceteri domini necessitate compellus. Et applicando specialiter habitatiōi mee: ut tuto refugio volens quemadmodum cum suslibet sapientis interest officium posse tenus euitare. ne animus meus occioso inuolueretur conflictu. Cum ois subita mutatio rerum non sine quodam quasi conflictu contingat animorum proposuerim tunc a labore causarum quiescens: meo prius reuoluens in animo: & quadam reuolutione memrans alis in studio Auinion dñi cursum meum peragerem in

ter ceteros actus publicoster librum feudorum legisse. Quis permixtis materijs fuerit textualiter in ordinate compilatus dare si quidem operam efficacem ut super aliqua constitutione scriberem. & scribendo materiam feudorum reducere breuius ad ordinem. nec silerē que intellectui meo erant clarius explicanda. Assumens propterea onus scribendi confortatus cum illo quo dirigente omnia peraguntur. & teste actore. labor improbus omnia vincit. Mentaliter super amplectus illam excellentem constitutionem imperialem decet solertiam sub rubrica de phi. feudo. alie. per fre. que totius libri fuit reperatrix pariter et ornatrice.

C Incepi igitur. In nomine domini manum ponere ad aratrum. & calamo loco vomeris exarare commixta separando & dispersa hinc inde colligendo ac vtilia sub compendio perstringendo. & agregatam materiam congruenti parti cuiuslibet constitutionis predictę ut notabilius facere potui ad aptando recitandoque super his super his glosas. Et docto. qui in hac scripserunt materia & quorum scripta vidi. scilicet. Ia. d. dño arditiditide. in summa. Do. in summa. Joan. blanchi. in summa que fuit copiosa. Iaco. de bello visu in lectura. Suid. de cug. i. lectura Bertradi caprio

li in lectura qui subtiliter scripsit Be. iac. in libro suo libellorum summe spec. tit. de feudis et in alijs locis. Referendo etiam dicta aliorum qui sparsim in alijs iuris partibus scriperunt. et qui in pluribus consulerunt. vtz Ly. iac. de bur. Bar. Jo. fa. Innocen. Hosti. et Jo. an. et aliquorum aliorum. Nec non reuerendi dñi genitoris mei. Dñi ponch raynaudi in suis consilijs. Plura etiam addendo que vidi in quonibus facti et per modernos recitari. Audio tñ do. Bal. de perusio. super hoc libro scripsisse. Sed quia eius scripta nō vidi id nō recito. Sicque cōtinuato opere huiusmodi ex: diendo materiam et suis vicibus per interualla scribendo: pleui finaliter diuino auxilio mediante quod proposuerā opusculū. in quo spero sub breuitate et in sum. feud. materias fore oēs comprehensas fuisse: quo respectu et vt nomē sit personum rei presens opusculuz duri comprehensorius feudale propria institutōe vocādum. Quod reuerendis dominatōibus: et paternitatibus vestris non ex ipsius operis elatōe. sed de vestroz benignitate: et fidei reuerēter ac fiducialiter transmittō vt saltem iuvenes scholares in hac materia facilius instruantur et a fluctibus delectentur. Non quōd pro hoc ducatum

alijs prestare presumam. Cum ducatu alioruz magis indigeā ignorantie nubilo puolutus. Nec mirēm. Reuerent. patres et domini si que minus rite vlt recte processerim: cum animi ruditas: et ignorantie dempsitas prohibeāt vniū quēque sublimia tractare veniā: propter ea postulans et affectuose desponsens vt ides opusculum licet ex animi propositoris ruditate inter alia opera vtriusque iuris venire nō audeat. Caritas vestra si placet gratenter recipiat: et receptum discretio more paterno corrigat et emādet ignorantiaz et defectus meos benigniter supportando. Confidens saltem quia per causas et occasiones presto in hoc breui labore minus perfecto insurget aliquis melius intelligens: qui aliquid opus perficiet quod erit omnibus fructuosum. Scriptum Dasillie Anno dominice incarnationis Millesimo quatercesimo decimo octauo. Die quarta Aprilis.

Explicit epistola

Incipit tractatus dictus
Comprehensorius feudale.

Lectura aurea Domini
Joannis rymaudi. iuris vtri-
usq; doctoris in titulis feudo-
rum accurata diligētia domi-
ni Joan. tyerri. Lingonensis
In vtroq; iure doct. tersa et
emūcta cū numeris et alpha-
betico repertorio.

Terrialem de
cet solertia.

In noie
sanctez indi-
uiduet trinitat p̄tis filij sp̄i
rit̄i. hec constitutio situata ē
i li. feu. p. coll. xi. siue rubrica d̄
phi. feu. alie. per feud. Et i le-
ctura huius constitutionis ser-
uabo hunc ordinē. Primo pre-
mittā aliqua generalia eundē
tialia circa materiam feudo-
rum. Secundo descēdaz ad ru-
beū. Tertio veniam ad nigrū
expediendo superscriptionem
et constitutionem diuidendor
subdiuidendo. Ultimo quam-
libet particulaꝝ diuisam expe-
diam. Casuz et casus ponendo
Et deinde litteram exponen-
do et declarādo notabilia col-
ligendo: exponēdo et queren-
do in quibus colligam magnā
et maiorem partē materie feu-
dorum immo fere totaz mate-
riam vt notabiliꝝ potero. Pri-
mo igitur querendū est quid
sit feudum et vnde dicat̄ Qua-
liter diuidatur. quo iure sit in-

ductum. Et quare hec cōstitu-
tiones sint in scriptis redacte
Itē an iura feudorum sint le-
ges et p̄ legibus suari debeāt
et an sit liber auctorizabilis.

Dicitur igit̄ feudū siue dif-
finiū per doc. diuersis modis. I
vno modo. q̄ feudum est con-
cessio rei p̄ homagio facta. et feudū
colligit̄ ex. c. si diligenti. et de
symo. et istā diffinitionē ponit
nō approbādo nec reproban-
do Jo. blāchi. i sum. ti. j. in pn.
Jacob. de bel. et Buil. de cug.
in prin. huiꝝ libri. S; ista diffō
non procedit nec est sufficiens
quia sunt plura feuda sine ho-
magio et sacramento fidelita-
tis. vt ca. nulla. j. per quos fiat
inuesti. Et quia homagiū fuit
incognitum tempore huius li-
bri nec in aliqua parte ipsius
aliquid de hoc agitur. Sed dū
taxat de inuestitura et fidelita-
tis sacramento de quibus di-
cam. j. s. p̄eterea si quis. et. s.
fin. quoniam homagium est ex-
post inductuz moribus et qua-
dam consuetudine faciēdo
se hominem alterius vt ibi di-
cā. de quo in spec. ti. de feudis.
s. ij. et Jo. and. in cle. h. s. rursus
de senten. et re iudi. glo. super
verbo. homoq; ligius. **A**lio
modo diffiniūt. feudum quod
est beniuola actio tribuēs gau-
dium capientibus: capientibꝝ
tribuendo et in id qd̄ facit pro-
na et spōte sua parata. hoc po-
nit textus. s. inique cau. feud.
amit. s. beneficium. j. r̄ideo.

Sed ista diffinitio p̄p̄e congruit
 beueficio q̄d est gen^{us} ad feudū
 vt ibi expresse dicit l̄sa. Quan
 doq; beneficium sumitur p̄feu
 do quando simpliciter profer
 tur in hac materia vt. c. benefi
 cium. s. si. de feu. contro. fue. et in
 hac constitutione circa princi.
 3 quia ibi videbitis. **¶** Alter et
 Terti. aliomodo diffiniunt q̄d
 diffini feudū est concessio rei facta cū
 traditioe utilis dñi ad vten
 dum fruendum cum exhibitiōe
 honesti seruitij. Et istud clare
 colligitur ex tex. dicti. s. bene
 ficiū. h. hui^{us} aut generis vbi
 ponitur descriptio beneficij in
 spē prout est feudum. Sed ista
 diffinitio licet appropinquet ve
 ritati est defectiua. cū non fi
 at per essentialia diffiniti.
 Nam de essentia et de proprio
 feudi est q̄libet gratuite cō
 cedatur. quia nō pretestu pecu
 nie conceditur. Sed amore et
 honore domini. vt in cap. j. in
 fi. de feu. da. inuicem legis co
 mi. Item est de essentia et pro
 prio q̄ fidelitate astringatur
 accipiēs expresse vel tacite. vt
 s. per quos fiat inuesti. c. nulla
 in fi. vbi dicit fidelitatem hēri
 sine iuramento ex pacto. q̄ siue
 iuret non tenet fidelitate.
 Item est de essentia q̄ res con
 4 cedatur per imperpetuum si
 cut dicit tex. in dicto. s. benefi
 cium circa fi. et ista deficiūt in
 dicta diffinitioe. **¶** Unde odo.
 in summa sua feudorum in pn.
 primi tituli dicit q̄ feudum est

quedam beniuola accioconces
 sionis rei in feudum date retē
 ta proprietate et cōcesso vsufu
 ctu capiēti. ad hoc vt fideliter
 ei seruiat Et ista diffinitio sa
 tis appropinquat veritati. s. ē
 obscura nec dicit imperpetuum
 nec declarat cui^{us} rei. **¶** Unde
 coniungendo istas duas vlti
 mas diffinitioes possum^{us} aliā
 diffinitionem sic colligere que
 fm me est magis cōpēdiosa.
 licet omnis diffinitio sit peri
 culosa. Loīs diffinitio. ff. de re
 gu. iur. vt dicam^{us}. **¶** Feudus ē
 beniuola libera et p̄petua cōces
 sio rei immobilis vel solo cōpe
 rentis. aut inter immobilia cō
 putare ad vtendum fruendus
 cum translatione utilis domi
 ni. proprietate retenta sub fi
 delitate et exhibitione seruitij.
¶ Dicitur beniuola propter
 verba tex. dicti. s. beneficium.
 Libera propter c. j. de feu. da.
 inuicem legis comif. Et perpe
 tua hoc vult tex. in dicto. s. be
 neficium circa fi. Et istud itel
 ligo de feudo recto. et habente
 propriam naturam vt in feudo
 gardie castaldie. vt. s. de feud.
 gardi. et castel. c. vnico. et in qui
 busdam alijs feudis de quō di
 cam ibi circa descriptioes feu
 dorum. Rei immobilis vel so
 lo cōberentis. aut inter immo
 bilia cōputata vt ca. fi. de feu.
 cog. et dicto. s. beneficium. vt cō
 prebendatur feudum gardie et
 castaldie de quibus statim dixi
 et feudum cameret cauere. vt

Quin
 ta dif
 finitō

in illo. §. fi. et feudum iurium in
 cor: poraliū vsuffru. vsus bosca
 prandi poscendi cretam fodē
 di. lapidē scindendi. et similia.
 de quibus remitto ad Joannē
 blanchi in summa tertie part
 c. fi. et Be. iac. titulo de distin
 ctionibus feudoꝝ. iij. distin
 ctione. et tangam infra ibi di
 stinctionibus siue diuisionibꝫ
 feudoꝝ. um. nec non feudū sol
 date. de quo supra quisdicatur
 dup. §. fin. ¶ Cū trāslatione vti
 lis domini. qꝫ re vera in vassa
 lum ex natura feudi transfert
 vtile dominiū. hoc vult tex. in
 di. §. beneficium. et ideo hoc su
 bhicitur. .j. in diffinitione pro
 prietate retenta. Et hoc etiaꝫ
 volunt clare tex. alibi. de inue
 sti. de re alie. fac. §. fina. et de cō
 trouer. inter vasa. et alium de
 be. c. vno. et ibi notatur. et dice
 tur plenius infra suo loco. i. §.
 calidis. et. §. illud qꝫ p̄cipimꝫ.
 ¶ Sub fidelitate et exibitōe:
 seruitij vt dicto. §. nulla. in fi. et
 dicto. §. beneficium quod ser
 uitium quādoqꝫ exprimit qm̄
 qꝫ non vt ibi dicit in fi. de qua
 materia dicit h̄ infra hoc. §. fir
 miter. ¶ Quero secundo et vl
 terius vndedicatur feudum et
 vt dicunt doc. qꝫ dicitur a fide
 vel fidelitate hoc dicit expres
 se tex. in dicto. c. nulla. p̄ quos
 fiat inuestitura. Sed videtur
 qꝫ ista etymolo. vocabuli non
 sit propria quia etiam in alijs
 contractibus requirit vel exi
 gitur bona fides quam falle

re grane est. l. j. in p̄. in. ff. de cō
 sti. pec. l. bona fides depositi. C.
 de actō et obli. l. bonam fides.
 Sed dic qꝫ in hoc cōtractu feu
 dali magis exigitur bona fi
 des qꝫ in alijs. quia feudum da
 tur principaliter propter fidē
 et fidelitatem vt dicto. c. nulla
 et ti. se. et se. pro quo facit quod
 dicimꝫ in cōtractibus bone
 fidei. in quibus magis exube
 rat bona fides. insti. de actō. §. no. vñ
 actionum. fm̄ Jac. de belloui. dicat
 et Bui. de cug. i locis allegat fides.
 et dicit D do. in summa titu. in
 quibus teneatur vas. serui do
 mino qꝫ fides dicitur quasi fac
 tū dic. qꝫ in facto et dicto debet
 esse vassalus fidelis. et sic i ope
 et sermone: vnde cū lingua nō
 potest seruire vt mutus ami
 tit feudum. vt. §. vt mutuo ali
 ter imperfec. c. vno et debet do
 mino dicere veritatē et iaꝫ sine
 sacramento vt in epistola philo
 berti. §. de forma fidelitatis.
 fm̄ D do. et dicam plenius. j. e.
 §. fi. vbi videbit qꝫ lter sumat
 fides vel fidelitas in hac ma
 teria beneficium vero dicitur
 a beo beas. qꝫ beati facit ac
 cipientem beare. n. idem est qꝫ
 prodesse. l. bonorum. ff. de ver
 borum sig. et rem ad vsum con
 cedere dicitur cōcedi in bene
 ficium. ff. como. l. in comodato
 §. sicut. ¶ Quero tertio quali
 ter et quot modis diuidat feu
 dū. et i ista materia multi mul
 ta et diuersimode scripserunt.
 sꝫ inter ceteros clarius scripse
 a iij

interpre
 ta ad be
 nefici

7
 qd. iij.

runt. Jac. de bel. et Pet. ia. ti. de distinc. cōdo. feudi. Jac. ponit decē diuisiones siue distinctiones feudoꝝ. s. in pꝛic. huiꝝ libri. quas ibi etiam persequit Bertrādus caprioli. Pet. iac. pꝛij. licet aliquē ex eis sint supꝛa siue et improprie. cū nō cōcēnant differentiā specificā. Et deamus igit istas diuisiones: quas reducā ad minoꝛē numerū. et cōpēdioso cōtentus. viij. diuisionibus vt cesser supꝛa uitas. Et qꝫ breuitate gaudent moderni. Not. in. l. j. in prin. ff. qꝫ merꝫ causa. Prima diuisionis feudoꝝ. n̄ est. qđ aliud est paternū. aliud nouū. et aliud femineū. paternū dicitur feudum antiquū a superioribꝫ ascēdētibꝫ acquisitū. hoc est ab eo qui fuit agnationis cōis. s. de gra. succe. in feu. s. h̄ijs dō. et d̄ natura success. feu. circa pꝛici. licet als improprie et stricte dicitur paternū a patre q̄situm s. j. titul. huius. li. s. cum vero corrad̄s. et de success. feud. s. j. cū similibus. Nouū est quod nouiter et de nouo est acquisitum. vt. s. quot test. sint neces. ad proban. no. inuesti. circa fi. Femineū est quod p̄ feminam est acquisitū. s. de benefi. feu. c. vno. et de natura success. feu. c. j. et titu. an maritꝫ suc. vꝛoz. cap. primo. Secūda diuisionis est. qđ aliud est feudū cū fidelitate et aliud cū fidelitate n̄ iurata. vt si ex pacto remittatur sacꝫm. iuxta. c. nulla. in fi. supꝛa per

quos fiat inuesti. in quo notatur dum qđ non est feudū sine fidelitate. licet quandoqꝫ nō iuratur. vt ibi. nec obstat. ti. sequētibꝫ ibidem in fi. quia ibi fidelitas impropriatur vt sumatur pꝛo iuramento iuxta subiectā materiam. l. si vno anno. in princ. ff. loca. Et aliud est feudū cū fidelitate et homag. et qđ sit et q̄r diuidat i legitū et nō legitū. ponit spec. titu. de feud. s. qm̄. circa pꝛinci. et Pet. Jac. ti. s. alleg. in ex distinctione dicamꝫ plene. j. in. s. fi. huius constitutionis. Tertia diuisionis est quod feudoꝝ. aliud ecclesiasticum aliud temporale de h̄ijs breuiter remitto. s. de h̄ijs. qui feud. dare po. in prin. et ti. episcopū vel abbate. in pꝛici. et qui suc. c. vnico. cū cōcoꝝ. Quarta diuisionis est qđ feudum aliud est habens propriam naturā feudi. aliud nō h̄ns ppriā h̄ns ppriā naturā est. qđ est simplex et reatum. purum et liberum et perpetuum. Non habēs propriā naturam est feudum conditio natum: sicut est datum ad seruitium certū. vel ad certā conditionē ex pacto. vt. s. qui sit inues. s. penl. et. s. fi. et de capi. qui cur. vend. c. fi. cū ibi not. de qua materia dicā. j. s. firmiter. Item feudum quid datur alicui vt heredes. et cui deditur habent. de quo. s. de feud. non ha. propriam. na. feud. c. vno. Item feudum gardie. et castaldie. et quod pro mercede

ratū et aliud n̄ iura tum?

io q̄rta diuisionis feudoꝝ.

de pꝛi ma di uisioe feudoꝝ rii. scz pꝛnū nouū et femi neuz.

8 Secūda diuisionis feudoꝝ rii. vꝛz aliud iu

datur. cū sit annuale. s. de feu. gardie. in princ. et ibi not. per Jaco. in rubrica. Item feudū camere vel cauerne. vt. c. fi. de feud. cog. vel soldate. quia ista non sunt perpetua sed finiuntur morte dantis et accipiētis vt tit. quis dicatur dur. s. fi. et refert ibi Jaco. qd tēpore suo vidit ista iura prestari in curia Karoli regis scicilie. Itēz feudum usufructus vel aliud ius cōstitutum grā persone vt de pascendi lenbaprandi de quibus tetigi supra circa diffinitionem feudi. quia morte finitur lege corruptionē. c. de usu fruc. Itēz feuda que ex pacto dantur ad vitam soluz et similia vel feuda in quibus nō habetur successio sicut habet in vero et recto feudo. de quibus dicam infra septa diuisione.

¶ Quinta diuissio feudoꝝ est. quod aliud est diuissibile. aliud indiuisibile. diuissibile est regulariter. fallit i feudo marchie ducatus et comitatus vt in. s. preterea ducat. infra hac cōstitutione. Et idēz hodie in regnis principatibus. baronis. et similibus. de quibus dicam. in s. propterea dncat.

¶ Sexta diuissio est. quod aliud est feudum in quo habetur successio. secundum iuris feudoꝝum regularem dispositionez. Aliud quod non habet talem successionem intelligendo sane successionem in hac materia. naꝝ secundum veritatem non est in

feudo successio iure hereditario ex testamento vel ab intestato. in testamento tamen cōstitui potest feudum sicut dicitur de usufructu et seruitute. vt insti. de seruitu. s. fina. et de usufruc. s. j. Not. ia. s. in principio huius libri. s. est tertio videndum. subaudi per modum contractus. qui potest fieri in testamento. Nota in lege heredes palam. s. fi. et ibi p. doc. ff. de testamen. sic intellige qd dicitur. i. s. preterea. si quis in op. j. Sed est quedam successionis continuatio quia de predecesore transit ad alium. sicut in beneficijs ecclesiasticis. vt not. Johan. de bel. supra de hijs qui feud. da. po. s. et quia in quita opinio. **¶** Dico ergo quod aliud est in quo habetur successio. et aliud in quo nō habetur. Regulariter vero i feudo vero et recto succeditur. si sit paternum seu antiquuz scz vt succedant primo descendentes masculi in infinitum. et illis deficientibus collaterales vsq; ad septimū gradū. vt. s. d. his qui feud. da. po. s. et quia vidimus. versi. quod hodie. et s. hoc quoq; sciendum. versi. licet moderno tēpore. et de grad. success. in feu. in princ. et. s. j. ascendentes vero non succedunt. vt tit. de natu. succedunt feud. in princ. et hoc in antiquo feudo. In nouo vero nō succedūt collaterales. vt dicitur iuribus Femie etiā nō succedūt in feu

not. q
ctus
p̄t fieri
ite
stamē
to.

vide b
i q̄ feu
do suc
das et
q̄ suc
cedāt
in feu
do et q̄
nō et c.

11
quinta
diuissio.

12
sexta
diuissio.

13 do. nisi ex pacto vel nisi eēt fe
 No. q̄ mineū descendens ex femina.
 femie vt dictis iuribus. et tit. quem
 nō suc admodum feu. ad fin. parti. c.
 cedūt vno et titu. de benefi. feudi. ca.
 in feu cum etiam. de qua successione
 do ni. tetigit Joā. fabri. et satis com
 si ex pa pendiose. institui. de serui. s. co
 ctorc. gnatione circa fi. In feudo at
 non recto nec habente oīmo
 dam naturam feudi nō succe
 dit quandoq; vt in feudis gar
 die et castaldie. et qđ p merce
 de dat que sunt annualia vt in
 feudis camere et cauene et sol
 date que sunt ad vitam. vt dixi
 s. in quarta diuisione. quāq; sunt
 fenda in quib; iuxta pacta suc
 ceditur. Et quā p succeditur s; z
 vsus et mores patriaruz. vt in
 regno Fracie. Sicilie et i. no
 mania. vbi fm relata Jaco. de
 bel. et Bertrandi caprioli. pri
 mogeniti succedūt. qđ discre
 pat a iure cōi feudoꝝ fm qđ
 omnes qui eodem gradu sunt
 succedunt equaliter. s. de his
 qui feu. da po. s. et quia vidim;
 p. q̄ hodie. et ti. de succes. feu.
 in p. i. de quo dicā. j. in. s. pre
 terea ducatus. ¶ Septima di
 stinctio siue diuisio feudoꝝ um
 est q̄ aliud cū dignitate. Aliud
 cum peragio siue honore. i. no
 bilitate. Et aliud plebeium. i.
 ignobile. et istam diuisionē su
 mo tā ex dictis. Ja. de bel. p̄ ex
 dictis Be. lac. et colligif ex. il.
 lo ti. quis dicatur dux. et. s. fi.
 feudum cum dignitate est feu
 dum nominatum. vt sunt mar

14
 septi.
 ma di
 uisio
 feudo
 rum

chia ducatus cōmitatus et hō
 die principatus. et regna reco
 gnoscencia superiorē vt. s. all.
 ti. quis di. dux. in p. i. de quib;
 supra tetigi. tales. n. vassalli di
 cuntur proprie imperij que re
 gni capitanei vt. s. d. his q̄ feu.
 dare possunt. c. vno. s. marchio
 feudum eū peragio siue hono
 re est feudū ininominatum qđ
 recipitur ab imperatore vt re
 ge et de tali non est dubium q̄
 est nobile quod idē est cū per
 agio siue honore quod in vul
 gari italicodicitur paradegū.
 vt dicitur in tex. s. fin. quis di.
 dux. et ibi exponitur per Jac.
 de bel. ¶ Itē feudum quod re
 cipitur a predictis habentib;
 a rege vel ab imperatore est ēē
 nobile et habentes tale feudū
 magni valuasores dicuntur et
 hodie etiam capitanei licet im
 proprie dicuntur vt di. s. mar
 chio. et titulo hic pōt eē titul;
 quimno. feu. amit. c. vnico. ¶ S;
 feudum quod recipitur a mino
 ribus vassallis dicitur ignobi
 le siue plebeium nisi ab anti
 quis tēporibus teneant. vt di
 cto ti. quis di. dux. s. ceteri ve
 ro et ibi p Ja. de bel. Et ex hoc
 resultat vulgariter dictū feu
 dum nobile et antiquum sicut
 patet in pluribus recognitiōi
 bus et in feudatiōib; et sic per
 feudum quis nobilitatur per
 indirectus. hoc est per accidēs
 propter rem feudalem nobilē
 no. in. l. j. C. de dignita. lib. p. h.
 et ibi per Bar. dixi plene in fe

15

16
Octava
distinctione

petitione mea. l. nobiliores. C. de cōmerci. et merca. et sicut dicuntur doc. Feudū est quando magis nobile. quādo a p̄ncipe minus nobile. q̄n ab alijs conceditur pro quo. l. si. ff. de albo scri. sicut diximus i armis que a p̄ncipe concedunt. no. bar. in tractatu de armis p̄ma parte q̄one. S; similiter quero qd releuent etc. **O**ctava distinctio est q̄ aliud est feudum fr̄a cum aliud nō. et sumitur ex generali locutione et p̄tica. licet satis possit colligi ex dictis supra in quarta distinctio. Sed ista distinctio pono p̄ declaratōe et vt clarius elucescāt que habentur hodie in vsu. **E**n̄ sicut dixi. s. est dare feudus siue p̄fide aut seruitio certo annua. li sicut cōiter est de p̄pria eius natura. sicut dixi. s. in. iij. dist. et istud dicitur francum sed tamen q̄n venditur datur trezenus. vt videmus seruari. An at̄ p̄m ius cōe feudozum sit dādū trezenum dicam. j. s. p̄terea. si quis. sed si daretur p̄fio annualis sed certū seruitiū et cuz hoc trezenum non dubium q̄ non eēt francum feudum hic t̄n attende aliquando reperit̄ res oimode libera et habetur per possidentes pleno iure t̄az respectu directi dominij q̄ vt̄lis s; sit scita in et subiuuriditio ne alterius et dicitur allodium quod multum differt a feudo. vt. s. de pace iura fir. s. ad h̄ q̄ allodiū. de quo plene dicā. j. in

p̄nci. huius cōstit. vbi agetur de differentijs **F**actus feudalis **F**actus amphiteotici censualis libellarij allodialis. et plurius aliorum similis. et ibi videbitis. **Q**uero vterius et quare. tō quo iure est inductus **F**actus feudalis. et dicuntur doc. q̄ moribus et vsibus cū iure ciuili eēt incognitus. cum in eo non cauet de feudo nec de vassallo. l. vellent dicere quidam q̄ imo q; vassallus d̄ clientis vel cliēculus. s. de alie. fen. s. et clienculus. et t̄n in mult. l. iuris ciuilis fit mētio de cliente. vt. l. ij. in fi. ff. de vsu et habi. et l. si libere. ff. de fur. et l. nō dubito. de capti. sed in illis iurib; sumuntur clientes pro seruitorib; et subiectis p̄batur iusti. de vsu et habi. s. itē qui edium. et. ff. de testa. l. q̄ testō. circa p̄in. et p̄m hoc iura feudozum sunt **S**uetudines q̄ postea fuerunt in scriptis redacte d̄ quo clarius dices infra. **Q**uero et q̄to quare ista iura fuerunt redacta i scriptis. dicit **J**ac. blā. in sm. ti. j. circa fi. q̄ p̄trouersie feudozum aliā iure romanorū d̄scribebāt alie iure lōgobardorū alie s; regni **S**uetudines et alie p̄m vsus altarū partitū et ista describuntur ad l. az s. de feu. cog. c. j. q̄ **S**uetudines in scriptis non erant redacte. **E**n̄ vtile et necessariū fuit scribere et in scriptis redigerie vt memorie p̄mendarent. l. sp̄is ff. de pig. et iusti. de iuro natu. s. et nō in elegans. et ita descri

17
Quo
q̄ta.

Qua
stio. v

pte sunt in hoc libro. ¶ Sed aduerte quod partim sunt descripte cōsuetudines regni. vt ptz supra hic finitur. lex incipiunt consue. regni et partim cōsuetudines alie: vt. s. titu. j. huius libri. et partim sunt incerte p̄stitū. imperiales lotharū: vt. s. titu. j. constitutiones feudales dñi lotharū ꝛc. et ti. seq. et ti. de probi. feu. alie. per lotha. Item corradi: vt tit. de l. corradi. et titu. de capitulis corradi. Item heroici. vt. j. ti. j. quot testes sunt ne. ad pro nigra. Item frederici: vt tit. de pace tenē. et tit. de pace iura. fir. et in hac presenti constitutione et. j. titu. de statutis ꝛ cōsuetu. tra. libertate ecclie ꝛc.

18 ¶ Quero sexto an ista iura feudorum sint leges. et p̄ legib⁹ seruari debeant. ꝛ an sit liber autorizabilis seu authenticus. ¶ Et p̄mo vident q̄ nō imo videantur quidā vsus ꝛ cōsuetudines p̄batur supra in pri. huius libri. dñi dicitur in rubrica incipiunt consuetudines feudorum ꝛc. et in titu. de consue. recti feudi. immo etiā videntur consuetudines locales alie cuius regni: vt tit. hic finitur lex incipiunt cōsuetudines regni ꝛc. et alique mediolan. vt in princi. titu. huius libri. s. fi. et de alie. feudi paterni. c. non est consuetudo. cum Lynus.

¶ Scōdo p̄batur quia ista iura fuerunt q̄ plurimū composita p̄obertū de orto. ꝛ Geraldū

et agapisti. vt patz. s. de feud. cogni. in pn. et. s. in qui. caus. feu. amit. in princ. et de capi. q̄ curiam vendi. in plurib⁹ capitulis. et tñ illis nō apparet da tam potestate legis cōdende. sicut fuit in iuriscōsultis q̄ iura cōdiderunt. vt. C. de veteri iure enucle. l. j. s. j. ꝛ. l. ij. s. que oia. ꝛ in probemio insti. s. ciqz hoc. et. s. igif post libros. igif nō videt liber autētic⁹. ¶ Tertio videt qd̄ ista iura nō debent seruari p̄ legibus. vt sint autentica. qz p̄mittunt duellū vt. s. de pace tenē. s. j. ꝛ. ij. et. s. si rusticus. ꝛ. s. similes rusticū s. seq. vbi etiā de purgatiōe q̄ solet fieri iudicio diuino ꝛ vulgari: qd̄ tñ iura ciuilia ꝛ canonica aborēt. l. qua actiōe. s. si q̄s in colluctatiōe. et ibi not. ff. ad legē acquil. et eꝛ de cleri. pug. in duello. et tit. de purg. vulg. per totū. ¶ Preterea ista iura ordinant qd̄ qui furatus fuerit quinqz solidos suspēdatur vt dicto titu. de pace tenen. s. si q̄s quinqz solidos. qd̄ iura et leges p̄hibent. qz pro furto quis non dz mori autēz sed nouo iure. C. de serui. fugi. Et per ista vident ista iura nō esse leges. Nec istum libꝛū esse autenticum et in hanc sententiam videt se inclinare Ber. Jaco. in titu. de causis. ex qui. vassal. quā est de iure scripto. debet amittere feudū. dicens quod non reputantur iura vt ligent rēgnicolas francie in

an vnti
mores
feudales
sunt leges

telligende sane de regnicolis lingue occitane: q̄ non dubiū de alia parte. que regitur suis cōsuetudinibus. Et intelligit idem petrus. q̄ nō ligant nisi quaten⁹ ex aliquibus cōstitutiōnibus feudoꝝ sumunt aliq̄ que autentice incorporate sup legibus. C. Sed in contrariū tenent quasi oēs ceteri docto. q̄ immo sint iura autentica. et pro legibus sint seruanda. Et primo hoc tenet Jaco. de bel. s. in titu. j. hui⁹ libri. s. fin. referens quod octo vicib⁹ legerat hunc librum. et tamen anna nō fuerat sibi mota hec questio. nec de illa cogitauerat. Et multū eleganter pbat quattuor rōnibus. ¶ Primo ab aucte. l. nā vt ait. ff. de legi. et. l. septimo mense. ff. de statu ho. quia iste liber insertus est: et incorporat⁹ inter libros imperiales. sc̄s inter libros autē ticoꝝ et tres libros. C. imperatore patiete et tollerante: et p̄sumendū est q̄ ipso mādare et sic censent ei⁹ constitutiōes ⁊ ab oibus seruāde. C. de emē. in situ. C. s. fi. et de veteri iur. enucle. l. j. s. oia enī. immo dicit Ddo. in autēf. cassā. C. de sac. sanc. ec. q̄ expresso mādato impatoris fuit iste liber hic incorporatus. Unde refert q̄ post coronatiōē frederici iunioris sub papa honorio. sub āno dñi. D. ccxx. die scti martini ipse imperator mandauit

suas cōstitutiōes. seꝛ istā ⁊ de pace tenenda. et de pace iura fir. et de sta. et cōsue. cōtra libertatē ⁊c. et alioꝝ predecessioꝝ rum in studio bononiē. vt et illas componeret et aptarent eis singulas. l. c. sub cōgruentibus titulis ⁊ tic do. Hugol. doc. bononie p̄nc libri i cor: porauit mādato sibi factō. vt post ix. coll. autenticōꝝ diceretur. p. collat. et extraxit certas autenticas quas collocauit in. c. ¶ Secōdo probat idem Jac. ab opinide. quia cōmunis opinio est q̄ sit liber autorizabilis in oib⁹ studijs. ⁊ glo. illū allegāt tam in iure canonico quam ciuili in suis titulis et capitulis et cōmunis opinio multū operatur. l. j. C. de testa. et. l. barbarus. ff. de h̄is qui sunt sui vel alie. iu. Immo est. ff. de officio p̄torj. Nam negocia aut deciduntur iure sue legibus romanorum aut iure lombardorum. aut iure consuetudinario feudali. ita dicitur ad litteram. supra de cog. feu. cap. primo. facit insti. de offi. iudi. in principio. Sed cum nec in iure ciuili romanoꝝ. nec in iure lombardoꝝ caueatur. de natura cōtractus feudalīs et tetigi supra in quarta questione. igitur decidentur p̄ ista iura olim cōsuetudinaria. nūc vero scripta: maxime cum alie consuetudines non reperiantur super hac materia scripte.

Quarto pbat idē Jac. a simi-
 libus. l. a ticio. ff. de vbo. obli.
 Hā iura ciuilia romanorū ori-
 ginē parti sumpserūt ex iure
 nō scripto. quo vna ciuitas yte-
 batur vt. §. et nō elegāter. istit.
 d iure natu. Et sic illud ius nō
 scriptū post redactū in scriptū
 fuit cōe et ciuile. ita etiā in p.
 posito ista iura in hoc libro cō-
 tenta. l. 3. p. i. fuerūt cōsuetudi-
 nes. tñ postq̄ redacta sunt in
 scriptis et maxime in corpora-
 tā inter libros iurū. dici debēt
 iura gñalia. et ita do. Jaco. fir-
 missime cōcludit. cui? opi. seq̄-
 tur Joan. an. in nouella. e. de
 feu. c. ij. et d. rescrip. c. ij. et idez
 Bertrādus caprioli. §. in prin.
 hui? libri. vbi notabilr etiā dicit
 qđ hec iura sunt cōia et gñalia
 nō qđ dicant iura romanorū
 vel lōgobardoz. S; ira feudo-
 rū. Et l. 3. olim dicerent psuetu-
 dines tñ hodie sunt iura scri-
 pta. nec ob. §. in p. i. hui? lib: i
 in rubrica incipiūt cōsuetudi-
 nes et in plurib? testib? in
 quibus appellant. psuetudies
 q; illa referūtur ad olim. cum
 tñ sic essent et ideo debēt ex-
 poni consuetudines. que olim
 erant et dicebātur. Sed hodie
 sunt iura scripta et leges. In
 hoc etiā videt residere Buid.
 de cug. §. in prin. hui? lib: i. et
 cōiter ita tenet et absq; dubio
 fictenē dū est. Quicqđ dicatur
 de regno frācie an ibi serētur
 vel nō. vel de alijs terris vbi ē
 alius vsus et aliter seruat. Et

in illis verificatur quod dicit
 Joā. fa. in aut. ingressi. C. d. sa.
 sanc. ec. qđ feudalicia regi fran-
 cie redacta sunt ad p̄monia-
 lia. Sed quo ad alias ptes ista
 iura sunt autētica et p. ll. ser-
 uant. et feuda tenent suā natu-
 ram. Restat tollere ratiōes cō-
 trarias: vñ nō obstat. ista iura
 noiari consuetudines et. q; iā
 respōsus est. q; olim sic dicebā-
 tur. licz nūc postq̄ redacte sūt
 in scriptis sunt iura coia feu-
 dorū. Hō obst. illa esse localis
 q̄ in alijs sunt q̄ plurimū gene-
 ralia. Hō obst. illos obertuz et
 Geraldū non habuisse potesta-
 tē et. q; sufficit qđ iste liber sit
 incorporat? et approbat?. Sic
 etiā solet fieri disputatio de li-
 bro decretoz. q; cōpillatus p
 gratianū. sed est autorizabilis
 et approbat?. Hō obst. qđ per-
 mittat ouellas; q; ius l. 3. ciuile
 et canonicū nō admittāt. tamē
 ius feudoz qđ est aliud q̄ ro-
 manoz aliter potuit dispone-
 re. Et sic etiā pōt rñderi ad ra-
 tionem factā. de. §. si qs quinq;
 solidum. vel aliter quod ibi lo-
 quitur de tali furto commissō
 in fractionem pacis. ita nota-
 uit glo. §. de pace iura fir. §. in
 iuria. glosa tertia circa finem
 que est solita dici habere cau-
 dam scorpiōnis.

**De prohibita feudi alie-
 natione per fredericum.**

Rubrica cōstitutionis.

Remis

sis. his generali-
bus ad materia-
seuodum descenda-
mus. scdo ad rubricam huius consti-
tutionis que intitulat de pro-
hibita. feu. alie. per fredericū
Et pmo opponit cōtra rubri-
cā inter rubrū et nigrū debet
esse cōgruitas et cōuenientia.
cū per unū colligat intellectus
alterius. l. ij. ff. de sta. ho. r. l. j. si
certū pet. sed hic nō est cōgrui-
tas nec cōuenientia: qz plus con-
tinet nigrū et de vltorio: i r po-
ti? extranea materia q̄ de alie-
natione feudi. vt ptz. j. j. s. pre-
terea. si q̄s infeudat? vsqz ad
finē. Secundo fatendū est qd
minus continet rubeum quā
nigrum faciendo denomina-
tionē a prima parte cōstitutio-
nis cā breuitatis. l. j. in p̄nci.
et ibi notatur. ff. qd̄ metus cā.
nec mirum qd̄ min? contineat
quia sic est supra de phi. feud.
alie. per lotha. vbi subiūntur
alie due cōstitutioēs que tra-
ctant de alia materia. sic ha-
bemus ecōtra qd̄ rubrica pl?
continet quā nigrum: vt. C. de
religio. r̄ sup̄re. fu. et aleatorū
et tamen ibi nihil dicebatur
de aleatoribus. licz̄ postea fue-
rit addita cōstitutio greca alea-
rum ludus r̄c. et tit. de re. cre.
et iure iurā. vbi non tractatur
de rebus creditis. nisi in titu-
lo ibi sequenti. Quero quare

ponat in rubrica hic hoc ver-
bum per fredericum. Respon-
deo ad differentiam rubrice.
de prohi. feud. alie. per lotha.
Quero de continuatione ru-
brice Jaco. de bel. conatur cō-
tinuare dictus est supra multi-
pliciter de iure feudoz et quia
feuda contingebant alienari
in magnum preiudiciū in quo
fredericus puidit ideo subijci-
tur hic titulus. Sed aduerte
quod in isto libro. sicut nec in
alijs collationibus autenticorū
non possunt proprie fieri
continuationes rubricarum.
sicut nec. ll. C. continuatur no-
tauit. glo. in. l. ij. C. de petit. bo.
subla. lib. decimo. Rubrice ta-
men. ff. r̄. C. bene continuā-
tur. et propter congruitatem
earum. argui potest de situa-
tione legū. vt. l. ij. ff. de sta. ho.
et. l. j. ff. si certū pet. s. allega.
Rubrica tñ que habet pfectū
sensum pot̄ pro iure allegari.
vt supra ep̄m vel abbate r̄c. et
et̄ vt lit. nō cōtest. et ibi p̄ doc.
et. C. ne fideiuss. do. dentur et
ibi not. glo. circa finē. facit qd̄
not. C. d̄ impo. lucra. de script.
l. vna. s. penul. ibi si ad p̄mo-
dium tituli r̄c.

De rubrica venio
ad nigrum.

Herpedi-
tus. Ter-
tio lo-
co. et reperitur que
dam superscriptio. idem Au-
gustus vniuerso populo. Et

debet exponi. idem scilicet Fredericus. ut est descriptum supra institutione presentis. Sed quare dicatur Augustus. potest dicere sicut norant. glo. in rubrica probemij institutionum. in rubrica probemij. fororum. vel melius secundum Joannem fabrum. ibi valet in probemio insti. et secundum historias romanas. dicitur ab octaviano Augusto qui auxit imperium. a quo ceteri imperatores dicti sunt Augusti. in quo non curo insistere. Sed unum non omitto. quod cum hic dicatur uniuerso populo. Not. esse legem generalem quod etiam colligitur. §. i. cum dicat editali et perpetuo valitura etc. ut. l. leges ut generales. C. de legi. Descendamus amodo ad textum huius constitutionis imperiales. quam diuiso per nunc et ingressu in duas partes principales. licet diuersi diuersimode diuidantur. Primo exordium subiungendo occasiones legis condende. Secundo statuti. secunda in. §. habito igitur. et ibi videbimus subdiuisiones. Et maxime sic diuisio. quia summa et bona diuisio debet esse binembris vel saltem reducibilis ad binembrum. secundum logicos. et probatur in lege in summa. C. de sta. ho. Sed primo exponemus primam partem.

Imperia;

lem. Hoc principium

diuiditur in duas partes. Primo ponit quoddam antecedens. Secundo infert ad consequens. scilicet ibi quapropter. Et loco casus dicit quod imperator exordies dicit quod sicut ipse studet subiectorum comoda procurare ut singulorum status seruetur illesus. Item etiam studet curam reipublice gerere. ut regni utilitas incorrupta persistat. quasi dicat quod utilitas publica potius despectari. et ideo cum ipse quere monias recepisset de alienationibus feudorum dum pro tribunali cederet apud Roncallias per quas alienationes debita seruitia amittebantur. et honor ac status imperij diminuebantur pro tanto intendit imperator super hoc provide re sicut provide in. §. habito igitur etc. hoc dicit. Expono litteram solertiam. i. prudentiam et sagacitatem et dicitur a solo. quod est totum et ars artis. quasi totus in arte. nota. insti. in probemio. §. cumque. de vocabulo sunt plures text. in. l. §. non fuit. ff. de dolo et. C. de his qui ve. eta. cupel. §. i. §. feminas. et lege si vindicari. in fi. de penis. inde dicitur insolentia per contrarium. l. §. pen. C. de reuocanda. dona. Sequitur ulterius in littera iugiter id est continue. l. §. C. de feriis. et. l. liber. C. de ioffi. testa. et ibi not. Quapropter hic est secunda pars et ponitur illatio. quod denotat hoc haberi quapropter

quod est illatium. l. fin. C. de iur. om. iudi. sicut sibi quo circa vt supra. c. j. s. j. et sicut verba per lotha. c. j. s. j. et sicut verba ergo igitur. ideo propterea et similia que sunt coniunctiones rationales scdm gramaticos Boncalie nom^e est loci de quo etiã fit mentio. s. de pbi. feu. alie. per lotha. c. j. Beneficia. i. feuda. nã beneficiuz pprie est genus ad feudũ. s. in qui. cau. feu. amitta. s. beneficium. licz quandoq; permissiue vnũ pro alio ponatur: vt. s. si de feu. cõtrouer. fue. c. bñficiuz. dici. s. circa diffinitiones feudi. Que ab eis tenebant. ⁊ sic in recto feudo de quo dicitur. j. s. callidis. ⁊. s. in super. ⁊. s. seq. dñoz alibi dicitur senioruz vt. s. de probi. feud. alie. per lotha. c. j. Licentia attende qz. j. s. j. dicitur permissione. de quo ibi dicitur. Libelli nomine. est qdã cõtractus ad instar emphiteosis sub villi pensioe. de qua dicam infra et eius naturã potnam Debita seruitus scilz incerta s̄m propriam et rectam naturã cõtractus feudalis. de quo. j. s. firmiter. licz ex pacto impropriando naturaz feudi possit esse certã seruitiũ. vt ibi dicã. et tegiti. s. in. iij. diuisione feudoz. Expeditionis in qua solet succurri principi per subditos de seruitijs vt dicitur. j. s. firmiter. Dinuebatur fuit ergo occasio. imo ratio necessaria in hoc prouidendi. vt sta-

tim in sequenti. s. habito igitur ⁊c. ¶ Ex isto principio colligo notabilia. Unde nota primo qd imperator more recte scribetium incipit ab exordio ⁊ probemio sicut notauit glo. fin. rubrice iusti. in probe. qm tales prefationes ad materiã facilius nos perducunt et euidentiozem prestant intellectũ l. j. in fi. ff. de orig. iur. et tales prefationes causam finalẽ inducunt. l. fi. ff. de heredi. instit. et ibi not. per Barto. talibus enim prefacionibus et narrationibus maxime per principem factis super quibus constitutio dispositio sua fundatãdũ est. et fidẽ plenã faciunt vt i cle. l. is. de pba. cũ ibi not. gl. fina. Secõdo not. ad curã publicis spectare utilitatẽ ⁊ subiectorum cõmoda inuestigare. concor. s. s. pphib. feu. alie. p loth. c. j. C. de nup. l. iperialis. in pn. et in autẽ. de questore in pñci. coll. viij. in autẽ. vt disse. iudi. in pñci. coll. ix. cũ multis similibus. Tertio no. de aduerbijs ita vt de quibus dicitur. j. in oppositionibus. Quarto not. imperatorẽ qñq; p tribunali sedere et tenere cõsistoriũ suũ sic etiã dicit. s. de probi. feu. alie. per loth. c. j. quo casu dicitur publica leticia. vt. C. publice leticie. lege vna. et ibi glo. super vbo. sacros vultus. Quinto nota more predecessoz seruari maxime in sedendo lege more:

2 Nota ad curã principis spectare: utilitates publicas in corruptam seruare ⁊c.

maior. ff. de iure oim iudi. l. pe. ff. de iusti. et iure. mos em̄ fi delissime vetustatis retinend⁹ est. vt. l. testamēta omnia. C. de testa. ¶ Sexto no. per querelā deuolui cās ad principem. qđ examinabo infra per modum questionis. ¶ Septimo nota alios subi imperatori dici p̄ncipes. vt in text. ib a principi bus Italicis de quo tangas in oppositionibus. ¶ Octauo nota. de tractu libelli cuius materiam examinabo per modū questionis. Nono no. qđ omne illud per quod honor et status imperij vel regni diminuitur fieri prohibetur. concordat. s. d. p. bi. feu. alie. per lot. c. i. ¶ Ex quo sequitur qđ imperator vel rex non possint alienare aliqd per quod fiat iurisdictionis vel dominationis imperialis. seu regalis diminutio. quod intel ligunt doc. fi. fiat magna dimi nutio imperij vel regni. v. als eno: mis ledatur qz tunc nō va leret et interueniente iuramē to vt. c. intellecto. ex de iure iu rando. secus si als non ita lede retur nec fieret tanta diminu tio qz tūc et p̄iudicaret succes sori in regno vel imperio vt. c. abbat⁹ sanc. ex de re iudi. li. vj. hoc posuit notabiliter spec. in ti. de instru. edic. s. nūc aut vi dēdum in fi. et bar. i. l. prohibe re. s. plane. ff. qđ vi aut clam. ¶ Et ista faciunt ad qđnes an tiquā. an valuerit donatio factā ecclie p̄ cōstitinū. de qua p̄ gl.

in autē. quō oportet episcopis et clemē. circa principius. et ibi Jaco. de bello. et per Jaco. de butri. i. probemio digestorum. et ibi per alios doc. et per Joā. an. i. clemē. romāi. s. porro. gl. disputāt aliqui de iure iuran. ad que loca causa bz euitat⁹ re mitto. cū ista nō sint p̄ntis spe culationis. ¶ Hūc opponam⁹ ¶ Tertius. Et primo opponit qz hic circa princ. dicit in littera regnidū dicit vt regni vtilitas icorrupta p̄sistat et. et infra ibi qđ alijs fidelibus regni et. et tū circa fi. d. et honor impij et. et sic ista sunt diuersa. Solutio di co qđ ista ponit promiscue. s. re gnus pro imperio. et iperius p̄ regno. cum impator rex roma norus dicat et concordat ad hūc promiscuus vsus. i. l. fi. C. de le gi. circa pri. ibi i regale sensum p̄tēnat et. et. s. s. ibi regina in terpretatidēz obtinere et. vel dicitur impator rex a maiesta te regnātis. l. digna vox. C. de legi. Quis vt dicūt doc. pri⁹ di cat añ coronatidē rex. et post impator vt i cle. romāi. s. du dum. et ibi no. de iure iurā. per Joā. an. et p̄ Bar. i. dñi. ad re primādum. glo. super r̄bo im perator⁹ et glosa seq. ¶ Sed an possit añ coronatidēz p̄uilegia cōcedere et iurisditiōez exerce re ibi videre potest. et per Ly. recitantē disputationem Jac. de are. in. l. bene azenone. C. de quadri. p̄scriptione. ¶ Op̄ ponitur quia tex. dicit et vti⁹ re hoc r̄bo

Et sic
fac ad
qđnes
an do
natio
ecā ec
clesie
p̄ ipa
torem
p̄stati
nū va
luit de
q̄ vide
p̄ glo.

Op̄ i.

An in
pator
añcos
rona
tidē
possit
p̄uile
gia cō
cedē

hoc verbo, vtalicis principibus per qđ videt denotari. Quod alius qui subest imperatori dicitur princeps contra qđ ad ipsum imperatore spectet solus hoc nomē. vt. l. princeps. ff. de legi. et. l. princeps. ff. de verb. signifi. Solutio imperator vel rex per excellentiaz dicitur princeps. Alij per superioritatem respectu subiectorum suorum.

S **U**nde in dubio qđ verbum princeps profertur intelligitur de imperatore vel rege. vt in iuribus contrarijs. Quis aliquando dicatur princeps a feudo sic nominato. vt in principatu avarayce de pinayrolis vel tarate et **L**yn. de quo. j. i. s. preterea. ducat. **O**pponitur vterius de fine tex. ad principium. nam in fine habet qđ p tales alienationes feudoz diminuebatur status imperij in quo versatur utilitas publica et ideo prouidetur et in hoc profertur utilitati priuate venditum feuda. et tamē supra in principio videtur velle scđm ibi exordita contrarij. cū dicat: ita rei publice curam gerere et subiectoz cōmoda inuestigare: vt regni utilitas incorrupta persistat et singuloz status iugiter seruetur illesus &c. et sic videtur parificare utilitatem publicam et priuatam. vt vna nō preferat alteri. qđ est contra iura cum publica preferat. C. de primipil. l. utilitas. lib. xij. **P**reterea in constitutiōe lotharij. s. d. phi.

feud. alie. per lotha. c. j. in suo exordio hoc expresse dicit hanc utilitatem publicam preferri ad quam constitutionem hec. l. se refert et illam extendit: vt. j. s. primo. Solu. dupliciter qđ itel ligatur principium huius littere opz referre singula singlis: vt dicamus decet imperiales solertiaz ita rei publice curam gerere vt regni utilitas incorrupta persistat. et ita subiectoz cōmoda inuestigare vt singuloz status seruetur illesus. q. d. qđ licet velit singulorum statum seruare illesum. tamē vult utilitatem regni seruari incorruptam que corrumperetur si permitterentur tales alienationes. **N**ec est nouum qđ singula singulis referant. q: sic habem. C. de cadu. tollē. l. vnica. s. sin autem sub cōditione. et ibi not. glo. super verbo ex fortuna: et in auten. de exhibē. et intro. reis. coll. v. circa principi. et ibi nota. glo. scz iudicialib. et. l. qui in futurum. s. j. ff. d. pact. **E**t ista possunt ad multa prodesse. et ideo reuerendus genitor meo recolende memorie inferebat hec iura ad qstiones. **L**auetur statuto auinion. de filiab. maritatis dotat. a pfe vel a matre. vt nullū regressus habeat ad bona paterna vel materna quod intelligat referēdo singula singulis. s. qđ nullū regressum habeat ad bona paterna qđ a patre: vel materna qđ a matre dotate fuerūt: et ad hoc

Ho. q
opz re
ferre
singula
singul

etiã notabiliter allegabat. l. j. C. de hijs qui. latro. occul.
No. p **libel** **lis** **re.** **E**go etiã induco ad aliam
 questionẽ. Tu scis qđ in libel-
 lo regulariter amittit cumu-
 latio actionũ: nisi in casibz cõ-
 tentis in regulis datis. p̄ doc.
 in quibz est prohibita cumu-
 latio. de quo p̄ **Dyn.** in. c. nullz
 pluribus. de reg. iur. lib. vj. et
Tyn. et **Barto.** in. l. edita. C. de
 eden. **P**one in libello petitur
 certa res et certa pecunia, et
 sic cogit reali et personali. re-
 spectu diuersoz et cõcluditur
 simul petẽdo cõdẽnari ad dã-
 dum et restituẽdũ. An talis li-
 bellus p̄cedat: et per p̄dicta
 defendi. als talem libellũ red-
 dẽdo singula singulis. vt illõ
 restituendũ referatur ad rẽ ⁊
 dãdũ ad p̄sonã p̄ iura p̄dicta.
Scõdõ mõ põt solui dicta oppo-
 sitio vt lra planelegat ⁊ simpli-
 itelligat vt facit fm̄ tñ vitatẽ
 istoz aduerbio:ũ et eorum re-
 strictionẽ. scz ita et vt put ad-
 uerbiũ similitudinis. et quan-
 tũ sic vel sicut. et aduerbiũ vt
 est demonstratiõis: et ista duo
 aduerbia qñ iungunt sic q̄ vnũ
 se referat ad aliud faciunt ⁊ in-
 ducunt modũ. allego duos tex-
 tus mirabiles ad h̄ in. l. liber-
 tas. §. h̄ scriptura. ff. de manu.
 testa. ⁊. l. si cui legata. ff. d̄ fide-
 ius. liber. facit. j. §. preterea du-
 catus. in ver. ita vt omnes ⁊c.
Ex quo sequit qđ impator vo-
 luit in p̄posito concludere qđ
 ipse intẽdit ita vtilitatẽ et cõ-

modõ singulo:ũ seruare: vt tñ
 vtilitas publica non ledatur
 operantibz hijs aduerbijs ita
 vt et sic cessat oppositio de di-
 ctione vt qñ p̄ se ponit vel als
 videri põt in. l. j. C. de hijs que
 sub. mo. p̄ glo. et doc. ⁊. l. cũ ab
 eo. ff. de cõtrabẽ. emp. ⁊ p̄ bar.
 in. l. quibz diebz. §. si. ff. de cõ-
 ditio. ⁊ demõ. ⁊ p̄ **Bar.** ⁊ alios
 doct. iuris canonici. in. c. si. eẽ
 de p̄ditio. apposi. Restat circa
 istam primã partẽ q̄rere de ali-
 quibus. **P**rimo q̄ro. an per
 q̄relã cause deuoluant ad pri-
 cipem. et nõ est dubiũ de q̄re-
 rela q̄ fit per appellationẽ. nã
 de minori ad maiorẽ deuoluĩt
 causa. l. j. §. si q̄s. ff. de appella-
 gradatis tñ de iure ciuili. l. im-
 peratores. eo. ti. **T**ẽdẽ etiam
 dicendũ est de q̄rela q̄ fit p̄ viã
 nullitatis. q: de cã nullitatis
 põt agi corã eodẽ iudice vel su-
 periore iudice. vt. l. accusato: i-
 bus et. l. absentẽ. ff. de accusa.
Sed de simplici q̄rela q̄ fit
 citra appellationẽ vel viã nul-
 litatis est dubiũ. an p̄ talẽ sim-
 plicẽ q̄relã deuoluantur cause
 ad supio:ẽ. **E**t vt breuiter me-
 expediã. certũ est de iure ciuili
 qđ regulariter nõ deuoluunt.
 sed ẽ cognitio minoris ad ma-
 iorẽ. et als deuoluere est p̄hi-
 bitũ. in. aut. de man. p̄n. §. sit tñ
 bi. ⁊. et nõ p̄mittere. coll. iñ. ⁊ i
 aut. vt differẽ. in. di. §. i. coll. ix.
Fallit in casu iniusticie. ⁊ eius
 defectu. q: ob hoc deuoluitur
 iurisditio ad supio:ẽ. vt. e. ti. §.

No. 6
 coram
 quo ag-
 gat de
 cã nul-
 litatis

Nō cōtingerit. r. ex de offi. or.
 di. c. irrefragabili. r. c. si gūit. r.
 viij. q. iij. c. iusticia. Sed si taci-
 te vt denegādo vel copiā, vias
 p̄bationis p̄cludendo vel als
 differēdo r. negligēdo: vt i au-
 ten. de q̄store. s. si v̄o for. s̄a coll.
 v. et. C. vt lite pen. nō lice. sup.
 pli. l. ij. r. in aut. i medio lit. nō
 fi. for. per totum coll. viij. Fal-
 lit etiā p̄pter ipotētā r. insuf-
 ficientiā iudicis inferioris ad
 iusticiā ministrādā: vt opus sit
 auxilio sup̄ioris. l. ij. C. de hīs
 q̄ latro. ocul. r. l. iij. in prin. ff.
 de offi. c. p̄fec. vigil. et ita tenet
 p̄ter. Jac. ti. de p̄ditione ex. l.
 q̄ or̄t ex litteraz obliuioe cir-
 ca fi. Et p̄ hoc vltimū. idē di-
 cendū q̄n litigans h̄z aduersa-
 riū potentes vel tyrānū. cuius
 potētā vl̄ tyrāniā perrorescit
 C. ne lice. poten. l. j. et si q̄cunq;
 p̄redi. po. l. vna. et. l. fulcin. s.
 qd̄ aut̄ sit latitare. ff. q. ex cau.
 imposse. eatur. Et idē dicunt
 doct̄. q̄n agitur de p̄sonis mi-
 serabilibus: vt. C. q̄n impa. in
 ter pu. et vi. l. vna. Iacob. qd̄
 d̄z hic in p̄ncipio p̄stitutōis. qz
 loquit̄ de q̄relis nō litū: s̄z alie
 natōis feudoz. sup̄ quo p̄uisio
 ad p̄ncipē spectat. Et h̄ de iur̄
 ciuili. De iure canonico indi-
 sticte p̄ simplicē q̄relā oīa de-
 uolunt: vt. c. j. ex de offi. lega.
 et. c. statuti. de rescript. lib. vj.
 Hoc tenet spe. tit. de legato. s.
 supest̄ s̄i. j. et hosti. in summa
 ti. de offi. lega. r. Joā. fa. in. l. ij.
 C. vt lite pend. et per Henricū

in. c. pastor. al. de offi. ordina.
 C. Secdo qz h̄ sit mētio de libel-
 lo. q̄ro qd̄ sit libellus. siue p̄ter
 libellari. Et hic attēdē dū qz
 in plurib; p̄rib; hui; libri sit
 mētio de libello. vt h̄ et. s. qui.
 mo. feua. amit. s. filr. p̄. aut si li-
 bellario. r. s. rursus. et. s. fi. et
 de alie. feu. c. vno. circa p̄n. v̄si.
 qd̄ dictū est: r. s. ide pōt p̄sumi
 et. s. r. si clientul. r. si de feud.
 p̄tro. fue. c. ij. r. iij. r. ti. q̄l̄ olim
 feu. po. alie. s. bonare. Qualis
 est ḡ iste p̄ter. Et so. i summa p̄ma
 col. C. locati. v̄ dicere. Quādo
 a vassallis p̄cedunt res sub an-
 nua p̄sione vsq; ad. xx. annos
 d̄z libellus. r. gl. in aut. ingressi.
 C. de sa. san. ec. q̄ fuit additio.
 aliter v̄ dicere. s. qd̄ libellus sit
 q̄n q̄s emit ab illo q̄ h̄bat p̄ca-
 riā. Et p̄caria d̄z: q̄n q̄s emit
 ab illo q̄ h̄bat i emphiteosim
 s̄z parū dic̄ Jac. de bel. v̄ velle
 q̄ libellus sit emphiteosim. idē
 sibi filis. not. p̄ en. s. q. mo. feu.
 amit. r. ibi de hoc p̄ Barto. qui
 breuif; p̄cludit cū Dy. q̄ libel-
 lus est p̄p̄e id qd̄ a vassallo vel em-
 phite. dat̄ sub villi vel modica
 p̄sioe. sicut dic̄ tex. i. s. donare
 q̄l̄ olim. feu. po. alie. ad q̄ tex.
 dicūt recurri debere. cum iste
 p̄ter sit ignotus iure ciuili r. po-
 ti; ex vsu sit indur. r. melius
 declarat in illo. s. q̄ alibi. r. iō
 non est p̄p̄ie emphiteosim. qz
 p̄cedēs nō est dñs saltim dire-
 ctus. nec cōcedit vt dominus.
 nec est p̄caria. vt infra dicam.

Ho. b
 de liti
 gante
 cū po-
 tēte vl̄
 tyrān.
 no 26.

Res
 p̄ca-
 ria.

b ij

Item intellige talem cōces-
sionē libelli fieri precio inter-
ueniēte p̄batur in dicto. s. do-
nare. ibi cū d̄r sicut est p̄ libel-
lū vt dicat v̄ditio ꝛc. als̄ ei si-
ne p̄cio. nō dicit v̄ditio. vt in
fi. de ep̄. et v̄di. s. p̄ciū. et ꝓce-
dēs trāsfert in accipiētē v̄tile
dominiū vt sentit gl. i dicto. s.
si de vectigalib⁹. glo. r. p. an-
nis ꝛc. in fi. Item pōt fieri li-
bellus imperpetuū vel ad tē-
pus vt colligit. s. de alie. fue.
s. inde pōt presumi. et sic pōt
intelligi dictū d̄so. in eo qđ di-
cit viginti annis. Et solū per-
mittebatur olim sicut p̄ libel-
lū alienari rez feudale vsq; ad
medietatē non vltra sine licē-
tia et volūate dñi: vt eo. titu.
in prin. r. s. si clientulus. Ho-
die talis ꝓtract⁹ prohibet fie-
ri in totū vel in parte siue do-
mini licētia siue loquamur de
re emphitecaria vt. l. si. C. de
iure emphi. siue loquamur de
re feudali. q; videt fraudulen-
tus ꝓtractus et fieri sub qđaz
cōlusione vt hac cōstitutioe in
princi. r. s. i. tamen si cum dñi
volūate fieret valeret. Et eo
casu vidēdū est de effectu istī
ꝓtractus quid operet. et dicit
dñs Oliuarius de sacerto do-
cto: bononiēn. i tractatu suo:
de differentijs istoz ꝓtractū
qđ iste cōtractus qñ sit cū licen-
tia tñ dñi. r. de re feudali tran-
sit nedum ad masculos sed ad
feminas. vt. s. si de feu. cōtro.
ad si. fue. s. et si clientulus. ver. si ꝓ

Qñ
feud.
trāsf.
ad si.

cum dñi voluntate. r. in hoc cō-
cordat cū emphiteosim. Sed
differt a feudo quod trāsit ad
masculos et non ad feminas.
nisi ex pacto vel nisi feudū eēt
femineū supra quē admodum
feu. ad si. per. c. vno. et titu. de
benefi. femine. cū Ep̄n. et dixi
s. in distinctionib⁹ feudo: um
vj. diuisione. ¶ Sed si iste con-
tract⁹ libelli fieret ab emphi-
teotica nō est dubiū quod trā-
siret ad filios r. filias et quos-
cūq; successores. l. j. ff. si nego-
vecti. vel emphi. pe. r. insti. lo-
cati. s. adeo. r. ff. de ꝓbo. signi.
l. si in cōuentiōibus. ¶ Sed si
si talis libellus alienetur cui⁹
ꝓsensu requirat. an cōsensu
p̄mi dñi vel cōsensu illius
qui dedit ad libellū videbitis
j. s. illd̄ quoq;. Sed quare dicit
tur libellus. doct. dicit q; req-
ritur i eo scriptura. ideo libel-
larius a libello siue scriptura
dicit vt nomen sit consonū rei
vt. s. est r. aliud. insti. de dona.
Unū tñ scias qđ sicut dicit di-
ctus dñs oliuarius. Res data
ad libellū nō cadit in cōmissus
ꝓpter cessationē solēnis ꝓsio-
nis: sicut solet dici in cōtractu
colonario. per not. in auten. q
rem. C. de sacro san. eccle. r. di-
cam infra. ¶ Tertio q̄ro q; su-
pra feci mentionē de cōtractu
qui d̄: precaria. iurta not. per
glo. in aut. ingressi. C. d̄ sa. san.
eccle. ¶ Quero q; et qualis est
iste ꝓct⁹ et sicut dixi: dicta glo.
dicit qđ precaria est qñ quis

8
Cōstio
tutio
ꝓeca
ria.

emittat ab illo q̄ habebat in em-
 phiteosim. sed s̄m docto. istud
 nihil est. vnde dicit̄ breuiter
 q̄ iste nō est fctus precarij: de
 quo loquit̄ tit. ff. r. C. de p̄cario
 qui reuocat ad voluntatē con-
 cedētis. Sed est quidā ali⁹ cō-
 tractus dicit̄ precaria. hoc est
 quedā cōcessio rei. de quiq; in
 quinq; annos renouāda. cum
 trāslatione vtilis dñij. r est q̄si
 emphiteosim: et est magis ex
 vsu q̄ de iure. de quo loquitur
 c. j. e. de precarij. et ibi per An̄.
 et istud sequit̄ Bar. in. l. si finis-
 ta. §. si de vectigalibus. ff. de
 dāno infec. Differt tñ ab em-
 phiteotico fctū quia in eo ces-
 sat renouatio cū fiat in perpe-
 tuū. ¶ Dicit̄ vlteri⁹ doct. qd̄
 est aliud fctus dicitur precarie
 qñ res cōcedit̄ ad vitā accipiē-
 tis cum translatione tñ vtilis
 dominij et assimilatur etiā cō-
 tractui emphiteotico. Differt
 tamē quia emphiteotica est in
 ppetuū iste ad vitā et de isto
 fctū loquit̄. e. de precarij. c. fi. in
 fi. et glo. in. c. j. eo. ti. Et vsus.
 precarie. ria. rñ. tria sunt qb⁹
 est caput vnum re. cum morif
 hoīs. nec vult reuocari ria. ma-
 gis viuit per singula lustra re-
 nascens rium. sicut ego morif.
 cum vult su⁹ auctor. ¶ Quar-
 to quero de quodā ali⁹ contra-
 ctu qui dicit̄ tractus colonari⁹.
 tract⁹ vñ text. in autent. de non alie.
 collo. aut p̄mu. §. lex itaq;. declarat
 nari⁹. hunc fctum qd̄ est qñ quis re-
 cipit domū magni p̄cij. r illud

precius plus vel minus ab ini-
 tio soluit et promittit annua-
 tim vnā parua pensionē in pe-
 cuniā. et habet illā rem imper-
 petuum per se r heredes suos
 ita dicit̄ ibi tex. vbi etiaz dicit̄
 hūc fctū p̄hiberi iure ecclie.
 Et sicut dicit̄ p̄fat⁹ do. Oliua-
 rius de sarceto. iste fctus dicit̄
 tur p̄ tanto colonari⁹ qz sicut
 colonus simplex explicat suas
 pensionē in pecuniā. l. si mer-
 ces. §. his maior. ff. locati. sic
 iste. ¶ Item qz sicut colon⁹ re-
 cipit domū ruralem edificatā
 cum sua colonia. l. diffinimus.
 et ibi not. C. de agri. r censi. si-
 cut etiam iste recipit domum
 cōstructā dicitur etiā iste reci-
 piens talem domū p̄ hunc cō-
 tractum colonariū et nomina-
 tur s̄m litterā dicti §. lex itaq;
 paricos. in greco. qd̄ exponit
 ibi glos. dupliciter. ¶ Primo
 idest p̄sionator. a pariare. qd̄
 est soluere. l. antepenl. §. si. ff.
 de sta. libel. et. l. si. §. penul. ff.
 de cōdi. inde. ¶ Vel scdo dicit̄
 a pari. quia est fere par dño cō-
 cedenti. quia sic cōcedēdo im-
 perpetuum ad pensionē trans-
 fertur vtile dñiuz r s̄m ista cō-
 tractus talis assimilāt emphi-
 teosi: sed differt ab eo qz libel-
 lus datur a vasallo vel emphi-
 teota. vt dixi sup̄za. ¶ Et forte
 iste tractus est ille qui hodie
 scdm vsū dicit̄ acazamentum.
 vñ tamē nō omitto. qz in hoc
 fctū res nō caderet incōmiss-
 sum. nec expelleretur recipiās

propter cessationē solutionis pensionis. tum qz. l. nō cauet. tñ etiam esset iniquū ppter vilē ⁊ modicā pensionē: vt notauit glo. in aut. qui rem. C. de sacro san. eccle. Et p hāc rōnem idē dicendū in ſctu libellario. vbi agitur de vili pensione iuxta s. donare. s. qualiter olim feu. po. alie. et dixi supra. ¶ Quito qro nos habemꝫ vltra predicta alios ſctusꝫ censualem tributariū pensionē. ⁊ in ijs breuiter transeo: qz in his ſctibus debet et fit pensionis solutio principi seu fisco in signū subiectionis et superioritatis et ista nō sunt pſentis speculationis. sed me mitto ad loca sua. ff. de censibus. C. de anno et tribu. lib. x. et ti. si ppter publi. pensio p totuz. ⁊. C. sine censu. vel reli. p totū. et. l. com paruit. C. de pſcrip. xxx. vel. xl. anno. et possessor talis rei hꝫ directū et vtile dñium sicut vī debis. j. q. seq. p quo. C. de omni agro deser. l. quicumqz. ⁊. l. qui agros. ⁊. l. locoz dñi. Et idē si census pſtaretur eccleie p modū istū. et tñc d: ſctus censualis vt. c. cōstituitꝫ. cꝫ de religi. do. et ibi not. per Ber. de hoc p Jo. fa. insti. locati. s. a deo. p cuius dicta posset lapari materia. ¶ Sexto et vltimo quero qz nos habemus allodium. de quo in diuersis partibus huius libri: et in aliquibus glo. iuris ciuiliſ fit mētio de alodio. Quid sit allodiū. Et certū est.

qđ allodiū valde differt a feudo et a dictis ſctibus. qz i illis solū transferri in accipientem vtile dñium. Sed hic res allodialis trāsit pleno iure euz directo et vtili dñio. nec in alodio prestat aliqđ seruitiū alteri. nec datur vel prestatur aliqđ ius noie trezeni vllaudiciū venditur. sed est pprū et liberū patrimonii. et istud voluit glo. in. l. ac si qs. s. inter dñi. ff. de religio. et sup. e. fue. ⁊. C. fa. hercisc. l. si familie. ⁊ de inge. manu. l. pe. Et ideo oēs doct. i hoc cōcordāt qđ allodiū est pprū patrimonii et liberū. siue res propria et libera quam quis a noie tenet. nec recognoscit nisi a deo licz sit scita i alie no districta et iurisdictione. ita qđ solū est sub domino districtus quo ad protectionem et iurisdictionē. sicut solet notari p glo. et doc. in. l. bene a zenone. C. de quadri. prescri. et hoc est qđ vulgariter dicit ad francum allodiū. et istud pbat tex. s. de pace iura fir. s. ad hoc qđ allodium. ⁊. s. seq. et ibi clare notat per Jaco. de bel. etiam per Bul. de eug. s. in prin. huius libri: et facit. s. si de feud. cōtro. fue. c. ij. ⁊. ij. Idem etiā notauit Joan. blanchi. i summa in prin. prime partis ꝛ sic. sed qñq; a pluribus queritur an feudū idem etiā sit qđ allodiū ⁊c. Idē etiā sequit do. Oliuarius de sacreto i supradicto tractatu suo. ¶ Sed ista vī

10
Quid
sit al
lodiū.

des fortiter opponi: qz possessores rerū immobilium specialiter puincialium nō sunt dñi directi ppter tributa qbz astrinuntur regulariter em p̄idia puincialia sunt tributoria. ex ceptis hīs q̄ hñt ius italicū. l. j. et fi. r p totū. ff. d. cēsi. r. l. d. hīs. C. de epi. r. cle. r. qd notat in. l. fi. C. sine cen. vel reli. r. qd puinciales possessores immobiliū nō sint dñi directi. glo. sunt ordinarie. in. l. ob es glo. fi. ff. de p̄di. numeroz. r. l. r. i puincia. li. de serui. r. aqua. gl. j. Et per cōsequēs videt̄ inferri cessare alodium vel saltim alodium non esse cum pleno dominio, r. sic teneri sub alio respectu dñi Inferebāt etiā qdaz nō posse intētari rei vendicationē directā p̄ p̄dīs puincialibz. cū nō sint dñi directi. Sed breuiter respōdeo q̄ si p̄dia puincialia sint tributoria nō sequit̄. ergo possessores nō sunt dñi directi. qm̄ tributū lz afficiat rē p̄ solutione illi. tñ nō subicit rē vt possessō: illā teneat sub dominio directo alteri. immo remanet dñs pleno iure tā directo q̄ vtili: maxie cuz dodie nō sit differētia inter p̄dia italica r. puincialia q̄tū ad dñj acquisitionē r. trāslationē. l. vna. C. de vsuca. de rāssor. r. ibi notat p. gl. r. insti. de rerū diuisio. §. p̄ traditiones. r. ibi ēt notat. Est etiā gl. in. l. in puinciali in p̄cipio in gl. j. ff. de no. oper. nūcia. r. p̄ hoc debēt intelligi gl.

in p̄trariū allegate. de. l. ob ec. et de. l. in puinciali. scz q̄ olim erāt dñi directi vt ibi d̄: hodie secus: ita q̄ hodie solū est dñia inter p̄dia italica r. puincialia. quo ad tributū p̄stationē. lz nō quo ad dñiū. r. sic ille gl. intelligunt̄ fm̄ als gl. maḡ plenās. Ita etiā notat in. l. de hīs de epi. r. cle. s. alle. r. p̄ vñs posse intētari p̄ talibz rebz rei vendicationē directā: r. p̄cedere libellū: hoc exp̄sse r. notabiliter ponit Jo. fa. in dicto. §. p̄ traditionē de rerū diui. imo plz fm̄ eñ. sic libellz si rei vendicatione for̄met p̄tile dñiū ad huc p̄cederet libellz: qz agēs videt̄ talē actionē deduxisse qualis si bi cōpetebat. vt. l. si qs intētione. ff. de iud. l. lz si possessōri. §. Itē si iurauero. ff. de iureiurā. cū ita dicit ibi. r. insti. de actio. §. j. Preterea si fas sit vteri loqui ista patria puincie pro puinciarū hēt ius italicū r. nō eē sub tributo. r. sic in hac paterna cessare totā hāc disputatio nē: probat̄ qz fm̄ historia graecos. ista patria est situata in gallijs. scōs cōem diuisionē orbis r. in parte q̄ dicebat̄ gallia burgundic. Cuius caput erat aralas. alias aralatis ciuitas vel fm̄ alios erat caput regni vienen. modo sic dicit text. qd valētim listā burgōdionē seu. lugdu. galli r. vienn. sunt impnes a tributo. ergo habent ius italicum. Iste est casus infra se. fm̄. in p̄ncipi. ff. de cens. b. iij

Mo. 6
p̄ria p̄
uincie
puin
ciarū
r. c.

Con- **U**nde reddeundo ad pristi-
 clusio nā materiā allodij cōcluditur
 qd sit allodiū esse p̄p̄riū ⁊ liberū pa-
 allodi trimoniū. de quo q̄s pōt dispo-
 um. nere libere absq; solutiōe ali-
 cuius seruitij vel prestatione
 laudij seu trezeni. vt dictus est
 Et est transibile ad masculos
 ⁊ feminas vt. s. si de feu. p̄tro.
 fue. c. ij. et. iij. Et per predicta
 differt a feudo franco q; illud
 tenet sub directo dominio al-
 terius. et datur trezenū cū v̄
 datur: et in eo succedit masculi
 et non femine nisi ex pacto
 vel nisi esset feudum femineū
 vt dixi. s. circa diffictiōes feu-
 doz. Et hec sufficiant quo ad
 principiū huius cōstitutionis.

CC Sequit. s. habito Joan.
 raynaudi legū eximi⁹ p̄fessor.

Habito igitur. Iste. s. est cōtinuatius ad
 principium huius cōstitutionis
 qm̄ verba precedentia fuerūt
 hucusq; suspensiuā vt p̄t̄. Et
 est hic sc̄da pars p̄cipalis. in
 qua statuit p̄ diuidēdo. super
 eo de quo fuerūt p̄cipi expo-
 site querele vsq; ad. s. p̄ter-
 ea si quis infeudatus. ibi p̄ui-
 det et statuit circa alia. et illa
 sc̄da pars durat vsq; ad fines
 licet sub diuidēda in alias par-
 ticulas vt ibi dicitur. Prima
 pars subdiuitur in tres p̄tes.
 Primo p̄uidet aduersus alie-
 nationes feudoꝝ prohibendo

alienari. Sc̄do obuiat fraudi-
 bus. vt in. s. callidis. Tertio ad-
 dicit penā. vt in. s. pena. Expe-
 diamus igitur et primo istū
 s. vsq; ad. s. callidis: vbi mltā
 erūt agenda et pulcra maxi-
 me vtilia. Et istum. s. habito
 diuide specialiter vsq; ad. s.
 callidis i tres partes. Primo
 prohibet alienationes feudi.
 vsq; ad p̄si. vñ impator lothar-
 rius ibi extendit prohibitio-
 nem ad preterita tempora et
 preteritos casus vsq; ibi em-
 ptori bonofidei. ibi prouidet
 emptori bonofidei circa repe-
 titiōne p̄cij. **C** Casus breui-
 ter in summa impator auditis
 querelis de alienationib⁹ feu-
 doꝝ. ex quibus honor et stat⁹
 imperij ac vtilitas publica mi-
 nuebant p̄hibet alienationē
 et p̄hibitionem feudi et p̄ an-
 nua indicationē in totum vel
 in parte sine p̄missione dñi: et
 hanc p̄hibitionē extēdit etiā
 ad alienationes preteritas il-
 las cassando et irritādo subue-
 to emptori bonofidei. de p̄cio
 contra venditorē. p. d. vsq; ad
 s. callidis. **C** Expone litteras
 habito igitur ⁊c. habes hic qd
 imperator p̄cedit cum cōsilio
 p̄cerum. sic in autē. habita. C.
 ne fili pro patre. ⁊. l. humanus.
 C. de legi. Iltas deliberatio ma-
 turitatem designat. l. si manu-
 mistori. C. de obsequijs. ⁊. l. et si
 ratio ad te. de fals. Non tñ necessa-
 rio astringitur princeps leges
 ritatē condere cū cōsilio p̄ceruz. vt desig⁹

not. Joan. fa. insti. de iure naturalis. §. sed quid principi. & alie autē. ubi videre potes p eū. Ducum marchionum &c. qui sunt isti hoies. §. q̄s dica. dux. c. j. et videbis. j. §. p̄ter ea ducatus. Hac edictali. & sic per hoc ista cōstitutio est. l. generalis et per verbum p̄petuo q̄d statim sequit̄. vt. l. leges vt generales. C. de legi. Dignoscere. i. subiugare ad pign̄. q̄d alias s̄ultū dicit̄. §. de inuesti. de alie. fac. §. si. in fi. et alibi dicitur gageria. quod est vulgare theotonicor̄: vt not. Bart. ex de sen. c. j. et vulgariter dicitur in tenesone. Judicare. i. de dicare vel disponere. sic supra q̄liter olim. feud. po. alie. §. donare. et in. c. licz. ex de sepulturis. lib. vj. & plenius dicit̄. Infra permissione attē de ad hoc sed in cōstitutione lotharij dicitur permissū. vt. §. de p̄hi. feu. alie. per lotha. et alibi dicitur voluntate. §. de alie. feu. in p̄icipio. & §. & si clientul̄. et de. l. cor. radi. c. ij. §. similiter nac va fallus. & supra p̄ime in p̄inc. huius cōstitutionis licentia. Ad quē feudū spectare dignoscitur. Attē de bene ad hoc cuius dñi requirit̄ p̄missio. ad q̄d j. §. p̄terea si q̄s infeudatus q̄d p̄dest q̄n res tenet in re tro feudū. an tunc requiratur p̄missio seu voluntas dñi mediati. vel dñi immediati. de quo dicā infra illud quoq; p̄imo. Unde impator lotharius &c.

uo. de
gageria
seu
tenesone.

hic est sc̄da pars. legē promulgauit. que est. §. tit. j. l. j. Cassamus & in irritum deducimus. Attēde ad hec verba que p̄bant tales alienatiōes ip̄o iure nō valere de quo dicā. j. §. pena. Emptori. hic est tertia p̄s. huius. §. Expediamus materiam huius. §. per singulas ip̄s. sius particulas. vnde circa p̄mam partē pono pro nūc tria principalia nōbilia. ¶ Et p̄mo nota p̄hiberi venditiōnē alienationem et distractionē feudū. quocūq; modo fieri sine p̄missione dñi. concor. §. tit. ij. l. j. et nihilominus prohibitionē nedum quo ad totū sed etiam quo ad partē facit. l. q̄ de tota ff. de publica. ¶ Secūdo nota. p̄hiberi pignorationē. cōcor. §. de inuesti. de re. alie. fac. §. si. pro aīa iudicare feudū. cōcor. §. qualiter olim. feu. pro alie. §. donare. Et quodlibet istorum notabiliū recipio pro materia Unde materia p̄imi notabilis est de alienatiōe feudū que hic p̄hibetur. Et illam expēdiamus p̄imo. vñ opponit̄ q̄ immo sit licitū feudū paternū alienare. etiā sine dñi permissione in proximū agnatū. vt. §. de alie. feu. pater. c. j. per quos fiat inuesti. §. sed et res. et de alie. feu. §. sed et si clientulus. §. si. fratri vero &c. Solu. posset dici prima facie. quod illa iura corrigant̄ hic. sed doct. aliter dicūt euitādo correctionē legū q̄d ista. l. determinat̄ & re

stringitur per iura predicta ut dicatur alienatione prohibita regulariter fallit in proximo agnato quoniam erat successarius in feudum quod potius videtur quodam re futatio talis successori facta. ut dicitur dicto. c. f. in f. d. alie. feu. paterni. nec per hoc fit preiudicium domino cum agnati preferantur domino in successione feudi ut dicto. c. f. r. s. de gradi. succes. in feudum. s. ihs vero et dicitur infra. vel clarius dicamus quod prohibitio alienationis generaliter facta non extenditur ad proximos per quos. l. pater. s. quindecim. ff. de leg. iij. r. l. voluntatis. C. de fideicom. r. C. de impo. lucra. prescrip. l. vna in prin. ff. respon. r. s. ceteri. lib. r. Et istud sequuntur glo. in dictis iuribus d. ihs. r. Jaco. ibidem r. hic in. vij. qone. r. ibi etiam Bertrādus cap. et Buil. de eug. et Joā. blāchi in summa tit. qui. mo. feu. amit. s. et quod supradictus est r. sic est hic vna casus in quo fit alienatio sine permissione domini quod not. Et intellige de primo habili ad succedendum. aliter secus: ut. s. epm vel abbatē. s. fi. r. ti. an mutus. vel aliter impfec. c. vno. Et intellige etiam alienare res feudales eo iure quo habet quod declarabit. j. in. vij. q. oppo. ni. s. qua olim feu. po. alie. s. si ho vel totum ver. eo excepto r. c. ubi si ille in quem facta est alienatio velit a domino feudum recognoscere tunc remanet venditio firma. Solu. voluit quidam dicere quod illud hic corrigatur

sed Jaco. ibi et hic in. vij. q. dicitur quod non corrigat ita quod feudum eo casu non admittat etiam hodie. idem sequitur ibi Caprioli et sic vnus est alius casus multum notabilis. Oponitur quod imo possit vassallus feudum alienare usque ad medietatem: ut. s. quibus mod. feu. amit. s. simili. r. s. rursus. r. s. fi. et de alie. feu. in prin. et s. et si clientulus cum multis similibus. Solu. illa iura multis ex parte corriguntur cum prohibeant in totum vel in partem vnde in Jaco. r. alios doc. hic notanda sunt tria tempora. antiquus. antiquum. r. nouum. de iure antiquo poterat alienari. etiam per venditionem usque ad medietatem. ut turibus predictis sed erat fallentia quoniam feudum erat in curte vel districtu domini quod tunc nullo modo ut titu. quibus mod. feu. amit. s. fi. Iure antiquo non poterat aliter alienari nisi per viam libelli usque ad medietatem: ut. d. titu. de alie. feu. in prin. Sed iure nouo est prohibitio indistincte ut hic ita notauit dicitur Jaco. ibi. s. all. titu. quibus mod. feu. amit. s. fi. Oponitur quod imo possit alienare dandum alteri in feudum: ut. j. s. callidus. et. s. qua olim feu. po. alie. s. fi. Solu. fallit in datione in feudum. dum tamen fiat pure sincere. et sine fraude. videbitur plane in. s. callidus. ¶ Oponitur dicitur feudum non habere proprietatem. nam feudum cap. vno. r. si de feudo cōtro. fue. cap. feudum ea lege ubi permittitur alienatio feudi. Solu. ibi hoc est quod dominus con

cedit res in feudū vassallo hac lege siue pacto. vt ipse suiq; heredes et qbus ipse vassallus daret id habeant. et id ppter pactum pōt vassallus videri donare concedere ad libellū vel aliter donare et sine dñi voluntate et istud improprietate naturā feudi vt ibi dicitur. ¶ Et sic habes qd dñs pōt in instrō in feudationis concedere licentiam alienandi. sicut videbimus cōter poni in instrumētis emphiteoti. et in feudationis qd possint alienari in quascūq; personas exceptis sanctis militib; et alijs prohibitis &c. ¶ Sed tūc quomodo pcedit hoc qd dicitur doc. in materia cōtractū emphiteotici qui fraternizat hoc dicitur feudali. qd licet in instrumētō detur licentia alienandi. tñ adhuc qñ res vendit est necessaria requisitio et licentia domini. de quo in spec. tit. de locato. §. nñc aliqua. ff. rciij. et p Jo. fa. in. l. fin. C. de iure ephi. ¶ Attēde bñ q in dictis. c. de feu. nō habēde ppiā nā. feu. c. vno. et. c. feudū ea lege. si de feu. p. tro. fue. ponunt hec verba. vt ipse suiq; heredes. et quibus daret id habeat. q verba importāt facultatē alienandi maxime verbū habeat qd effectū respicit vt dicitur valeat vt l. habere duob;. et l. id apud se ff. de vbo. signi. et merito non requirit licentia vel cōsensus seu voluntas dñi cū hoc semel concesserit ex pacto vt ibi. S; qñ simplex dictū esset ciuilitate scz

voluntate dñi pcedente dicitur ad que specialiter venit et ita loquitur dictū spec. i loco alleg. Et ista fuerunt verba reuelē de memorie dñi poncij raynaudi reuerendi dñi genitoris mei. ¶ Unde qd dixi de vbiis apostoli solitis in instris q possit aliter nare &c. exceptis sanctis militib; intellige sane si ultra iungant vba importātia effectū dicitur vt ē vbi habeat vel filia vba equipolentia. q; tūc nō est requirendus dñs: dñi tñ nō fiat alienatio in personas prohibitas. vt est ecclia vel psona religiose. s. de alie. feu. §. inde pōt presumi et si de feu. cōtro. fue. c. q clericus. et de bñfi. femine. §. si. vel psona nō pdonee facilitate dūentēdi vt not. Ber. in. c. potuit. ex de locato. et i spe. tit. de locato. §. nñc videndū. ff. si. vniuersitas. nota. Jac s. de alie. feu. inde pōt presumi. et dicā. j. circa mās tertij nobil. ¶ S; si simplr pcederet posse videri vñs alienare et aliter eēt dicēdū vt p; ex iam dictis: qd est tenēdū mēti. ¶ Et pdicta vā qñ simplr cōcedit et gñalr alienare. s; si spāl; cōcederet respectu certe psona nō eēt dubiū q i talē psonā possit fieri alienatio. Nec spectaret alia lnia. s; si vlteri; i aliā psonā fieret nō valeret alienatio Et ideo si def licentia vendendi amico tali. et vendat alij nō valet ita notat p glo. ij. hic. et idem Jaco. per. l. cū seruo. ff. de pben. emp. Idem cap. i. p

Mo. q
dicitur
empb.
frater
nizat
cū con
tractu
feuda
li.

Not. d
effect
tu vbi
hēant
q apo
ni sol;
in ali
quib;
instru
mētis

Utruz
lnia as
lienāz
diertē
dada
psōas
phibi
tas.

qñ da
tur li
centia
venden
di vni
psone

6
videb
an sit
vassal
lus ve
didit
feudū
fineli
cētia
p^o re
cupa
uit an
feudū
amit
tat.

quo. l. si quis mihi bona. §. pe.
ff. de acquire. here. et. l. denū
ciasse. §. qd tamen. ff. de adul.
et sic est expedita ista glo. iij. hu
ius. §. ¶ Veniamus ad questio
nes. circa hanc materiā primi
notabilis. ¶ Quero quid si va
fallus vendidit sine licētia et
post recuperavit et nūc intro
glo. ij. huius. §. que arguit. pro
et ptra. Primo q obstante re
cuperatiōe feudū nō amittat
vt. l. ex hoc edicto. §. si qs. ff. de
alie. iu. mu. cā. fac. et. l. sicut. §.
superuacuum. qui. mo. pig. vel
ypo. sol. Contra qd amittat
vt. l. j. §. si rem. ff. de positi. con
cludit esse casum p hac pte. §.
quid iuris si sit post alie. feud.
vassal. illud recup. c. vno qd in
cipit pterea. in prin. et hoc se
quitur doct. fm qd intelligas
si vassallus vendidit et tradidit
et sic fuit perfecta veditio et p
traditionē translatum dñium
vt. §. per traditionē. insti. de re
rū diui. et. l. traditionib^o. C. de
pact. de qua perfectione et de
alijs habet in. l. j. C. de piculo.
et cōmo. rei vendi. et ita qstitū
fuit ius dño. per qd nō obst. di
ctus. §. si qs cū concord. q in
illis erat res integra et ita in
tellexit Bar. licz sub cincte lo
quatur in. l. sequif. §. idē labeo
ff. de vsucap. Sed si vassall^o cū
voluntate dñi alienat et postea
recuperet quo iure debeat cō
feri illa res dic vt dicto tit. qd
iuris sit et. §. pfecto. per glos.
et Jaco. et caprioli. Sec^o si cō

tractus esset nudus a traditio
ne et sic extitisset res in finib^o
¶ Actus. qd sequitur Jaco. in di
cto titulo qd iuris sit et. quia
tunc non interest domini nec
talis actus est pphibitus. ¶ Et
istud idem dicit doct. in re em
phiteotecaria. ¶ Not. pet. iaco.
de act. in rem pro re emphi. §.
et circa legē fi. et. et spec. ti. de
locato. §. nunc aliqua. ver. pcv.
dicit^o ¶ Def. Jac. hoc etiā tenet
expresse in re feudali. in tit. de
cōditio. ex. l. imperialem. §. cal
lidis. ibi dant alias vendunt et
in alios transferūt et. pro quo
l. alienatū in prin. ff. de vbozū
signifi. et pro hoc etiā facit no
tabiliter. l. ij. ff. de rescin. ven.
¶ Quero quomodo ergo scōz
ista pcedit qd quotidie ponit
in instrumentis. ¶ Constituent
se suo noie possidere et. iuxta
l. quod meo. ff. de acqui. posses.
an si sic dicatur in instrumēto
¶ Actus alienationis rei emphi
teorie vel feudalis videat tra
di res. specu. in titu. de emp. et
vendi. §. j. in prima forma sup
vbo dare. et in scda forma sup
verbo iuris emphiteotici. et in
ver. hoc tñ nota. videat velle q
in instrumētis emphiteoticis
feudi vel locationis verba ta
lia adiecta operentur impro
prie et ficte vt sic etiā si addi
cerent ista dedit tradidit con
stituit se illius nomie vel pca
rio possidere et. non operatur
nisi ficte ita q re vera non ha
beatur res p tradita et p hoc

Quid
sit res
ēphi
teoti
caria
vēdat
et post
recu
perat

Quid
openē
vba so
lita ap
poni i
instrū
vz cō
stituit
se noie
suo
possi
derē et
¶ Vel p
carid
possi
dere

videtur casus in l. predia. ff. de acquire. poss. qd instrumentus continens ista vba non probet veram traditionem. nec adeptio- nem possessionis et ibi not. per Jac. de are. et Oldra. et Bart. post eos. tamē Ber. iaco. in ti. de actio. cadē si agitur de emptore. in. §. item est notandū. iubet oīno in talibus subiūgi vs. et predicta voluit et cōces- sit dictus venditor saluo iure dñi a quo tenet in feudis vel emphiteosum et saluis ac retē- tis voluntate et consensu eiusdem. Et sic ista vba pfer- uabunt a cōmisso quia verbū saluē magne efficacit. l. si des- bitor. §. i. ff. quib. mod. pign. v. l. ipo. solu. facit. l. i. C. de fun. pat. ibi salua. l. et. lib. xj. et. l. vni uerfi. ibi saluo canone et. e. ti. Pro hoc etiā do aliud fun- damentū: qz isti ablatiui abso- luti. saluo iure et. faciunt cōdi- tionē. l. qui filiū in princi. ff. de ma. testa. et. l. si qs ita liberta- tem. §. si duo. de sta. libe. et sic cōtractus est cōditionalis et ef- fectus cōditionis impedit trā- slationem domini et possessio- nis. casus est in. l. qui absentis. §. i. ff. de acqren. poss. et ibi no. per Bart. Et lz propter igno- rantia excusetur a commissio: vt dicā. §. q. xvij. Tamen ex hoc pōt dari cautella alienati talē rem. vt faciat cōtractum cōdi- tionale sicut etiā notauit. Jo. blāchi in summa. qui. mo. feu. pmit. §. vassallus. verfi. si peris-

tus fuerit et. Quod maxime pdest quando alienans credi- dit rem liberam. vt ipsam ven- dat conditionaliter si sit libe- ra et si in futurū reperiret ser- uilis i emphiteosim vel ad feu- dum aut als qd habet veditio- nem p non factā et. per dictā l. qui habēti. §. i. ff. de acq. poss. 7

Quero vltorius et reddo ad An va eandē glo. ij. An vassallus possit legare feudū vel in eo heredē possit instituire. et immiscet quandā lega- aliam questionem. An feudo feudū possit serui-ri per substitutum vel in sed illa non est ppria materia eo he- ad presens et ideo remitto ad redē i notata. §. si de feu. contro. fue. stitue- c. si quis decesserit. et dicet. §. re. firmiter. Quidē dū ergo an res feudalīs possit legari vel i ea heres institui. Et itelligit gl. ac format questionē legādo ex- traneo vel extraneū instituen- do descendētibz et agnatīs deficientibus. Et videtur qd sic. vt. l. ex hoc edicto. §. sed he- redez. ff. de alie. iu. mu. cā. fac. allegat etiā. ff. de leg. iij. l. pat. §. iulius agrippa. sed ille text. parū facit. qz ibi fuit nudum pceptum de non alienādo me- rito potuit institui extraneus. Item pro hoc quia heredem instituire vel legare est aliena- tio necessaria. ff. factaz habet. Glo. breuiter tenet cōtrariū qd non possit sic disponi de re feudali. quia in hoc ordinatio defuncti non pcedit. vt de suc- cessio. feu. in princi. pro quo. ff.

Mo. q
pbun
saluo.
et. est
mag-
ne effi-
catie.

de lega. ij. l. peto. §. fratre. et. l. cū pater. §. quindecim. de leg. ij. Idem sequitur hic Jacob. Quid autē dicendū est in rem emphiteotecariā. vide in spe. tit. de locata. §. nūc aliqua. §. si. c. ij. et v. c. ij. Et an heredē in situere sit alienare. vide Jac. in. l. si q̄s prioris. §. certū. C. de secun. nup. et Bar. in dicto. §. fratre. r. l. si ita quis. §. ea. lege ff. de verborum obligatione.

Sedm quoz dicta intellige p̄dicta sane in heredis institutione. q̄ licet res feudalis sit p̄hibita alienari a lege. tamē vassallus posset generaliter et vniuersaliter in bonis heredē instituire extraneū. et trāsfret res feudalis cū vniuersitate. l. j. ff. de fun. doc. et. l. quidam de acq. rerū domi. cū Ep̄n. Impune etiā absq̄ pena legis. Sed feudū reuertit ad dñm. et illō heres restituere tenet cū retinere nō possit. §. de gra. succe. in feu. §. h̄s r̄o. in fi. faciūt no tata in glo. j. §. an. agna. vel si. defunc. Sed an locus sit treze no. dicet infra. Et p̄dicta intellige nisi dñs concessisset qđ vassallus et cui dedisset id haberet iuxta ea q̄ dixi. §. in. iij. op. quia tunc posset instituire vel legare. not. Joā. blāchi. in summa quib⁹ mo. feu amit. §. item nec p̄aia. Alias aut non pōt feudū etiā p̄ viā testamēti aliquo modo disponi vt. §. dixi. Nec etiā pōt de feudo disponi per viam assignationis vni

ex liberis. cū omnibus liberis referuet. §. de h̄is qui feu. da. po. §. et quia vidimus in fi. ar. ff. de ope. liber. l. vt iuris iurā. di. §. vlti. et. l. iij. §. si plures. si q̄s. j. pa. cum Ep̄n. Hoc cōter tenent doc. Jaco. de dño ardi siono in summa. §. cū p̄dictuz sit. ver. verū licet non possit. et Joā. blāchi. etiā in summa ti. quib⁹ mod. feu. amit. §. verum licz nō possit vbi p̄ eos ponunt iura p̄ et contra. Quero an vassallus pōt rem feudale donare. r̄ casus est qđ non supra qliter olim feud. po. alie. §. donare. et etiā hoc videt velle litta hic hui⁹. §. cū dicit ibi vel quocūq̄ modo distrahere r̄c.

Sed qđ dicemus in emphiteota glo. monet questionē in l. fi. C. de iure emph. r̄ pla. fuit in opi. qđ nō possit sine p̄sensu dñi cū sit alienatio. sed glo. cōtra p. l. j. C. de fundi. patri. lib. ij. cū aliqb⁹ turib⁹ similibus. Ep̄n. ibi sequit glo. in origina. li. r̄ Inno. in. c. potuit. eē de locato. r̄ Joā. fa. in dicta. l. fi. de iure emphi. r̄ spe. ti. de locato §. nūc aliq̄. v. c. vj. et Def. Jac. in ti. de actio. in rē p̄re emph. q̄ cecidi in cōmis. §. et est notā dñ qđ in illa. l. fi. Ep̄. r̄o in ad ditionib⁹ r̄ oppositi. Blacē. et Bar. in. l. si dom⁹. §. fi. ff. de leg. j. Si teneam⁹ hāc vltimaz opi. q̄ fuit Pla. tūc idē in emphi. qđ in feudū. Si teneam⁹ opi. glo. tūc est diuersitas iter feudū et emphiteosim. r̄ tunc

? An vassallus possit rē feudales donare

qđ in re emphite. an possit donari.

quero que sit ratio diuersionis
 et dicitur quod in actu emphiteotico
 fit denuntiatio et requisitio con-
 sensus domini propter iurisdictionem
 retentionis. quod non dicitur
 tione non per locum. quod non est lo-
 cus retentionis nisi in venditione
 ergo potest donari citra licentiam
 vel consensum domini. Sed in actu
 feudali non fit denuntiatio siue
 permissio requisitio ad hunc
 effectum. sed principaliter ne
 seruitia amittantur ut in prin-
 cipio huius constitutionis. et ne
 dominus mutus acquirat in vassal-
 lus quem habere nolit. s. de fra-
 tribus. de no. l. ij. inuesti. c. ij. in
 in fi. q. q. in feudo habeat locum
 ius retentionis: sed alio modo
 ut infra dicetur. ¶ Sed an de do-
 natione debeat laudimium
 spe. in loco alleg. dicitur quod non.
 ¶ Per. iaco. quod sic. in dicto. s. et
 est notandum quod in illa. l. fi. de hoc
 latius dicitur in. q. seq. ¶ Quero
 an res feudalis possit in dotes
 constitui. ut quando vassallus vult
 dare rem feudalem filie in dotem.
 et faciunt iura quod sic. C. de natu-
 ra lib. l. iij. in fi. et ff. si quod in frau-
 patro. l. s. sed si libertus. ff. qb.
 mo. pig. vel spo. sol. l. sicut. s.
 sed si permisit. s. quod si in dotem.
 facit etiam. C. de iura. de leg. autem
 res que. Glo. tunc hic determi-
 nat dicitur. quod est casus. qua olim.
 feu. po. alie. s. donare. id est Jac.
 hic in. q. unica. et Bertra. cap.
 et omnes doct. nec illi. s. donare.
 est derogatum per hanc constitutionem.
 Imo hic potest confirmari

cum prohibeatur alienatio quo-
 cumque modo. et ratio potest assi-
 gnari quod femina non est habi-
 lis ad feudum. Unde si prohibetur
 alienatio in personam habilem
 multo fortius in non habilem
 arg. autem. multo magis. C. de
 sacro sanct. eccle. ¶ Quid au-
 tem fit in re emphiteotica
 an possit dari in dotes. vide in
 spe. titu. de locato. s. nunc aliq.
 ver. c. ij. et c. vbi concludit quod sic.
 distinguendo tamen quod aut pater
 dat filie in potestate constituta
 in dotem. et tunc si detillam rem
 inestimatum hoc potest nec requi-
 ritur consensus domini. nec est locus
 laudimio. allegat in autem. de
 non alie. s. emphi. coll. ij. ar. l.
 dos a pre. C. lo. ma. l. fi. C. de
 impu. et alijs sub sti. aut estima-
 tam tali estimatone que facit em-
 ptione iura. l. quotiens. C. de
 iure dotium. et l. plerumque. s. si nau-
 tem. ff. e. ti. et requiritur consensu
 sus domini et datur laudimium. quod
 transit domini in maritum ut dicitur
 iuribus et quod fit estimatio quod
 vult tex. cum glo. in. l. fi. s. et ne
 auaricia. C. de iure emphi. ibi
 precij vel estimatone. quando alio
 titulo transferret. Aut pater de-
 dit in dotem filie mancipate. et
 idem ac si data esset ab efreneo.
 p. l. fi. s. similique modo. C. de iure
 dotium. et l. vna. C. de rei vtor. ac.
 s. accidit. ff. l. et s. efreneo. et statim
 dico. aut dat talis res ab efreneo
 et dicitur dum sic in donatione. Sup-
 quod attende quod de hoc fuit discutitio
 iter ultramontanum et citramo.

10
 an res
 epi-
 teotes
 caria
 possit
 dari i
 dote et
 an sit
 locus
 laudis
 minor

Quo cuius euidentia premitto qd in l. fi. C. d. iure emphi. fuerunt due denunciations siue attestations. vna in princi. p obtinenda licentia alienadi. et tunc competit ius prelationis et retentionis. qd locū habet vbi precius interuenit. vt. s. j. r. ij. ea. l. alia fit postea p inuestitura r laudatione in quo succedit laudimius. vt. s. et ne avaricia. ea. l. ¶ Unde doct. ultra montani tenent in legato non esse locū istis attestationsibus. nec deberi trezenū. et idem dicunt de heredis institutione. ¶ Citramontani dicunt qd ymo saltim habere locū scdm attestationsē in donatione p verba illi. s. et ne avaricia ibi precij vel estimatiōis. cuꝯ glo. Quia trezenū datur p labore domini immittendū in possessiones vt ibi. Et idē in legato si fiat extraneo. ¶ Not. per Pet. iac. in alleg. s. et est notandū qd in illa. l. fi. vbi claritus loquit quā aliquis qui scripserit. p quo. ff. deleg. ij. l. penul. i. fi. ¶ Not. etiā per Lyū. in addi. j. q. ij. l. fi. d. iure emphi. ¶ Prima autem attestatio sine dubio nō haberet locū. cū non sit locus retentioni in donatione legato. vel heredis institutione et maxime in legato et in institutione quia in istis trāfertur dominiū per. l. et nō p traditionem hois. l. cū heredes. in prin. ff. de acquir. poss. et. l. j. C. cōia. de lega. cum Lyū. ¶ Non aut possessio. r ideo

opus est apprehensione. vt dicitur. l. cū heredes. et qd not. in l. cū miles. in prin. ff. ex quibus cau. maio. ex quo sequit qd fit locus laudimio seu trezeno. p dictum. s. et ne avaricia. Sed in heredis institutione est dubium an in ea debeat trezenū qz heres succedit in ius defuncti. l. nihil aliud. ff. de vbo. sig. in quo voluerunt aliqui distinguere inter heredem suū r extraneū. Sed istud nihil credo breuiter qd in heredis institutione nō requiratur prima attestatio. nec esse locum iuri retentionis qz non fit alienatio vel translatio rei et eius dominiū: per hōiem imediate sed p l. nec esse locū secūde attestationsi r sic nō deberi trezenum qz l. re vera nō continet possessionē. tamē per fictionē iuris censent. ¶ Titulari de defuncto in heredem. et sic intelligitur qd not. in l. in suis. ff. de libe. r posthu. ¶ Istud notabilr sequitur. ¶ Jo. fab. isti. d. h. d. q. li. r disse. s. sed sui. ¶ Sed an i feudo sit locus iuri retentionis et laudimij. dicam. j. s. preterea si qd. ¶ Quero vlteri⁹ qd si ipsamet mulier hñs feudus. qz forte femineum est. vel pacto quesitū. iuxta titu. s. de benefi. femine in princi. cū Lyū. vult cōstitueret illud in dotem marito suo. an possit absqz permissione domini. dic qd sic r sunt tex. s. de inuesti. quā citi⁹ accep. a semp. c. vno. in prin. et titu. de eo qui sibi r

An de legato debeat laudimius. ¶ Idē de donatione.

no. qz re deat trezenum.

sibi et heredū mas. et feminis in prin. et ita not. ibi Bertran-
 dus cap. et Joā. blāchi. in sum-
 ma tit. qui. mo. feu. amīt. §. sed
 nunqđ in dotem hñ. ipsa etiāz
 mulier. non obst. §. donare. §.
 quāsolim feu. alie. quia ibi loq-
 tur. quando per dotis cōstitu-
 tionē fit alienatio vera et trās-
 latio vt qñ per p̄ez vel efnēū
 datur in dotem de quo dictuz
 est in. q. p̄cedēti. Sed hic quā-
 do per ipsammet mulierē. sed
 Jaco. intelligit in p̄dictis ca-
 pitulis idem in vtroq; casu p̄
 dictū. §. donare. quia loquitur
 indistincte. Sed verior est opi-
 nio p̄cedēs vt aliud sit i vno
 casu. et aliud in alio. Ratio di-
 uersitatis. qz quādo pater vel
 extraneus dat in dotem. re vera
 fit alienatio et trāslatio de per-
 sonamātū persona. de quo loq-
 tur dictus. §. donare. Sed qñ
 ipsa mulier dat in dotem ipsa
 iure naturali. et re vera domi-
 na remanet. licet iure ciuili et
 ex eius subtilitate sit in domi-
 nio mariti emolumentū pote-
 state. l. doce ancillā. C. de rei vē-
 ditio. et l. in rebus. de iure doc.
 vbi de hoc: et hoc dare dicitur
 in. l. quāuis in bonis. ff. de iu-
 re dotiū. Et istud vix nisi dos
 daretur estimata iurta. l. quo-
 tiens. C. eo. tit. ¶ Et que dicta
 sunt de re feudali dāda p̄ vro-
 rem viro: etiāz vendicant sibi
 locum econtra. si vir vxori det
 talem rem donatiōe p̄pter nu-
 ptias. eadē ratione nisi fieret

pactum de dote vel donatiōe
 p̄pter nuptias lucrāda in to-
 tum vel in parte. vt. c. nuper.
 extra de dona. inter virum et
 vxor. et est tex. notabilis. §. de in-
 uesti. de re. alie. fac. §. si. iu. fin.
 quia tunc per tale pactū fue-
 rat alienatio et ideo in hoc nō
 vēdicaret sibi locū. autē. p̄ter-
 ea. C. vnde virū et vxor. et not.
 Jaco. in dicto. §. fin. ¶ Quero ¹¹
 an vassallus possit rem feuda-
 lem dare in emphiteosim sine
 licentia et permissione dñi. et
 tūc reddeo ad dictā glo. et dicit
 glo. in fi. forte qđ non. cum sit
 alienatio. vt. §. alienatiōis in
 auten. de nō alie. re. eccle. coll.
 ij. et etiā habet in. l. fi. C. de re.
 alie. non alie. Hoc sequit Jac.
 et capoli. et Joā. blāchi. i sum-
 ma tit. §. sepe alleg. emphiteo-
 ticus hō cōtractus et. limitās
 hoc si talis vassallus habeat ve-
 rum p̄priū et rectū feudū. sed
 si feudū nō haberet p̄priā na-
 turam tunc posset alienare vē-
 dendo. donando. libellando.
 vel in emphiteosim dando: vt
 §. de feu. nō ha. propriam na-
 feu. c. vno. et hoc operat impro-
 priatio libelli. et propter pa-
 ctum et legē a domino impos-
 tam: vt ibi et. §. si de feu. cōtro:
 fue. c. feudum ea lege: vbi au-
 tem feudū haberet rectam et
 p̄priam naturā feudū nō pos-
 set alienari sine p̄missione do-
 mini vt hic nisi p̄prio agna-
 to successuro in feuduz. vt dixi
 §. in prima opi. vel nisi alteri

bonaret in feudū. de quo dicitur. j. §. calidis. et tunc dicitur concedi et transferri cū ea lege et et cōditione ac qualitate cum quibus h̄s p̄pe vassallus alienans et in talem qualis est trāferens: vt. s̄. de leg. corrad. c. ij. §. similiter. et. §. p̄fecto. Nec obst. c. j. in fi. de alie. feu. p̄mi. vbi vassallus dedit p̄mo ad libellū: et sic aliter q̄ haberet q̄: ibi d̄: nō valere vt libellum sed vt refutationē et ibi p̄ doc. Sed Joan. fab. instit. locati. §. adeo videt esse in tria opinione. q̄o immo vassallus possit dari in feudū reprobādo glo. istā Sed salua sua pace dictū suū non posset sustineri: q̄: presupponendo feudū h̄re p̄p̄riā naturam: s̄m hoc fieret dādo in emphyteosim alienatio et alio modo et per alium dictum quā ipse concedens haberet. Sed dādo in feudū fit sub eodem cōtractu. nec dñō paratur p̄ iudiciū immo fit melior cōditio sicut dicit. j. §. calidis. Ele runtamen vt dicit Joan. fab. trium videmus vsitari. q̄o dñi castro:ū dant in emphyteosim res pticulares talis castri vel et territorij et s̄ etiā velut donum genitorum meum in consilijs suis. in nono consilio. q̄o h̄ incipit queritur de hoc vbi vide et in isto attenderetur consuetudo et in hoc bene dicit. sed quantum est de iure feudorum credo verius quod p̄dici. Def. Jaco. in titu. de cōdi. ex

lege imperialē. §. calidis. circa finē. dicit. de cōsuetudine seruari q̄o vassalli hodie pascua. et loca inculta. et herma cōcedunt rusticis in emphyteosim: et hoc tollat consuetudo.

¶ Quero an vassallus possit dare ad libellum vel similem cōtractum: dic q̄o non. quia hic prohibetur alienatio vel distractio quocūq; modo. immo specialiter prohibetur cōtractus libellarius vt p̄t̄s in p̄m. huius constitutionis ibi quidam colusione libelli nomine: et quia fieret alienatio aliter quā haberet alienans. Nec obst. c. j. de alie. feu. paterni in fine. quia ibi non valet vt libellus. sed vt refutatio vt dixi in quest. p̄cedēti. ¶ Quero an possit feudum locari vel arrendari sine voluntate domini: dic quod sic. nisi fiat in fraudē. vel nisi fiat in perpetuum: vel ad non modicum tempus vt. s̄. qua olim. feud. po. alie. §. donare. et i auten. de nō alie. §. alienationis. et. ff. si agric. vectigal. l. j. in fi. et. l. si. tangitur. j. in fi. vij. q̄sti. materie secundi notabilis. et iura que ibi questione nona allegantur potes hic iungere.

¶ Quero an res feudalis possit diuidi sine consensu dñi dicitur. j. in. §. p̄terea ducatus et dicit vt ibi. Quero an res feudalis possit cum alia permutteri vel fieri cambium: sine consensu dñi. de quo cambio fit mētio supra de contro. inuesti. §.

12
res feudalis possit diuidi sine consensu dñi

dñi castro:ū dāt in emphyteosim.

cum autem. et quo tempore miles inuesti. pe. debe. c. ij. Et breuiter dic fin omnes. qd non. qz est alienatio. et quasi venditio vt habetur in. ll. seq. ff. ad legē flauiam. de plagi. l. lege flauia et de libe. ca. l. intantum. et. l. sequen. et quando acti. de pecu. est. an. l. i. §. in alienatione. et in autem. de non alie. §. alienationis. C. de rerū permu. l. permutationem. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fi. C. de predijs minorū nō solum et. ff. de rerū permu. l. fi. hoc ponit. **¶** Do. in summa. eo. ti. §. itē phibet pmutare et. et istud idem tenet **¶** Def. Jac. ti. de condi. et lege imperiales. §. calidis. **¶** p. prouidetur ergo vbi vide. Et istud idē dicunt multi doct. in cōtractu emphiteotico vt sit prohibita permutatio sine licentia domini vt habetur in specu. titu. de locato. §. nunc aliqua. versicu. cxxj. et **¶** Joā. fa. in. l. fi. C. de iure emph. sed **¶** Def. Jac. in titu. de actio. in rem pro re emphite. que cecidit in commissum. §. est notā dum. qd illa. l. fin. et. dicit rem emphiteotecariam posse permutari sine consensu domini. cum prima attestatio nō sit in hoc necessaria. nec habere locum ius retentionis: sed bene habere locum. secundā attestationem pro inuestitura. et pro hoc deberi laudimū scdm estimationem vt. §. et ne auaricia C. de iure emphiteo. ibi prech vel estimationis. cum gloselis

ibi positus: et in. §. necessitates. glo. super verbo trāspōnere dicit glo. scz permutando. et ideo dicit **¶** Def. iac. in loco alleg. in contractibus innoiatis scz do vt des. facio vt facias. iuxta. l. naturalis. ff. de prescrip. verb. et. Lex placito. C. de rerū permu. cū ibi nota. per doc. quāuis permutatio sit etiam contractus innoiatas. cum noim suum nō sit proprium in specie sed in genere et idem est quod do vt des. notatur in rubrica dicti tituli. C. de rerū permu. **¶** Quero an possit dari in solutum. dic qd non: per iura q̄ per fundamentum pcedentis questionis allegata sunt. et facit l. si fundus. C. de euc. notat. **¶** Jo. blanchi. titu. §. alleg. §. itē non poterit in solutum. et. **¶** Quero an per iudiciū vel trāfactionem possit alienari. dic qd sic: dum tñ fiat sine fraude. casus est. §. si de feud. contro. fue. c. si vassallus de suo. et de pte. inter do. et vas. c. vno. vbi de hoc per **¶** Jaco. et per caprioli. et de hoc per **¶** Joā. blanchi. in summa quib² mo. seu. amit. §. transfigere tñ et. Et de transfacti. si res tradat debetur laudimū. C. d. vsuca. pro emp. l. ex cā. in glos. scus si retineat. l. dedi. §. subtilius. ff. de condi. ob cām. quia tunc videtur potius redimere vexationem suam. extra de symonia. cap. dilectus. ita tenebat **¶** Oldrad. vt in suis scriptis reperitur.

13
Uide hic an p iudiciū vel trāfactionē possit alienari.

14 ¶ Quero vidimus vassallū nō posse alienare rem feudale si ne pmissione dñi. Quid ecōtra nunquid dñs possit alienare suū maius dominiū sine voluntate vassalli de hoc dic vt. j. s. preterea ducat in fi. et ibi videt materia plene. ¶ Quero dicitur hic prohiberi alienationē sine pmissione domini. quid si dñs est sciens et non cōtradicit sed tacet. an sufficit et videt qđ sic. ita qđ valeat venditio qz sciētia et patiētia operant cōsensum. l. j. C. de remiss. pig. r. l. si ypothecas. e. ti. et. l. quidā. ff. de euic. et. l. creator. de reg. iur. r. l. honores. s. fi. ff. de decu. et. l. qui patitur. ff. man. cū Lyn. Blo. s. o. ppi. jeu. alie. per lotba. c. j. glo. iij. est opinionis. qđ dñs tacēs habeatur p consentiente quā se quitur ibi. Jaco. de bel. visu. maxime qz agit de venditiōe: iuxta nota. in. l. gay. ff. de pigno. act. In cōtrariū facit contra tacens habet pro contradicente. l. qui vas. s. vetare. ff. de furtis. et. l. filiussa. s. inuit. ff. de procura. maxime vbi agitur de preiudicio vt ibi r hanc partē sequitur caprioli in dicto. c. j. quia licz in re aliena inuito dño venditio fieri possit l. rem alienam. ff. de cōtrahen. emp. tamen nō ppter hoc dominus sciens r patiens cōsentire videt. cuz sciat ius suū durare. ppter huius legē prohibitionem. l. sicut. s. nō videtur

ff. qui. mo. pigno. vel ypo. solu. Item alia rōne qz prohibitio alienationis est introducta in fauorē reipubli. vt vassalli nō possint alienare feuda ppter publicā vtilitatē vt in hac cōstitutione in prin. et dicto. c. j. in prin. Respōdet ad iura contraria. vnde nō obst. l. j. C. de remiss. pig. quia ibi hoc est fauore libertatis. Nō obst. l. si ypothecas qz ibi fuit subastatio solēniter facta. ido creditores habent qđ consentientes p ea que habent in. l. j. C. de fideinstru. et iure asce. fis. lib. r. nō ob. l. creditor qz ibi consentit non obst. l. quidam. qz ibi pccū recipit. nō ob. l. honores in fi. quia ibi est speciale vt habeat pro consentiente. ppter indēnitatem reipublice vitandam Ista sunt verba sua satis notanda. Quid dicendus ista est vna via brocardica de cuius materia pōt videri p glo. s. de benesi. fratris. et qualiter frater fratri r. plenius per dyñ. in c. qui tacet. et de reg. iur. li. vj. ¶ Sed restringendo ad ppositus breuiter credo distinguendum. quādo vendit res feudalis. aut dñs habet scientias nō certam sed erroneā et tunc nō videt cōsentire. l. ij. ff. de iudi. quia nihil tam trium cōsensui error. l. si per errorē. ff. de iuri. om. iudi. not. s. ti. ij. c. j. glo. iij. in fi. s. alleg. et in hoc bene loquit glo. ibidem. Aut habet certam scientiam. r tūc aut do

minus nō erat presens in contractu sed sciēs. et credo i hoc optime pcedere opinione caprioli. maxime cū domino debebat denūciari vt haberetur eius pmissio et cōsensus siue licentia vendendi. ⁊ sic non fiebat denūciatio solū ad certiorandū. sed etiā ad aliud de nouo fiendū. sēs concedēdū licentiam et pmissioneꝝ. et ideo nō sufficit sola sciētia casus. in. l. denūciatōe. §. j. ff. de adulter. et ibi not. per Bar. Secus si fieret denūciatio solū ad certiorandū quo casu nō esset necessaria. qz quī certus est ampli⁹ certioꝝi nō debet sic loqui. l. j. in fi. ff. de act. emp. licet Dyñ. aliam dederit doctrinā in cap. eū qui certus. de regu. iur. lib. vj. quē recitat Lyñ. in. l. empt. C. de euict. Aut dñs est presens habens certā sciētiam ⁊ tacet et hic ē et maius dubiū. qz gl. iij. c. j. §. ti. ij. expresse etiam dicit dñm videri p̄sentire ⁊ Jac. idem vt dixis. p quo. l. ij. i p̄i. ff. ad municipal. ⁊ qd not. in. l. gayus. §. allega. Sed attentis p̄missis cū hic agatur de p̄iudicio dñi et reipublice vt dictū est talis p̄sens nou habet p̄cōsentiente. p quo. l. j. in fi. ⁊ l. ij. ⁊. ij. ff. de aucto. tu. Et qz fit specialis prohibitiō alienationis siue p̄missu. per qd non obf. ratio q̄ fit per. l. rem alienam. ⁊ per notata in. l. gayus. §. alleg. qz rei aliene nō prohibetur venditiō. immo in text.

dicte legi rem alienam. de cōtrah. emp. dicit posse diffrabi. intelligendo de re cui⁹ habet cōmerciū. per qd non obf. l. s. celsus eo. ti. Sed qz hic fit prohibitio rei feudalis nedum in fauorem dñi. sed et reipublice vt dictū est. videt mihi sequēdam opinionem dicti caprioli tāquam veriore. ¶ Quero hic habes qd nō pōt alienari feudum sine licentia dñi seu eius consensu et pmissione: qd si dominus permittit et vassall⁹ alienat. an dñs remaneat directus dñs. hoc pro tanto q̄ro qz videtur qd non. qz qui alij consentit iura sua perdit. l. fi. ff. de inoffi. testa. et. l. cū quidā C. de amit. tu. not. §. titu. h. c. j. glo. ij. facit. C. de re alie. non alie. l. si fundū a contrario sensu. ⁊ est casus cū ratioe. §. quid iuris sit. si post alie. feu. ⁊ c. §. perfecto. vbi si vassallus vendat feudū volūtate dñi ⁊ postea ea recuperet nō habebit iure feudi. et ratio est qz ibi vendēdo transfatum est volūtate domini vtrūq; dominium: vt ibi notatur per Jaco. ⁊ caprioli. ¶ Unde et breuiter dicendū esset qd si dñs p̄sentiat simplr alienatiōi rei feudalis sibi. p̄iudicat. sec⁹ si simpliciter det assensum vendēdius ipsius vassalli. et p̄ tanto vt declaref animo: et dñs sibi prospiciat vtile est qd permittat et cōsensum p̄beat saluo directo. domino et idē no. j. §. in sup. in fi.

si vas
salus
igno-
rans

iure suo. Et ideo cōiter ita fit.
 et practicat pro quo optime. l. si
 debitor. §. i. ff. qui. mo. pig. vel
 ipo. sol. ¶ Quero quid si vassa-
 lus qui alienat feudū siue per-
 missione dñi sit ignorās dic qđ
 liberat a perditione seu amif-
 sione: nisi haberet crassa et sup-
 pinā igno:antiā vt. §. si de feu.
 cōtro. fue. c. si vassalus feudū et
 §. de contro. inter dñm et emp.
 feu. c. vno vbi de hoc super quo
 est cautela faciendi cōtractuz
 cōditionalē. de qua dixi. §. i. h.
 q. vide ibi. ¶ Quero si vassalus
 alienet sine pmissione dñi quo-
 iurez qua actione dñs petet rē
 ab eo in quē facta est alienatio
 Jaco. remittit ad ea q̄ habent
 in dicto tit. de p̄tro inter dñm
 et emp. c. vno et si de feu. p̄tro.
 fue. c. si vassalus feudū dica. §. j.
 §. pena. ¶ Quero qđ si feuduz
 qđ vendit sit paternū siue anti-
 quū i quo agnati succedūt def-
 ficiētibus descēdētibus an tñc
 ultra pmissione dñi sit neces-
 sarius cōsensus agnatoz vide-
 tur qđ sic cū in feudo tali sit po-
 tior cōditio agnatoz qđ dñi. §.
 qua olim feu. po. alie. §. porro et
 et videz tex. §. de alie. feu. pa-
 terni. c. j. in princ. vbi tex. dicit
 alienationem aliter nō valere.
 Sed dic qđ veditio valet inter-
 ueniēte dñi pmissione sola li-
 cet reuocabiliter qz agnati re-
 uocāt postea vt. c. titius filios.
 §. si de feu. cōtro. fue. nō ob di-
 ctuz. c. j. de alie. feu. paterni. qz
 cū dicit ibi nō valet sub irreuo-

cabiliter. ¶ Et ideo ad hoc qđ
 alienatio valeat absqz spe re-
 uocationis denunciandū pri-
 mioribus agnatis cū eos tan-
 gat et ex hoc possent ledi. l. naz
 ita diuus. ff. de adoptio. l. i. dñe
 et. l. in ced. do. ff. de aqua plu.
 ar. et l. per fundū ff. de ierui. ru.
 predio. cū l. y. Sed in quid vo-
 candi sunt oēs vel oīm cōsensus
 debeat requiri Caprioli dicit
 oēs agnatos vocandos. qz pri-
 mis deficiētibus veniūt sequē-
 tes. arg. l. peto. §. fratre et l. cū
 ita. §. si. ff. de le. 2. §. si v. palus.
 feu. prin. c. vno. vde eo qui sibi
 et heredi. suis. c. vnico cū l. y.
 bar. vero i simili dicit alibi vo-
 candos soluz illos q̄ sunt pri-
 miores in primo gradu. l. j. §.
 pe. ff. de ven. inspici. notat per
 cū in. l. i. dñe. ff. de aqua plu. at.
 et in cōstitutione ad reprimen-
 da in glo. sua super verbo per-
 edictū facit qđ ipse notat in. l.
 si eo tpe. C. d. remis. pig. ¶ Que-
 ro quid si vassalus coactus a iu-
 dice vēdat: an cadat io cōmissū
 dic qđ nō qz tñmodo p̄hibi vi-
 det alienatio q̄ volūtate fit nō
 q̄ ex necessitate vel p̄ coactionē
 l. alienatiōes. ff. fa. her. et l. j. de
 fun. do. iudici em̄ habuit pare-
 re dolo caruit. l. nō videz. §. j. ff.
 de reg. iur. et q̄ facit ex necessita-
 te. id facere nō v̄t. l. lib. hō. j. in
 pri. ff. de here. insi. no. Jo. bla-
 cbi. i. sūma tit. q. mo. feu. amif.
 §. s. qñ pōt si coact? idē Ja. de
 dño ardisone in sūma. §. cū su-
 pradictū sit h. s. qñ pōt. et hec

ſufficiat quoad materiã primã
 mate- notabilis. ¶ Veniam? nũc ad
 ria ſe- materiã ſcõd notabili. de ppi
 cundi bitione ipiguoationis heſ in
 nota- pria parte hui? .ſ. habito qua
 bilis liter pphibet rẽ feudale pigno
 rare oponit. ſ. q. mo. feu. amit.
 .ſ. ſilr. .ſ. rurfus cũ .ſ. vbi fit
 pignozatio vſq; ad medietatẽ
 So. dicebat pileus. qvſq; me
 dietatẽ erat r̄ ad huc eſſe pmiſ
 ſum. r̄ r̄ndebat ad hãc cõſtitu
 tionẽ q; loquit de alienatione
 fraudulẽta ſz cõtra eũ in aper
 to eſt iſte tex. q̄ expreſſe pphibet
 pignozationẽ in totũ vel i par
 tẽ q; hic ſunt verba ſimil colli
 gata ſub quodã ſcurto verboꝝ
 cũ d̄: r̄ nulli liceat feudũ totũ
 totũ vel partem aliquã v̄dere
 vel pignozare vel paia iudica
 re ſine pmiſſione r̄c. Et ſic illa
 verba totũ vel partẽ referunt
 etiã ad pignozationẽ cũ omnia
 iſta verba textus vnã latinita
 tem r̄ pfectã ofonẽ faciant qd̄
 ſeruti verboꝝ d̄: de quo voca
 bulo habet in. l. deniq; .ſ. ij. ff.
 de mino. r̄. l. malũ. .ſ. ſtructurã
 de verb. fig. r̄ in talib? colliga
 tionib? verboꝝ facientũ ora
 tionẽ perfectã d̄: qd̄ nõ eſt or
 do q; ſimul vident̄ diſpoſita et
 plata. l. quidã i teſto. ff. de pec.
 lega. r̄ marie q; hic verba hec
 totũ vel partẽ precedũt ſic re
 ferũtur ad oia ſequẽtia vt. l. ij.
 .ſ. aũ heredis. ff. de lib. r̄ poſt. b.
 fac. c. ij. requiriſ extra de app.
 Et ideo glo. ſ. hic ſoluit aliter
 qd̄ hic corrigant̄ p̄trariat ple.

nus poſuit. ſ. de alie. feu. i p̄
 cipio r̄ hoc ſequunt̄ oẽs d̄bet.
 Jaco. de Odo. in ſumma dicto
 titu. qui. mo. feu. amit. r̄ capro
 li nec eſt verũ qd̄ iſte. .ſ. habito
 loquat̄ ſolũ de alienatiõẽ frau
 dulẽta. ſed de omni alia ſine per
 miſſione dñi de fraudulẽta r̄
 bñ habet ſpãliter i. .ſ. callidis
 .ſ. e. l. r̄ b̄vidibit̄. Oponit hic
 pphibet feudũ alienari v̄di vel
 diſtrahi r̄ vlt̄er? addit nõ poſ
 ſe pigrari .ſ. l. quia hoc fruſtra
 fuit exp̄ſſus de pignozatiõẽ tũ
 q; antea fuerat pphibita. ſ. r̄ e
 inueſti. de re. alie. fac. .ſ. fi. in fi.
 tũ q; appellatiõẽ alienationis
 p̄tinet pignozatio. l. fi. C. de re.
 alie. nõ alie. r̄. ff. d̄ lib. cã. l. ſi vñ
 fruc. .ſ. j. r̄. l. j. .ſ. fi. ff. q̄ res pig.
 obli. poſ. cũ .ſ. v. Et q̄ tacite in
 erant. dñi exp̄muſt̄ nihil ope
 ranſ. l. ij. ff. de le. j. So. duplici
 ter. primo qd̄ licet de pignora
 tione pphibita eſſet prouiſum
 et ſub nomine alienationis cõ
 tinetur tamẽ voluit nuper. ſpe
 cialiter de hoc cõmemorari et
 ſpecialiter prohibere ne vide
 rentur neglecta ſicut dicitur i
 l. item apud labeonem. .ſ. hoc
 edictum. ff. de iniuriſ. Secũdo
 poteſt ſolui qd̄ fuit neceſſariũ
 exp̄mi de pignozatione quia
 ſi ſolum feciſſet mentionem de
 alienatione certe ſub nomine
 alienationis non cõtineretur
 pignozatio cum tũc agatur de
 prohibitiõẽ que cõtinet par
 tim hodiũ r̄ partim fauozem.
 hodium. ſcz aduerſus vaſſaloz

alienantes: fauorē vero reipu-
 blice et status ipsi, vt. s. in prin.
 Quali huius cōstitutionis. ¶ Pro cu-
 ter su- ius declaratione sciendum est
 maſ & fm glo. et doc. q. vbum aliena-
 bñ ali- tionis. qñq; sumitur stricte p
 enatio omni actu. per quē transferē-
 nis & c. dominū: vt. l. j. C. de fun. dota.
 quandoq; sumitur large. vt. c.
 nulli. eſt de re. eccle. nō alie. cū
 suis cōcor. et in aut. de nō alie.
 s. alienationis et. s. q. et leo-
 nis. coll. ij. Item vltra dicunt
 doc. qd si in prohibitione alie-
 nationis hatur merus fauor.
 et tunc noie alienatiōis pigno-
 ratio p̄tinetur: sicut p̄hibitio
 alienationis feudi dotalis rei
 minoris et ecclesie sic loquitur
 dicta. l. fi. de re alie. non alie. et
 dicto. c. nulli. et. c. de p̄dijs mi-
 norum in rubrica et. l. et si pre-
 ses. et. ff. de rebus eoz per totū
 Si autē prohibitio alienatio-
 nis cōtineat merū odium. tūc
 nullo modo cōtinet pignora-
 tio vt. l. alienationis verbum.
 ff. de vbo. signif. et dicta. l. j. de
 fun. dota. Si vō cōtinet odium
 et fauorē nisi exp̄sse. l. hoc di-
 cat: vt hic. Et ideo fuit hic ne-
 cesse qd imperator expresserit
 de pignoratione et ista multum
 rationaliter deduxit dñs ge-
 nitor meus in. ix. c. suor cōsilio
 rum. ¶ Pōnit eſt de feud. cap. j.
 Sol. ibi speciale q. vassall' po-
 test obligare rem feudale do-
 mino non autē alij vt hic. ¶ P.
 ponit qd imo possit res feuda-
 lis pignorari: vt. l. res vectiga-

lis. ff. de pign. et. l. tutor. s. fi. ff.
 de pigno. ac. ¶ Si tamen ipsa
 res emphiteotearia pueniat
 ad dñm vt ad dñm scilz qz res
 cecidit in cōmissum. vel qz cuz
 alij vderet ipse retinuit et cō-
 parauit eodē precio pignoris
 obligatio euanescit. vt. l. lex ve-
 ctigali. ff. de pigno. scdm Fab.
 but. in titu. de ac. in rem p re.
 emppi. s. Item est notandū qd
 emphiteota. Sol. ibi de re ve-
 ctigali: id est emphiteotearia
 que bene pōt pignorari. vt ibi
 et no. in. l. fi. C. de iure emphi.
 per glo. et Joa. fab. et p Inñ.
 i. c. potuit: et de locato. de quo
 in spec. ti. de locato. s. nūc aliq
 ver. cxxij. vbi etiā dicit cautela
 lam qd emphiteota denūciat
 dño si velit sibi mutuare tan-
 tam pecuniā quantaz reperit
 sub pignore rei qd preferatur
 als necessitate vrgente alij pi-
 gnorabitur: que cautela esset
 p̄pria in re feudali. arg. eſt de
 pig. cap. j. et de vsur. c. j. ¶ Sed
 tunc que est rō. qd emphiteota
 possit impignorare et nō val-
 lallus. dicit Huil. de cug. s. in
 p̄ric. hui' libri qd emphiteota
 habet plenius ius in re quam
 vassallus. ideo difficilius amit-
 titur. nec est p̄sonalr obligat'
 sed soluz res est astricta ad p̄-
 sionē: sed vassallus est obliga-
 tus personaliter et iuramē-
 ti ad seruiendū et dño obediē-
 dum. Sed forte melior rō fuit
 quia per pignorationē fit trās-
 latio possessionis in creditores

16
 Una d
 diffe
 rentij
 inter
 ep̄hit.
 et vas-
 lallus.

17
no. dif
feren
tia int
pign^o
et ypo
theca.

vt dicam. j. in prima. q. et hic fit pphibitio nedum respectu dñi. sed ⁊ possessionis vt ibi dicam. Aliud aut in emphiteosi: qz ibi fit pphibitio respectu domini. Veniamus ad qstiones. et primo quero hic pphibet rei feudalis pignozatio. An possit ypothecari. scis em qd differētia est inter pign^o et ypotecā. et ponuntur vt diuersa qm pignus dicitur quādo res simul obligatur ⁊ tradit. sed qñ ex cōuentione solū obligatur absqz traditione est ypotheca. vt ista de plano litteraliter habent ista. de actio. §. item seruiana. ⁊. ff. de pig. act. l. si rem alienam. §. pprie pignus. ⁊ ibi p^o p^o p^o. et Joā. fab. l. 3 glo. ibi. super ybo maxime videt dicere quod pign^o dicitur in re mobili: cū sua et bymologia sit a pugno: cuius dicitur pcedit si sumatur pign^o pprie ⁊ stricte. Sed large etiā dicitur res immobilis pignus si simul obligetur et tradat scdm predictos doct. et pbat. C. de pig. l. cum te. et. l. si durus. ⁊ et de pig. c. illo nos. et. s. de feud. da inuicem. le. co. c. quidā obligauit modo ad questionē dico et respōdeo qd l. 3 pphibet hic pignozatio nō tñ est pphibita ypothecatio. tex. em solū loqz tur de pignozatione rei feudalis. que pprie per traditiones ad aliū trāferit respectu possessionis q als gageria dicitur in. c. j. et de feudis. ⁊ cum agat de odio iuxta ea que dixi. s. in. ij.

opi. ergo debeat stricte teneri ⁊ nō ampliari. l. cū quidā. ff. de libe. et posthu. ⁊ hoc sequebat notabiliter do. i summa qbus mod. feu. amit. §. item non qd in cōstitutione quicqd dixerit Isā. blanchi. in ti. s. sepissime alleg. §. item nunqd si amittit vel alienat tm possessionē ⁊ c. allegās. ff. de alie. iudi. mu. ca. fac. l. item si res. §. ij. sed p^o eum est qd ibi not. ⁊. l. non solum. in pnci. ff. eo. ti. sic dicitur intelligi qd ponit Jo. fab. in dicto. §. item seruiana. et p hoc facit rō huius. l. cōcedende q fuit. qz feuda reperiebant transportata ⁊ alienata i alias psonas. et sic vassallos esse exutos reb^o feudaliibus. vnde debita seruicia amittebant: vt. s. in prin. ⁊ clar^o in pstitutione lo. par. ij. s. ti. ij. c. j. ibi oib^o bñficijs exutos ⁊ c. pphibetur ergo trāstatio feudi nedū rōne dñi vtilis quo casu est alienatio. sed etiā respectu possessionis siue detentionis in creditore trāsserē de cū tñc fit eadē rō amittēdi seruicia: creditore em possidet iux^o notata. in. l. cū notissimi. §. sed cū illud C. de pscript. xxx. vel. xl. annoz. Et ex h^o apparet rō inter feudum ⁊ emphiteosim. vt tetigi s. in. iij. op. qz i emphiteosi nō inspicitur pphibet pignozatio: s^o bñ in feudo qz ibi pphibet nō solum alienatio respectu dñi. sed etiā possessionis. Preterea in emphiteosi sufficit dño pensiones sibi solui. ⁊ rem sibi esse

astrictā ad quemcūq; trāseat:
 aliud autē in feudo. q; ibi attē-
 dit obligatio psonalis vassalli
 qui habet dño seruire. et ad il-
 lud seruitium. quando tamen
 est indeterminatum est astri-
 ctus virtute iuramenti fidei-
 tatis. vt nota. p glo. et Jacob.
 in. c. fin. s. de capi. q. cur. ven. et
 ideo tūc pōt feudū refutare: s;
 aliud in emphiteota. vt. s. de
 vassallo q. cōsti. lo. c. vno et ibi
 etiā per Jacob. et bar. in. l. ijs cū
 quo. ff. de aqua. plu. ar. ¶ Quo-
 ro predicta pcedūt qñ res feu-
 dalis specialiter ipinorāf. Sed
 quid si vassallus gñeraliter im-
 pinorat oīa bona sua: an tūc
 veniat feudū in illa gñali obli-
 gatione. videt q sic vt trāseat
 cū vniuersitate q als nō trāsi-
 rent p se. vt. l. i. ff. de fun. dota.
 et. l. qdā. ff. de acqui. re. do. S;
 dic q quin hā q p se nō trāseunt
 sine comisso vt sūt feuda. nīpīl
 operat generalitas. nec sub il-
 la veniūt. vt. s. si de feu. cōtro-
 uer. fue. c. in gñali et de capi. q.
 cur. ven. c. i. facit. l. j. C. que res
 pig. ob po. et. l. obligatione ge-
 nerali. ff. de pig. hoc expōse seq-
 tur Qdo. in sūma titu. qui. mo.
 feu amit. s. itē nota q in cōsti-
 tutione ver. et em si vassallus et
 Jo. fabri insti. de rerū diui. in
 prin. facit qd not. inno. in. c. ex
 lris. e. de iure patro. et bar. i. l.
 codicillis. s. instituto. ff. de le. ij.
 ¶ Quero an possit in re feuda-
 li cōstitui pignus iudiciale vel
 pretoriā dic q sic cū fiat p iu-

dicē et fieri debeat i sub fidis
 deficientib; alijs bonis ar. ff. de
 re. iudi. l. comodis. et. l. stipē dia
 C. de execu. rei iudi. et. l. execu-
 tores. C. q. res pig. ob po. et pre-
 seruat a comisso q; nō ex volū-
 tate. sed ex necessitate fit iussu
 iudicis. l. alienationes. ff. fami.
 herc. et. l. j. de fun. dotali p quo
 bene facit. l. paterni. in. pri. ff.
 de le. ij. et. l. peto. s. p dñi. de le.
 h. hoc expōse sequit Jo. blan-
 cpi. i summa. qui mo. feu. amit.
 s. possit qri an pignus iudicia-
 le facit qd dixi. s. circa mate-
 riā alienationis in vltia. q. idē
 Jacob. de dño arditione in sū-
 ma. s. cū p dñi sit et. s. possit q
 ri an pignus iudiciale et. Quo-
 ro quid e contra. an dñs possit
 proprietatē feudi obligare gl.
 j. in fi. dicit hic qd sic ar. g. l. j. C.
 de vsufruc. et. l. tutor. s. si. cū. l.
 se. ff. de pig. act. qd sequit Jac.
 in. ij. q. et est casus. s. de feu. da.
 in vicē legis comi. c. quidā ob 20
 ligauit. ¶ Quero an vassallus an vasa-
 possit iponere seruitutē in feu salus,
 do. itelligēdo de seruitute rea possit
 li q debet a re rei vel de serui-
 feudo:
 tute que dicit ius quoddā cō seruitū-
 stitutus. iuxta. l. vt pomū. ff. de tē pti.
 seruitu. et. l. pecoris. ff. de serui.
 rusti. predio. et dicūt doc. qd nō
 potest iponi talis seruitus. vel
 tale ius. vel aliquid aliud fieri
 per quod fiat feudi p dñctio de
 terior. maxime cū sit quedam
 alieuatio. l. fi. C. de re. alie. non
 alie. l. iullia. ff. de fun. dota. et. l.
 non solū. s. ad iura. de alie. in

di. mu. causa fac. non tamen propterea cadit in commissum. sed interim tolleratur preiudicium ipsius vassalli per. l. iij. ff. de seruitu. titu. generali cum ibi notatur. sed non preiudicat domino. et ideo quotiens feudus ad dominum reuertitur non tenetur illud ius seruitutis obseruare. casus. s. de inuestitu. de re. alie. fac. s. quid ergo de quo ibi per docto. et per glo. supra de capitulis corradii. s. primo in pri. magne glo. et per Joan. blan. in summa titu. quib. mod. feu. amit. s. sed nunquid si seruitutem. ¶ Et ista intellige quando feudus reuertitur ad dominum. ut dominum ut quia sibi aperitur ex aliqua causa. ut dicto. s. quid ergo. Secus si reuertere ad dominum ut ad priuatum: ut quia vassallus donauit domino feudi vel eius heredem reliquit quia tunc ex qua persona quis lucrum capit eius factus approbare debet: ut. l. ex qua persona. ff. de regu. iur. et istud fuit dictum per. de bel. par. tica. in. l. iij. ff. de seruitu. titulo generali. et etiam per. Jaco. in titu. de actio. in rem pro re emphiteo. que cecidit in commissum. s. item est notandum quod emphiteota et. s. et etiam est notandum quod si dominus. quod predest ad multa. ¶ Et facit ad questionem quas vidi de facto de vassallo qui data sibi certa quantitate pecunie remissit ho-

minibus suis auxilium solitus de certis hominibus armorum equitibus. et post feudus fuit apertum domino: quod dominus non tenetur illas remissionem seruare: cum ex illa fiat de terio: conditio feudi. et ita fuit indicatum per dictum. s. quid ergo resolutio enim iure dato: to iuris resoluitur ius acceptoris: dato: } ut lege lex vectigalis. ff. de pri. resol. gno. et supra de controuer. in. uis ius uestitu. s. fina. et ibi per Jaco. accep. et per Barto. in lege in diem. tois. ff. de aqua pluui. arden. et hoc videtur dicere textus in. s. pena. infra ead. ibi. et ad dominum libere reuertatur et. quasi dicat reiecto honore. licet in alio significato possit sumi. ut ibi dicam. ¶ Quero quid contra 21 an dominus possit imponere seruitutem in feudo vel aliud ius in preiudicium vassalli. Dico quod non parit. ad quod bene facit lege sed et si quid in edificauerit. s. fina. cum lege sequenti. ff. de usufructu. et. ¶ Quero nunquid vassallus possit in feudo constituere formalem usufructum vel usum volunt aliqui dicere idem quod dictum est in seruitute. ut non valeat constitutio usufructus cum appellatione alienationis lege fina. C. de reb. alienis non alie. in preiudicium domini sed bene in preiudicium alienatis. per quid ergo supra de inuesti. de re. alie. fac. s. tu die

quod non valeat constitutio usufructus vel usus. probatur primo iuris. l. sed et si pecunia. §. nec usufructus. ff. de re. eor. q. sub tu. . et l. in venditione. in prin. ff. de bo. . autē. iudi. pos. et q. usufructus est pars dñi. l. iij. ff. de usufru. Secundo probatur ratione quod in hac constitutione prouisus est in hibendo alienationes et translationes rerum feudalium. nedum respectu dñi sed etiam possessio nis: istud dixi. §. in eadē materia. in. j. q. et non est dubius quod in hoc sit translatio rei in possessio nem usufructuarij vel usurarij. patet quod usufructuarius. et usurarius naturaliter possidet ut l. naturaliter. in prin. ff. de acq. posse. et l. iij. §. vnde vi. et §. itē si non usufructus. ff. de vi et vi. ar. cū. Et hoc expresse tenet gl. §. de capitulis corrad. §. j. glo. magna in prin. et hoc etiam sequitur Jaco. de dño ardis sione in summa. §. cū predictū sit ver. nūquid poterit usufructus et c. et Jo. blachi. in summa qui. mo. feu. amit. §. itē nūquid poterit usufructus. Et idē dicitur casu fm eos. esse prohibiti concedere rem in annuos redditus siue fructus. intelligendo sane scilicet. simul transferendo possessio nem rei ad vitam: vel ad non modicum tempus. quod hoc simile est usufructui et perinde habet ac si usufructus constitueret. l. cū ita ff. de usufruc. leg. et l. per seruū §. si usufructus. ff. de usu. et habita. et. l. si quis ita legauerit.

ff. de usu. et habita. et. l. si quis ita legauerit. ff. de usufruc. licet talis constitutio ad annuos fructus vel redditus. in aliquibus differat ab usufructu. ut. l. fundi. ff. de usufru. lega. dicunt tamen predicti doc. quod bene poterit vasallus impune vendere concedere. siue arrēdare ius percipiendi fructus. per. l. qui concubina §. q. ortos. ff. de leg. iij. et. l. usufructu. ff. so. ma. l. monumēta. C. dele. l. quod si pedere. ff. de peri. et como. rei ven. et l. si usufructu in fi. ff. de iure doc. nā et quod donare potest perceptionem fructuum. ut. l. in edibus. §. si. ff. de dona. ¶ Hunc expedita materia scilicet notabilis. veniam ad materiam tertiam notabilis. de indicatione feudi per aia. Et oppositum immo feudum possit iudicari per aia. et relinqui vel offerri ecclesie. ut. §. tit. j. §. si pro continetur. solu. ibi loquitur in dño. quod potest talem rem in ecclesiam transferre etiam sine voluntate vasalli sed tunc oportet quod dominus sine voluntate vasalli non potest feudum in alium transferre: ut. j. §. propterea ducatur in fi. solu. illud regulariter ut non possit in alium regulariter transferre et ibi videbitis fallit quia in ecclesiam potest et sic potest dici hoc esse fauore ecclesie et per 23 pter causam piam: ut ibi notatur per Jaco. ¶ Vasallus autem hoc facere non potest: ut hic siue in testamento. de quo non est dubium quia circa feudum non potest testari non potest: ut supra de

22
an res
feuda
lis pos
sit pro
aia re
linqui

23
Clasfal
lus de
feudo
testari

vsuc. feu. in p̄ncipi. quod solet
 iintelligi in p̄iudiciū feu-
 di et illoꝝ ad quos feudū per-
 tine debz vt statim dicā. Siue
 inter viuos qz ista alienatio ef-
 fet multū nociua dño alienan-
 do in ecclesiam. que nunq̄ de-
 finit et est cultriꝝ iusticie: non
 paciens in se. Nec in aliquem
 alium cōtra iusticiam iniurias
 fieri. s̄. de alie. feu. §. inde pōt
 p̄sumi. et sic nunq̄ esset feu-
 dum reuerfurum ad dominū.
 vt ibi qd̄ dicit alienari ad ma-
 num mortuam. et est vulgare
 gallicoꝝ: vt refert spec. titu. de
 locato. §. nūc aliqua. vers. cꝝvj.
 Et p̄ tanto dicit ipse qd̄ p̄ui-
 ciales consueuerūt ponere in
 instrumētis. dum talis res lau-
 dat: qd̄ possit recipiens v̄de-
 re et alienare. exceptis eccle-
 sijs et sanctis militibus &c. de
 quo tetigi supra i materia. p̄i-
 mi notabilis in quita opiniōe.
 Opponit deleg. §. C. de sa. san.
 eccle. vbi quisqz hz libez arbi-
 triū relinq̄di ecclesie et loco
 pio. solu. verum est disponēdo
 de bonis p̄p̄rie que habz ple-
 no iure et absqz legis vel hois
 p̄obibitiōe. ¶ Quero dixi su-
 pra vassallū nō posse dispone-
 re per viam testamēti. qd̄ si in
 testamento instituit heredem
 descēdētem vel propinquoꝝ
 agnatū. an valebit. dic qd̄ sic. si
 cut diximus in alienatiōe feu-
 di. que licz sit prohibita. tñ va-
 let in p̄oximum agnatū. vt. s̄.
 §. alie. feu. paterni. c. i. et dixi. s̄.

in prima oppo. materie p̄imi
 notabilis. vbi vide cōcor. et ra-
 tio est qz nō fit p̄iudiciū feu- 24.
 do nec successuris in eo vt ibi vtruz
 dixi. ¶ Quero dictū est vassal-
 lum nō posse in ecclesiā etiā p̄
 anima feudū alienare. et sic po-
 nere ad manū mortuā. Ita ēt
 dicūt doc. in re emphiteoteca. sit ad
 ria. vt not. spe. loco alle. ¶ Po-
 ne qd̄ de facto res feudalisis vel mortu
 emphiteotecaria relinquit ec-
 clie vel als trāffer: qd̄ opabif
 dicit spe. loco all. §. cꝝvij. q̄ ope 25
 rabif vt eccleie debeaf extima-
 tio. vt. l. filius fa. et l. nō dubiū. feuda
 §. vltimo. ff. de leg. ij. Tamē sic
 dicit spec. de p̄suetudine ecclesia ep̄bi-
 talē rē capit. et infra annū te-
 nef v̄dere. et sic ponere eꝝ ma-
 cariaꝝ num suā: quod est p̄tra. c. qz nō
 nulli extra. de imuni. eccle. lib. eccle.
 vj. ¶ Itē est de cōsuetudine in
 aliquibus partibus. qd̄ de. vj. atur.
 annis. in. vj. annos. teneatur
 tresnegiare idest tresenium:
 siue laudimium soluere: et in
 ipsis seruanda est consuetudo
 vt dicit specu. que est legitima
 legum interpret lege si de in-
 terpretatione. ff. de legibus. ¶
 Quero vassallus legat ali-
 qua in pecunia prop̄hana: et
 etiam pia de qbus q̄ bonis sa-
 tissiet. dic quod de alijs bonis
 quā feudalibus. de fructibus
 ipsius feudi. cuꝝ de illis possit
 libere disponere. tam in vlti-
 ma voluntate quā inter viuos
 per iura que allegau. supra in
 materia secundū notabilis. in

vñ. ques. in fine. ¶ Quero quid
 si vassallus velit relinquere feu-
 dum ciuitati. vel alij vniuersi-
 tati. dic idem qd in ecclia per
 lan vsus ructus. ff. de vsufu.
 cum l. yñ. notat per Jaco. de
 bel. visu. s. de alie. feu. s. inde.
 26 potest presumi in fi. ¶ Expe-
 ditus de prima parte huius. s.
 habito. venio ad secundam par-
 tem. que est in ver. vnde impe-
 ratoz. vbi prohibio alienatio-
 nis extenditur ad preteritos
 casus vsq; ad ver. emptori bo-
 ne fidei. Ex qua parte collige
 notabilia. ¶ Primo not. qd p-
 hibio extendit ad casus pre-
 27 teritas. ¶ Seco no. in tali alie-
 natione non obstat pscriptio
 nem. 2. cor. s. de capi. cora. s. i.
 ¶ Tertio not. qd ab inicio non
 valet tractu tedoris no conua-
 lescit. ¶ Opponitur cōtra pri-
 mum notabile q: leges impos-
 nunt formā futuris negocijs.
 l. leges et constitutiones. C. de
 legi. solu. patz ibi in littera cō-
 trarij. q: hoc verum nisi nomi-
 natim de preteritis et penden-
 tibus negocijs cautus sit. quia
 alias preterita nō traherētur
 nec ad p̄sentia pendētia. vt au-
 ten. vt cū de app. cog. in p̄i.
 coll. viij. Opponitur 2 secundū
 notabile q: immo i feudo cur-
 rit p̄scriptio. xxx. vel. xl. an-
 norum. vt. s. si de feu. contro.
 fue. cap. si quis. per. xxx. et de
 feu. da. in vi. le. co. c. quidam. et
 q̄liter olim. feu. po. ale. s. po-
 ro. faciunt iura communia. l.

omnes. l. sicut. C. d̄ p̄scrip-
 xxx. vel. xl. ano. dicit glo. alibi
 qd iste tex. loquitur de p̄scrip-
 ptione lingua que currit cus-
 titulor bona fide. scz. x. vel. xx.
 annorum vsq; si ma autē. xxx.
 vel. xl. annorum bene currit et
 obstat sic contraria cum per il-
 lam tollatur om̄e ius. ita nota
 in. s. j. s. de ca. cora. ad quē lo-
 cum glo. hic remittit Jaco. de
 bello visu. Hoc sequitur hic et
 ibi intelligendo sane. quando
 alienatio fit a sciente. secus si
 ab ignorante. s. si de feu. 2. tro.
 fue. cap. si vassallus feudum. et
 titu. de cōtro. inter do. et emp.
 in fi. et tetigi supra circa pri-
 mam partem huius s. in. xvij.
 ques. materie p̄mi notabilis.
 Alij voluerunt dicere qd p̄-
 scriptio longissima. xxx. vel. xl.
 annorum currit contra domi-
 num si sit sciens. secus si igno-
 rans vt dicto. s. porro. hoc sen-
 tit glos. supra quid iuris sit si
 vassal. po. alie. et. s. profecto.
 ¶ Sed contra predicta multū
 vrget iste tex. cuz dicit nullus
 temporis p̄scriptione impe-
 trate et. et sic videtur loqui de
 quacunq; p̄scriptione simili-
 lis tex. habetur in. l. fin. ibi cu
 iuslibet spach ipsoz. vni p̄scri-
 ptio cessante et. C. de fundis
 limitrophis. lib. vi. Et ideo ca-
 prioli soluit et respondet ali-
 ter ad contraria. videt q nula
 p̄scriptio qua iuuetur qd
 virtute et adminiculo aliena-
 tionis facte per vassallū que

enug fit currit cōtra dominiū et ita loquitur hic. Sed si vellet se iuuare alio iure ille q̄ habet bene curreret prescriptio longissima. ita loquuntur contraria. Ratio est secundum eū quia alienatio que fuit facta contra legem nō valuit ab initio lege non dubium. C. de legibus. Igitur non potest post ea conualescere. vt hic dicitur et maxime quia illud feudum statim alienatione facta a peritum fuit domino: vt. j. s. pena. et ibi dicitur. ¶ Quero nūquid per hoc quod dicitur nullus temporis prescriptio. et tollatur consuetudo vt ecce nos videmus hodie quod consuetudo inoleuit maxime in partibus istis. quod feuda quotidie alienantur etiam domino non requisito: et sufficit quod nouus vassallus se presentet domino infra annū et dies iuxta s. preterea si quis in feudatus infra ead. et ibi videbitis. ¶ Hūc quid per hanc constitutionem

28 et per hec verba nullius tempore prescriptio tollatur consuetudo videretur quod sic quia ad consuetudinem inducendam prescriptio decem vel duodecim annorum requiritur. ideo dicitur longa consuetudo. C. que sit longa consuetudo in scriptis rubrica. et ff. de legi. et longa consuetudo in rubro iuncto. s. prius. vel in rubro iuncto. s. prius. an. de vsucap. facit ff. de iur. qui et aquis. l. si fideicom.

missaria. s. aristotel. Sed hic tollitur omnis prescriptio. igitur et. solu. dicas quod hic loquitur de simplici prescriptio. ne. que hic tollitur sed aliud in consuetudine ista enim differunt tanquam causa et causatum. vel vt simplex et compositum. Nam prescriptio est simplex consuetudo prescripta est compositum et causatum: et plura requiruntur in composito quam in simplici cum in consuetudine nondum requiratur cursus tempore. 29 ris: sed etiam attenditur actus ex quibus colligitur consensus populi et plura alia et notantur ad extra de consuetu. cap. fina. et consuetudinis. xvij. quest. ij. c. seruitium. et iuxta. l. de quibus. ff. de legi. et nō et ibi per Buill. de cus. et Lyñ. in l. consuetudinis. C. que sit longa consuetudo. et ibi etiam per Barto. in repetitione. et quod habetur in dicto capitulo fin. prohibito igitur prescriptio non extenditur ad consuetudinem. ¶ Pro quo mirabiliter bene facit quod dicit Johannes andr. post Jobā. monachi. quod lex vel decretalis que tollit aliquod simplex. si tollit pactum non tollit compositum. vt pactum confirmatum sententia vel consuetudine: si simplex quia plus est hoc tale. quam si tollit simplex. ita notatur in de lit. po. ment. dudum. de sepul. circa finem. in glos. que incipit dicit Johannes mona. et cetera.

Et predicta deduxit dñs genitor meus notabiliter in filiis suis in. v. r. q. q. n. q. n. q. n. Que ro quid iuris de isto brocardo. quod ab initio nō valet tractu tēporis nō cōualefcit gl. hic arguit pro: cōtra. r. finaliter remittit ad libellū disputatorū pylei. Aduerte q: via brocardica est periculosa. vnde p hac parte qd ex post nō cōualefcit sunt ista iura. C. de pactis. l. si certis annis. ff. fami. hercis. l. quedam. r. de regu. iur. l. qd ab initio. r. l. omnia. r. l. pen. insti. de leg. s. an seruo. ff. de le. l. ce tera. r. de sena. l. filia. cum suis cōco: An cōtrarius faciūt hec iura. C. de postu. l. iij. C. de extracti. iudi. l. i. si maior fac. fa. ha. l. j. r. ij. ff. de verb. ob. l. inter stipulantē. s. sacra. r. de iudi. l. licet. ff. de offi. pro cōsul. l. obseruare. s. si. r. de reg. catbo. l. j. r. de serui. rusti. p. dio. l. per fundum cū multis alijs similibus Jaco. de bel. visu r. caprioli referunt in hoc brocardo multas solutiōes. r. quelibet est bona vt soluat: vno modo sicut sit regulare quod ab initio nō valet tractu tēporis non cōualefcit contraria sint specialia et causalia vel aliter. qd solus tractus tēporis sine alio adiūculo. nō facit valere quod ab initio nō valuit. S; adiūculo alio cōcurrēte pōt cōfirmari. vt nota dicta. l. per fundū vel aliter aut pphibitio est perpetua. tūc qd ab initio nō valet. nō cōfir-

matur: aut non est perpetua et refert aut est inutile ab initio ipso iure. et nō cōfirmatur ex post facto: aut pēdet ex die vel conditione r potest cōfirmari. vt extra de eo. qui. dur. in ma. quā pol. per adulte. c. ij. vbi de hoc vel aliter fm Dy. aut durat causa impediēs. et tūc non cōualefcit aut cessat r nulla superuenit cōfirmans r idem. vt dicta. l. inter stipulantē. s. sacram. r. ff. de testa. l. si eius. r. l. si filius aut cessauit causa impediens. Et superuenit cōfirmans tunc potest cōualefcere vt. l. j. C. de extracti. iudi. et. ff. de le. iij. l. j. s. si filius. r. l. si depoztati cum Cy. ita nouerit Dyn. extra de reg. iur. c. non firmat 52 lib. vj. Expeditus de sda parte no. suc istius. s. habito veniamus ad curri ttrcia r. Ex qua parte nō suc curri propter bonā fidē sic. C. ppter de euic. l. si fundū. isti. de rerū diui. s. si quis a nō domino r. l. fin. s. j. r. h. C. de litigiosis r. C. cōia. deleg. l. fi. i. fi. cū infinitj similibus. Hic est vna gl. quam expedio per questiōes. ¶ Quoero quid si actum est ne aliquid nomine euictionis psetetur: an bone fidei emptor repetet precius. dicit glō. qd sic allegat ff. de actio. emp. r ven. l. ex empto. s. vltimo. Sed ille. s. nihil facit ad propositū r voluit allegare. l. emptorē. s. fi. e. tit. vbi est nobilistex. ¶ Quoero an bone fidei emptor possit omiffa repetitione precij agere ad interesse

teresse. et glo. hic in fi. dicit qd sic et aget actioe ex empto: vt l. empti actio. C. de euic. r. ff. e. titu. l. venditor hois. l. forsita velent aliqui dicere contrarium cu venditio sit nulla. ita dicit glo. Sed tamen male dicerent q: ex inutili r nullo contractu venditionis datur actio. ff. de cotrahen. emp. l. et liberi. et. l. sed celsus. in. princi. et insti. de empt. r ven. s. vlti. ff. de actio. emp. l. ex empto. s. is qui vna. cu Eyñ. et hoc sequit hic Jac.

34 in. xij. q. ¶ Quero an male fidei emptor: possit repetere pccium dicit glo. qd non. cu sciet emerit rem alienam. vt dicta. l. si fundu. C. de euict. et qz hic pmittit bone fidei emptori repetere. igitur pphibet male fidei emptori. ar. C. de pact. conue. tam super doc. r. l. fi. r ff. de copesa. l. qd labeo. qui emi de vno dicit de ceter denegare vide vt ibi et. l. maritus. C. d. pcur. et e contra. l. cu pro: in prin. ff. de iudi. vbi de hoc. r de hoc est casus. de ppi. feu. alie. per loth. c. j. circa fine. idem sequitur doc. vt hic per Jac. in xj. q. et per alios. ¶ Quero qd si cautus sit male fidei emptori de euictione. an poterit agere et repetere precium. Glo. hic tenet. qd no: qz hic scieter alie natur. tra expsam legi. pphibitionem: et sic cotra interditta legum pro quo ar. C. de litigiosis. l. fi. facit etia multu bene. ff. de fideiuss. l. cum lex. r. C.

de legi. l. non dubiu. Et p hoc no ob. l. si fundu. C. de euict. qz sicut glo. dicit ibi loquit de venditione rei aliene. alias no pphibite que pot fieri re aliena. ff. de pphē. emp. ideo tuc ex pacto vel stipulatione pot prospici de euictione et agitur vt in illa. l. si fundu. et. C. communia vtriusqz iudi. l. si fratres in fi. et. s. de inuesti. de re. alie. fac. i princi. et istud dictu glo. est bene notandu. Tamen glo. accur. tenet prium in. l. queadmodu. C. de agri. et cess. lib. xj. glo. super pbo emptor: in fi. C. de fundis limitropis. eo. lib. et tit. no licere habi. metro. l. vna in fi. et eo. lib. Yo. a. fa. in. l. si fundu reputat ista glo. veriozem. r sic fit differentia inter cotractuz vetitum et prohibitum a iure et cotractuz non vetitu. vt qn fit simpliciter de re aliena. de quo loquitur dicta. l. si funduz quo casu succedit distinctio q ibi fit in glos. et ibi p doct. sed Eyñ. in. l. fi. C. de litigiosis ad fine vt sequi gl. accur. ¶ Quero qd si male fidei emptor: nondum soluit precium. an sit tutus exceptione vt venditor: no possit p cum agere. r breuiter dicendu est qd emptor sit tutus. nec venditor p cum agere possit. cu iste cotractus sit in ter dict? et fit ipso iure nullus l. si in emptioe s. ite si emptor ff. de pphē. ep. vbi als si res aliena. non tñ vitiosa vicio rei vel als iter dicta vederef alio eēt

dicendū: cum tūc distingaf an incōtinenti. vt est in limine cō tractus euincat: vel post iuxta l. si post perfectā. C. de euict. et hoc sequitur Lpñ. in. l. si fundū eo. ti. Sed an talis emptor: als amittat preciiū dicā statim.

Ho. q **Q**uero cui applicabitur precium? **Q**uero cui applicabitur precium? cum tale p male fidei emptor: rem soluti. dicit glo. hic qd fisco qui est successor: male acqsi tor: um. l. lucius. ff. de iure fisci. **M**am male fidei emptor: retere nō pōt vt dictū est nec emptor: lucrari pōt. imo ppter interdicitā alienationē tam res q̄ precium amittit vt in cōstitutione loty. s. ti. h. circa finē. ibi precio ac beneficio se cariturum cognoscat &c. Sed tūc insurgit dubiū an tūc amittet preciiū et applicabitur fisco. & credo qd non. quia male fidei venditor: nō amittit rem si factus fuerit nudus a traditiōe. vt dixi supra circa materiaz primi notabilis prime ptis huius. s. in. l. q. Ergo idēz si ex pte emptoris fuerit nudus a solutione precij: nisi sequuta esset fides de precio. q: tunc idēz ac si preciiū eēt solutiū: cū habeat pro sol. iuxta. s. vendite. insti. d. rerū diu. cū ibi notat p glo. et Jo. fa. & l. qdē fundi. gl. fi. ff. d. in rē pso. et p Bar. in. l. si seruus cōis. s. locauit. ff. de furtis. et sic cōtractus habet vt pfectus omni perfectiōe etiā respectu translationis dñi vel iuris qd habebat transferēs. iuxta no-

tata. in. l. j. C. de peri. et co. ref vendi. Et predicta sufficiant quo ad hūc. s. habito igitur.

¶ Sequitur. s. Calidis.

Calidis. **H**ic est secūda pars sub diuisiōis facte. s. i. s. habito. in q̄ obuīat fraudibz q̄ fiebant & fieri possent i alie natōe feudoz. vñ hoc intēdit. Aliqui vassalli vidētes p̄hibētā feudi alienationē p. l. et ex cogitātes legē fraudare & circūuentre feuda sua alienabāt sub noie inuestiture & infeudationis. scz dando alteri infeudum precio tñ accepto. & sic re vera erat vēditio. sup hoc ergo puidēs imperator: obuīando calidis machinationibz: prohibet tales fraudes vel alias similes fieri in fraudem huius cōstitutiōis. h. d. vsqz ad s. pena. ¶ Expone litterā. Ca. s. titio lī tere. idest maliciois cogitationibz et vellatis fictionibz qm̄ caliditas: machinatio: fallatia: et circūuentio. ista sunt synonima. licz inter se differant aliq̄ qlitate. & p ista diffiniō dolo. hoc clare dicit tex. ff. d. dolo. l. j. s. itaqz ipse. nō em̄ est dare synonima quin iter se differant. iux not. in. l. idē codicilli. C. de codicillis. sile tñ p̄bu3 calidis hēs i. l. nemo. s. nec calidis. C. d. acces. precio accepto: q̄ si sub colore inuestiture. i. fingendo dari infeudū. sed re vera ven-

dūt q: precium accipiūt. licere dicūt. sicut etiā hodie licet: vt f. dicef et declarabit. Tale figmentū. scz predictū sub colore iuestiture ꝛc. et ex pone figmentū. i. talis fictio deriuat enī hoc vocabulū figmentū a fingendo fingis. ꝛ est simile vbum. in c. ij. eꝝ d̄ reliq. et venerat. sanc. vel aliud scz ficticiū simulatū ꝛ machinatū. In fraudeꝝ nre p̄stitutōis. sit em̄ in fraudē legis. qñ q̄s saluis v̄bis legi sententiā eius circūuenit vt. l. cōtra legē. ff. de legi. Collige notabilia. Primo not. quod malicijs ꝛ fraudibꝝ hoim obuiā dum est. l. infundo. ff. de rei v̄di. cum si. Secōdo not. p̄hiberi factum fictum precio accepto sub colore inuestiture. Tertio not. etiā p̄hiberi omnē aliū factū factū in fraudē huiꝝ legis Quarto not. attēditatē trē nō aut fictionē ꝛ simulatiōēꝝ. vt. C. plꝝ valere q̄ agit ꝛc. p. to. Quinto not. q̄ factꝝ d̄: fictꝝ simulatꝝ etiā qñ vnus factus re vera agit. et alius fieri fingit vt titu. statim allegato p totū. **O**pponit ꝛ quartū notabile qd̄ imo non attendat qd̄ vere agit in pposito. qz id qd̄ vere agit p̄hibetur. imo est nullꝝ vt. s. s. p̄cedēt. ibi. Lassamꝝ ꝛ in irritū deducimꝝ ꝛc. et. s. de alie. seu. circa prin. ibi. et non valebit. qd̄ factū est ꝛc. de quo dicetur. j. s. proximo igitur ꝛc. solu. hic attēdit qd̄ vere fit nō vt valeat sed vt nō valeat sub

lata similatione. **O**pponit qd̄ imo attendi debeat qd̄ ꝛe agitur vt valeat. vt. C. plus valere qd̄ agitur ꝛc. per totum. ꝛ C. de cōtrahen. emp. l. ij. et. l. empti fides. Solu. in illis vere agit vt valeat. **O**ppo. qd̄ imo totū et qcqd̄ agatur p̄pter dissimulationē sit nullū vt. l. nuda. ff. de p̄hen. emp. et ven. ꝛ. l. emptor. de aqua plu. arc. et. C. de distrac. pig. l. ꝛ qui sub imagine cū si. solu. ibi nō agebat aliꝝ factus q̄ ille fictus. **U**n̄ ex p̄dictis collige talē distinctiōnē aut agebat re vera de vno factu. et de alio fingebat. Aut solū de vno simulate tñ siue fite ꝛ imaginarie. **P**rio casu refert. aut factꝝ qui vere agit est p̄hibitꝝ et qcqd̄ agitur est nullū. ꝛ quo ad nullitatē in p̄sicitur qd̄ vere agit scz vt nō valeat vt hic cū ꝛcor. aut qd̄ agit nō est p̄hibitū ꝛ suspicif qd̄ ꝛe agit vt valeat. vt. d. ti. plꝝ valere ꝛc. et. l. empti fides. cum si. Secōdo casu totū ē nullū vt. d. l. nuda. cū si. ꝛcor. s. alleg. h̄ seq̄tur Bar. in. d. l. emptor. de aq̄ plu. ar. **E**x his redarguit dictū illoꝝ q̄ voluerūt tenere solū eē simulationē qñ fingit circa id q̄ nō est iuxta ꝛ. q̄ nō ē simulatio dissimulatiōꝝ qd̄ est qz imo i vtroꝝ est simulatio vel factio vt p̄ꝛ dictꝝ iuribꝝ. h̄ forte dicti v̄sus loq̄nt ꝛꝛ strictā ꝛ p̄p̄ locutionē qd̄ iura in h̄ nō attēdūt ita intellexit bar. i loco aꝛ.

¶ **Q**uero hic prohibetur circa feudū fieri contractū in fraudē huius. l. quero qñ dicit fieri in fraudem breunter hic est vnus casus. s. qñ precio accepto alienat res sub colore inuestiture. Itē si vltra precium medietatē acciperet pro toto notat. s. si de feud. cōtro. fue. c. beneficiū. Itē videt fieri in fraudem si vassallus qui forte caste natus est. vel ad tantam etatē peruenit qđ liberos habere nō est spes. dat iterū alteri in feudū. quia videt hoc facere vt fraudet illos ad quos feudū ex successione ptineret. glos. est mirabilis p quos fiat inuesti. s. sed et res in glo. q̄ incipit i fraudē. Suetudinis ꝛc. quod iubet notati. Def. iaco. titu. de cōdi. ex. l. imperialē. s. calidis ꝛc. circa medium. Vel si det alij qui nō posset seruire dño iuxta not. s. titu. ij. c. j. glo. super verbo commercii. Itē in fraudes fieri videtur si vassallus sciens se h̄re creditores rem infendet lege oēs. s. luci. ff. que in frau. credi. cum in necessitatib⁹ nemo liberalis epistat. l. rem. legatā. ff. de adimē. lega. ista ponunt recitant et sequuntur doct. Qdo. in summa quib⁹ mo. feu. amit. s. itē quero nunqd vassallus possit i feudare ꝛc. et Def. iac. in loco al legatō. ¶ **Q**uero vltē et reuoco in dubiū p declaratione tex. huius. s. nunqd vassallus possit dare rem feudale in feu

dum: et sic alteri in feudare. et glo. que est hic videtur tenere qđ sic. dum tñ vere et pure in feudet. vt hic ꝛ pbaf. j. s. illud quoq; precipim⁹ vt si vassallus vbi agit de vassallo vassali. S; in cōtrariū facit qđ hic prohibetur generaliter alienatio. igitur ꝛ in feudatio p quā fit alienatio ar. l. j. C. de re. alie. nō alie. finaliter glo. remittit ad ea q̄ notauit. s. d. capi. corra. s. j. gl. magna vbi glo. h̄c materiam disputauit vt igit istud pleni⁹ videam⁹ ꝛ latus examinētur exordiam⁹ materiā altius. recitando rationes illius glo.

¶ **E**t primo videtur qđ non sicutū vassallo rem alteri in feudare q; non possumus negare quin dare in feudum sit alienatio. q; de dño i vassallū trāsfertur vtile dñiū. et ideo competit sibi vtilis rei vendicatio vt. s. de cōtro. inter vassallū ꝛ aliū. c. vno. et q̄si vendicat: vt de inuesti. de re. alie. fac. s. j. de quo plenius dicitur. j. s. illud quoq; precipim⁹. probat etiā in. s. fina. dicti titu. de inuesti. de re alie. fac. sumēdo ita verbum proprietatis pro dominio directo vt ibi exponitur Def. iaco. fit igit alienatio per hoc quoniā alienatio dicit omnis actus per quem transfert dominium. l. j. C. de fun. dota. cōfirmatur hoc. quia sic videm⁹ in emphiteota in quem transfertur vtile dominium. et sibi cōpetit vtilis rei vendicatio vt. l. j.

§. finali. ff. si agri. vectigal. ꝛc. modo sic cũ in ista cōstitutione et in alia cōstitutione lotharij §. tit. ij. c. j. prohibet feudi alie natio. ergo et infeudatio pro quo supra p quos fiat inuesti. §. sed et res primo rescripto. vbi dicitur qd re cuius alienatio p̄hibetur. nec per beneficium dari conceditur sed feudi alienatio p̄hibetur. ergo et infeudatio sic introducta. In contrariū se inclināt glo. et doc. quod vassallus possit impune feudū alteri infeudare. dū tamen fiat scincere et sine fraude. qd vulgariter dicitur dari et teneri in retro feudū et probatur primo per istum textū. qui vult hoc exp̄ esse. Item p §. illud quocq̄ precipimus. vt si vassallus. j. eod. et. s. de lege cor. ra. c. ij. §. similiter. ꝛ. §. pfecto. Item per text. exp̄sum §. qualiter olim feu. po. alie. §. j. ibi siue per feudū inuestiebat quod ꝛ ipsum hodie scincere et sine fraude licet ei facere ꝛc. et. s. si de feu. contro. fue. c. beneficium. Et ista pcedunt dum tamen vassallus det in feudū alteri eiusdē cōditionis et qualitatis vt si dans est miles qd accipiens sit miles ꝛ ita potens ad exhibitionē seruitij: et quod det sub eadez lege. et sub eadē conditione sub quibꝫ primꝫ tenebat: vt supra de lege cor. ra. c. ij. §. similiter: ꝛ §. pfecto. ¶ Non obstat ratio nes in contrarium. vnde non

obstat. §. sed et res p̄mo rescripto. vbi dicitur qd res cuiꝫ alie natio prohibetur. nec per beneficium dari cōceditur. quia p̄t responderi vt respondet. glo. s. de capi. cor. ra. §. j. gl. magna circa mediū. quod ibi loquitur d̄ p̄hibitione rei specialis puta qñ est prohibita a testatore alienari vel melius ꝛ clariꝫ vt ibi intelligit. Fac. in causis p̄hibitione qd in illo primo rescripto ponitur regula scz qd res q̄ p̄hibet alienari p̄hibet ꝛ in feudū dari. fallit in actu feudali. quando datur primo. et quādo datur in feudū sine fraude. vt ibi. Et per hoc potest etiam respōderi ad alia iura. ita qd licet alias appellatio alienationis cōtineatur in feudum datio et emphyteosis per. l. j. C. de fun. dota. et. l. fina. de re alie. non alie. tamē fallit in cōtractu feudali q: p̄mittitur si fiat sincere et sine fraude. Et ratio est sicut dicit dicta glo. magna in fin. quia si primus vassallus det alteri in feudū. remanet actus vassallꝫ Ammo per hoc fit melior cōditio domini. quia auxiliū primi vassalli est fortius propter iuuamen secundi. Et sicut dicit caprioli super illa glo. si primus vassallus deficiat in seruitio priuabitur iure feudi iuxta. §. firmiter. j. eo. titu. et resoluatur tunc ius secundi recipietis. resolutio iure primi dantis. l. lex vectigal. ff. de pig.

Comprehensorium feudale

et. s. quibus mod. feu. amit. s. rursus. 7 de cōtro. inuesti. s. fi. et ibi per Jaco. ¶ Quero scōs predicta vassallus pōt rez feudales dare in emphyteosim. de iure licet vsuetudo tolleret vt vassallus res heremas 7 incultas scitas i territorio castri in feudati det in emphyteosim. si cut pleni? tenigi. s. s. p. oximo in. vij. q. materie primi notabilis. quero q̄ est rō diuersitatis. Rñdeo ratio patet ex p̄dictis et ex eis q̄ dicta sunt in dicta. q. vij. q. qñ datur in feudū datur sub simili tractu. 7 sub eisdē lege et qualitate. licet in emphyteosi aliud est vt patet.

7 ¶ Quero q̄ est ratio quare emphyteota non pōt dare in emphyteosim: sicut vassallus i feudum. 7 quare magis in vno reputat alienatio q̄ i alio iuxta supra dicta. 7 qd̄ not. in specu. titu. de locato. s. nūc aliq. ver. cxxv. et per Bof. 7 Jac. tit. de actio. in rem p̄re emphi. s. scz emphyteota poterit 7c. vbi clare tenent hoc. qd̄ emphyteota non pōt iteruz dare in emphyteosim. cū sit alienare. l. fi. C. d̄ re. alie. non alie. licet in aliquibus partib? dicat aliter seruari. Respōdeo q: qñ emphyteota dat in emphyteosim totum ius alienat. et definit esse emphyteota. sed vassallus qñ rem feudalem dat in feudum licet transferatur vtile dominium in secundum vassallum tamen prim? vassallus adhuc

remanet vassallus. vt dixi. s. circa. ij. q. et plenius examinabitur. s. illud quoq; precipim? Et ideo nō mirū si in vno reputetur alienatio in alio non. vt dictuz est. licet Jo. fa. in. s. a deo inhi. locati voluerit dicere idē in vtroq; dicitur in dicto. s. illud quoq; precipimus 7c. Et hec de hoc. s. sufficient.

Sequitur. s. Pena.

Pena. Hic est tertia pars subdiuisionis facte sub. s. habito. s. eod. Et iste. s. diuiditur i duas partes. Primo imponit penam aduersus cōtrauentes. Secundo cōtra notarium scribentem tale contractum. secunda sibi. in vers. scriba fo 7c. Breuiter hoc intendit qd̄ pena alienationis feudi est ipsius amissio. et ad dominum reuertitur. et puniatur notarius scribens de hoc instrumentū in priuatione officij. in cursu ifamie. 7 amissionem manus. hoc dicit. in tex. expone. scriba idest notari? multa enim sunt eius nomina: vt not. C. de tabula. in rubrica lib. 20. rj. Nota ex prima parte feudum amissum per alienationem reuerti ad dominum: et sibi aperiri conco. supra de vassallo. qui contra constituto. fe. alie. c. vno. circa p̄cip. et. s. de feud. sine cul. non

alie. c. ij. Nota ex secūda parte qualiter notari? ultra amissionem officij cū infamia. etiā perdit manum simile in autē. de man. prin. §. coges. coll. ij. Expediamus primo primā partē huius. §. et primo opponitur et videtur qđ feudū nō debeat amitti. §. si de feu. controuer. fue. c. si vassall? feudū. et de conten. inter dominus et empto. c. vno. solu. ibi fuit feudum alienatum dixi de hoc supra. §. habito. in. xvij. questioe materie primi notabilis. Opponitur supra de vassallo qui contra. constitu. lotba. c. vno. vbi feudum amittitur secūdū quotas que alienatur. solu. fm glo. hic in princip. Dic qđ ista constitutio intelligit scđm illum textum: vt si alienet feudum in totū admittatur in totum: si in parte: in partem. Et glo. in contrario reddit rationem. quia quis debz puniri in eo in quo deliquit. Nec ultra debet pena per gredi lege sanctimus. c. de penis. et. l. paul? respondit. ff. ad trebellia. cuz si. Sed tunc videtur face re. tra. ff. de incen. rui. et naufrag. l. ij. §. senatus consultū. vbi qui clauum de naue amouet tenetur de omni damno. Jaco. in contrario respondet scilz in dicto cap. vno. quod in illo. §. qui clauum amouit de dit damnuū peremptionis totius nauis. et ideo videtur de disse damnum in tota naue.

ar. ff. ad legē acqul. l. qui occidit. §. fina. et vi. bono. rap. lege antepenul. §. sed et si qđ. cum si. Opponitur dicit hic feudum amissum propter alienationem ad dominū reuertit. contra quod imo ad agnatos vt supra per quos fiat inuesti. §. sed et res. in fi. et supra si de feu. controuer. fue. c. ticius. et de success. feu. §. primo. et qđ ibi notat. solu. secūdū Jaco. hic quod inter feudum nouū: vt indistincte ad dominū pertineat et antiquum. vt in ipso preferantur agnati: vt in contrarijs et illis deficientib? aperiaturo domino. hoc tenuit glo. i dicto. §. j. de success. feu. pro quo extra de feud. cap. ex parte filij autem repelluntur: vt dicto capitulo tici? vbi est vnus tex. singularis. Sed caprioli tenet. hic qđ bodie post constitutiones lotbarij. et post istam quando venditur indistincte aperitur domino. quia ex quo vassallus inuito domino feudum alienat dominum contemnit. Et ideo ad ipsum reuertitur vt habeat sue iniurie vlcionem videtur tex. in dicto. §. deniq; et. §. fina. supra que fuit prima causa be. amit. Et respondet ad contraria quod loquantur de iure antiquo. et ista opinio. non videtur spernenda. sed forte tenenda. Et istud voluit Barto. in lege tercia. ff. de interdict. et relega. Sed dicta glosa et Jacobū

respondent ad illū. §. si. intelli-
gendo ibi de feudo nouo Joā.
blanchi. in summa tit. ad quez
feu. commissum pertinet circa
princip. sequitur glos. et iaco.
sed Odo. i. summa tit. ad quos
feud. reuertatur qñ admittit
§. sed quero quid si vassallus
alienat &c. tenet opiniones ca-
pitoli distinguēdo. tamen aut
vassallus alienat in dñm vel i
alium ex permissiōe dñi. & ape-
ritur agnatis. aut aliena sine
dñi permissiōe. et aperit do-
mino contemptū ipsius. Sed
quicquid sit magis est cōmunis
opi. glo. et iac. et Joā. blāchi.
et sequatiū vt distinguatur se-
cundū hoc intēr feudū nouū
et tunc aperitur dño. et feudū
antiquum. et tūc sit loc⁹ agna-
tis scz a latere non intelligas
de descēdentibus qz illi repel-
luntur vt est casus in dicto ca-
pitulo ticius. & que sit ratio di-
cetur infra. nec intelligas de
ascendentib⁹ qz illi non succe-
dunt in feudū casus. supra de
natura succe. feu. in prin. et te-
tigi supra in prin. huius cōsti-
tutionis. in sexta distinctiōe.
et q̄ sit ratio dicā infra. Item
qđ dicit descēdētes repellī hoc
intellige sane. nisi feudum da-
tum fuisset patri et liberis. qz
tunc bene succederent. cū tūc
potius suo iure venirent q̄ ex
persona patris vt in sequētib⁹
laciū dicetur. ¶ Sed tūc opi.
contra predicta. qđ immo quā-
do feudum alienatur admittā

tur liberi & preferantur agna-
tis: vt. §. de succe. feu. §. j. a con-
trario sensu. Iaco. et multi di-
cunt qđ ibi loquitur in aliena-
tione licita: secus in illicita. qz
ibi alienabatur in parte. qđ
erat olim licitū. Sed tūc p̄tra
hoc. qz hoc nō licet in totū vel
in partē alienare. vt. §. §. j. & sic
frustra distinguif an licite vel
illicite. rescriptiō qđ licz exem-
plum alienationis in parte ho-
die corrigatur tamē ratio di-
cti. §. adhuc durat in alijs ter-
minis. vt si fiat alienatio cum
pmissiōe dñi vel in dñm. iuxta
opi. Odo. supra narratā. tunc
p̄ferant liberi. ratio em̄ durat
etsi lex sit abolita. & exempluz
nō restringit dictū. Leas abo-
liues in fi. ff. de capi. dimi. Opo-
ponitur qđ imo feudū amissuz
indistincte ad dñm reuertat:
vt. §. que sit prima causa bene-
amit. §. deniqz; primo rescrip-
solu. ibi loquit quādo feudum
amittitur delinquēdo quo cas-
su distinguitur: aut vassallus
delinquit in dominū & tunc ad
dominum spectat feudum. vt
habeat sue iniurie vltionem.
aut delinquit in alium. vt quia
propriū fratres interfecit. vel
fratrem dñi. aut alium homi-
nem pdendo. & tunc deuoluif
ad agnatos qui tamen sunt in
quarto gradu vel vltiori. vt
ibi et tū. si vassal. feu. priue. c.
vno. & tū. an ille qui interfe. fra-
trem cap. p̄mo. filij autē et ce-
teri descēdentes repellunt:

vt cap. si vassallus culpa. si de feu. contro. fue. et que sit istoꝝ ratio dicetur infra. Opponit qꝫ inmo videt qđ propter delictum patris nō debeat filiꝝ priuari feudo per. l. adoptiuū. §. fi. et ibi notatur. ff. de in ius vocā. ar. C. ne filius pro patre. per totū. et filius nō portabit iniquitatē patris ꝛc. Solu. re. stringēdo ista ad materiā feudalem. dicebat Dyn. qꝫ refert an sit feudum paternum. aut auitinū. Primo casu priuet filius. Scđo non ar. l. emancipatum. §. fi. et ibi not. ff. de senatore. et. l. iij. de interdic. ꝛ rele. ita notauit. in. c. non debet ali quis. circa si. et de regu. iuris. lib. vi. Sed contra eū facit qđ non. in. l. si quis patris. ff. ad. l. cor. de fal. vbi dicit glo. quod ppter factuz patris aufertur nepoti feudum aui. idē notaf J. eo. §. in super. glo. h. in princi. Item in eo qđ distinguit inter feudū paternū et auitinū ꝛc. est cōtra totā materiā feudoꝝ in qua recipit feudū paternū etiā quod habet a quocūqꝫ superiore qui fuit agnationis cōmunis. §. de grad. succe. i feu. §. h. s. d. i. p. supra in prin. h. u. s. l. s. constitutiōis in distinctio nibus feudoꝝ prima distinctio ne. Item est cōtra textū in. §. allega. tit. si vassal. feu. preue. c. vno. et. c. si vassallus culpā §. si de feu. contro. fue. vbi qñ vassallus ppter culpam amittit feudum repulsis liberis ve

niunt agnati. nec admitterentur nisi dicatur feudum acquiritum ab auo vel proauo ꝛc. et ibi notaf. Item Deum est. l. diuo marco. C. de q̄stio. Dyn. distinguat aut filius debet habere feudū suo iure proprio. vt qꝫ concessum est feudū pfi ꝛ liberis suis: vt. §. de eo qui sibi. et habet. c. vno. ꝛ sic est liber ius questū. tūc delictū pfi nō nocet filio. aut filiꝝ hꝫ solum ius ad feudū ex successiōe patna. et factū non nocet filio. arg. l. iij. de interdic. ꝛ releg. §. alleg. ita notauit in. l. h. C. de libertꝫ ꝛ eoꝝ liber. ꝛ istud dictū Ex. ꝛ est bene notabile Barto. vero tractauit d̄ hac materiā valde notabiliter in alleg. l. iij. de interdic. ꝛ releg. Ex cuius dictū dicendū est aut pater deliquit ante qđ feudū esset sibi questū sed erat querendus vt qꝫ erat apud auum. tūc nō nocet filio delictū pfi. imo talis filiꝝ incipit tenere locum p̄ime p̄sone quoad auum sublato patre de medio vt. l. gallus. §. ꝛ quid si tantum. ff. de libe. et posthu. facit lege non tantum. §. emancipatum. ff. de cōtra tabu. aut feudum erat iam questū patri. et tunc aut pater committit aliquod delictum propter qđ debet directo priuari feudo: vt quia deliquit contra do minum vel aliquid fecit cōtra conuentionē feudi. tunc factū pfi nocet filio: nō distinguendo de filio nato. vel non nato.

vel concepto. vel nō concepto.
 sicut alibi. in. l. ij. C. de libertis
 et eoz liber. s. alleg. q. indisti-
 cte repellunt liberi. casus est
 expressus in dicto. c. si vassallus
 culpa. et. c. vno. si vassal. feud.
 puc. Similiter habetur qñ p-
 rimio: committit delictū ppter
 qd auferit sibi hereditas vt ab
 indigno nocet sequentibus in
 gradu. vt. l. j. circa princ. et ibi
 notat. ff. si quis aliquem testa.
 pbi. Et idē crederem si aliter
 delinqueret pdendo sicut dis-
 ri. s. in. vj. opi. perti. an ille qui
 inter fratrem dñi: cuius est ra-
 tio vt ibi dicit Jacob. q. cum
 feudū dicat a fide. c. nulla. s. p
 quos fiat inuesti. et per pdi-
 tionem desinat esse fidelis me-
 rito ipse et liberi priuatur: quia
 psumuntur deinceps sine fide
 ar. l. si cui. s. p. i. dem. ff. de ac-
 cusa. et. l. non oēs. s. a barbari
 ff. de re mili. sed tñc succedūt
 agnati. vt dicto ti. an ille q in-
 ter fratrem dñi. Aut pater com-
 mittit aliud delictū ppter qd
 non dñs qd perdere feudū prin-
 cipaliter sed cōsequenter ca-
 dit ab illo. q. nō deliquit tra-
 dñm nec d cōuentionē feudi.
 sed cōmisit delictū ppter qd
 bona cōfiscant. et tñc si feudū
 habeat. transire in filiū ex pso-
 na patris. et repellit filiū. si ve-
 ro habet transire ad filiū suo
 pprio iure. tñc delictū pñs nō
 nocet filio iuxta distinctiones
 L. yñ. s. narratā et recitatam.
 Aduerte tñ b ad id qd dixi. q

qñ vassallus deliquit als qñ d
 dñm. vel cōuentionē feudi. vt
 prodendo ex quo delicto bo-
 na cōfiscatur. qd filij repellun-
 tur. si veniāt ex iure pñs. Ad
 quē s vel ad quos tñc feudus
 perueniet. specu. tenet qd il-
 lud vtile dñm. pñsca saluo
 iure dñi directi. et cōcludit qd
 illa res feudalis vēdet et pñcū
 distribuet vt sñm valorē directi
 dñi detur dño. et sñm valorē
 vtalis dñi detur fisco. ita not.
 pñcū in tit. de feu. s. qm sñi. pñ-
 qrit. idem voluit gl. in. l. si qd i
 tantā glo. magna in parte cir-
 ca res et idē L. yñ. ibi et Jaco.
 de are. C. vñ vi. Bar. t3 qd l3
 filij repellant tñ feudū nō cō-
 fiscat etiam quo ad vtile do-
 minū. ita qd ad fisco non per-
 tinebit licet delinquens sit fi-
 sco obligatus ex delicto. et p
 hoc quia si vassallus efficitur
 clericus vel ingredias religio-
 nē statim feudū amittit. et licet
 sit astrictus ecclie vel monaste-
 rio. nō propter hoc applicabi-
 tur ecclie vt monasterio casus
 s. si de feu. contro. fue. c. si cle-
 ricus et de benefi. femine. s. fi.
 Ratio est sñm eum q. cū feuda-
 tarius debeat seruitutem per-
 sonalem. vt. s. in quibus caus.
 feu. amit. s. fi. et pñ hoc ha-
 bebat vtile dñm non potest
 illud separari a sua cā. vt tran-
 seat in fisco. Item q. videt
 electa industria persone cum
 alia sint opera vni q alterius
 l. nemo est q nesciat. ff. de duo-

2
 l. ho. q
 si vas-
 salus ef-
 ficat
 clericus
 vel in-
 gredias
 atur
 religio-
 nē sta-
 tiz feu-
 dus a-
 mittit

reis. ista sunt verba Bart. que posuit in l. si finita. §. si de vctigalibus. ff. de dano infect. Sed tamē ad quē pertinebit credo quō ad agnatos. et illis deficientib⁹ ad dominū. per. §. deniq. que fuit prima causa
 3 benefi. amit. Collige ex predictis talem distinctionem cum queritur feudum amissum ad quē pertineat refert aut amittit feudum vassallus delinquēdo aut persone sue conditionem transmutādo. aut feudū amittit alienando. Primo casu aut cōmittit delictū ppter quō habet priuari feudo. ⁊ tūc aut deliquit in dñm. et reuertitur ad dñm indistincte. vt. §. deniq. in prio. d. suo. repulsis liberis et agnatis. ⁊c. si vassallus culpā. §. alleg. intelligēdo sane de liberis. etiā si feudus erat autinū et iā pfi erat qñtum. l. si quis pfi. ff. ad. l. cor. de fal. secus si nō erat questitū. vel si liberis cōpetebat suo iure. l. iij. ff. de interdic. ⁊ relega. Aut deliquit in alium vt prodo. vel aliud graue committendo et repulsis filiis pertinet feudum ad agnatos. vt titu. an ille qui interfe. fratrem dñi. c. vno. ⁊ dicto. §. deniq. in scdo dicto. Aut alias deliquit ex quo non valet amittere feudum principaliter sed consequēter. vt q. ex delicto veniūt generaliter bona confiscāda. et secundum specu. vtile domini⁹ confiscetur. sed fm. Bar.

quod non. vt dicto. §. deniq. ⁊ sic intelligatur cas. si vassallus culpam. §. si de feu. cōtrouer. fue. ¶ Et predicta omnia intellige nisi filius als haberet ius in feudo. ex psona alteri⁹. vel als suo pprio iure. vt. §. dictum est per. l. iij. ff. de interdic. et relega. ⁊. §. de eo qui sibi vel heredi. ¶ Secundo casu mutationis persone aut transeūdo in ecclesiā p quō amittet feudū supra de benefi. femine. §. fin. in fine. hoc est si vassallus efficiatur clericus. vel in intret religionem. et tunc si agnat⁹ superest prefertur et eo deficientē te domin⁹ ter. §. si vassal. mili. qui ar. be. de. c. vno. ⁊ ibi p doc. Super hoc posset latius videri in consilijs dñi poncij raynaudi reuerēdi genitoris meū nūe. c. Aut alias mutat psonne conditio ex debilitatide. vt quia efficitur mutus / cecus / claudus / mancus. vel aliter imperfectus iuxta. §. mutus supra epm. vel abbatem. ⁊ titu. an mutus vel aliter impfec. c. vno. intelligēdo sane de muto ab accidēti. et feudo nouo. quo casu amittitur vt ibi p Jacob. et caprio. et tunc redit ad dñm vt ibi. ¶ Tertio casu qñ feudū amittitur alienādo. et refert. q. aut alienat legitime. et tunc pertinet ad filios si supersunt als ad agnatos: vt supra de success. feu. §. pmo. aut alienatur non legitime. et tunc aut est feudum nouum

et ad dñm reuertitur vt hic cū
 tunc filij repellantur vt. c. tici?
 vt si de feu. cōtro. fue. 7 agnati
 nō succedāt. s. de hys q̄ feu. da.
 po. s. si autē. cū pcor. nisi aliter
 esset cōuentū vt ibi: aut est anti
 quum 7 i hoc vidisti opiniones
 qz s̄ aliquos in distincte reuer
 titur ad dñm per. s. fl. in fi. s. q̄
 fuit prima causa be. amit. s̄m
 alios preferunt agnati dño vt
 dicto. c. ticius. 7. s. sed 7 res. s.
 per quos fiat iuesti. 7 de succe.
 feu. s. j. 7 quod ibi notat quod
 intellige nisi agnati consense
 rint alienationi. vel steterint p
 annū vt dicto. c. ticius. ¶ edi
 cta itellige etiā nisi ad feudū
 haberet filij ius ex persona al
 terius vel als pprio iure per. l.
 ij. de interd. 7 relega. et per
 alia q̄ dicta sunt. s. Itē predi
 cta fallunt qñ vassalus deliq̄t
 nō cundo. vel nō mittēdo in ex
 peditione principis vel dñi iu
 rta. s. firmiter. j. e. 7. s. titu. j. s.
 si. nota per gl. 7 Jaco. 7 caprio
 li dicā plenius i dicto. s. firmi
 ter. 7 ibi videbitis. Item forte
 fallit. j. s. se. sed ibi plenius fal
 lit etiam. j. s. insuper. 7. s. illud
 quoqz et ibi dicit. ¶ Venio ad
 questiones istius prime partis
 4 s. presentis. ¶ Et pmo q̄ est ra
 tio qd̄ qñ pater delinquit co
 mittēdo felonā liberi nō amit
 tantur ad feudū vt. s. vidisti ni
 si esset feudus depēdēs ab auo
 nondū questū patri vel qñ fa
 cta est datio in feudū tali 7 li
 beris. vt dixi. s. Rñdeo s̄z doc.

ius ex
 altero
 iure.

ratio est quare repellunt pro
 pter suspicionem. qz sepe solet
 esse similitudo 7 audacia eadē
 in descēdētibus ex natione in
 famata 7 parētibus malis. l. q̄
 si nolit. s. q̄ mancipia. ff. de edi
 li. edic. 7 in aut. de referē. s. fi.
 col. ij. sic videmus in crimine le
 se maiestatis. vt. l. q̄squis. C. ad
 l. iul. mage. 7 in feudatario ec
 clesie extra de penis. c. in qui
 busdam. s. fi. 7 in crimine he
 resis vt aut. gasaros. C. de he
 reticis extra e. titu. c. cognoui
 mus. nō per Jac. s. caprioli i. c.
 si vassalus culpā. s. si de feu. cō
 trouer. fue. ¶ Quero que est ra
 tio in agnatis collateralibz q̄
 repelluntur vsqz ad tertiuū gra
 dum inclusiue. vt dicto. c. si vas
 salus culpā. 7. s. si vassal. feud.
 priue. c. vno. in fin. dicas qd̄ in
 tam diunctis personis adhuc
 durat predicta suspitio vt iur
 bus allegatis in. q. precedētī 7
 optime. c. in quibusdā. s. fi. ex
 tra de hereticis. s. alle. ¶ Que
 ro quare filij nō veniūt ad feu
 dum qñ pater illud alienat vt
 c. ticius. s. si de feu. cōtro. fue.
 et. s. sed 7 res per quos fiat in
 uesti. cuz s̄ v. dic q̄ ratio est s̄m
 doc. qz filius succedēdo pater
 tenetur factū eius approbare
 cū non possit hereditatē repu
 diare 7 feudum retinere. s. an.
 agna. vel filius defunc. repy.
 heredē 7c. c. vno in fi. 7 qz fili?
 presumit qd̄ talia attēptaret
 arg. iuriū. s. in precedenti. q. al
 legatoz notatur per Jac. 7 ca

prioli in dicto. c. titius. Tamen
 hic attende ad vñū nondū qđ
 vbi ponit dictus Jaco. in fi. qđ
 si filius vel filij nō succederent
 patri in ceteris bonis. alijs fo:
 te institutu. vel qz pater nihil
 aliud in bonis habet. tūc bene
 admitterent ad feudū r pefe
 rentur agnatis. ¶ Quero qua
 re ascendentes nō admittunt
 ad feudū sicut. s. tetigi r ē tex.
 s. de natura succe. feu. in prin.
 Rūdeo fm Jaco. qz pōt eas de
 cresce ex etate r manet suis vi
 ribus in etate iuuenili nota in
 l. vna. C. de alle. lib. x. ideoqz qz
 pater senex debilio: presumit
 qđ filius iuuenis. merito filius
 pater r nō ecōtra in feudū suc
 cedit p quo. s. dvas. decrepitate
 etatis. c. vno. ita notat per euz
 s. de ijs q. feu. da. po. s. hoc quo
 qz. r idē ibi caprioli allegās. l.
 picipiūt. ff. de edili edic. ¶ Que
 rit hic glo. nūquid vassalus pos
 sit rensciare feudo inuito do
 mino. Et gl. ar. pro r cōtra. tñ
 fit rñū ista q̄stio salua pace glossatorū
 ciare nō bene adaptat ad materiaz
 feudo huius. s. Sz postqđ questio mo
 uetur videamus rationes hinc
 inde r arguit gl. q. sic per. l. in
 terdū. ff. de ope. lib. in p̄trariū
 facit qz cōtractus feudalīs fit
 gratia vtriusqz gratia dñi. scz
 vt dñs habeat seruitiū r gra
 tiavassalli vt fruatur feudo vt
 s. in qui. cau. feu. amit. s. bene
 ficiū igit nō potest renuntiari
 per vnuz asqz altero. l. sicut de
 actio. et ob. ff. de vsufruc. l. sed

cū fruc. in prin. finaliter cōclu
 dit glo. hoc esse expressus. s. de
 vassal. qui contra Esti. lotba. c.
 vno. r bene. qz ibi est casus qđ
 pōt renuntiare r feudū refuta
 re inuito dño. Secus solet dici
 in emphyteota vt notauit glo.
 in dicto. c. vno. r probatur in. l.
 quicūqz. C. de fun. patri. lib. xj.
 et in autē. de alie. r emphi. s. n
 vero quis aut locatoz. col. ix. no
 tatur inspec. tit. de loquato. s.
 nunc aliqua ver. cxxxvij. licz in
 aliquibus partibus sint. s. fue
 tudines r statuta sicut in al. qđ
 emphyteota pōt rem cedere r
 dampnare. Sed tunc est vi
 denda ratio diuersitatis. r di
 cunt doc. qđ ratio est in emphi
 teota qz est obligatus expressē
 et ex pacto ad certū seruitium.
 sed vassalus dñtapat. astringit
 ex natura feudi r virtute sacra
 menti fidelitatis ad seruitium
 incertū si tamē feudū sit purū
 et rectū. ¶ Ex quo etiā dicunt
 doct. qđ si in feudo impropriet
 eius natura vt ex pacto r con
 uentione expressa promittere
 tur certū seruitiū qđ tunc esse
 idē iudiciū de feudo r emphi.
 vt hinc inde nō possit fieri re
 nunciatio notatur per gl. in. c.
 si. s. de capi. qui. cur. ven. et ibi
 Jaco. r caprioliz in dicto titi.
 de vas. q. p̄tra cōsti. lotba. r hoc
 sequebatur Dy. in. l. is cū quo
 ff. de aqua plu. ar. r idē iaco. de
 are. vt ibi reperimf eius scri
 pta r in. l. p̄tor. s. hoc edictus
 ff. de damp. infec. Bar. vero in

dicta. Lis cuius quo lacius distin-
gnit et dicit aut quis conuenit
ex suo factu. et non liberat cre-
dendo rem vel. l. quicūq;. C. de
fim. par. et. l. sicut. C. de. acti. et
obli. aut ex suo delicto. et idem
vt dicta. Lis cuius quo. Aut con-
uenitur actione reali. et libera-
tur cedendo rem. vt. l. et si for-
te. §. et ver. labeo. ff. si serui. vñ.
Aut conuenitur officio iudicis.
et idem vt. l. pretor. §. hoc edictū
ff. de damp. insec. cum sit eadē
rō sicut in reali. q; nō presu-
ponitur obligatio. Aut conue-
nitur aliqua actione persona-
li virtute alicuius contractus
pambuli ad illud onus non tñ
ipositū pacto: vel expressa pro-
missione. sed q; venit occasiōe
rei refert aut onus occasione
rei pueniens erat ab initio cer-
tum. aut incertum iuxta distin-
ctionem predictorum doctor.
dicit et bar. q; vbi onus est ab
initio certū. si cedendo rez pl⁹
faceret. satis ē. sicut dicit in. d.
lis cum quo facit. ff. de tribu-
to. l. illud. in pn. Et quo infert
Bar. onus est ordinariū. q; ce-
dendo fundum quis nō tenea-
tur ad collectam. Secus et in
censibus et tributis certis et or-
dinarijs. ¶ Querit bar. in loco
statim all. iuxta predicta vsq;
ad quod tempus liberatur q̄s
credendo rez: et dicit ipse qd̄ et
pendente iudicio et post finiam
donec conueniatur iudicati. ar.
lites veniunt. §. cum predixi-
mus ver. idem recte. ff. de peti.
bere. et. l. miles. §. deces. et de re

iudi. cum hoc casu agat de dā-
no futuro. et omne incomodum
quod actor est passus: propter
subterfugia tenetur reus emē
dare. nec cedendo rem libera-
tur vt. l. si finita. §. eleganter.
ff. de damp. insec. ¶ Querovaf
sallus refutat feudum sicut pt
vt dixi. an remaneat in aliquo
ligatus. et dicit q; sic q; si uis olim
dominū offendere non debet.
casus ē singularis. §. de vassal.
qui ptra cōsti. lotba. in fi. et no.
per glo. ibidē q̄est rō. f. q; i me-
moriam pristinae fidelitatis et ami-
citie. p quo. ff. de decur. l. vlti.
et. C. de sniam passis. l. et frustra.
et. ff. cōi diui. l. in hoc iudicium.
§. penul. Et si talis olim vassal-
lus dominus offenderet puni-
retur arbitrarie. Ita dicit di.
glo. ar. l. bodie. et. l. aut facta. ff.
de penis. qd̄ est § illos q̄ guer-
ram faciunt dominus suis re-
nūciādo feu. vt ibi dicit capoli
q̄ro q̄lr renūciat et refutat feu-
dus. Rñdeo. refutatio fieri de-
bet in manu domini. probatur
§. de vas. decrepite etat in pn.
pro quo q; administratores: et
officiarij non possunt deserere
administrationem nec iurisdic-
tiones a se abdicare nisi in ma-
nibus illius a quo habēt. l. pe-
nul. ff. de offi. presi. et ibi notat
et in auctē. de administra. §. j.
colla. vñ. Sic in epō qui nō pōt
renunciare nisi in manu pape
xvij. q. j. consaldus. et. vñ. q. iij.
deniq; facit. c. licet. de rerū per-
mutatione. lb. vj. ¶ Querovaf
feudum alicuatur. an commit

an vas
sall⁹ q̄
refu-
tat fe-
udū
mane-
at i ali
q̄liga-
tōho
te.

01

Qñ. l. tatur ipso iure . an per sniam
utifu r intro. glo. ij. huius. s. r dicit gl.
turi vl qd ipso iure comittat. per tex.
p̄teri. ti. s. quid iuris. sit si post alie.
titpis vas. feu. recuper. in prima par
vel pñ te. lbi domino ad quecūq; pue
nerit apertū r c. r hoc itelligit
 quo ad vassallum secus quo ad
 emptorem: q; cum sit bone fi
 dei non posset als agere p̄ ven
 ditorem de euictione. l. j. ff. de
 euict. q. d. q̄ nō videtur res eui
 ci. p:o quo. s. de inuestit. de re.
 alie. facit in p̄i. quod videtur
 hic sequi. Jac. r caprioli ratio
 fm eos. q; oportet q̄ conuinca
 tur vassallus. vt. s. si de feu. vas
 sal. ab aliquo icursu. c. vno. cir
 ca medium. r oportet q̄ de cul
 pa cognoscatur r pronuncief.
 vt. s. d̄ feu. siue culpa nō amit.
 c. j. r ad hoc non facit. vt dicit
 Caprioli. iste tex. duz dicit feu
 dū amittat r c. r sic vtendo ver
 bo futuri temporis. ¶ Unde di
 cunt doc. q̄ qñq; lex exprimit
 qd ipso iure comittat sicut ē in
 l. equisimū. s. si duo. ff. de bono
 rum pos. fm tabu. r. l. iij. s. sciē
 dum. de dona. inter virū r vxo.
 vel vitur verbo hoc necessa
 rio importantibus. sicut est qñ
 adijciuntur hec verba ipso fa
 cto vel eo ipso. vt cle. si qs sua
 dente. ver. a feudis. in super de
 pe. r non est dubius vt ibi. r. l.
 commissa. ff. de vectigal. et cō
 mis. ¶ Aut lex talia non expr
 mit. Et tunc aut vtitur verbo
 p̄teriti temporis. videlicet sit
 priuatus vel sit commissum, et

idem vt ibidem. facit extra de
 p̄bendis et dignita. c. extirpā
 de. s. alioqui. ¶ Aut p̄bo futu
 ri temporis vt priuef: vel amit
 tat: et tunc aut iungitur ver
 bum statiz vel moy. vel hoc ip̄o
 Aut simile r ipso iure commi
 titur vt dictis iuribus. als per
 snias probatur ista. C. de sacro
 sancta eccle. l. iubemus. s. i. co
 nomus. cum ibi nota. in glo. ij.
 r notatur in. l. j. circa princ. C.
 ne lice. poten. et in. l. si quis in
 tantam. C. vnde vi. in quarta
 parte glo. tangitur per Bar.
 in. l. meuius. s. duobus. circa fi
 nem. dele. ij. Aduerte tamē ad
 decisiones qñis. q̄ glo. r doc.
 predicti bene dicunt q̄ ip̄o iu
 re committatur. cum tex. dicti
 tituli. qd iuris. sit post alie. r c.
 vtatur verbo p̄teriti tempo
 ris. scilicet apertum r c. proba
 tur etiam hic cum dicitur. r ad
 dominū libere reuertatur. im
 portat idem quod ipso iure vt
 extra de p̄bendis r dignita
 tibus. cap. si beneficia. lib. vj.
 et dicto capitu. si extirpande.
 s. alioquin. eodē titu. in anti
 quis r de officio ordinario. ca.
 ordinarij. s. qd si forte. lib. vj.
 et cap. probumani. circa fines
 de homicidi. eodem libro. licet
 verbum libere reuertatur pos
 sit sumi i alio significato vt te
 tigi. s. eo. s. habito in. h. q. ij. no
 tabilis facit optime ad p̄dicta
 dicta cle. si quis suadente.
 de penis in s̄si. a feudis in s̄si.
 per ibi libere reuertatur r c.

Item probatur. s. s. habito
 ibi cassamus. et in irritum dedu-
 cimur etc. et sic ipso iure non va-
 let venditio. probatur etiam. s. de
 alie. feu. circa prin. ibi et non va-
 leat. q. d. factum est etc. Sed in eo
 quod dicunt gl. et doc. predicta
 debere intelligi quoad vassa-
 lum non quoad emptorem etc. salva
 pace non bene dicitur quod immo in
 distincte aperit ipso iure. tam re-
 spectu vassali. quam respectu em-
 ptoris cum emptorem non sit tras-
 latum dominium propter huius. l.
 prohibitionem. iuxta nota Bar.
 in. l. si ita quis. s. ea. l. ff. de ver.
 obli. de quo per gl. et doc. in ea.
 l. C. de codic. ob causas. nec ob.
 quod dicitur alius non posse agere
 de euictione etc. quod immo posset
 agere licet contractus sit nullus
 quod ex inutili. vel nullo contractu
 bene agit. ff. de contrah. emp. l.
 et liberi et. l. sed celsus in princ.
 et de actio. emp. Lex empto. s.
 qui vivit. cum Ly. dicitur. s. habi-
 to circa tertiam partem. Fateor-
 tum quod antequam euclat feudum ab
 emptore debet precedere cog-
 nitio et sequi sententia declarata com-
 missionis feudi. ut dicitur. j. et sic
 per hoc satis convincitur emptor.
 ut possit de euictione agere et
 sic intelligatur. s. de feu. siue cul-
 pa non amit. c. j. hoc sequitur odo.
 in summa tit. an feudum ipso iure
 revel per sententiam etc. et per blan-
 cbie. tit. et de. ia. tit. de iudic.
 et. l. imperiale. s. callidis quan-
 do feudum proprio iure cecidit
 in commissum etc. et contra omnes

moderni sicut idem dicitur in re em-
 phiteotica ut. l. si in si. cum
 glo. si. C. de iure emphi. et nota-
 tur in spec. tit. de locato. s. nunc
 aliqua ver. xlviij. querit et duo-
 bus ver. sequen. Quero disti-
 ctus est. s. quod refert an si utatur
 verbo preteriti temporis vel ver-
 bo futuri. quid si utatur verbo
 presentis temporis. dic esse idem
 quod dictum est de verbo prete-
 riti temporis ut ipso iure comit-
 tatur. quod cum loquatur de presenti
 non potest trahi in futurum ut ha-
 beat spectari in iura. nec tempus
 presens hoc patitur. l. cum ad pre-
 sens. ff. si certum petat. et quod idem in
 dicitur de presenti et preterito ut
 ibi cum suis concors. ibi positus et
 breuiter est glo. in dicta. l. si quis
 in tanta in sua quarta parte. C.
 unde vi. et est tex. in decretali. li. 12
 cet canon pe. res. de elec. lib. viij.
 Quero quando feudum amitti-
 tur propter aliam feloniam seu
 delictum vassali an committatur et
 aperiatur ipso iure vel per sen-
 tentiam. et glo. hic tenet quod per
 sententiam. cum debeat vassalus con-
 uinci de culpa. ut. s. de feu. siue
 culpa non amit. c. j. e quo tempore
 miles iuecti. pe. de. c. fi. allegat
 etiam in lombardia de beneficiis
 et terris tributariis. l. vlti. ita
 dicit gl. et credo bene. Et pro-
 batur quod tex. utitur verbo futuri
 temporis. verbigra feudo priue-
 tur vel carere debeat. vel bene-
 ficium amittat ut. j. e. s. ite si fra-
 trem et que fuit prior causa be-
 nefici. amit. s. rursus et. s. porro.
 cum multis

cum multis alijs similibus. et hoc probat hodie tex. in. c. ad apostolice. de snia et re iudica. li. vi. vbi dum dicit sniando priuamus. et in cle. pastoralis. de re iudi. quod sequitur Ba. hic et vbiq. et De. iac. in ti. de pdi. ex. l. non scripta ex moribus vlt ex constitutione imperiali qua do feudo per sniam priuatus est vassal. et de distin. feudoz. p. ii. distin. quis aliqui extra qd imo ipso iure cuz tunc dicatur feudus aperiri. vt. s. an ille qui interfecit fratrem domini. c. j. in fi. Sed ibi ponitur verbum futuri temporis aperiatur. Ites qz siue alienado siue delinquendo: siue ipso iure. siue per sniaz feudum committatur. semper dicitur aperiiri. vt ibi. et de pten. inter dominum et emp. c. vno. et de cotentione inter dominum et alium. c. j. et qd iuri. sit si post

13 **tc.** in prin. quod expresse ponit De. iac. in ti. de condit. ex moribus pro feudo aperto. libellus generalis etc. **¶** Quero qm per ingressus religionis vel eclesie feudus committitur. iuxta cap. si quis clericus. s. si d feu. cotro. fue. cum suis concoz. an tunc amittatur ipso iure. vel p sniam dic qd ipso iure vt. s. de beneficio femine. s. j. in fil. vbi vtitur verbo presentis temporis. scz et si quod habent pdunt etc. **¶** Quero an qm vassallus non addit dominum. infra annum et die cadat ipso iure. an p sniam. breuiter credo qd per sniaz cum. j. s.

proximo. vtatur verbo futuri temporis. s. feudum amittat etc. tñ istud plenius ibi examina bitur. Quero quid iuris in casu. s. firmiter. j. eo. qm vassallus non iuuat dominum per se vel partem acceptabilem. vel partem redditum non prebet. an cadat ipso iure vel per sententiam. dic qd ipso iure per tex. ibi in vsus suos illud reddigendi modis oibus habeat facultatem. et p tex. s. ti. j. s. fi. in fi. ibi illud reddigendi liberaz habeat potestatem etc. qm si p sniaz haberet reddigi non fieret modis omnibus nec libere iuxta ea que dixi. s. in. ix. q. et dica in dicto. s. firmiter. Quero quid in casibus. s. in sup. et. s. illud. j. eo. dic. qd cuz ibi vtatur verbo futuri temporis. s. feudo puet. etc. et ibi dicas **¶** Quero quid in alijs casibus quos plures sunt ex quibus feudum amittatur. de quibus. s. qui mo. feu. amit. et ti. q fuit prima causa beneficii amic. potestum et in multis alijs titulis. de quibus dicam. j. s. fina. an ipso iure vel per sententiam. dicas qd ipso iure si text. vtatur verbis preteriti vlt presentis temporis als si futuri tunc p sniam. nisi adicerent alia verba. vt mox et statim hoc ipso. ipso facto. vel libere vlt similia iuxta ea que supradicta sunt. **¶** Quero vltimus quis effectus est. an per feudus committatur ipso iure. an per sententiam. Respondeo magnus est in pluribus.

14 **C**Primo propter fructus quia veniunt et petuntur a tempore quo feudum aperitur ipso iure. ut est glo. notabilis. in aucten. de incest. nup. §. j. glo. sed nunc quod in fi. pbatur. ff. de his qui. ut indig. l. cum qui. ite propter rei alienationem iuxta. l. manicheos. C. de hereticis. 7. l. fi. ad. l. iul. magest. 7. ff. de publi. iudi. l. ex iudicioz. cum si. ite propter modum agendi. qz alio modo agitur quando committitur ipso iure. et alio qm per sententiam ut videbitis statim.

15

Quero qua actione ageat ad feudum commissum. et habeas in mente qz feudum quandoqz aperitur domino. qm qz liberis vassalli ex pacto. vel quia datum tali et liberis. iuxta ea que dixi hoc. §. in tertia. 7. vi. opi. qua agitur actione isti agant d istin gue aut querit de domino. aut de liberis. aut de agnatis primo casu aut agitur de casibus in quibus feudum aperitur ipso iure. Et tunc dominus intentabit rei vendicationem: directas petendo declarari re cecidisse retro in commissum et feudum ipso iure fuisse apertum et per omnes rem ad ipsum dominum pertinere iure dominij pleniet reum condemnari ad restituendum 7c. iuxta. l. in re tract. in prin. 7. l. ex diuerso. ff. de rei vendi. 7. l. sicuti. §. sed si querit ff. si. seruitus ven. 7. fm hoc cuz sniadebeat esse coformis libello. l. fundus. ff. coi diui. erit sententia declaratoria commissi

et dominij pertinentis ad actoris condemnationem reum ad restitutionem cuz fructibus a tempore commissi sicut dixi in. q. precedenti vel intetabit conditiones ex moribus feudoz. vel ex hac constitutione. qz qm non cauet quare actiois agat dat dditio ex. l. vt. ff. de odi. ex. l. §. vna. Et itellige intetari dditione rone possessiois. ff. d. pdi. idebita. l. idebiti. §. j. si at respectu dñij: vel proprietatis. cuz nemo possit condicere rem sua. nisi a fure. l. vult si vsus. p admodum casue. glo. est no. §. de conten. iter dominum et emp. c. vno. glo. j. 7. ibi caprioli et Ba. Tutius tamen erit intentare conditionem quam condicet detentio et naturalis possessio. et in ea non est necesse probare se dominum. secus in rei vendicatione. sicut no. spec. ti. de locato. §. nunc aliqua. ver. clp viij. **C**Aut agitur de casibus in quibus aperitur feudum solum per sniam tunc ager dominus etiam conditioe ex moribus feudoz. vel consuetudine imperiali. sed aliter et alio mo. et ad aliud concludet. quoniam petetur vassallu priuari feudo. et per sententia priuabitur. no. per Be. ia. tit. de condic. ex. l. non scripta vel consuetudine imperiali. quando per sententiam. vas. pri. e feu. i. pn. 7. ibi nota. ipse posuit diuersos libellos. qm ipso iure. et quado per sententiam. ut ibi et in titulo suo precedenti. de quo in spe. titulo de feudis. §. finali.

forma libelli qm feudum apertur ipso iure

C Scdo & tertio, casibus qua-
liter liberi vel agnati agant. &
hic pari modo distigue. aut lo-
quimur i casibus in quibꝰ ipso
iurez tuc aut filii? vel agnatus
est per dominu. Ita inuestitꝰ lo-
quendo de inuesti. in princi. de
quo dices. j. s. proximo. et inte-
tabit vtilem reuendicatione.
vt. s. de conten. inter dominuz
& alium de ve. r. s. de inuesti. de
re. alie. fac. s. j. vel forte loquen-
do de inuestitura vera multo.
fortius vt quado vassallus p se
& suos liberos et agnatos. est
inuestitus et parimodo presti-
tum iuramentum fidelitatis.
de quo tangeť. j. s. proxi. vel et
intentabit conditionem ad de-
tentionem et naturales posses-
sionem. & erit tutius sicut dixi
circa primu casum. Aut nullo
modo fuit inuestitus et; propo-
net conditiones. aut loquimur
in casibus in quibus per sente-
tiam committitur et agitur co-
ditione petendo priuari vassal-
lum &c. vt dictum est circa pri-
mum casu. Et si vis habere for-
mas libelloꝝ in premissis. vi-
de q̄ p̄a punia tur no-
tarius scri-
bēs & ctū p̄-
hibi-
tum
16

mas libelloꝝ in premissis. vi-
de per pe. iac. in locis allegatꝰ
et ista sufficiant quo ad primā
partem huius. s. Teniamꝰ ad
secundam partes huius. s. que
est in ver. scriba vero. vbi pre-
ponit pena cōtra notarium ta-
talem prohibutum cōtractum
scribentem. & est triplex pena.
scz amissionis: officij: infamie.
& amissionismanꝰ. Et de amif-
sione manusconcordat in simi-
li. in aucten. de man. prin. s. co-

ges. coll. iij. sic dixi. s. circa no-
tabilia. Opponitur q̄ imo sit
alia pena contra notarium de
linquentes. vt. l. iubemꝰ. s. his
tabellionibus. C. de sacro san.
eccle. vbi punitur notariꝰ scri-
bens contractum vetitum pe-
na exilij. so. dicit. glo. hic. quod
ibi in alio casu. q. d. qd̄ ibi erat
alius vetitꝰ. Actus. s. alienatio-
nis rei ecclesie & sic ibi loq̄tur
in suo casu hic vero erat Actus
vetitus rei feudalis. S; cur tā
varie pōt dici q̄ in Actu fenda-
li. id̄ maior pena iponit q̄ i cō-
tractu rei eccle. q; vassallꝰ sic
alienādo magis delinqt ppter
sacramentū fidelitatis qd̄ vi-
des deserere et infringere alie-
nādo cū inter cetera capitula.
iuret id quod est vtile iur̄ ti. s.
de forma fidelitatꝰ. cuiꝰ deser-
tionis iuramēti notariꝰ censet
pticeps. Opponit q̄ imo sit ma-
ior pena. vt. C. de imunitate ne-
mini. c. l. j. li. x. vbi iponit flā
ma ignis. Itē opponit qd̄ imo
sit pena. s. p̄scriptio bonoz. vt
l. ij. C. de peti. bono. subla. e. l. j.
Item qd̄ imo sit pena mortis.
l. ij. C. de eunuchis. **C** Item qd̄
imo sit pena ordinarīa falsi. le-
ge iubemus. in fine. C. de testa-
mentis. lege prima. s. primo. &
s. finali. ff. de falsis. **C** Item q̄
pena sit arbitraria. l. iubemus
C. de accessoribus. iuncta. l. ho-
die. ff. d. pe. qd̄ dicēdus referūt
scripta aliqꝰ do. qd̄ i h̄ d; dist;
gui p̄cordādo iura iuribꝰ. iur̄
Lynicas. C. de inof. do. q̄ refert
aut notari. dicit i nō scribēdo

op. ij.

op. iij.

op. iiij.

op. v.

op. vi.

siue in nō faciendō et punitur regulariter arbitrarie. vt dicta. l. i. iubemus. de access. fallit in alleg. §. coges. Item fallit in lege iubemus. C. de testa. Aut delinquit in faciendō. et tūc aut falsum fabricandō. et punitur pena fiscali. l. si q̄s decurio. C. de fa. et. l. j. C. j. et. §. fin. ff. eo. titu. fallit in. l. ij. de immunitate nemini cōcē. Aut cōficiendo verum. sed super contractu illicito. et tūc aut igno- rante et nō punitur apparet in tex. huius. §. cum dicit sciēs cum scripserit ꝛc. a contrario sensu facit. l. generali. C. de tabula. libro decimo. Aut scienter et tūc regulariter est pena arbitraria. per. l. hodie. ff. de penis. fallit in. ll. imponētib⁹ specialibus et. l. ij. de eunuchis et. l. ij. de peti. bo. subla. et. l. iubemus. §. ijs tabellionibus. quod diuersi sunt casus i legibus. cōtrarijs. et secundū diuersitatem casuum. diuersae sunt pene impositae. quare se-

17 cus hic. et secus ibi. quod satis

Nota voluit hic glo. ¶ Quero dicitur de hic quod notarius talem con- bens tractus scribēs amittit manū. p̄dere quero quā manum perdet di- vnam cit glo. in autent. sed nouo iu- manū re. C. de seruis fugi. quod illas quā p̄ in qua minus pōt. ar. l. interp̄tatione. ff. de penis. ¶ Quero de hic si nō habet nisi vnam manum dic illam abscindi arg. l. sticus aut pamphillum in princip. ff. de solutio. secundum dominum

Jaco. de butrig. in dicta autē. sed nouo iure. ¶ Quero quid si habet vnam bonam et aliam h̄ vnā arida. dicit Cyn. in dicta aut. bonā et sed nouo iure. quod punitur aliā as i bona manu. quia perinde est ridā q̄ ac si nō haberet aridam arg. l. manū qui clauū. ff. de edili. edic. et si p̄det. auferretur sibi arida: nō esset sibi pena. l. ij. C. vt. j. certum tē- pus. questio eri. terminent. sed Jaco. de butrig. cōtra ibidē. quod immo arida debet absci- di. quia satis est sibi pena quia per abscisionem talis manus licet ficte redditur corpus dif- forme. ar. l. si quis in metallu. C. de penis. et licet non dicatur p̄prie man⁹ que est arida abu- siue tamē manus dicitur sicut testamentum minus solēne di- citur testamen. ff. quē admodū testa. aperi. l. ij. §. j. et reprobos denari⁹. denarius d̄. l. elegan- ter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. Et hec vltima opinio vide- tur equior ꝛc. nō sunt alia.

¶ Sequitur. §. Preterea si quis infeudatus.

Preterea si

quis infeudatus. Hic transit imperator de materia aliena- tionis feudi ad materiā nouā. Et ideo scōm bonam diuisio- nem. hic est secūda pars rubri. §. habito. s. eod. et ibi dixi. Et subdiuiditur vsq̄ ad finem in

no. de
noib?
finoni
mis.

tot partes quot sunt. s. in quo
rū quolibet est noua et diuer
sa materia sicut videmus i sin
gulis. s. Et breuiter. s. iste hoc
dicit. quod vassallus debet in
fra annū et diem adire domi
num pro inuestitura petenda
als perdit feudum. Circa tex.
ibi cum dicit in curia vel negli
gētia. attende qz ista sunt si
nonima et idem significāt. licz
nō sit dare nomina sinonima
quin differāt in modo vel qua
litate significandi. vt not. in. l.
si idem codicilli. C. de codicil.
de hoc vocabulo i curia habes
in. l. necessarios. ff. ad fileya. et
s. de inuesti. de re alie. fac. s. qd
ergo. Nota tatur in tex. illud ver
bum in feudatus ꝛc. quod pro
dest ad ea que infra dicentur.

I Nota attendi etatem quat
tuordecim annorū quo ad pe
tēdum inuestiturā. Not. text.
ibi a proprio domino non pe
tierunt ꝛc. quod prodest ad il
lud quis dominus debet inue
stire. an mediat? an immedia
tus. de quo videbis infra. Nota
cum dicit feudum amittat et
sic vtitur verbo futuri tempo
ris. iuxta ea que dixi. s. s. pro
pino. et dicitur infra. Not. ibi
et repellatur de hoc tangetur
infra. **E**xaminem? materiā
huius. s. per oppositiones et
questiōes. **O**pponitur qz text?
videtur in se habere contradi
ctionem cōtra. l. vnicam. s. qui
bus. C. de nouo codi. compo. cū
dicatur hic in princ. preterea.

si quis infeudatus ꝛc. postea di
cit quod debet petere inuesti
turam. infra tempus hic statu
tum. si enim quis est infeuda
tus ad quid habet petere am
plus infeudationem vel inue
stituram. solu. pro declaratiōe ferent
tex. scias quod nos habemus
inuestituram et infeudationē inuesti
que longe differūt. infeudatio
enim nō est aliud quā collatio infeu
constitutio vel institutio iuris dato
feudalis per quas tribuit ius nem.
pprietatis. Inuestitura enim
duplex est propria siue vera. et
abusiua siue ficta. iuxta titu. s.
quid sit inuestitura. in princip.
per abusiua vt per traditio
nem haste vel anuli declaraf
et cōfirmatur illius iuris col
latio. Sed per veram inuesti
turam que est inductio impos
sitionem tribuitur ius posses
sionis et administratiōis. licet
quandoqz ista promiscue ponā
tur. de quo notatur per Bern.
in cap. autoritate. et de institu.
plenus et clarius per Dpñ. in
cap. primo. de regu. iur. lib. vj.
et per Joan. blanchi. in sum
ma in titu. quibus mod. feud.
acquirat. s. j. et dicitur infra in
vj. quest. **D**odo in proposito li
cet in princip. huius. s. dicatur
infeudatus. non tamen pro
pterea dicitur inuestitus. ideo
habet petere inuestiturā. quo
niam feudum cōstituitur ꝛc. ac
quiritur inter viuos pactioni
bus et stipulationibus. et etiā
in vltima voluntate sicut seruis

tutes prediales & personales. vt. ff. de vsufruc. l. ij. et institu. de seruitu. §. fina. et de vsufu. in princi. Constituitur etiam mera liberalitate constituens seu pcedētis facta propria inuestitura. sic intelligit. c. j. §. quibus mod. feud. cōstit. pōt. notauit Jaco. §. in prin. huius libri. §. est tertio videndus &c. Sed adhuc videt multū ob stare. c. j. §. quib. mo. feu. cōstit. potest: cū ibi dicatur feudum non constitui nisi inuestitura & alibi dicitur nō acquiri nisi inuestiri vel successione. vt supra de feu. cogni. c. sciendum in fi. igitur non potest dici quis infeudatus nisi sit inuestitutus. Attendendū est qd̄ aut agitur de feudo nouo. & tunc non pōt acquiri seu constitui nisi inuestitura vera quādo ex mera liberalitate pcedit vt dicit dicitus Jaco. sic loquitur ibi vel nisi intercedente eo quod habetur p̄ inuestitura vt. §. de cōsuetu. recti feudi. c. j. in princi. Sed si al̄s quā ex liberalitate tunc aliter potest acquiri vt. §. dixi s̄m Jaco. vel dicas nō posse cōstitui nisi inuestitura sub realiter respectu realis possessionis seu copozalis vel potest aliter dici qd̄ in illo. c. j. sumitur inuestitura pro ipsa concessiōe feudi. et dicit. j. in. vj. questiōe. Aut agitur de feudo veteri. et tunc vassallus succedēs in feudo iam ex acquisitiōe est infeudatus. hoc est ius feudi est sibi

acquistum siue loquamur in successore suo. de quo nō est dubium. vt. l. in suis. ff. de liber. & posthu. siue in extraneo. Is op̄ sit apprehensiōis possessionis l. cū heredes in princi. ff. de acquiren. posses. et pro tanto est petēda inuestitura vt hic dicit que solet dici renouatio. Et sic ante petitionē inuestiture dicitur quis infeudatus propter ius rei feudalis sibi questum ideo congrue loquitur hic tex. vtēdo hoc participio infeudatus. qd̄ sumit respectu pprietatis rei feudalis. Et ista inducebam alias ad questionem facti. decessit rex tenēs regnū feudale a superiore. an filius suus possit se intitulare rex absq; auzoritate superioris vel eius inuestitura. & dixi quod sic. p̄ predicta. quia ius vassallicū iam fuit sibi questū et ad euz trāsiuit. Tum quia filius regis rex et filius comitis comes: et fili⁹ ducis dux. etiā viuēte patre appellat vt no. p̄ glo. rxiij. questiō. j. c. fin. et. lxxij. dist. c. ij. regalis dignitas. licet ad renouandum inuestiturā detur sibi annus et dies vt hic. vel potius annus et mensis: vt supra quo tempore miles inuestitur. pe. de. c. j. vt dicitur in sequentib⁹ Probatur etiam quia nisi infra istud tempus petat inuestituram amittit feudum ergo ante illud habebat et sibi cōpetebat. quia quod nondū est vel non habetur non amittit.

lege bone. §. si sub conditione. ff. de edil. edic. et. l. nam si sub conditione. §. post defectu. ff. de iniusto. rup. et irrito testa. Clerificari etiam potest istud verbum infeudatus positum hic in littera si dominus descendat cum tunc habeat vassallus renouando petere a successore domini inuestituram infra hoc tempus. licet alias fuisset inuestitum et sic dici potest infeudatus. vt statim dicam. Opponitur et videtur imperatozem hic loqui obscure et perperam contra. §. cum que hoc in prohemio. in situ. cum statuatur peti inuestituram infra hoc tempus. et non dicit quando vel quo casu. solu. debet intelligi scilicet debere petere inuestituram subaudi in mutatione domini. vel vassalli vt supra quo tempore miles. inuestitu. pe. de. c. j. et que fuit prima causa be. amit. in prin. et de ponit capi. cor. radi. in prin. qui tex. sunt glo. istius. §. Opponitur quod non iufficiat petere inuestituram. sed etiam debeat offerri et polliceri fidelitas. vt iuris statim allegatis. sol. deter. mina hunc. §. per illa iura. videlz petere debet inuestituram. sub fidelitatem pollicendo. ita notat hic glo. si. alias si vassallus fidelitatem recusaret. hoc est iuramentum fidelitatis prestare. deberet sibi denegari inuestitura. supra per quos fiat inuestitu. cap. nulla. nisi sit ta-

le feudum pro quo non presteatur iuramentum fidelitatis forte ex pacto. vt ibidem dicitur et que fuit prima causa be. amit. §. §. in fine. Opponitur dicitur hic quod vassallus habet requirere dominum super inuestitura contra. quod immo dominus habet requirere vassallum super fidelitate prestanda pollicendo inuestituram. vt supra que fuit prima causa benefi. amit. §. est et alia. solu. dicunt quidam quod ibi loquitur quando vassallus non tenebatur dominum requirere forte ex pacto. Sed istud est diuinare. vel dic quod si dominus nolit expectare istud tempus anni et diei potest requirere vassallum super fidelitate pollicendo inuestituram. et si non presteat fidelitatem precedente terna citatione perdet feudum vt ibi. Tu dicet melius quod ibi loquitur in feudo nouo. et in noua inuestitura fienda. hic in veteri facta renouanda in mutatione vassalli vel domini. hoc sequitur glos. ibi. et Jacob. et caprioli plenius per eundem Jaco. supra per quos fiat inuestitu. cap. nulla. Tamen in patria prouincie seruatur quod vassalli nobiles habent requirere et se offerre domino infra annum et diem. vt in hoc §. Sed plebei debent requiri per dominum et in hoc procedit opinio precedens et. §. pro contrario allegatus.

in mutatione
tatiōe
ōni v
vassal.
ponit
inuesti
tura.

no. de
pria p
uicie.

Opponit hic dicitur quod maior
 xiiij. annorum debet adire domi-
 num infra tempus hic statutum con-
 tra imo videtur quod requiratur quod
 sit maior. xxv. vt. s. si de feu. co-
 tro. fue. c. si minor ibi vti hoc
 verbo minori. minor dicitur vsque ad
 an. xxv. l. si. C. de his qui ve. eta.
 ppe. et ti. si maior fac. ra. ha. in
 rubro. et l. si. et C. si minor se ma-
 ior. dicitur. et in rubro cum si. Sed con-
 trarium loquitur de etate. xiiij. an-
 norum. et sic determinatur per
 hunc. s. vt ibi no. per glo. et Ja.
 tamen de diuersis temporibus cir-
 ca etatem. vide glo. notabiles
 et ibi per doct. s. de iura. fir. in pn.
 in glo. ij. io fi. **O**pponit quod imo
 sufficiat quod sit maior. vii. anno-
 rum. s. quo tpe. miles inuesti. pe.
 seu qdr de. c. j. put ibi sicut in vna lecturaz
 minor habet in textu iustitia. qua con-
 stat durare vsque ad. vii. annos.
 l. si infanti. C. de iure delibe.
Solu. ibi iprope ponit infan-
 tia. quod ponitur ibi pro pupilla-
 ri etate. vt ibi notatur. p glo. et
 do. **O**pponit hic dicitur dari vas-
 fallo annum et diem. Sed videtur quod de
 beat dari annus et mensis. vt dicitur
 c. j. quo tpe miles inuesti. pe.
 de. So. dicunt quidam quod illud
 optinebat locum in milite. sed hoc
 die. corrigitur. vt indistincte de-
 tur annus et dies vt hic quod se-
 quitur Pet. ia. titu. de ca. ex qua
 feu amit. s. item si vassallus ab
 herede. Tamen quod correctioes
 legum. sunt euitade. dicitur alij quod
 ibi sit speciale in milite. et quod re-
 maneat ioco. et rectum. vt ibi nota.

per glo. et Jaco. hoc sequitur etiam
 ibi caprioli. et est ratio sicut eum in
 milite. quod milites debent va-
 care circa arma. l. milites. C. lo-
 cati. nec habent se implicare negoti-
 atioibus. putat nec astrigunt. scire
 iura id dat eis maior dilatio. l.
 si. C. de iure deliberat. **O**pponi-
 tur hic dicitur quod si vassallus
 num et dies non adeat dominum amit-
 tit feudum. Sed quod imo excusatur in
 certis casibus. vt in dicto. ca. j.
 quo tempore nu. inuesti. pe. de.
 so. istud debet. intelligi et deter-
 minari per illud. c. subaudiendo
 nisi vassallus iusta causa fuerit im-
 peditus. vt ibi. et s. de phi. feu.
 alie. p lo. c. fi. ita no. p glo. ij. hic
 et pro tanto dicitur hic in tex. in cu-
 ria vel negligentia. que autem sint
 iuste cause infra videbitur et exa-
 minabitur. **C**lenio ad quones.
 Quero que sunt iuste cause per
 quas excusatur vassallus si non pe-
 tit inuestituram. infra annum. et
 em dicitur tex. in alk. c. j. s. quo te-
 pore mi. inuesti. pe. de. videlicet
 si fuerit preuentus morte. vel si
 inimicitie capitales interuene-
 rint. vel si pupillaris etas. vel
 iusta absentia. vel infamia. Et
 sic sunt quinque quas examine-
 mus per ordinem. **P**rima igitur
 causa est mortis preuentio. scilicet
 domini quidecessit infra annum
 et diem. Sed in hoc solitum est
 fieri dubium. an successores vassal-
 li mortis: infra annum. habe-
 at quantum illud tempus quod
 superat de anno vel an habeat
 annum et diem. glo. tangit hoc

no. du-
bium.

dubium in dicto cap. j. et illud dimittit in discussum. Tu dic quod habebit annum et dies ex integro quod videtur successor potius habere feudum ex lege et ipsi beneficii quod a predecessore. quasi successorio. edicto. ar. l. j. §. quibus ff. de succed. edic. et insti. de bono pro. §. si hoc sequitur Joan. blacii in summa in ti. qui mo. feu. acquit. §. sed pone quod vassallus. et Jac. de bel. visu. in dicto cap. j. quod intelligit in feudo antiquo. secus in nouo. quod tunc filius succedens non habebit nisi tempus quod supererat patri. quia hoc casu videtur habere casum a patre. arg. l. ciuilis. ff. de minor. et l. et. eo. ti. ¶ Secunda causa est interuentio inimicitiarum capitalium et intelligitur. fortassis iter dominum et vassallum. sine culpa vassalli. quod culpa propria enim non releuaret. arg. l. sine hereditaria. ff. de nego. gest. et sic non posset tute accedere ad dominum. et per hoc dico idem si esset guerra vel incursum latronum. et idem si essent inundationes aquarum vel tempestates. ar. ff. ex. q. cau. maio. l. iij. et ad trebel. l. de etate. et clem. pastoralis. de re iudica. cum si. Quod intelligo nisi prius tardauerit nimis arctam de se ad finem temporis. iuxta d. h. §. si quis. ff. si quis caucio.

¶ Tertia causa est pupillaris etas ratio est. quia illa etas subiacet ignorantie. l. j. in fine. C. de fal. mone. ff. de acquirendo heredi. l. pupillus. Sed quid si

esset doli capax. quia proximus pubertati iuxta nota. in. l. pupillum. ff. de regulis iuris. nunquid poterit excusari propter etatem. videtur quod non. vt. l. impuperem. ff. de furtis. insti. ff. de oblig. que ex delict. nas. §. penul. et de inutili. stipu. §. pupillum. cum si. Sed dic contra. quia quod doli capax habeat scientiam et intellectum. tamen lex excusat eum expresse cum limitat tempus usque ad quattuordecim annos vt hic. sic dicimus in testamento. l. qua etate. ff. de testam. sic in matrimonio de iure ciuili. insti. de nup. in prin. cum ibi nota. Item quamuis sit doli capax. non tamen astringeretur iuramento fidelitatis. l. qui iurasse. ff. de iure iuran. et ibi no. Bar. et gui. de eug. et notatur. supra de pace. iura fir. §. item sacramenta. glo. h. et. C. si aduersus vendi. aut sacramenta. glo. prima. Sed nunquid saltem debet dominus adiri infra annum et dies per tutorem ipsius pupilli casus est quod non. in casu si quis decesserit. §. si de feu. pro. fue. Quarta causa est infamia et subaudi domini et intelligitur de infamia que participatio hominum repellit. vt puta. quod dominus est bannitus. vel excommunicatus quo casu vassallus est interius solutus sacramento fidelitatis. vt. §. hic sumitur lex deinde incipit et. in principio. Idem si esset hereticus. in aucte. de puile. do. here. mu.

lie. r. c. s. collatio. viij. Non au-
 tem intelligas de infamia vas-
 falli. quia cum ex culpa sua cō-
 tingat nō debet ppter hoc ex-
 culari. ar. l. siue hereditaria. ff.
 de nego. gest. et de interd. et
 relega. l. relegator. s. fi. r. l. ve-
 rum. s. tempus. ff. p socio cū si.
 Quinta causa est iusta ab-
 sentia si intelligas domini. dic-
 qd nec dñs dimisit procurator-
 rem qui pro dño requirat. Si
 vero intelligas de absentia vas-
 falli distigue q̄ absentia sit ab-
 sens. An sit necessaria et pba-
 bilis: an probabilis tantū vel
 voluntaria. primo casu ubi gra-
 qz causa rei publice. et scdo ca-
 su qz iuit ad expeditionez siue
 exercitiū guerre. sicut dicimus
 absente causa studioz. et ihs di-
 citur iusta absentia. C. de resti-
 mili. l. j. ff. ex quibz cau. maio. l.
 nec non. Et succurrit tali ab-
 senti iure seu ope restitutionis
 qz tempz currit tali absentī. vt
 dictis iuribz. nec refert potue-
 rit dimittere procurationē vel
 nō. fm Jac. in dicto. c. j. s. quo
 tempo. miles r. c. Vel nō refert
 potuerit vel nō dimittere dif-
 ficulter. secus si faciliter vt no-
 tatur Lyñ. s. de restitu. mili.
 Tertio casu quando absentia
 est voluntaria. et nō est iusta nec
 excusat nec distinguit potue-
 rit dimittere procurationē vel
 non. l. qui data opera. r. l. sed r
 si per pretozē. s. fi. cū lege seq.
 ff. ex quibz cau. maio. et fiet re-
 stitutio primis duobz casibus
 ex clausula generali. l. j. eo. tit.
 in si. intelligendo sane in maio-
 re. r. xv. in minore autem dica-
 statis. ¶ Quero minor. r. xv. ma-
 ior autē. p. iij. non reqsiuit do-
 minū infra annū r diem. an po-
 terit restitui. r glo. j. hui? s. di-
 cit qd sic. licet respondeat sub
 dubio forte. cū h̄ ipso sit lesus
 qd non petijt infra tempz. r be-
 ne dicit qz ita secure dici debz
 fm Jaco. in. l. j. s. j. et. l. ait pre-
 tor in princi. ff. de minori. Sed
 extra hoc videtur facere. l. emi-
 lius. e. titu. cū suis concordan.
 sed respondendū est qd ibi in
 tempore conuentionali et in-
 cepto in personam predecesso-
 ris maioris. hic in tempore le-
 gali siue incepto cuz predeces-
 soze siue cum successore mino-
 re iuxta ea que dixi in precedē-
 ti questio. circa primaz causa. ¶
 Item cōtra videtur facere. qz
 contra minorez non currit pre-
 scriptio. l. fina. in qui. cau. non
 est nemi. inte. resti. Ad solutio-
 nem hui? oportet distinguere
 partim ex dictis gl. l. vnice. C.
 si aduersus vsuca. et partim ex
 dictis Lyñ. in alleg. l. fi. q̄ aut
 loquimur in prescriptioe. r. r.
 annoz. r currit vt in illa. l. fi.
 Aut in alia prescripctione tūc
 aut incepto currere contra pre-
 decessorem maiorē. aut con-
 tra ipsum successorez mino-
 re. ¶ Primo casu si erat tēpus con-
 uentionale currit ipso iure. et
 cū effectu. l. emili? alleg. si tem-
 pus legale currit ipso iure sed

no. de
 absen-
 tia qd
 modis
 dicat.

Qd. h.

datur restitutio in integrū. C. si aduersus vsuca. l. vnica. Se-
cūdo casu nō currit: vt. l. si. in
q̄b? cau. inte. resti. nō est nece.
fallit hic sed daf restitutio ma-
xime cū ista iura sint remota.
ar. l. non est nouū. ff. de legi. et
hec vera si talis minor curato-
rem habuit. ar. l. si tutorem. ff.
de admi. tuto. ¶ Quero a quo
q̄d. ij. de admi. tuto. ¶ Quero a quo
tempore incipiat currere iste
ann? et dies vel mensis. aduer-
te glo. dicit alibi q̄d a tempo-
re sciētie mortis vel mutatio-
nis dñi vel vassalli. ignorantia
enim nō currit p̄scriptio. Not.
6 s. quo tempo. miles 7c. cap. j. 7
glo. que incipit si habes in lit-
tera 7c. in fi. et bene dicit vbi
scientia habet ex post facto. qz
si p̄tinue et ab initio haberef
sciētia de morte vel alia muta-
tiōe dñi vel vassalli. tūc curret
a tēpore mortis vel mutatiōis
vel ab addita hereditate lz in
pprie quo ad feudū dicat suc-
cessio hereditaria sicut dixi. s.
in pn. hui? cōstitutōis in. vj. di.
feudoz. sic dicim? i q̄rela in of-
ficiosi testamēti cui? tēp? cur-
rit ab addita hereditate. C. de
inoffi. testa. l. scim? s. illud 7 in
aut. de heredi. 7 sal. s. illud p̄
Qdofr. in summa tit. q̄b? mo.
feu. alie. s. sed q̄ro nunq̄d cur-
rat iste annus 7c. ¶ Quero an
hoc temp? sit vtile vel cōtinuū
dic fm Jaco. in. c. j. quo tēpore
miles inuesti. pe. de. q̄d quo ad
quid est vtile qz nō currit igno-
ranti vt statim dixi. et quo ad
quid est continuū. qz in eo cō-

putant dies feriati 7 nō ferias
ti. sic. ff. de calūnia. l. ann? 7 de
edili. edic. l. cum sex. 7. l. sciēdū
s. fina. ¶ Quero duo sunt vas-
salli vni? feudi 7 inuestiti. por
tio vni? ex eis ad alium puenit
q̄d pōt cōtingere mult? modis
vel qz sunt fratres hñtes feu-
dū paternū. quo casu vnus suc-
cedit alteri: et sic portio vnus
tempore successiōis deuoluitur ad
aliū. vt. s. d̄ his qui. feu. da. po.
s. cū vero corradus. vel nouuz
sub pacto q̄d alter alteri succe-
dat vt. s. sinaūt. eo. titu. vel qz
vna pars alteri accrescit cum
in ista materia. habeat locum
ius accrescendi secunduz do-
cto. de quo nota. per Jacob. no. de
supra de duob? fratrib? a co- iur ac
pi. inuesti. c. vno. pleni? p eūdē crescē
in. s. sinautē. s. alleg. 7 p Kyñ. di.
in. l. vnica. qñ non petē. par pe-
ten. accres. in fi. et p Bar. in. l.
re cōiuncti in vltima principa-
li q̄one. ff. de leg. iij. vl qz habē-
tes bona et feudū cōia veniūt
ad diuisionē et vni adiudicaf
totū feudū de qua materia ha-
betur. j. s. preterea ducatus. 7
ibi videbis vel quia vn? ex cō-
uassallis vnus feudi cōmittit
felloniam in casu quo sunt fra-
tres vel agnati 7 i casu quo de-
uoluitur feudum ad agnatos
sic portio delinquentis perti-
net ad conuassallum agnatum
iurta ea que vidisti. s. s. prece-
denti. in septima oppositione.
¶ Quero an vassallus pro illa
portioe sibi obuenerit tenea-
tur petere inuestiturā infra tē

pus in hoc. §. statutū. et videt
 qđ non quia quādo portio co-
 heredis accrescit alteri h̄rēdi.
 Mo. co heredis accrescit alteri h̄rēdi.
 heres nō ē nece itez adire vt. l. si duo
 dis ac et. l. si tu ex parte primo respō
 crescit deo. t. l. si solus in fi. ff. de acq.
 alteri heredi. et. l. liber homo. §. tici?
 nō est ex semisse. de heredi. in fi. facit
 neces etia. ff. de bonoz posses. scōm
 se itez tabu. l. equissimū. §. si duo. Do
 adhuc minus Huil. de cug. posuit istā
 26. questionē supra quo tēpore mi
 les inuesti. pe. de. c. j. et respon
 det notabiliter qđ siue feudus
 fuerit ab initio diuisus. siue in
 diuisum debet vassallus pete
 re feudi inuestiturā p parte ob
 ueniēte. cū sit nouus possessō
 et mutatur vassallus respectu
 ctu partis obuientis. iuxta
 c. j. statim allegatum. Non ob
 stant iura p p̄trario allegata.
 q; sicut dicit idem Huil. loquū
 tur in additiōe hereditatis v̄l
 petitiōe bonoz poss. q̄ in soli
 hereditatis facto vel aīo cōfi
 sunt: vt. l. si auia. C. de iure de
 libe. et. l. sed ab herede. ff. d ac
 quiren. hered. sed hic factum
 etiam requirit scz quod inue
 stiat p quo lege si ex parte sua
 iuncta. l. si ego. dicto tit. de ac
 quirenda heredi. Tamē idem
 Huil. videtur cōtrarium tene
 re. et Barto. in. l. et ideo. ff. de
 cōditio. fur. de quo tangam. j.
 §. preterea. ducatus. in questio
 7 ne prime partis. ¶ Quero q;
 Qđ. vj in materia huius. §. agitur de
 inuestitura petenda. quid est
 et vnde dicatur inuestitura. et

quid sit eius effectus et dicit
 tex. quod inuestitura dicitur pos
 sessio. vt supra quid sit inuesti
 tura in princi. quod debet ex
 poni idest inductio in possessio
 nem vel possessionis traditio
 qm̄ aliud est possessio et aliud
 inductio vel traditio r dicitur
 ex eo inuestitura. quia sicut ho
 mo dicitur vestiri veste. sic dicit
 tur largo modo vestiri posses
 sione rei vel iure. et est duplex
 quedam vera et propria quan
 do quis inducitur in possessio
 nem et alia ficta r abusua. qm̄
 hasta vel aliud corporeuz dice
 do facere inuestituram vt dicit
 tur in littera dicti tit. quid sit
 inuesti. circa princi. qđ fit etiā
 hodie per tactū manū v̄l per
 osculū. vel per traditionē ca
 lami. Tamen attende qđ inue
 stitura dicitur pprie respectu
 possessionis. vt ponit per indu
 ctionem vel traditionem pos
 sessionis siue iuris precedente
 possessione. et quandoq; ficte
 vt in abusua. et quandoq; ve
 re vt in propria inuestitura. ita
 quod per propriam tribuitur
 corporalis possessio. per abusi
 uam tribuitur seu conceditur
 quasi possessio. quādo precedit
 institutio vel cessio rei vt dicit
 dicto titu. quid sit inuestitura.
 in pn. r extra de cessio. p̄bē. c.
 post elec. r de resti. spo. c. cū oliz
 et de danatio. c. p tuas. cum si.
 ¶ Quis inuestitura p̄miscue ali
 quādo sumit p ipsa cōcessione
 et cōstitutiōe rei vt in decretis

Mo. p
 dupl
 est iue
 stitu
 ra.

xvj. q. ij. c. visis. et extra de pre-
 ben. c. inter cetera. qñ nō pre-
 cessit alia p̄stitutio. nā tñc siml̄
 tribuif collatio rei vl̄ iuris fit
 q; traditio rei ac possessionis
 cozporalis. si tñ talis inuestitu-
 ra fiat proprie. si vero ficie vel
 abusiue tñc fit qñ traditio rei
 et possessiois: vt. l. si quis. C. de
 donatio. et lege quidā. ff. de rei
 vendi. et. l. qd̄ meo. ff. de acqui.
 possess. sic etiam sumitur. ex de
 cōcess. prebē. c. p̄posuit et de
 rei iudi. c. cum olim. et sic etiam
 pōt̄ intelligi vt hoc modo acci-
 piatur inuestitura. s. qbus mo.
 feud. consti. pōt. c. j. et de feud.
 cog. c. si. in fi. et de consue. rec.
 feu. c. j. in p̄ici. et p̄ ista debent
 intelligi que notant̄ in. c. auto-
 ritate. ex de cōstitu. **P**redicta
 posuerunt notabiliter Joan.
 blanchi in summa titu. quib?
 mo. feu. acquirā. i. s. j. et **D**yn.
 in c. j. de reg. iur. lib. vj. de quo
 tetigi. s. eo. s. in prima opinio.
Quero utrū in hac materia
 feudali sit necessaria vtraque
 possessio scz̄ propria et abusi-
 ua. et dic qd̄ vtraq; est necessa-
 ria si incipiam? ab abusiua. qz̄
 tñc dñs tenet. vteriq; in vacuā
 possessionem mittere. Sed si a
 pp̄ria incipiat illa sufficit. vt
 s. de noua forma fideli. c. inue-
 stitura. simile habet̄ i. l. potuit
 C. de iure deli. et de acq̄rē. pos.
 l. iij. s. in admittenda. Et ideo
 dici potest de abusiua qñ suffi-
 ciat si sit facta cozā parib? vt
 s. de cōsue. rec. feu. c. j. notat̄ p

qd̄. viij.

Jaco. s. quid sit inuestitura in
 p̄ici. **Q**uero qd̄ prestari de-
 beat primo an inuestitura per
 dñm. an sacramentū fidelita-
 tis p̄ vassallū tex. videt̄ dicere
 clare et in aperto qd̄ inuestitu-
 ra debeat p̄cedere: vt. s. quid
 precede. debet. c. vnico. sed in
 contrariū facit. s. de noua for-
 fideli. c. inuestitura. vbi presti-
 to iuramento fidelitatis com-
 pellitur dñs vassallū in vacuā
 possessionē mittere als̄ si diffe-
 rat prestabit oēm vtilitatē et
 solu. fm̄ Jaco. ibi qd̄ in cōtra-
 rio precessit inuestiturā cum di-
 cat inuestitura vero facta. et.
Et sic **D**ozdat cñ alio. c. j. quid
 prece. debet inuesti. s. allega.
Sed tñc dicas ad quid cōpel-
 litur dñs tradere possessionē
 vacuā post fidelitatē prestatā:
 vt ibi dicit idem Jaco. qd̄ in il-
 lis iuribus precessit inuestitu-
 ra abusiua et post prestatur iu-
 ramētū. et deinde tenet dñs fa-
 cere inuestiturā pbatur in. c. si
 facta. s. si de feud. contro. fue.
 et ibi hoc sequit̄ glo. et fm̄ hoc
 habes qd̄ illud. c. inuestitura.
 loquitur quod post fidelitates
 prestatas tenetur dñs tradere
 vacuā possessionē. aliud est em̄
 inducere in possessionē et aliud
 vacuam possessionem tradere
 et que sit vacua possessio habe-
 tur in. l. ij. s. j. et. l. ratio. s. j. ff. d̄
 acti. emp. et sic precedere etiā
 potuit inuestitura propria sed
 demum tenetur dominus ad
 vacuam tradendam.

Comprehensorium feudale.

90. r. **¶** Quero p quos fieri debeat inuestitura et per quos recipi. de hoc breuiter remitto ad ti. s. de his qui. feu. da. pos. in p. i. r. s. j. r. ti. per quos fiat inuesti. in prin. r. s. persona s. r. s. femi minam. r. ibi per doc. r. Joan. blanchi. in summa. tit. de his q. p. n. r. e. i. feu. da. r. ti. se. Quero an possit fieri r. recipi inuestitura per mediam persona. r. p. procurator. r. r. casus est p. sic. s. p. quos fiat inuesti. s. sed verus secus est dicunt doc. in iure emphyteotico vt. l. finali. s. necessitate s. C. de iure emphi. ibi. n. p. conductor. r. vel procurator. r. s. i. p. os. d. nos p. se r. C. s. q. fit r. diuersitat. i. dicit Jac. i. d. s. s. veru. q. r. o. e. vt eustet via co. q. rendi domino demphyteotem ne possit p. t. e. d. e. r. e. sibi n. o. f. u. i. s. e. den. u. i. a. t. u. i. v. l. n. o. p. l. u. s. i. s. s. e. v. e. l. n. o. p. c. e. n. s. i. s. s. e. a. l. i. e. n. a. t. i. o. n. i. r. i. n. h. p. l. u. d. i. t. i. b. i. B. e. r. t. r. a. c. a. p. r. s. i. d. i. s. s. e. d. v. t. r. u. i. v. b. i. h. o. c. s. a. t. i. s. e. x. a. m. i. n. a. u. i. t. ¶ Quero pone quod vassallus tenet feudum a domino r. ille dominus ab alio r. sic in retro feudum iuxta ea que dixi. s. s. callidus. in. h. q. quero nunc a quo domino fiat inuestitura. an a domino supioze mediato: vel ab immediato. r. breuiter nunc dico p. fieri debet a domino immediato. q. r. illius est p. p. e. domini tenentis feudum. ideo hic tex. dixit a proprio domino n. o. p. e. t. i. e. r. i. t. d. i. c. a. p. l. e. n. i. u. s. j. s. i. l. l. u. d. q. u. o. q. p. r. e. c. i. p. i. m. u. s. ¶ Quero cum qua solemnitate debet dominus adiri in inuestitura, dic

quod vassallus petens inuestituram pollicendo fidelitatem debet cum humilitate r. reuerentia dominus adire. vt supra de mili. va. qui. cog. r. c. ibi salua reuerentia r. c. et supra in q. bus cau. feu. amit. circa medium. Vbi quomodo vassallus humiliter quam deuote quam benigne: qua fideliter ergo minimum suum debeat se habere r. c. Item debet esse adire honorifice. no. s. per quos fiat inuesti. c. nulla. glo. magna circa principium. quod intelligit Jac. si sit ibi consuetudo q. accedatur cum pompa r. honore. als non argumen. l. si donationum. C. de nuptiis. r. C. de testa. l. testamenta cum si. r. tunc dominus debet eum inuestire. r. postea recipiet sacramentum fidelitatis. Pratica autem r. formam petendi inuestituram vide per glo. in dicto cap. nulla. Forma autem sacramenti habetur. s. qualiter vassallus iura de si. cap. vno. r. titulo de noua forma fidelitatis. per totum de quo videbis ple. j. eo. s. finali. ¶ Quero in quorum presentia r. testimonio fieri debet inuestitura. dicit glo. in dicto capitu. nulla. quod coram paribus curtis vel alijs iuris que plenius posuit. s. quid sit inuesti. i. principio. dicit vltimum quod inuestitura etiam valet sine testibus. sed istud reprobatum est ibi per Jacobum r. alios doctores. q. r. ibi testes sunt necessarii. r. hoc est de solemnitate.

90. 13. 12

pares
qui di
catur.

tate vt supra qui testes sunt ne cessarij ad probandum inuesti. in rubro ⁊ nigro. et ibi ē casus et sic etiaꝝ reprobandantur ibi posita per glosas vt ibi notatur p Jacobum. Unde dicitur quod aut agitur de inuestitura noui feudi. Et illa debet fieri coram duobus vel tribus hoc est conuassallis domini ⁊ coram domino et sub eodem domino constitutis. quia tales dicitur pares vt supra quid sit inuesti. circa principiu. et. §. j. no. per Jacobum. s. de feudis gar. §. j. et videbis. j. §. preterea si inter. ⁊ hoc si dominus habet tales pares. Et pōt fieri sine scriptura nisi ageretur inter partes qđ inuestitura fieret inter partes in scriptis iuxta. l. contractus. C. de fide. instrumentorum. et tunc fieret ex hoc scriptura a duobus vel tribus paribus signata. q̄ dicitur in hac materia feudoꝝ testatum. Si vero non habet tales pares tunc fiet inuestitura coram quibus seu quibuscumq; testibus. alijs extraneis vel fiet breue testatum ab eis signatum vt dictis titulis quid sit inuesti. in principio. ⁊. §. j. ⁊ qui testes sunt necessarij in fi. Sic etiam dicitur in inuestitura clericorum. vt. s. si de inuestig. inter dominum ⁊ vassallum. lis or. fue. capitulo primo in fine. ¶ Quero quid si dominus sit aditus ⁊ recusat facere inuestituram. dic quod vassalus est liberatus a commisso et tenebitur dominus vas

sallo ad interesse. vt capitulo finali. s. de no. for. fi. imo et poterit compelli p̄cise facere inuestituram. vt ca. si facta. s. si de feu. contro. fue. Item si dominus requisitus recusat facere inuestituram. et stet sic paruum ⁊ diem priuabitur ex hoc proprietate feudi. sicut vassalus priuaretur feudo si non peteret inuestituraꝝ infra hoc tempus vt hoc. §. probat quia dominus tenetur vicem reddere vassallo. vt supra. de fo. fidei. §. finali. et ex fellonijs et quibus vassalus priuatur feudo. ecōtra. dominus priuatur proprietate. vt. s. si de feu. contro. fue. ca. domino committente et ti. qualiter dominus proprietaria. p̄ue. c. vnico. notatur per gl. in. c. nulla. s. per quos fiat inuest. quam sequitur Jacobus quod intelligit caprio. nisi dñs haberet iustas causas recusandi illā causas statim p̄baret iuxta no. per Ja. j. eo. §. in super. circa. q. posita in. j. glo. ⁊ ibi videbis. f. in. vj. q̄ōne. Quidā tamē voluerunt dicere qđ dñs nō priuet p̄petate ex hoc qđ l3 teneatur vicē reddere nō tñ reperit qđ si non reddat priuet p̄petate. ⁊ pene sunt molliende. et restringēde. l. inter p̄tatiōe. ff. de pe. Et in ista opi. als fuerat in quadaꝝ. q. disputata per me que incipit societates quedā armorum ⁊c. et respondebam ad illa. capitulo domino committente. ⁊ qualiter dominus p̄petue. qđ loquitur i fellonia.

no. qđ
pene
sunt
molliē
der re
stringē
de

13
qđ. xiiij

76. 15. idest belicto. de hoc dicitur plena? j. eo. §. preterea ducatus. in fi. Quero quid e contra si vassallus recusat prestare sacramentum fidelitatis dic. ter. qd d3 bene gari inuestitura vt di. c. nulla. per quos fiat iuesti. Sed hoc videt ibi. c. sequens sub rubrica quid prece. de. r. vbi prece dit inuestitura. ergo si fida dic ergo in illo. c. nulla. qd debet intelligi si expresse recuset. qz als. si facta inuestitura nō pres tet sacramentū. tunc frangenti fidem fides r. l. cū proponas. C. de pa. r. Alduerte f3 Ja. ibidem. aut vassallus cū petit inuestiturā recusat expresse facere fidelitatem r nō d3 inuestiri. vt in. c. nulla. aut tacite ex lapsu anni et diei. r ideo vt in hoc §. aut nō recusat expresse nec tacite. r fieri debet inuestitura. vt dic. ti. quid pce. de. et tūc succedit quod dicit glo. predicta vt fides vassallo frangat. Idem sequit ibi Capizoli. Et ista procedunt nisi feudū datū esset minori. qz tunc nō tenet iurare vt in cap. si minori. §. si. de feu. cōtro. fue. fallit etiam in quibusdam alijs casib? de qb? dicam j. eo. §. fi. Quero vassallus fuit als inuestituis r presstitit iuramentū pro se et suis successoribus. an mortuo dño teneat renouare inuestiturā et iura fidelitatis. Jaco. in ti. que fuit prima causa benefi. amit. in prin. dicit qd nō p. c. ego r per. c. veritatis. extra de iure iurā. r ibi

no. p Bar. Sed. Joan. blāc. in summa. ti. de sacra fidelita. in fi. tenet. qd nō obstat qd dictū fuerit pro se r suis successorib? debeat ppter h renouari iuramentū r inuestitura p hanc cōstitutionē q est ius nouissimuz. r vt metu renouatiōis vassall? magis fidelis habeat. nec obstant dicte decretales. qz loquū in plato vel vassallo ecclesie r. Quero quid si post lapsum anni et diei infra quod tēp? vassallus fuit morosus dñs en inuestit. an videat remittere cōmissum. glo. iij. r fi. §. quo tempore miles inuesti. pe. de. c. j. tenent q. sic. ff. de le. commissio. l. post dies. r de eo quod certo loco. l. fi. quod sequit ibidē doc. Idem ē si dñs solū requisierit vassallū sup fidelitate prestada pollicēdo inuestiturā per dictam leges. post diē. r. l. emilius. de minor. ibi qd venditor denunciādo post diē r. r not. Ly. in simili. in. l. commissorie. C. d pac. iter emp. r vē. facit qd dicit. j. §. in super. in. r. j. qd nibus r ibi videbimus. Quero hic habes qd si infra annū r diē non petat vassall? inuestituram perdit feudū. qro an locus fit agnatis vt preferat domino. dit agnatos in hoc nō pcedere vel succedere sed addominū pertinere. vt expresse dicitur hic in lra ibi. r ad dominū redeat r. nec ob. si diceret q si mi modo dicitur. §. §. precedenti. cmu dicit r ad dominū libera

qō. 17.

No. p
 frāgē
 ti fidē
 fides
 frāga
 tur ei
 dem

4

14
 qō. 16.

habere reuertatur &c. & tñ agna
 ti veniunt preferuntur dño in
 feudo pater novt ibi plene di
 ctū est: qz hoc ideo est: qz sic re
 perit expressus in alijs iurib?
 vt in. c. j. de alie. feu. pat. et per
 quos fiat iuesti. c. j. §. sed rest
 si de feu. cōtro. fue. c. ticius cuz
 si. per que iura determinat. §.
 precedē svt ibi dixi. & ideo itel
 ligit in sua materia alienatio
 nis feudi: s; in materia hui? §.
 de. peti. inuesti. nō cauet in ali
 qua parte iuris q̄ agnati veni
 ant iō ad dñm tñ reddeant vt
 ficter. sic teneat in suis termi
 nis sine alia distinctiōe. vt. l. de
 precio. ff. de publicia tetigi. §.
 in. §. pcedēti in fi. appositionū
 i fi. dictiōis. ¶ Quero an i hoc
 §. cōmittat feudū ipso iure. an
 per sentētiā dixerit qdā q̄ ape
 ritur ipso iure. pmo qz. §. q̄ fuit
 pria causa bñfi. amit. in pn. vt
 tur verbis pñtibz tps ibi be
 neficiū amittit &c. iuxta ea que
 dixi. §. §. pcedē. in. j. q. j. partis.
 Itē quia hic est dies circa que
 interpellat p hoie. l. magnā. C.
 de cōtrahen. & cōmit. stipu. r. l.
 h. §. j. de iure emphi. Nec pōt
 post purgari mora. l. traiecti
 cie. §. de illo. ff. de act. & obli. li
 cet in cōtractu emphiteotica
 celeri satisfactione possit fieri
 purgatio vt. c. potuit. extra de
 loca. In cōtrariū est veritas q̄
 aperiat soluz p sniam. Primo
 quia hictex. vtitur verbo futu
 ritemporis. scz feudum amit
 tat iuxta ea que dixi. §. in. §. p

cedenti in. i. q. p:ie partis per
 quod non obstat que fu. prima
 cā benefi. amit. i pn. quia ibi
 promiscue vtitur cū in secūdo
 respōso vtat verbo futuri tem
 poris bñficio se cariturū agno
 scat &c. Secūdo pbat quia
 oportet qd vassallus cōvincat
 ex certis culpis et causis vt. §.
 de feu. siue cul. nō amit. qz pos
 set vassallus habere iustā cām
 ppter mortis preventionē vel
 inimicitias vel etatē minorem
 vel infamiā aut absentia de q̄
 quibus dixi. §. in. j. q. et de his
 est prius cognoscendū. Ad ob.
 q̄ dies interpellat p hoie &c. qz
 bene volo q̄ ad cōstituēdū euz
 in mora et q̄ nō possit purgari
 sed tamē cognosci debet & sen
 tentiari. ita tenet Be. ia. ti. de
 distinctio. feu. in. pn. disti. Et
 ideo in ti. ibi sequēti d̄ d̄ditio.
 ex moribus in prin. format li
 bellū petēdo in cōclusionē per
 sniam. priuari feudo &c. Idem
 sequit spec. in fctū emphiteo
 tico iuxta dictū. l. h. C. e. ti. i ti.
 suo de locato. §. nūc videndum
 v. xvij. Sed quo ad fctū emphi
 teoticiū mlti doc. & etiā moder
 ni sunt in p̄trariā q̄ immo ipso
 iure: & in libello debet poni rē
 cecidisse in cōmissuz declarari
 ita ponit Be. ia. ti. de act. in rē
 que p re emphi. cōpetit in pn.
 ¶ Quero an pro feudi inuesti
 tura debeat laudi. siue treze
 num videtur quod sic. put di
 citur in iure emphiteotico. l.
 fin. §. et ne auaricia. C. de iure

emphi. In contrarium facit, primo quia non reperit expresse quod debeat laudimium, secundo quia feudum non debet dari respectu pecunie sed amore et honore, ut. s. de feu. da. inuicem legis. pmis. c. j. in fi. Ad contrarium istud facit quod feudum emittitur et redimitur pecunia. ut. s. de his qui. feu. da. po. s. fi. et de feu. gar. in pn. et de natura feu. s. fi. et de beneficio fratris et qualiter frater fratri suc. c. vnico. et quemadmodum feu. ad fi. parti. c. vno. et de fra. de no. bñfi. iuesti. c. h. et de inuesti. in mari facta. c. vnico. circa pn. cum fi. glo. in di. c. vno. de bñfi. fratris dicit feudum posse emi a vassallo videri secus a domino quod sequitur Jac. cuius ratio est quod est enim collatio quod fit a domino maxime ratione quod nobili debet esse mera et libera et a fit ab remuneratio pecunie absolute hominis. ff. de dona. l. j. in pn. et in ne no. auten. constitutio que de digni. bili et s. illud. colla. vj. sed quando fit de illa ab infimo et humili semper habet quod ab infimo remuneratio annexa ar. ff. de peti. here. l. sed si lege. s. cōsuluit. et. l. idem. s. fi. et. l. se. et ff. manda. l. si vero non remunerandi. s. inde proponius. cuz si. ita notat per Ja. s. de his qui. feu. da. po. s. fi. in fi. Sed contra glo. et iac. facit illud. c. vnico. s. quemadmodum feu. ad fi. parti. ubi a domino redditur feudum: licet Jaco. ibi exponat redimerit. s. feruendo: sed hoc est violare textum. unde dicit Bertrandus caprioli quod feudum potest ac-

quiri nedum a domino: sed ab alio pecunia. et quod dicitur in c. j. de feu. da. inuicem. l. comis. non obstat. quia ibi dicitur quod non acquiritur preteritum pecunie principaliter: quia debet esse causa principalis liberalitas ob amorem et honorem. sed consequenter potest pecunia iteruenire. Quid igitur dicitur breuiter multi sunt qui tenent non dari laudimium per dictam glo. et iac. et respondet ad s. et ne auaricia. l. fi. c. de iure emphi. quod aliud in emphyteosi que datur preteritum meliorationis et ob eodem pecuniarum secus in feudo: et alias fui in hac opinione. sed secundum opi. caprioli videtur aliter dicendum ut sit pro labore suo inuestiendi et inducendi in possessionem habeat dominus laudimium sicut dicitur in di. s. et ne auaricia. et quod quid sit hodie videmus ita seruari et vsu preualere ad instar emphyteosis non tamen intelligas pro renouatione inuestiture in mutatione domini: sed quoniam feudum alienat sicut est in emphyteosi in quo potest queri an de donatione debeat laudimium et vide. s. i. s. habito. in quarta questione primi notabilis. Quid de transactione idem ibidem in. rih. q. Quid de diuisione dicam. j. s. preter ea ducatus. ¶ Quero an in hac materia habeat locum ius retentionis et prelacionis: sicut in materia iuris emphyteosivt l. fi. s. j. c. de iure emphi. breuiter dicit quod sic. quando venditur feudum per emphyteotam.

Mo. d
colla
tioe q
fit ab
pomi
ne no
bili et
de illa
q ab i
fimo r
humil
li etc.

vt pro eodem precio redimat
 et cōpetit domino vel agnatis
 talis redemptio tamen in re
 dimēdo preferuntur agnati ipi
 domino casus est. s. qua. olim.
 po. alie. s. porro. tamen per re
 rutationē vel lapsus anni amit
 titur hoc ius prelatiōis et retē
 rionis vt ibi dicit. vbi autem
 agnati non superfunt vel als
 repelluntur nō est dubiū qd ad
 dñm indistincte pertinet ius
 retentionis. ¶ Quero vassal
 lus ppothecauit feudus vel i
 posuit seruitutes iuxta ea que
 dixi. s. s. habito. in pria sui par
 te in prima et quita q̄stionibus
 secundi notabilis. postea cum
 feudum venditur dñs retinet
 illud iure prelatiōis an tenea
 tur ppothecā vel seruitutē pre
 stare videtur quod sic. quia cuz
 ipse eodem precio emat et suc
 cedat in locū venditoris vide
 tur res transire cum sua causa
 et vt erat apud vēditore. l. tra
 ditio. et. s. j. ff. de acquire. re. do
 mini. et. l. alienatio. de contra
 hen. emp. et ven. ff. pro socio. l.
 idemq; in fi. et. C. de distrac. pi
 gno. l. si debitor. et de euictio. l.
 si prediū. item quia ppotheca
 tio fit autoritate legis. l. legis
 vectigalis. ff. de pigno. sicut et
 seruitutis impositio. l. ij. cum
 ibi notatis. ff. de seruitu. titu.
 generali. breuiter dicendū est
 contrarium qd qñ res reuerti
 tur ad dominū iure prelatiōis
 euanescit seruitus et ppotheca
 enī tūc reuertat ad dñs iure sui

domini cū in sui preiudiciū nō
 potuerit tale bonū imponi ca
 sus est. s. de iusti. de re alie. fa.
 s. qd ergo p quo. l. vectigalis
 alleg. Et per hñ nō obstat iura i
 p̄trariū alleg. q; tūc res trāsit
 cū sua cā qñ trāsit iure p̄uati
 vt si dñs simplr et directo eme
 ret ab emphiteoteca vel vassal
 lo. Nec ob. qd autoritate legis
 hñ fiat q; bñ volo q; valet qd iu
 res manet vassalli. s; postq; re
 uertit ad dñs nō valet tanq; in
 preiudiciū sui fuerit tale bonū
 ipositū: q; tūc resolutio iure da
 toris reuoluit et soluit ius acce
 ptoris: maxie cū istud cōtingat
 factio vassalli et alterius vt dicto
 s. quid ergo. et. l. lex vectigalis
 al. et. s. de cōtro. inuesti. s. fi.
 idem si casu secus si solo facto
 et voluntate vassalli vt. l. si de
 bitor. ff. qui. mo. pig. vel ppo.
 sol. et. l. bone. s. pignus. ff. de
 edili. edic. not. per iac. in di. s.
 fi. de cōtrouer. inuesti. vbi idēz
 tenet in emphiteoteca vel ali
 ter fm Bar. qd qñ resolutio ius
 datoris de necessitate et maxie
 ex legis p̄uisione tunc resolutio
 ius acceptoris vt. l. ij. s. sed et
 marcell. ff. de iudi. adiec. et idē
 si factio vassalli nō directe ad h
 or: dinato vt dicta. l. lex vectiga
 lis sicut hic secus si factio vassal
 li ad hoc ordinato directe vt. l.
 ij. quibus modis pig. vel ppo.
 sol. et dicto. s. pignus. notatur
 per Bar. in. l. in diē. ff. de aqua
 pluui. arden. et per caprioli. s.
 de inuesti. de re alie. fa. s. qd g

Ho. d
 illo di
 ctore
 soluto
 iure
 dato
 ris re
 uoluit
 ius ac
 cepto
 ris.

Hoc idem sequitur in emphyteosi p expressus. Jaco. in loco alleg. r Def. de bella ptica. et Jaco. de rauena. in alleg. l. ij. de seruitu. r clare Def. Jaco. titu. de actioe in rem p re emphyteotecario quo cessi. in commiss. s. item est notandū. r. s. et est etiam notandū r Jo. fab. i l. fi. C. si res alie. pig. da. sit. Et ista sufficiat quo ad nunc.

¶ Sequitur. s. Firmiter.

Firmiter etiā statutum? hic tractatur de seruitijs r iuramentis in qd tenet vassallus dño. Et breuiter hoc intendit. Si publice indicta expeditione siue exercitu principis requisitus vassallus a dño suo nō fecerit alterū de tribz scz psonaliter accedere vel aliū acceptabile mittere vel dimidium redditus feudi ministrare feudū amittit. et ad dñm reddit. qd statuit tam in italia q̄ alamania. h. d. ¶ Nota q̄ id qd in hoc. s. dicit habz locū in italia r alemānia. quid autem in alijs partibus dicit. j. concor. quo ad hoc. s. tit. j. s. fi. ¶ Nota q̄ vassallus tenet ad hec seruitia vocatus et requisitus. r sic debet per prius requiri. cōcor. s. hic finitur lex. s. ad hec. r si de feu. cōtro. fue. c. licet. in pn. ¶ Nota. fm glo. ij. in princi. qd vassallus pōt seruire per sub-

stitutū habilem seu acceptabilem. cōcor. s. si de feu. contro. fue. c. si qs decesserit. et. l. qsqz r. l. ad similitudinē. C. de epis. et cle. ¶ Nota q̄ feudū admissum p̄tinet ad dñm p̄pinq̄uo. rem qd̄ prodest ad ea q̄ dicent. j. s. illud quoqz. ¶ Nota dñm habere facultatē modis oibz redigendi feudū in vsus suos. cōcor. dan. s. titu. p̄mo. s. fi. i fi. vbi dicit liberam habeat redigendi potestatē. ¶ Circa textū Expone ibi. expeditione. i. exercitu seu cōgregatōe principis de verbo. expeditione. cōcor. s. tit. p̄mo. s. fi. de exercitu ad Liuli. maiesta. l. ij. et. l. ij. in vñ. qui ve cum. r. ff. loca. l. itē queritur. s. exercitu. et alibi dicit hoste qd̄ est verbū fm vulgarē locutionez. r de capi. cora. s. similiter. Et sunt vba sinonima. l. in alio significato als sumatur hoste pro inimico. ff. de capi. r postli. reuer. l. hostes. et per totum ti. Quod ab episcopo sub quietam subest illi principi ratione feudi. et sub eo est talis vassallus ab eo requisitus. et idem in alio dño: vt sequit. Venio ad oppositiōes dicitur hic istud statui tā in italia q̄ in alamania vt mediuz redditus soluatur r ministret. r sic videt hec. l. localis quoad istas duas patrias. Sed contra qd̄ immo debeat extēdi ad alias p̄rias. Unde opponit de autē. cassia. cū ibi nota. glo. super vbo per ytaliam. vbi quod ibi dicitur

de italia trahitur ad alias partes imperij. solu. quod ibi dicitur habere magnam fauorem propter libertatem ecclesie. et ideo trahitur ad alia loca. quia fauores sunt ampliandi. l. cum quidam. ff. de liberis et posthumi. ita notatur. per
 3 Mo. P. fauores sunt amplian di 2c.
 Def. iaco. titu. de causis ex quibus vassallus quantum est de iure stipulatus. §. modo in summa vbi. sed videtur quod idem vel dicitur quod in corpore unde sumitur illud autem titulum. cassa. non est propositum illud verbum per italiam. sed prout rursus posuit ex seipso. vbi non est proprie aliqua attractio vel exceptio. Opponitur et videtur contra §. de capi. corra. §. scilicet vbi dicitur tam in lombardia quam in alemania aliter debere solui. scilicet in lombardia. xij. denarios. de medio et in alemania tertia parte fructuum. et sic in duobus variatur. Primo in quantum loquitur de lombardia secundo. Secundo in quantum dicitur contributionem aliter fieri. dam de fructibus et redditibus. Sed ad primum respondetur quod non discrepat cum lombardia sit pars italie secundum istoriographos et secundum diuisionem orbis que lombardia aliter dicitur liguria. Secundo etiam non obstat. quia olim sic seruabatur vt ibi. secundo hodie vt hic ita notatur. hic glo. fi. et sic illud corrigitur. hoc sequuntur cõter doc. Iaco. et caprioli. hic et in Dario. ita quod hodie est ordinatio huius. §. nec mirum. pl. non est nouum ff. de legi. Opponitur duplex de §. fi. §. ti. Primo. Primo quod so-

lum statuit alterum de duobus fieri vt adiutorium personale vel pro quantitate feudi stipendia prestantur et. et tamen hic datur electio de tribus. Secundo quod ibi dicitur solui pro quantitate feudi: et hic statuit medietatem fructuum seu reddituum vt hodie fit medietas. Opponitur vltimum de eodem fi. in quantum loquitur specialiter quoniam princeps peregrinatus ad suscipiendum imperium coronam et. de quo videtur loqui §. filii. §. de capi. corra. et tamen hic loquitur generaliter de expeditione. Super quo attenditur quod talis expeditionis siue congregatio quoniam fit pro corona suscipienda quoniam pro guerra. In inimicos iure titu. §. hic finis lex. inci. consue. reg. in principio. Quoniam solue quod licet de vno esset ibi cautus. tamen de alio voluit hic imperator prouidere. et generaliter exprimendo simpliciter in dicta publice expeditione et. vt voluit sentire de vtraque specialiter expeditione. et hoc limitatur quo ad partes italie et alemanie. quod in alijs partibus dicitur. j. et merito in istis duobus. Primo in coronatione quod tunc pro coronationem recipiat insulas imperiales: vt. l. bene a senone in ff. C. de quodriem. prescrip. et ibi per Ly. et intellige de corona tertia. quod imperator tres coronas recipit. 4
 iuxta notata in cle. romana. de ipato: ingresso et. vbi videre potes. tres coronas quoniam In hostes et inimicos romane cum quibus ad hoc vassallus teneatur recipit vt dicto tit. hic finis lex in principio.

facta distinctione an guerra sit iusta vel iniusta. vt ibi ⁊ vt dicitur. i. ⁊ maxime. q: ista duo respiciunt principē ⁊ totū imperium ⁊ rei publice vtilitatem que pro hoc minueretur. ideo voluit imperator super hoc clare ⁊ specialiter providere. ⁊ proponitur hic dicit qd vocari et requiri debet vassallus ad seruitiū prestandū. ⁊ q: imo se debeat vltro offerre vt. c. l. h. re. spon. s. si de feu. ⁊ trouer. fue. et titu. hic finitur lex. s. ad hoc in fi. ⁊ que fuit prima causa. bene. amit. s. preterea. Sol. ibi loquit in alio casu quādo iminet dānū graue dño de psona vel de patrimonio. q: tunc debet vassallus statim cum sit vltro se offerre vt ibi. ⁊ opponit qd imo posito quod nō imineat dānū debeat se vltro offerre si scit certū seruitium sub certa die. iuxta. c. fi. s. qui capi. qui cure ven. et in quibus cau. feu. amit. s. fi. in fi. cū dies iter pellat p homine iuxta. l. h. C. de iure emp. ⁊ l. magna. C. de pben. et comi. sti. So. fateor cōtrariū qñ est certū seruitiū cū appositione diei ex pacto. vt dicitur. c. fi. quod fieri pōt. l. tunc in proprietur natura recti feudi. vt dixi. s. in p. in. huius constitutionis circa distinctiones feudorum. in. iij. distin. si autē esset certū seruitiū sine appositione diei nō teneret se offerre vt. c. licet. i. rñ. s. si de feu. con. tro. fue. ⁊ proponit hic habes

q vassallus pōt p substitutum seruire. s. s. si de feu. ⁊ trouer. fue. cap. si qs decesserit vbi est speciale in minore. ergo in dñm est ius cōe. vt. l. i. in fi. ff. ad municipia. Solut. ibi loquit i alijs seruitijs in quib⁹ procedit illa specialitas. hic vero loquitur i suo casu in quo ē est speciale in quocūq; etiā maiore. in his tñ partibus italiez alamanie. breuiter ista est via bocardica an possit seruari per substitutum. de quo p Ia. in di. ti. c. si. qs decesserit p Li. in. l. qdqs. C. de episcopo. ⁊ cle. ⁊ ibi ē p Buil. d. cug. ⁊ per bar. in. l. nemo. ff. de duobus. Sed pro nunc restringendo ad hanc materiam feudorū. dicit qd regulariter nō pōt vassallus per substitutū seruire cū tūc videat electa industria persone. l. vnica. s. ne aut. ⁊. si vero C. de cadu. tollen. ⁊ l. inter artifices. s. de solutio. s. intelligendo de seruitio psonali. fallit in minore. vt in di. c. si quis decesserit. fallit b i suo casu. fallit ē si dñs inuestiat aliquē ipsectus ⁊ inhabile. s. mutū surdū ⁊c. iuxta. an mut⁹ vel alij ipfec. c. vno ⁊. s. epm. vel abba. s. fin. cū ibi no. ⁊tez fallit si dñs inuestiat clericū vel religio. iuxta. glo. j. s. de bene. fe. s. iij. idē si inuestiatur femina vel eēt feudū femineū. iuxta alle. tit. de bene. fe. in prin. ⁊ tit. que admo. feu. ad fi. pti. c. vno. fallit ē in quibusdā alijs casibus de quibus dicitur l. xxxiij. q. hūc venio ad qstio

nes. q̄ro h̄ d̄: vocat^o r̄c. quō in-
telligit. hoc dicit Jaco. intel-
lige vocatus legitime. vt. s. ti. j.
s. fi. r̄ dicit ibi glo. iij. tres opi.
s̄ tu dic̄ fm̄ Jaco. ibidē q̄ hm̄ōi
vocatio fiat fm̄ loci consuetu-
dinē. arg. ff. de testi. l. testius. s.
fi. r̄ de euictio. l. si fundus. r̄. l.
j. r̄ fi. C. d̄ euc. hb. cum si. vnde
in quibusdā ptibus fiunt voca-
tiones p̄ preconisatiōes vel per
edicta sicut seruat̄ in regno ci-
cilie vt dicit idē Jaco. r̄ ista cre-
dere procedere q̄n talis voca-
tio fit a p̄ncipe. r̄ proprie cō-
cernit r̄ se extēdit ad illos vas-
sallos q̄ immediatē sub sunt p̄n-
cipi. q̄ alijs inferiores q̄ sub
sunt alijs dominis debent spe-
cialiter vocari per suos d̄nos
vt hic in l̄ra vocat^o a d̄no suo.
r̄c. q̄d facit ad ea que videbis.
j. eo. s. illud quoq̄. sicq̄; vassal-
lus immediatus vocat^o a p̄in-
cipe eū iuuat. r̄ mediatuſ voca-
tus a d̄no suo iuuat d̄m suum
sic vult tex. in. d. s. fi. s. ti. j. ibi
regē aut sub rege d̄m suū nō
adiuuerit r̄c. r̄ ibi. no. caprioli.
quicquid dicat ibi Jaco. r̄. j.
tāgef. xv. q. ¶ Quero d̄r h̄ spa-
cio p̄petēti et q̄d erit istud spa-
ciū p̄petens dicit gl. j. huius. s.
q̄ enumerabūf sibi singlis die-
bus vicena milia passiuſ p̄ter
eū diē quo vocat^o r̄ p̄ter eum
quo d̄z se p̄sentare iuxta. l. j. ff.
si quis cautio. vel dic̄ fm̄ Jaco. q̄
def̄ h̄ spaciū ad parādum se. r̄
sua sarciuola et ad iter arripie-
dū r̄ se p̄ntādū. ar. ff. ex q̄. cau.
maio. l. ab hostib^o. s. fi. C. de di-

la. l. j. r̄ q̄d no. s̄. quo tpe mi. ca.
fi. s̄ fm̄ caprio. dic̄ q̄d h̄ tēpus
sit arbitrio iudicis relinquen-
dū p. l. j. ff. d̄ iure delibe. nec ob-
stat. l. j. si q̄s cau. alle. q̄; illa loq̄-
tur de illo q̄ vocat^o ad iudiciū
q̄ p̄t facilliter se pare. sed isti q̄
vadūt ad expeditionez nō p̄nt
ita facilliter accedere r̄ se para-
re. r̄ q̄; agit de grādi p̄iudicio
iō non d̄z tempus ita arctari.
¶ Quero hic habes q̄ vassall^o
p̄t mādare aliū acceptabiles;
quero q̄s dices acceptabilis di-
cit gl. ij. in fi. q̄ acceptabilis. di-
ces si mittat eque bon^o. ar. s̄. d̄
l. corra. c. ij. s. ex eadem. l. facit.
eo. ca. s. simlister allegat etiaſ
c. si quis decesseris. s. si de feu.
p̄tro. fuc. sed parū facit. Que-
ro vlteri^o hic d̄z. vassallum mō
strare debere dimidiū reddi-
tuſ vnius anni q̄ero cui^o an-
ni. r̄n deo illi^o anni q̄ fit tal^o ex-
peditio. vt. s̄. de capi. corra. s.
siliter in fin. ¶ Quero in cuius
electiōe erit vt vassall^o vadat
p̄sonalr̄ vl̄ mittat aliū accepta-
bilem. vel ministret dimidium
redditus vnius anni videt q̄d
sit electio ipsi^o vassalli. q̄; in al-
ternatiuiselectio est debito:is
vt. l. plerūq̄. s. fi. ff. de iure do.
Ja. in. s. fi. s. ti. j. tenet q̄d ele-
ctio sit vassalli. vt ip̄e eligat vo-
cat^o de istis tribus. veruntamē
dicit ip̄e q̄ si magnū piculū vl̄ i
cōmodū d̄ni eēt. tūc d̄z ire p̄so-
nalr̄ r̄p̄cise ar. s̄. q̄ fuit p̄ma cā-
be. amit. s. p̄terea si q̄s vas. r̄. s̄
s̄ r̄ q̄ debito:is. r̄. vl̄ si coguerit.
s̄ cap. i. h̄ p̄mo adhuc remāct

electio in casu huius. §. nec ob illa iura q: loquitur in alijs casibus q̄ hic. unde ibi tenebatur vassallus vltro se offerre si cut dixi in. iij. op. ¶ Quero pone quod vassallus eligit accedere personaliter vel aliū mittere audebat ire expensis proprijs. vel expens. domini. rō fm̄ doc. q. prop. ijs expensis. ⁊ hoc vult tex. isti. §. hoc seq̄. Do. in summa i. ti. quibus mo. cau. feu amit. §. p̄p̄. cā. tangit per Ja. de domino arditioe. in summa sua ti. ij. p̄p̄. principij. atē. tis cū. qualitate ⁊ q̄titate feu di iur̄ ea que dicā in. q. sequenti. ⁊ sequenti habita distinctione an intra patriam vel extra de quo dicā. j. rj. q. ¶ Quero si me dñi redditus nō sufficiāt ad sumptus ipsius vassalli vel stipendia illius quem mittit loco sui quis debeat supplere. An do minus vel vassallus. dic quod vassallus suppleat ex alia medietate reddituū feudi. cū potuisset eligere vt ministraret dimidiū solū redditus. vt hic et hoc intellige sane si integer redditus ad hoc sufficiat. Quero qd tunc si ois redditus feudi non sufficiāt. v̄ ad hoc non teneri supplere dominū cū vassallus qui liberabitur ministrando mediū redditus posuit se in necessitate personaliter eū ad alium mittendi. ar. C. de iure delibe. fi. l. §. fin at. hoc aliquis. l. ij. §. si quis tamē. ff. si quis caucio. cum si. Sed credo dñm

debere supplere per. l. mentia. §. v̄p̄. rē. ff. ami. lega. tibi notat bar. ¶ Quero quid si fuit concessum feudū sub certo annua li seruitio alicui⁹ pensiois. vel sub pacto prestadi domino seruitiū indigebit iuuamine puta vnum equū armatiū vel simile. an tunc teneat vassallus ire ad expeditionē vel mittere acceptabile vel mediū redditus prebere. vt hic d̄ dixerunt quidā qd nō obstante pacto dñs vassallus accedere exp̄ns ta. mē domini. arg. l. imponi. ⁊. l. pe. de ope. liber. ⁊ ita refert Jo an. blāchi. i. summa. q. mo. feu. amit. §. seruiet autin. p̄n. s; glo. sa est ordinaria qd nō teneat accedere nec aliud prestare. quaz fuit deductū in pactū. notat. §. de capi. qui cur. ven. c. fi. in p̄n. glo. magne. quod est bene notādus. et p̄ hoc facit. q: p̄ hoc pactum recessum est a prouisione legis. vt. l. fi. §. de pac. cōuētam. sup do. ⁊c. ¶ Quero predicta procedunt in terminis legis huius. iur̄ determinatiōes §. similiter. §. de capi. corra. et §. fi. §. ti. j. qñ ipator pergit romā p̄ corona suscipienda vel qñ paratur expeditio generalis siue exercit⁹ principis. Itē qd hic. ⁊ in dictis iurib⁹ dicit. solū hoc statuit i italia et aliamāntia. quid igif i alijs terris. feu. in alijs terminis puta in regibus: ducibus: comitibus: baronibus ⁊ alijs dominis ⁊c. dñi indigerent seruitio vassalloz: vt

guerravel alia de causa. ⁊ quid in alijs ptibus quam in italia. vñ alamania. hic sunt multavi denda et querenda. ⁊ seruanda sunt in istis pacta. ⁊ consuetudines patriarū. s. que existāt sed qñ deficiunt ⁊ consuetudines patrie ⁊ pacta succedūt tūc qōnes. S; vt lacius exordiamur. **Q**uero generaliter qd alijs partidus ⁊ quid in alijs expeditionibus. ⁊ in alijs casibus. **E**t primo qd in guerra an vasallus teneatur seruire. ⁊ iuuare dominū. ⁊ dic qd sic fit ad hoc specialr vñ generaliter vocatus et iusta sit guerra iuxta que habentur. s. de. no. for. fi. de. cap. j. ver. et si contingerit. ⁊ ver. si sciuerō. quod latius distinguit per tex. s. hic fini. lex. inci. consue. in prin. quia aut ē certū guerrā eē iustā. ⁊ tūc dī distincte tenetur eū iuuare offeendendo. ⁊ defendendo. Itē si sit dubiū an sit iusta vel non als perdet feudū. aut est certū guerram eē iniustā et tenet eū iuuare ⁊ sibi seruire ad defensionē tantum. nō aut ad offensionem nisi velit ⁊ si nolit non propter hoc perdet feudū. **E**t hec vera nisi talis dominus eēt bannit⁹ vel excoicatus. q; interim vasallus est solut⁹ sacramento fidelitatis ⁊ non tenet iuuare vel seruire. ita dicit ibi ad litteram. ⁊ p̄m doc. si dominus esset hereticus etiā p hoc in argumētū in auctē. de priuile. do. here. mu. non pres. s. j. co.

vñ. ⁊. C. de here. l. j. ⁊ autem credentes. ⁊ de episco. audi. l. nemo. no. per. Jac. in di. ti. hic finitur lex. in prin. ⁊ quod dictū est de defensione qñ guerra ē iusta procedit de iure nostro. secus de iure canonico. nam misericordius est iniuste operantibus operā non p̄bere q̄ si impendamus. non enī opem fert qui ad peccandum adiuuat. vt p̄iij. q. v. c. j. tibi no. p̄ij. q. iij. c. si ad peccatum. not. Ja. in loco alle. que aut. sit iusta vel iniusta guerra infra dices. **Q**uero an vasallus teneatur dominū iuuare suis proprijs sumptib⁹ ⁊ non est dubius qd sic intra p̄uinciam. aut statim dicam sed est p̄uicia est dubius. ⁊ aduerte videret quod non. quia duze est extra suas p̄uincias abire. l. s; ⁊ hec. s. fina. ff. de p̄cura et. ff. de am. lega. l. menia. s. v̄pore. **I**n contrariū videretur in. l. penul. s. fi. ff. de condic. ⁊ demof. Breuiter doc. distinguunt ⁊ dicunt. aut queritur an teneatur iuuare intra patriam. et non ē dubium quod tenetur etiā p̄ prijs sumptibus dum tamē habeat feudum sufficiens ex quo possit facere sumptus. als expensis domini tenet ire. argu. ff. de ope. liber. l. suo victi. ⁊. l. se et sequenti. ⁊ in aucten. de mā. prin. s. illud quoq; ff. si. serui. vendi. l. ⁊ si. forte. s. etiam. ⁊. l. idemq; s. idem labeo. ff. mandati. ⁊ dicta. l. menia. s. v̄pore. de annu. lega. ⁊ ibi tangitur p

Bart. Aut queritur an teneatur vassallus iuuare dominum extra patriam et dic quod sic sumptibus tamen domini pro quo. l. modios. cum ibi nota. in fine. C. de suscept. pro pria et archa. libro. r. et. l. fi. de eroga. mili. anno. lib. xij. et hoc ne quis duplici damno grauetur. l. ticia. §. q. inuita. ff. de leg. ij. grauaretur enim exire puincia et suis sumptibus ire: hoc sequitur bertradius caprioli. s. d. no. for. fide. c. j. et Odo. in summa quibus mod. feu. amit. §. seruiet autem vassallus et. §. et hoc quod supra dictum est. et Barto. in loco prealleg. Item predicta intellige quoniam vassallus vocatur ut vassallus. secus si superior vocaret generaliter subditos regni. quia tunc accederent expensis vocatis siue intra siue extra patriam. ar. l. j. et. l. iubemus. C. de eroga. mili. anno. lib. xj. que leges loquuntur in illis contributionibus frumenti. vini olei et lardi. et pro exercitu imperatoris. sed pro exercitu regis vel alterius domini. non est contributio nisi extraordinaria quo casu succedit questia seu talia pro viribus patrimonij. l. omnes. C. de ope. pu. de quo plene notatur per Bes. Jaco. in titu. de causis ex quibus vassal. quantum est de iure stipu. et. penultima et vltima caluinis incipiendo a. §. idem dico si rex francie et. vsq. ad. §. de talis seu collect. Et ista etiam intellige sane nisi esset feudum pactionatus

et conuentionatum sub certo seruitio. quia tunc non teneretur ad istas expensas. sed deberet ire expensis domini. sicut dixi in. ij. q. Sicut hodie sunt omnia feuda fere pactionata et dant ex pacto aliqua certa dum fiunt expeditiones. quia quandoque prestant certos homines pedites vel equites. quandoque certos equos armatos quandoque certam quantitatem pecunie. et quandoque pacto exprimitur de modo associandi dominum vsq. ad certum locum et iste prestatio nes dicunt caualcata. ¶ Quo que sit iusta guerra vel iustum bellum Hosti. in illa euaganti innocetij pro humani in glo. super verbo diffidatus. q. decretalis est hodie in sexto sub titu. de homicidio. ponit enim vij. species belli. Primum enim est romanum infideles ut. l. hostes. ff. de capti. et postli. reuer. Secundum est iudiciale quod fit autoritate iudicis contra contumaces et pro defensione iurisdictionis. l. qui restituere. ff. de rei vendi. et. l. non est singulis. de regu. iur. Tertium bellum est presumptuosum. vt. C. de seditio. l. j. et. h. Quartum est licitum quod fit autoritate iuris. vt. C. quando lice. vnicui. sine iu. se. vindi. l. j. et. h. et. l. vt vim. ff. de iusti. et iure. Quintum est temerarium quando quis contra autoritates iuris aliquid agit extra de senten. excom. c. perpendimus. et. c. in audientia. ¶

¶ q. dicitur caualcate.

Sextus est voluntarium quoniam sine causa fit guerra. xxij. q. j. c. noli.

Septima est necessarium se de defendendo contra voluntarie impugnantibus. de reslitu. spo. cap. olim. et de sente. excōica. c. dilecto. lib. vj. Et finaliter dicit idem Hostien. quod romanū iudiciale licitū et necessarium sunt iusta bella. Sed aduerte quod in premisis aliqua distinguuntur. que sunt idem quod bellum romanum dicitur et idem de necessario et idem de iudiciali. Item presumptuosum temerarium. et voluntarium videntur esse idem. Est etiam aduertendum quod aliqua de istis bellis sunt priuata et pro defensione iurisdictionis vel persone. aut rerū de quibus notat per Innoc. in alle. c. oliz. et de restitutione spolia. et de illis non agimus hic. sed dum tractat de bello publico siue guerra publica.

Et in hoc queritur quid sit iustum bellum. et sicut dicit Hostien. in loco al. bellum iustum debet primo precedere diffidatio. vt probatur dicto cap. pro hūmana quod intelligit quoniam est bellum de christianis ad christianos. vel de christianis ad alioquin esset perditionis si non prederet diffidatio. Unde ad questionem dicit quod iustum bellum est contra infideles a. l. inductum. vt dicta. l. hostes. vbi late notatur per glo. et Bar. de quo per Inno. extra de voto. et voti redemptione. capit. quod super. Sed si fiat bellum de christi-

anians contra christianos. et non est dubium si iudicatur ab imperatore. vel alio non recognoscante superiorem. Idem in ciuitatibus que non recognoscunt superiorem. cuius hodie imperium sit diuisus. sic notatur. C. de flu. li. vj. ro. super rubrica istud enim est iustum bellum. dum tamen fiat iuxta de causa que in principio presumitur iuxta. l. omnium. C. de testamētis. iuncta. l. humanum de legibus.

Sed si per inferiore recognoscensentē superiore indiceret guerra fieri non posset sine superioris autoritate quod aliter incideret in crimē lese maiestatis. vt. l. iij. ff. eadē. l. ff. ad. l. iul. magesta. facit quod nota. Bernar. in. c. excōmunicamus extra de here. glo. argu. pro autoritate et c. et ad hoc etiā requiritur quod preceat diffidatio. vt dixi. itē quod subsit iusta causa et expedit vt declaretur per sententiā. vt dicit Hostien. in loco allega. et merito quia ad iustum bellum non potest deueniri nisi deficiente alio remedio. ff. que in frau. credi. l. ait pretor. §. si debitor. et quod vi aut clam. l. si alius. §. belisime. et ibi notatur et. l. nullus. C. de iudeis. et est pulcher textus supra de mili. vassallus. qui contumtu. est in fine. et nota. per Joā. fabri. insti. de iure naturali. §. ius autē gentium. vnde Joā. blanchi. in summa qui mo. feudum amittit. §. et debet dominum adire. ponit aliquā verba nobilia

Mo. d
iusta
ca qm
princi
pe p
mitur

Comprehensorium feudale

quod iustum bellum dicitur ex persona, ex re, ex causa, ex animo, et ex autoritate ex persona ut sit secularis, non ecclesiasticus propter effusionem sanguinis, et ne clericus, vel monachus, clericus, et cetera, quod. viij. c. clericus, et cetera, sepe. ¶ Nisi in necessitate inuitabili, extra de homicidio, c. postulasti, et de sen. ex com. c. ex tenore, et ideo dicitur Inno. in dicto, c. olim, quod prelati in plio potest interesse et prosequi, sed non occidere. Ex re, ut si fiat pro rebus repetendis vel pro defensione patrie vel rerum seu legum patrum, ut, xxij. q. ij. c. i. et c. i. fortitudo, et q. viij. si nulla, et c. igitur cum multis concordant, et dicitur Inno. l. d. c. olim, quod clerici pro tali causa pugnant et lapides vel similia facientes domini tamen non occidant non sunt irregulares, ut et de clerico, p. c. penul. et ultimo. Ex causa, si propter necessitatem pugnet: ut pro pugna pacis acquiratur, xxij. q. i. noli. Ex alio, ut non fiat propter odium vel ultionem vel cupiditatem, sed propter caritatem iustitiam et obedientiam, xxij. q. j. c. quid culpae, et xxij. q. iij. omni et c. igitur ornatu. ¶ Not. pro Bernardo in dicto, c. excōicam, de hereticis. Et cōcludit dicitur Jo. blanchi, quod nisi alterum de predictis interueniat non est iustum bellum et tunc non compellitur vassallus dominum iuuare, iuxta ea que in precedentibus dicta sunt. ¶ Que ro vidimus qualiter vassallus debet iuuare dominum maxime in

suis guerris siue bellis et pugnis pone quod vassallus habet plures dominos et omnes habent guerras, alios et diuersos ac separati. An debeat omnes iuuare et eis seruitium prebere dicitur breuiter doct. quod omnes debet iuuare si potest si non potest tunc debet antiquiores iuuare, et antiquior in hoc preferat, ut, s. hic fini. lex. §. si. vbi in istis auxilijs standis actiue et passiuie pro et contra excipitur dominus antiquior, et intellige antiquior respectu alterius feudi, ut, s. de prohibe. feu. alie. per lo. c. ij. facit multum bene immo est casus: in §. illud quoque, ibi, nisi pro seruitio alterius domini sui, quem sine fraude ante habuerit et cetera, infra hac eadem l. si vero non apparet quis sit antiquior, quod potest esse dupliciter vel respectu diuersorum feudoꝝ vel respectu vnius feudi quoniam sunt condomini, ut fratres vel alii in illo casu erit locus gratificationi, l. si quis in graui, §. cum omnes, ff. ad sillepa, et l. si de religio. et sup. fune. et l. si quis seruus, §. si inter, ff. de lega. ij. ¶ Not. per caprioli, s. de no. fo. fide. c. j. alii concursu se impediunt, ut l. ij. §. fina, ff. qui bus mod. vsuf. amit. et l. bec opere, §. si patroni plures, ff. de oper. liber. cum si. Secundo casu quoniam respectu vnius feudi refertur, quod aut ab initio feudum erat sub vno domino et postea deuenit ad plures tunc quod vassallus non compellitur pro vno feudo plures

habere dominos vt. j. s. p. preter
 ea ducat. ij. respon. seruiet tñ
 vni quē elegerit. vt ibi dicitur
 nisi cōsensisset plures habere
 dominos. ⁊ tunc dic vt in mem
 b: o sequēti. Aut ab initio erat
 sub diuersis. nec potest iuua
 re nisi vnum. Et tunc refert
 aut seruitium est in dando
 aut in faciendo si in dādo tñc
 quia hoc recipit diuisionē sol
 uet cuilibet partē: si in facien
 do. aut est factū diuiduū ⁊ idē
 aut indiuiduū et tñc aut deue
 niatur ad estimationē et idem
 al's quia cuilibet tenebitur in
 solidū. tunc inter eos gratifice
 tur vel prestando seruitiū vni.
 et liberatur maxime prius re
 quirenti vt hoc p̄batur in. l. ij.
 vnicō respon. ⁊. s. si in facto. et
 l. eadem. s. si ꝑo qui ⁊. l. stipula
 tiones nō diuidunt in fin. p̄mi
 responfi. ⁊. l. in executione per
 totū. ff. de verbo. oblig. hoc se
 quitur satis late in summa Jo
 an. blanchi. in titu. q̄bus mod.
 feu. amit. s. vbi vero plures do
 mini. ⁊. s. se. et ti. d̄ defoz. fide.
 s. si vero dñs decedat plurib?
 heredib? relictis ⁊c. tangetur
 14 j. s. p̄cterea ducatus. et. s. si.
 ¶ Quero quid ecōtra si domi
 nus habet plures vassallos de
 eodē feudo. an quilibet tenea
 tur seruire ⁊ iuuare dicā infra
 in alleg. s. p̄cterea ducatus.
 ¶ Quero pone qđ vassallus hz
 aliū vassallū de eodē feudo iuf
 s. illud quoq; j. eod. et qđ dixi
 s. s. callidis. modo dñs vassalli

primi hoc est dñs domini ha
 bet guerrā. nō est dubiū quod
 vltim? vassallus req̄situs p̄ im
 mediatuz dñm iuuabit ipsum
 dñm suum. et ille dñs iuuabit
 alium dñm suū sicut. s. dicituz
 est in. j. q. Sed pone qđ vterq;
 istoz dñoz habet guerrā ⁊ tra
 15
 alios diuersos. querit quē iu. No. q̄
 uabit. breuiter d̄: qđ primuz socius
 dñm suū. tum p̄ textū. s. ti. j. s. socij
 fi. tum. q; ille immediat? est do mei n̄
 minus suus. vt ibi. ⁊. j. in. s. illd̄ est so
 quoq; nō autē ille mediat? si cius
 cut dicimus in socio. nā socius me?
 socij mei non est socius me?. vt
 ff. p̄ socio. l. nam socij. Nota. in
 dicto. s. illud quoq; gl. ij. et ibi
 sunt cōcordantie nisi dñs me
 diatus esset dñs vniuersalis. il
 lius terre vel puincie vt impe
 rato: rex. comes. dux. ⁊ cōfiles
 ⁊c. et seruitiū qđ exposcit con
 cernit vtilitatē publicā totius
 patrie. q; tunc tali esset paren
 dū. vt dicam infra. in. xvj. q. cir
 ca si. planius in. xvij. q. S; tñc
 contra quia vassallus vassalli
 non debet offendere dñm do
 mini sui vt dicto. s. illud quoq;
 Respondeo fateor qđ non de
 bet offendere. q; cum tunc sit
 dominus domini sui debet euz
 habere in honore. vt ibi p̄ doc.
 Non tamen sequitur ex hoc qđ
 ille remotus sit dominus su?
 sicut vides i simili quod si vas
 fallus refutauerit feudū et sic
 definit esse vassallus non de
 bet dominum offendere. s. de
 vassal. qui contra consti. lo. ⁊c.

cap. vnico in fi. Item est alia ratio quare non debet offendere. quia ius suum dependet a primo domino et quia res est affecta et resoluta iure datoris resoluitur et ius acceptoris. s. de controuer. inuesti. c. fi. sicut dicitur Jaco. et caprioli in d. s. illud quoque ubi videbimus. ¶ Quero quid iuxta terminos. q. precedentis. dominus prior et mediatus huius guerram cum domino immediato qui est vassallus suus et sic ad inuicem habent guerram. quero an vassallus vassalli debeat prestare auxilium et seruitium. et cui istorum et hic videtur magna perplexitas. quia si iuuat dominum domini sui offendit suum proprium dominum a quo habet feudum. et sic priuaretur feudo. vt. s. q. b. mo. feu. amit. s. similiter. et que fuit. prima causa bene. amit. s. porro. cum multis concordantibus si prestat auxilium suo domino immediato etiam tunc perdet feudum quia non debet illum mediatum offendere. nisi pro seruitio alterius domini sui antiquioris vt. i. s. illud quoque. aliqui super hoc distinguunt aut dominus domini facit guerram iustam et est certum vel si est incertum et tunc vassallus debet iuuare dominum domini. tum quia ex parte propinqui domini sui est guerra iusta. tum quia vassallus debet iuuare dominum contra omnes excepto domino alio antiquiore: vt. s. hic fini. lex. s. fi. et de pbi. feud. alie. per lo. c. h. sed dominus ipsius vassalli ultimi non

est antiquior. igitur et. aut est certum quod facit iniustam. et tunc debet iuuare suum dominum. contra dominum domini sui. quia tunc non videtur offendere cum sit iniusta guerra hoc videtur sequi capoli. s. de no. for. fide. c. j. sed istud non videtur procedere quia dominus domini non est dominus vassalli nec etiam dici potest antiquior vt dixi in precedenti. q. g. frustra quare an debeat enim iuuare etiam si faciat iustam guerram ex parte sua quoniam sibi non debetur seruitium nisi per medium sui immediati vassalli. vt ibi dixi quod etiam expressum se tenet idem caprioli. s. ti. j. s. fi. Item quia si faciat iniustam dominus debet vassallus enim iuuare defendendo. vel etiam offendendo si vult. vt. s. hic finitur lex. in prin. Ergo hic si ex parte domini propinqui ipsius vassalli sit iniusta et velit enim iuuare non videtur offendere dominum domini. cum fiat. l. permittente. vt. l. j. et. h. quoniam licet. vnicui. sine iudi. se vidi. cum suis concordat. Item quia dominus domini non debet antiquior dominus ipsius immediati vassalli vt dictum est. Ergo videtur mihi quod talis vassallus debeat iuuare dominum suum aduersus dominum domini sui. siue sit iusta guerra et est certum. vel si est incertum vel quoniam est iniusta defendendo vel offendendo si vult. quia non dicitur proprie officio in dominum cum dominus domini non sit suus dominus. nec ob. tunc. s. illud quoque infra eodem. quia ibi loquitur in alia defensione quam pro iuuamine propinqui domini. quoniam

si diceretur tunc offensio non
 requireretur vassallus ibi a suo
 domino. nec sibi committeretur
 feudum. vt ibi dicitur cum potius
 esset facta offensio per dominum
 licet vassallus enim iuuauerit. cum
 sit pars sui adiutorij. et non de
 contra separare adiutorium. ar. l.
 minus graue. C. de testi. qz vassal-
 lullus non tenetur iuuare dominum
 contra seipsum vt plene notatur
 s. hic finitur lex. s. si. et dicitur
 infra. Ergo nec ministrare si-
 bi subiectum contra seipsum.
 Et istud credo verum licet alij di-
 xerint quod in hoc casu neutrum
 adiuuet ar. l. humanitatis ra-
 tione. C. de excō. tuto. nisi inter
 se gratificarent. iuxta ea que
 dicitur. s. rii. q. als cōkursu se im-
 pediēt. l. ij. s. si. ff. qui. mo. vsus-
 fruc. amit. et. l. hec opere. s. si
 patroni plures. de oper. liber.
 s. ista opi. magis inducit confi-
 lium quā legis decisionem seu
 iuris determinationē. Et ista
 procedunt nisi mediatus do-
 minus esset vniuersalis domi-
 nus illius patrie et quod expo-
 scit concernit cōmunē et publi-
 cam vtilitatem totius patrie.
 iuxta ea que tetigit in prima. q.
 pcedēti et pleni? dicā in. q. seq.
 ¶ Quero contra quos debeat
 vassallus iuuare dominus. et dicitur
 quod contra oēs etiā fratrē suū
 et contra patrē excepto domi-
 no antiquiore qz hic ceteris est
 preferendus vt. s. hic finit lex.
 s. fin. et subaudi ibi. s. m glo. et
 Jaco. excepto etiā imperato-

re. vt. j. s. finali. Idem de rege
 vt. s. de mo. for. fide. circa prin.
 et dicam in dicto. s. fin. p. prime
 alleg. et excepto semetipso vt
 ibi notatur plene. Et idē dicunt
 doct. in patria vt preferat pa-
 tri. vt solitū est notari in. l. velu-
 ti. ff. de iusti. et iure. et ibi Buil.
 de cug. et in. l. aduocati. C. de
 aduo. diuersa iudicio et ibi Ey.
 quod tamē intelligit vt statim de
 claro. Unde reuocemus in du-
 bium. an quis teneatur potius iu-
 uare patriam vel dominum quē pa-
 trem filiū vel fratres et capoli.
 disputauit istā materā i alleg.
 titu. hic finitur lex. s. si. et q̄tū
 est de domino istud est decisum
 p casum illius. s. si. Sed de pa-
 tria adhuc manet q̄stio in qua
 aliquatūliū incistam? qz mate-
 ria est disputabilis. et videt quod
 potius debeat iuuare patrem
 filiū et ceteras cōiunctas perso-
 nas. Primo qz iura sanguinis
 tolli non possunt aliquo iure ci-
 uili: vt. l. iura sanguinis. ff. de
 reg. iur. Secōdo qz iura sāguinis
 excusant. et nemo carnē suam
 odio habuit et. l. ij. ff. de rece-
 pta. et. l. ij. et seq. ff. de in ius vo-
 can. et. l. qui cum vno. ff. de re-
 mili. Tertio qz aduocatus fisci
 vel heri? pcuratores pnt cās age-
 re p se et suis pupill. filiis et pa-
 rētibz aduersus fiscū et de-
 curiones etiā possunt causas
 exercere p p̄dictis psonis ad-
 uersus patriā vt. l. pe. et fi. ff. de
 postu. Quarto qz p̄ et fili? vna
 et eadē psona reputatur vt. l. fi.

17
 Ho. p
 nemo
 carnē
 suam
 odio
 habu-
 it.

de impube. ⁊ alij subsci. C. sed
 cōtra se q̄s nō debet iuuare: vt
 no. in di. §. fi. hic fini. lex. ergo
 cōtra p̄em non debet iuuare:
¶ Quinto pbatur q̄: ordo scri
 pture attēdi debet. l. quotiēs.
 ff. d̄vsufruc. ⁊. l. ḡnāliter. §. qd
 ergo si plures de fideic. liber.
 sed ordo scripture dicit vt pa
 rentibus ⁊ patrie obediamus
 seu paream⁹ ⁊c. l. veluti. ff. de
 insti. ⁊ iure. igit̄ parens p̄ferat
 pro quo. l. §. ⁊ ḡnāliter. ff. de
 ventre impos. tit. Sexto quia
 naturali iure tenet fili⁹ patri.
 ⁊ ecōtra insti. de iure naturali
 circa p̄n. ibi hinc liberorū ⁊c. ⁊
 etiā iure diuino iuxta illd. ho
 noꝝa p̄em. ⁊c. s̄ iura natura
 lia foꝝciora sunt vt. §. pe. di. ti.
 de iure naturali. igit̄ ⁊c. In cō
 trariū pbat̄ q̄ potius debeat
 quis iuuare patriā q̄ p̄em. pri
 mo per. §. fi. s̄. hic fini. lex. vbi
 vassallus iuuat dñs suū p̄ p̄es
 sedo pbatur q̄: fili⁹ debet esse
 cōtra p̄em veniētē ad delēdū
 patriā ⁊ impune pōt ip̄m inter
 ficere: ⁊ pater filius vt. l. minis
 me. ff. de religio. ⁊ sup. fune. p
 quo i auten. cum de appel. co
 gno. §. causas. h̄. rñ. collo. viij.
 Tertio q̄: antiquior est discipli
 na castroꝝ q̄ patris potestas
 l. post lūminū. §. filiūsa. ff. de
 capti. ⁊ posci. reuer. Quarto
 quia fortius ius ē patrie q̄ po
 testatis paterne. l. q̄cūq̄. C. de
 cobartali. lib. xij. ⁊. l. honoz. §.
 plebem. ff. de mune. ⁊ honesta.
 Quinto quia quādo agit de iu

re publico nō curat̄ de patria
 potestate. l. nam quod in prin.
 ff. ad trebel. ⁊. l. filiūsa. ff. d̄
 his q̄ sunt sui v̄ alie. iur. Sexto
 probat̄ ex ordine scripture vt
 l. aduocati. C. de aduo. diuerso.
 iudi. ibi nō minus p̄hibēt hu
 mano generi q̄ si p̄el̄is atq̄
 vulneribus patriā parenteq̄
 saluarent ⁊c. et sic prius noia
 tur patria. In ista materia dicit
 caprioli recitare dicta guil:
 de cug. i dicto. §. fi. hic fini. lex.
 Et cū eo p̄cludēs quod aut pa
 ter venit p̄tra patriā directe. ⁊
 tunc nō est dubiū qd̄ tūc debet
 quis potius patriā vel dñm iu
 uare per. l. minime. s̄. all. idem
 si ex cōsequētia cōtra patriā
 vel rem publicā vt cōtra p̄nci
 pes qui reputat̄ res publica. l.
 si. circa p̄n. C. de quadrie. p̄scri.
 insti. de iure naturali. §. sed qd̄
 principi iūcto q̄ res subroga
 ta in locū alterius ⁊c. vt. §. fue
 rat insti. de actio. cū si. Aut nō
 venit cōtra patriā: et tunc de
 bet distinguī: an aduersari⁹ pa
 trie vel dñi habet iustā guerrā
 et tunc filius potius sit cōtra pa
 triā vel dñm ⁊ pro patre sic in
 telligātur iura. s̄. pro hac par
 te alleg. aut habet iniustā guer
 ram. ⁊ tunc tenet potius iuua
 re patriā vel dñm. vt. ll. p̄ hac
 parte allega. Aut est dubiū an
 sit iusta vel iniusta. et tunc ma
 gis tenet patri vt. l. si. tpe. ff. d̄
 postulā. q̄ ibi est dubium quis
 eorū ius habeat cū euentus li
 tis sit dubius seu euentus iudi

tio:um. vt. l. quod debetur. ff. de pecul. 7 q. causa immediata attēdēda est. l. in summa. §. fi. ff. de p̄die. indebi. pater em̄ est mediata cā. ex quo dat capoli vnā rescriptiōem ad. §. fina. s̄. hic finit̄ lex. que satis videt̄ dura. videlicet vt intelligatur hinc hanc distinctionē. q̄n̄ ex p̄te dñi est iusta guerra. et p̄stat vt teneatur eū iuuare p̄tra patrem 7c. secus q̄n̄ est iniusta v̄l est dubium. et hoc fortificat p̄ illā dictionē ē. ibi etiā contra fratrem filium 7 patre 7c. que dicitio est ip̄licatia. vt. l. et ff. d̄ solutio. q. p̄mo dicit̄ p̄p̄os 7c. qd̄ intelligit̄ q̄n̄ h̄z iustas guerram. vel est dubiū per principium tituli predicti. hic si. lex. et cum dicit̄ seu sequit̄ in textu ē p̄tra fratre 7c. implicat̄ 7 repetit̄ illam et eandē limitationē vt dicta. l. etiā. addo. concordā tias. C. etiam. per p̄curatorem cās resti. 7c. in rubeo. ff. d̄ pac. l. iuris gentiū. §. q̄nimo. cuz ibi no. 2. i. faciliter transiuit. vt. s̄. alle. l. aduocati. Reperio q̄ specu. tetigit̄ d̄ ista materia i duobus locis. s̄. p̄mo in tri. de aduocato. §. i. vers. quid si pater. Sc̄do in titu. de feudis. §. q̄m̄. ff. xvj. queritur. In primo loco dicit̄ qd̄ si pater agit cōtra patriam civiliter intellige. vel si aliquis velit patem iterficere 7 alius patriā cōburere. qd̄ filius debet potius succurrere patri q̄ patrie. In sc̄do loco dicit̄ qd̄ si baro faciat guerrā cō

tra alium baronē. Rex vero h̄z guerra in p̄ alium regem volētem ipsum eiscere de regno. 7 baro precipiat suis subiectis q̄ ipsum iuuēt. et rex pari modo. quod tales subiecti potius iuuare debent regem q̄ baronē cum vocēt ad maius tribunal ff. de re iudi. l. cōtra pupillum. §. finali. In cuius dicitis videt̄ p̄rietas: sed nō est. q. in primo dicto loquitur in alio q̄ vassallo. in sc̄do in vassallo. et in hoc sc̄do est rō fm̄ specu. q. rex qui habet administrationes regni vocat subditos pro cōi bono 7 vtilitate publica. s̄. pro defensionē patrie. 7 publica vtilitas includens in se priuatam p̄feranda est p̄uate. ff. pro socio. l. actione. §. labeo. ex de postu. c. bone. j. sed iō si res vocaret subditos pro alio negocio non tangente vtilitate publicā: potius ēt obediendū baroni. ita dicit̄ spec. cui⁹ dicta satis aperriunt intellectum. Unde vt cōcludam⁹ in hoc passu breuiter concludendo ex predictis distinguē q. aut pater veniendo p̄tra facit tale qd̄. ex quo reddif hostis patrie: vel dñi. 7 tūc filius debet esse p̄ patrem. vt. l. minime. s̄. alle. 7 dicto. §. fi. hic fini. lex. aut facit tale quid ex q̄ non reddif hostis. sed al̄s est cōtra forte litigando 7 filius pōt esse pro patre. l. pe. 7 fi. ff. de postu. aut pater non venit. nec facit aliquid cōtra patriā vel do minū. sed al̄s quilibet tā pater

17
Iho. q̄
publis
ca vti
litas
inclu
dēs in
se pua
tā p̄fe
reda ē
puate.

quam dominus vel patria indigent adiutorio, et tunc aut ex parte domini aut regis vel patrie versatur publica utilitas et tunc si filius potest utriusque succurrere bene quidem et faciat sicut tenetur ut dicta. l. veluti. ar. l. duorum. ff. de ope. liber. si non potest tunc debet succurrere patrie propter publicam utilitatem secundum speculum et bene. Aut non versatur publica utilitas, et tunc subdistingue iterum vassallum et alium, quia filius vassallus propter obligationes quas astringitur ex sacramento fidelitatis potius debet prebere auxilium domino in sua guerra quam patri si sit iusta, vel si est dubium sic intelligatur, §. si. hic si. lex. §. alle. si sit iniusta tunc potius patri deo succurrere secundum capitulum. Sic est dicendum est in alijs casibus necessitatis, hic succederent alie questiones multe secundum istam materiam sed sufficiant ut veniatur ad prosecutiones istius, §. firmiter. vnum tamen non omittam, dicit Lex. in. l. j. C. de patri. qui filii. dista. quod si quis habet patrem egentem et filius similiter egentem, oportius deo succurrere patri quam filio secundum Jacobo. de ra. vide ibi per eum et per oes alios doctores. ¶ Quero ulterius vidimus de adiutorio et seruitio ad quod tenetur vassallus in guerris, bellis seu plijs domini. pone vassallus est vocatus ad guerram vel prelium capeſtre, venit ibi sed postea dimittit vel non auuat dominum, tex. de plano dicit,

quod si dominus prelium capeſtre habuerit et vassallus dominum in prelio comorantem dimiserit non mortuum: non ad mortem vulneratum feudum amittere deo, ita habetur ad litteram. §. qui. mo. feudum amittit. in principio concordat. §. quefuit prima causa bene. amittit. §. ites qui dominum. et cap. licet. ij. responsion. si de feudo. pro. fue. et. §. hic finitur lex. §. ad hec. ex quo habes quod non debet dominus dimittere sed ibi perseuerare in adiutorio domini opem ferendo manu clamoribus corporis obiectu sicut dicit in. l. j. §. pe. et. l. cum dominus. ff. ad silley. et licet ibi loquatur in seruo. idem in vassallo. probatur. §. de forma fidelitatis in versi. §. quod non sufficit ibi ultra illa sex capitula. in colume. tutum: honestum: uti le facile: possibile tenetur vassallus prelium et auxilium domino prestare et sic deo eum iuuare verbo et facto. notatur de doctore. in summa tit. in quibus vassallus tenetur seruire domino tamen maior est subiectio serui: quia salutem propriam postponit salutem domini. l. j. §. hoc autem. in fi. ff. ad silley. §. vassallus assignat suam salutem. sic quod vassallus tenetur iuuare dominum citra preiudicium proprie salutis. notatur per glossam. et docto. titulo qui. mo. feu. amittit. in fi. glo. j. probatur. j. de aliena. feu. paterni. c. fi. vbi vassallus tenetur liberare dominum a morte si potest. et

Id possumus &c. In nepos procullo. ff. de verbo. signi. preterea vassallus & libertus in hac materia fere equiparantur ita quod de vno ad aliū cōiter arguitur nota. de mili. vassal. qui contu. est. c. vno. glo. ecce quod. sed libertus nō tenetur patrono ad alimenta. nisi super sit ipso liberto alimentato. l. si quis a liberis. §. pe. & fina. ff. de liber. agnos. igif &c. Et iō si imminet periculū vite vassalli pōt ipūne dñm dimittere. l. hec demū in prin. ff. de ope. liber. l. interdum. §. j. ff. de acquirē. posse. no. per Joan. blanchi. in summa. tit. qui. mo. feu. amit. §. itē si dominus habuit. Et s̄m hoc habes duos casus in quibus pōt vassallus dñm dimittere in bello ipūne. primo si dñs sit mortuus vel mortifere liberatus. vt dicto tit. qui. mo. feu. amit. i prin. et idem si erat oīno paritūrus. arg. l. si alius. §. & alia. ff. quod vi aut claz. facit. l. j. in fi. C. de iure emphi. no. Bar. post di. in. l. si quis in graui. in prin. ff. ad silley. Secundo casus est si immineret periculū vite vassalli. vt dixi supra. Tertius casus est scdm̄ docto. quādo vassallus habet in prelio brachia abscisa vel est letaliter vulneratus & ideo recedit quia nō pōt iuuare et attendit hic quod ad iuuare possit vt di. capitulo finali de alienatione feu. pater. ni. & de feu. siue culpa nō amit. cap. secundo. in fi. notatur per

glo. s̄. qui. mo. feu. a. in principi. p. quo. l. j. §. pe. ff. ad silley. notat per Bar. in dicta. l. si quis in graui. in prin. eo. titu. p. quā lidē dicun̄ doc. in quarto casu si sit. tunc in graui infirmitate vt ibi. & l. libertus qui. ff. de ope. liber. & l. q. cum vno. §. fina. de re mili. notat per Joan. blanchi in loco allegato. Quintus casus est scdm̄ glo. & Jac. quādo guerra est iniusta & hoc ē certus quia tūc potest vassallus ipūne dimittere dominū in bello arg. quia sufficit si cui vel in paucis &c. l. tutor. i. C. de nego. gestis pro quo quod licet ceperit iuuare dñs poterit postea penitere. l. si quis libellos. C. de appella. & istud voluerūt quidā limitare intelligendo quā vassallus ab initio iuuādo dñm sciuit se delinque quia tūc pōt eū dimittere oī hora. ar. l. si quis in fi. C. ad. l. iul. maiesta. & l. q. falsam. ff. de fal. aut a pri. nesciuit & tūc nō pōt eū dimittere posito quod postea sciat p. l. iij. §. j. ff. de arbi. & l. in cōmodato. §. sicut. ff. de mo. & vi def seq. cap. in di. ti. q. mo. feu. amit. i prin. sed vt ipse recitat Jo. incoti. idistincte tenuit quod l3 guerra sit iusta postq̄ semel prebet auxiliū seu ceperit prebere non potest illud deserere cuz res non sit integra. lege si pecunia. ff. de conditione ob causam. lege actione. §. labeo. ff. pro socio. Et crederes quod ista opinio sit verior. quia quod ab initio est voluntarium ex

post facto est necessarium vt di-
cto. §. sicut. 7. C. d. actio. 7. obli-
l. sicut. 7. turpius elicitur q̄ ad
mittitur hospes 7c. Item quia
aut guerra erat iusta. aut erat
dubium et omnino tenetur iu-
uare et auxilium prebere et cō-
tinuare vt. §. hic finitur lex in
princi. aut erat certū esse guer-
ram iniustam et tūc tenet iu-
uare ad defensionem necessa-
rio alias amitteret feudū. sed
ad offensionem non tenet nisi
velit vt ibi modo sic si tenetur
ad defensionē. ergo nō potuit
defensionem iam ceptam de-
serere. si sciuit ab initio vel nō
qz cū certum esset iniustam fo-
re guerram non potest preten-
di ignorantia nisi crassa et su-
pina. Item qz si talis vassallus
dimitteret dñm in acie prodi-
tor esset et amitteret feudum.
§. item qui dñm supra que fuit
prima causa benefi. amit. et. l.
omne delictū. §. qui in acie. ff.
de remili. ¶ Quid dices si do-
minus alibi q̄ in acie vel bello
campestri periclitetur. dic qđ
vassallus etiam sibi tenet suc-
currere. imo q̄ primū scit hoc
periculū imminere debet se vl-
tro offerret. c. licz. §. si de feu.
contro. sue. ij. respō. 7. titu. hic
finis lex. §. ad hec in fine. Itē
istud est vnum de capitulis fi-
delitatis vt seruet dñm incolu-
men. §. de for. fide. c. vno. 7. di-
xi. §. in quarta oppositiōe hoc
voluit omnes doc. 7. specialiter
Buil. de cug. in. §. dicto titu.

quibus mo. feu. a. i. pri. ¶ Que ²²
ro quid dices de clerico vassal-
lo puta episcopo presbytero 7
simili vassallo. qui licet non de
beat admitti ad feudum vt. c.
qui clericus. §. si de feu. cōtro.
fue. tñ potest admitti si domi-
nus vult. §. per quos fiat inye-
stitio. §. personam. ita videmus
prelatos et personas ecclesia-
sticas esse vassallos dominoꝝ
temporalium ita habet in hoc. §.
ibi feudū qđ ab episcopo 7c. et
supra de capi. cor. §. si. et eē de
statu regula. c. j. qñq̄ abba-
tista lib. vj. de quo dicā. j. eo. §.
fina. ¶ Quero an talis vassallus
clericus teneatur dñm iuuare
in bello. 7. qualiter. 7. an cū hic
est dubium propter effusiones
sanguinis 7. incursum irregu-
laritatis et videtur qđ non cū
armis quia armorum vsus cle-
ricis est interdictus. extra de cle-
rico pugnā. in duello. c. j. 7. xxij. ²³
q. viij. c. j. h. 7. seq. dic qđ talis
clericus exhortabit pugnato-
res in bello 7. in acie ad defen-
sionem domini. non tamen pu-
gnando in persona. ita nota-
uit Johan. blanchi in summa
quib. mo. feu. amit. §. sed quid
si erat clericus. de quo p. Inno-
cen. in. c. olim. de restit. spolia.
notaui et tetigi supra in q̄stioe
pñ. Hodie tamen personaliter
non accedunt sed contribuunt
et subueniunt iuxta cōuentio-
nes que hodie caualcate dicū-
tur. sicut dixi. §. q̄sti. xj. in fine.
vel alias ad solidum et libras.

23
Ho. p
armo-
rū vs
cleric
estiter
dictus

hoc est pro viribus patrimonij
 vt etiam ibi tetigi &c. ¶ Quero
 ulterius q̄ dicta sunt hucusq̄
 p̄cedunt in auxilio quod pre-
 statur domino per vassallū in
 bellis seu guerris. que igitur
 sunt illa auxilia que videmus
 fieri pro corredo imperatoris
 vel regis cū transitum facit p̄
 terram vassalli et pro exercitu
 imperatoris vel regis simili-
 ter transeūtis et pro redem-
 ptione domini cū est captus. p̄
 filia maritāda pro militia sua
 vel filij sui. & pro terra emēda.
 pro quibus fiunt et exigunt
 queste et talie a subditis. dicit
 Rofre. i. summa tit. de villanis
 et titu. sacramētum cuiuslibet
 vassalli &c. §. isti ergo. q̄ ad ista
 sex tenentur vassalli quorum
 duo prima concernūt superio-
 rem et seruitur pro curia alia
 quattuor concernunt utilita-
 tem pro: p̄ij domini specu. idē
 sequitur in titu. de feud. §. qm̄
 verfi. et not. qd̄ vassalli comitiū
 &c. et idem Jan. blāchi. licz la-
 tius titu. in summa ti. quibus
 mo. feu. amit. §. erunt etiam q̄
 dicta sunt. quia allegat multa
 bona iura Petri Jaco. titu. d̄
 causis ex qui. vas. quantum est
 de iure scripto &c. §. modo in
 summa. & §. audiui tamen dici
 reprobāt quā plurimuz hec di-
 cta dicēs ista nō procedere de
 iure nec iusta vel rationabili
 cōsuetudine malūq̄ exemplū
 dedisse qui talia scripserūt. ad
 subiugandū pauperes homi-

nes subitos. Et probat primo
 qz in iure nō cauent ista exp̄sse
 secundo qz cauetur in iure qd̄
 dominus non debet aliqua in-
 nouare vel molestiam inferre
 colonis suis seu hominib⁹ suis
 et si contrariū fecerit modera-
 tor: prouincie lesionem resar-
 ciri faciet & veterem cōsuetu-
 dinem in redditibus prestan-
 dis obseruare. l. cum satis. §.
 caueant. C. de agrico. et cens.
 lib. ij. Sed quicqd̄ sit nos vide-
 mus hodie in multis partib⁹
 predicta subsidia prestari. & at-
 tento vsu et consuetudine in-
 ueterata que per iura specia-
 liter per dictū. §. caueant. bo-
 num est vt discurremus p̄ ista
 singula sex. cum ex eis possint
 quotidie discurrere et occur-
 rere dubia. ¶ Quero igit̄ de au-
 xilio siue subsidio quod p̄stat̄
 p̄ corredo imperatoris vel re-
 gis quod auxiliū sit et est illud
 quod prestatur pro exp̄sis qm̄
 princeps per aliquem locū in-
 cedit. Et istud corroboratur
 vltra consuetudinem pluri-
 bus iurib⁹. sicut prelatus fa-
 cit in clericis suis et ecclesijs
 sibi subiectis p̄ corredo siue p̄
 curatione pape vel legati: vel
 alterius superioris. extra de
 imuni. eccle. c. qz pleriqz. & de
 cens. c. p̄hibemus. & c. cū instā-
 cia. et c. procuraciones eo. tit.
 et de p̄scriptio. c. cū ex officio.
 et c. accedētes et de iure in. c.
 ego cū fi. ¶ Quero de subsidio
 qd̄ prestat̄ in transitu exercit⁹

imperialis vel regalis et dicitur quod secundum consuetudinem prestant aliqui pro victu et succursu. et istud etiam probatur et fortificatur iuribus. et per hoc possit fieri questia et talia facit. C. de sac. san. eccle. l. placet. et l. nemine. et de exacto tributo. l. ij. lib. x. et de qui. mu. non licet. se ex. l. ij. e. lib. et de cursu publico. l. ij. li. xij. cum suis decore.

25 **Q**uero de redemptioe domini quando est captus ab inimicis. et hic dicitur cendium secundum Jo. bla. q. si dominus non potest soluere suam redemptionem sine magno et graui dispendio et magna bonorum suorum diminutione quod vassalli et subditi tenent auxilium et subsidium prestare et sic in pluribus partibus in usu habetur. et pro istis fit questia seu talia. et quia hic est evidens necessitas. sicut prelati faciunt in suis clericis petendo subsidium ob necessitate. et de censu. c. l. et c. cum apud. s. prohibemus. et de officio. ordi. c. conquirete. in fi. et de immuni. eccle. c. non min. et c. aduersus. cum si. Et videtur casus de redemptioe et liberatione domini inclusi. s. qui fuit prima causa beneficii. s. sed et qui delator. vbi. vel si cognouit.

26 **E**t de peti hoc subsidium modo Subsi rate gratiose et caritatiue non diu ob ca violentia. vt. x. q. iij. c. vno circa peti ca medii. et dicto. c. cum apud. s. prohibemus. et alijs decretis in mode s. talibus allegatis. Et ista intel rate. ligo si dominus est captus vel inclusus per inimicos et hostes secus si ob crimina vel ad in-

stantiam creditorum quibus est obligatus. et detinetur in carceribus seu arresto. vel si iurasset dominus soluere creditum infra certum diem. et esset in periculo deferandi. certe vassallus non teneret pro domino soluere. vt. s. si de feud. contro. fue. c. licet. in vbi. inde questum est. et de alie. feu. paterni. c. fi. **Q**uero de filia domini vel regis maritanda. An vassallus et hoies subiecti debeant adiuuare et contribuere pro dotatione. et eius nuptiis dic quod sic. secundum consuetudinem et satis probatur de iure quod officium paternum est dotare filiam. et ex necessitate ad hoc astringitur l. fi. C. de dotis pmissio. et ff. de ritu nup. l. qui liberos et necessitas hoc exposcit. et quod per hoc diminuitur preminoniu ipsius domini. et eius status per iura in preceptis dicitur quod omnibus allata per quo. l. m. cum intellectu et per. C. de iure dot. et in auten. vt liceat. ma. et auie. s. illud colla. viij. quod intellige si pater facit expensas pro filia. quod si nihil expenderet non posset tunc aliqua facere questia per necessitate. et quod non diminuit eius statum. et c. Ex quo infero quod si filius domini ducat vxorem quod non debet sui hoies aliquid contribuere cum non det. sed recipiat dotem. et sic non diminuitur patrimonium not. per Jo. bla. l. in loco supra in q. xxj. allega. **Q**uero quid de sumptibus qui fiunt pro maritalia domini vel filij consuetudo se

habet in multis partibus qđ
 subditi iuuat in hoc dñs qđ vi-
 det iure pbari ne dñs ex hoc
 paup efficiat et diminuat eius
 status iuxta p̄dicta qđ est intel-
 ligendū si necessitas vigeat ad
 faciendū se milites vt p̄ cōser-
 uando honore et vtilitatem sui
 gñis. arg. l. iij. §. preses. de mu-
 ne. et hono. et l. hono. in pn. eo.
 titu. et l. ad subenda. C. de de-
 curio. libro. x. Et qđ si efficeret
 pauper videret deficere nobi-
 litas. fm̄ quosdam qđ non est
 imo adhuc remanet. vt. l. hūi-
 lem. C. de incest. nup. fm̄ Joā.
 blan. in loco. s̄. alleg. p̄ quo. l.
 nobiliores. C. de cōmer. et mer-
 ca. vbi nobilitas et diuitie po-
 nūtur vt diuersa. fatendū ta-
 men est qđ diuitie p̄nt esse cau-
 sa occasiōis siue impulsua no-
 bilitatis acquirende. quia di-
 uitie cōferūt ad magnitudinē
 et potentia vt dicit p̄bi. Not.
 p̄ Bar. in. l. j. C. de dignita. lib.
 xij. als si necessitas nō vigeat
 sibi imputet qđ voluit ad has
 expēsas astringere se. l. ij. §. pe-
 ff. si quis cautio. et l. item h̄ij. et
 l. et qui data opera. ex qb. cau.
 maio. et. l. si creditor. C. de pig.
 actio. et ita cōcludit dicit Jo.
 blan. in loco. s̄. allega. ¶ Que-
 ro quid erit qñ dñs emit ali-
 quas terrā. an sit verū qđ vas-
 falli et hoies teneant cōferre.
 et in hoc iuuare dñm dicit Jo-
 an. blanch. in loco sepe allega-
 to. qđ licet cōsuetudine in ali-
 quibus partibus obtineatur.

tñ istud de iure pōt subtrahi.
 qñ dñs emit p̄ sustētamēto suo
 cū als nō possit se sustētare. vt
 tūc subditi debeāt dñm iuuare
 re ad hoc qđ etiā vassallus et sub-
 diti tenent dñm in opē alimē-
 tare. ar. ff. de liber. agf. l. alimē-
 ta. et l. fi. et ff. de iure patro. l. di-
 uis claudi. et l. in grat. scōm
 Joā. qui pleni locut est. e. ti.
 qui. mo. feu. amit. §. iura predi-
 cta sunt i argu. et. Et qđ vas-
 fallus teneat dñm alimētare
 in casu necessitatis. hoc tenet
 exp̄sse Be. iac. tit. de distictiōe
 feu. in. vñ. distictiōe i fi. et bar.
 in tractatu alimētoz. vlt. coll.
 in. §. q̄ro. an vassallus et specu-
 ti. de feu. §. qm̄ p̄si. xvij. querit.

¶ Quero dñs vult facere que
 stam hoibz suis p̄ defensiōe
 p̄tie queritur an possit et dicit
 Joā. blan. qđ sic. ar. xxij. q. iij.
 fortitudo. et ex de immu. ecc. c.
 puenit. et ff. de noui ope. nun. l.
 nā rei publice. ita notauit idē
 Joā. in summa. qbus mo. feu.
 amit. §. ad hoc aut sciendum.
 ¶ Quero pone indicitur bel-
 luz ab imperatore vel ecclesia
 vel rege p̄ hereticos vel paga-
 nos. vel etiā inimicos fidei ec-
 clesie vel imperij. de quibus lo-
 quitur. xxij. q̄ne. viij. omni ti-
 more et. c. oratu. et. c. igif. ex-
 tra de iudeis. cap. ita quozun-
 dam. et l. hostes. ff. de capti. ab
 hosti. an dñs tunc possit que-
 stam facere et petere subsidius
 ab hominibus suis. si non valz
 sine graui dāno suo facere ex-
 s̄ iij

31 pensas. et dicit dictus Joan. in loco statim allegato. quod sic per iura in precedenti questione allegata. ¶ Quero si dominus vadit sarracenos in subsidium terre sancte. an possit facere questas in suis hominibus. quibus inimicus est indictus bellum publicum per ecclesiam. ut iuribus in precedenti questione allegatis et c. ad liberandam terram sanctam. et de iude. et dicit idem Joan. quod sic in loco allegato. quia per exercitum imperatoris potest facere multo fortius per exercitum summi imperatoris Iesu Christi arguitur autem multo magis §. de sacro sancta ecclesie. et maxime enim. sunt inimici in fideles et ceteri. Et longe grauius sit diuinam quam terrenam offedere maiestatem antequam guazaros. C. de hereticis. ¶ Quero reperit in pluribus instrumentis: maxime in hac patria prouincie quod vassalli promittunt dominis suis quod eos deplacitis siue litigijs iuuabunt: qualiter ergo eos iuuabunt cum vassalli sint iurium ignari voluerunt dicere quidam quod vassalli iuuabunt dominum eorum associando ad litigium. sed istud parum potest et promissio de placitis siue litigijs parum potest et fere nihil operatur: et esset domino in fructuosa. et frustra esset dictum de placitis et c. Et ideo dicit dominus Joannes. blanchi. tit. qui. mo. feu. a. §. et que supradicta sunt. quod hec promissio operatur quod dominum adiuent in habendo aduocatum vel pecu-

niam ad sumptus faciendum ad ministrant ut sic verba sunt fructuosa et de aliquo operentur. l. si stipulatus. ff. de usuris. et l. si quando. ff. de lega. 1. et maxime si per defensionem feudi litigat. et sic causa concernit etiam vassallum. unde de iaco. tit. de vassal. sicut est de iure scripto in penult. colu. §. si potest dici probabiliter et c. declarans hoc amplius dicit. quod aut litigium concernit solum ius domini. et tunc ducatur causa sumptibus domini. aut concernit solum ius vassalli. et tunc fiat expensis vassalli. aut litigium respicit ius vtriusque et tunc expensis communibus. tamen super hoc non allegat iura. sed dictus Jo. blanchi. allegat iura sequentia que bene faciunt. ff. de usufruc. leg. l. hactenus. ff. si ex noua causa. l. quis. et l. si proprietarius. eo. tit. et de noua. l. si ex duobus §. si. et. l. si nouale. ¶ Et ex his infertur quod si quis velit ire ad principem per optinendis litteris et priuilegijs: et gratijs. quod si solum discernat dominum et eius utilitatem non tenet homines alii quid contribuere. sed si concernerent homines et eorum commodum eis incumbunt expense. Si vero concernerent utilitatem et commodum tam domini: quam suorum hominum. tunc haberent homines contribuere pro parte. cum in illis communis utilitas procuret. nota. per dictum dominum Joannem. tit. predicto. §. item poterit questas. versu. sed si vult ire

Nota.

32

33 ad principem &c. ¶ Quero po-
ne qđ feuda sunt pactionata.
sicut hodie communiter sunt. an tūc
vassalli teneantur ad predicta
seruitia dic breuiter p̄m docto.
quod nō nisi dum taxat ad illa
que sunt deducta in pactis. et
sic pacta seruabuntur iuxta
no. s. in. ca. fi. de capi. cure
vendi. & de hoc dixi. s. in. ix. et
p. questionibus. debet etiā at-
tendi consuetudo patrie. l. vñ.
ditoz. s. si constat. ff. cōi. predio
r. l. ij. s. fi. de testi. et. l. j. C. que
fit lingua consue. cum si. no. in
spec. tit. de feu. s. qm̄. vñ. xxvij.
in fi. & vñ. sequenti. ¶ Quero
que dicta sunt de h̄mōi fuitijs
locum habent in vassallist & ho-
minibus qui seruitia tenentur
p̄stare dominis. quid e contra:
an dñi teneant ista prestare vas-
sallis. dic qđ sic: nisi obstarēt
pacta. & consuetudines patrie.
qđ dominus in omnibus vices
reddere habet & debet vassal-
lo. vt. s. de forma. fideli. c. vno.
s. fi. ¶ Quero an sint aliquę iu-
ste cause propter quas vassallus
excusetur. si nō p̄stet seruitiū
& scōz doc. dic qđ sic. & inter ce-
teros Jo. blan. in ti. de causis.
per quas vassalli &c. clarius et
compendiosius loquitur enume-
rās cās in effectu numero. xv.
quas discramus per ordines
et breuiter iter que aliqua du-
bia mouendo. ¶ Prima cau-
sa est ex qua excusatur vassal-
lus a seruitio. si dñs est banni-
tus vel excoicatus. vt. s. hic fi.

lex in princi. idem si hereticus
vt in auctē. de priuile. hereti.
mulieri non p̄stā. s. j. r. ij. coll.
vij. de hoc dixi. s. in. vij. oppo.
ibi potes videre. ¶ Secūda cā
est si cōminusest infamis quia
infamibus claud s̄tur porte di-
gnitatus. & omni beneficio de-
bent esse exclusi. l. ij. C. de digni-
ta. li. xij. & reatus oēm honoz
excludit. li. j. C. vbi sena. vel cla-
rif. et de decurio. l. ne quis offi-
cialium. & l. nec infames. lib. x.
videre potes per dñm Joan-
nem blanchi allegato loco. s.
¶ Tertia cā excusationis ē pro-
pter etatē. intellige minorem:
vel maiorem. propter minores
excusatur. s. infantia. qđ infan-
tis nulle sunt opere. l. arbori-
bus. s. de illo. ff. de vsu fruc. et
hoc intelligendo sane de p̄so-
nali seruitio. vt est casus. s. si d
feu. cōtro. fue. c. si. quis decesit
serit. qđ poterit seruire p̄ aliū
vt ibi dicitur. de hoc tetigi. s. i
vij. oppo. & s. in. s. propimo. in
j. q. Item propter etatem mi-
norē excusatur a personali ser-
uitio. C. qui eta. l. j. li. v. & q̄ eta-
te. l. j. li. x. & ff. de iure imunita-
l. maiores. cum concō. tñ p̄sta-
bit seruitium per contributio-
nem reddituum rōne rei feu-
dalis. l. j. r. ij. C. de mune. pa. li.
x. r. l. j. s. fina. r. l. ij. s. numerus
ff. de excusa. mu. cū si. ¶ Quar-
ta causa est propter infirmita-
tem. vt extra d̄ clerico egro. p̄-
totum. et quia licet non seru-
ant causā infirmitatis. s̄tūre tñ

34
Nota
infa-
mes

35

reputant seruire em nobis intelliguntur hii quos curamus egros qui cupientes seruire nobis ppter aduersam validitudinem impediuntur. vt. l. cum haberes. s. sticus si heredi. ff. de sta. liber. et. l. interdum. de oper. liber. r. l. libertus. qui. et. l. medicus. e. ti. cum si. Et intellige de infirmitate graui non leui iuxta. l. quesiti. ff. de re iudi. r. C. qui morbo. se. ex lib. x. l. i. h. r. ij. tetigi. s. in. q. xvij. Quia causa est ppter paupertatem qz non habet vñ faciat sumptus seruitij qz tunc excusat de quo p Joan. blanchi. ti. qui. mo. feu. amit. s. seruiet autē vassallus de quo tetigi. s. in. x. q. Sexta causa est ppter seruum vt qz mulier hñs feudū. vt. s. de bñ. femi. in prin. et quē admo. feu. ad si. perti. cap. vno. cū filibus excusat enim a seruitio personali non cōgruenti serui. non autem a patrimoniali vt. C. de mune. patri. l. primoniorū. et de mili. r. in quo loco. l. vnica. li. bro. x. Unde seruiet in contri- buendo in sumptibus et fructibus feudi vel seruiet p alium substituti de quo dixi. s. in op. qñ feu vij. et maxime si habeat virum dñ est cum debeat vacare ad serui- datū i tuius viri sui. l. sicut. C. de oper. dotez liber. Seruiet ergo dño per virum suum vel aliū. Nisi feudum datum esset in dotē iuxta netur ea que dixi. s. s. habito. in. v. r. seruire vj. questionibus materie pri- dñorc mi notabilis quia tunc marit?

teneretur precise seruire. arg. l. aut qui aliter. s. sed et si fu. ff. quod vi aut clam. Et in h solent mouere questionem docto. pone qd marit? nō pstat seruitium pro vxore. an feudū dotale admittat: et dicunt qd sic. sed vxor habebit regressus contra maritum per. l. si fundum. ff. de fund. dota. p quo. l. cum te. C. ne vxor. pro mari. si eius bona ad hoc suppetant. als autem si maritus esset nō soluendo subuenitur sibi i feudo. per aut. siue a me. C. ad vel leya. vel pōt dici qz feudū committatur r habeatur pro commisso quandiu durat infirmitas sed post restituat vxori vel eius heredibus. sicut dicimus i prelato ecclesie. vt. s. de capi. cora. s. si. notat per Jo. blan. in summa titu. de causis. ppe quas r. s. et pone qd maritus et ti. ibi sequenti. s. qd de maritō. Septima cā que excusat vassallū a seruitio est ppter dignitatem sibi accrescentes. puta si vassallus cepit esse tati istatus r imperij quanti est dominus. ar. l. iudiciū soluitur. ff. de iudicijs. debet tamē seruire p alium ar. l. nullus. qui et. l. fin. C. d. decurio. lib. x. Secus esset ppter dignitatē ante quesitā. nisi dñs imponeret tale seruitiū quod nō cōgrueret dignitati. l. interdum. r. l. nec demum in fi. ff. de oper. liber. dñ em exposci seruitium qd vtriusqz conueniat cōsideratis etate qua

litate dignitate et validudine
 vtriusq; l. patronus. qui et. l.
 ei? artificij. s. fi. cū. l. seq. dicto
 titu. de ope. liber. et. l. nec au-
 diendū eo. ti. de quo videre po-
 tes per dñm Joā. blan. tit. de
 causis propter quas ꝛc. s. item
 vassallus excusatur. ¶ Octa-
 ua causa excusationis est si pe-
 tatur auxiliū cōtra dominum
 antiquiorē: vt. s. b. finif lex. s.
 fi. de quo dixi. s. xvj. q. hui? s.
 ¶ Nonā causa est si reqrat vas-
 fallus per dñm suū. contra do-
 minū dñi sui. sed. de hoc dixi. s.
 in. q. xv. ¶ Decima causa excu-
 sationis est si seruus vassallus
 requirat per dñm ipsius feudi
 vt cum adiuuet. cōtra dominū
 suū respectu seruitutis p̄sup-
 ponendo qđ seruus pōt infeu-
 dari et inuestiri de feudo per
 dñm feudi scientē eius statum
 vt. s. p. quos fiat inuesti. s. pso-
 nam. Et hec causa excusatiōis
 p̄cedit fm illos qui tenent ser-
 uum poti? iuuare debere dñm
 respectu seruitutis quā dñm
 feudi. Sed dubium est p̄ et s.
 et qđ poti? debeat iuuare do-
 minū suū respectu seruitutis qđ
 dñm feudi. probat qz est anti-
 quior. s. hic finif lex. s. fi. i. fi.
 iuxta ea que dixi. s. i. q. xij. itē
 qz maiorē prātē hz dñs i seruū
 qđ dñs feudi not. s. qb. mo. feu.
 amit. in princi. glo. prima i fi.
 Quod patet quia dominus in
 seruum quasi potestate habet
 vite necisq; ip̄sus insti. de ijs
 qui sunt sui vel alie. iur. s. i. C.

de emēda. seruo. l. vna. ꝛ. l. locū
 s. j. ff. de vsufruc. l. quid ergo.
 s. si heres de leg. j. Item qz ser-
 uus postponit salutē p̄p̄riam
 salutē domini. l. j. s. hoc autem.
 in fi. ff. ad silleya. secus in vas-
 fallo vt dixi. s. q. xvij. Sed in cō-
 trariū facit qz cōtra oēs tene-
 tur vassallus iuuare dñm exce-
 pto dño antiquiore. qui anti-
 quior intelligitur respectu rei
 feudalis vt. d. s. fi. hic finif lex
 et sic cū talis dñs antiquior ra-
 tione feudi excipiat in ceteris
 cōfirmabitur regula. l. cū pre-
 tor in princi. ff. de iudicij. et. l.
 j. de regu. iur. Communiter te-
 nent docto. qđ potius teneat
 iuuare dñm seruitutis quā do-
 minū feudi. hoc sequit̄ Joā.
 blanchi. in tit. de forma fidelit.
 s. cōsuevit queri ver. similiter
 pōt notari qđ ꝛc. et in titu. de
 causis p̄pter q̄s vassal. excusa.
 s. itē seru? vas. et credo qđ ista
 pars sit verior et ratio potissi-
 ma est. quia cuz dñs feudi scie-
 bat ipsum seruū videf ipsum
 infeudasse saluo iure seruitutis
 et cum qualitate ꝛ conditione
 ipsius serui ac status arg. l. p. le-
 nus. s. equitij. ff. de vsu. ꝛ habi.
 cum conco. dant ijs ibidē not.
 ¶ Undecima causa est fm eun-
 dem Joā. qđ excusat vassallū
 si non adiuuat dñm contra pa-
 tronum suū vt qz vassallū est li-
 bertus infeudatus p̄ dñm scie-
 tem eius conditionem quia si
 offenderet patronuz pl? dam-
 ni incurreret: quia redigeret

in seruitutes quod valde time-
tur. C. de obsequijs patro. p̄sta-
ri. l. si manumissor et de libe.
et eoz liber. l. ij. et. ff. qđ met^o
causa. l. isti quidem. §. iij. Item
alia rōne qz dñs feudi eū inue-
stit sc̄ies illius conditionem
fuit dixi. §. p̄ime. ¶ Quode-
cima cā excusationis vassalli ē
si dñs dño non seruiat contra
p̄ncipem vel dñm vniuersa-
lem patrie vel contra patriam
de quo dictū est. §. in. xiiij. r. xv
r. xvj. qđnib^o vbi videre potes
¶ Tertiadecima causa est si
vassall^o dñm nō iuuat de iniu-
sta guerra qđ itellige si scit in-
iustam esse guerrā et est certū
qđ sit iniusta. et poscatur au-
xilium ad offendēdū iuxta tit.
hic finitur lex in princ. de quo
plenius dictus est. §. in. p. r. xij.
q̄stionibus. ¶ Quartadecima
cā est ex qua excusatur vassal-
lus si petat seruitiū qđ fieri nō
possit nō tñ honeste vel qz fa-
ctum ledit pietates vel estima-
tionem vel inducat turpitudi-
nem. vel alias p̄ bonos mores.
vt pbatur his iuribus. ff. de
ope. liberto. l. hec demum: r. l.
sicut patronus in fi. et. l. eius r
ff. de iure dotiū. l. auus neptis
§. j. et de cōdi. institu. l. filius r
l. conditiones que p̄. r. ad tre-
bel. l. facta. §. si sub conditiōe
in princ. ¶ Decimaquinta cā
est si vassall^o impignorauerit
dño feudū qz cū dñs recipiat
fruct^o. nec eos cōputet in for-
tem illo interim est vassall^o im-

munis. vt in. c. j. extra de feud.
qđ est intelligendū in feudo ec-
clesie cui fit pignozatio. secus
est dicēdū in feudo alio qđ tñc
fruct^o cōputarent in fortem
als esset vsura vt. c. j. et. c. con-
q̄st^o. et de vsu. et sic est cas^o spe-
cialis in ecclia vt receptio fru-
ctiū non reputet vsura r ali^o
casus in cap. salubriter eo. tit.
Sunt etiā alij qui notant per
glo. et doc. in dicto. c. cōquest^o.
Credo tñ qđ etiam in alio feu-
do quā ecclesie interim qđ do-
minus recipit fruct^o. sed post
ea cōputet in fortem sic excu-
satur vassall^o a seruitio per di-
ctū. c. j. de feud. ¶ Quero vlti-
mus iuxta terminos huius. §.
firmiter si vassallus nō vadat
personaliter vel alium mittat
aut mediū redditū nō admi-
nistret amittit feudū. an ipso
iure an per sententiā et breui-
ter dic qđ ipso iure. cū hic dica-
tur in littera amittat r domi-
nus feudi illud in vsus suos re-
digēdi modis omnib^o habeat
facultatem r. licz em̄ vtat ver-
bo futuri t̄pis amittat. tñ sub-
iūgīf modis omnib^o illud re-
digendi r. qđ videt hoc ope-
rari. qz als non diceretur mo-
dis omnib^o si solū p̄ sententiā
amitteret. Item probat p. §.
fi. §. ti. j. vbi videt illud redigē-
di liberam habeat facultates
r. verbū liberā hoc importat
sicut plene dixi r per iura que
ibi allegavi. §. §. pena. in. ix. et
xij. questionib^o p̄ime partis

36
Nota
istō qz
quoti-
dianū

que hic non repeto causa bre-
uitatis et h̄ ipso iure commit-
tatur tamē necessaria erit sen-
tentia declaratoria vt etiā ibi
dixi quod prodest ad formatio-
nē libelli et dic vt ibi, et dicit
iurib⁹ et q̄omb⁹ et c. i. xviii. q. que-
ro qd extra terminos hui⁹. s.
in alijs casib⁹ qñ vassallus te-
netur seruire et auxiliari alte-
ri dño q̄ imperatori vel regi.
et als q̄ in generali expeditio-
ne vel in suscipiēda coronat̄.
dic qd admittat per sententiā
cum text⁹ loquatur generali-
ter et communiter p verba fu-
turi tēporis per. c. j. s. de feud.
sine cul. nō amit. et pea que di-
xi. s. in. s. pena in. ix. et. xi. quest.
27 vbi vide. ¶ Quero iuxta ter-
minos hui⁹. s. an dñs tale feu-
dum commissum possit ppria
autoritate occupare. videf qd
sic. p hunc tex. cū dicit modis
omnib⁹ habeat facultatē et.
in cōtrariū videf quia ideo iu-
dicialis rigor iuris que publi-
ci tutela in medio est constitu-
ta. ne quisq̄ sibi ipsi permitte-
re valeat vltionē. l. nullus. C. d̄
iudeis vnde ante aduentus iu-
dicialis arbitri nō h̄ aliquid
facere. l. si quis in tantam. C.
vnde vi. et. l. estat. ff. qd met⁹
causa spec. hoc tenet in titu. de
feudis. s. qm̄ ver. xvij. querif.
sed non firmat pedem. Reue-
rendus dñs genitor meus do-
minus pontius raynaudi in-
ter consilia sua scripsit in q̄sti.
lxxvij. allegando in personam

domini. Buillermi de baucio.
habētis terrā in principatu au-
rayce. qd dñs possit ppria au-
toritate occupare terrā sibi cō-
missam ipso iure p textū. istuz
cum dicit modis omnibus et.
Hās alias non diceret modis
omnib⁹ si haberet petere p iu-
dicem quod maxime itelligit
terminis illius nepocij qd tūc
agebat de quodā castro existē-
ti in illo principatu vbi habet
de vsu et obseruantia qd domi-
ni capiunt ppria autoritate
feuda commissa. Et respondet
ad clementinam pastozialis. de
re iudi. vbi per sententiā sit
priuatio feudi: vt eo. ti. lib. vj.
c. ad apostolice. vbi dicit ibi sen-
tentia liter priuamus et. quod
ibi loquitur in fellonia et cul-
pa que cōmittit in faciēdo. se-
cus si in nō faciēdo. ¶ Credo
qd prefatus dñs meus ad hoc
se inclinauit ppter vsu illi⁹
principat⁹. Sed quicqd sit pu-
tarem esse tutius et securi⁹ spe-
ctare sententiā declaratorias
quāuis precedēs dicti videat
apte fundari p hūc tex. modis
oib⁹ habeat facultatē et. et p
s. fi. ti. j. vbi dicit dicat libera⁹
facultatē et. et sic lex dat hanc
ptatē. s̄ sit sibi licitū sic. C. qñ
lice. sine iudi. se vindi. l. j. et. ij.
pro quo etiā qz hoc pōt cōcede-
re homo. vt. l. iij. C. de pigno. s̄
et lex. vt. l. nō impossibile. ff. de
pac. et quod notatur. C. de de-
curi. super rubrica lib. x. quod
forte limitandum est nisi i illa

occupatiōe esset resistētia. iux̄ nota. per glo. r̄ Jac. de butrio. r̄ Bartolum in dicta. l. iij. de pi gno. licet in b̄ s̄ facere videāf allegate. ll. j. r̄. ij. qñ lice. sine iudi. r̄. c. vbi permittit inuadendū r̄ etiā vlciscenduz r̄. sed loquitur in casibus suis in odiaz illozum latronū r̄ depopulatozum agrozum. preterea text⁹ istius. s̄. loquitur ēt in suo casu spāli. ¶ Quero vlteri⁹ iux̄ terminos istius. s̄. an in apertiōe feudi amittāf agnati vassalli. r̄ preferāf dño sicut als admituntur vt. s̄. si de feu. vtro. fue. c. vno. et per quos fiat inuesti. s̄. sed et res. cum concor. glo. in s̄. fi. super ti. primo. glo. finali. tenet qđ repellāf agnati. qđ sequitur ibidem Jaco. r̄ etiam caprioli. r̄ est rō scđm glo. quia hoc iuuamen p̄cernit personā imperatoris vel regis et vtilitatem publicā ipsiusq; concepitum si non prebeatur dum legitime vocatur. r̄ h̄c specialr̄ prouidet ad dñm modis omnibus reddere r̄. c. et ista sufficiāt quo ad materiā huius. s̄. veniamus r̄ descendamus ad. s̄. sequentem.

Preterea du

catus. Iste. s̄. bz. iij. dicta r̄ p̄ b̄ bz quatuor partes. ¶ In prima tractat de diuisione feudi. In secunda de prestatione fi

delitatis qñ sunt plures vassalli vnius feudi. In tertia quando sunt plures dñi vni⁹ feudi an cogatur vassall⁹ omnes cognoscere. In quarta an possit feudum ad alium traufferre. Secunda ibi ita vt. Tertia ibi ita tñ. Quarta ibi nec dñs. Et i effectul⁹ dicit qđ feuda ducatus marchie r̄ comitat⁹ sunt indiuisibilia. Alia aut feuda diuidi possunt. r̄ plures vassalli habentes feudū pro diuiso vl⁹ pro indiuiso debēt omnes prestare fidelitatem r̄ quod vassallus nō cogitur plures recognoscere dños pro vno feudo. Itē dominus feudi sine vassallozū voluntate ad alium transferre nō pōt. h. d. Expone litterā Comitāt⁹ r̄ c. que sunt et vnde dicant ista feuda. vide. s̄. quis di. dux. ca. vno. r̄ de his feudis habes in pluribus partibus hui⁹ libri. s̄. de his qui. feu. da. po. s̄. marchio. r̄ de feudo marchie. c. j. in prin. et de alie. feu. s̄. fi. Si consortes. i. socij r̄ conuassalli illius feudi. voluerunt attēde ad hoc verbū quod proderit ad ea que infra dicentur Diuiditur ēt per regiōes siue ptes. vt ptz. j. i. ij. parte. ita vt de hoc vocabulo satis dixi supra in principio huius constitutionis. in tertio oppo. Oēs pondera hoc verbum oēs pp̄ illa que. j. dicentur. habes concordantiā. s̄. s̄. de feu. vtro. fue. cap. omnes in prin. Non cōpelatur. nota. bene. Ad aliuz trās

ferat. concoz. s. d. l. corra. cap. ij. s. ex eadē. j. rñ. quod dictum huius. s. collige pro notabili. Et q: hic sunt ptes quattuor. ⁊ in qualibet diuersa materia. ideo expediā quamlibet partem per se. Venio ergo ad primam partem in qua dicit diuidi exceptis illis tribus noiat hic. Opponit ptra hoc de. l. cōmuni diui. ff. cōi diui in priuci. vbi fund⁹ vectigalis siue emphyteotecarius non diuiditur in partes sed dum taxat venit in diuisione per adiudicationes dicunt quidā fatēdo Prius. vt feudū non diuidatur per partes: sed per adiudicationē oliz ⁊ hodie. ⁊ sic ēt intelligunt. c. omnes. si de feu. cōtro. fue. S; cōtra est iste tex. in secūda parte cum dicit qui ptes feudi habent ⁊c. ⁊ sic loquitur de diuisione reali per ptes. vnde alij dixerunt qđ olim feudum non poterat diuidi nisi p adiudicationem. hodie sic vt hic. S; in eo quod dicunt olim est contra in dicto cap. omnes vbi ponitur verbum maxime dicendo maxime si indiuisus habent ⁊c. p̄supponit ergo diuidi etiā olim per regiones ⁊ partes. s; glo. in dicto cap. omnes in pn. magne glo. intelligit illud maxime poni expositiue ⁊ sic videtur stare cum prima precedenti solutione. ⁊ ita etiā resident in hoc ibi Jac. ⁊ cap. io. sed cōtra eos ē casus expressus qđ ēt oli diuidebat feu. p regiones

s. qui. mo. feu. a. s. itē si fuerint Itē restringere illud aduerbiū maxime ēt destruere lras illi? c. omnes. dic ergo qđ olim ⁊ hodie pōt ⁊ poterat feudū diuidi ēt per regiōes. sed hodie falsit hic in istis feudis hic spālitē nominatis. non ob. l. cōi diuidādo in prin. s. all. quia loqđ in re vectigali vel emphyteotaria. secus in feudo ⁊ rō diuersitatis pōt ēē scōm docto. q: i vectigali vel emphyteosi si fieret diuisio per regiones eēt p̄iudicium dño propter pensionē ⁊ laudimij p̄stationem particulariter ⁊ diuisim p̄stādas ar. l. ij. ff. familie hercis. s; i de feudo nō ē illud p̄iudicium i quo atē dīf illud p̄sonale fuitis ⁊ sit melior: p̄ditio dñi. q: oēs iurāt fidelitatē vt hic. ⁊ ita loco vni? h; plures. ¶ Quero qđ rō quae feuda ista b spālitē noiatā nō diuidant. dic fm doc. q rō ē. qz ista feuda sunt magna. in qb? est maius piculū. iō cauti? p̄uidendū. vt. l. j. s. s; ⁊ si qs. ff. d. carbo. edic. vñ si diuideret pp multitudinem partū ad nibis lū redigeret ⁊ reduceretur. in aucten. de triē. ⁊ semis. s. j. coll. ij. ar. s. alle. l. fam. herciscus ⁊ dicta. l. communi diui. sed in alijs feudis cum sint modica: de diuisione non curatur. arg. ff. commo. l. in rebus. s. penul. in auten. de iudicijs. s. ne aut. collatione. vj. et lege scio. ff. de integrum restitū. Potest etiā addi alia ratio. quia ista tria

feuda etiā sunt nominata. et si diuiderentur nomen pderent secus in alijs feudis in nominata. arg. dicto: in iurii. et amisso noie carerent fructu. l. defensores nihil. C. de defen. ciuita. et. l. a nullo. de ferijs. Item pōt alia dari rō. qz ista tria feuda sunt dignitates: et dignitates sunt indiuisibiles. c. maiorib? extra de preben. no. in. ca. licet extra de voto et voti redē. et ēt hoc notatur per Jo. fa. C. de fideius. de fideico. aut hoc amplius super verbo naturale.

2 **Quero** quid de principatu vicecomitatu dalphinatu. v. l. baronia. pūt dici idem quod non sint feuda diuisibilia cum in eis sit eadem rō. tñ qz per diuisionē amichilaret: tñ qz perderent nomen: tum qz sunt dignitates. et de istis facta fuisset hic mentio: si tunc fuissent in vsu.

3 **Quero** quid d regno an possit diuidi. dic qd non per predictas rationes. et notat per bernardū in dicto cap. licet. extra de voto et. voti redemp. glo. dicit hic. et de testamen. c. si heredes. vbi etiam no. per eundem

in istis dignitatibus indiuisibilibus non ē locū detractio ni legitime. no. etias per Be. iac. ti. de arbo. regni. circa p. i. **Quero** quid de iudicatu ex quo illud feu. tenēs dicitur iudex. sicut est in sardinia. d quo tractat in cap. si diligenti. extra de rescrip. Respondeo idem per rationes pdictas in prima qstio

ne et sequenti. et breuiter idem dicendum est in alijs feudis q reperirctur nominata et esse dignitates eisdē rōnib?. **Quero** vassallus habēs feudū indiuisibile. vt regnuz. ducatiū aut simile decedit pluribus liberis relictis. an ad omnes liberos vel ad vnuz deuoluat. et dic quod ad omnes deuoluit equaliter de iure isto. vt. s. de his q feu. da. pos. s. et qz in fi. et de success. feu. in p. i. sed hodie ex vsu in pluribus partib? solet solū succedere pmo genit?. vt dixi s. in p. in. huius constitutionis in. v. distinctione. **Quero** pre supposita hac consuetudine qz primo genitus succedit descendit vassallus habens feudum habens indiuisibile relictis filio secundo genitor nepote ex primo genito predefuncto. qz isto: n̄ succedit et preferet i hoc feudo videt qz filius secundo genitus. qz non debet eē melior conditio nepotum qz filioz. l. si viua. C. de bonis mater. et qz ille secundo genitus est proximior cum tempore mortis nullus eum precedat. l. ij. s. hereditas. ff. de suis. et l. here. et in illo tempore dicitur et habet pro primo genito. et hoc sequitur Linus in dicta. l. si viua. s. allega. de bonis. mater. C. et dominus meus. dominus Joane. de aramone. in sua repetitione. l. pactum. C. de colli. in vlti. questione. In contrarium facit qz iste nepos quo ad successionem representat

representat psonā sui patris. et in locum eius succedit tā de iure civili vt isti. de here. que. ab intesta. deferūt. §. cū filius. et et in auten. eo. ti. §. i. col. ix. quā de iure isto. vt. s. de succes. feu. in p. in. et de gradi. succes. i. feu. in p. i. sed si viueret pater isti nepotis cōcluderet scōdo genitum igit preferatur nepos. et istam tenet Jo. fabri. in dicto §. cum filius. audio qd idem tenet Joan. and. in additionibus suis super speculo. titu. de feu. Ista questio fuit als inter regem Robertū q fuit scōdo genitus Karoli scōi regis cicilie et regē vnguarie. qui fuit filius Karoli martelli p̄mogeniti predicti Karoli secundi predefuncti. ¶ Quero iuxta p̄dicta pone qd habens regnum vel ducatum aut simile dignitatē de scedit. relict. filio nato añ acq̄sitionē regni et filio nato post. quis preferatur i successione et videt primo quod preferatur natus post acq̄sitionē dignitatis q; natus añ non censet nec dici potest filius regis vel ducis vt. l. senator. C. de dignita. lib. xij. no. per glo. in. l. imperialis §. bis illud. C. de nuptijs. facit l. penul. et fina. C. de decurio. li. x. Secundo videt ecōtra quod preferatur antenatus cū tempore mortis reperiat primogenitum. l. ij. §. hereditas. ff. de suis et legi. heredi. et post mortē successio cōpetit vt. ff. de colla. bono. u. l. §. si impuberi. et p̄ro b

optime facit. l. senatores filii. ultimo rñ. ff. de sena. et. l. ij. §. in filijs. ff. de decurio. et. l. motis. §. parentes. §. sed vtrum. de penis. breuiter dicunt quidam q antenatus non succedat. s; post natus ita vult glo. in dicta. l. imperialis. §. bis illud. alle. et Jo. fa. de bel. visu. ibidē et et Jo. fa. ibidē videt sentire idem §. y. etiā hoc sequitur ibidem. Alij tenent q primogenitus anteferatur et preferat. per iura p̄ hac parte. s. all. et hoc sequatur De. iaco. ti. de succe. regni circa mediū. secunde colūne et dñs egidius saneri. in di. §. bis illud. Aduerte q contra facit q; natus añ sit filius talis sui patris vt priuati. nō tamē talis vt regis per no. i dicto. §. bis illud. vñ Sui. de eug. put reperitur in suis scripturis in alle. l. senator. de dignita. nota biliter super hoc distinguit q aut pater factus est rex s; ordinem naturalis successions vt quia erat de illa stirpe regia aut est factus rex ex accidenti vt ex electiōe. vel als cum non sup̄esset aliquis de illa stirpe primo casuañ natus preferat vt primogenitus q; l; tēpore acquisitionis regni tantea esset iam natus: et antea non posset dici filius regis. erat tñ nepos vel pronepos: vel consanguineus regis. et talis cui erat implicatus status regalis. et ad regnum spem habebat. Et sic intelligatur scōdo opi. p̄cedens

pro quo. ff. de senato. l. emaci-
 patum. §. fi. et ar. qui. potio. in
 pig. habeant. l. potioz. ij. rñ. fa-
 cit lex cōis. de libe. et posth. l. in
 suis. Scđo casu pferat natus
 post acquisitionē dignitatis cū
 filio ante acquisitionē nō erat
 status regalis implicitus. nec
 habebat aliquā spē ad regnū
 vt dicta. l. senatoz. et quod not.
 in dicto. §. bis illud. Et ita pri-
 ma opinio p supradicta opti-
 net. Quemadmodum als de
 hac materia scripsi i repetitio-
 ne quā feci de. l. nobiliores no-
 tabilibz. C. de cōmer. et merca.
¶ Quero vlteri? §z gl. fi hui?
 §. in fi. dictū est. s. in. v. q. quod
 in feudo est equalis successio li-
 bero: nō pone qđ vassallu? dece-
 dit relictis duobz liberis quo-
 rum vn? est vtilis ad seruiēdū
 alter inutilis. an ambo succe-
 dāt vel vtilis tantū. glo. predi-
 cta non determinat sed remit-
 tit ad titu. s. an mutus vel alif
 imperfect? c. vno. Jaco. arg.
 pro et d. vnde videt qđ vtilis
 tm succedat. qz hec sunt tantū
 paria quē nō esse vel inutilē eē
 ff. qđ cuiusqz vniuersita nomi-
 ne. l. i. §. quibz. cū concor. sicut
 ēt est in tutela in qua non ad-
 mittit nisi solū habilis. ff. de le-
 gi. tutela. l. i. §. interdum. et. §. si
 apud hostes. et. l. iij. §. nō tm. sic
 in bonozū pos. ff. de cōtra. ta-
 bu. l. i. §. pe. et fi. et insti. de succe.
 liber. §. sed nostra. In Triuz vř
 qz inter psonas nō est discretio
 nec acceptatio in autē. de mo-

na. §. hic aut nobis. Nec in suc-
 cedendo patri. C. fami. hercis. **Mo. qđ**
 l. inter filios. et in autē. de nup. iter ip-
 §. penul. C. de liberis. pterer. l. sonas
 maximū vitium finaliter dicit nō ēdi
 Jac. pđ fm opi. **Oberti et Bes-**
 rardi posita in textu dicti cap. nec ac-
 vnici an mut? vel aliter imper-
 fec. j. ibi approbat cōiter p do-
 tio
 cto. etiā talis inutilis succedet
 qz oēs liberi si essent ēt iutiles
 succederent scđm illā opi. mul-
 tofortius si aliter eēt inutilis.
 vt quod iuris ē de toto quo ad
 totū. idē de parte quo ad par-
 tem. l. qui scit. ff. de vsu. et. l. que
 de tota. de rei ven. que opi. lo-
 quif in feudo antiquo siue pa-
 terno. vt dicit littera in dicto
 cap. vnico. In nouo aut aliter
 eēt sic loquitur. §. mut?. s. epm
 vel abbatē. vnde dicūt Jaco. et
 cap. rio. sic distinguendo. aut ē
 mut? a natura. et feudū quod-
 cunqz retinere pōt paternū §z
 predictā opi. nouū qz imputet
 domino qui sic euz inuestiuit.
 nō. n. debet d. iusi factum veni-
 re. l. post mortē. ff. de adoptio.
 et. l. si ab eo. C. de libe. cā aut ē
 mut? ba accidenti et paternuz
 retinet qz habet a genere. sed
 nouū nō si post acquisitionē effi-
 ciatur mutus quia si tempore
 acquisitionis factus esset mu-
 tus idez iuris esset. sicut si fuis-
 set mut? a natura.
¶ Quero reddeūdo ad primā
 materiam an in diuisione feu-
 di diuisibilis requiratur cōsen-
 sus domini videt quod sic qz

Diuifio vicem emptionis opti-
 net. C. communia vtriusq; iu-
 di. l. j. s; emptio ⁊ venditio phi-
 bentur sine domini licentia. vt
 s. eo s. habito igitur ⁊c. Sed
 tu die cōtra s; Buil. de cug. s.
 de aliena. feu. s. penulti. quod
 possit fieri sine permissu v; lice-
 tia domini ⁊ quod sufficiat vo-
 luntas cōsō: tū siue vassallo: r; ⁊
 vt hic ⁊ in tex. ibi si p; sortes vo-
 luerint ⁊c. ⁊ probat q; in dicto
 s. habito. s. cap. p;hibetur alic-
 natio generaliter sine pmissu
 dñi. hic vero permittitur i suo
 casu igit ⁊c. p; hoc facit. C. ad. l.
 fama; de plagi. l. in fuga. ⁊ de
 predi. minorū. l. pe. ⁊ de litigio.
 l. fi. in fi. quod intelligitur nisi
 dominus esset vnus de consor-
 tibus. vt infra de votis feudo.
 s. itē sciendum: als autem pōt
 fieri sine permissu domini. et
 idem in re emphyteotecaria ⁊
 probatur q; alienatio que fit
 per diuisionem est necessaria
 cū als non possit recedi a com-
 munionē. l. alienationis. ff. fa-
 mi. heredit. ⁊ q; ista diuifio de-
 scendit ex vetustiore causa ar.
 l. ex hoc edicto. s. fi. ff. de alie.
 iudi. nu. cā fac. ⁊ q; nōn requi-
 ritur cōsensu domini nisi pro-
 pter ius retentionis q; in alijs
 p; scribis a venditione non h; ⁊
 locum. de quo tetigi in. s. habi-
 to. s. ⁊. s. in. s. preterea si quis
 in feudatus. in. xx. q. notatur
 in spe. cri. de locato. nu. ne ali-
 qua. versi. cxxv. ⁊ per De. iac.

titu. de actiōe. in rem que. cō-
 pe. pro re emphyteo. s. et est no-
 tandum. ¶ Quero an pro diui-
 sione feudalis debeat laudi-
 mium siue tresenū. ⁊ presuppo-
 no quod licet plures oppinen-
 tur in materia feudali non eē
 locum laudimio. tamen alij te-
 nent contra ⁊ hoc de facto vsi-
 tatur vt plene dixi. s. in. s. pre-
 terea si quis in feudat? in. xix.
 questione. An igit attentio viu
 hodierno debeat tresenum
 dediuisiōe sicut solet queri in
 contractu emphyteotico. vt in
 vtroq; hodie sit idem ius ⁊ vo-
 lunt aliqui quod sic cū in diui-
 sione fiat alienatio hinc inde
 cum quilibet diuidens in par-
 te sibi obuiente habeat par-
 tem iure proprio. ⁊ partem iu-
 re socij. ⁊ sic quo ad partē socij
 videtur alienatio. Et quod eē
 requiri debeat dominus pro
 inuestitura. igitur pro labore
 debetur laudimium. argumē.
 l. finali. s. et ne auaritia. C. de
 iure emphyteotico. non tamē
 deberi integrum laudimium.
 sed dimidium: tertiu: vel quar-
 tum ⁊c. iuxta quotam aliena-
 tionis. et iux estimatiōes illi?
 vt ibidem habetur in textu et
 glosa licet enim non inuenia-
 tur expressum laudimium di-
 midium tamen quia de parte
 obuiente ex diuisione medie-
 tas tñ alienat iō facta relatio-
 ne a totus pp medietatē q; alie-
 nat dimidiū lau. ppellat ⁊ sic

Lau-
 dimiū
 habe-
 ant ei
 uifioe
 cāfeu.

Ho. p
est filis
pmu
tatiōi
imo ē
pprie
pmu
tatio.

debetur laudimium sibi partem
que obuenit socio quam non possi
debat. sed alter socius et hanc
partem secutus est reuerendus
dominus meus pater inter sua consi
lia. q. lxxij. pro quo quia diuisio
est similis emptioni. ut dixi
in. q. precedenti. ¶ Item quia di
uisio filis est permutatiōi. imo
est proprie permutatio. not. in. l.
j. C. communia. vtriusque iudicis. et
probatur in. l. cum pater. §. here
ditate. ff. de leg. ij. et de pmu
tatiōe datur laudimium. de quo
dixi. §. §. habito. in. xl. q. primi
notabilis etc. ¶ Alii dixerunt
nullum laudimium deberi. nec in
tegrum. nec dimidium vel aliter
particulare quia cum res est com
munis aliquibus pro indiuiso
nullus in parte socii sibi accres
cente noua traditio indiget
nec opus est aliquo nouo actu
ut. ff. de here. insti. l. liber homo
§. ticius ex semisse. et de acq. re.
heredi. l. si tu ex parte primo
respō. et de bonorū poss. l. si cum
patro. primo respō. et sic non fore
necesse fieri in missionē in pos
sitionē. pro quo quia magis an
tiquum ius videtur retineri quam
de nouo acquiri argu. ff. de rei
vendi. l. ex diuerso. §. j. et de ac
quirē. rerū domi. l. adhec. §. cum
quis in fi. Et istam partem tenuit
Buil. de cug. et Bar. post eum
in. l. et ideo. ff. de condi. fur. et in
l. qui rome. §. duo fratres. ff. de
pbo. oblig. Et intelligunt gene
raliter de quacūque diuisione si
ue fiat per heredes suos. siue

inter extraneos siue inter so
cios rerū communium. p. l. fi. in fi.
C. de litigio. facit. l. in fuga. ad
l. famas. de plagia. facit. l. p. di
uersas. C. mada. put loquitur
de cessione que fit inter cohe
redes et socios cum diuidunt.
¶ Non obstat premisis quod diuisio
habet vim emptionis et est quedam
permutatio quia illud verum quo
ad prescriptionem et euictionem
et alios effectus non quo ad on
subeundi vel penam incurren
dam. in autē. de litigio. §. j. ibi
non debet alienatio intelligi ea
rum rerū inter coheredes di
uisio etc. coll. vij. si ergo non est
alienatio respectu alicuius pe
ne incurrende. nec est necessa
ria inuestitura cum possessiones
ante adepti fuissent igitur non
est locus laudimio: propter quod
non obstat. l. cum heredes in pn.
ff. de acq. posses. ¶ Nec obstat. p. di
ctis. l. cum diuidendo. in pn. ff.
comuni diui. q. dicitur dixi. §. in
prima oppo. ¶ Quid dicitur
in predictis dubitandum est. quia
predictus Buil. de cug. videtur
sibi contrariū alibi ut scripsi. §.
in. §. preterea si quis infeudat.
in. v. q. tamē multoties vidi in
diuisionibus solui laudimium iux
quotam partem que vincit trans
fertur. ¶ Etiam ad secundam
partem huius. §. ibi in h. ita ut do
minus etc. vbi habes quod omnes co
sortes feudi diuisi vel diuidendi
debent prestare fidelitatem. i. sacra
mentum fidelitatis sicut dicitur. §. quod
prece. debe. etc. vno. in fine. et

ad hunc ꝑ si. concordat. s. si de feu. cōtro. sue. c. oēs. ¶ Quero ꝑ huius declaratiōe an quilibet istoz consorti teneat prestare istud iuramentū et videt qđ nō. qz hic ponit istud signū vniuersale oēs in plurali et sic ponit collectiue. not. per bar. in. l. nuchis. ff. de iure fisci. plenius ꝑ eundem in. l. hoc articulo qđ ff. de here. insti. vbi tractat de noibus collectiuis et distributiuis. et ꝑ hoc vult dicere tex. qđ oēs siml' teneant prestare fidelitatem. ita quod nō quilibet ꝑ quo bene faciūt iura. vt. l. si quis in fundi vocabulo. §. si. ff. de leg. ꝑmo. et. l. si pluribus heredibz. in ꝑri. de leg. ij. et. l. ij. de ꝑetoz. hys stipu. et. l. d. pupillo. §. si plurium. de ope. noui nūci. et. l. stipulatio. §. qđ situm. eo. ti. Et quo sequit ꝑ nō sufficiat vnū prestare fidelitatem nisi noie omniū hoc faceret de cōsensu et volūtate oim illoꝝ vt dicto. §. questū. et. l. cum filio. §. si. ff. de curato. furio. et. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de edendo cū si. Et hanc partē tenuerūt quidā et ꝑ hoc quia oēs isti cōsortes maxime succedētes vassallo representāt personam vni? qz cum plures ꝑsone in locū vnius succedunt ꝑ vna persona reputant et habent de cōditio. et demon. l. cuz fundus in si. notat in. c. omnes. s. si de feud. contro. sue. c. j. in ꝑncip. glo. facit ad hoc insti. de hered. que ab intesta. §. et qz

placuit. cum suis concordant. In cōtrariuz videt qđ omnes singuli siue quilibet debeat prestare fidelitatem. et qđ istud signum ponat distributiue saltem in nro casu ꝑobatur quia ius vassalloꝝ et prestatio fidelitatis sunt indiuidua notatur ꝑ glo. in dicto. c. oēs in solutio. ne q̄stionis. Idem notat in. l. si cuius. §. sed si plures. ff. de vsufu. ad instar iurꝝ patronatus in libertis. l. carmelia ꝑia. de iure patro. sed q̄ indiuidua sunt debent insolidum. l. ij. §. si. ff. de verb. oblig. de seruitu. l. vie. et de seruitu. rusti. ꝑedio. l. si vnus ex socijs. et. l. fi. de sui. lega. cum similibz. et istā partē alios tenere dixit. Quid dicens dum Jo. blanchi mouet hanc questionē in summa sua titu. d. sacra. fideli. §. itez dubitari cōsuevit. Recitans opiniones et inter ceteras ponit hāc quod aut feudū est diuisum aut non. Primo casu qz illi plures consortes reputant nō vnam ꝑsonam sed plures id quilibet tenent maxime cū istud ius sit indiuiduū vt dixi vt iuribz ꝑ secunda parte allegatis. intelligendo sane si sit diuisum ꝑ regiones quia si esset diuisus ꝑ regiones quia si esset diuisum ꝑ ad iudicationem nō est dubium quod ille solꝝ cui est ad iudicatus seu ad iudicatum teneretur iurare. casus est in dicto cap. omnes in fine. Secundo casu reputant vna ꝑso

na. et ideo omnes simul colle-
ctiue teneri. vt iuribus p hac
parte allegatis. tamen dictus
Joan. nō firmat in hoc pedes
dicit tamē quod videt expres-
se cautum in hoc. §. vt omnes
iurent quasi velit dicere quod
omnes teneant et singuli: et sic
verbum omnes ponatur colle-
ctiue et distributiue. Nec obst.
dictū Barto. qđ dictio omnes
in plurali ponatur collectiue.
et in singulari distributiue. et c.
quia illud procedit nisi mate-
ria subiecta aliud requireret:
sicut in materia indiuidui vt
hic in qualibet tenet: vt dixi
vel vbi act⁹ explicat p quem-
libet vt oēs homines currunt
ergo quilibet homo currit se-
cus si explicaret simul per oēs
vt omnes isti simul ferūt lapi-
dem vel trabem. vt. l. ita vulne-
ratus. §. si. ff. ad legē acquil. et
qđ notat in. l. si plurib⁹ heredi-
bus. in princi. ff. de leg. ij. Sed
quicquid sit dic colligendo ex
pdict⁹. qđ aut feudū est vni ad
iudicatum. et nō est dubiū qđ il-
le solus tenet. aut diuisum est
per partes inter plures et non
est. qđ quilibet tenetur p̄stare
iuramentum. sed illud erit tā-
tum quantum erit vnus solus
iurans cum sit indiuisibile: vt
dixi. aut est indiuisum et sic cō-
mune. et tunc in hoc sunt opi.
vt vidisti in hoc tamē credere
forte verius esse vt singuli te-
neantur p̄pter ius indiuiduū
quod vult iste tex. facit cap. j.

de iure patrona. extra tamen
p̄pter difficultatem euitandā
prestandi per oēs huiusmo-
di iuramentū poterit eligi vn⁹
ex eis per oēs cum mādato ad
prestādum iuramentum p om-
nibus et singulis cum ista pos-
sint per p̄curatorem expediri
sicut dixi. s. in. §. si quis in feu-
datus in. r. quarta. §. sed vtruz
ipse supra p quos fiat inuesti-
et arg. l. plerūq. ff. de iure do.
pro quo. l. si familie. j. ff. fami-
herciscun. ¶ Quero quis est ef-
fectus. an fidelitas prestet si-
mul per oēs collectiue vel per
singulos distributiue. Respō-
deo est effectus quia si per om-
nes collectiue tūc est vnuz ius
vassallicum: si per singulos
essent plura iura cum quilibet
teneatur in solidum. vt. l. ij. §.
fina. et. Leadē. §. cato. ff. de v̄b.
obliga. et alijs iuribus allega-
in p̄cedenti. q. in ver. in contra-
rium videtur et c. Ex quo sequi-
tur qđ quilibet tenetur ad oia
que cōtinētur in illis sex capi-
tulis contētis in sacramēto fi-
delitatis de quib⁹ supra cap.
vno. de forma fidei. de quo di-
cet. j. §. si. Ex quo infero etiā
qđ tales plures vassalli vnus
feudi etiam indiuisi tenentur
seruire et auxiliari dño quilibz
in solidum si seruitium sit indi-
uiduum. secus si diuiduū. vt in
prestatiōe reddituum. iuxta
§. firmiter. s. eo. vel si esset pa-
ctionatum vel cōuentionatum
ad certam quātitatem prestā-

dam vel similia. que iura dicuntur hodie caualcate. vt dixi in dicto. §. firmiter. vel si est feudum ad annuam pensionem. iuxta. c. fi. de capi. qui curā vendi. cum ibi nota. sicut sunt hodie feuda pactionata. qz tunc cum tales prestatōes diuisione recipiat. l. ij. §. fi. ff. de vbo. oblig. quilibet tenetur tātum prata sua respectu quote partis feudi. sicut tetigi in simili in dicto. §. firmiter. in. q. xij. et tetigit etiā Joā. blan. in summa quibz mod. feu. amit. §. itē queritur si plures. Et p̄dicta procedunt quādo plures vassalli cōsortes vnius feudi prestant fidelitatē. Sed quid ecōtra quādo sunt plures domini et vnus vassallus dicitur. j. in ver. seq. ita. tamē zc. de materia vero fidelitatis plenius dicitur. j. §. fina. ¶ Quero vniuersitas tenet castriū in feudo dū a quodā domino an singuli teneātur prestare iuramētum fidelitatis. dic qd nō. sed ille q̄ preest vniuersitati vel sc̄indici vel cōsules. nomine vniuersitatis. ff. de cōditio. z demōstra. l. municipibus z maxime qz singuli de vniuersitate non sunt vassalli. sed solum ipsa vniuersitas. ff. quod cuiusqz vniuersi l. ij. Et dic idem ecōtra quod vassallus vniuersitatis non tenetur iurare singulis de vniuersitate. quis nō est vassallus singulorum. ff. de rerum diui.

Lintantum. §. j. et de in ius vocandi. l. sed si hac. §. qui manu mittitur. Ex his infertur qd vassallus cum vendit feudum sufficiat sibi habere licentias et assensum seu habere pmissum vendendi ab his qui preesunt vniuersitati et eius regimini iuxta. §. habito. s. eodem. ¶ Idem etiā quādo agitur de inuestitura petenda: iuxta §. preterea si quis infeudatus s. eod. et tunc peti debeat ab illo qui preest tali vniuersitati zc. Et idem in prestandis seruitijs et auxilijs iuxta. §. firmiter. s. eo. quia non tenetur singulis sed dumtaxat vniuersitati. Infertur etiā quod si vassallus offenderit aliquem de vniuersitate quod propterea non priuetur feudo. qz non videtur vniuersitatem offendisse. Et ecōtra idem dicendum est si aliquis ciuis offendat dominus a quo ciuitas tenet feudum. Ista sequit̄ Joā. blanchi. in summa titulo de sacra. fidelitatis. §. item pone. z titu. quibus mod. feud. amit. §. z hic questio. cum. §. sequenti. ¶ Sed istud vltimum intelligi talis offensio fiat in cōtumeliam domini vel ciuitatis referendo singula singularis. vt breuiter loquar probatur in lege apud laeonem. §. fin. ff. de iniurijs. et ita debet intelligi quod notatur in capit. ad apostolice glo. super verbo

8
Utruz
vniuersitas
neat p̄
stare
poma
gii do
mino.

tertia offēdere eſt de re iudi. li. vi. no. ps hu p bar. in. l. j. §. fi. dicto tit. d in ius. §. iuris. **D**elcēdamus ad tertią partē huius. §. que est ibi. Ita tamē ꝛc. vbi habes qđ vassallus pro vno feudo non copellitur plures habere dños. **O**pponitur qđ imo cōpellat plures habere dominos. vt de p̄hibi. feu. alie. per loth. c. ij. fateoꝝ p̄ diuersis feudis vt ibi. sed non pro vno vt hic. **O**pponitur d. l. si cuius. §. s̄ si plures. ff. de vsufruc. glo. j. huius. §. format cōtrariuz sed non soluit. ꝛ vide retur dicēdū qđ ibi loquitur in vsufructuario qui pōt habere plures proprietarios. hic i vassallo que sunt diuersa ꝛ separata. et separatoriū separata ē rō 9 ff. de calūnia. l. fi. sed tunc ob

Mo. qđ stat p̄ vsufructuarius ꝛ vassallus magnam habent conformitatem vt probatur. s̄. in quibꝫ parata ē mo. feu. a. §. si. ꝛ quod dixi. s̄. i rō ꝛc. principio huius constitutiōis circa euidentia in diffinitio ne feudi. **I**tez qđ adhuc obstat rō dicte legis. vnde dic qđ ibi ab initio erant plures p̄prietarij iō cogit vsufructuarius satis dare omnibus vt ibi sed hic ex postfacto superuenerūt plures domini. vt qđ priorū dominos successerunt plures iō vassallus non cōpellit plures habere dominos. rō ne ex p̄sona heredum vel successorū immutetur conditio obligationum. l. ij. ff. de verbo obli. ꝛ ne i plures distinguat qđ cum vno p̄xit

vt. l. iij. ff. de exercito. sed si ab initio habuit plures dños bene cōpelleret vassallꝫ illos oēs recognoscere verbi gr̄a. quia plures dederunt. sibi castrum in feudū. ꝛ idē si ab initio non erat nisi vnꝫ dñs ꝛ post deuenit dominū ad plures et illos vassallus agnouit. qđ sibi impu tetur. nā quod ab initio est voluntariū ꝛc. l. sicut. de actio. et obligat. cū sit. Refert ergo an ab initio erant plures domini et tenēt omnes agnoscere aut fuerunt plures ex postfacto ꝛ tūc aut semel agnouit illos ꝛ idē aut nō agnouit. et nō cōpellit nisi vnum agnoscere vt hic.

¶ Quero an vassallus compellatur prestare iuramentū fidelitatis omnibus heredibus domini. glo. mouit istam questionē in alle. l. si cuius. §. s̄ si plures. ff. de vsufruc. ꝛ in alle. ca. oēs. s̄. si de feu. contro. fue. vbi disputauit istā q̄stionem ꝛ sunt ibi argumenta pro ꝛ cōtra. breuiter conclusio est dictarum glo. qđ qđ ius vassalloꝝ ꝛ prestatio iuramenti fidelitatis indiuidua sunt. tenentur singulis iurare sicuti ecōtra singuli heredes vassalli tenent iurare vt i versis. precedenti. ꝛ qđ ibi dixi. et per iura ibi allegata. et hoc de iure communi. **S**ꝫ qđ hodie vassallꝫ nō compellitur p̄ vno feudo plures habere dños. vt hic. iō nō tenebitur iurare nisi vni ex illis heredibꝫ. in hoc refidet glo. in dicto cap. omnes.

et Jaco. et caprio. et sic etiam dicitur intelligi glo. dicti. §. sed si plures. Et istud intellige sane quoniam ex post insurgunt isti plures domini. secus si ab initio. vel si in eos iam consensit vassallus iuxta ea que dixi. §. in scda opi. quia tunc omnibus singulis teneretur iurare. et ex hoc infero. et ex predictis potest inferri quod vassallus tenebitur vni adire duntaxat pro consensu et permisso in alienanda vel petenda investitura. vel per exhibendo seruitio et auxilio cum ille solus habeatur pro domino. Sed quis erit ille de pluribus certe ille qui eligetur.

Quero iuxta predicta quis eliget seu cui dabitur electio dicitur hic glo. quod dabitur electio vassallo. arg. l. plerunq. §. si. ff. de iure do. quod intellige secundum Jaco. quoniam feudi superioritas seu dominium puenit ad plures heredes domini et illud tenent pro diuiso. vel pro diuiso in partes nec actio iter eos ad que spectet ius vassallatitium. ar. l. §. ff. de solutio. Sed si in diuisione est actum vel vni ad iudicatum. tunc illi soli ar. dicti. c. oēs in fi. et ff. familie heredis. l. §. si. cu. §. l. se. et. l. et puero. §. fina. et l. coi diuidendo. ff. coi. diui. multa possent huiusmodi lari circa materia fidelitatis. sed remitto ad ea que dicentur

Quar. j. eo. §. si. Venio ad quartam et tertia post ultimam partem huius. §. que est huius ibi. Ne dominus et. in qua prohibetur dominus ad alium feudum transferri sine voluntate vassallo.

fallorum: conco. §. de. l. corra. c. ij. §. eadē. et quo tpe mi. inuesti. pe. de. c. ij. Opponit. §. tit. j. c. si vero contigerit. sol. abi. speciale quod possit transferre in eccliam vt ibi nota. p. Jaco. de quo dixi. §. in. §. habito i prima oppo. tertij. notabilis prime part. Opponit quod imo possit dominus alienare feudum sine voluntate vassallo. unde opponit. §. de. l. corra. radi. c. ij. §. ex eadē. et. quod medio lani. vbi l. alienare in maiores vel in equalē vel cum generali alienatione curtis. huiusmodi timore dixerunt quidam illi. §. cum suis. corra. corrigi. §. legum correctio est euitanda. nam quicquid specialiter non corrigi legum videtur antiquum regulis esse relictum. l. precipimus in fi. C. de appella. Alij dixerunt illi. §. esse localem cum loquatur de mediolano. sed glo. hic circa. §. si. vel locabis et. huiusmodi reprobat per primam positionem. C. de nouo codi. §. po. in fi. scda. columna vult allegare ibi. §. colligentes. ibi que ad certas personas prescripte et. marie cum agatur de his que iniuris corpe sunt clausa vt ibi nota. et credo quod bene reprobat si bene inspiciat ille. §. ex eadē. quia primo ponit regulam sicut et hic vt dominus non possit feudum sine voluntate vassallo alienare et postea que seruantur mediolanum. limitat regulam scilicet nisi in maiorem vel equalē. vel nisi cu. curia et de illo speciali vsu facit ius commune ibidem. vñ

glo. hic soluendo cōtrarium ⁊ cōcordādo iura iuribus iurta l. vnicā. C. de inoffici. doti. dat varios intellectus ⁊ diuersas limitationes ad textus nostrū primo vt intelligatur quod nō possit transferre in alium scilz minorem vel e contra quod nō possit transferre in alium scilz maiorem scz duriozem vel non possit transferre feudum omnino. sed bene retinendo proprietatem seu directum dominium vel qđ non possit trāsferre specialiter et per se. sed bene cum vniuersitate vt in contrario et sic limitetur tex. noster. Nec mirum quia nō est nouum vt priores leges ad posteriores trabātur. l. nō est nouū. ff. de legi. de quibus singulis limitationibus videamus per ordinem et per questiones.

II **Q**uero an dñs possit transferre feudum in maiorem vel equalem et dicit glo. in principi. quod sic vt dicto. s. ex eadem. et feudum intellige idest proprietatem siue directum dominium. ⁊ per hoc limitat iste text. vt intelligat de translatio in minorem vt non possit fieri sine voluntate vassallorum. quando enim fit translatio in maiorem vel equalē nō leditur vassallus. et hoc verum nisi sit homo priuatus in quem transfertur seu priuate conditionis. l. ij. C. de fundis limitat. lib. xj. et ibi notat. ita dicit hic glo. ⁊ notabiliter i pric.

Dicit etiam glo. in dicta. l. ff. qđ hominibus priuate conditio nis non debet committi castra l. si legatum. s. ff. de ope. publici. et dicitur homo priuatus seu priuate cōditionis. qz plebeius siue rusticus quo vbo vtitur tex. in dicto. s. ex eadē penultimo respōsio. ⁊ s. de pace tenēda. s. si rusticus. ⁊ s. sequenti Potest ergo alienatio fieri in equalem vel maiorem cū fiat melior cōditio vassalli qz omnis gens sub maiori iudice cōstituta maiore sentit. puidentiā in auten. de defen. ciuita. s. audient. coll. ij. facit ad predicta. l. inuitus in princip. ff. de fideicom. liberta. hoc tāgitur per l. yñ. in. l. j. C. de nouatio. Et fm ista inspicitur maiortas vel equalitas respectu domini alienantis. ⁊ istud seruat in prouincia vel etiam potest sumi respectu vassalli vt in minore vassallo non transferat cum tali minori seruire nō deberet. ar. l. hec demum. i fine. et. l. medicus. ⁊. l. patronus qui et. l. nec audiendus. ff. de ope. liber. Et istud vidi in. q. facti. de castro in quo erāt condomini translatō per regem in baronem in quo nō possunt contradicere illi condomini cum fuerit facta translatio in maiorem ipsi maxime cum rex in sua patria non habet maiorem vel equalem. **Q**uero an dominus possit transferre feudum in alium potentiozem.

Ho. qđ
hoib?
puate
pditio
nis nō
dñt cō
mitti
castra

hoc est buriozem ⁊ grauiozem
 et dicit glo. qđ nō. et ita intel-
 ligatur hoc verbū aliū maiorē
 idest magis buriozē ⁊ grauio-
 rem ita dicit glo. in ver. vel di-
 cas qđ ad minorē allegatur in
 argumētū. ff. de alie. iudi. mu-
 tan. cā fac. l. j. ⁊. iij. ⁊. C. ne lice.
 potē. l. j. ⁊ si. interest em̄ vassal-
 li ne in talem durū ⁊ forte ty-
 rannidez trāfferat qz crudeli-
 tas tyrāni solet timeri. l. fulci-
 n. §. qđ sit latitare. ff. ex qb?
 cau. tunc em̄ magis expeditet
 seruire minorū bono ⁊ pacifi-
 co quā tali tyrāno. de quo no-
 tatur per Boā. fab. insti. de as-
 signa. libe. in fi. ¶ Quero po-
 namus qđ dñs nō alienat feu-
 dū. sed ius vassalli nūqd possit
 dicit glo. qđ nō. ⁊ ita intelliga-
 tur ter. ibi nec dñs feudi. i. ius
 vassalli et hoc habetur in h̄si.
 vel dicas quod ad omnes ⁊c.
 ita qđ alias possit alienare si-
 cut quilibet in quoscūqz et suo
 arbitrato. l. dudum. C. de tra-
 ben. emp. et. l. ij. si quis a parē.
 manu. fue. ita dicit glo. Istud
 potest intelligi duobz modis.
 primo vt ius vassalli non possit
 trāfferri. i. vtile dominiū sine
 volūtate ipsius vassalli argu. l.
 id quod nostruz. ff. de reg. iur.
 et tunc cōcord. s. quo tempore
 nu. inuesti. pe. de. c. ij. et d̄ feu.
 ibi viui le. co. c. ij. Et est mate-
 ria. cap. moribus. s. si de feud.
 contro. fue. ⁊ titu. hic pōt esse
 terti⁹ qui succe. te. c. vno. ⁊ tit.
 q̄ succe. ce. c. vno. ⁊ ibi p̄ Jaco.
 Secundo pōt intelligi qđ ius

vassallatiū nō possit transfer-
 ri sine volūtate vassalli. hoc est
 ius quod habet domin⁹ in vas-
 fallo ratione honucie et homa-
 gij et intelligit hic glo. qm̄ trāf-
 fertur ius vassallatiū vna cū
 directo dominio. Ex quo infer-
 tur qđ non pōt dñs vassallum
 inuitū alteri delegare. de quo
 per Lp̄n. in. l. j. C. de nouacio. ⁊
 per Jac. in alleg. §. ex ex eadē
 ⁊ per Dp̄n. in. l. ij. ff. solu. mat. 13
 Quero qđ si dñs retinet dire-
 ctum dñium nunquid poterit
 ius vassallatiū alienare. glo.
 vult hic qđ sic. et sic intelligit
 textū vt non possit transferri.
 scz omnino. sed bene retinēdo
 directum dñium. ar. l. pe. ff. de
 offi. presi. ita dicit glo. in h̄si.
 vel nō trāfferre ⁊c. posset etiā
 intelligi dominiū trāfferre di-
 rectum dominiū. et sic facere
 alium vassalli dñm retento si-
 bi quodā quasi dñio directo. p̄
 ea q̄ dicta sunt. j. §. illud quoqz
 et in. iij. q. sicut vassallus fa-
 ciendo alium subvassallū trās-
 fert vtile dñium retento sibi
 quodā quasi vtili dñio. vt ibi-
 dem habet. sed req̄reretur in
 hoc volūtas vassalli. vt hic. S;
 iste intellect⁹ cōtrariat̄ prece-
 denti. ⁊ credo qđ precedens sit
 verior. vt nō possit transferre
 sine volūtate vassalli ius vas-
 fallatiū p̄ se. nec pro p̄prietate
 sicut nec patronus iuxta li-
 berti iura. vt. l. inuitus. in p̄nc.
 ff. de fideicom. liberta. nec ius
 patrie potestat̄ tolli inuito fi-
 lio. in aut. qb. mod. nā effi. sui.

§. generaliter. coll. vii. nec ius filiationis in alium trāsferre. l. ij. r. l. in adoptionē. C. de adoptione. ¶ Quero an dñs saltim possit trāsferre feudum vēdēdo totam curiam. r dicit glo. qđ sic. Et vt intelligat iste tex. scz qñ feudum p se vendit. secus quādo venditur cuz curia qz cum vniuersitate transeūt que per se nō transirent. l. qui dam. ff. de acqui. re. domi. ff. d. contrahen. emp. l. in modicis. hoc dicit glo. in h. si. vel dic re. ferre r. Anteq̄ procedam ad examinationē huius scire debes qđ curia siue curtis est quedam vniuersitas feudalis. vt si aliquis habeat baroniaz. siue cōmitatum aut simile feudū nominatum. vel villam vel castrum. r in tali feudo habet subditos vassallos et subsunt ī tali vniuersitate notauit Jaco. s. quibz mod. feu. amit. §. j. inde dicuntur pares curtis. de quo videbimz. j. e. §. preterea si inter. Et ideamz igitur si verum sit quod glo. dicit qđ possit dñs feudū trāsferre cū curia. et hoc est text. in. c. j. s. de capi. qui curi. ven. vbi in venditione curtis nō videtur feudū venditum etiam existens in et sub illa curte: r alibi dicit tex. quod in generali alienatione nō cōtinet feudū vt. c. in generali. s. si de feu. controuer. fue. Etuerte qđ istud est verū nisi in tali alienatione exp̄sse agatur de feudo: vt in quolibet di-

cto:um capituloz in si. intelligendo sane. exp̄sse agi: non specialiter vel singlariter. specialiter siquidem vel singlariter dico verbi grā vt dicēdo vendo tibi villam cuz feudo talis: qz tunc requiretur voluntas illi? subuassalli. vt in. §. sed generaliter et in genere exprimi vt vendo villam cū hominibus vassallis vassallozqz redditibz feudatarijs r subfeudarijs r. sic vt hodie solet poni ī instrumentis. tūc esset necesse haberi consensus subuassalorum. r sic procedat limitatio glo. ad hunc tex. vt cum transferat sine consensu subuassallo:zum vt iuris? in glo. alleg. r l. j. ff. de fundo dota. e. de iure patro. c. ex litteris. r. c. illud. r de re iudica. c. cum bertoldus cum si. Et de hac materia loquitur specialiter Joā. fab. in sti. de rerū diui. circa princi. r tit. de acquisi. p. arroga. §. j. tetigi. de hoc. s. in. §. hobito. in. h. qđ. scđi notabil. scđe partis. r ista iterū intelligo quādo tale feudum est de corpore illi? curtis vel vniuersitatis secus forte si esset terra adiacens. Itē ista pcedunt de iure isto. Quid autem de iure cōmuni. glo. disputauit pro et cōtra. in dicto. c. j. de capi. qui curi. vendi. r ibi p Jaco. et caprioli. ad quos remitto causa breuitatis. hodie autem vt dicit domi. Johan. fab. cuz fiat alienatio feudi sine licentia seu voluntate tunc

14 trāssiret cū vniuersitate. *Que-*
 ro vltorius quid si dñs trans-
 fert ⁊ alienat feudum sine vo-
 lūate vassalorum, an priuef
 pprietate. ⁊ sunt tex. quod sic
 s. si de feu. cōtro. fue. c. dño cō-
 mittente. ⁊ titu. qualr domini
 ppriepriuen. c. vno. vbi dicit
 qđ ex omī fellonia ex qua pri-
 uatur vassallus feudo priuat.
 domin⁹ proprietate. et qz ad
 inuicem debent sibi vicē red-
 dere. s. de for. fideli. s. fin. et in
 hoc conueniunt communiter
 docto. Sed alias disputando
 tenui contrariū in quadā que
 stione per me disputata que in-
 cipit societates quedā armo-
 rum &c. Primo qz non reperi-
 tur iure cautum qđ dominus
 priuef proprietate ex hoc. itez
 quia maius delictū committit
 de inferiori erga superiores qđ
 econtra. Et respondebam ad
 illa predicta capitula quod lo-
 quuntur in fellonia que prope
 est delictū in hac materia. In
 his autē que non sunt delicta
 siue pstant in faciēdo siue nō
 faciēdo sec⁹ est. cū penalia sint
 restrigēda. l. cū qdā. ff. de libe.
 et posthu. ⁊ lege interpretatio-
 ne. de penitē. vt pleni⁹ deduxi
 in illa disputatione. Sed quia
 sapientis est mutare consilius
 pronunc dico contra qđ immo
 debeat priuari proprietate. qz
 licet fellonia stricte sumpta di-
 no. qđ catur delictum siue crimen. ta-
 sit fel- men large sumpta et proprie-
 lonia. dicitur omīs defectus quicūqz

fit in hoc libro feudozum ex-
 pressus et specialiter nomina-
 tus. vnde dicitur fellonia idēz
 quod deceptio vel defect⁹ seu
 fore factum cū fraude. ⁊ deri-
 uatur a fallo fallis. et forma-
 tur a preterito pfecto fefelli.
 inde fellonia. facit qđ notat ⁊
 habetur in. l. j. circa princī. ibi
 veram nisi falloz philosophiā
 ⁊c. et etiam. l. iusticia. s. si. glo.
 si. in fine. ff. de iusti. et iure. di-
 cta ergo capitula. domino cō-
 mittente. si de feu. cōtro. fue.
 et qualiter dñs pprietate pri-
 uetur amplectuntur omnē fel-
 loniam igitur ⁊c. tetigi supra
 s. preterea. si quis infeudatus
 in. xij. q. et in hoc concludunt
 doc. Et ista sufficiant quo ad
 materiam huius. s.

¶ Sequitur. s. insuper.

Insuper. *Iste*
 s. est
 be-

ne notabilis. ⁊ habz duas par-
 tes. ¶ In prima prouidet quā-
 do filius vassalli offendit po-
 minum. ¶ In secunda quan-
 do domestici offendunt. secun-
 da est ibi. pariqz modo. Iterū
 prima subdividitur in duas.
 prima quando filius permit-
 tit se presentari. secunda quā-
 do non. secūda ibi. si autē pa-
 ter. In effectu dicit. quod si fi-
 lius vassalli dominum offen-
 dat tenetur vassallus requisit⁹
 tus per dominū alterū de duo

Comprehensorium feudale.

b²facere vt deducat filiū ad sa-
 tisfaciendum domino vel eum
 ad se separet al̄s perderet feu-
 dum ⁊ si pater velit filium de-
 ducere et filius cōtemnat nō
 succedit in feudo nisi prius sa-
 tisfecerit domino. ⁊ idem dicē-
 dum est in domesticis vassalli
 hoc dicit vsq̄ ad. §. illud quo-
 q̄ littera est plana ⁊ non indi-
 get expositione. ¶ Nota de re-
 presentatione siue deductōe
 ad satisfaciendum. concordat
 infra in. §. se. in fine. Sic etiā
 p̄r deducit filiū p̄sidi dicturo
 sniāz quā p̄r voluerit. l. iij. C. d̄
 p̄ria ptāte. ¶ Nota propter deli-
 ctum separari filium a patre.
 ¶ Nota q̄ miccius agitur cuz illo
 qui se offert vel offertur ad qd̄
 ff. de re milita. l. qui cuz vno. §.
 qui filium. ⁊. §. edictus et. C. de
 his qui se defferunt lib. 10. r. ⁊
 ff. de iure fisci. l. edicto in prin-
 cipio. ⁊. l. senatus in principio.
 et. l. cum tacitum. eodem titu-
 lo. ¶ Nota hic agi de amissione
 successionis hominis viuentis
 vt in verficulo finautēz; sic ali-
 bi agitur etiāz de viuentis he-
 reditate. l. cum archimedoraz
 C. vt in posse. lega. et autem cō-
 tra rogatus. C. ad trebel. ¶ Ho-
 de domesticis de quibus etiāz
 dicitur. §. qualiter vassal. iura
 debe. capitu. vno. §. si vero do-
 mesticus ⁊c. ¶ Opponitur d̄
 hūc tex. §. i v̄si. finautē. de. c. ij.
 do. §. de capi. qui. cur. vendi. se-
 cundum opinionem Berardi
 ⁊ Berti. ibidem positaz; vbi fi-

lius vassalli offendens domi-
 num non priuatur successione
 feudi. Solutio illa opinio sol-
 uitur per hunc. §. vnde opinio
 prima ibidem posita est hodie
 vera. notatur per Jaco. in con-
 trario. ¶ Opponit̄ quod imo
 non debeat fieri separatio filij
 a patre vt. l. possessionus. C. cō-
 munia vtriusq̄ iudi. ⁊. l. diffi-
 nimus in fi. C. de agri. ⁊ censi.
 lib. xj. Solu. ibi loquit̄ in ascri-
 ptichs vel aliter et melius hic
 loquitur de separatiōe p̄pter
 delictum. ¶ Opponitur qd̄ nō
 debeat agi de hereditate: vel
 successione viuentis. qz de illa
 nullus debet esse sollicitus. l. ij.
 §. interdū. ff. de vulga. ⁊. l. de
 heredi. vel actio. vendi. ⁊. l. ita
 tamen. §. a patre. ad trebel. cū
 similibus. glo. in dicto. §. inter-
 dum. ⁊. §. a patre. dicit qd̄ quis
 non debet esse sollicitus de viui
 hereditate adeundo vel repu-
 diando. vt. l. qui superstitis. ff.
 de acquirē. heredi. Sed bene
 potest al̄s agi. vt aut. cōtra ro-
 gatus. ⁊. l. cum archimedoraz
 alleg. §. in quarto notabili. vel
 pōt dici scōm Dy. ⁊ Jaco. de
 are. quod in. l. statim alle. age-
 batur de cautione prestanda
 ab herede de bonis restituen-
 dis in euentum substitutionis
 ⁊ sic agebat̄ de hereditate te-
 statoris defuncti. nota. Barto.
 in dicto. §. interdum. ¶ Hec ob-
 stat iste. §. qz hic agitur de suc-
 cessione viui. non per homines
 sed per. l. in penam delinquer

tis priuando euz spe successio-
nis. sicut habetur in. l. j. versi.
omni preterea. C. de secū. nup.
dixi in mea repetitione quam
feci als' de. l. superstitis. s. alle.
¶ Quero que est ratio quare
pater habet filium adducere
domino. Respondeo ratio est.
quia cum filius sit maxime in
potestate patris pōt eu mea-
stigare ⁊ sic de filio debet dño
iustitiā facere. iuxta. l. iij. C. de
patris potestate. Et si vassallus
iustitiam facere denegat pua-
rur feudo. s. que fuit prima cā
benefi. amit. s. itē qui domino
Item est alia ratio qz nisi ad-
duceret cum est requisitus vi-
detur dominum contennere
merito est priuandus. argu. s.
preterea si quis. ⁊. s. firmiter.
s. eo. ⁊ titu. que fuit prima cau-
sa bene. amit. s. deniqz. ⁊. s. fi-
na. ⁊. s. de mili. va. qui. contu.
est. cap. vno. ¶ Quero que est
ratio quare debet pater filius
suum in casu premisso separa-
re a se. dic quod nisi separaret
videretur copulare amicitias
cum inimico domini. nā filius
ppter offensam factus est in-
imico domini merito debet pa-
ter fendo puari. vt. j. quot tes.
sunt neces. ad probā. ingra. ca.
vno. ⁊. C. de inoffi. testa. l. liberi
et ibi no. p glo. et docto. Not.
etiam. s. quibus mo. feu. amit.
s. j. Itē qz si non separaret fi-
lium quodā mō se redderet cō-
sciū ⁊ culpabilē ac participem
ar. ff. de recepta. l. j. ⁊. h. ⁊. C. de

his qz latro. occulta. l. j. ¶ Que-
ro dñ hic qz dñs requisitus hz
alterum de duobus facere vel
adducere filiū vel eū a se sepa-
rare quis habebit electionem
dñs vel vassallus. dic qd vassal-
lus vt clare colligis hic in pri-
tin ⁊. sin autē ibi pater vult eū
deducere ⁊. ⁊ qz in alternati-
uis electio est debitoris. l. ple-
rūqz. s. fi. ff. de iure dotiū. facit
qd dixi. s. s. firmiter. in. q. v.
¶ Quero hic habes qd si vas-
sallus nō fecerit alteruz de istis
duobus amittit feuduz. quero
an ipso iure an p snias. dic qd p
sniam. primo hoc fieri debeat
qz oportet qd vassallus requi-
ratur antea vt hic dñ. ⁊ qd cesa-
set facere sic qd opz de his co-
gnoscere ⁊ vassallū cōuinci. vt
s. de feu. siue culpa. nō. a. c. pri-
mo. Scdo qz hic tex. vtif verbo
futuri tēporis. s. puef iux ea q
dixi pleni⁹. s. s. pena. i. ix. ⁊. et
xv. q. pme ptis. ¶ Quero i hoc
feu. apto nūqd pferant agna-
ti dñ o. dic qz nō in h' casu qz cō-
tēpt⁹ seu delictū p̄cernit pso-
nā dñi vt hic. s. ad dñm p̄inet
⁊ sibi soli applicatur feudum.
vt. s. deniqz. s. que fuit prima
causa benefi. amī. iuxta ea que
pleui⁹ dixi. s. eodez. s. pena. in
fine oppositionū prime part⁹
in distinctiōe. ¶ Teniam⁹ nūc
ad glos. huius. s. que formant
diuersas q̄stiones. ¶ Quero qd
si vassallus petat a domino in-
uestituram et dominus oppo-
nat de fellonia commissa per

Comprehensoriū feudale.

vassallum ⁊ pctat emendāre
 cufans ex hoc facere inuestitu
 rā. an impediatur ex hoc inuesti
 tura dicit glo. prima qd nō ar.
 l. eleganter. §. pe. ff. de dolo. et
 si confiteretur felloniā. qz ppter
 felloniam nō posset deuestiri
 nisi prius vestiret. nec priuari
 eo quod nō habet ar. ff. de dili.
 edic. l. bōe. §. si sub cōditioe fa
 cit. l. nā si sub cōdictioe. §. post
 defectū. ff. de iniusto rup. ⁊ ir
 rito testa. ¶ Aduerte hic sunt
 duo. Prīmū ē qm̄ obiect? fello
 nie negat. Scōz qm̄ negat p̄fi
 tes. Super primo dicit Jaco.
 quē sequit caprioli q̄ distigūē
 duz est. aut vassall? simpliciter
 petit inuestiturā. ⁊ nō auditur
 aut sub protestatione. qd si nō
 apeat cōmississe felloniā qd pa
 ratus est emendare. tūc debet
 audiri vt inuestiatur vt dētā. l.
 elegant. §. pe. ⁊ de dāp. infecto
 l. pretoz. §. si controuersia. ⁊. l.
 si vias. §. si p̄trouersia. Vel pōt
 dici fm̄ eūdem Jaco. aut dñs pa
 rat? est incōtinēti docere d̄ fel
 lonia. ⁊ nō cogitur facere inue
 stiturā. als secus si haberet al
 tiorē indaginē. ar. ff. ad exhi
 bē. l. iij. §. ibidem. ⁊ ad trebell.
 Lille a quo. §. si. de testamento.
 ⁊ de carbo edic. li. ij. §. cause. ⁊
 C. de compensa. l. fi. Cum tunc
 hodie cōstat hodie agat. l. si is
 cōstat a quo in princ. ff. vt in posse le
 ga. super scōo dic fm̄ caprioli.
 agat cōtra glo. qz cū constet p̄ p̄fel
 sionē de fellonia et si esset inue
 stit? deberet deuestiri vt. l. do

lo facit. ff. de excep. boli. Que
 rit glo. ij. hui? §. nunqd ppter
 delictū vel factū patris filius
 amittat feudū autinū: hoc est
 q̄rere an delictum patris no
 ceat filio ⁊ dixerūt qdā q̄ sic vt
 ff. ad. l. cor. nel. de fal. l. siqs pa
 tris i cōtrariū facit. ff. de sena
 to. l. emancipatū. i fi. cōcludit
 glo. qd amittit feudum. Tu dic
 circa h̄ vt late scripsi postdocto
 s̄. eo. §. pena. in. vij. q. et ibi vi
 dere potes. ¶ Querit vterius
 eadem glosa pone qd vassall?
 habet feudū antiquū siue pa
 ternū vel autinū cōmissit fello
 niam ex qua amittere d̄z feu
 dū et domin? remisit sibi illaz
 ⁊ cōmissum an censeatur nūc
 esse feudū nouū vel antiquum
 et est defectus pp̄rie successio
 nis agnatorū. ⁊ tenet glo. q̄ cē
 seat feudū vet? siue antiquum
 ar. ff. de peculio. l. peculū est.
 §. si ere alieno et ibi no. p glo.
 que allegat. l. filio. quez pater
 ff. de liber. ⁊ posthu. ⁊. l. si vnus
 §. qd in specie de pactis. est et
 glo. in. l. qd dicit. i. in glos. sicut
 em̄ ⁊. ff. de impensis in rebus
 do. fac. ⁊ ibi p̄ barto. allegans
 cap. vni cū de vassallo decrepi
 te et at. Idem sequit hic Jaco.
 et allegat dictum cap. vnicum
 ⁊. ff. de lega. ij. l. vnus ex fami
 lia. §. si de falcidia. et in decre.
 xij. dist. cap. preceptis apostoli
 cis et ef. de elec. capi. innotuit
 circa fi. Aduerte circa hoc qz
 istud debet intelligi nisi domi
 nus feudi possessionē ad se iaz
 euocasset

Mo. q̄
 puato
 presu
 mitba
 bituz.

no. bñ
 hodie
 cōstat
 hodie
 agat

euocasset ar. ff. de preca. l. sed si manēte. r. ff. de pact. l. ab emptione. r. de ritu nup. l. pleriqz r. de iure do. l. diuus. cita dicit **D**do. in summa. tit. quid sit in uesti. in fi. Itē dicit **J**oā blan. in sua summa. ti. de sacra fide. l. circa fi. qđ quicqd sit relect rōnibus hinc inde qđ siue cenfeatur nouū siue antiquū reuocari r. iterum prestari debet sacramentū fidelitatis cū vassallus sit suspectus ppter feloniam quā comisserat et qz iuramentū prius violauerat vt. l. q. vij. c. quotiēs. r. c. cōueniētibz r. c. si qui. c. de electio. c. significanti. r. d. mafo. r. obe. cū in ecclesiis. r. de desecra. disti. ij. ego. credo tñ qđ nō sit necesse iterū fieri inuestiturā. cū reputetur feudum vetus nisi dñs euocasset possessionē. qz cū tunc diceretur feudū nouū vt dixi esset necessaria alia inuestitura noua. q̄uis in cōtrariū faciat dī. c. vnicū. d. vassal. decrepīte. etatis. sed ibi vassallus resistendo se expoliauerat. ideo l. cēseaf antiquū neccaria fuit noua inuestitura. vt ibi r. **Q**uero vassallus cōmissit felonias propter quam feudū aperit dño tacet dñs de commissio. nec placitat vassallus nec conqueritur vsqz ad mortē. nūquid heredes domini poterunt feudū reuocare dicit hic glo. ij. qđ non arg. C. de inoffi. testa. l. omnimodo s. j. r. de reno. dona. l. fi. r. idem no. in illis legibz. parī ēt mo-

do notaf. s. qui. mo. feu. amit. s. j. r. que fuit prima cā benefi. amit. s. porro. glo. j. in fi notaf etiā c. de dona. c. fi. glo. fi. hoc sequitur hic **J**ac. in di. s. j. qui bus mo. feu. amit. quod intelli ge sane sū predictū **J**a. si dominus sciuerit talem feloniam r. tāto tēpore supuiterit qđ qre lā mouere potuit als sec. l. ma ter. ff. de inoffi. testa. r. de pig. actio. l. gayus. r. de confirma. tuto. l. in cōfirmando. r. l. vtilitate. **I**dē sequit **E**p. in. l. i. C. d. reuo. dona. **I**dez ēt sequit **J**o. blanchi. in summa tit. quibus mo. feu. a. s. cōsuevit querilicis caprio. aliter dicat post **J**o. i. i. coti. i. alle. s. qui. mo. feu. amit. cuius fundamenta ibidē videre potes. **Q**uero quid econtra si vassallus prius decedat an qđ dominus moueat cōtrouer siam super feloniam an filius poterit auferri feudū. **J**o. blanchi tenet idē vt ēt videatur remissa feloniam: qz patris delictum filius nō debet nocere al legat. ff. de decurio. l. ij. s. nullū C. si reus vel accu. mor. fue. l. s. ij. r. vltima. ff. de re mili. l. missi tes prohibentur. r. de senato. l. emancipatus. s. ij. ita notauit in summa tit. quibz mo. feu. a. s. itē quid si potuit dominus r. Sed in cōtraria opi fuit reuerendus dominus genitor meus in quadē qōne facti. r. credo qđ bñ r. fundaf. p. l. fi. in fi. C. de reuo. dona. in qua dicit qđ dñs pze moriens tacuit super feloniam

Hoc qđ p̄is dicitū filijs nō dē nocē

videt patri remissa. s. vassallo. ita qd a filijs vassalli nō aufer tur feudū. opz ergo qd fit remissa tacite patri vassallo mul tomin? vassalli filio vel succes sozi. sed patri non est tacite re missa qz superuiuiz ad hoc re quiritur ppetuū vsqz ad mor tez vt dicta... si. de reuo. dona. et probat tex. s. si. defeu. p. tro. fue. c. si vassallus culpā. facit q notat in. l. j. glo. si. C. de dona. añ. nup. igit. cc. Scdo probat qz donatio inter virū z vxorez non valet nisi morte maritido nātis secuta qui in vita tacuit z sic per eius silentiū vt. l. do nationes. C. de dona. inter vir z vxorem. Sed pone q mulier donataria z liberalitatē acci piens pcedebat certe talis do natio nō valet. nec pfirmat s3 sed infruigif siue annullatur. z euellit ab heredib? mulieris casus ē in di. ti. de dona. inter vir. z vxor. l. a marito. Tertio p bab. qz iniuriati est remittere znō iniuriantis. l. atblete. s. at remissionē. ff. de excusa. tuto. Nō obstat iura alle. per dictū Jo. blā. q videt pcludere deli ctū pīs nō nocere filioz quod mortalitate extinguit crimen qz respon. q delictū patris in hac materia feudali q ad suc cessionē feudi nocet filijs. ca sus ē in. d. c. si vassall? culpā si de feu. p. tro. fue. z. c. tici? eo. ti. z si vassall? feu. p. iue. c. vno. l3 in h soleat distingui inter feu. paternū z feudū auiti. de quo

dicti. s. in. vij. q. z pleni? s. e. s. pena. in. vij. oppo. prime ptis. Nō obstat qd morte extinguit crimē qz illud vez quo ad pe nā criminalē nō quo ad civilē applicadā parti. sic loquit tit. si re? vl' accu. moz. fue. ¶ Que ro feudo apto dñs inuestit feu dū vl' fuitiū recipit ab eo nū qd videat dñs tacite remitte re cōmissuz glo. h dubium mo uit. s. quo tpe miles inuesti. pe. dz. c. j. glo. ij. z fi. vbi t3 q sic ar ff. de. l. cōi. l. post die. r? de eo qd certo loco. l. vlti. z. C. de vsur. l. Quis. z de pac. inter emp. z vē di. apo. l. cōmissorie. z q ibi no ta. p bar. z Ly. z. ff. de arbi. l. celsus. z. ff. de iure do. impe. l. h. z. ff. de var. z extraordina. co gnitio. l. pe. Sic no. alibi. p gl. in p̄ctu emphiteoti. in. l. ij. C. de iure emp̄i. glo. magna. s. itez si triennio elapso z et tetigi. s. in. s. p̄terea. si qs in feudatus. in. xvj. q. ¶ Quero iuf hoc qd si solū seruitiū petijt: vl' als re qñ uit vassal. dico ēt sicut in dicta q. xvj. dixi qd dñs videt remit tere cōmissum vt dicta. l. post die. z. l. emul? ff. de minor. iñ ctis no. per Ly. in. l. cōmissorie s. in p̄cedēti allegata. Et ista dicta tā in presenti. q. p̄in p̄ce denti. intellige sane si domin? erat sciens. secus si ignorās. qz ignorās suū remittere nō vide tur. l. tres fratres. ff. de pac. et l. nec ignorās. C. d donatio. cū si. Unde erit concilium qd qñ dominus recipit vel petit ser

4
No. de
dona
tiōe in
ter vi
rum z
vxor.

No. q
ignos
rāsiu
um re
mittē
nō v̄.

ditū vel inuestit. vel simile qd
facit protestat hoc facere sal-
uo iure suo. ar. ff. qui. mo. pig.
vel ppo. soluit. l. si debitor. §. j.
r. l. nefenni. §. nego. gest. ff. rō
religio. r. sump. func. l. at si qs
§. sed interdū in fi. cū pcor. no.
per Jaco. in all. c. j. quo tēpore
nul. inuesti. pe. debet. idē dicit
Ho. blauchi. in summa. ti. qui-
bus mo. feu. a. §. post casuū ex-
pōitionē. simile dixi. §. in. §. ha-
bito. in. xvj. q. primi notabilis
prime partis circa fi. ¶ Que-
ro in fi. huius. §. dī qd pari mō
tenet facere vassallū pro oib?
domesticis si offendūt dominū
sicut facit p filijs. qro q sunt r
qui dicūt isti domestici dicit B
glo. fi. qd de hoc dī. ff. iuris d. oi.
iudi. l. qui iurisditiōem. r d pe-
nis. l. respiciendū. §. furta do-
mesti ca. r. C. de his q ad eccle.
cōsu. l. p̄senti. §. sane. r de que-
stio. §. pridē. Et sic per illas. ll.
dicūt domestici liberi serui co-
loni liberti ascripticij. vir et
vpor sutores r familiares qui
bus iperari pōt. facit ad hoc
quod no. per glo. in. l. ij. C. de te-
sti. r in. §. in testib? institutiōe
de testamentis. Item dicun-
tur domestici homines lighs:
vel als subiecti qui iurant fi-
delitatem vel prestant fidelita-
tem seu hommagiū. vt. §. qua-
liter vassallus iure fidelitatis
§. si vero domesticus r dicetur
infra. §. finali vt sic omnes di-
cantur domestici quos iura do-

mesticos appellant vt i illo. §.
si vero domesticus expresse no-
tatur per glosas sequunturibi
Jaco. r caprioli. ¶ Item oēs
illi ad quos ē domini successio
peruētura possunt dici dome-
stici. ¶ Notatur ibidem in fine
glo. facit quod notatur. extra
de appellatio. capitulo postre-
mo hic non sunt alia.

¶ Sequitur. §. illud quoq;
precipimus r.

Illud
q; precipi-
mus. Aduer-
te ad hunc
§. quia est
notabil'. Et

diuiditur in duas partes. In
prima parte ponit vnum di-
ctum cum duabus exceptioni-
bus vna implicite p interpre-
tationem. alia explicite. In se-
cunda parte ponit aliud dictū
secunda ibi r nisi. Et hoc vult
in effectu dicere. Si vassallus
vassalli dominum domini sui
offenderit feudū amittere dō
nisi pro seruitio alterius. do-
mini sui quem sine fraude añ
habuerit hoc fecerit. Et nisi
requisitus a domino suo pa-
ratus sit satisfacere. Et si
vassallus idemque dominus:

i ij

qd di-
cat de
mesti-
ci.

a dño suo requisitus suū vassal-
lū qui dñm suū offendit nō re-
quisierit. vt dño suo satisfaciāt
feudum amittit hoc dicit. Et
expone litterā aliūz vassallum
habuit. Et sic feudū iterū da-
tur infendū offenderit. hic de-
bet continuari quod est infra
feudo suo priuetur. Nisi p ser-
uitio ꝛc. hic est prima exceptio
que ponit interpositiue et im-
plicitate. ꝛ sic est hic iterpositio.
ita habes in simili in auten. de
non alie. §. lex itaqz. et ita not.
glo. sic cōstrue. coll. ij. ante ha-
buerit scz rōne alterius. dñm
suū a quo ipse. Attende bñ ad
hoc qđ proderit ad infra dicē-
da feudo priuet. i. suo vtili do-
minio et omī iure suo. Nisi hic
est scđa exceptio explicitate posi-
ta. Requisite ab eo. s. domino
prio et primo. vt indicendis
declarabit dño maiori. Idem
pbñ repetit. j. ver. et nisi. ꝛ in-
tellige maiori nō respectu sub-
ualli sꝛ respectu dñi immedia-
ti ꝛ respectu ipsiꝝ feudi. vt di-
cetur. j. Et nisi vassallꝝ. hic est
scđa pars. ꝛ attēde qđ istud et
nisi importat idem qđ et si nō.
ꝛ ita potest su. in. l. ticia. §. j. ff.
de fideicō. liberta. q̄ est bonus
intellectꝝ ad illam. l. vt ibi in-
casu quo redderet nō vñ reli-
ctas libtas quis ibi Kay. post
pe. dederit aliū intellectum vt
ibi negaret potētia ꝛ id dicitio
nisi nō potuit ponere actū que
sunt limitationes ad ea q̄ po-
sunt Dpñ. in. c. peccatū non re-

mittitur in prima pte tractan-
do de dictione nisi. de reg. iur.
lib. vj. de quo vidi alis fieri ma-
gnum festū. Requisite simile
s. §. prio. feudū amittat id est
quod habet in suū fm vassallū
ipse enim vassallus etiā priua-
tur suo vtili dominio: vt. s. pri-
mo respō. et ideo hoc casu totū
reuerteret ad dñm dñi qui ma-
ior: dñs appellatur hic de quo
pleniꝝ. j. dicef. ¶ Nota qꝛ vassal-
lus vassalli priuat iure feu-
di si offendat dñm domini. licz
ille dñs dñi. non sit dñs suꝝ: vt
infra dicā. ¶ Nota feudū ite-
rum posse dari alteri infendū.
cōcor. s. qua olim. feu. po. alie.
§. j. ¶ Not. etiā qꝛ pro seruitio
antiquioris ꝛ prioris dñi vas-
salli potest vassallꝝ impune of-
fendere dñm dñi antiqo: em
dñs semper excipitur vt. s. hic
finitur lex. §. si. facit etiam qđ
videbis. j. §. si. ¶ Not. feudus
commisum per offensam vas-
salli reuertit ad suū dñm a quo
tenebat. ꝛ sic ad dñs immedia-
tum. ¶ Nota qꝛ dominus ha-
bet requirere vassallū et vassal-
lus subuassallū cōcor. s. titu. j.
§. si. et. s. §. firmiter. ꝛ ibi dixi.
in. j. q. ¶ Nota dominū priua-
ri feudo si requisitus nō reqrat
suū subuassallū. simile habui-
stis ꝛ vidistis in filio ꝛ domesti-
cis. s. §. primo. ¶ Opponitur
hic dicit quod vassallus de suo
feudo aliū vassallum habuit ꝛ
sic supponit quod res feuda-
lis iterū possit dari in feudum

pra hoc qz est alienare euz in
 fm vassallum transferat vtile
 dñius. vt infra dices et aliena-
 tio prohibetur. vt. s. s. habito
 Eoluert quidā sustinētes il-
 lam opinionē dicere q nō pos-
 sit iterū infeudari. qd hic intel-
 ligatur factā secūda infeuda-
 tionem cū licentia ⁊ permisu
 primi maioris dñi. Sed tu dic
 fm doc. qd res infeudata po-
 test iterū dari infeudū etiā; si-
 ne permisu dñi. vt. s. qualidis
 olim. feu. po. alie. s. j. et notat
 hic glo. ij. et. s. in. s. qualidis.
 plene disputat glo. s. de capi.
 coradi. s. j. qd examinavi sa-
 tis late in dicto. s. calidis. i. ij.
 q. ad quē locū causa breuitatis
 remitto. ¶ Opponit qd immo
 si vassall⁹ vassalli offendat do-
 minū dñi non propter hoc de-
 beat priuari feudo. eum non
 videat vassallus primi domini
 sic nec socius socij mei dicitur
 soci⁹ me⁹. l. nam socij. ff. p so-
 cio. arg. ff. de verb. significa. l.
 modestinus. et de libe. agno-
 scen. l. si quis a liberis. s. si qs a
 liberti liberto. ¶ Blosa se-
 cunda format hoc cōtrarium
 sed nō soluit. ¶ Solue fm Vas-
 co. quod aliud est hic. Nam licet
 nō sit proprie vassall⁹ domini
 prioris seu maioris priuas ta-
 men feudo ppter offensam qz
 feudum afficitur proprie pro-
 pter seruitium sicut seruit⁹ af-
 ficit rem. l. via. s. si fundum. ff.
 de seruitu. rusti. predio. Et qz
 cum causa feudi seu beneficij

primi domini fuerit nō debuit
 eū offendere. sed potius eū ho-
 norare cum sit dñs domini sui
 ar. ff. mandati. l. si vero non re-
 munerādi. s. i. de papinianus
 Item quia vassallus nō debet
 copulare amicitias cum inimi-
 cis dñi sui. vt. j. quot testes sūt
 necessarij ad pban. in grati. c.
 vno. igitur econtra tenet ami-
 citias seruare cū amicis domi-
 ni sui. vt cōtrarioz eadē sit di-
 sciplina. hoc etiā sequit hic ca-
 prioli. addens hic aliam ratio-
 nem qz cū ius secundi vassalli
 dependeat a primo vassallo et
 ius primi a domino. ergo cen-
 setur totū ab illo pcedere. et
 quia resolutio iure datoris re-
 soluitur ius acceptoris. vt. s.
 de cōtrouer. inuesti. s. si. et ibi
 per doct. dicam etiam infra.

¶ Opponit de primo dicto hu-
 ius. s. ad finē. in prin. dicit qd
 si vassallus vassalli offendat do-
 minū amittit feudum ⁊ reuer-
 titur ad dñm a quo tenebat h⁹
 est ad suum pprum dominū.
 cōtra de fine. s. vbi vassall⁹ re-
 qsitus p dñm. requirat subuas-
 fallū amittit feudū. s. ex deli-
 cto subvassalli ad eū sed poti⁹
 ad supiorē. Aduerte hic si vas-
 fallus scōs offendat dñm dñi.
 ⁊ dñs immediat⁹ careat cōtu-
 macia ⁊ cōtēptu. qz nō fuit re-
 qsitus per suū dñm vel si fuit
 requisit⁹ ipse reqsiuit subuas-
 fallū tūc qz nō priuas iure suo
 certe ex delicto vassalli reuer-
 titur ad eū feudū. vt in primo

No. q
 socius
 socij
 mei
 nō dē
 socius
 meus.

f ij

dicto. Sed si dñs requisit⁹ per
 suum dñm nō requirat suū vas
 fallū. qz tunc nedū vassall⁹ pri
 uat iure suo sed etiā dñs suus
 totū deuoluet ad dñm maiore
 sta intelligatur finis huius. s.
 Opponitur ad idem 3 finem
 tex. q non possit dici dñm im
 mediatū amittere feudū si re
 quisitus nō requirat. qz quan
 do vassall⁹ aliud sibi fecit vas
 fallū de eodē seu transfert vti
 le dñius qd habebat in subuas
 fallum remanente directo pes
 nes primū cōcedentē. vt. s. de
 inuestit. de realie. fac. s. j. et fi.
 et de p̄trouer. inter vas. 7 aliū
 c. vno. 7 ibi notatur. Ergo pri
 mus vassallus non debz aliqd
 habere quo priuetur nō ratio
 ne directi dñi. cū illud reman
 ferit penes primū dñm. nec ra
 tione vtilis qz iam tarnstulit il
 lud. igitur 7c. Scdo dico quod
 admittit illud ius qd hz in fm
 vassallū. 7 ideo supra exposui
 litterā feudum amittat. i. ius
 vassallaticū quod habet i vas
 falluz scdm. vel aliter dicas et
 melius. qd re vera amittit feu
 dum. qz iterum dando in feu
 dum licet transferat vtile do
 minū tñ retinet quoddā qua
 si vtile respectu iuris vassalla
 tici vt nota. p̄ Joan. fab. insti.
 de loca. s. adeo. 7 dicā plenius
 4 infra. Quero an vassall⁹ vas
 falli teneatur dominū dñi ad
 iuuare. 7 dic q non. quia reqsi
 tus p̄ dominū pprium scz im
 mediatū iuuabit et seruitium
 ipsi proprio domino p̄bebit,

et pprius dñs p̄bebit superio
 ri dño seruitiū cum iuuaminē
 sui subuassalli. quia dñs vassal
 li nō est dñs subuassalli. vt p̄tz
 hic vt. s. ti. j. s. fi. ibi aut sub re
 se dñm 7c. dixi plene. s. s. fir
 miter i. xv. q. Quero quid si
 maior dñs. s. mediat⁹ et im
 mediat⁹ dñs habēt guerraz
 3 diuersos et non possit vassal
 lus iuuare nisi vnum quē illo
 rum iuuabit potius dixi ibidē
 et in ead. questione. vide ibi.
 Quero quid si abo domini im
 mediat⁹ et mediat⁹ habēt
 guerrā adinuicem. vnus p̄tra
 alium. quē potius iuuabit vas
 fallus. dixi etiā in dicto. s. fir
 miter. in. xv. q. ad quē locū re
 mitto causa breuitat. vbi etiā
 subiunxi multas questiones q̄
 repeti possent hic. s. s. sufficiat
 p̄nunc esse insertas et exami
 natas. Et qd poti⁹ iuuare im
 mediatum intelligo qñ habē
 tur plures dñi sic mediate et
 immediate respectu eiusdem
 feudi. quia si respectu diuerso
 rum feudoz tunc potius debe
 ret iuuare antiquiorem dñm.
 hoc est quem potius habuit. ca
 sus est hic. ibi nisi p̄ seruitio al
 terius dñi suis hoc fecerit. quē
 sine fraude ante habuerit 7c.
 Quero et nūc intro glo. fi. hu
 ius. s. que format tres qōnes.
 quid si vassallus vassalli feudū
 alienet sine licētia et permissu
 cui cōmittatur feudū. et quia
 istā questionē precedit alia scz
 cuius domini requiratur licē
 tia alienadi. ideo hic incistam

aliquantulum, quia est materia utilis et quotidiana et formemus questionem pinguius. Lusus domini requirat licentiam alienandi et cui committatur. Et cui de beatorum laudimium et p. inuestitura. Glo. tñ arguit pro et contra. videtur quod priori domino committatur et quod illi debet requiri permissus et quod sibi de beatorum laudimium. ar. ff. de seruis ex. l. pe. in prin. et de acquiren. poss. l. q. vniuersas. §. vltimo. et. l. si colonus. et. l. quis. §. j. et. l. si id quod. §. j. in prin. facit iste. §. finaliter. glo. videt se inclinare ad primam partem ut ista spectent ad priorem dominus dicens hoc non esse iniquum propter timorem future amissionis Jaco. hoc tenet hic et sequitur hoc expresse et Jo. blan. in summa titu. quibus mod. feu. amit. fo. j. §. si. Item si vassallus vassalli. et ver. seq. et in. p. fol. §. domini verbum intelligas et. §. sed nunc quid sufficit consensus maioris domini. et. l. 30. idem tenet in sum. C. de iure emphiteotico. Ultima columna. §. si. s. queri potest fundamenta eorum sunt quod primus dominus transtulit solus utile dominium in primum vassallum et ille primus transtulit illud utile in secundum et sic nihil sibi retinuit cum directum remaserit penes primum concedentes. et utile sit transtatum in ultimo accipientem. nec utile potest diuidi cum non possint esse duo vel plures insolidum domini utiles. l. iij. §. cxix.

ff. de acquiren. poss. sicut nec directum. l. si ut certo. §. duobus vespiculium. ff. cōmo. nec competet rei vendi. directa vel utilis l. j. ff. si ager. vectigal. vel emphyteo. C. familie herciscunde l. ea que. not. plene per Jaco. §. de lege corrad. c. ij. §. similis. Item quia causa feudi a primo domino recipit fundamentum. et quod appellatio domini intelligit pro directum ut. d. l. j. §. j. si ager vectigal. et. l. j. §. lex. ad silleya. et de religio. et sumpti. fune. l. ij. §. j. et de lega. iij. l. suos. Et istud videtur sequi specu. in emphyteo. Sectu titu. de locato. §. nunc videndum §. si. cxix. et glo. C. de iure emphy. l. si. in prin. glofe videret et ius emphyteoticum in fine. et Cyrius. etiam idem ibi in Sectu feudali in vltima. q. quod esset intelligendum nisi de consensu domini facta esset scda in feudatio dādo eo pacto ut posset alienare in quem vellet sic impropiado naturā feudi ut supra de feu. non habi. ppri. natu. cap. vno et titulu quid iuris sit si vassallus post aliena. feu. recu. §. j. Et tenendo hanc opi. posset rñderi ad hunc. §. vbi feudum reuertit ad dominum primum quod hic loquitur de delicto quod non respicit rem sed personas. in quo delictum vnius non aggrauat alium. l. sancimus. C. de penis. Sed vbi alienat istud respicit rem et sic in ipsa re. quod sentit Cynus in. l. ij. in. ij. quest. et. ix. C. de iure emphy. et secundum hanc reuertit

feudū qñq; ad priorē domi-
nū qñq; ad proximū. ⁊ sic pōt
intelligi tex. s. de cōtrouer. in-
uesti. s. rursus. ibi ad eū a quo
tenuerit vel eū. s. maiorē do-
minum vt ibi exponit Jo. fa-
bri. i. s. adeo in sti. locati. ⁊ ber-
trand? caprioli hic sunt in cō-
traria opi. pmo debeat requi-
ri pmissus in alienando a pri-
mo ⁊ immediato dño ⁊ ille de-
beat laudare ⁊ inuestire ⁊ lau-
dimiū recipere. primo p hunc
s. quia nō videt rō quare ma-
gis hoc procederet in hoc ca-
su q̄ i alijs casib?. Itē q; quot
quot sunt vassalli habent uti-
le dominiū ⁊ quilibet est domi-
nus alteri? ēt si per plures ma-
nus descēderit feudū. hoc ostē-
ditur. Certū est q; vassall? pōt
iterum alteri dare infeudum
vt dixi. s. in pma opi. modofic
iste vassall? concedēs in feudū
h3 ius in re pbatur q; quādo
aliquis cōtractus permittitur
credendū est permitti s̄m na-
turā eiusdē. ff. de iniusto. rup. ⁊
irri. testa. l. si exheredato filio
s. sed ⁊ si quis. ff. d. vsu. ⁊ habi.
l. plenū. s. equitij. ⁊. ff. locati. l. si
vno anno. Sed cōstat qd̄ de na-
tura. Actus feudalī est q; tra-
dens hēbeat certa iura ratiōe
fidelitat̄. ex natura feudī. igf.
⁊. Et ratiōe illoꝝ iurū dici-
tur primus vassallus dominus
scōi. nec est inconueniēs quod
sint plures domini diuersis re-
spectibus. Unde primus vas-
sallus est dominus scōi. ratiōe

iuris vassallicici. quod habet ex
natura cōtractus. ⁊ parimodo
scōus est dñs tertij ⁊ deinceps
habendo respectus de vno ad
aliū ⁊ quo ad se. sunt ergo plu-
res domini vtilēs vel saltim ha-
bentur pro dominis vtilibus.
facit quod notat in simili. in. l.
ex asse. ff. ad trebel. facit et. l.
cum precario. ff. de precario. ⁊
iō in hoc. s. dicitur dominiū do-
mini ⁊c. in primo dicto dicitur
ēt primus vassall? dñs suus. i.
secūdi vassalli ⁊ primum dñm
directus appellat dominiū ma-
iore ibidem ⁊ vterius appel-
lat primum vassallum. scilicet
vassallū eūdem q; dominum vt
in fine. Sic ergo vassall? alte-
ri cōcedēs dñ domin? ergo h3
dominium vtile rōne iuris qd̄
apud se retinet vel saltim quasi
dñs vtilis habet. Preterea
s. eo. ti. s. p̄terea si quis in feu-
datus appellat proprius dñs
⁊ per dñs effectus ip̄sius con-
tract? feudalī ⁊ iuris emphi-
teotici seu vassallicici ad domi-
num immediatū p̄tinet ⁊ spe-
tat sic ad eum p̄tinet ⁊ spe-
ctat p̄bere p̄sensum in alie-
natione ⁊ facere inuestituram
vt. diri. s. s. p̄terea si quis in
feudatus in. vs. q. ⁊ per dñs re-
cipere laudeminiū siue tresenū
quēdo vassallus alienat intel-
ligendo sane qñ est cōsuetudo
dandi tresenum q; scōm mul-
tos de iure isto non datur tres-
zenus in contractu feudalī de
quo plene dixi in. s. p̄terea.

si quis infeudatus in. xx. q. Et
 sic vltimus vassallus velit alie-
 nare requiret consensum sui im-
 mediati domini si media: tunc
 requiret consensum prioris et
 maioris domini. Idem dicatur in
 investitura et tertiensi prestatio-
 ne de quo vltimo plenius dicam
 j. s. fi. Et idem in retentioe iuris
 prelationis quod in hac materia
 feudali et habet locum, ut no-
 tatur. s. preterea si quis. xx.
 questione. Predicta sequitur
 Bar. in. l. si finita. s. si de vecti-
 galibus. ff. de damno infe. in
 questione que incipit querit gl.
 et. De iaco. fuit et in hac opi-
 in titu. de interdicto. vñ vi. als
 titu. de possessioe. et istud sequen-
 do als pro ista parte in questio-
 ne facti allegauit. Sed semper
 dubitauit et adhuc dubitatio quod ea
 que notauit specu. titu. de feu.
 s. quoniam. h. xl. quod ubi formas quod
 nem quoniam vassalli vassallus ofen-
 dit principem illius terre com-
 mittendo crimen lese maiesta-
 tis cui applicet feudum confis-
 scandum vel principem vel domi-
 no vassalli. tenet idem specu. quod
 principem quo ad vtile dominium
 quod offendenti competebat. l.
 marcellus. s. fi. ff. ad trebel. s.
 quod non expedit principem et do-
 minum habere subditum in suum
 dominum ne inuitus associet et.
 l. actioe. s. societas. ff. pro socio
 nec decet principem suire subie-
 cto. dicit debere vendi ius illi
 vassalli. et precium aplicari fisco
 principis remanente directo

domino et proprietate domino vas-
 falli. Sed forte dicitur specu. in
 telligit quoniam offendit generalis do-
 minus illi terre. secus si alius do-
 minus maior feudi. ut in hoc. et.
 ita et voluit specu. in loco alle-
 gato ibi vel intelligat de offe-
 la et. facit quod dixi. s. s. firmit.
 in. xv. et. xvj. questionibus. de ista
 materia et quoniam bona confiscatur
 an veniant feuda in confiscatio-
 ne dixi magis late. s. eo. s. pe-
 na. in. vij. oppo. et ibi videre po-
 tes. Quero iuxta terminos huius
 s. quod vassallus habet feudum
 sub domino et de illo feudo habet
 subvassallus. vassallus committit
 feloniam ob quam perdit feudum. an
 subvassallus priuet iure suo. vñ
 quod sic quod resolutio iuredatoris re-
 soluitur habet acceptoris. ut. s. si
 de feu. et. ro. sue. s. fima et. l. lex
 vectig. ff. de pignozibus et quod
 dixi. s. s. preterea. si quis in feus-
 datus in vlt. q. In dicitur facit quod
 sicut hic vides propter delictum vlti-
 mi vassalli. non preiudicatur
 eius domino immediato. ergo
 idem contra propter feloniam me-
 diati non preiudicatur vltimo. po-
 tissime cum vassallus vassalli non
 sit vassallus domini vtdixi. s. i. ij. op-
 poi. ar. l. na socij. ff. pro socio. et. l.
 modestus. de verbo. sig. et ibi
 no. de quo in specu. tit. de feus-
 dis. s. quoniam. h. xiiij. queritur. Et.
 dicas per h. o. fabri in situ. de
 usufruc. s. firmiter. aut domi-
 nus ab initio presentit dationi
 in feudum que fiebat per vassallum
 et non preiudicat scdo vassallo so

lum enim amittitur et applicatur dño ius pmi vassalli qđ retinuerat qñ iterum dedit in feudū et sic vltimus vassallus succedit in locum primi et erit immediatus vassallus domini aut dñs non consentijt et preiudicatur vltimo. nisi vltimus velit priori dño seruire et feudū ab eodez recognoscere. casus est. s. quali. olim feu. po. alie. s. j. vñ. excepto. et ibi notat p Jaco. et capo. **Q**uero quid si primus vassallus qui ppter feloniam amisit ius postea restituitur. nunquid recuperabit ius vltimi vassalli dicit doctus doc. qđ sic rebus manentibus in eodez statu. non facta alienatione alis secus notat p Jaco. plene supra hic finit lex. in principi. et ibi caprioli. Si enim essent bona in alium translata tunc princeps si eius restitutio ad illa extenderetur auferret ius partis contra iura p quo est. c. quis. ff. de rescriptis. lib. vj. et sic dicit limitari. l. j. ij. et iij. C. de sentent. passis. hoc sequit Bar. in. l. galus. s. et qđ si tantum. ff. de libe. et posthu. **Q**uero an in casu huius. s. aperiat feudum ipso iure. an psonas. dic breuiter per inias. cum tex. vtaf verbo futuri temporis. scz feudo priuect in illa parte et feudum amittat in scda parte et qz opz vassallus de culpa couinci. vt. c. j. s. de feu. sine cul. non alie. di. plene. s. i. s. pena. in. ix. r. et. xj. questionibus **Q**uero an in casu huius. s. admittantur agnati ad feudum

apertum et preferantur domino. Aduerte quia quia quo ad primum casum. s. non est dubium cum expresse dicat ad dominum suum a quo ipse tenebat reuertat etc. et sic preferatur dominus agnatis re pulsus. Sed in vltimo casu qui est in ver. et nisi est dubium cum de hoc non exprimitur. Sed tamen puto idem dicendum. cum in hoc casu offendatur persona maioris domini p subvassallum et etiam contematur per primum vassallus: vt. s. deniqz. s. que fuit prima causa beneficii. amit. et qz in hoc casu est maior ratio quam in primo argu. aut. multo magis. C. de sacro san. eccle. Et qui in prefationibus dicuntur in sequentibus repetita intelligunt. l. titia. s. idem respondit. ff. de vbi. oblig. de quo tetigi. s. s. pena. in fine districtis. in prima parte. **Q**uero ulterius procedendo in dicta glo. si nunquid dominus possit cogere vassallum vt ostendat feudum pro quo est sibi subditus gl. dicit quod sic ar. l. ticius sempronij heres. ff. de actioni. emp. et vendi. Jo. blanchi. istam questionem disputauit in summa sua. titu. de cotentione feudi in secunda parte illius tituli. s. pone qđ dominus agit contra vassallum vbi ponit multas rationes pro et contra Jaco. de bello visu. ponit etiam istam quest. s. si de feud. contro. fue. c. vassallus si feudum. vbi etiam hincinde allegat multa iura. dicens esse questionem sabatini vtiliam et bonam atqz dubiam

No. qđ in prefationibus

6

et in regno cicilie sepe frequē
tatam et vidit eā multotiens
versari. vnde videt expedies
quod videantur ratioes et q̄ si
decisio. Et videtur primo vas
fallum appellandum. ne domi
nus damnus patiatur quod in
futurū pati posset forte si vas
fallus sine herede decederet
vel aliter cōmitteret felonias
per quā feudū amitteret si nō
reperiat vel nō repiret res feu
dalis et ex officio iudex super
hoc prouidere habet et debet
ar. l. quero. ff. locati. l. in omni
bus de iudicijs et solu. matri.
l. si cōstante. §. ij. ff. de priui. cre
dito. l. credito. et qui. satisfda.
cog. l. inter omnes. et de peti.
heredi. l. diuus. pertinet enim
ad officii iudicij ne q̄s dāno af
ficiat. l. illicitas. §. veritas. ff. d̄
offi. presi. Item violenta pre
sumptio doli est contra vassal
lum si nolit res feudi ostende
re dño quas ab eo tenet argu.
C. de fide instru. l. fi. et de rescin
den. vendi. l. dolus et. Itē pre
sumitur dolus quia domino po
scenti rem sibi ostendi nō ob
temperat vt. ff. de regu. iuris.
l. nō pōt dolo carere. Item ex
modo loquēdi p̄sumitur dolus
quia vitiosa est ei locutio si di
cat dño possessiones siue feu
dum a te habeo. sed nescio res
feudi vel si dicat quod graui
est nolo eas ostendere. ar. C. de
furt. l. ciuile et ad. l. cor. de fal.
l. maiorē. ff. de p̄ben. emp. l. ea
que in si. interest enim dñi res

feudi iudicari et ad hoc vassal
lum cogi debere. ff. de interro.
actio. l. defensor. §. illud. ff. ad
exhiben. l. iij. §. si q̄s norali. et
C. de eden. l. j. Item p̄ hoc qz
als si vassallus nō cogeret ostē
dere dare occasio malignādī
iura. ff. de rei vēdi. l. in fūdo.
C. p̄ quas perso. nobis acq̄. l. ij.
insti. vi. bono. raptō. §. sed ne
dum. et illud quod malignan
do prebet malū exemplū p̄bi
bēdū est. ar. ff. d̄ iure iurā. l. iij
et. C. de p̄batio. l. exēplo. Et q̄
vassallus sit ad hoc cogēdus p̄fa
tus Jo. bla. firmiter adducit
hec iura in ar. ff. de furtis. l. fal
sus. §. q̄ alienū. et pleriqz etiā
putāt. et de ali. le. l. ij. et ad treb.
l. restituta. in autē. de man. p̄n.
§. coges. coll. ij. C. de liber. cā.
l. sicut datā. ff. ad exhiben. l. ff.
C. eodē. l. ij. et. C. de malef. et ma
the. l. fina. et. C. de fide instru. l.
plures. Itē ad istā partem ad
ducit p̄dictus Jaco. de bel. visu
iura sequētia. si autē. de colla.
§. h̄ aut iubem? colla. ij. et. ff. d̄
seruitu. l. si cui. C. de dona. l. si
q̄s argētū. §. j. et de pig. actio.
l. q̄us circa p̄n. et eo. ti. l. fi. cir
ca p̄n. ¶ In priū ratiocinat̄ di
ctus Jo. bla. p̄mo qz forte vas
fallus illas res ignorat. q̄ iudi
care nō cogit. l. solēt. ff. d̄ p̄sep.
v̄si. et de furt. l. q̄ vas. §. j. et de
edil. edic. l. cū sep. et d̄ actio. ep.
liuli. §. j. et sic p̄pter igratias
excusat. qz si vellet ostēdere nō
posset arg. ff. de p̄ditio. insti. l.
qui sub conditione. §. mortuo.

7
Mo. q̄
ad of
ficiū
iudicij
ptinet
ne q̄s
dāno
afficia
tur.

8
No. p
dñs nō
dñs iñ
rare
res
su
as

in fine. et de cura. bo. dan. l. j.
et de here. institu. l. si quis insti
tuatur. Et precipue quia vas
sallus habet iusta ignorantia: si
feudū est paternū vel antiquū
vel si in alteri^o ius succedit. vt
ff. p suo. l. si. de reg. iu. l. qui in
alterius. r. l. qui cū a lio. Item
q: dñs nō debet ignorare res
suas. C. de rescin. ven. l. quis
Item q: domino petēti habet
incūbere maxime quia nō ha
bet ostendere sicuti nemo ha
bet ostēdere r. l. cogi. C. de pe
titio. heredi. ff. de rei vendi. l.
qui petito. l. j. in spiritali. C. d
pbatio. l. ij. r. ff. de censibus. l.
forma. r actor debet eē instru
ctus. nec debet a reo aduersa
rio instrui. C. de dilatio. l. si qñ.
ff. de edendo. l. j. et. l. qui accu
sare. als. C. et eē de causa poss.
et proprietate. c. cum super. C. de
testi. l. nimis graue. r. C. de pro
batio. l. actor: Addit Jaco. pdi
ctus ad hanc partem iura se
quentia. qđ non teneat ad hāc
p̄tē vassali^o iudicare rē. s. si de
feud. contro. fue. c. vassal. si feu
dum ibi et inde fuerit conui
ctus r. quod intelligitur per
probationem domini. r. e. ti. c.
vassallus feudus et de. l. corra.
c. fina. C. de fide instru. l. plu
res apochis. C. de nō numera.
pec. l. j. et de pigno. actio. l. cre
ditores. ¶ Quid dicendū cir
ca ista docto. predicti recitant
diuersas opinio. quidam dixe
rūt qđ vassall^o debeat ostende
re rem et si hoc facere recuset

qđ totū suū patrimoniu videat
tur r p̄sumat tenere in feudū
pro domino arg. ff. de iudi. l. si
fideicommissum. s. j. r in autē.
de collatoribus. s. hoc autē iu
bemus. coll. ix. p quo. ff. de ac
ceptila. l. plurib^o. de dote ple.
l. j. s. j. o peti. her. l. s. et si. s. ad
et ad legē acq. l. item mela. s.
si plures. r de his effude vel de
iesse. l. j. s. fi. et. l. plurib^o in pri.
et de impen. in re do. fac. l. qđ
dicitur et de dote prelega. l. ij.
s. j. cum si. Sed contra istorū
opinionem facit. l. plures. C. de
fide instru. et. l. quis. s. j. ff. de
pigno. actio. ¶ Alij dixerūt: cō
pellendū vassallum vt osten
dat si potest dño res feudales
si autem iuret et dicat se non
posse ostendere excusabitur. r
stabitur suo iuramento. argu.
ff. de furtis. l. in actione. s. j. et
in autē. de sancti episcopis. s.
j. coll. ix. C. de donatio. l. si quis
pro redēptione. C. de iure do.
impe. l. si in fin. et. ff. de bonis
auto. iudi. pos. l. vltima. s. fina.
et p ista opinio. allego glo. no
tabilem et singularem ad hoc
in. l. ij. in exbīgendis. glo. su
per sbo iurare fidei. C. quādo
et qui. quare par. lib. x. et not.
p Ber. Jaco. titulo de cessio.
bono. quinto est notandum
250. fuit in opinio. quod vas
sallus debeat compelli osten
dere r iudicare rem r. Quia
cum ipse vassallus fateatur se
esse vassallum debet reddere
suam confessionem certam et

sic declarare qua de re est vas-
 fallus. ar. l. certum. ff. de cōfes.
 7. xij. q. ij. longinquitate. sic no-
 tauit. hic glo. p. l. ticius scupio
 nij heres in ea allegata hanc
 opinionem. videtur sequi dñs
 Joan. blanchi. 7 expresse pre-
 dictus Jaco. de bello visu. limi-
 tans tamen hanc opinio. nisi
 vassallus haberet iustam igno-
 rantiam vt quia successit in lo-
 cum alterius p. l. qui in alteri?
 ff. de regu. iur. et in hoc credo
 operari iuramētum iuxta aliā
 opinionem precedentē. Item
 nisi esset factum rescens quod
 dominus non posset probabi-
 liter ignorare. quia tunc inci-
 beret onus probandi domino
 per regulam quod actor pba-
 re debet qđ asseuerat. l. actor.
 C. de probatio. p. quo. l. nec cre-
 ditor. de pigno. ac. s. allega.
 Et ista intelligo nisi quando
 agitur de proprietate feudi et
 de illa contenditur. quia tunc
 dominus tenetur ostendere et
 iudicare rē. vt legitur. C. de
 agri. et censu. libro. ij. extra de
 censu. cap. peruenit. Secus vbi
 alias contenderetur forte su-
 per seruitio feudi. quia tunc si
 dominus fuit in possessioe per-
 ceptionis illius tenendus est
 in ea. extra de electio. c. quere-
 lam. et supra quid sit inuestitu.
 §. si vero vassallus. ¶ Unū ta-
 men non omitto quod si vassal-
 lus simpliciter neget feudum
 et neget se esse vassallum 7 post

ea cōmittatur amittit feudum.
 casus est supra si de feud. con-
 trouer. fue. c. vassallus si feudū
 supra alleg. et. c. vassallus feu-
 dum eo. titu. Et predicta dici
 et induci possunt ad cōtractus
 emphiteoticum. ¶ Querit vl-
 terius predicta glo. an vassal-
 lus habens feudum de came-
 ra vel cauena. possit cogere do-
 minum ad prestandum 7 osten-
 dendum illas possessiones in
 et super quibus illud ius feu-
 dale percipere valeat. et dicit
 glo. quod sic allegat. l. si quis
 argentus. C. de dona. primo.
 sed Jaco. cōtra quia aliud esse
 debet in donatione de qua lo-
 quitur alleg. §. j. que est mera.
 simplex et libera. 7 aliud est in
 hoc feudo camere vel cauene.
 qđ debet siue i camere vel caue-
 na sit vñ satisfieri possit dedu-
 cto ere alieno. vt infra de votis
 feu. in principi. et idem est dicen-
 dum in feudo obdate. vt. s. qs
 dicatur dur. c. fina. Et de istis
 feudis tetigi supra in princip.
 huius operis circa diffinitio-
 nem feudi et in quarta distin-
 ctione feudorū. Et quer quae-
 lia sint ista feuda. vide per Ja-
 cobū supra de feu. cogni. §. fi.
 et dicto titu. quis dicatur dur.
 §. finali. Et ista sufficiant quo-
 ad hunc. §.

¶ Sequitur. §. Veter-
 ea si inter 7c.

Preterea

si inter. *Iste*. s. tractat de decisi-
 forib? siue iudicibus causarū.
 ⁊ hanc materiam als in studio
 Fluuiōn. disputari tēpore iu-
 uentutis mee repetēdo. c. pri-
 mum. s. apud quē. vel quos cō-
 tro. fue. termi. de. ⁊ fuit prima
 repetitio mea. *Iste*. s. diuidit
 in duas partes. In prima lo-
 quitur qñ est cōtrouersia inter
 uassallos. In secūda quando
 est cōtrouersia inter dominus
 ⁊ uassallum. secūda ibi si vero.
 Ea breuiter hoc dicit. si sit cō-
 trouersia de feudo inter duos
 uassallos domini est cognitio.
 sed si inter dominum ⁊ uassal-
 lum pares curie debēt cogno-
 scere. hoc dicit. Expone litte-
 ram in secūda parte ibi p pa-
 res curie. i. uassallos sub eo-
 dem domino pstitutos de quo
 infra in qñibus dicitur. qui
 als dicunt pares curtis. vt. s.
 de feu. garde. s. fi. ⁊ als pares
 domus vt. s. de p̄tro. feu. apud
 pares termini. c. j. ⁊ ti. quid sit
 inuesti. s. j. Sub debito fide-
 litatis. i. iuramenti fidelitatē iā
 prestiti ⁊ conco. ad hoc verbū
 decretalis. cum in ecclesijs de
 maiori. ⁊ obedientia. ⁊. s. qua-
 liter uassal. iura debet fide in
 principio. Coniuratos. quan-
 do prestiterunt fidelitatis iu-
 ramentum. vel quod debeant
 istiparesconiurari de bene iu-
 dicando sub debito fidelitatē.

Ho. qui debeant eē iudices in
 causa feudali. *Hot.* q sub diti
 sunt iudices supioris vt in se-
 cūda. *Hot.* q pares qui in hac
 causa iudicāt debent esse tales
 qui prius prestiterint sacramē-
 tum fidelitatis s? primā expo-
 sitionē quam feci ad ter. vt est
 casus. s. d. p̄trouer si. feudo. apd
 pares ter. c. vno. ifi. *Ho.* hic in
 glos. que incipit qui pares ⁊ c.
 circa prin. *Hot.* q pares l? als
 iurauerint fidelitates dño ta-
 mē quādo assumuntur p iudic-
 cando debēt coniurari sub iu-
 ramento fidelitatē. vt hic dicitur
 s̄m aliā expositionē littere
 itaq̄ iterū nō debēt iurare. ita
 no. p̄ d̄of. in sum. ti. qui. po. d̄
 feu. cog. ver. itē quero nūquid
 isti pares ⁊ c. ⁊ tangeť infra q
 est ar. ad ea que dicūt notarij
 in eorum instrumētis. ⁊ ita fa-
 cere p̄misit sub virtute iura-
 menti prestite. Et ex hāsum-
 pserunt nobiles vñ p̄mitten-
 di sub fide corporis cum de-
 beāt eē fideles ⁊ sic p̄mittunt
 sub fide qua astringunt. *Hot.*
 hic p̄mitti p̄iurationem. ⁊ als
 prohibet vt. s. ti. s. s. quenticu-
 las cū ibi nota. sup̄ s̄bo con-
 inratiōes in glo. ⁊. C. de mono-
 po. l. j. circa pn. facit. xj. q. j. c. cō-
 iurationū cū quinq; capitulis
 sequentib?. sed ista iura loquū-
 tur in iuramētē ⁊ cōiurationi-
 bus illicitē. i. in colligationib?
 iuratis que non possunt inter
 subiectos fieri sine domini vo-
 luntate ⁊ eius auctoritate si sit

presens vel si eius presentia ha-
 ri possit. licet aliter eēt si non
 possit adiri iux̄ notata p̄ bar.
 in cōstitutioe henrici qm̄ nup
 glo. super j̄bo occulte in fi. fa
 cit quod ip̄e notauit in. l. sōda
 les. ff. de collegi. illicitis ⁊ qd̄
 notatur per Innocen. in cap.
 dilecti. de excessi. prelatoꝝum.
 h̄ vero agit d̄ coniuꝛatioe lici-
 ta que fit a domino ⁊ ad bonū
 finem. s. vt pares magis astrin-
 guant ab bene iudicandum.
 Opponitur cōtra primā par-
 tē huius. s. de cap. j. apud quē
 vel quos cōtro. termi. quod fa-
 cit dupliciter p̄ primo. qz̄ ibi in
 primo r̄n̄. dicit qd̄ si inter capi-
 taneos sit cōtrouersia de feu-
 do impatoꝝ est iudex. Item qz̄
 in sc̄dō r̄n̄. dicit ibi si sit cōtro-
 uersia inter valuosos minoꝝ
 res ⁊ maiores. pares erunt iu-
 dices vel iudex curtis. ⁊ tamē
 hic dicit q̄ imo domin⁹ cogno-
 scet ⁊c. Aduerte qd̄ multi fue-
 runt docto. scribentes in hac
 materia qui tenuerunt qd̄ illd̄
 cap. j. corrigat p̄ hunc textum
 s. vt hodie stare debeam⁹ huic
 testui ⁊ in hoc viderent̄ reside-
 re Anno. ⁊ Joan. and. in. cap.
 ceterus. ex̄ de iudi. ⁊ Joan. blā
 cbi in quarta pte sue summe
 ti. primi circap̄inci. Jaco. vō
 ad euitandū correctionē legū
 iuxta. l. precipimus. in fi. C. de
 appella. aliter soluit vcz̄ qd̄ in
 p̄rio loquit̄ in capitaneis quoꝝ
 r̄n̄ est iudex impatoꝝ vel res. si
 sunt sub rege iux̄ ti. q̄s dicatur

dux ⁊c. circa prin. sed hic loqui-
 mur in alijs vassallis. ⁊ homa-
 gh seu in hommagio de q̄bus
 agef. j. in. s. fi. ⁊ in ista q̄ pluri-
 mū attendenda sunt instrumē-
 ta autiq̄. no. in spec. tit. de feu.
 s. qm̄. v. iij. queritur ⁊ clarius
 per Be. iac. titu. de distinctio-
 ne feudoꝝ in pn. ix. distinctio-
 nis. tangā de hoc. j. in. s. fina.
 ¶ Quero et prosequamur re-
 fiduum glosarum huius. s. qd̄
 si dominus vel vassallus vel or-
 dinarius ad quē habet adbi-
 tus p̄ questione feudali recu-
 set se intromittere. glo. j. ver.
 sed qd̄ si dñs ponit duo reme-
 dia. Primum est qd̄ isti iudi-
 ces compellent̄ a supioꝝe sicut
 arbitri. cōpellunt̄ cognoscere
 vt. l. iij. s. j. ff. d̄ arbitris. ⁊ sicut
 testes in hac materia compel-
 luntur testificari per superioꝝ
 rem dominus verbī gratia. co-
 mitē vel populū ⁊ demum p̄
 imperatoꝝem. vt. s. si de inue-
 sti. inter domi. ⁊ vas. lis oriatur
 c. j. s. j. ⁊ tit. quid sit inuestiga.
 s. j. Secundum remedium est
 quod conueniatur tunc re⁹ co-
 rā suo ordinario. ita dicit glo.
 quod videtur sequi Bernard⁹
 in capi. ceterum. de iudicijs.
 Potest addi tertius remediū
 quod recurratur in defectu
 iustitie ad superioꝝem. qz̄ pro-
 pter defectum iusticie solet de-
 uolui iurisditio ad superioꝝes
 in autentica de questoz̄i. s. si
 vero forsan. collatione sexta. ⁊
 in autentica. vt differan. iudi.

2
 Mo. q̄
 leguz̄
 core.
 ctio ē
 euiten-
 da.

Comprehensorium feudale.

§. si tamen contingit. colla. ix. de offi. dele. cap. in refre-
 gabili. r. vii. q. ii. c. cum scim?
 r. p hoc optime facit. §. de mi-
 lite. val. qui. contu. est. capitu-
 lo vno in fi. vbi pmittit ad ma-
 iore ptate accedere vassallus:
 r. idem de predari. r. c. quod pt
 dupliciter intelligi vel qd su-
 perior copellat inferiore vt in
 primo remedio. vel quod de-
 uoluatur iurisditio in defectu
 iusticie vt in tertio remedio vl
 quod per viam querele recur-
 ratur ad superiore de quo dixi
 §. eo. constit. in principio. i. j. q.
 Unum no omitto q si dñs vel
 vassalli pares in predictis def-
 ficiant. s. in ministrando iusti-
 ciam priuantur. vt. §. que fuit
 prima causa bene. amit. §. itez
 q dño iuncto. §. fina. §. de for-
 ma fideli. facit q nota. §. quid
 fit inuesti. §. glosa hanc penaz
 in fi. iuncto capitulo vno qua
 liter do. ppe. priue. r. sic de feu.
 cotrouer. fue. capitulo dño cō
 mittete. ¶ Quero an possit ap-
 3 pellari a domino vel parib? in
 causis fentalibus r no est du-
 bium q sic. Sz ad que hic dire-
 runt aliqu multa r varia vt recit-
 tat Ho. an. in dicto capitulo ce-
 terum de iudicis. Sed dic bre-
 uiter qd si agat de re feudali.
 vel iniuria vel cā cōtra fideli-
 tatem cōmissa r sic lis est etiaz
 feudalis ita q cā corā domino
 vel paribus sit agenda ab ipis
 appellabit ad dñm proximio-
 rem superiore feudū. r ab ipso

proximioze ad magis superio-
 rem vltimo ad pncipē sic gra-
 datim appellando. sicut est de
 iure cōi. l. impatores. ff. de ap-
 pella. r ad hoc allego textuz
 singularē r mirabilē. §. quo tē-
 pore miles inuesti. pe. d3 capi-
 tulo finali. quē vide oino. Sed
 si ageret corā ordinario de re 4
 nō feudali. vel ageret de alia
 cā nō feudali. tunc appellaret
 ad superiore illi? iudicis ad quē
 solent deuolui appellatiōes de
 iure cōi vel al's ex vsu r cōsue-
 tudine. ¶ Quero an litigātes
 de re feudali possint consen-
 tire in aliū iudicē vt dimisso iu-
 dice cause feudal' accedāt ad
 ordinariū aliū. ista est nobilis
 questio quez mouet hic glo. in
 versi. sed nūquid ab initio r.
 r ponit duas oppiniones. Pri-
 ma opi. est quod nullo mō pos-
 sint duo vassalli litigantes di-
 mittire iudiciū dñi: q: cum im-
 perator statuerit qd ipsi? dñi
 fit cognitio videt alijs probi-
 buisse. ar. ff. de conditio. r de
 mos. l. cū ita. §. fina. sicut econ-
 tra qui de vno vetat d alijs cō-
 sentire videt. l. cū pzetor: i pri.
 ff. de iudi. facit et quia per spe-
 ciale prouisionē recedit a pro-
 uisione iuris cōis. l. finali. C. de
 pac. conuen. r si contra fiat nō
 valet ipso iure. q: cōtra legis
 dispositionem r prohibitionē
 l. nō dubius. C. de legi. r. l. quā
 admodi. C. de agri. r sensi. lib.
 ¶ Nec snia lata tāq a non suo
 iudice lata. C. si a nō competē.
 iudi.

si agat
 de re
 feu. vl
 iuria.

Ho. q
 qui de
 vno ve-
 tat de
 alijs
 senti-
 re vñ.

fudi. per totū nā qui non facit quod debet cōtra id facere intelligitur. ff. de regu. iu. l. qui non facit. ar. C. de iude. et celi. l. celicolariū in fi. Et dominus in euāgelio qui non est mecum contra me est et qui non seminat mecum spargit et. ita dicit glo. quo ad primā opi. Secunda opinio est quod refert in vasant ad aliū iudicem per errorem an scienter. primo casu non valeat. scdo sic prorogatio eius iurisdictione. ff. de iudi. l. i. et ij. et C. de iurisdic. om. iudi. l. prouatoz. hanc scdam opi. sequitur hic Jac. et et caprioli. § In nocen. Hostien. et Joā. an. post eos sequuntur opi. primam in sepe allegato. c. ceterus de iudi. quod vassalli. non possunt dimittere dominū nec prorogare iurisdictione alterius per. c. ex transmissa et de foro cōpe. Secus esset si eos ubi pares essent iudices iter dñi et vassalli ubi eos ubi pares essent iudices iter dñi et vassallum quod tunc mutuo consensu possent in aliū cōsentire in quōibus declarabit quod qualiter intelligatur dicetur ibi plene. **O**pponitur ulterius in vltimam partem huius §. ubi dicitur quod si inter dominus et vassallus lis oriatur pares sunt iudices. Cōtra quod inferior non habet imperium in superiorem. Inā magistratus ff. de arbitris Solu. imo potest habere ex submissione vel ex legis autoritate vt. l. est receptus. ff. de iuris.

omnium iudic. **O**pponitur quod pares non possunt esse iudices quod pares habent esse testes. vt. s. de trouer. inuesti. in pñ. et. s. ti. qui testes sunt necessaria ad probandum inuesti. c. vnico. et quid sit inuestitura in prin. et. s. i. cum si. quod stare non potest ff. de testi. l. nullus. et. C. ne quis in sua causa iudi. l. vna cum simi. Solu. intellige sane quod pares qui eligunt in iudices non erunt testes nec eōtra in causa quā habent iudicare et. c. nā alii erunt iudices et alii erunt testes. et sic quod erit iudex non erit testis: nec eōtra. sed quid si non sunt pares vel si non sunt in sufficienti numero dicetur de hoc infra. **C**olligamus igitur ex predictis distinctione et pingue ac compendiosam tam ex dictis Jac. et ex his que scripsit caprioli. et et ex dictis alioz. **E**n queritur quis vel qui sunt iudices in hac materia distingue quod combinaciones. s. ue quicquid principalia mēbra. quod aut est cōtrouersa inter duos dominos aut inter dominum et vassallum. aut inter duos vassallos: aut iter vassallum et alium extraneū. in prima combinacione dicitur **O**do. in sum. ti. qui po. de feu. cog. in principio. quod quā duo domini contendunt quolibet pretendente casum quod tenet titius ab eo teneri quod iudex ordinarius precipue cōuenti cognoscat. l. fi. C. ubi. in rem actio. quod intelligo nisi illi domini subessent

alij dño ⁊ illud castrum tenet
 ab eodem domino in retrofeu
 dñi p dictuz cap. ex transmissa
 de foro cõpe. q: tñc ille supior
 dñs cognosceret ar. huius. s. j.
 rñ. ⁊ q: illi dño domini vassal
 li dñi superioris dicunt iuf ea
 que vidistis. s. s. illud quocq:
 nisi contentio hui⁹ feudi tãge
 ret illū dñm superiorē. vt. s.
 dictum est ⁊ dicit statiz i quar
 ta cõbinatiõē. ¶ Scõa cõbina
 tio est qñ ē ⁊ trouer fia inter do
 minus ⁊ vassallum ⁊ hoc est ex
 peditū. s. qd pares cognoscēt
 vt in hoc. s. in fi. cõco: dat. s. d
 controuer. feu. apd pares ter
 mi. in prin. ⁊ de alie. feu. pater.
 cap. h. quod est intelligendū si
 pares hñt qd si nō habēt dicit
 infra. Tertia cõbinatio siue ter
 tiū membrū ē qñ ē lis iter do
 minū ⁊ eñneū ⁊ fm capo. tunc
 cognosceret iudex conuenti pos
 sessoris. l. fi. C. vbi i rē actio. cū
 pco: dātisq: dñs nō posset eē
 iudex q: in ppa cā. nec pares
 possunt eē iudices q: nō ē qd
 feudalis. ergo tñc oportet ad
 ll. ciuiles romanoꝝ recurrere
 p ca. j. s. de feu. cogni. Quarta
 cõbinatio ē quādo cõtenditur
 inter duos vas. ⁊ hic est alter
 catio inter Fa. ⁊ caprio. S; ex
 dictis eo: u; dicas pco: dando
 aut negociū tangit dñm. q: te
 net de euictiõē vel als. ⁊ tñc co
 gnoscāt pares. vt. capi. j. s. an
 apd dñm vel iudi. sicut hic in
 fine. Aut nō tangit dñm ⁊ sub
 distincte. aut cõstat vtrūq: eē

vassallum ex alijs feudis q̄ eē
 illo de quo litigat iuf notata i
 glo. hui⁹. s. Aut cõstat tantuz
 vnū eē vassallū de aliquo feu
 do de quo nō ē qd. ⁊ lis ē d alio
 feudo. aut est dubiū qd eorum
 sit vassallus. primo casu qñ cõ
 stat vtrūq: eē vassallū q̄ ipi ⁊
 dñi cõsitentur. sed ē ⁊ trouer
 fia de alio tertio feudo vel de
 aliqua pte eorū feudi. vel de fi
 nib⁹ feudi tñc dñs est iudex vt
 hic in pma pte. Scõo casu quā
 do cõstat vnū eē vassallū tātū
 tunc fm Fa. pares cognoscēt.
 vt. s. apud quē vel quos. c. j. h.
 rñ. ⁊ de capi. corra. c. h. in prin.
 Sed caprio. distinguit an pro
 illo feudo de q̄ ⁊ tendit preten
 dūt diuersos inuestitores. tñc
 q: tãgit dñm cognoscent pa
 res vt dco: ti. an apd vel iudi.
 c. vno. aut p̄tendūt vnū ⁊ tunc
 dñs sit iudex. vt di. c. ceterum.
 de iudi. cū ibi notat. ⁊ di. c. ex
 trāmissa de foro cõpe. in anti
 quis quod sequuntur Bernar.
 Anno. ⁊ Joā. and. in illo. c. ce
 terū. dixi. s. in pma opi. Tercio
 casu qñ est dubiuz ⁊ refert fm
 Jac. aut cõtendentes preten
 dunt vnū inuestitorē ⁊ eundē
 dñm aut diuersos si p̄tēdūt
 vnū si vterq: dicit suū pprium
 feudum ⁊ nouum tunc iudex
 vel arbiter cognoscit vt. c. h. in
 prin. de lege corra. si vero vter
 q: p̄tendat feuduz antiquū
 tunc cognoscit dominus cum
 curia vt. s. de inuesti. in mar
 facta. s. fina. Si vero alter die

cit antiquū alter nouum tunc iure antiquo iudey ordinari? vel arbitrer cognoscebat vt in principio titu. de inuestiga. in mari facta. Sed hodie cognoscunt pares curie cum tunc cōcernat dominum vt. s. an apō iudi. vel dominū capitu. vno. Aut contententes producunt diuersos inuestitores et tūc iudex vel arbitrer cognoscit vt. c. h. de lege corradin principio. et si pares cognoscunt aduerse quia sic tangit quēlibet ex dominis et ita pares alterutriusq; eēt suspecti hincinde g̃ est locus iudici vel arbitro vt dicto capitulo statim allegato scō de lege corra. quod etiam in hoc remanet incorruptum. Tamen quicquid dictum fuit circa hanc combinationē posserit breuius scōm Joannē blanchi. q̃ quando contendit de proprietate vel iure concernente feudum quod dominus cognoscat nisi ipsū concerneret et tangeret notatur per eū in summa titu. de feudi contētionē. in prima parte vbi dicit hodie ita esse tenēdū et ita seruari et scōm hoc iste. s. corrigeret alia iura. et sic procederet opinio Bernar. Innocē. et Jo. andree in dicto capitu. eeterum. Quinta cōbinatio est quando est cōtentio inter vassallum et alium scilicet extraneū et agitur de re vel iure nō feudali. et iudex ordinarius cognoscit vt. s. de controuersi.

inter vassallum et alium. c. vno. et et si. si de feu. vassal. ab aliquo interpel. fue. cap. vnico. et l. fi. C. vbi in reuactio. et l. iuris ordinē. ff. de iurisdic. omniū iudicū. C. secus si de re vel iure feudali ageretur et sic loquunt decretales. extra de foro compe. ex transmissa. et cap. ceterū de iudi. et ca. ex parte dicto tit. de foro cōpe. cū si. Veniamus ad qōnes. Quero circa primā partē quis erit iudex int̃ vassallos vassallū et dicit q̃ dominus immediat⁹ per. s. illud quoq; s. eo. et quod ibi dixi intelligēdo sane si illi subvassalliteneāt siue pretendant tēnere iure feu. sec⁹ si alio iure vlt̃ titu. qz tunc iudex ordinarius cognosceret. Nota p̃ Anno. et Jo. an. in alle. c. ceterum. de iudicijs. Quero ne procedamus per ignota qui sunt isti pares et quales esse debeant. Et dicunt communiter doctores qd̃ pares curie siue curtis siue dom⁹ quibus verbis textus promiscue vtitur vt dixi. s. in expositione litterali sunt conuassalli sub eodē dño constituti p̃bas s. quid sit inuesti. s. j. rest̃ text⁹ supra si de inuesti. inter dominum et vassallum capitu. j. s. j. Notatur p̃ Jaco. s. de feudis gardie. s. j. et per dō. in summa tit. qui possunt de feudo cognoscere circa medium. et in hoc resident Doctores quod intellige sane p̃m Innocentiū vt sint vass. respectu litigātis

et tante auctoritatis. et familia
 feuda habeant. vt si litigantes
 sint comites vel barones. qđ
 pares sint etiam comites vel
 barones. et sic familia habeant
 feuda. not. per euz in. c. ceterū
 eđ de iudicis glo. magna pro
 pe finem. Et sane intellige qđ
 isti pares debent esse tales qui
 als iurauerit fidelitate casus
 est. s. de cōtrouer. inuesti. apud
 pares termi. c. vno. in fi. et istud
 dicit glo. hic que incipit q̄ pa
 res. circa princi. vsi. ita tamen
 quod ille vassallus etc. Quo
 ro an oēs pares erunt iudices
 dic quod non. quia oportet qđ
 aliqui ex eis sint testes sicut di
 xi. s. in oppo. x. Eligētur ergo
 aliqui pro iudicibus per dñm
 et vassallum litigantes concor
 diter. et si sint discordes tūc do
 minus primo eliget vsq; ad il
 lum numerū q̄ voluerit et post
 ea vassallus eliget vsq; ad illū
 numerū a dño comprobatum.
 casus est. s. de cōtrouer. apud
 pares termi. c. vno. et notatur
 hic in princi. glo. que incipit. q̄
 pares etc. quod sequit̄ Innoc.
 et Joan. an. in. s. alleg. c. cete
 rum de iudicis licet aliqui vt
 ipsi referunt voluerint quod
 ipsorum parium sit electio cuz
 iurisditio sit eis a lege data. s.
 istud non procedit quia est cō
 tra casum. c. vnici predicti.

Item quia non est verus quod
 paribus detur iurisditio. nisi
 post electionē ita qđ electi tūc
 sunt iudices ordinarij iter vas

sallos et dominū. vel inter vas
 sallos suis casib; vt dixi. s. cir
 ca distinctionem. Unde ade
 pta iurisditione a lege per ele
 ctos possunt iurisditionem ab
 teri mandare idest alium iudi
 cem facere. et ille cui mādatur
 vocatur iudex curtis vel curie
 et est ordinarius vt ipsi pares.
 de quo iudice curtis habet. su
 pra apud quē vel quos. c. pmo
 in fine. ita quod parū et iudi
 cis curtis idem est auditorium
 sicut dicim; de episcopo et ei;
 officiali. c. vt. ij. de cōsuetu. lib.
 vj. fm quosdam. vel potest dici
 quod specialiter loco parium
 statuitur vnus iudex de volū
 tate domini et vassalorum. vt
 cognoscat de causis concernē
 tibus feudum. et iste erit ordi
 narius causarum feudalium de
 quo loquitur dictus cap. pmi.
 Et ideo refert caprioli. in di
 cto. c. j. quod dux arelianē. ra
 tione castri de baugenserto ha
 bet multos vassallos et ibi est
 vnus iudex causarū feudalium
 quod credo verius: vt quāuis
 pares electi sint ordinarij: vt
 notatur in. c. vno. §. fi. s. de in
 uestitu. in mari facta. et p In
 nocen. in dicta decretali. cete
 rum glo. magna. circa finē. de
 iudicis. et quod possint deman
 dare iuxta. l. more maior. ff. de
 iurisd. om. iudi. tamen hoc ve
 rum per modū delegatōis. nō
 aut per modū cessionis iuris
 ditionis ordinarię. Erit ergo
 iudex curtis vel iudex ad hoc

Mo. s
 epo et
 ei; of
 ficiali

ſpecialiter deputatus et cōſtitutus? tūc erit ordinarius. aut iudex demādatus per pares. tūc erit delegatus. niſi forte diceremus ordinari p̄ pares vicegerentē et vicariū ſeu locū tenentē quo caſu falis vicegerens eſſet ordinarius. tūc enī diceret. idem auditoriū. iuxta l. j. §. j. cū ibi not. p̄ Bar. ff. quis et a quo appellā. veruntamen Jo. an. in dicto. c. cetex. refert qđ in aliqđ partibus ſeruaf. qđ dñs ſolus eligit pares et ita vſus partium ſeruari dō. Sed quod iſti pares electi debēt eſſe iudices videtur obſtare. qz ille non dō eſſe iudex q̄ altera pars poſtulauerit. ff. de iudic. l. obſeruādū. glo. in §. rō. et gl. §. titu. dicto de cōtrouer. apud patro. fermi. Reſpondet quod Priū procedit qñ fit parte abſente vel p̄ſente vel ignorante hic vero vtraq; pars cōſentit. vel ſm Jaco. ibi in delegatis hic in ordinaris. notaf. p̄ euz in dicto titu. de cōtrouer. apud paternū. ꝛc. ¶ Quid ergo ſi eligatur pares vt dictum eſt. an debeant iurare de nouo de bñ iudicando videt qđ ſic cū hic dicatur in littera a domino ſub debito fidelitatis coniuratos ꝛc. Sed i contrarius eſt veritas ſecundū quod tenet Odo. in ſumma titu. q̄ poteſt de feu. cogno. vſic. item quero nunqđ iſti pares ꝛc. et ſm hoc ſumitur hic iſtud vbiū coniuratos: ideſt aſtrictos ita quod ſolum

dominus tenetur eos aſtringere ſub debito fidelitatis ſeu virtute iuramenti p̄ſtiti vt dixi. §. circa notabilia qđ poteſt intelligi niſi forte poſt iuramentum eſſet repertus ſuſpectus. quia tūc iterū eſſet iurādum. p. c. cū in eccleſiis. extra de maiori. et obediē. ¶ Quero quid ſi dominus habet pares in paruo numero. ita qđ omnes ſunt neceſſarij ad iudicandū tantū. vel teſtificandū tantū. iuxta ea q̄ dixi. §. in. x. oppoſi. Dicas aut agitur de tali cauſa in qua nō poteſt fieri p̄batio niſi per pares. vt eſt in feudo nouo. et eſt certum. aut contendit de cauſa in qua poteſt fieri probatio etiam per alios teſtes vt i feudo veteri et eſt certus iuxta tit. quot. teſtes ſunt neceſſarij ad proban. inueſti. c. vno. Aut agitur de cauſa in qua eſt dubius qualiter debeat fieri p̄batio? Primo caſu pares erūt teſtes et iudex ordinarij rei vel poſſeſſoris erit iudex et idem i tertio caſu. Et eſt ratione pereat facultas p̄bandi. et quia facilius reperiunt iudices quē teſtes. l. qm̄ nulli. in ſi. C. de hereticis. In ſecundo caſu pares erūt iudices. hoc ponit notabiliter p̄ Jaco. §. de cōten. iter. vaſſal. et do. ꝛc. in primo circa prin. in prima oppo. ¶ Quero an iſti pares q̄ eligunt debeāt eſſe de eadē puincia in q̄ ſunt litigantes. et dicit Joan. bla. in ſumma titu. de contentione

k ij

feudi. §. et est sciendū quod pa
res debēt esse ꝛ. quod sic ꝛ al
legat. §. de pace tenē. §. si tres.
pro quo est ratio ne subditi cog
gantur de sua prouincia exire
vt in auten. vt disse. iudi. circa
princip. et. §. j. colla. ix. et. C. de
decurio. l. curiales. in princip.
lib. x. Et hoc verus si in illa p
uincia reperiaturs pares ꝛ ido
nei. als eligerentur de alia p
uincia eidem domio subiecta
arg. ff. de tuto. ꝛ curato. datis
ab his. l. diuus marchus. scdm
eundem Joā. in loco allega. §.
¶ Quero quid si dominus nō
habet alibi pares dicas quod
tunc in loco parium succedet
iudex ordinarius deffendētis
vel loci vbi res ē sita. sicut als
est de iure communi. l. actor. C.
vbi in rem actio. ꝛ. l. iuris ordi
nem. de iurisd. om. iudi. nota
hic in glo. qui pares. ꝛ. si. et hec
vera sunt. quod sequitur b̄ Ja
cob. vel fm̄ Inno. in defectu
parium succedent arbitri. vt
ipse notauit in dicto. c. ceterū.
¶ Quero predicta procedunt
quando agitur actione reali.
ꝛ alias contēditur de iure feu
dali. Quid si agatur actiōe p
sonali. vbi gratia commodati
depositi et simili. b̄. eūter dic.
qđ sit talis actio nō concernit
ius feudi cognoscit ordinari
iudex ꝛ hoc intelligit si domi
nus nō erat als iudex ordina
rius quā in causis feudoꝝ. qꝛ
nō habet iurisdictionem sibi in
feudatam. nam vbi esset in feu

data iurisdicio ipsi domino. si
cut habes text. in. §. ad hec. §.
titu. pmo fm̄ intellectū Jaco.
ibi notatū. certe dñs tunc cog
nosceret neduz in causis tūc
cōcernētibus feuduz. sed etiā
de omnibus alijs iure ordina
rio fm̄ Joā. ꝛ Inno. vt ipsi no
tant in dicto capitulo ceterū.

¶ Quero agitur de spoliatiōe 7
feudi coram quo debeat agi.
Inno. in. d. c. ceterum. recitat
opinionēs dicunt quidaz qđ si
dominus spoliavit vassallum
et vassallus sit laicus. tūc cōue
nietur dominꝝ coram paribus
nō interdico. vnde vi sed po
tius actiōe in factum propter
honorē dñi. ff. de vi et vi ar
ma. l. j. §. interdictum hoc pro
quo. §. de mili. vassal. qui cōtu
est. c. vno. §. si vero vassallꝝ. Si
vero vassallus sit clericꝝ cogē
dus est dñs p iudicē ecclesiasti
cum restituere vassallo qđ rap
puit. qꝛ sacrilegꝝ censet. eꝛ de
foro cōpe. c. cōquestus. et qꝛ in
dubio ecclesia cognoscit de spo
liatione. eꝛ de iure patro. c. res
latum. ꝛ de foro cōpe. c. cum sit
generale. Alij dicunt qđ semp
cogendus est ad restitutionem
spoliatiōis corā ordinario rei.
vt eꝛ de foro cōpet. c. ex parte.
Hias duas oppositiones po
nit Inno. in. d. ca. ceterū. glo. j.
vbi dicit vltimā opinionēz for
te esse meliorem vtendo caute
sub dubio hoc ꝛbo forte quo
niam scdm eum ad illud. c. ex
parte posset responderi quod

ibi alius q̄ dominus spoliavit
 Et aliter vt ipse dicit in alia
 sua glo. que incipit quidam di
 cunt &c. quod ibi domina illa
 spoliata potius iuuabatur iu
 re dotalici q̄ iure feudi. Alij
 dixerūt qđ aut spoliatio est fa
 cta per dñm aduersus vassallū
 vel econtra. aut per vnū vassal
 lum aduersus alium conuassal
 lum. tūc agitur inter duos cō
 uassallos corā domino. vel in
 ter dñm et vassallū corā pa
 ribus. vt in hoc. §. 7. s. de mili.
 vassal. qui contu. est. §. si vō vas
 fallus. qñ quotienscūq; inter
 tales de iniur. in feudo de feu
 do vel ratione feudi cōmissis.
 vel si agatur de re feudali vel
 pponatur cōditio ex lege feu
 dali semper agendū est corā
 domino vel paribus. Aut con
 tenditur inter alias personas
 vt quia extraneus spoliavit vl'
 agitur de alio iure nec pōt agi
 ex iure feudo: si tñc semp agē
 corā ordinario rei p. l. fin. C.
 vbi in rem actio. cum suis con
 cordantijs. Et est ratio secundū
 Jo. an. in dicto. c. ceterū. q; do
 minus vel pares nō habent iu
 risdictionem. nisi quantum lex
 feudo: um concedit et nisi qua
 t̄henus ex iure feudo: n̄ agi po
 test. et istam opinionem recita
 uit Inno. in. d. c. ceterū. gl. qui
 dam dicit. et als me tenui cuz
 hac opinione disputando & re
 petendo. c. primū. s. apud quē
 vel quos &c. quonia; casus est.
 de mili. vassal. qui contu. est. §.

si vero vassallus. s. alleg. et ad
 huc hanc opinionē sequor. nō
 obstat. c. ex parte. de foro cōp.
 q; respondeo vt. s. responsum
 est. Item nō obstat qđ dictum
 est de clerico spoliato. per. c. cō
 questus. & c. relatum. & c. cum
 sit generale. s. allega. quia illa
 iura loquūt in alijs rebus et
 in alijs iuribus. hic vero loquī
 mur in iuribus feudali^b quo
 rum p̄t̄extu subh̄ciūtur cleri
 ci iurisditiōi dñi vel pariu;.
 licet sint iudices temporales. vt
 c. ex transmissa. de foro cōpe.
 et. c. verum eodē titū. in anti
 quis &c. ¶ Quero vlt̄erius an
 corā domino vel corā pari
 bus qñ cognoscūt de cā feuda
 li possit fieri recōuētiō de alia
 causa etiā nō feudali. dicas se
 cundū oēs docto. q; sic quē ad
 modū habem⁹ als de iure cō
 muni. nā vbi casus emergit q
 in iuribus feudoꝝ decisus nō
 reperitur sine calūnia. l. ciuili
 scripta vti possumus. vt. s. de
 feudi cognitio. c. j. in fine. Ter
 tum est autem de iure commu
 ni qđ pōt fieri recōuentio corā
 ram eodem iudice etiā de cau
 sa de qua als nō esset iudex. C.
 de iudicijs. l. quotiēs. et de sen
 ten. et interlo. om. iudi. l. cū pa
 pinianus. & aut. et consequen
 ter. et. l. ij. §. omnes. ff. de iudi. de cā
 & extra de mutuis petitio. per d
 totum glo. est ordinaria supra
 de controuersi. apud patro. cēt iu
 termi. capitulo vno. glo. finali
 in fine. quā sequitur ibi Jaco.
 k iij

Utruz
 recon
 uētiō
 possit
 fieri corā
 eodē
 iudice
 de cā
 als nō
 cēt iu
 dex &c

et Caprioli. et Joan. blanchi. in
 summa in quarta parte tituli
 ibi in fine et Bart. in illa ma-
 gna repetitione dicte autē tice
 et consequenter continēte. xiiij.
 capitula in prima. q. vi. capitu-
 li ver. itē in cā feudali. et ista in-
 tellige nisi natura cause impe-
 diret. et q: vult reconuenire. d
 cā spirituali eē de iudi. c. pto.
 et cap. nouit. et qui. filij sunt le-
 giti. cap. latoz. cum fili. vel nisi
 priuilegiū persone obstat et vt
 q: reconuent? eēt clericus so-
 lut? vel psona ecclesiastica vt. c.
 si diligenti. de foro ppetenti et
 aut statumimus. C. de sacro san-
 cta eccle. d quo potes plene vi-
 dere. in dicta repetitione per
 discursum. vi. capituli. et p en-
 dez bar. in lectura dicte autē
 tice et consequenter et p Ly. ibi
 dē. et ibi p alios doc. et p Hosti.
 et per Innocē. in titulo de mu-
 tu. petitio. et in specu. ti. de re-
 conuentione per totū tangitur
 p glosam in cap. ac si clerici de
 iudicijs. ¶ Quero an domin?
 vel pares quādo suis vocibus
 sunt iudices possint recusari
 suspecti et videf qd non cū sint
 ordinarij saltis inter vassallos
 vt no. s. de iuesti. in ma. fac. s.
 fin. et dixi. s. in. ij. q. et iudex or-
 dinarius non recusaf hm opi.
 Bul. lz Mar. cōtra iuxta anti-
 quā disputationē de qua habe-
 tur et notatur in. l. apertissimi
 C. de iudi. sed tamē dic hz doc.
 qd ex iusta causa possunt recu-
 sari sic procedit opi. mar. als

non. Si. loquit opi. bul. pbat
 hodie p decretales cū spālī eē
 de appellationibus. et capitu-
 lo suspicionis eē de offi. deleg.
 ad que iura hodie nos refferi-
 mus et reducim? communiter
 et cause suspicionis debent in-
 feri et exprimi pilla iura lz ali-
 qui adhuc dīdicant qd tū est de
 iure ciuili et cognoscent de cā
 suspicionis arbitri. vt in dictis
 iurib? et l. fi. C. de iudicijs. sed
 de iure ciuili antiquozū ad iun-
 gi debet eēps vt aut si vero con-
 tingerit. eo. ti. dicit ibi bar. qd
 illud loquitur hz sua tempora
 quibus nō habebat eēps tantā
 potestatē hodie fm vsum non
 associat nec hoc patiūtur: siue
 ptingat hoc ex aucta ptate do-
 minorū epozum siue dñozū tē-
 poralium. vnde dō adiungi bo-
 nus vir. ar. ff. d. p. trahen. emp.
 l. hec vēditio. s. i. et l. si socia-
 tes. s. arbitroz. ff. pro socio vt
 dicit bar. in loco allegato. et
 Be. iac. titulo de actioe ex. l.
 que oritur ex litterarū obliga-
 tione. s. et in summa ver. fere?
 casus est et c. Que aut sunt iuste
 cause de iure ciuili recusandi
 iudicē. vide oīno bar. in dicta
 l. aperti simi. vñ tñ non omī-
 to q si iudex recusatus postea
 procedat pcessus nō erit nul-
 lus nisi p appellationē vel als
 fuerit recessum ab eo notatur
 p Innocē. in all. cap. cum spālī
 sed Barto. contra allegās ca-
 sum in. l. vna. C. si quacūq; pre-
 di. po. no. et p eum in. l. q: pote

9
 Nota

rat. ff. ad trebel. vide Joan. fa. in dicta. l. apertissimi qui videtur colligere dictus Innocen. quando cause pposite sunt false vel friuole vide ibi per eum

Quero an i hac materia admittatur declinatio fori. r qñ tate de q: videret nō admitti declinationē fori dñi vel parius vt. s. de inuesti. in ma. fac. s. si. in si. sed glo. ibi in p. s. qd est quod infra dicit r c. sentit p trarius. vnde breuiter dicas quod si dominus vel pares diuisim vel coniuncti suis casib? sunt iudices ppetentes. iuxta deducta. s. i distinctiōe in illis cōbinationibus r tunc cessat vt dicto. s. si. aut in illis est incōpetentia. qd pōt cōtingere. diuersimode vt statim dicam r tunc bene pōt declinari forus sicut est de iure cōi marie cum dominus vl pares nō sint als iudices nisi in casibus feudilibus vt pic. Pōt autez bec incōpetentia cōtingere verbi gra si vassallus puentus ad instantiam domini coraz parib? neget se eē vassallum q: tunc oportebit qd iudex ordinar? cognoscat de hac causa tanq̄ preiudiciali ar. institu. dactio. s. preiudiciales. r extra d ordi. cogni. c. tuam. r si reperiat eē vassallū remittet cām als retinebit apud eū cū tunc ordinarius sit cōpetens. tñ si repit esse vassallus hoc ipso q: pri? inficiatus est. amittit feudum. ff. de re iudica. l. si. r est casus

in cap. vassallus. j. r in cap. vassallus. ij. si de feu. contro. fue. quod voluit Inno. in sepe allegato cap. ceterz. glof. pe. in fi. clarius ibi per Jo. an. r p Jo. bla. i quarta a pte sue summe ti. j. circa prin. Et idē dicerem ecōtra si domin? cōuentus ad instantiā vassalli negaret illuz esse vassallū suū. Sed tunc videret cōtra. s. de cōtrouer. inter vassallum r ep̄m. ca. vno vbi p ep̄m qui erat dominus negabatur illū esse vassalluz. r tamē pares cognoscunt. Respōdeo quod ideo pares cognoscunt ibi q: constat illū esse vassallū aliunde ex suo recto feudo lz negaret vassall? super illa annua prestatione pro quo. s. de cōtrouer. inter me. r do. de portione feudi fratris mei. c. vno in fine r de aliena. feudo. patermi cap. ij. Pōt etiā ista incōpetentia aparere vt si duo vassalli litiget corā dño r vn? neget se eē vassallū vel si als nō cōstet nisi vnū eē vassallū: vel rez eē feudalem qm̄ tunc iudex ordinari? cognoscet sup hoc do. nec p̄stet eē vassallum. vel rem eē feudale vt tunc fiat remissio dño. licet quida? voluerint qd in hoc r predictis casib? domin? vel pares possint cognoscere saltim an sint de iurisdictione sua per. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. sed hoc reprobatu r p doc. in hac materia. quia si de his cōtendatur coraz domino vel parib? eēt iudices

in causa propria legem primam
 C. ne quis in sua causa. etc. cum suis
 concordantibus. hoc expressse notat In-
 nocentius in dicto. c. ceterum. glosa
 magna. §. si. et eodem modo si re-
 que etc. Hec obstat. l. si quis ex alie-
 na. quia ibi loquitur in ordina-
 rio generali. hic in ordinario
 speciali concessio et ordinario in
 materia feudali detrahendo
 generali ordinario. et fortiora
 sunt iura cetera siue generalia
 quam specialia. l. eius militis. §. mi-
 litia missus. ff. de mili. testa. et
 maxime cum hic agatur de causa ut
 dictum est. **Quero** iuxta sta-
 tum dicta quid si vassallus con-
 uenitur de directo coram iudi-
 ce ordinario communi et generali et
 declinat foris excipiendo quod
 ipse est vassallus et quod agit de
 re vel de causa feudali. quis co-
 gnoscet de hoc. Et dicitur hoc.
 idem quod ordinarius iudex co-
 gnoscet. et si constet ex probatis
 de iure vassallatico vel de re feu-
 dali. siue de causa feudali fiet re-
 missio cause domino vel paribus ut
 c. ex transmissa etc. verum. et
 de foro competenti. quod intelligit
 Joannes an. post Anno. in sepe al-
 legato. c. ceterum quoniam petitur res
 feudalis siue reivindicatur ge-
 neraliter non adiecta causa. sed si
 causa adiecta ut quod asserit res ad
 ipsum pertinere pleno iure tam
 directo quam utili. cum emerit
 a tali utile. et a tali directum do-
 minium non posset excipi de feu-
 do nec causa esset remittenda
 sed currere debet suo marti

per. l. si mater. §. eandem. ff. de ex-
 ceptio. rei iudica. Et quia sem-
 per inspicitur quod petitur. l. penult.
 §. fina. ff. de iurisdic. om. iudi. et
 hoc intelligo nisi dominus haberet
 iurisdictionem ordinariam in feu-
 datam. de quo tetigi. §. in. vij.
 quodone. quia tunc cum ipse ordi-
 narie cognoscatur posset decli-
 nari simpliciter iurisdictione sicut cu-
 iuscumque alterius. **Quero** quid
 si vassallus vel dominus citatus ad
 curiam parium non compareat.
 qualiter sit providendum glo. hic
 que incipit qui pares etc. §. si quod
 si dominus etc. remittit et bene ad ti-
 §. de mili. vassal. qui cotu. est. c.
 vno. ubi habes notabiles tex-
 de citationibus siendis. et de spa-
 cio inter unam et aliam. Est etiam
 notabilis glo. qualiter provi-
 deatur adversus contumaces
 in hac materia. et quis dicat co-
 tumax. et iunge glo. c. j. de do-
 lo et contuma. i. clem. dicitur ut ibi
 per illas glos. et per illos doctos. ut
 breuiter transcam restringen-
 do materiam ad id de quo agit
 in presenti. **Quero** an dominus
 et pares siue ordinarii. cum co-
 gnoscunt suis vicibus debeant
 in causis feudallibus servare iu-
 dicem ordinarium. dicitur Anno.
 in dicto. c. ceterum. quod sic. ut ibi
 notat in glo. magna circa finem
 et per hoc quia cum hoc non repe-
 riatur iure cautus specialiter
 statum iuri civili communi ut
 §. de feudi cognitio. c. j. quoniam
 aliqua in hoc libro reperietur
 specialiter cautus. unde offer-

No. 6
 citati-
 onibus
 siendis

II

tur libellus et lis. contestabitur. vt. C. de lit. cōtesta. l. vnica
 7 auten. offeratur. Sed an iurabitur de calumnia dic quod non. vt est casus singularis. s. de cor. suctu. rec. feu. cap. sacramentum. s. in quibusdā. 7 ibi per glo. et docto. **Q**uero quomodo fient probationes in causis feudalibus. 7 hic est vna magna disputatio. vñ per transeo nūc breuiter 7 sufficiat remittere ad loca in quibus tractatur materia. Et hic breuiter dicas qđ aut refert. qđ hic aut tractatur et contentur de inuestitura 7 si de veteri fit probatio per pares vel alios testes. si de noua tūc per pares solū modo si habeantur alii per extraneos. fit etiā probatio p breue testatū. i. p scripturam annotatā testibus. vt s. de feudo gar. s. j. et de p. tro. inuesti. in prin. 7. s. item si vassallus. 7 tit. de inuesti. inter dominū et vassal. c. j. 7 titu. qđ sit inuesti. c. j. in princ. et per totū Et sufficiunt duo vel tres quo ad pbandum causam principalis negocij. vt dicto tit. si de inuestitura inter dñm et vassal. lis. oriatur. c. ij. in prin. Aut cōtenditur de defectu felonie siue ingratitude vassalli et requiruntur quinque testes: vt. j. quot testes neces. sint ad pbā. ingrati. c. vno. in fine. Et ista procedunt quando plene probatur. Sed vbi non plene sed

semiplene vel alii sunt presumptiōes pro aliq̄ parte tunc recurrit ad iuramentū 7 qñ daf iuramentū ad purgationē cum. xij. sacramentalibus id est. xij. paribus vel alijs iuratis. de quibus remitto ad iura predicta et specialiter. s. si de inuestitu. inter dominū et vassal. c. j. et. ij. 7 de cōtrouer. inuesti. in pri. et tribus. s. sequētib⁹. et de contentio. inter dñm 7 vassal. 7 ti. si de feu. cōtro. fuc. c. j. ij. et. iij. 7 de pace tenen. s. si duo. 7. s. si tres. et de cōsuetu. recti. feu. c. sacramentum. 7 de capita. qui curi. ven. c. si contentio. 7. cap. similiter. si contentio. multū tamen operatur si dominus p altero ex vassallis garētare voluerit. vt. s. de. l. corrad. c. si inter in princ. ad quorum capitulorum textus multū attente notantur. quia in illis sunt mirabiles 7 speciales textus 7 notabiles ad multarum. Et quod dictum est supra de purgatione intellige canonica vel ciuili. vt extra de purgatione canonica per totum. aliud autem de purgatiōe vulgari. de qua in tit. de purgatiōe vulgari per totū vt p pugna et duellum vel alii vtēdo hūano vñ diuino iudicio. de quo. s. de pace tenē. s. si q̄s hoies. 7. s. se. 7. s. si miles. 7. s. seq. cū ibi notatis p glo. et doc. de quo in tit. de clerico expugna. i duello. ad q̄ loca sufficiat pro pñti remittere

Et quod dictū est de pbatio-
ne inuestiture. idē in sacramē-
to fidelitatis sed tūc est cōtra
cū finis dicti. c. contrarij ubi etiā
loquitur in alijs vassallis mino-
ribus et maioribꝫ. Respondet
ipse qđ hic loquit qđ consta-
bat contententes esse vassal-
los. sed in dno non constabat.
et in hoc residet. s. de inuestit.
in mari facta. c. vno. s. fi. Sed
licet ista distinctio an cōstet eē
vassallos an non in se sit vera.
vt. j. dicitur tñ nō potest ada-
ptari ad dnum. immo esset di-
uinare. vt dicit caprioli in con-
trario. quare respondet in cō-
trario qđ in primo respōso cō-
trarij. ideo cognoscit impera-
toꝝ: qz illi capitanei suberant
immediate imperatori. Et sic
erat eoz dñs. et ita cōcordat
cū prima parte huiꝫ. s. et hoc
voluit glo. in dno. sed scđm re-
sponsū dicti. c. contrarij. ho-
die corrigitur per text. istuz vt
dñs cognoscat etiam cuz agif
de iure feudali nisi pretende-
rent diuersi inuestitores: vt. j.
dicitur pleniꝫ. Et sic pcedant
dicta Inno. Bar. et iohā. and.
Odo. et Joan. blā. et simili
modo corrigunt iura concor-
dantia vt. c. j. in pn. s. de. l. cor-
rad. cū si. intelligēdo sane nisi
negociū tāgeret dñm vt. j. de
clarabif. et cū limitationibꝫ qđ
etiā infra dicent. Et hanc par-
tē credo nūc esse verā. lz als in
d. disputatōe repetēdo. c. dñm
tenuerim opinione Jaco. Ihā

credo eē saniꝫ adherere opi-
nionibꝫ maiorꝫ. Itē opponit
qđ imo qđ est p̄trouersia inter
duos vassallos qđ debeat cogſce-
re iudex ordinarj rei v̄l arbiter
s. de. l. corrad. c. ij. i p̄ici. et de
pace tenē. s. si duo. et. s. seq. sol.
dicit glo. j. huiꝫ. s. qđ hoc d̄z in-
telligi qđ erat qđ hic iter duos
qđ als sunt vassalli eiusdē dñi d̄
alijs feudis. sed litigāt de alio
feudo qđ tenet ab eodē dño. et
q̄libet litigatiū p̄tendit ad se
p̄tinere quo casu dñs est iudex
vt hic. Cōtraria loquunt si liti-
gātes nō essent aliud vassalli
sed q̄lz dicit se vassallū rōne feud-
di. de quo litigat siue asserant
vnū inuestitorē: siue diuersos
iuestitores tūc em̄ corā iudice
vel arbitro vel arbitrij cā deci-
det vt i dñs. h̄ dicit gl. vsqz ad
h̄. si. itē vnꝫ poterit et. et sic vi-
deret loq. s. ti. de iuesti. i mari
facta. in p̄ma pte qđ q̄lr intel-
ligat appēbit ex dicēdis. Op-
ponit tūc qđ imo qđ n̄ appet
aliud esse vassal. cogſcere de-
beāt ptes: vt. s. an apud iudi-
vel curiā dñi. et. c. vno. solu. il-
le ter. de iuesti. i mari facta cor-
rigit p̄ dictū. c. vnū. et s̄m ia co-
telligit illd. c. qđ vnꝫ litigatiū
asserbat feudū nouū. et alr an-
tiquū et s̄m h̄ ibi fuerūt duo qđ
ibi vnꝫ de nouo alter de p̄no
feudo opponebat s̄m qđ dcm̄
negociū tāgebat cū dādo i feu-
dū nouū tenebat de euictione
vt ibi et illud s̄m potius est at-
tendendū. qz fuit cā decisua:

vt ibi ptz in tex. Opponitur ꝑ
 ꝑdicta de. s. fi. de inuestitu. in
 mari facta. vbi dñs cum curia
 cognoscit. solu. ꝑm Jacob. ibi
 contendētes ꝛ quilibet eoruz
 asserebat feudū antiquū: quo
 casu nō est aliud qđ tangat do
 minū. ꝛ istud tetigit hic glo. in
 ver. item vnus poterit ꝛ. licet
 obscure ꝛ. Opponit tunc cō
 tra de dicto. c. ij. in ꝑri. s. d. l. cor
 radi. Soluit Jacob. quod ibi
 vterq; contendentiū preten
 debat suum ꝑprium feudū et
 nouum. ideo iudex vel arbit̄er
 cognoscit. et ꝑm hoc refert an
 vterq; pretendat nouum. an
 vterq; antiquum. an aliter an
 antiquū et aliud nouū. Sed
 caprioli. dicit aliter quod cum
 in illo. c. ij. ageret de feudo ꝑ
 prio et nouo. ꝛ sic tangatur do
 minus qđ immo debēt cogno
 scere pares curie et quod illud
 corrigat ꝛ. s. alleg. c. vnum.
 an apud iudicē. vel curiam domi
 ni ꝛ. scz qñ contendentes pre
 tendunt diuersos inuestitores
 q; qñ pretendūt vnum nō cor
 rigitur cū tunc non tangat do
 minum. Sed tamen ego cre
 do nō corrigi etiā quando pre
 tendunt diuersos. q; tūc sicut
 tangitur dñs. ita eiꝑ pares ad
 uersus alium dñm. ꝛ ꝑm eūdeꝑ
 caprioli. nō dꝑ attēdi nisi dñta
 pat an negociū tangat vel nō
 tangat dñm. sicut notauit ipse
 supra apud queꝑ vel quos. ca
 pitū. ꝑmo. de ꝑdictis scripsit
 Jaco. s. de inuesti. in mari fa

cta. s. fi. Opponit vltorius qđ
 immo iudex ordinarius sit iu
 dex vt. s. si de feu. vassal. ab ali
 quo interpel. fue. c. vnico. ꝛ. s.
 titu. de contro. inter vassal. et
 aliū. c. vno. Solu. ibi contēde
 bant vassalꝑ et extraneus nō
 vassallus. vbi tūc est cognitio
 iudicis ordinarij sicut est de iu
 re cōi sequēdo forū rei. l. fin. C.
 vbi in rem actio. ꝛ. l. iuris ordi
 nem. de iurisdi. om. iudi. ꝛ. ideoꝑ
 si contēdebat inter dñm et ex
 traneū. ꝛ hoc dicit expresse gl.
 fina. huius. s. quā vide et dice
 tur. la cius infra. Opponit tūc
 q; ꝑ hoc facit. c. ceterū. de iudi.
 et. c. extamissa. de foro compe.
 in antiquis. Solu. intellige qđ
 qñ inter vassallū et extraneū
 est contentio cognoscit iudex
 ordinarius verū est si tontēda
 tur d alio iure qꝑ feudali. sicut
 describitur. i dicto. c. vnico. de
 contro. inter vassal. et aliū. ꝛ.
 Notat ꝑ Bernar. Innoc. et
 Joā. an. in. d. c. ceterū. Oppo
 nitur de. c. j. in fi. s. apud quem
 vel quos. vbi sunt iudices pa
 res vel iudices curtis vt infra
 cū tūc nullū fiat ꝑiudiciūꝑ hoc 15
 est q; dñs ꝛ vassal. cōsentit. ꝛ vide b
 ista ꝑcedūt in causis feudaliꝑ māꝑ ꝑ
 bus. ¶ Sed i alijs an fieri pos. roga
 sit ꝑrogatio sine lnia sui iudi. tionis
 cis dicit Jaco. de are. i. l. j. s. et iurisdi.
 post operis. ff. de noui op. nū. ꝛ
 tenet qꝑ sic iuxta ea qꝑ ponunt
 doct. in materia ꝑrogationis.
 de qꝑ habet ꝑ lꝑm. in. l. si qꝑ ex
 cōsensu. C. de epi. audie. ꝛ ꝑ

Comprehensorium feudale

Bes. iac. ti. de iurisdictione. §. pro rogatio iurisdictionis et per Anno. c. de causis. et de officii. delega. Bar. ponit unum bonum verbum in dicto. §. et post opis. ut si subditi omnes sint sub vno domino generali et perpetuo ut committit et vel rege quorum sunt vassallorum et tributarii. tunc non possit fieri pro rogatio in iudice extra patriam sine licentia sui ordinarii siue domini alii secus sicut dicitur in clericis per cap. significati et de foro prope. pro quo optime facit quod non. Jac. de bello visu in autem. ut nulli iudices. §. si vero quis comprehensorius. colla. ix. Et ex istis forte sumpta est practica in provincia quod sunt preconizationes de non transportanda iurisdictione etc. Quero ad iudicem spectat suarum iurisdictionum penali iudicio defendere mulctando vel alii iuxta. l. §. i prin. ff. si quis ius dicens. non obtemperat. quid ergo in hoc iudicio feudali. an dominus vel pares imponant mulctam vel aliam penam sicut faciunt alii iudices C. de modumulcta. per totum. Anno. in sepe alle. c. ceterum. de iudi. dicit in sua glossa que incipit quidam dicunt etc. et not. quod nunquam vel raro imponit penam nisi amissionis feudi vel alia super re feudali. quod est notabile et singulare dictum. Sed in hoc insurgit dubium si talis pena amissionis feudi imponatur an exigatur ad vnguem. ut feudum amittatur et ut commissum pe-

tatur et videtur quod sic. ut ff. ubi pupil. edu. d. l. in. §. §. prius tamen. et l. §. quid ergo de veteri inspicere. et d. l. §. si quis. dicit non optem. et l. ad die. ff. de verb. obli. et l. lucii. ff. de actio. emp. In contrarium quod non facit. quod videtur quod fuerit quedam comminatio ut. C. comina. vel eploras. l. in interlocutio. et l. propagina. et est de iure patris. c. relatum. et de imunita. ecclesie vel alta. ca. e. non cominus in fine cum ibi non. et in illis decretalibus Joan. bla. mouit questionem in sum. sua. tit. tu. qui. mo. feu. ami. circa. fine in ver. quid de questione que sepelitur sine etc. Recitans istam questionem sepe sepe contingere in provincia ubi domini precipiunt hominibus suis sub pena feudi. Et si naturaliter ipse post multas opes. videtur se inclinare ad hoc quod si tale preceptum penale fiat cum causa et ob causam ad naturam feudi pertinentem ut si precipiatur fieri recognitionem vel prestari sacramentum fidelitatis. vel hominum magnum vel seruitium exhiberi et similia et tunc si non pareat incurrit pena alii secus et voluit Clar. in dicta. l. in. §. §. ff. ubi pupil. educa. d. post Ray. in dicto loco fundando per illum textum quod quando iudex aliquid precipit sub pena quod illa pena exigatur domini tamen preceptum fiat cum causa ita quod non sit nouum preceptum a causa et quod non requiratur cause cognitio. alii autem si esset nudum a causa vel requireretur cause cognitio secus est

per. l. iudices cñ ibi nota. C. de iudi. ar. l. filii familias. §. diuiff. de lega. primo. tibi et nota. Bar post mart. sublim. di. Nō obstat titu. comina. vel eplās. qz illa procedunt vbi sit pceptum super eo quod requirit cause cognitionē. Et sic nō valet nisi illa cause cognitio precederet s̄z p̄dictos do. s̄z ad p̄dicta quod notat Lynus. in. l. quotiens. C. de fidei. cō. Unum tamen nō obmitto qđ quāuis talis pena adiecta in pcepto nudo a causa nec pcedente cause cognitione non erigatur vt dictu est tñ si p̄pter inobedientia colligat cōtūmācia fiet als p̄missio iudicis arbitror sic p̄ticipat per. l. i. ff. si quis ius dicen. non optē. et ibi no. per Bar. recitans multos docto. qui ita tenuerunt. Ita et tenuit Joan. an. in suis aduocacionib⁹ super specu. titu. de iurisdic. omniū iudic. in fine. Et dicit. Innocēstis magne pene imponunt vt magis homines timeant ad euitē dñi atrociora non vt erigant. s̄z als reducuntur ex arbitrio vt ipse no. in. c. de causis. e. de officio delega. in fine magne glo. Et ideo pene que solent imponi vs̄ sustigatiōis. concremationis vel amissionis pedis. v̄l in auere et persona. de quo in autentica de armis. §. oportet q̄ ibi et in peccunijs et in ipsum formidantes caput et ibidē

glosa inter linearis hoc est qđ dicimus in auere et in persona et coll. vj. non erigunt ad litteram sed als arbitranē vt p̄ticipat ex p̄dictis. Quero vlti⁹ in quo loco dominus stare et cognoscere debet quando cognoscit de cā feudali glo. huius. §. dicit qđ vbi stare voluerit salua honestate sua seruato tamē more maiorū suoz vt. l. pe. i. ff. de iust. et iure nisi aliter eēt conuentus. idem sequit Jaco. et cōmuniter omnes p̄q. ff. de arbitris. l. si cum dies. §. si arbitrer. et C. de senten. et interlocu. omniū iudicū. l. cuz sententiam. et ff. de interio. actiōnibus. l. voluit in fine. facit. l. a procedente. C. de dilatio.

Quero quid in paribus in quo loco debeant stare p̄ cognoscendo et indicando gl. tertia huius. §. in versiculo cōsueuit queri et. vsqz ad finem facit vnam magnam disputacionem quam videre potes. Sed dic breuius et compendiosius s̄m Ja. quod aut actū est de loco et stetur conuentioni aut non est actum. et tunc cognoscent in loco electionis parium. sicut de arbitrio in loco compromissi. post hec erit in electione parium in qua parte loci cognoscant dum tamē partes facile possint eo loco puenire et qđ sit loc⁹ honest⁹ nō popinal velupanariū vt. l. si cū dies. §. si arbitrer. ff. de arb. §.

Nota
de ibi
mol.

Nota
bene

Nota

In casu autem discorde pariter superior eliget ar. ff. de admistracione tutorum. l. si plures. §. fina. r. insti. de satisfada. tnto. §. ij. r. ff. de pac. l. maior em. p quo est de elec. ca. bone memorie arch. pzel. magnum. r. c. ne pro defectu. r. debet eligi locus qui sine incommodo litigantium ar. ff. de iudi. l. si locus r. de pigno. l. si seruos. r. de ver. obli. l. continuus. §. ij. cum similibus. Et ista sufficiant quo ad materiam huius. §.

Sequitur. §. illud quoque qui est. §. fi. huius constitutionis.

Illud quoque

precipimus. Ille. §. est. finalis huius constitutionis r. q. brevis est in textu. non indiget casus positione nec summario quod satis se summat. Unde non loco casus quod in omni sacramento fidelitatis excipi debet imperator. Item non. omni sacramento cum signo uniuersali. item. ibi nominati. Attende ad hoc verbum de quo dicitur. §. r. de ver. obli. ubi nominati in. l. ij. r. ff. de libe. et posthu. r. ibi sunt concordantie. habet et in. l. ij. C. de trasac. r. l. q. non militabat. §. finis. ff. de here. insti. Opponit quod non debeat nominatim excipi imperator quod semper videtur exceptum et si non exprimat cum in omni sacramento ceteris seruata

autoritas superioris vt. l. impatores in prin. r. ibi not. bart. ff. ad municipa. r. cor. c. venies. §. q. vero est de iure iura. et. r. q. ij. c. qui resistit. Si ergo hoc videtur exceptum frustra notatis dicitur quod tacite inest si exprimat nihil operatur. vt. l. ij. ff. de leg. ij. So. dupl. primo quod hic iubet nominatim excipi. i. pro excepto haberi rita intelligit. Quidam in sua sum. et. quod continetur in fidelitate circa prin. secundo quod quis tacite inest. tamen iste textus vult quod exprimat expresse propter illud aduerbium nominatum quod importat extrinsecam r. expressam exceptionem vt iuribus. §. in expositione littere allegat quod ex eo sic fieri statuitur ex abundantia cautella iuxta. l. testium non ideo. C. de testa. r. vt magis memorat. q. q. spaliter non notantur neglecta videtur vt. l. item apud labeonem. §. hoc edictum ff. de iniurijs. r. sic alio modo r. aliud exprimit quod tacite inest r. sic non obstat dicta. l. ij. et ibi per bar. de lega. primo. r. ista solutionem credo esse veriorē r. magis amica. lre r. h. vult dicitur. §. de noua for. fide. cap. §. circa prin. vbi litteraliter dicitur debere excipi impatorē vel regem in iuramento r. dicitur ibi in textu quod verbum. excipiendi impatorē vel regem in iuramento si recte intelligatur nulla indiget adiectione s. integrā r. perfectā in se continet si delitatem sed propter simplices.

7 Ho. tacite inest si exprimat

et nominis significatiōis igna-
ros ad illi? ubi interpretatio-
ne pec adici solent et c. qui tex.
est glo. huius. s. ita qd exprimi
d3 concedendū tñ est qd si non
exprimat intelligit tamē taci-
te exceptus vt. l. impatores. s.
all. et decre. venientes et. c. qd resi-
stit. s. all. cñ si. Opponit qd imo
et excipi debeat rex vt statim
allegato. c. vno circa princi. de
noua for. fideli. Aduerte pos-
set dici qd ibi loquat solum de
imperatore qui ante corona-
tionē noiat rex et post impera-
to: sicut dixi. s. in prima parte
huius constitutionis in prima
oppositi. ubi videre potes vl p̄t
dici et solui qd loquat etiaz de
alio rege qui p̄est tali patrie
vel regno vt tal' excipi debeat
qd instar imperatoris maxime
cñ hodie dominatiōes et iuris-
ditiōes sunt diuerse et iperium
est sissum vt notat. C. de studi.
lib. v2. ro. suepr rubrica. lib. xj.
sicut infra declarabit. Oppo-
nit qd et debeāt exprimi alius
sc3 dominus antiquior qui ce-
teris preferēd' est vt. s. hic fi-
nis lex. s. finali in fi. et titulo de
p̄hibi. seu. aliena. plotb. ca. ij.
Solu. fatendū est qd talis do-
minus antiquior et exprimit
nec iste tex. Dicit si dicat exci-
pi impatores. qz nō p̄pter hoc
excludit alios excipiedos imo
caute fiet si dominus a ntiquior
excipiat no. s. d noua for. fide.
glo. ij. et intellige sane dominū
antiquiorē respectu alteri? feu-

di iuxta alle. c. ij. nō aut ratiōe
eiusdē feudi cñ vassall' tenea-
tur iuuare dominum suuz pro-
ximū et immediatum cōtra do-
minum domini sui. vt. s. Illud
quoq; precipimus tibi dixi in
xv. q. et seq. et plenius ibides in
xv. q. et infra etiam tangetur
¶ Quero que sit rō excipiendi
imperatorem in sacramēto fi-
delitatis dicunt docto. qd ipse
est dominus vniuersalis oīum
terraz orbis et sub eo cōcistūt
vt. l. bene a zenone. C. de qua-
dri. prescrip. s. j. et. l. de preca-
rio. ff. ad. l. rodiam de iactu. sal-
tim hodie illaz terrarum que
sibi obediunt et eum recogno-
scunt. Et sic rōne vniuersitat'
fit de eo exceptio. sed alij sunt
qui non recognoscūt superio-
rem et quo ad terras illoz idēz
iudicium est et eadem rō que ē
in impatore vt persone illoz
excipiant cum sint loco impa-
toris in terra sua. Max sicut. s.
dixi imperium est sissum iuxta
nota. sup rubrica. C. d studijs li-
ber v2. ro. li. xj. Quero qd si sint
aliq dñi vnus terre vniuersa-
lis vt regni comitat' ducat' et
similiū qui tamē recognoscāt
superiorem. Etredo qd etiam
debeat fieri sp̄alis reseruatō
illozum in iuramento fidelita-
tis p̄tra omnē hominē et c. ex-
cepto illo hoīe dño vniuersali. si
tñ illud qd exposceret ille tal'
dñs p̄cermeret cōsez et publi. vt
litates sicut tetigi. s. in. ij. opo-

possi. rlimitando etiaque dixi
 plene i. xvij. questione. s. s. fir
 miter. Quñ tñ nō ē omittē dñq
 magna dñia est inter impatorē
 r illū c. non recognoscit supio
 rem quo ad hanc exceptiones
 r illū vniuersalē qui recogno
 scit. q: primo casu fit illa refer
 uatio r exceptio in oibus vas
 fallis iurantib⁹ mediatis siue
 immediatis. Et pro tanto hic in
 lra d: in oi sacramēto rē. Alio
 forte in scōo casu sed tñ cōiter
 attendūf forme iuramēti r bo
 ma giorū vt vsitatū fuit in ta
 li pñiar prout habēt instrumē
 ta antiqua vt infra dicā. Que
 ro ar vassall⁹ debeat iuramē
 to fidelitatis excipere seipm
 gl. tangit istud in h. s. in glo. ij.
 sine fine. r dicit qd nō q: in ta
 li vniuersali locutiōe nō intel
 ligit ar. l. qd qd. ff. cōia pdioz.
 glo. penl. disputaui. s. h. finif
 lex. in fi. p̄suc. rē. s. fi. Ja. capo.
 r doc. b r ibidē sequit̄ idēz q:
 in generali f̄mone nō itelligi
 tur p̄sona loquētis. vt. l. inq̄si
 tio r̄itat. C. de solutio. ¶ Que
 ro nos videm⁹ q vassall⁹ p̄stat
 serm̄ fidelitatis vt b r. s. p̄ quos
 fiat inuesti. c. nulla. r ti. se. cuz
 infinit̄ alij iurib⁹ r. s. s. p̄re
 terea ducatus. an dñs p̄pellat
 ecōtra iurare vassallo suo glo.
 j. hui⁹. s. videt̄ sentire q̄ sic rita
 ecōuerso dñs vicē reddere. de
 beat vassallo vt. s. de for. fide
 li. s. fi. all. ēt in decretis. p̄ij. q.
 p̄. p̄dest. circa mediū p̄ illa gl.
 facit. l. fi. ff. de acceptila. vbi q

fit ex vna pte v̄ fieri ex alte
 ra. qd ibi no. in silū p bar. q. all.
 l. fi. C. de iudic. vidui. tollenda
 vbi statutū i muliere itelligit
 in viro all. ēt. C. de c̄p̄sis ex lo
 codāpnensi. l. ij. li. rj. Itē pro
 bat q: sicut p̄uas vassall⁹ feu
 dō ita dñs p̄petate. vt. ca. dñō
 comittente. s. si de feu. cōtro
 fue. r qualr dñs p̄peta. p̄iue.
 feu. c. vno. breuiter doc. tenēt
 p̄tra. Et̄ Ja. s. de for. fideli. s.
 finali tenet simpliciter absq
 allegatione. quod l3 dñs te
 neat vicē reddere tñ nō cogit
 iurare. idē seq̄ ibidē capoli r
 fundat p rōnes primo p̄ tex. s.
 fi. s. s. dicti. q: si dñs nō fecerit
 que p̄tinēt in di. c. de for. fide
 li. censet male fidus r seq̄ ibi
 in tex. sicut ille. l. vassall⁹ qui
 eoz scz dñozuz p̄uaricatione
 vel faciēdo vel p̄sentiendo de
 p̄bensus fuerit p̄fid⁹ r p̄iu
 rus rē. vassall⁹ ergo si p̄facit
 nō solū est p̄fid⁹ siue malefid⁹
 imo ēt p̄iurus. dñs aut̄ sol⁹ est
 malefid⁹. iḡ p̄supponit q̄ do
 min⁹ nō iurat q: nō d̄f periu
 rus. Quñ tñ aduerte q l3 dñs
 sit solū malefid⁹ tñ ex eisdem
 causis amittit p̄petatē ex qui
 bus vassall⁹ feu. vt no. i illo. s.
 fi. Scōo p̄bat idueēdo p̄ hac
 pte. s. alle. l. fi. de acceptila qz
 vbi aliqd fit ab vno vel vni v̄
 fieri oib⁹ r ab oib⁹. s. si vas. p̄
 stet iuramētū sufficit p̄ se r dñō
 suo. Tertio p̄bat q: nō repitur
 expresse cautūq dñs iuret. iḡ
 rē. ¶ Quarto corrobora li

Ho. q
 vbi al
 qd fit
 ab vno
 vl vni
 v̄ fieri
 oib⁹
 vel ab
 oibus

bertus et vassal. eqparat. no. s. de mili. vas. q. ptumar est. glo. ecce q. 7c. S. iuramentū exigif a liberto sed nō ecōtra a patro no. vt. l. pe. ff. de obseq. liberto. 7. l. vt. iurisiurandi de ope. li. ber. igf. 7c. Quinto q. statim q. vassallus iurauit tenef dñs ad vice pro vice et ad hoc obligat lex ergo non tenef iurare dñs arg. l. questitū. S. pōponi. als est lex que incipit quod in pi. gno. e. ff. de distrac. p. i. gno. Sexto q. frustratoria cautio nō est interponēda. l. nō cogendū ff. de pcura. Septio q. postquā dñs inuestiuit vassallū ipse vas. fallus iurare tenef et si iuret vt iurare tenef nō pōt dñm com. pellere iurare. ar. ff. de iure iu. ran. l. iurisiurādū et ad peccuni. as. S. ait pretor. et i hac opi. cō. cludunt cōiter doct. Aduerte tñ q. l. dñs nō iuret tamē pres. stat vicez et tenef ex fidelitate vassallo vt dicto. S. fi. de for. fi. deli. sumēdo fidelitatē vt dif. fert a iuramentuz iur. ea q. dixi s. eo. añ prin. huius pōtionis. in scōda diuisiōe feudoz et tanget infra. Idē ecōtra si vassallus ex pacto nō iuret iur. c. nulla. s. p. quos fiat inuesti. q. adhuc tenef ex fidelitate. Quero vas. fallus astringif iurare vt dictuz est quid si nolit et recuset iurare. dic qd denegabit sibi ve. stitura et fides eidem frāgif vt dicto. c. nulla. cū ibi no. glo. j. s. qd prece debet inuesti. 7c. q. in. tellige vt plene dixi. s. eo. S.

pterea si quis i feudat. an. xv. q. dic vt ibi. Itē amittit feu. si dñs eū requisierit puenienti tpe interposito. vt. s. q. fuit p. ma cā bene. a. s. est et alia. vel si nō requirat p lapsū anni et diei. vt. s. eo. S. pterea si qs in feudat. et ibi plene dixi fallit in casib. in q. b. nō tenef iurare. de quo dicā. j. in. vij. q. Quo. ro q. hic agimus de sacramen. to fidelitatis quid est ista fide. 4. litas et vñ dicatur. Aduerte fi. delitas d. a fide et inde fidelis et feudum ēt d. a fide sicut dixi s. in euidentialib. añ prin. ci. piū hui. pōtionis in. ij. q. s. fides diuersis modis sumitur et id diuersimode sumif fide. litas s. variationē hui. nois si des de hoc tangitur per gl. C. de sum. tri. et fide catho. super rubria magis late p Bernar. e. eo. ti. sup rubria. et ibidem pleni. p Anno. in lectura sua. Cū ex oib. eorū dictis colligē do dicas qd fides qñq. sumif p sacramēto baptismi vt. c. de bitū. e. de baptif. qñq. p casti. tate thori. xxvij. q. ij. cōiuges. qñq. sumif p pscitā. e. o. pre. scrip. c. qm. o. et de restitu. spo. c. lris. s. po. ro. qñq. sumif pro equitate et ex pberātia actio. num. vt in titutio. de actio. S. actionum. et extra de exceptio. nibus cap. cum veneralis. s. j. quandoq. sumitur p pbabili ignorantia vel credulitate. vt l. bone fidei. ff. de acqren. rez. domi. et. l. bone fidei emptor.

ff. de verb. signifi. quādoq; sumitur p credulitate s̄m quam credimus id qđ non videmus. cū fides sit de re nō visa. de penitē. dif. iiii. in domo. ⁊ ideo s̄m Grego. fides nō h̄z meritum vbi humana ratio p̄stat experi mentū ⁊ hoc modo sumit̄ in al leg. titu. de sum. tri. ⁊ fide cat. Et de ista fide sic sumpta solet dici. ⁊ describi scđm apostoluz ad Ebre. xj. qđ fides est spectā darā rerum ⁊ argumētum nō apparētuz. Bonit etiā Ber. aliā distinctionē seu diffinitio nem. s̄. rubri. de sum. tri. ⁊ fide catho. eť in antiquis. Quāq; sumitur p collectiōe articulorū vt in simbolo. vt. xxiii. q. j. Hec est fides. et psalmo qđcūq; vult Et de istis modis predictis re cipiēdi fidem nihil ad ppositum n̄m. Sed pcedēdo vlterius. qñq; sumitur fides put est cōtraria dolo. vt. l. bona fi des. ff. de positi ⁊. c. bona fides eť eo. tit. quādo sumit̄ p bona simplicitate ad differētiā simplicitatis. ⁊ s̄m hanc d̄z homo fidei simplex ⁊ innocēs. Quāq; sumitur p confidentia. vt quan do quis sequit̄ fidem alterius vt. s̄. vendite insti. de rerū diui. Quādoq; sumitur p cōuētio ne ⁊ promissiōe. sic sumitur in l. j. in princ. ff. de cōsti. pecu. vbi dicit̄ graue est eī fidem falles lere. Et sub hoc modo etiā cōprehēditur securitas cōuētio nalis. vt etiā sumat̄ fides p securitate que etiā seruāda est

Hosti. iuxta. l. j. s̄. non fuit. cui ibi notat̄ ff. de dolo. xxiii. q. j. noli. Et istis quattuor modis sumitur fides in hac materia feudoꝝ a qua dicit̄ fidelitas ⁊ vassallus d̄z fidelis ⁊ a tali di cis feudū vt premisi. Hā vassal lus debet agere cōtra dñm bo na fide dolo cessante. qz inter dñm ⁊ vassallū nulla fraus nul lus dolus nec vllū malum in genū debet interuenire. vt. c. qm̄ inter de p̄hi. feud. alie. per loth. Item debet esse simplex ⁊ nō duplex nec simulatus nec dño mentiri debet in v̄bis vel factis: vt habet̄ in eplā phili bertii. xxj. q. v. c. de forma. not. per Odofr. in summa sua titu. quid cōtine. in fidelita. in fine Et ideo s̄m eū fides qua astri gitur vassallus d̄z quasi fac. et dic qz debet esse fidelis i dicto et facto. Nota in eadē summa titu. in qđ tene. vassal. seruire dño tetigi de hoc supra añ p̄ci piū huius cōstitutionis i cui dentialib; in secūda questione ¶ Item in vassallo debet do minus securitatē habere. Cū vassallus nō debet sibi insidia ri. nec esse i damno. s̄. que fuit prima cā benefi. amit. s̄. porro et patet ex forma iuramenti fi delitatis ⁊ capitulis eiusdem. de qbus infra dices. Item ma xime astringitur vassall; ex fie de qua deducitur in conuen tione p̄mittendo ⁊ naturā cō tractus ad hoc tenetur: vt su pra eo. s̄. preterea. si qđ infeud

datus. et quod ibi dixi. et s. que
 fuit prima causa bñfi. amit. in
 princip. cū si. Ista igitur fides
 plenior est quacūq; alia. vt p̄t̄
 ex predictis. et notat per bar.
 in cōstitutione ad repr̄mēdaz
 glo. sup̄ verbo toti⁹ fidelitat̄
 et ideo in hac materia dicit iu
 ramētū fidelitatis q; licet om
 ne iuramentū in se habeat fi
 dem tñ magis exuberat fides
 in hac specie iuramenti quā in
 alijs not. Guido de mote lau
 duno in clemen. prima. de iure
 iurā. glo. sup̄ vbo fidelitatis. et
 ideo dicit tex. ad litteram quo
 modo em̄ vassallus q̄ hūiliter
 q̄ deuote. q̄ benigne. q̄ fide
 liter. erga dñm suū debeat se
 habere potius ex naturalib⁹ et
 bonis curiarū cōsuetudinibus
 pōt percipi q̄ aliqua lege aut
 scripto aliquo possit cōprehen
 di. vt. s. in quib⁹ cau. seu. amit.
 circa mediū. Et ista est rō q̄re
 vassallus tenetur iuuare dñm
 cōtra filiū vel fratrē vel p̄ez.
 vt. s. hic finitur lex. et c. s. fina.
 de quo dixi. s. eo. s. firmiter. in
 xvij. questi. Tamen attende in
 premissis qd̄ ista p̄cedūt quan
 do iuratur fidelitas. quod est
 regulariter licz ex pacto qñq;
 non iure vt. c. nulla. s. p̄ quos
 fiat inuestit. Sed tñ ad hoc de
 betur ip̄a fidelitas que adhuc
 exuberat: licz nō iuretur sicut
 tetigi. s. in fine. iij. quest. Sic
 etiā pōt q̄s esse fidelis ex sacra
 mēto absq; feudo. vt. s. qualis
 ter vassall⁹ iura. debe. fide. s.

si vero domestic⁹. et dicā infra.

¶ Quero qñ p̄stari debeat iu
 ramētum fidelitatis et an sem
 per sit prestādum. dico qd̄ pre
 stat post inuestiturā. vt alleg. c.
 nulla. et s. e. s. p̄terea si qs in
 feudatus. et ibi plene dictū est.
 et maxime in mutatiōe domini
 vel vassalli vt ibi. et regulari
 ter a quocūq; vassallo fallit in
 casib⁹. ¶ Primo qñ ex pacto nō
 tenet vassallus iurare. vt dicto
 c. nulla. Itē qñ est cōtrouersia
 inter dñs et vassal. et dñs negat
 illū vas. q; tunc differē sac̄m
 fidelitat̄. vt. s. de cōtro. inter
 vas. et ep̄m. c. vno. v. iam lauda
 tum. Itē qñ dñs est exēdicat⁹
 vel hānit⁹. vt. s. hic finit lex. in
 p̄nci. Itē qñ dñs est heretic⁹ et
 ex plurib⁹ alijs causis. q̄ dant
 ad hoc excusationē de qb⁹ bre
 uiter remitto ad ea q̄ dixi sa
 tis late. s. e. s. p̄terea. si qs in
 feudatus in. i. q. ¶ Quero qd̄ et
 quātū cōtineat sac̄m fidelita
 tis intelligēdo in vassallo. Dic
 qd̄ continet omnia q̄ in et sub
 illis capitulis fidelitat̄ cōpre
 hēdi possunt q̄ sunt incolume.
 tutus. honestū. vtile. facile. pos
 sibile. de qb⁹. s. de forma fide.
 c. vno. et ista p̄sequere vt ibi in
 tex. et ista sūt negatia vt ibi p̄
 p̄ declarationes text⁹. Alteri⁹
 p̄grediēdo addit ibi. vñ. capl̄
 affirmatiuū. s. q; nō sufficit ab
 stinere a malo nisi fiat qd̄ bo
 nū est. imo supra illa sex capitu
 la auxiliū et cōsilū dñs p̄stare
 d̄z si vult bñficio dign⁹ videri

et fidelitate esse saluus. ita habetur ibidem ad litteram.

¶ Ex quo not. ibi Jac. q. etiam curare dz ne Juramentū fiat argum. ff. locati. l. i. le. locatiōis r de ybo. obli. l. inter stipulatē. in prin. et. l. i. illa stipulatiōe. et de ybo. signif. l. facere. r ista pcedunt qm prestat iuramētum fidelitatis cōmune ratiōe feudū. quādo autē prestatur als sine feudo dicitur infra.

¶ Quero que sit forma prestādī iuramentū fidelitatis dic vt habet s. quali. vassal. iura. debe. de fide in prin. et plenius in tit. de noua forma fide. c. j. et ibi vide. nec in hoc distiguo clericos et psonas ecclesiasticas a laico q: quo ad feudū subditi sunt dñis tēporalib⁹. s. de capitul. corra. s. fina. et eē de statu. r lā. c. periculofo. ver. verū qm abbatissa. lib. vj.

¶ Quero qualiter r sub q forma iurāt hoies subditi sine feudo: vt q: sunt subditi et astricti solo hominōgio vel hominio. seu homicia. de qb⁹ tangeť infra. vel q: als sunt familiares vel subditi ratiōe iurisditiōis dicas vt habetur. s. qli. vassal. iu. de fide. s.

7 si yō domesticus. **¶** Quero sub qua forma iuret pape epus. remitto ad. c. ego. eē de iureiur.

8 **¶** Quero de imperatore sub q forma iuret pape. dic vt habetur. l. xij. dist. c. tali dño. de quo in. c. j. de iureiuran. in clemen. De qb⁹ predictis iuramentis r plurib⁹ alijs si vis laxare ma

teriam videre potes p Joan. blā. in summa tit. de sacra. fid. s. alia est em forma. cū. s. seq. fe re p. iij. vel. v. colūnas. **¶** Quero si vassall⁹ prestat iuramentū fidelitatis dño r successorib⁹ suis. vel iurauit p se vassallo et suis successoribus. An debeat tūc sacramentum renouari ex persona successoris. dixi. s. e. s. si qs infudatus. in. xvj. q. r ibi vide. **¶** Quero si sint plures heredes vassalli an teneant. oēs r singuli iurare. Et an vassallus teneatur oibus heredib⁹ dñi sacramentū prestare. de h⁹ habetur in. c. om̄s. s. si de feu. contro. fue. ibi. in glo. et. s. e. s. preterea ducatus in tex. r glo. et ibi plene tractauī. in pma et scda qōnib⁹ scde partis et in pma qōstīōe tertie ptis. **¶** Quero si vniuersitas tenet feudum an singl⁹ de vniuersitate teneatur et debeant iurare. Et ecōtra si vassall⁹ teneat feudū ab vniuersitate an singulis debeat prestare iuramētū breuiter dic vt plene dixi. s. e. s. preterea ducatus. in. iij. q. ij. partis.

¶ Quero si est vassallus vassalli de eod feudo cui dñoz pstabif sacramentū fidelitatis an immediato vel mediato. Jo. blā. i summa tit. de sacra. fide. arguit p et s. tñ cōclusio sua est q ad inuicē sibi fidelitātē: videlicet vt primo: r imediat⁹ domin⁹ prestet sacm̄ qñō suo r vassal. etiā p primo: i et proprio domino suo. ar. ff. de in ius vocan. l.

sed si hac. §. liberta. et de fur. l. q. seruo. §. vlti. et ff. mandati. l. si vo nō renumerādi. §. inde pa-
pimian. in fi. de quo dixi. §. e. §. illud q. in. iij. q. de. ¶ Quero
dixi. §. in. iij. opposi. q. dñs anti-
quior respectu alterius feudi
est excipiendus in sacro fidelis-
tatis. Donec p. declaratiōe hu-
ius et forma questione iur. ter-
minos quos ponit Bertrā. cap.
in. c. ij. §. d. p. hi. feu. alie. p. loth.
frater meus p. mogenit. tene-
bat quoddā cast. sub duce au-
relianē. et p. eo sibi iuravit fi-
delitatē et q. sibi seruiret ante
oem aliū preter q. pncipē. Ego
vero scdo genitus teneo aliud
castrū sub duce bituricē. et si
militē iuravi sibi seruire. āte
oem aliū et. et pono q. hec feu-
da erāt paterna morit. frater
me. sine liberis. et sic succedo
an debeā iurare duci aurelia-
nē si vt iuravit frater me. pre-
ponēdo illū et postponēdo du-
cem bituricē sem. vel an facere
debeā ecōtra. Et videt qd de-
beā pponere ducē aurelian. qz
ex psona heredū cōditio obli-
gatiōis mutari nō d. vt. l. ij. §.
ex his. ff. de hb. obl. Itē qz res
transit cū sua cā vel sua q̄litate
l. traditio. §. quotiēs. ff. de acq.
rerū do. Sed in Trū est q̄litas:
q. ego debeo semp pponere an-
tiquiorē dñm meū h. est ducē b-
bituricē. iur. tit. §. h. finit lex.
§. fin. Itā prioritas et postero-
ritas dñoz in hoc inspiciē ex
psona illi. qui h. iurare. et de

hoc est casus rotūdus. i. c. ij. de
p. hi. feu. alie. p. loth. q. tex. ad h.
est fact. Itō ob. ex psona here-
dñ nō debere mutari pditionē
obligatiōis et rē trāsire cū sua
cā et. qz illud verū quo ad h. vt
h. s. vel successor ad id q. p. uerū
et in q. tenebat defūct. S. quo
ad modū et q̄litate bñ imutat.
ar. l. legatari. ff. de leg. j. vbi l. z
legatari. nō possit pte legati
agnoscere et pte repudiare. tñ
hoc pnt heredes illi. legatarij
vt ibi d. p. quo qz l. z debitor sit
obligat. insoludum et creditor
habeat solidā obligatiōez. tñ
in eoz heredib. diuise sūt obli-
gatiōes actiue et passiue vt. l.
j. c. si cer. p. eta. Itē est verū qd
semp res trāseat cū sua cā. p. c.
pue cū cā alterat. ex pditione
p. sone succedētis. Duratiōe et
ei p. sone desinit res eē talis vt
l. paul. rñ. §. j. ff. de acq. h. di. et
l. si. i. fi. c. d. in off. testa. et qz q̄li-
tas illa q. erat ex psona fratris
mei pponendo ducē aurelian.
nō fuit realis nec afficiebat rē
sed psonā. merito ex mutatiōe
p. sone mutat q̄litas et maxie in
materia feudoz in q. nō ē ppe
successio hereditaria sic dixi. §.
p. hui. p. stōnis. i. vj. dist. feud.
vñ succedēs in feudo poti. h. z
ex iuris dispōne q. ex defūcto
ar. l. si arrog. ff. d. adopt. no. §. i.
pnci. huius libri. §. cū vo corra-
dus. glo. sic ergo frater et. §. an
agna. vel filius defuncti. capi.
capitulo vno. in glosa prima. ¶
Quere vltērius quid est qd

Itō. q.
ex pso-
na here-
reduz
pditio
oblig.
muta-
ri non
debet.

hodie dicim? homagiū. aduer
te q̄ de hoc nō cauet in aliqua
parte huius libri nec i aliqua
pre.uris ciuilis. verū ē q̄ mar
tinus de fauo. doctoꝝ antiqu?
fecit vnuz tractatum de homi
cijs quez vidi ⁊ illū posuit spe
cu. in effectu in ti. de feu. §. qm̄
Un colligēdo ex dictis eorū ⁊
recipiēdo aliq̄ notabilia vba
reuerēdi dñi genitoris mei po
sita in quodā v̄silio suo nūero
xx. dicas qđ homicia siue ho
miniū siue homagiū pprie est
de his que ad temporalia pti
nent vt. xxij. q. vlti. c. de forma.
⁊ ex de re. iu. c. fi. ⁊ de simonia.
c. ex diligētī. Et homiciū ho
miniū siue homagiū nō sunt
vel nō est aliud q̄ facere se ho
minē alterius qđ fit per p̄tra
ctum morib? ⁊ generali vsue
tudine introductum poti? q̄
d iure vt p̄mittēdo se velle eē
hoiem alterius. s. talis dñi. p̄t
em̄ quis p̄mittere q̄ fit homo
me? et certū seruitiū mibi fa
ciat. ff. de. pac. l. j. §. j. ⁊. lauris
gentiū. §. p̄toꝝ ait. nā per sti
pulatīdes pōt quis grauare cō
ditiōē suam. l. cuz scim?. C. de
agrico. ⁊ cen. lib. ij. sicut potest
q̄s se facere religioſi vt. xxvij.
q. ij. oēs femine. que religio ē
seruitus. liiij. di. c. multos. Sic
ē pactio b? libertas graua
tur. institu. de iure p̄so. §. penl.
Gnia ēt super hoc lata qđ fit
hō me? sufficit ad hoc quod su
mitur pro veritate ⁊ facit ius
l. ingenium. ff. de statu homi

num ⁊. l. res iudicata. ff. de re.
iu. cuz in iudicio quasi p̄batur
ff. de pecculio. l. licet. §. s. si fi
lius als. §. idem scribit. multo
igif fortius hoc opaf pactum
vbi vere p̄bitur. vt per pactū
possit quis se facere hominez
alteri? vt est hodie expressum
ē de suplen. negli. p̄ela. cap.
grandt. ibi fidelitatē homa
gio iuramēto seu pacto scz ali
quibus ⁊. li. vj. pro quo. C. de
decurio. l. cum decurionat?. et
l. si quos spontaneos. li. x. de b
per Jo. fa. institu. de iure p̄so.
§. penul. s. ergo homagiū ful
ciatur rōmb? iuris. tamē mo
rib? ⁊ consuetudine introdu
ctum est vt predicti. Quero
quotuplex est homagiū. dicūt
do. qđ est duplex quoddā ē sim
plex ⁊ quoddā ligiū homagiū
em̄ ligiū est quod fit impera
tori vel regi aut alteri nullius
fidelitate alteri? p̄uata Illud
vero qđ fit alijs seruata tamē
fidelitate alteri? dicitur sim
plex ⁊ nō ligium. Et ab homa
gio ligio dicit̄ homo ligi? qua
si ligat? domino suo. vel quasi
legalitatē cōtinēs. no. in spec.
titu. de feu. §. qm̄. ⁊. ⁊ not. et p
Koffre. l. vij. parte sue summe.
ti. de sacramento cuiuslibz vassal
li. ⁊ Jo. an. in cle. ij. de re iu. §.
rursus. gl. sup verbo homoqz
ligi?. Nec est verū quod dice
bāt aliqui esse homagiū ligiūz
qm̄ manus vas. ponunt infra
man? dñi qm̄ b? dicere est ma
gna simplicitas fm̄ predictis

Ho
magi
um qđ
est.

Nota

ē pactio b? libertas graua
tur. institu. de iure p̄so. §. penl.
Gnia ēt super hoc lata qđ fit
hō me? sufficit ad hoc quod su
mitur pro veritate ⁊ facit ius
l. ingenium. ff. de statu homi

2 Roffre. predicta sequit' Pet. in titu. de distinctiōibus feu. in. ij. distinctione. differt etia; fm eodē doc. homagiū ligiū a non ligio. qz nullus pōt esse homo ligius duozū s; bene nō ligius qm fit simplex homagiū sicut quis pōt esse vassall' plurium respectu diuersorum feudoz vt. s. hic finit' lex. s. fi. r de prohibi. feu. alie. per lo. c. ij. r dicta decretali grandi. ibi vel cuiuscūq; alij persone r. de quo in spec. in. s. all. s. r. queritur. r. ff. xij. qritur r ibi vide. re poteris fundamēta r sic dicit spec. loco alle. s. fi. rno. q in italia dicit' vassallagiū. in frācia d' homagiū. nos vero pro uinciales nobiles feudatarios vassallos plebeyos r nostros homines appellamus. Ex quibus colligēdo refert. qm q; simpliciter r genaraliter recognoscit vassall' rem feudale dño p'stādum sacramentum fidelitatis quo casu dicitur simplex feudatari' r vulgariter appellatur homo illi' cui prestat fidelitatem vt per totū istum libru feudoz ad quod id qd notat in. l. ij. C. in quib' cau. coloz censu. li. xj. s. qm q; r vltorius expimitur r fit mētio de homagio sub simplici fidelitate r d' homo homagij quandoq; am homo fit mētio de homagio ligio r tunc dicit' homo ligius ita qd breuiter homines teuetes feuda siue cū homagio siue simplr. sine homagio hoies

dñozum dicunt sicut et dicuntur hoies subditi sine feudo. vt infra dicit. Ad vñ tñ attē de fm Pet. ia. in loco. s. allegato q quauis rōne rei feudalis fiat homagiū ligiū. vel non ligiū tñ nā feudi nō ppter b alteratur imo remanet in sua virtute tā quo ad alienatiōes q̄ quo ad seruitia exhibenda. r quo ad alia que concernunt extractū feudale qd est menti tenēdum. ¶ Quero vidim' de homagio qd fit p feu. hñc videam' an possit fieri sine feu. vt psona sic astringat. et dicūt doct. qd sic p ea que dicta sunt supra in. xvij. q r sic p pso na subijcit istis hominib' siue homagis. Sed in mō subijcēdi se est aduertēdū qz aut quis se pstituit solū hominē alteri' r dñi taxat r ipse solus astringitur. aut se pstituit hoiem alterius p se r suis liberis. vel als simpliciter absq; verbis taxatiuis r liberi astringuntur. vt filius mei hominis meus hō dicat. et si i homagio nō sit expresta cā que tñ tacite psumit qm hoies veniētes ad aliena loca r ibi se subijcētes p homagiū magis cōiter hoc faciunt p opportuna acquisitiōe r pseruatiōe bonoz pnciplr l; scōario p securitate boni dñi r ita non fit sine cā sicut plene videre potes in spec. rit. all. de feu. s. qm. s. quarto qrit r h. v. qrit vbi adducūt multa iura p fundamēto q possūt videri.

hōa
gium
possit
fieri si
ne feu
do

sed nunc causa breuitatis per
trāteo, vide etiā p dñm patres
meū in cōsilio. s. i. xvij. q. alleg.
z isti nō mirū si astrigunt sine
feudo ppter subiectionē pso
ne z tenent ad factū fidelitatis
vt. s. q̄liter vassal. iurare dō
fide. s. si vero domesticus. z ta
les dicunt villarij quoz quidā
dicunt manētes. et qdā redē
tes. et quidā angarij. z qdā pa
rangarij. z quidā cōmendati. z
quidā homines nri quales sunt
hoies villariū z castroz non ha
bētes feudū sed solū casamēta
qui ad aliqua seruitia astrigū
tur. de qb? p Roffre. ti. de vil
lanis z titulis sequētibz. per
Jo. blan. in summa tit. de vas
sallis z eoz differētijs. s. fina.

Quero an talis subiect? ex
homicio seu homagio possit se
liberare z relaxare a tali liga
mi. distingue s̄m docto. qñq;
fit homagiū simplr absq; feu
do. qñq; rōne et respectu feu
di. **P**rimo casu remanet ta
lis hō semper astrictus et libe
ri sui. q; filius hois mei meus
homo est dñi tñ talis subiectio
facta sit eū cā. que etiā p̄sumit
iurta dicta in p̄cedēti q̄stione.

In aliqbz ho partib? dese
rēdo stagiā siue casamētū z ali
bi se trāsterēdo. talis dñatiōis
sugū euadūt. als cessante s̄sue
tudine astrigunt z vt homies
pnt vēdicari si p̄ri succedāt in
bonis hereditarijs z tales dñr
hoies de tysono siue phoco. et
tenent iuramētum fidelitatis

p̄stare. not. p Joā. blan. in loco
alleg. in fi. p̄cedētis qōnis. Als
aut abstinēdo ab hereditate z
bonis p̄nis de eqtate liberan
tur. postq̄ lucz nō capiūt. z idē
si als p̄ri nō succedant iustū et
eū equū est q̄ q̄ lucrū h̄r dicitat
p̄ne nō capit. ex facto ei? p̄ris
nō astrigat. arg. l. i. ff. de s̄ben.
emp. Respuēdo eū lucrū p̄t ēt
respucere on? ff. de re. iur. l. s̄m
naturā. et non dō onerari q̄ ab
honore est exclusus. l. ab eo. et
l. qdā filiū. C. de fideicō. p quo
q; talis carēs bonis qdā consi
deratiōe p mortuo h̄r vt. l. i. s.
pater emācipat? ff. de cōiugē.
cū emāci. liber. z sic ei? p̄ditio
nō est astricta sic nec hois mor
tui. vt. xxij. distin. c. quozūda;
Scōdo cāu qñ p̄stare homagiū
p̄t feudū z tñc ille sol? astrin
git ad quē trāsit feudū et ille
deserādo z refutādo feudū li
berat ab homagior fidelitate
vt. s. de vas. q̄ d̄ p̄sti. lo. c. vnico.
in fi. p̄dicta sequit spec. in loco
s. alleg. s. v. z. s. vij. z. viij. Et di
ctus dñs genitor me? i cōsilio
suo. s. alleg. z Jo. fab. i. s. p̄iū
diciales circa mediū i. s. qd di
ces d̄ hoib? nris z c. isti. de act.

Quero q̄li et sub q̄ forma p̄
stetur homagiū. z dic q̄ de his
non pōt dari r̄la ppter varios
modos faciēdi homagiū scōm
vsus z s̄suetudies qñq; eū fit
genib? s̄lexis. qñq; caputio ele
uato. qñq; manibus iunctis. s.
man? dñi. qñq; cingulo amoto
qñq; pollicibus porrectis. Et

Ho. q̄
dō one
rari q̄
ab ho
nore ē
exclu
sus.

101

quādo per obsculū pacis vñ su
per his attēdi dē qd̄ obseruari
psuevit ⁊ ab antiquo obseruatū
fuit. ⁊ maxime p̄m qd̄ in anti-
quis recognitionib⁹ p̄tinet qz
ista oia p̄ populū debēt attēdi.
Sic not. Def. Ja. in. s. alle. ti.
de distinc. feudoz qd̄ magis et
clari⁹ declarat spe. ti. de feud.
s. qm̄. vlti. colū. in p̄ma forma.
⁊ in. s. poro. i. fi. ij. forme. p̄si. ⁊
not. ¶ Quero an p̄sona ecclias-
tica possit se facere hoies ⁊ alte-
ri⁹. s. dñi t̄pali. dic qd̄ nō sim-
pliciter nisi se submitteret ra-
tione feudi ⁊ p̄ t̄pali. casus ē.
s. de capi. cora. s. fin. eē de sta.
regula. c. piculoso. s. verum qm̄
abbatissā. lib. vj. Itā p̄ tali re
feudali fortif. etiā forū iudicis
t̄pali vt. c. ex trāmissa. ⁊ c. ve-
rū. eē de foro p̄pe. De quo dixi
no. ca. s. s. primo. ¶ Quero vltērius
sum in qz vidi dubitari sup̄ p̄batione
q̄ cleri homagiū. q̄liter igit̄ p̄bet ho-
e⁹ for. magiū. Et distingue b̄ruit qz
tis for. aut agit̄ de facto rescēti. ⁊ hic
t̄pale nō est dubiū qm̄ faciūr probari
poterit p̄ scripturā vel testes.
aut agitur de facto antiquo qz
forte p̄tēdit q̄ au⁹ vel pauus:
tici⁹ fecit homagiū. vel q̄ talis
seruiuit dño p̄ tm̄ tēp⁹ ex quo
p̄tēdit deberi homagiū. Et in
hōc q̄ si appent infra antiq̄
infeudatiōis ⁊ iuesti. cū homa-
gio tūc bñ qd̄ qz fit tūc p̄ba-
tio directe. ⁊ tūc astrigit̄ ad ho-
magiū si res feudalis ad eum
puenit iux̄ ea q̄ dixi. s. in. xxj. q.
qz res trāsit cū suo honere vt. l.
ij. C. sine cen. vel reliq̄. ⁊ l. tra-

ditio. s. i. ff. d̄ acq. re. do. ⁊ sicut
dicit p̄f. iac. ti. de diuisiōe teu-
distin. feudoz. in p̄n. ij. dif. for-
me ⁊ q̄litates homagioz ⁊ in-
strume toz antiquoz debēt at-
tēdi q̄ plurimū in hac mā. vt. l. i.
finalib⁹. ff. fini. regū. eē de p̄b.
c. cū cām. cū ibi not. in spec. tit.
sepe alleg. s. qm̄. vlti. colū. ver.
poro in regno frācie ⁊ c. S̄ si
nō p̄stat de ifeudatōe rei nisi p̄
simplices recognitiones tūc bñ
p̄bat̄ inter sclares. inter cleri-
cos tñ nō p̄bat̄ cū p̄sumat̄ rem
ecclie subieciisse dño t̄pali. ⁊ de
h̄ est hodie decre. i. c. ij. de reb⁹
ecclie. nō alie. li. vj. Et talis p̄-
batio fit p̄ indirectū cum tali
mō p̄stat de inuestitu. seu ifeu-
datiōe p̄ma iux̄ tit. s. de feu. co-
gnic. sciēdū. i. fi. Sed si in tali
feudo antiq̄ nō h̄ sc̄ptu. et te-
stes deficiūt sup̄ infeudatōe ⁊
hōagio. s̄ solū allegat̄ psuetu-
do siue vsus cū lapsu t̄pis vt q̄
talis res psuevit teneri sub ho-
magio a tali dño vel q̄ talis et
sui successores descēdētes fue-
rūt reputati hoies tal. ⁊ c. et sic
adducunt̄ p̄batiōes p̄ indire-
ctū. ⁊ tūc refert̄ aut adducitur
t̄ps cui⁹ nō stat mēoria ⁊ p̄bat̄
Et q̄r testes h̄ debeāt̄ h̄ depo-
nere h̄es i. l. si arbiter. ff. d̄ p̄b.
i. tex. ⁊ glo. ⁊ i. c. j. ⁊ ibidē p̄ Jo.
an. eē de p̄scrip. li. vj. ⁊ p̄bar. i.
l. ij. s. idē labeo ait cū q̄rif. ff. de
aq̄ plu. arcē. Aut adducit̄ t̄ps
xxx. vel. pl. an. vt qz dñs dicit ta-
lē sibi seruiuisse tāto t̄pe et vñ
p̄bari homagiū qz tāto t̄pe p̄-
scribit̄ ⁊ ius vassallaticū s̄līr ar.

C. de agri. et censu. l. cum satis. §. cum aut. lib. xi. p. hoc est in. l. oēs in fi. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. cum ibi nota. vide. s. §. habito. in scda parte et quod not. Joā. fab. insti. de iure pso. §. penul. Quod est intelligendū si pbatur seruitiū prestitū ex causa feudi vel homagij. qz nō sufficeret probare simpliciter prestitū per tātum tēpus nisi pbetur p feudo vel homagio not. in spec. titu. de feud. §. qm vsi. tertio querit. et idem Bar. in. l. cū de in rem pso. in fi. vlti. me qstionis. ff. de vsur. aut ad ducitur minus tēpus ad pbā. dum scz. p. vel. xx. annoz. et hic fuerūt et adhuc sunt opiniōes an per hoc pbet. Et glo. in dicta. l. cū de in rem verso. Glo. magna in fi. tenet q sic si allegetur titulus et fundet. ex temporis cursu. per illā. l. licet glo. loq̄tur sub dubio forte. tamen Bar. abidē sequit̄ eam. sic itelligit qd notat in. l. solent in fi. ff. de offi. pconsul. in cōtrariū tenet glo. in. l. iij. C. de ingenu. manumit. et dic̄ Ep̄n. in. l. si certis annis in. p. q. C. de pact. q illa gl. dic̄ meli. p quo. l. sola. C. de p̄scrip. longi tēpo. que p libe. cōpe. spec. tamen recitat has opiniōes in loco alleg. et Joā. fa. in. l. si certis annis. sed ipsi nō firmāt pedem Buil. de cug. aliqua posuit super hoc in dicta. l. solent q̄ videre potes. **¶** Quero iuxta hoc cui. incumbet onus probādi. an dñō qui

pretēdit talē esse vassallus vel boiem suuz. vel an tali homini vt pbet libertatē et se esse liberum a tali iugo. Et breuiter in hoc dicūt docto. qd refert aut dñs est in possessione vel quasi talis iur. vallatici vel homich. seu homagij et incumbit onus probādi illi homini vt probet se liberum a tali iure. sicut dicim. de illo q̄ ex possessiōe seruitutis vel libertinitatis pro uocat in genuitatē vel libertates. vt. l. circa. ff. de pba. et cap. querelā. c. de elec. aut e contra talis homo est in possessione libertatis et onus incūbit domino. vt dictis iuribus. et. C. de liber. causa. l. eūq. et. l. liberis. §. fi. ff. e. ti. itelligedo sane si fuit in possessione sine dolo et diu vt ibid. vt. l. iij. §. si seruus. ff. de acquirē. possess. ita not. p Ep̄n. i. l. j. C. vbi causa sta. vbi de hoc per eū. et per Immo. i. c. ij. c. de seruis nō ordinādis. et notabiliter tāgitur p Bar. in dicto §. si seruus. et p Joā. fa. insti. de iure pso. §. penul. hoc etiā seq̄tur spe. in dicto. §. quoniā. ver. tertio queritur. Et si plus vel les extēdere materiā homiciorum seu homagiorū ibi vide. re potes per eundē spec. pbi. scursū illi. §. qm. ad quē causa breuitatis remitto. **¶** Quero vltērius qz in quinta questiōe buil. §. dictū fuit feudū amitti si vassallus requisitus cōueniēti tēpore nō prestat fidelitatē vel si expectet per annū et diē.

Vidimus etiam a principio hu-
 ius constitutionis. et per discursum
 eiusdem diuersas alia causas ap-
 quibus amittitur feudum et mul-
 te alie cause. ex hoc libro hinc
 inde colligi possunt. vñ *¶* dof.
 in summa tit. quibus mod. feu.
 amit. numerat. xxx. causas. Et
 per. iaco. eo. ti. numerat. xl. bo-
 num igitur est vt videamus et
 numeremus ac ponamus illas
 causas querendo que sint ille. Et
 quidam voluerunt dicere quod vas-
 fallus amittit feudum ex causis
 expressatis et specificatis in hoc
 libro. et ulterius dicunt etiam ex
 causis ex quibus fuerunt exhereda-
 tiones. si ex quibus fiunt repu-
 dia et colliguntur ingratitude-
 nes per quas liberti reuocantur
 in seruitutem et reuocantur. do-
 nationes vt videtur colligi. s.
 que fuit prima causa beneficii. amit.
 s. predicti modis. Sed in hac
 parte male dicunt quod imo solus
 amittitur feudum ex causis spe-
 cialiter positis in hoc libro et non
 ex alijs et quod dicit in illo. s.
 adducitur ibi ad probandum cau-
 sas emoueratas si preterentes
 fore iustas et rationabiles pro locum
 a filijs vel pro locum ad minor. no-
 ta ibi per *¶* Jac. et capoli. et merito
 quod dicunt tex. quod ad amittendum
 feudum non sufficit omnis occa-
 sio pro quam omnis fidelis benefi-
 cij videatur ingratus. nec omnis
 causa ex qua vasfalli opinio gra-
 uatur. et sunt quedam cause vt
 ita dixerim egregie ex quibus
 feudum amittitur vt ista habentur

textualiter. s. titu. in quibus
 cau. feu. amit. circa medium et ti-
 tulo que fuit prima causa beneficii.
 amit. s. illud enim. Verum quod mul-
 ta de nouo possunt emergere. idem
 aliquo modo si nouiter aliqua
 causa eueniat similis antiquo-
 ribus causis vel maior feudum
 propterea amittetur vt eo. titu.
 s. sed quia. Cause igitur anti-
 que ex quibus vasfallus priua-
 tur feudo sunt hec que sequuntur.
¶ Et primo prosequendo causas
 que in hac constitutione colligun-
 tur. et deinde alias que in hoc li-
 bro comprehenduntur sparsim
 hinc inde vt breuius poterimus
 enumerando. xxij. causas que ve-
 niunt ex felonie culpa vel de-
 fectu vasfalli de quibus debe-
 mus esse contenti. Prima igitur
 causa est si vasfallus alienat vel
 transferat feudum sine domini
 permissione vt. s. e. s. habito. et
 s. callidis. et s. pena. vbi mate-
 riam late deduxi. Secunda causa
 est: si infra annum et diem non po-
 stulet inuestitura: vt. s. s. pro-
 terea si quis infeudatus vbi
 plene dixi. Tertia causa est. si
 seruitium vel iuuam vel in expedi-
 tione principis vel als domino non
 exhibeat vt. s. s. firmiter. et ibi
 plene deducta est materia: de
 qua loquitur supra que fuit pri-
 ma causa beneficii. amit. s. sed nec
 est alia. Quarta causa est: si fi-
 lius vasfalli dominum offenderit et
 domino non satisfaciat de offen-
 sa etc. vt. s. in. s. insuper et ibi
 dem plene scripsi et satisfate.

12
 Cause
 per quas
 feudum
 amit.

Comprehensorium feudale

ami. s. porro. in prin. Decima
Quita cā ē si vassallus vassalli
dñi offerit et nō satisfaciāt
dño rē. vt. s. s. illud q̄. r. ibi vi
de sup̄ h̄q̄ scripsi ibidē. Sexta
cā ē si vassal. req̄sit⁹ a dño p̄pe
tenti spatio nō p̄stiterit sacra
mentū fidelitat̄. vel si nō ob
tulerit. j. annū r̄ die. vt. s. q̄ fuit
p̄ma cā bñ. a. in pn. r. s. ē alia.
de quo dixi. s. eo. s. p̄terea si q̄s
in feudat⁹. in. iij. op̄i. r. s. in h̄.
v. hui⁹. s. Septia cā ē si vassal
lus dñi dimiserit in plio cāpe
stri nō mortuū nec ad mortem
vulneratū. vt. s. q̄. mo. feu. a. in
pn. de q̄ dixi. s. eo. C. firmiter.
in. xvij. q. Octaua cā ē si vassal
lus sciat. dño piculū iminere
p̄ assaltū v̄l mortē piclitari aut
captionē seu gradē patrimo
nū iacturā r̄ v̄tro se nō offerat
vt. c. l3. s. si de feu. v̄tro. fue. et
ti. b. fin. lex. s. ad hec i fi. r̄ que
fuit p̄ma cā bñ. a. s. p̄terea. de
quo dixi. s. e. s. firmiter. in. ix.
q. vbi d̄ h̄ videre potes. Nonā
cā est si vassall⁹ feudū scienter
abneget vt. s. si de feu. cōtro.
fue. c. vassall⁹ feuduz. r. c. vas
sall⁹ si feudū d̄ quo dixi. s. e. s.
p̄terea si iter. in. xij. q. r. s. illud
q̄. in. ix. q. in fi. Decima cā ē si
vassall⁹ efficiat clericus v̄l in
tret religioz vt. c. q̄ cleric⁹. s.
si de feu. v̄tro. fue. r. ti. d̄ bñ. fi.
femi. i. fi. r. de mili. vas. q̄ arma
belli. de. c. vno. d̄ quo tetigi. s.
eo. s. pena. in. xij. q. Undecima
cā est si vassall⁹ credentiā dñi
ad ei⁹ dānū manifestauerit. vt
s. ti. hic pōt eē titul⁹. r. q̄. mo.

feu. amit. c. vno. ij. rñ. r. de for
ma fidei. c. tuē. r. de noua for
ma fide. c. ij. r. si aliqd. Duo
decima est si vassall⁹ p̄misit p̄
ditioem. in dñm vel aliū. puta
interficiēdo fr̄ez dñi p̄ditio
naliter als nō. vel fratre p̄puz
vt h̄eret totā h̄reditatē eius v̄l
filiū fr̄is v̄l aliā felloniā p̄mit
tēdo hoiez tradēdo vt sic i ca
ria ampli⁹ stare nō possit vt. s.
an ille q̄ interfici. fr̄ez dñi. c. j. cū
ibi no. p. Ja. r. qui. mo. feu. a. s.
itē q̄ si fratre. teti. g. s. in. s. pe
na in p̄ma pte in. vij. oppo. r̄ in
distinctione r̄ no. bñ. tex. illius
c. j. an ille q̄ interfecit r. c. q̄ ē
singularis vt p̄p̄ homicidium
factū in p̄sonā domini vel pro
p̄ri tradēdo. r. sic p̄ditionalr
amittatur r̄ idem fr̄ alia felo
uia. p̄mitteretur personaliter
vt in curia ampli⁹ stare nō jod
fit. s. honeste vt ibi dicit multo
multo forti⁹ amitteret si p̄mit
teret p̄ncipale crimē p̄ditiois
q̄ d̄cernit p̄ncipē p̄pe v̄l ali
um nō recognoscentē supiorē
l3 hodie improp̄e tamē cōcer
uat quēlibet dominū. l. oē de
licti. s. explonitores. r. l. pro
ditores. ff. de re mili. r. de hoc
no. per. Bart. in p̄stitutione q̄m
nuper gl. sup. verbo rebelles.
Decimatertia causa est si vas
sallus dñm assallierit seu eun
dē agreslus fuerit. aut locum
in quo domin⁹ est vel domina
agreslus fuerit vt. s. qui. mo.
feu. a. s. similiter. r. s. hic pōt
eē titul⁹. qui. mo. feu. a. c. vno.
pe. rñ. r. que fuit p̄ma cā bñ.

quarta cā est si impias man² in persona domini ingesserit. vel als graues & inhonestas iniurias intulerit. vt. d. s. porro statim allegato. Decima quinta cā ē si mortū dñi veneno vel gladio vel aliter insidiat² fuerit vt in eodē. s. porro. in fine. qđ intelligit si ad hoc laborauit vt. c. si voluit. s. qui. capita. q. curiā ven. Decimasexta cā ē si vassall² dominū cucurbitauerit. i. cum vxore ipi² domini ꝑcubuerit vel se cū ea imiscuerit vl' ꝑcubire se exercereut aut cū ea turpiter luserit. Et idem si cum filia cum nepote ex filio aut nepte. aut cum nuru. aut cū sorore domini adhuc in domo domini manēti q̄ in capillo d^r: vt. s. qui. mo. feu. a. s. j. & ti. hic pōt eē titul². c. vno. & q̄ fuit p̄ma cā. bene. a. s. rurs² & ista intelligūt si hec fiāt sciēter. secus si ignorāter vt di. ti. hic pōt eē titul² not. intelligitur et turpiter. s. man² ad peccatus ipi² domine ponendo. vel vbi turpi² fit seu fit vt no. i di. s. j. Et iterū intelligeb^r de vxore. s. domīno viuente. vt de feu. sine culpa nō amit. c. si q̄s miles. Itē d^r: eē in capillo quādo est domicella nondū nupta. qz domicelle incedunt in capillis sed postq̄ sunt nupte debēt incedere velate. no. insi. de patria pot. s. nuptie. & fac. xxxiij. q. v. c. hec imago. & ca. mulier. hoc ponit Jaco. in. d. s. rursus S; hic posset dubitari quid d^r ꝑcubina dñi v^r qz nō interest

inter cōcubinā et vxorē nisi in dignitate. ff. deleg. iij. l. ite legato. s. p̄ q̄ in autē. vt cū d ap. cog. s. cas. & si nouerce. col. viij p̄ q̄ qz l5 de hoc nō sit exprefsum ē saltis filis casus exprefsus iur. s. sed qz. s. allegato. q̄ fuit p̄ma cā bene. a. h. et seq̄t. D. dof. i. sum. q. mo. feu. a. s. viij cā & capo. s. in qb² modis feu. amit. Decimasexta cā ē si vassallus amicitias suas copulet cum inimicis domini. not. in dicto. s. j. qui. mo. feu. ami. no. etiam in. l. liberi. C. de in offi testa. casus est infra quod testes sunt necessa. ad probā. grati. cap. vno. Decima octaua causa est si vassallus scienter fuerit in cōsilio vel auxilio vel facto qđ domin² amittat vitam vel membrum. vel in p̄sona lesionē vel cōtumeliā vel amittat aliquem honorem. vt. s. de noua for. fide. capitulo vno. versiculo. Item iuro & facit etiam qualiter vassallus iura. debet. s. fina. Decimano na cā est si vassallus cognouerit dominū inclusum et eū cuz potuit non liberauit vt q̄ fuit prima causa bene. amit. s. sed et qui delator. versiculo vel si cognouerit. Sed aduerte qđ scōm vnā lecturā h̄b^r ibi feudū pdit & tunc est clarū fm aliam lecturā habet ibi indignatio nē nō euitabit quod in idem exponit glo. quam expositiōes bene no. concordant ad hanc causam iura cōia que ibi allegantur in glo. in prin. magne

glo. dicit de hoc. s. eo. s. firmit. in. viij. q. Eligesima cā ē si vas-
 fallus detulit dñm ꝛ p suas de-
 lationē graue dispendiū sub-
 stinuit vt eo. s. s. ꝛ qui delator
 in p. i. Quid aut si aut? fuit de-
 latoꝝ vel accusatoꝝ ꝛ p eo fide-
 iussit qd si ꝛ dñm testimoniuz
 tulit. Quid si aduocat? fuit ꝛ
 dñm. quid si iudicauit ꝛ dñm.
 Vide sup oib? istis plene ibi p
 glo. notabile. ꝛ p Jac. ꝛ capo.
 vide. ca. ij. s. similt de ꝛsuc. rec.
 feu. Eligesima pma cā est si dño
 iustitiā facere noluerit vt. s. di-
 cto ti. q̄ fuit pma cā bñ. a. s. itē
 q̄ dño ꝛ d̄ foꝝ. fidelis. s. honestū
 ibi ne sit in dāno d̄ sua iustitia
 q̄ solet intelligi duplicif de iu-
 stitia. i. de sua iurisdictione vel

C Et de sua iustitia. i. iure suo litigā
 idē se. do ꝛ b̄ si agat de feu. ꝛ sic loq̄
 quif de iustitia feudali qꝛ si ageret
 capo. de alia re vel alio iure q̄ feuda-
 ibi idi li ꝛ fieri iustitia nō pp̄b amit-
 cto. s. teref feudū qd̄ ē seq̄ capo. et
 itē qui de his vidi als disceptari in fa-
 domi. cto ꝛc. Eligesima scda cā est si p
 no idē vassallum comittat tale qd̄ qd̄
 Ja. de inducat simile vel maiore cāz
 bel. vi. feu pp̄oderatē causis enume-
 ꝛ bal. ratis vt. s. q̄ fuit pma cā bene.
 ad lit. ami. s. s. qꝛ natura. ꝛ sic ex p̄di-
 terā et ctis habes. xxij. cās ex quibus
 andre amittit feu. p̄pe felonía cul-
 as de pa vel defectu vassalli. Alij tñ
 ysari. addūt aliā cām qñ vassall? effi-
 na qui cif mut? surdus. cec? claud?
 glosa. vel aliter impfect? iuf. s. mu-
 uit feu tus. s. ep̄m vl abba. ꝛc. ꝛ ti. an-
 da. mut? vel alit ipfect? ꝛc. c. vno

qd̄ intelligūt ibi doc. in feu. no-
 uo. ꝛ tali impfecto ex accidē-
 ti dicit. s. eo. s. pena in fine opo-
 sitionū in distinctiōe ꝛ in. s.
 p̄terea ducatur? i. viij. q. p̄me p-
 tis. S; ista cā lz sit vera tñ non
 venit ex felonía vel facto vas-
 falli. Addūt ēt. alij aliā cāz qñ
 vassallus citat? ad iudiciū pro
 cā feudali nō p̄paret. quo casu
 p̄cedete. trina citatiōe mittit
 dñs in possessione feudi ꝛ post
 annū existēte eo vassallo ꝛtu-
 mace amittit feu. vt. s. d̄ mili.
 vassal. qui cōtumax est. c. vno.
 S; istō idē est iālia re ꝛ in alio
 iudicio q̄ feudali. vcz q̄ si ꝛtu-
 max trina citatiōe p̄cedete nō
 cōparet saltem in tertia actor
 mittit in possessione rei petite
 l. si finita. s. iulian? ff. de dāno
 ifec. cū ibi no. p glo. Dy. ꝛ bar.
 Et predicta sufficiant quo ad
 materiā hui? s. final? ꝛ quo ad
 lecturā p̄nt? ꝛ stōnis q̄ oia sub-
 mitto correctiōi meli? sentē-
 tis ꝛ sani? iudicium habētis.
 Deo gr̄as amen. Dñs Joan.
 raynaudi legū doctoꝝ ꝛ ciuis
 Passiliē. ꝛ ciuitat? Auinion.
 oriūd? hūc op̄ē diū fecit ad in-
 structionē indoctoꝝ. Qui de
 tribuat vitā. eternāz Amen.

C Explicet comprehenso-
 rium feudale compositum ab
 egregio doctore domino Joā.
 raynaudi legum eximio pro-
 fessore. Cuius et habitatoꝝe
 Passiliensis.

Deo gr̄as Amen.

Tractatus de nobilitate
Domini Raynaudi iuris celsa
rei et Pontificij Doctoris.

Prima

ni gñis potē
tia ab initio
creata fuit
vt esset in va
lido firmo z
perpetuitate. ita q̄ homo pre
esset z dominaret cunctis ani
mātibus terre Benck. j. S̄a
eniz hominis rerū natura oīa
comparauit. l. in pecudum. de
vsufruc. ff. sed propter lapsum
primi parentis eius trāsgres
sionē factus est variabil. z sub
paruo motu status illius vt in
suteh. d. non ali. re. z. §. vt aut.
ideoq; varij z diuersi facti sūt
status hominū. quidem liberi
z quidē serui. quidem ingenui
z quidem libertini. ff. de statu
homi. l. ij. z. l. iij. z. l. libertas.
Sicut fuit in canaaz filio noe
q̄ fuit factus seruus seruorum
suis fratribus. Ben. ix. z qui
dem dicti sunt potentes: z qui
dem humiles. C. ne li. poten. l.
prima. z de offi. rec. puin. l. ij. z
l. moderatores. z. ff. de offi. pre
si. l. ill. citas. §. ne potentiores.
z. l. humile. C. de incest. nup. et
i psalmo. Magnificat anima
mea dominū. ibi deposuit po
tentes de sede z exaltauit hu
miles. quidē ē nobiles z qui
dem inobiles. qui p̄pe plebey

dicuntur in sti. de iure natu. §.
plebiscitū. vbi glo. nota. q̄ po
pulus ponit vt gen^o ad nobi
les z plebeios quīs dicantur
populi appellatione cōtineri
oēs exceptis nobilibus quod
obtinēt in aliquibus locis z in
alijs dicant oēs contineri ex
ceptis nobilibus z alijs homi
nibus status lz appellatiōe cō
muni oēs indistincte p̄prehen
dant. Et de potentia habetur
in. l. nobiliores notabilib^o. C.
de p̄mer. z merca. vbi est singu
laris tex. ponens triplicē potē
tie spēm. scz nobilitatis ex ge
nere dignitatis seu honoris
ex patrimonio per q̄ apparet
q̄ nobilitas: dignitas: z diui
tie longe differunt. igit̄ diuitie
nō faciūt quē nobile quantū. z
cunq; quis patrimonio z diui
tiji potens existat. vt ibi ē tex.
vtēs copulatiua z que solet cō
iūgere diuersa. l. j. C. per quas
perso. no. ac. quod est p̄tra mul
tos qui propter potentiaz pa
trimoniū z diuitiarū vocant se
nobiles. q; quantūcūq; viuāt
honeste non pōt purgari eorū
plebiscitas. lz fatendum sit. q̄
diuitie possunt esse causa con
ferendi nobilitatem per illuz
qui ad hoc potestātē hz qz s̄m
philosophos diuitie conferūt
ad magnitudinem z potentia
z probatur a parte in. d. l. no
bilio: i notabilibus. z dicitur
infra in prima questione prin
cipali. Ex his patet quod tri
plex est status potentū. quidē

dñr potētes vt nobiles ex se
 nere. qdē ex dignitate seu ho
 nore. r qdē ex diuitijs vt. d. l.
 nobiliores. r ad h̄ vt s̄ls tex. i
 autē. C. de testi. s. sensim. coll.
 vij. r potētes ex diuitijs cōiter
 r vulgarit̄ appellāt burgēses
 iter nobiles ex gñe r in digni
 tate positos ē dñā in h̄q; illi ex
 gñe psequūt nobilitatē de di
 recto ex psonis parētū vcs pa
 tris vel aui paterni. vel alioz
 ascēdētū ex linea p̄na cuz ad
 h̄ sequāt p̄ris p̄ditionē nō ma
 tris vt. l. cū legitie. ff. de sta. ho
 mi. r ibi no. r probat̄ i. l. j. C. de
 digni. li. xij. vbi mulier nobilis
 ex psona p̄ris v̄l aui p̄ni illaz
 nobilitatē seruat. r si nubat in
 feriozi nobili tñ r nō plebeio
 vere ē nobilis. r cū h̄ p̄seq̄t no
 bilitatē ex psona viri cū mulie
 res honore erigāt r gñe nobi
 litāt maritoz vt in. l. mulieres
 C. de incol. li. x. r. l. mulier. d̄ di
 gnita. li. xij. r. l. scie. ff. de sena.
 nisi postea nubat plebeio vt
 3 ibi de q̄ videbit̄ in. vj. q. p̄nci
 pali. j. Exoruscāt ḡ v̄pores ra
 radis maritoz vt in autē. d̄ cō
 sul. s. pec̄ ita. coll. iij. Illi ho
 q̄ nobilitant̄ ex dignitate siue
 honore psequūt nobilitatē p
 p̄sequentia siue accidēs. sicut
 notauit gl. in. d. l. j. C. d̄ digni.
 Et de dignitatib̄ h̄ntib̄ no
 bilitatē annexā satis ē i apto.
 q; illa nobilitas incipit a p̄ces
 sione dignitatis facta per illū
 q̄ ad h̄ h̄z ptātē. s; de nobilita
 te simplici r q̄ d̄ directo. h̄ ma

gna fuit r adhuc h̄ altercatō
 inter doc. q̄ sit illa nobilitas r
 r a quo habeat principiu. q; si
 dicat illā nobilitatez puenire
 ex gñe ḡ fili? p̄sequit a p̄re. et
 p̄r ab auo. r auus a p̄auo r sic
 in infinitum ascendēdo vsq;
 ad adā. ex quo seq̄ret̄ q̄t quot
 descēdim? ab adā essem? no
 biles. r sic frustra ponerēt iu
 ra dñāz inter nobiles r plebei
 os nisi dicerem? mūdus fuisse
 ab eterno cū multitudine ho
 minū. q̄ eēt d̄ fidē. r p̄ tāto bo
 nū imo necessariū ē scire r no
 titiaz h̄re nobilitatē maxie cū
 plures illa abutāt r illā vsur
 pando nobilē noiari se faciūt
 cū meri plebei sint rustici r vis
 lani de quo i. l. feu. ti. de p̄. te.
 s. si rustic? r p̄ Rof. ti. de villa
 nis r eoz dñā. vñ dicūt doc. r
 sp̄alit̄ Bar. in. d. l. j. de dignita.
 q̄ si qs se noiati r scribi facit
 in instrumēto se nobilē qui nō
 est incidit in crimē s̄l̄r p. l. eos
 s. si. ff. de falsis. Plures etiaz
 resultant effect? ex nobilitate
 de qb? patebit. j. in. vj. q. p̄in
 cip ali. Et iḡ p̄sens materia
 euacuet̄ r elucescat q̄ apō plu
 res est ignota r cū apō magna
 tes de ea quotidie q̄rat̄ quis
 do. Bart. in repetitōe. d. l. j. de
 digni. multa bona dixerit re
 citādo illū dātem poetā flozē
 tinū tñ cōfuse. r do. Jo. de bel
 lo visu aliquātulum tetigit in
 sermone suo de morib? r vir
 tutib? q̄ posuit sup. l. oimodo.
 C. de inof. testa. in tractatu so

lutionū dno:ū insolutorū et
 Buil. de cug. plurima dixerit
 l3 obscure. in. d. l. j. C. de digni.
 de qua materia ais sat? dispu
 tau in studio Auinion. repetē
 do. d. l. nobiliores. ¶ In noie
 igit scē et indiuidue trinitatē
 facio et pono pntē tractatū no
 bilitatis ego legū docto: Jo.
 raynaudi inter ceteros mini
 mus. et sequēdo dicta docto:ū
 aliqua iungēdo psequo: ma
 teriā vt clarī et breuius pote
 ro p. viij. q. p. cipales. Primo
 vñ dicat quid sit nobilitas. et
 vnde proueniat. Scdo quot
 sunt gradus nobilitatis. Ter
 tio a quo et q̄lī dcedat et acqui
 rat. Quarto qb? dcedi et pfer
 ri debeat. Quinto acq̄sita no
 bilitas ad quos porriguat seu
 extēdat. Sexto q̄lī nobilitas
 acq̄sita amittat seu pdat. vij.
 q̄s sit effect? nobilitatis. viij.
 qualr in iudiciū deducat agē
 do vel excipiēdo. et de forma
 articuloz ad effectū pbatio
 num. Clerū pro declaratiōe se
 quētū añ omnia pmitto sicut
 dicit bar. in loco. s. all. et bñ q
 iura. vtunē pmiscue hjs p̄bis
 honore dignitate. et nobilitate
 ppter quod sciendū est q̄ ho
 nor seu dignitas q̄nq̄ sumitur
 p bona fama et integro statu
 quo casu oēs qui sunt bone fa
 me et opiniōis dñr digni et i di
 gnitate. vt i. l. cognitionū. s. j.
 ff. de va. et exor. cog. et l. cū qdē
 li. ij. ff. de le. ij. et d. ma. testa. l. ser
 uos. q̄nq̄ sumit dignitas pro
 p̄eminatia. hñana. vñ dñr hō

dignissima creaturaz. l. iustissi
 me in pn. ff. de edili. edic. q̄nq̄
 sumit p offō seu ptate habēte
 dignitatē annexā vt ex d. pre
 bē. et digni. in rubri. et. c. d. mul
 ta eo. ti. et q̄ ibi not. Inno. q̄ p
 iprope dicat hō casu. qz reuera
 offm ipm nō est dignitas. l3 ha
 beat dignitatē annexā vt. ff. d.
 mu. et ho. l. honoz i pn. q̄nq̄ su
 mit pro quadā qlitate q̄ facit
 psonā differre a plebe et hō casu
 idē sunt honoz: dignitas: et no
 bilitas vt probat ex p̄iunctiōe
 duarū legū. l. ff. de suspec. tu. l.
 j. in fi. iuncta. l. ij. s. tutor. q̄ rep
 toriū. eo. ti. et hō voluit gl. s. all.
 in. s. plebiscitū insti. de iu. nālī.
 vbi dixi pplim eē genus ad no
 biles et plebeios. nec dñr lra di
 cti. s. plebiscitū vbi ab vna pre
 ponit patricios et senatores et
 ceteros vt appellare plebem
 seu plebeios qz ibi ponit pa
 tritiū et senatores. p oib? p̄rib?
 ciuitatū et p̄res ppe dñr nobi
 les vel in dignitate exñtes. ita
 dicit tex. ad d. nobiles i. l. ij. s.
 de mū. cā. et. s. demū cū placuis
 set. ff. de ori. iure. Inter q̄s pa
 tres et plebeios fuerūt diuer
 se diuisiones et sepatiōes in ci
 uitate ro. t̄pib? antiq̄ssis. vt
 in illis. s. s. dñr et i. s. initiū. ca. l.
 ita itelligit bar. et bñ dicitū. s.
 plebiscitū. i loco. s. all. et id su
 mit nobilitas s̄z vulgare mo
 dernū vt obiectū et aduersati
 uum plebiscitati. Est etiam
 videndū qd̄ ista nobilitas quā
 doq̄ reperitur nominata. et
 quādoq̄ innominata. Innoia

ta siquidē ē simplex nobilitas
 vt qđ quis sit simpliciter no-
 bilis vel a simplici nobili descē-
 derit. Nobilitas vō nominata
 est eē decurio. comes. dux. mar-
 chio ⁊ similia. ff. de decurio. l.
 spurij in prin. not. C. e. super ru-
 brica lib. 7. et in cōch. xi. in fi.
 ibi venit ioseph ab arimathia
 nobilis vir. ⁊ decurio ⁊c. et. C. 8
 comi. qui prouin. reg. l. j. lib. xij
 et in feudū quis dica. dux. c. j.
 multo forti⁹ in imperatore vel
 rege ex altitudine dignitatis.
 vt in. c. fi. s. j. c. de offi. delega.
 lib. vj. Et idem est miles. licz de
 militia soleat dubitari. qz glo.
 videtur velle qđ simplex mili-
 tia nō sit dignitas vt not. glo.
 C. de equestre. digni. lege vnica
 lib. xij. sed quicquid ibi dicitur cre-
 do qđ militia sit nobilitas pro-
 batur in. l. preclara notabilem
 que militiam. C. de primicerio.
 et secūdi serio ⁊ i. l. inter alias.
 de pallati. sacra. largi. lib. xij. ⁊
 in autē. de defen. ciui. s. si qua
 vero coll. iij. Probo quia mili-
 tia ponitur. vt aduersatiuum
 plebis citati vt. l. ne quis. C. vt
 ne priuatis. Est igitur militia
 nobilitas siue promoueatur
 ad militiam plebeus de ple-
 nitudine potestatis conferen-
 iuxta ea que dicuntur. j. q. iij.
 principali. Siue prius nobilis
 fiat miles qz per hoc fit magis
 nobilis et in altiori loco seu or-
 dine vt dicitur in. q. ij. principa-
 li. Non ob. dicta glo. qz ibi nō.
 dicit qđ sit nobilitas. sed qđ

non est dignitas et intelligitur
 ibi de dignitate. hoc est de offi-
 cio habēte dignitatem anne-
 ras. vt supra dixi. et istud tenet
 expresse bar. in loco. s. allega.
 Et qui proprie dicantur milites
 militū bñ describitur in ter. l. fi.
 C. loca. Et predicta intelligun-
 tur de militia armata ⁊ de mi-
 litibus honoris. secus. de mi-
 litibus obscuris et vili⁹ quia
 talis militia nō esset nobilitas
 vt in autē. quib⁹ mod. natura.
 effi. legi. s. quisquis. coll. vj. et
 l. a caligato. cū ibi notatis. C.
 denup. sicut etiam sunt viles
 et sine nobilitate milites istru-
 mentoz. vt. l. qui restituoze. ff.
 de rei ven. de qua materia re-
 mitto ad Bart. in suo tractatu
 de militibus. ¶ De militia au-
 tem litterata vt est doctor. vel
 magister nō est dubiū quod est
 dignitas et nobilitas vt. l. ad-
 uocati. C. de aduo. diuer. iudi.
 not. in. l. iulia. ff. ad. l. iul. de vi.
 pu. et in. l. puidendū. C. de po-
 stulatio. C. de no. co. compo. s.
 ideoqz. ad hoc. ff. de arbi. l. dice-
 re. s. penul. ⁊ fi. ⁊ de magistris.
 c. quanto. ⁊ c. fi. eo. ti. in clemē.
 Reperitur etiam militia eccle-
 siastica de qua videri pōt p gl.
 in. l. neq. sciētia. ff. de pcura. et
 mili. testa. l. pe. et. C. loca. l. mili-
 tes. Sed in istis vltimis mili-
 tijs litterata et ecclesiastica non
 multum insisto cū nō sint pntis
 speculatiōis. solū igit agendū
 est de militia tpali ⁊ seculari. ⁊
 de nobilitate vt vulgariter sua

S mitur et nominatur. **H**is igitur premissis videndum est primo et principaliter vñ dicat nobilitas. vñ pueniat. et dicendum est qđ hoc nomen nobilitatis vel nobilitas descendit et derivatur a verbo nosco. scis. a quo dicitur notus et inde notabilis et sublata similitudo de medio scilicet ta. per syncopam dicitur nobilis sicut Hugo. et sic sicut vulgarem locutionem tales nobiles dicuntur et quod alii in iure dicuntur presertim ut s. dixi et alibi dicuntur persone speciose. ut l. speciosas. ff. de verbo. sig. et sic dicitur Bar. in loco. s. alleg. In aliquibus partibus ut florentie nobiles vocantur magnates alibi vocantur maiores ut venetijs et alibi ut marsilie dicuntur maiores omnes homines statim siue sint nobiles siue non. Sed quod ista vocabula eorumque diuinitio ethi. quod alii sicut locos dicitur descriptio vel interpretatio. que nomina non indicant essentialia rei neque dantur per essentialia diffinita ut instit. de testam. in principi. Ideo proprie videndum est quid sit nobilitas. et qualiter diffinita per sua essentialia in quo pcedet leges et probete. Et dixerunt quod quod nobilitas nil aliud est quam congregatio diuitiarum ex antiqua possessione. sed ista opinio non pcedit. Primo quod diuitie non possunt directo dare vel conferre nobilitatem. cum de se viles sint. quod apparet quod diuitie congregatae non quietant animam. sed maiores curam quotidianam tribuunt. vñ dicitur

quod fit nobilitas.

tuli facultates amorem habendi virtute subtrahunt. et pro virtutibus affert pecunia vitium et infamiam. et Plato philosophus ait pecuniam spernere. ut ff. de vari. et extraordin. cogn. l. i. s. an pbi. et ff. de vaca. mul. in honorarijs. s. pbi. et dicit oratio. l. supbus ambules pecunia fortuna non mutat genitorem. de heretico. Jaco. de bello visu in summo. suo demoribus quem collocavit super. l. oimodo. C. de inoffi. te. ut s. recitavi. Secundo non pcedit per s. alleg. l. nobiliores. C. de commer. et mer. ut nobilitas et diuitie ponuntur ut diuersa et. s. tigi. prius sequeret quod ex paupertate desineret. quod esse nobilis. quod tamen est falsum ut l. humile. C. de incest. nup. fateor tamen quod diuitie possunt esse causa impulsiva nobilitatis concedere et acquirere quia conferunt ad magnitudinem et potentiam. ut hinc a scoto Thoma. in. ii. q. cxxxviii. c. si. et per pbi. iij. ethicoz et probat. d. l. nobiliores dixi. s. circa pri. Alij dixerunt virtutes et boni mores et res faciunt quem nobilem. i. quibus boni nobilitas sola est quam moribus animam ornatur. non eget exterioribus quibus moribus inquit abundat et alibi nobilitas est quem nobilitas sua pcedit. ad quod ff. de tuto. et cur. da. ab. his l. scire. s. cum reliquis. vñ di. greg. in sua decreta. quod non generis sed virtutis nobilitas vitaeque honestas hominem faciunt deo gratum et honestum seruitorem. ut c. vengo

m. iij

rabilis. ex de prebē. et digni. sed non solū considerantur virtutes talis viuētis. sed suorum parentum. vñ Boet. in. iij. nobilitas est necessitudo impossibilia nobilibus ne a maiori virtute degenerēt sed ista opinio nō est simplr vera qz infans i quo nō sunt vtutes. l. j. in fine. C. de fal. mo. potest esse nobilis et habere dignitatē. vt. l. fi. C. de mili. testa. et. l. s. et milites. ff. de excom. tut. et dicef. j. in. iij. et. v. q. princip. Item qz potest esse qd rusticus vel plebeius est virtuosus cū virtute est em̄ pdictus iustus et reparatus in his q succū bunt sibi et scit p̄esse et dñari. certe nō semp hic est nobil' smp̄ p̄bos. licz inter plebeios honestus dicat qz plebeiorū quidez dicuntur honesti: et quidem viles vt. ff. de pe. l. capitulū. s. fi. et de ambigēis. l. j. s. pe. et de incen. rui. nau. l. pedibz. s. j. et ista pbantur p pbm. j. Ethic. c. iij. diceñ. hoies quosdā esse virtuosos tñ nobilitate priuatos. nō est ḡ verū qz vbi est virtus ibi est nobilitas. sciēdū tñ est qd vtutes et boni mores qnqz sunt cā nobilitatis cōcedēde. vt dicef infra. iij. q. principali in princī. Hec ob. dictū. c. venerabil. qz loquit nō de nobilitate tpali et hūana sed spūali per quā quis deo efficit gratus et tāget ifra statim. Alj dixerūt et tertio qd illi sunt nobiles qz ex parētibus descēdunt nobilibz descēdūt p quo. l. nobiliores not. C. de cōiun. et iun.

supra sepi alleg. r. l. tā demeritis. s. d. epi. audi. r. l. si furiosus de nup. ibi. qz ex genere eoz nobiliores sunt et in lib. feud. tit. de pace ten. s. si miles. aduersus militem et ecclīastes. r. vbi dicitur: beata terra cui rex nobilis est. exponit ibi gl. j. de stirpe regia. sed hec opinio nō vsqz quaqz pcedit qz nō oēs qz ex nobilibz descēdūt sunt nobiles vt dicef infra. in. v. r. vj. qd. principali. Itē adhuc restat dubiū qz si qz cōsequit nobilitatē a parēte. ergo parens ab auo. et auo a proauo. et sic in' ifinitū. s. ascendēdo vsqz ad adā. et sic essemus oēs nobiles quod nō est dicendū. vt dixi. s. circa pnci. huius tractatus p quo auctoritas boetij in. iij. de cōsola. vbi ait. omne hoim gen' in terris. s. s. surgit ab ortu. ergo opz qd nobilitas ab aliquo recipiat principū. ¶ Alj et qrtō dixerūt qz ois persona pdestinata a deo vt omni tēpore bñ faciat est nobilis qd videt pbari j. Reg. c. iij. vbi dicitur: quisqz honorificabit me honorificabo euz qui autē contēnunt me erūt in nobiles. sed ista opi. non videt pcedere. qz dicitur: Ecclī. r. de principe stulto positū in dignitate sublimi. igit est nobilis l' stultus sit et pdestinatus ad malum. Itē qz pone aliquē filiū ex rege pcreatū qui est reprobus et fatuus. et pdestinatus ad damnationem. Iste smp̄ hāc opinio. non esset nobilis qd est

7
qui ex
penit
b' no
bilibz
illi sunt
descē
dunt

falsus. quia adhuc remanet no-
 bilis quis degeneret quo ad
 virtutes et cum haberet viam pa-
 ratam a parentibus magis est re-
 prehendendus quam alius et de tali
 potest dici. modicum sibi retinuit cu-
 ius laus in sola origine consistit
 Quid dicendum breuiter in hac
 material. Post. i. sum. de pben.
 et digni. dicit quod dignitas est
 preeminentia quedam et sic dicen-
 dum de nobilitate cum dignitas
 et nobilitas sumantur per eodem
 iuxta ea que supra dixi pro eide-
 ntialibus. sed istud est nimis gene-
 rale quod plebei. rustici. habent inter se
 preeminentiam. Item sui ordi-
 narii et vicarii et quilibet pater-
 fa. in domo sua. Anno. no. in. c.
 de multa. de pben. et digni. dicit
 quod illa est dignitas que reputa-
 tur dignitas istud est nimis ge-
 nerale. sed ritati propinquum. unde
 dominus Bar. recitatio quedam verba
 illius patris Dañ. inter ceteros
 habuit bonam considerationem.
 in. d. l. j. C. de dignita. Cuius
 opi. sequor distinguens quod est
 ponere triplices nobilitatem.
 quedam est nobilitas theologa.
 et spiritualis. quedam naturalis. et
 quedam politica seu civilis.

C Nobilitas theologica et spi-
 ritualis. est illa secundum quam omnis qui
 est acceptus in gratia apud deum est
 nobilis. et de ista potest loqui quar-
 ta opi. s. recita. de qua nobili-
 tate Bar. in loco all. recitat et
 remittit ad magistrum inia. l. ij.
 dis. xxij. et ad multos doc. theo-
 logie de ista nobilitate non est

apud nos iuristas disputandum
 sed in conspectu eterni iudicis
 apud quem nulla est obprobatio.
 nec aliquid latet. nec istos no-
 biles spirituales possemus hic co-
 gnoscere nisi per reuelationem.
 ideo dicitur. Eccl. ix. nescit ei homo
 vtrius amore vel odio dignus sit
 et ad Corinth. iij. et. xv. multi
 sunt predestinati qui apud nos
 reputantur ignobiles et apud
 deum nulla est accessio personarum.
 in autem. de modo. s. j. coll. j. et istam
 nobilitatem reliquam? theolog.
 Secunda nobilitas est naturalis.
 et hoc potest duobus modis consi-
 derari. Primo prout congruit
 omnibus rationalibus et irratio-
 nalibus et hoc modo dicuntur no-
 bilia et immobilia secundum qualitatem
 operationum. In brutis potest dici-
 mus enim quasdam aues nobiles
 et quasdam in eadem specie innobiles
 ubi gratia. falconum quidem est gemit-
 lis et quidem peregrinus. et idem
 in personis. nam inter artifi-
 ces dicimus quosdam nobiles qui
 sunt magis instructi et quosdam
 innobiles qui sunt minus instru-
 cti. vt. l. puidendum. C. de postu.
 et. l. inter artifices. ff. de solu.
 et hoc modo seruus vel ancilla
 potest dici notabilis. vt. ff. de usufr.
 l. sed et si quis edificauerit. s. j. v.
 sufficenter ibi secundum ordinem et di-
 gnitatem macipiorum etc. et Leuit.
 xx. et per pben. ij. Ethicorum. v. c.
 in principi. et de hac nobilitate
 non est necessarium hic amplius
 tractare. quia per eam non discer-
 nitur quis nobilis a plebeio.

m iij

Comprehensorium feudale.

Secundo modo potest considerari nobilitas naturalis. Put cadit in homini tantum. ex ratione naturali iure generata. inducta et de hac dicitur per Augustinum. i. politiciorum. iij. c. quod nihil aliud quam virtus et malitia de terminat seruum liberum. nobiles et innobiles et secundum hoc seruum si dicitur nobiles. hoc tamen non est intelligendum de omni virtute. sed de ea que preterit aliquibus prout sunt apti dominari et posse. non autem ut sunt apti subici ut patet per philosophum in. i. politici. ix. c.

Et de hac nobilitate habetur in decretis. li. vi. vidistis. c. nunc quod de virtutibus. et de hac nobilitate potest intelligi secunda opinio. s. recitata. Tertia nobilitas est politica seu civilis et est illa per quam differret nobilitas a plebeio et de hac loquitur in presenti apud nos iuristas. et in foro nostro et secundum vulgarem locutionem. Et ista nobilitas debet sic diffiniri secundum Bar. Nobilitas est qualitas illata per principatum tenentem. qua quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur. et verba huius diffinitionis breuiter expono. quia inferius in dicendis latius patebunt. unde qualitas ponitur in diffinitione ut genus. quia nobilitas potest adesse et abesse preter subiecti corruptionem agatur enim et nobilitas perditur quoniamque ut dicitur. i. in vi. vi. q. principali. Illicita per principatum tenentem. hoc ideo dicitur quia oportet quod nobilitas semel conferatur a superiori ex primendo verbis vel factis. h. et directe vel per indirectum ut dicitur. i. in. iij. q. principali. qua quis ultra honestos plebeios dicitur quia inter plebeios aliquid sunt honesti ut dicitur. s. circa secundam opinionem. h. enim honesti plebei magis accepti sine quas viles non propter hoc sunt nobiles. nec desinunt esse plebei. oportet ergo quod quis sit acceptus ultra honestos plebeios. Accipitur hoc dicitur quia nobilitas consistit in hoc quod superior facit quem sibi gratum et acceptum. ut patebit infra in. iij. et in. iij. q. principali. Ostenditur hoc pro tanto dicitur quia si per mille annos quis viueret cum omnibus virtutibus. et princeps eum summe diligeret tamen plebeio remaneret donec in eum transferatur nobilitas per quas distinguitur a plebeio. Et iste expositiones plenius patebunt infra. Sed quidem maximus per Augustinum et theologus post scripta domini Bar. illa recitatio dabat aliam diffinitionem versus. Nobilitas civilis est personitas quedam in electione persone consistens quibusdam solemnitatibus designata. qua talis persona digna a populo ultra alios reuerentia iudicatur. et ponitur prioritas ut genus cum sit unum meus prioritatis tactus ab Aristotele in postpredicamentis i. c. de prioritate ubi dicit quod ille qui est honorabilior et magis electus a populo et per plurimos vocatur prior. Hec in electione consistens.

Nobilitas politica

ideo dicitur quod in non electa persona non cadit talis nobilitas. qui busdam solennitatibus designata quoniam oportet quod talis electio quibusdam actibus vel verbis declarata dicitur infra in. iij. q. principali. digna a populo ultra alios reuerentia iudicatur. quod si talis persona electa cum predictis solennitatibus non iudicatur a populo honoranda. non est nobilis. et sic secundum eum quicunque digni honore a populo iudicantur sunt nobiles sed salua sui gratia diffinitio sua non videtur procedere quod per ista videtur quod principis collatio vel acceptio non valeat. quod absit ut dicitur infra in dicta. q. in principali nisi ista diffinitio solum haberet loco quoniam non constat de processione vel collatione quod tunc talis est notabilis qui a tali populo reputatur nobilis iuxta non Innocentium in. c. de multa. de preben. et digni. unde non credo discedendum a diffinitione bar. de quo dicitur. j. vlti. q. principali. Item secundum predictam diffinitionem solum requiret acceptio populi et tamen necessaria est collatio principis ut dicitur. j. in. iij. q. principali. Et videndum est secundum quod et principalem quod sunt gradus nobilitatis. intelligendo et politice et civili. et est presciendum quod in dignitate seu nobilitate reperiuntur gradus et ordines et sunt gradus ascendendi et descendendi scilicet ascendendo ab infimis usque ad superiores vel descendendo a superioribus usque ad

inferiores ad modum scale. sicut dicitur in. l. iurisconsultus. §. gradus ut gradatim. ff. de mu. et ho. Ordines sunt et in quolibet gradu dignitatis ut patet. C. ut dig. ordo. fue. l. j. et. ij. et d. c. suli. li. j. et. ij. et. ff. de albo. scrip. l. j. et. j. declarabit. Quero ergo primo quod sunt gradus nobilitatis et glose reperimus super hunc varie. Nam alique glo. dicunt quod quinque sunt gradus. scilicet super illustris: illustris: spectabilis: clarissimus et infimus. ita non in autem. ut ab illustri. et. q. s. eos sunt in principali. coll. vj. et in prebenio in sti. §. cumque hoc deo propitio. et al. hi non. quod sunt tres. iij. gradus scilicet illustris: spectabilis: clarissimus et infimus. et omittit super illustre. ut non in. l. j. in principali. ff. de of. ei. cuius est ius. et alio loco non. quod sunt et. iij. s. alii enumerant. scilicet super illustris illustris spectabilis. et clarissimus ut not. in l. precipimus in principali. C. de apel. Et aduertendum quod quicquid dicatur glose veritas est secundum doctrinam. quod nobilitas seu dignitas sunt tres gradus solum. scilicet illustris spectabilis et clarissimus ut probat textus. Diuisus expressus in autem. de appel. si dicitur §. illud. coll. iij. et in autem. de non gnita. alie. re. eccle. §. pe. col. ij. vbi dicitur tum. quod illos qui sunt in dignitate. alii qui sunt maiores. alii medijs. et alii minores. et ibi non. per glo. et idem in autem. de materia. principali. in principali. coll. iij. nam est de infimo non est gradus. quod est post clarissimus descendendo est humilis et plebeus

10
Quod
sunt
gradus
nobilitatis

legē hūilem. C. de incest. nup. 7
 l. neqs. vt nemo priua. Itē sup
 illustris nō est diuersus grad⁹
 ab illustri. imo supillustris 7 il
 lustris sunt eiusdē gradus. sed
 q: supillustris excedit illustres
 reputat altioris ordinis. in eo
 dē tñ gradu. vñ talis adiectio
 nō immutat aliqd quo ad gra
 dū sicut dicimus in fi. in. l. ij. s.
 aut cōgruit. ff. de pecu. hoc ex
 p̄esse et nōbilitate sequit. s. de
 cu. ff. de offi. cōsul. 7 in. l. j. C. de
 digni. li. xij. Et qd illustis 7 su
 perillustris sint eiusdē gradus
 p̄bat vltorius quia senator dicitur
 superillustris. l. fi. in fi. ff. de se
 na. iuncto. s. fili⁹. insti. qui. mo.
 ius pa. po. sol. 7 tñ alibi noiat
 illustris. vt. l. fi. C. de tu. 7 cura.
 illustriū et. l. decurionib⁹. C. de
 silentarijs. lib. xij. Itē cōsul est
 supillustris vt. l. quoties in pn.
 7 ibi not. C. vbi sena. vel cla. et
 not. ff. de appel. l. j. s. penl. et tñ
 alibi vocat illustris vt no. in. l.
 j. C. de digni. lib. xij. nec mirum
 q: sic videm⁹ in gradu clarissi
 mor⁹ q: quidē dicuntur clarissi
 mi. et quidē preclarissimi s̄m
 eoz preeminētia vt. l. p̄clarā. C.
 de p̄misset secundis. eo. lib. Et
 his apparet q: aliud est grad⁹
 et aliud est o. do. 7 q: solūmodo
 sunt p̄pe isti tres gradus illu
 stris spectabilis 7 clarissimus.
 in qb⁹ gradatim fit accēsus et
 de scēsus vt. s. dixi. Sed aduer
 tēdū q: de scēdēdo est verū di
 cere qd ois illustris vel specta

bilis est clarissim⁹. sed ascēden
 dendo non p̄cedet. dicendo q:
 ois clarissim⁹ sit spectabil⁹ vel
 illustris. ista p̄bant q: vsul est
 de gradu illustriū vt est. s. dcm
 et tñ est clarissim⁹. C. de dome
 sti. et. p̄tec. l. ij. lib. xij. 7. l. vnica
 de p̄posit⁹. labare. eo. li. 7 p̄ ista
 dicitur intelligi glo. i. l. j. de digni. eo.
 li. vbi videbat variare. Itē fa
 ciūt p̄ hoc duo tex. q: hoc de ne
 cessitate p̄bat. tex. em est i. au.
 de appel. s. illud. s. similiaq: mo
 do. coll. iij. dicit p̄torē esse spe
 ctabilē. 7 alibi dicit clarissim⁹ vt
 l. ij. C. de p̄cur. Probat etiā in
 au. vt ab illustri nulli clarissi
 morū coll. v. p̄bat etiā i. l. cur.
 ff. de cur. fu. Et q: solū sint isti
 tres grad⁹ h̄ exp̄sse seqt Roff.
 in. ij. ti. sui tractatus libellorū.

¶ Quero vltiori⁹ 7 scdo exēpla
 istoꝝ graduū 7 ordinū s̄m no
 bilitates 7 dignita. modernas
 et que hodie sunt in vsu.

¶ Et primo videamus de gra
 du clarissimoz et dico quod
 in h̄ gradu sunt simplices no
 biles. nisi essent de gñe specta
 biliū quo casu essent spectabi
 les vel nisi eēnt de gñe illustriū
 quo casu essent illustres vt. j. de
 clarabif. Itē in hoc gradu sūt
 milites simplices nisi essent de
 gñe spectabiliū vt illustriū. s̄
 dixi de simplici nobili. Terum
 militia q: excedit simplice no
 bilitatē id est altioris ordinis.
 7 dicitur miles p̄clarissim⁹ vt. l.
 p̄clarā. C. de p̄miss. 7 secundis. lib.

II
 q: sunt
 in ḡdu
 claris
 simoz

xiij. s. alleg. Et ita dicitur intelligi
 tex. dicens quod milites intunt al-
 tiori fastidio in autē. vt nullus
 nulli a gricolo circa mediū col-
 uij. ppr altiorē ordinē sic inter
 milites etiā est dicitur. vt iter eos
 sit peminētia. et sic aliq̄ altior
 sunt ordi. vt i militia habēte
 administrationē vel qñ est ma-
 litia inueterata sicut diceba-
 tur 'oli de militib⁹ romanis. vt
 l. vnica. C. de eq̄stri. digni. et qd
 ibi not. l. i. xiij. et pea q̄ ibi ponū-
 tur intelligo de dignitate vel
 nobilitate clarissima. nō autē
 de dignitate clarissima q̄ ē al-
 tioris ḡdus vt ibi h̄t in tex. et
 glo. Et i hoc ḡdu etiā credo qd
 sint rectores puiciariū vt sunt
 senescalli. cū isti eq̄parant p̄si-
 dib⁹. qui sūt clarissimi vt. l. j. C.
 de pua. car. no. ff. s. offi. p̄si. sup
 rubrica. nisi eēt barones du-
 ces vel comites et filēs: q̄ tunc
 spectabiles dicerent vt tāgef
 i. q. seq. vel nisi eēt de ḡne spe-
 ctabiliū vel illustriū. vt dixi. s.
 et tāgef infra. Et i isto ḡdu nō
 tñ eodē ordie s̄ inferiori vt sūt
 vicarij ciuitatū baiuli looz in
 signiū tñ iudices q̄ diu durat
 offiū. Sed post dices. j. in. v. et
 vj. q. Sed i istis officijs ad tps
 est nobilitas satis debilis ex q̄
 inoleuit vt vocent iudices no-
 biles et circūspecti q̄ h̄ solū du-
 rat ad tps officij nec transit ad
 liberos iux̄ ea q̄ dicent. j. i. v. q.
 p̄ncipali. Quis in capitularis
 col. aliter sit q̄ ex b̄ portāt cin-

gulū deauratū. etiā post finitū
 offiū et liberi nobiles reputant
 sed istud ex p̄uilegio vel p̄sue-
 tudine. de quo tāgam in ff. in
 ij. q. p̄ncipali. i. fi. ¶ Quero ter-
 tio de exēplis spectabiliū et dicitur
 co qd in isto ḡdu sunt barones
 dicti a baronia s̄ iter eos aliq̄
 excedūt s̄ maioritate vl̄ p̄mi-
 nētia baroniarū. iō inter tales
 sunt ordines vt. C. vt dignita.
 ordi. serue. l. ij. lib. xiij. et dicit. l. j.
 e. ti. q̄ q̄ in debitū locū sibi vsur-
 pat efficit sacrilegij re. et ista
 itelligo nisi tales barones es-
 sent de ḡne illustriū. quia tunc
 eēt de gradu illustriū. Atē dicitur
 ci debēt in h̄ gradu p̄sides se-
 nescali conestabili si vt vice re-
 gis se habeāt ita qd excedant
 ptātem senescalie. seu rectorie
 ptātis. et ista itez itelligo nisi
 tales essent de ḡne illustriū qz
 tūc essent illustres ex ḡne sicut
 dixi in p̄cedētibus. duces etiā
 et comites marchiones et filēs
 dignitates noiāte iux̄ta ti. qd
 dicatur dux comes et fi. lib. feud-
 dozi. sunt spectabiles. l. olim
 de comite erat altercatio quia
 text. in autentica. de appella-
 s. illud. vocat comitem specta-
 bilem. et alibi dicitur illustrius
 vt. C. de erogā. mili. audi. lege
 prouincialium. lib. 2. rj. et lege
 penul. C. de decurio. lib. 2o dēci-
 mo. et ne vt comi. re. mili. lege
 prima. lib. 2o p̄mo. et tāgit glo.
 et. s. de cu. i rubrica de comiti.
 qui prouinc. regunt. lib. 2o. rj.

que glo. facit mentionē de cō-
 mite tholosano. l3 in hoc non
 firmet pedes. sed illa iura lo-
 quuntur in officijs q̄ erant olim
 vñ dicebat comes a comitiua.
 sicut dux a ducendo. iuxta. l. si
 qñ. C. de appel. r. l. nemine. r. l.
 si. de re mili. lib. xij. r. l. ij. de do
 mest. i. r. ptec. eo. li. et. l. raptorū
 C. de epi. r. cleri. cū multis si. et
 est glo. in autē. vt ab illust. glo.
 sup̄ p̄bo comites coll. vj. r. ideo
 dicit Jaco. de bello visu in. d. l.
 puincialiū q̄ olim multa erāt
 genera comitiū. sed cū hodie di-
 cti sint comites a comitatu. si-
 cut duces a ducatu. vt dicto ti.
 quis di. dux comes. certe dicti
 sunt spectabiles. nisi essent de
 gñe illustriū. q̄ tūc essent illu-
 stres. ¶ Quero q̄rto de exēplis
 illustriū r̄ hic breuiter transeo
 nā reges r̄ superiores non est du-
 bium qd̄ sunt illustres. r̄ etiam il-
 li qui ab eis descēdūt iuxta ea
 que dicā. j. in. v. q. p̄cipali cir-
 ca prin. Inter istos tñ est ordo
 r̄ preeminētia. qm̄ impator ex-
 cedit iō super illustris r̄ nobilis
 finus d̄. vt. l. queris. ff. de na-
 tali et reges dicuntur illustres
 ex altitudine dignitat̄ vt. c. fi.
 circa p̄. i. et de offi. deleg. li. vj.
 r̄ idē iudiciū qd̄ d̄ de impato-
 re credo dicēdū de regibus et
 alijs p̄cipib⁹ nō recognoscen-
 tib⁹ sup̄iore cū i sua terra sint
 impatores r̄ cū habeāt ptates
 legis cōdende. Et ex predictis
 pt̄s qliter scribi debeat istis no-
 bilib⁹ in sup̄scriptionib⁹ litte

rariū quod est vtile scire maxi-
 me secretarijs dñoz. ¶ Viden 14
 dñ est tertio p̄ncipaliter a quo
 r̄ cōcedat et acq̄rat nobilitas
 r̄ satis pt̄s r̄ est declaratū. s. j.
 q. p̄cipali circa diffinitōez no-
 bilitat̄ sm̄ bar. qd̄ concedit a
 p̄cipatū tenēte. nec in b̄ attē-
 denda est reputatio seu iudica-
 tio a populo. sicut dicebat ille
 pb̄us. et theolog⁹ ponēdo suā
 diffinitionē. vt narraui. s. j. q.
 p̄cipali sm̄ quem ille q̄ a po-
 pulo dign⁹ honore r̄ reueren-
 tia iudicat̄ sit nobilis q̄ nō est
 verū nisi in casu qm̄ non appet
 principii nobilitat̄ sicut dicit
 Inno. in. c. de multa. et de pre-
 ben. q̄ ille iudicat̄ notabil⁹ qui
 ita reputat̄ d̄ quo dicit. j. q. vlt.
 p̄cipa. ¶ Igit̄ d̄cedit nobilitas
 a p̄ncipatū tenēte. r̄ ab eo reci-
 pit sui p̄ici. verū est q̄ illa no-
 bilitas qm̄ pl⁹ inueterascit ex
 gñatiōe tātō plus maior̄ h̄. et
 d̄ nobilitas ex gñe vt. l. ta3 de
 iunctis. C. de epi. an. r. l. si furio-
 si. de nup. r. l. nobiliores. de cō- 15
 mer. et mer. ¶ Sed q̄rto primo qualr
 qlr̄ hic est aduertēdū. nā qñq; d̄cedit
 cōcedit nobilitas exp̄sse et de tur no-
 directo qd̄ qñq; fit viua voce. bilitat̄
 vt qm̄ p̄nceps aliquē nobilitat̄
 exp̄sse sup̄ quo d̄cedi solent lfe.
 vel fieri ista et ista nobilitas
 sic cōcessa d̄ apd̄ vulgares. no-
 bilitas cū carta siue sit nobili-
 tas nomiata siue innoīata. iux̄
 ea q̄. s. p̄missi in euidētia libus.
 Et qñq; talis d̄cessio fit voce
 mortua vt p̄s oēs. l. lib. xij. C. in

15
 de exē-
 plis. il-
 lustrū

16 q̄b? impator cōcessit dignitates
 et nobilitates. ¶ Quāq̄ autē
 cōcedit nobilitas p̄ indirectus
 et p̄ p̄ntiā ut q̄n̄ p̄fert aliqd̄ q̄b
 h̄ dignitatē anep̄ā vel nobilitatē
 ut regnū ducat? cōmunitat?
 et filia v̄l simplex feudū nobile
 et tūc ex tali cōcessiōe efficit q̄s
 nobilis ut. ff. de muta. et hono.
 l. hono. et in libro feudoꝝ tit. q̄
 dicat dux etc. in prin. et. s. j. et idē
 credo q̄n̄ p̄ principē cōceditur
 arma seu insignia q̄: ex h̄ h̄ p̄re
 eminentiā et p̄ p̄nceps declar
 rat suā acceptatiōes. et talia ar
 ma p̄ferūt alijs. ff. de albo scri.
 l. si. et ex de ma. et obe. c. p̄ tuas.
 et ar. l. si duas. ff. de execu. tut.
 not. p̄ Bar. i suo tracta. de insi
 gnijs et armis. et p̄ma p̄te i. q̄. q̄
 incipit. q̄ro q̄d releuēt ista arma
 h̄ flex. p̄cessiōe p̄ncipis etc. fac. l.
 sacrariū. ff. de re. di. nec mirū i
 p̄missis q̄: nō referē dicit v̄l fa
 ctis q̄s a iur̄ suū declarat v̄l. l. de
 q̄b? ff. de legi. Ex p̄dictis dico
 q̄ nobilitas q̄ h̄ p̄ indirectus
 et ex cōcessiōe feudi nobilis et
 p̄t cōcedi p̄ inferiorē a p̄nci
 pe sc̄z p̄illū sub quo tenet tale
 feudū cū talis cōcedēs quo ad
 hoc p̄ncipatū teneat v̄t i feu. d̄
 his q̄ feu. da. pos. i pn̄. et. s. j. et ti.
 ep̄m vel abba. in pn̄. et de cleri
 co q̄. di. bonis. c. vnico. cū si. Fa
 teor: tñ q̄ ille qui a p̄ncipe im
 mediate recipit magis nobi
 lis reputat q̄ q̄ mediate ut i ti.
 quis dicatur dux etc. p̄ quo fa
 cit q̄ no. insti. de bo. pos. s. alijs
 vbi est gl. multū notabilē ad b̄

et de ista nobilitate que cōcedit
 p̄ indirectū satis ē expeditus.
 ut statim dixi. et de illa que de
 directo p̄fert est adhuc ple
 nius p̄ferēdū. ¶ Quāquero secū
 do q̄s est ille p̄ncipatū tenēs p̄
 que cōcedat nobilitas. et dico q̄
 ille q̄ h̄ p̄tate legi. p̄de de siue
 sit ipator siue rex siue ali? p̄n
 cept inferior q̄ in sua p̄ria pos
 sit iura p̄dere. ad q̄d ex d̄ elec.
 c. ij. et. ff. de appel. l. si p̄stat. et de
 legi. l. non ambigit. et ad. l. iul.
 ambit? l. vnica in prin. et i feu.
 de pace. iura fur. s. iudices. cū
 ibi nō. l. s̄ at p̄ncipat? eēt olim
 solū ap̄d ip̄a. et ip̄e sol? p̄nceps
 diceret. s. s̄ q̄ p̄ncipi. insti. d̄
 iusti. et iu. nā et. l. princeps. ff. de
 leg. et. l. digna vox. C. e. ti. tñ ho
 die cū sit cūsus ip̄iū. et mali n̄ re
 cogitāt impatorē apud diuer
 sos est p̄ncipatus iur̄ not. sup
 rubric. C. de studijs liberaliū v̄:
 ro. l. ij. ex p̄tate iḡ legis p̄de
 de talis facultas p̄ferendi no
 bilitatē de directo resultat. et
 ex hoc inferē fm̄ bar. ad plura
 p̄mo q̄d p̄pls vel vniuersitas q̄
 p̄t facere statuta seu iura mu
 nicipalia iur̄. l. oēs ppli. ff. d̄ iu
 sti. et iu. poterit. que nobilitate
 fatendū tñ ē q̄ q̄ ab impatore
 vel rege obtinuit nobilitatem
 magis reputat nobilē q̄ si p̄se
 quat ab inferiorē sicut. s̄ dixi.
 et p̄ iura ibi all. et. l. ff. cū ibi no.
 ff. de albo. scribe. Infero etias
 q̄ talis h̄ns p̄tatem legis con
 dende p̄t milites creare q̄
 nō sit miles ut colligit ex p̄di

ctis. sed ille pbs vel theologus
de quo mentione feci. s. i. q. p.
cipaliter. Quis q. nemo dat qd
no hz r forte illa opi. v. verior
cu militia sit nobilitas noiata.
sed bn possit pcedere simpliciter
innoiatā nobilitatē. tñ Barto.
t3 pcedentē opi. i. d. l. j. C. de di-

17 gnita. et in suo tractatu ad mi-

litib? ad que remitto cā breui
de sim tatis. Quero tertio iuxta ista
plici an rex vel comes vel alius hñs
militie ptātem possit ex territorio no-
bilitare vel militiā concedere.
aut aliā dignitatē breuif dico
q sic. q. ille act? est voluntarie
iurisdictionis. l. ij. ff. de offi. pro-
consul. Quero q̄rto quō hoc
est q simplex miles q nō hz po-
testatē legis cōdēde faciat ali-

Qui
b? de
beat
cedi
nobili-
tas

18

os milites vt videm? quotidie
dico post dñm Bar. i. loco. s. se-
pissime allato. q hoc nō pōt fa-
cere de iure cōi nisi auctoritate
suetudinis q hz vim legis: vt
l. j. C. de emā. li. et. l. de qb? ff. de
legi. Quidendū est q̄rto et p̄i-
cipaliter qb? cōcedatur vel cō-
cedi debeat nobilitas. r dicen-
dum est q pp̄ act? virtuosos r
virtutes q hñtur de p̄sentī i ta-
li p̄sona. d3 moueri p̄nceps ad
cōcedendū nobilitatem vt. l. in
virtutū. C. de statu. r imag. r de
alleg. l. v. mca. lib. 2. r. r qui. mili.
pos. l. j. li. xij. vel p̄pter vtutes q
sperant in futurū vt qz talis na-
tus ex p̄re valēte. nā ex vtuti-
bus parētū bn opinamur de fi-
lijs vt in aut. de admini. r offi-
cjs coll. ij. et. l. qd si nolit q mā

cipia. ff. de edi. edic. r in autē. d.
referēda. s. fi. coll. ij. nō aut d3
pferri nobilitas icapacib?. vñ
d q̄ro. ij. q sint incapaces digni-
tat? r nobilitat?. r dic p̄mo sūt
incapaces s3 qz nīp il sunt vt. l.
qd attinet. ff. de re. iur. r idē de
iure gen. q ad ei? p̄stōnes s3 q̄s
inducta sunt fuit?. l3 d iure na-
turali p̄meuo oēs liberi nasce-
rent vt. l. manumissio. de iusti. r
iure. r institutio. de iure p̄so. s.
fuit?. r sic fui nō debēt admit-
ti ad nobilitates r dignitates
vt. l. ab oi militia. ff. de rei mili.
r. C. si seru? vt liber ad decuri.
aspira. l. j. r. ij. imo si dñs scis
ens patiat p̄uatur ei? dñto. r si
seru? sit habil' efficit liber r re-
tinet in dignitate vt. l. fi. C. qui
mili. pos. li. xij. sic et si dñs scis
fuit ad militiā aspirare p̄uatur
suo r efficit seru? liber. r rema-
net in militia. vt. l. sup suis. eo.
ti. cor. in autē. p̄stō. j. de digni-
ta. s. j. coll. vj. r h est in odiū dñi
no. i. d. l. ab oi militia p̄ glos. et
Ray. sic et eē solet in fauorem
reipubli. r pp̄ omunē errorem
vt. l. barbari? de offi. p̄to. Itē
sunt incapaces dignitat? iudei
r infideles. vt. l. fi. C. d iude. nec
ob. l. gnāl. s. fi. ff. de decurio.
qz ille. s. corrigif. p. d. l. fi. quod
seq̄ ibi dy. sed bar. ibi dicit q
iudei int xp̄ianos nō p̄nt h̄re
dignitatē. s3 bn inter se vt esse
scidicos r baylonos nō tñ offm
iudicādi nisi p̄ mediū arbi-
tramētī inter eos tñ vt. l. iudi-
cio romano. di. ti. de iude. eē em

arbitrū nō est dignitas vt not. p dy. ex de reg. iu. c. pe. li. vj. et iō l3 aliq turci: mauri z sarraceni apō eos z iter se sint nobiles tñ apō nos sūt ignobiles qz serui iuz ea q dixi. sic ecōtra si aliqs nfm apō infideles existat sit seruus vel nō. vñ boeti in. ij. de solatiōe ait. si qs multiplici consulatu fūct in barbarias forte deuenerit nationes venerā. ne honoz barbaris faciet. q. d. qd nō. z ibi dicit vane scunt illico cū ad eos venerit q dignitates eas eē non existimāt. z dicit Bar. in loco all. qd nec iudeipñt magistrari nec doctorari p. d. l. fi. de iude. cū magisterius vel doctoratus sit honoz vel dignitas vt. c. qto. ex d mgris. Itē ifames sunt capaces siue sint ifames de iure siue de facto. qz infamibz porte dignitatū claudū. vt. l. ij. C. de dignita. li. xij. de q ibi p glo. z p dy. in all. ca. pe. d re. iu. z iō infames nō pñt doctorari. cū doctorat⁹ sit dignitas. vt. all. c. qto ex de mgris. not. p bar. l. j. pñt: c. j. s. iōq. itē sunt incapaces dignitat⁹ z nobilitatis hñiles et turpibz officijs vtētes. vt. L. ne qs ex vltimis. d. ti. de dignita. zti. negotiatiōes ne mili. l. vna li. xij. Itē sunt incapaces criminosi. vt. l. iudices. d dignita. fa. qm reat⁹ oēs honozē excludit vt. l. fina. C. vbi sena. vel clari. z ptextu puilegij nō d3 crescē maloz auctas. C. de pu. sco. l. h. lib. xij. nec d3 pmitti delinquentes

aliqbz vti puilegij. vt autē. de ma. p. i. s. qd si del iquetes. col. ij. S3 qro. iij. qno p̄dicta p̄cedūt cū videam⁹ qz p̄ncipes p̄dicta nō fuāt s3 p̄ libito voluntate p̄ferūt dignitates z nobilitates z acceptāt idignos z viles ēt criminosos q nō ē nouū vt ptz in si. ff. de ori. iure. l. ij. s. postea cū api⁹. h. gētis flau⁹ libriū substractum pplō ro. tradidit z adeo gratū habuit vt tribun⁹ z senator fieret. attende q p̄nceps de p̄tate ordinata q d3 r̄lari iure z rōne nō d3 acceptare nisi dignos et capaces ad dignitatē. s3 si velit excedere z vti plenitudine p̄tatis z lapare habenas suas sic cōif hodie sit certe tūcē p̄ rōne voluntas z qd placet p̄ncipi legi h3 vigoze insti. de iure na. s. s3 qd p̄ncipi. z h nō dubiū valere collationem qñ ex certa scia z nō ignorata p̄ditōe illi⁹ q̄ acceptat p̄ferē dignitas vel nobilitas qz vñ p̄nceps in his disp̄sare iuz. l. qdā cō sulebāt de re iudi. ff. z ibi bar. tñ in h casu dicit theologi pō q indignū digno p̄ferē vl indignū p̄mouet peccat vt h̄f p̄ beatū Tho. d aq. no in. ij. h. q. lxiij. vbi tractat an acceptio p̄sonaz sit pctm̄. verū est q in dubio p̄sumendū ē p̄ncipē hoc facere pp̄ p̄ntes virtutes vel futuras. l. j. circa finem ff. de offi. p̄fec. p̄eto. ¶ Coligo ex p̄dictis duo menti tenenda primo quod postq̄ p̄ncip̄s pōt tā virtuosiss̄ vitiosiss̄

concedere nobilitatem q̄ no-
 bilitas non est virt⁹ sed signū
 virtutis presump̄te marie. qz
 cōfertur in ignorante vt. j. di-
 cam. 7 p3 qz virt⁹ consistit in vo-
 luntate 7 habitu mentis. l. in-
 strumēta d̄ insti. 7 iure. de quo
 per sanctum Thomā in. ij. q. q.
 lxvij. Scdo qd̄ nobilitas con-
 sistit solū in acceptatione eius
 qui cōfert eā q̄uis terminet
 in personā eius qui nobilitat
 sicut visio in re visa. 7 dilectio
 in re dilecta. Et ista possunt
 inferri ad multa. Primo qd̄
 nobilitas pōt conferri in igno-
 rantem 7 in absentem quia cū
 consistat solum acceptatione cō-
 ferentis. igit̄ non prestat impedi-
 mentum ignorātia vel absen-
 tia illi⁹ in quē p̄fert. sicut nec
 nocet dilectioni mee. si dilect⁹
 hoc ignoret facit qd̄ solet dici
 de legatis que cōferuntur in
 mutum 7 surdū 7 ignorā. vt
 l. cum pater. §. surdo. de le. ij. 7
 l. si. C. qn̄ dies le. ce. Est tamē
 verū qd̄ post cognitionē ipsius
 cui conferitur 7 eius sciētia 7
 agnitionem 7 acceptationem
 nobilitatis fortificabit 7 ma-
 gis imprimet in eum illa qua-
 litas qz incedet vt nobil. ope-
 rabitur vt nobilis 7 filia. nam
 eū hō acceptū cognoscit pluri-
 ma audet vt. ff. de orig. iure. l.
 ij. §. pe. 7 hoc vult glo. in. l. pri-
 uatorū. C. de iure omni. iudi. q̄
 dicit qd̄ statim habet dignita-
 tē sed nō effectus. Item infer-
 tur qd̄ nobilitas pōt alicui cō-

ferri i p̄cto mort⁹ qz vt dictū
 ē p̄t p̄ferri in ignorāte. igit̄ ier-
 tremis pōt quis effici miles.
 Item inferitur qd̄ infans v̄ pu-
 pillus prim⁹ infantie. l3 non
 intelligat iuxta. l. j. i. fi. C. d̄ fal-
 mo. pōt creari miles vel rex vt
 l. fi. C. de mili. te. 7 pari mō fu-
 riosus vel demens pōt nobili-
 tari. l. cum furiosus. ff. de iudi.
 Inferitur etiā ex premissis qd̄
 puer miles non pōt alium mi-
 litem facere. cum non habeat
 animum acceptādi vt. d. l. j. in
 fi. C. de fal. mo. ¶ S3 iuxta ista
 quero quarto an nobilitas pos-
 sit cōferri in inuictū. 7 videtur
 ex predictis qd̄ sic. cū hoc confi-
 stat solum in acceptatione eius
 qui nobilitat. 7 p̄ hoc quia pōt
 quis soluendo debitores a suo
 creditore etiā inuictū libera-
 re vt. l. soluendo. de neg. gest. 7
 pōt coniuncta persona in cā li-
 bertatis intercedere p̄ inui-
 cto. l. nō tm̄. ff. de appel. p̄ hoc
 l. solutioni. de solu. 7 l. suo ve-
 tante. ff. de verbo. obli. cum si.
 In cōtrarium faciunt iura qz
 in inuitus nō p̄fert beneficius
 l. inuicto. ff. de regu. iu. 7 l. hoc
 iure. §. nō pōt de dona. cū suis
 concordan. Credo tm̄ dicendū
 quod princeps in quo consistit li-
 bera facultas acceptādi 7 ha-
 bendi quē sibi gratum pōt no-
 bilitatē conferre in inuictum
 sed pōt ille nō acceptare 7 sibi
 retinere. sicut no. in. d. l. seru⁹
 vetate qz nō pōt nobilitas ac-
 quiri nolēti. vt dicto. §. nō pōt.

¶ In-
 fāspu
 pil⁹ fu-
 riosus
 omēs
 21

30

et sic

et sic operabilis collatio commutabiliter sicut dicitur in al. l. cum pater. §. surdo. de leg. ij. et ita debet intelligi. d. l. inuito. non obstat. l. soluendo. de neg. gest. quod ibi speciale propter liberationes nec ob. l. ij. et. iij. de li. ca. quod ibi speciale fauor libertatis. Item non ob. l. non tamen de apel. quod ibi est speciale ratione humanitatis. Videndum est quinto principia liter acquisite nobilitas ad que porrigat seu extendat. tamen hic attende quod intelligo sane an porrigatur seu extendatur non quod nobilitas mutetur et separetur de vna persona in aliam et sic de subiecto in subiectum. sed an illa nobilitas sic concessa et acquisita per vnum extendat ad alios ut illi ex ea est nobilitas non ut nobilitas hereditetur sed ut procedat ex genere. et ita reuera due sunt species nobilitatis. vna ex concessione alia ex genere. Et est aduertendum quod triplex potest queri vtrum an porrigatur ad descendentes et an ad ascendentes et an ad collaterales de quolibet igitur videamus. Quero ergo primo circa descendentes et non est dubium quod nobilitas porrigitur ad liberos naturales et legitimos ex iusto matrimonio natos per lineam masculinam descendentes cum ad solos agnatos transeat dignitas. ut not. in. l. prima. C. de dignita. li. xij. et i. l. cum lumen. ff. de sta. ho. et intellige sane viuente patre. sane in

intelligendo de nobilitate non de dignitate vel re ex qua insurgeret nobilitas cum tunc non transferret nisi post mortem patris quam si pater viuens esset comes. non sequitur ergo filius est comes sed bene nobilis tanquam filius comitis. l. senatoris filium. et. l. emancipatum. et. l. liberos. ff. de sena. sic in filio militis. quod licet non sit miles ut pater nisi nouiter conferatur militia tamen est nobilis ex genere militie. Sed quero scio nunquid nobilitas transeat non porrigatur ad bastardos. et dicatur quod non cum bastardi non dicantur de domo vel agnatione seu familia ut. l. pronuntiatio. §. pe. ff. de verbo. sig. et. l. cum lumen ff. de sta. ho. et fuit exemplum in abraam qui habuit filium legitimum et alium naturalem ex ancilla. Item. xxj. et dicitur bar. in. d. l. pronuntiatio quod non continentur bastardi prout hec verba domus familia et agnatio significant ius. sed si essent verba significantia naturam ut parietela vel natio. tunc bastardi continentur appellatione parentele vel nationis considerata tamen materia dispositionis in qua talia verba proferunt. sed sufficit ad propositum quod bastardi excluduntur a nobilitate cum non sint agnati licet de vsualiter dicatur et habeatur marie in bastardi magnarum domorum sicut diximus in bastardo sabaudie et similibus et pro tanto dicitur alibi bar. quod arma seu insignia illi agna

tiōis ad eos bastardos nō trāseunt vt ipse not. in suo tractatu de insignis et armis quod satis videmus suare qd nō pmit tific eis portare arma plena sui generis. sed transuerfant bar ram per scutū armorū. ¶ Que ro tertio vtrū nobilitas transeat ad descēdētes in infinitū. et dicit glo. in. d. l. j. de dignita. qd illa nobilitas q̄ habet p ac cidēs. i. p aliqua dignitatē. pu ta regnū: ducātū: comitatū: vel aliō feudū. nobile. trāsit ad descēdētes vsq; ad pnepotes inclusiue tm̄ p. l. diuo marco. C. de qōnibus qd̄ intelligit bart. in. d. l. j. nisi id per qd̄ q̄s conse quitur nobilitatē transeat ad posteros. qz tūc in infinitū erit nobilis saltim ppter ipas rem que trāsit. sed glo. in. l. liberos ff. de senato. dicit aliter qd̄ oēs in infinitū sunt nobiles. s; vsq; ad quartū gradū habent pri uilegia nobiliū tm̄ per. d. l. di uo marco. S; quicquid sit d̄ iu re cōi. Suetudo admittit de scendētes quoscūq; ex nobili bus haberi p̄o nobilibus. sic q; vt acceptant et reputantur haberi debent vt no. p̄ Inno. in. c. de multa extra de prebē. et dignita. et tāgēt infra in. viij. 24 25

¶ Quero. iij. an trāseat nobilitas ad liberos legi timos tm̄ vt adoptiuos et dico sic vt. d. l. liberos. ff. de sena. et l. senatoris filiū eo. ti. Sed que ro quinto nunqd̄ transit etiā ad filias et breuiter dico qd̄ sic

dū tm̄ nō habeat talis nobilitas seu dignitas administra tionē iurisdictioni annexas. vt transe dicta. l. j. de dignita. l. mulieres at ad eo. ti. et l. fi. ff. de sena. a. s. secus femi si haberet illā annexitatē et sic nas esset nobilitas ex p̄sequētia. et p̄ indirectū iux. l. femie. ff. d̄ re. iur. et s; filie non hereditent tunc tm̄ p̄sequuntur nobilitatē. fallit in quibusdā p̄cellētib; mulierib; vt ex consuetudine quarūdā partiū habet vt. l. ff. C. de arbi. et eo. ti. c. dilecti. et in abbatisis quicquidā quasvi dem; habere dignitates ad ministraciones. nedum in suas monacas s; et i castris que ha bent sub suo monasterio. Fal lit et si illud ex quo resultat no bilitas possit ad mulieres trāsi re ex p̄suetudine terre sicut ē in regno cicilie. sicut apuit in domina Joāna regina. et in res gno arragonū de domina pe tronila et in plurib; alijs. vel si als tale feudū transeat ex pa cto vel ex ppria natura. vt p̄t; in terris feudalib; que ex pa cto p̄nt ad feminas trāfire. vel si feudū est feminens; vt in lib. fendozū. qui. mo. feu. a. s. h̄ aut notandū tquē admodū feu. a. d̄ fi. p̄ti. c. vnico. cū si. quo casu si feudū sit nobile p̄ hoc p̄seque ref nobilitatē vt in ieo. li. ti. qd̄ 36 dicat̄ dup. et. s. pe. ¶ Quero. vij. vtrū liberi ex filiab; succedāt in nobilitate eorum aui mater ni hoc est an nobilitas aui ma terni trāseat ad nepotes ex fi

lla et reperit quod non quod isti liberi
 sequuntur additione eorum patris
 quo ad honorem dignitatem et
 nobilitatem ut l. cum lumie. ff. de
 sta. bo. et ibi no. Quero. vij. nun
 quid dignitas seu nobilitas trans
 feat in infantem vel furiosum vel
 mutum. credo quod sic. quia in tales
 potest de nouo transferri. ergo mul
 to fortius potest nobilitas quesita
 in illos transmitti et transferri
 pro ea que dixi. s. pcedenti. q.
 principali. dicit ibi. Sed ad feu
 dum non mutum et surdum amittit
 non debent nisi antiquum possit
 in eos transferri seu transire.
 ut in feu. an mutum vel surdum. c.
 vno. Quero ulterius et. vij. an
 nobilitas transeat ad liberos
 natos ante acquisitionem nobili
 tatis seu dignitatis et videtur quod
 non per. l. senator. C. de dignita.
 et quod non in. l. imperiali. s. his illud
 C. de nup. ubi no. gl. quod filius na
 tus antequam pater adquiserit
 regnum non dicitur filius regis de
 quo tangit infra facit ad hoc
 quod notat bar. in. l. h. s. in fi
 lio. ff. de decur. ubi videtur velle
 per hoc. l. pe. et fi. de decurio.
 li. x. Sed in primum facit. ff. de se
 na. l. senatoris filium. Sed dicitur quod
 filius ante natus non fruatur di
 gnitate paterna tamen est nobilis
 nisi non sit in tanto gradu vel or
 dine quanto pater quod voluit
 glo. in. d. l. senatoris filium. ubi
 filius senatoris ante natus est sal
 tim clarissimus. et tex. in fi. d. l. se
 nator. et ibi. g. de eug. quoniam si enim
 durum est quod pater est in magna

dignitate et filius ante natus rema
 neret plebeius de enim filius frui
 felicitate patris. ar. l. pe. C. de
 nup. l. cum oportet. s. j. de bo. q.
 lib. p. quo. ff. de decur. l. h. s. in fi
 lio. et. l. moris. s. parentes. ff. de
 penis. vel potest intelligi dicta
 l. senatoris filium cum dicitur
 ibi susceperit. i. pcepit s. all.
 sic natus fuit post adeptam di
 gnitatem senatoriam ut inspiciamus
 tempus quod filio magis predest
 ut. l. q. in utero. ff. de sta. bo. scz
 tempus natiuitatis. ita quod solus
 refert an nascatur post adeptam
 dignitatem vel ante quod voluit
 glo. in. di. l. senator. et istud in
 idem recidit ut attendatur na
 tiuitas secundum dictum Buil.
 Et ex hoc infero quod si filius con
 cipitur tempore nobilitatis patris
 et post priuetur pro illa nobilitate
 et nascatur filius quod ipse
 sit nobilis ut inspiciatur tem
 pus conceptionis casus est i. l.
 emancipatum. s. si quis pceptus
 ff. de sena. Quero. ix. aliquis dux
 vel comes vel alius in magna
 dignitate constitutus ante adeptam
 praedictam dignitatem habuit filium ex
 pubina postea existeret in digni
 tate pertraxit cum illa. et sic per subse
 quens matrimonium factus fuit
 filius legitimus iuxta. s. si. in fi. de
 nup. et. l. cum quis. C. de naturali
 liberi. utrum ad tale transeat no
 bilitas et dicatur filius ducis vel
 comitis et videtur quod sic. quia lex
 primo natos per matrimonium le
 gitimatos alijs natis post ex
 matrimonio comparat. et equalis

reddidit. vt in aut. de incest. nup. §. dubitandū. coll. ij. 7. d. l. cum quis In contrariū facit qđ naturales licet postea legitimati non succedūt in feudum vt in feud. si de feu. cōtro. fue. c. naturales. 7 qz iste ante nat^o fuit violati pudoris macula aspersus vt. l. diuo marco. C. de que. ridoibus. breuiter Jac. de bel. visu. in dicto. c. naturales. et in dicto. §. dubitadum videf sentire 7 sequi primam partē: sed Buil. de cug. sequit partē contrariam qđ talis fili^o non dicatur filius talis habētis illā dignitatem vt nō potiatur nobilitate dignitatis paterne. s; bene est clarissim^o iuxta ea q̄ dixi supra prime et hoc suadet magna ratio. qz naturalis 7 legitimus natus ante patris dignitatem que sitam solū remanet clarissimus vt dictum est. ergo iste naturalis s; postea fact^o legitimus non d; plus habere q̄ nat^o legitim^o. als haberet pl^o castitate luxuria in autē. de resti. et ea que parit. circa fi. coll. viij. hoc notauit dictus Buil. in. s. alleg. l. senator. d; dignita. et qđ dicit dicit^o Jaco. h; locū quo ad successionē. an p̄i succedat in feudo ducatu comitatu 7c. de quo statim subijciaz.

Quero decimo iuxta p̄dicta de questione vulgata pone cōsuetudinē cauef. qđ primogenitus baronis. comitis. ducis. regis. succedat. reperitur ali^o quis ex istis h̄ns filium natum

ante acquisitionē talis dignitatis et alios filios natos. post querit quis succedere debeat. 7 psequar istā. q. in rege vt idē sit i alijs. cū iste sint dignitates indiuisibiles vt in li. feu. de p̄bi. feu. alie. p. fred. §. p̄ea ducat^o 7 videtur quod preferatur nat^o post acquisitionē regni: qz natus ante nō censetur filius regis: vt sepe alleg. l. senator. de digni. 7 hoc dicit glo. i. l. impialis. §. his illud. C. de nup. Econtra videf q̄ preferat natus añ cū tēpore mort^o reperiatur p̄i mogenitus. l. ij. §. hereditas. ff. de suis 7 legi. h̄ di. 7 post mortem successio cōpetit. ff. d. coll. bo. l. §. si impuberi. pro quo. l. senatoriū filiū vult respōso. de sena. breuiter dicunt quidā qđ ante nat^o nō succedat. sed primogenitus de post natis qđ videtur velle glo. in. d. §. his illud et Jaco. de bel. visu. ibidem. et idē Jo. fa. etiā ibi. et s. p. pari modo ibidē. alij tenēt qđ p̄mogenus ante p̄ferat per iura p̄ hac parte alleg. 7 hoc sequit Def. iaco. titu. de succes. reg. circa mediū scōe colūne et idē tenebat egidius sancctij. in dicto. §. his illud. domi. Buil. de cug. in dicta. l. senator. de dig. notabiliter super hoc distiguit aut pater factus est rex secundū ordinē naturalis. successio nis. vt qz erat de illa stirpe regia. aut est fact^o rex ex accidēti. vt ex electione vel alias cuz nō super esset aliq̄s de illa stir

pe. **P**rimo casu ante nat^o p^{re}ferat vt primogenitus q^o licet tēpore acquisitionis regni et añ ea esset iam nat^o. et añ non possit dici fili^o regⁱ erat tamē nepos frater vel cōsanguine^o regis r talis cui erat implicit^o status regis. r ad regnū spem habebat sic hocius habebat a genere. i. a superiorib^o p^{re}sis: p^{ro} quo fac. l. si ex noxa cā. aga. ff. de sena. l. emancipati. s. si. et ar. ff. qui. po. in pig. hē. l. potior. ij. respon. p^{ro} quo. l. in suis. de liberis r posth. facit. l. ij. ff. d^o in terdic. r relega. et q^o ibi nota. Barto. **S**ecō casu p^{re}ferat nat^o post q^o fili^o ante nat^o non erat stat^o regalis implicit^o. nec ad regnū aliquā spes habebat cū ei^o pater nō erat de illo g^{ra}te regali vt. d. l. senator sic procedit q^o not. in. d. l. imperialis. s. his il lud p^{ro} glo. r doct. illā sequētes. de hac materia scripserem als in mea repetitione. l. nobilitates notabilius. C. de commer. et mer. et successiue in meo cōphētorio feudali. s. pe. ducat^o r ibi scripta hic repetij. Sed q^oro vndecimo nunq^o idē dicē dum sit in filio naturali p^{ri}mo genito p^{ro} subsequēs matrimo^o nium legitimito iuxta ea que supra dixi. vt succedat patri in regno vel alia dignitate Jac. de bello visu. in. d. c. naturales videtur dicere r tenere quod sic per. s. dubitandum in autē. de incest. nup. coll. ij. et ibi ides dicit et per. c. tanta. extra qui.

fi. sint legitimi. et ibi idem tenet Bernardus quod sit legitim^o quo ad oia quia tāta est vix matrimonij quod omnes maculas et turpitudines purgat. Non obst. d. c. naturales quia ibi loquitur de alia legitimitatiōe q^o per matrimonij etiā si fieret per principē. nisi expresse diceretur in rescripto principis q^o in feudis valeant succedere tales liberi quia tales succedant vt nota. glo. in. d. c. naturales. q^o iterum intelligit Jaco. idē si filijs legitimis r naturalib^o nō extantibus vel extantibus et in hoc consentit tibus vt in autē. quib. mo. natura. effi. sui. s. generaliter. coll. vij. **S**ed tunc queritur et. xij. qui dicitur de liberis adoptiuis. An succedant in regno ducatu vel comitatu vel alio feudo vide^o quod sic vt. l. senator^o filium. r l. seq. ff. de sena. In contrariū videtur expeditum in. c. adoptiuis. in feud. si de feud. con^otrouer. fue. nisi interuenerit voluntas domini. sub quo ē feudum et liberis naturalibus r legitimis non existentibus. et ratio est ne domin^o habeat in vassallum quē dominus nolle^o vt titu. de fratribus qui no. bene si. inuesti. c. ij. Non enim sic presumendum nec sic ita cōfidēdū est d^o extraneo sicut de vassallo et ex suo sanguine descendentibus. l. quod si nolit. s. qui mancipia. ff. de edil. edi. not. per Bertrandum caprioli

in dicto. c. adoptiuus. et hoc po-
test intelligi de vero adoptiuo
sed in arrogatiuo forte alit pot
dici cum autoritas principis in
hoc interueniat iuxta. s. si. isti.
de adop. et sic non ob. dictum. c.
adoptiuus. vt intelligat in vo
adoptiuo. non autem in arrogati
uo. et ista iterum intelligo nisi ista
fierent in fraudem. ar. ff. de bo.
dap. l. si. s. ex bonis et de suis et
legi. habet. l. i. s. vlti. no. p. Jo.
blanchi. in summa feudoz in lib.

27 ti. j. s. adoptiuus. nota liberi etc.

¶ Hunc post predicta videamus
circa ascendentes et. xiiij. querit
an ad eos transeat nobilitas con
cessa inferioribus. et dico quod non
regulariter vt. l. i. in fi. et ibi no.
ff. de sena. et in feud. de natura.
succes. feud. in prin. fallit quo
ad euitandas penas et supplicia
vt. l. moris. s. parentes. ff. de pe.
sed tunc videtur ob stare in aut.
consti. que de dignita. s. gene.
raliter vbi p liberationem filij
a patria potestate pater nobi
lior ostendit. solu. ibi improprie
loquitur id est quod sit laus et gloria
patris. vt ibi nota. et quod pater
ex hoc magis honestetur vt di
cam infra in fi. Circa vxor vel
ibi loquitur quod ostendat pa
tres nobiliores quada3 fictioe
quod videtur operari illud ver
bum ostendat. iuxta nota. per
Barto. in lege si quis pempt.
ff. de vsucap. circa in opinione

28 iuris posslimini. ¶ Circa colla
terales queritur quintodeci
mo breuiter dico quod ad eos

non transit nobilitas nisi id ex
quo insurgeret nobilitas trans
iret ad eos ex iuris communis
successione vbi magis ex con
suetudine locorum ommissa na
tura feudi attenditur ius com
mune iuxta not. per Joan. fa.
in auten. ingressi. C. de sac. sat.
eccle. vel transiret etiam secun
dum ius feudoz. iuxta titu. in
feud. quib. mo. feu. amit. s. hoc
quoq3 sciendum et de gradi. suc
ces. in feu. s. ijs vero. ¶ Ad vxor
rem autem an transeat nobili
tas queritur. xv. dic quod sic.
quia vxorem radhs mariti cor
ruscari dicunt iura. in autem. de
consulibus. s. si vero. coll. iij. et
l. mulieres. C. de dignita. libro
xij. et dixi supra circa princip.
huius tractatus ante questiones.
Quod est verum quandiu durat
matrimonium et quadiu post ma
net vidua vt. l. femine. in fi. ff.
de sena. ¶ Quero. xvj. quid eco
tra an nobilitas vxoris transeat
ad maritum clarum est quod
non. quia vxor nobilis ex con
iunctione viri plebei admittit
nobilitatem vt. l. femine. ff. de
sena. et dicam infra sequenti. q.
principali. quamuis maritus
licet plebeius per hoc honori
ficetur et honestetur. et p hoc
quod sic nubendo plebeio ope
ratur nobilitatis. igitur non po
test operari vt vir nobilitetur.
vt lege cum tale. s. si. ff. de con
di. et demon. quod intelligo de
nobilitate quaz habet mulier
a parentibus. sed si haberet ex

re quam habet, vt quia habet ducatum vel comitatum, tunc non amittit et si det in dotem viro, tunc vir nobilitaretur, et quod possit dare in dotem plene dixi in meo comprehensorio feudali, §. habito circa primam partem, quest. vi. Et omnia predicta in hac principali questio, intelligo procedere in dubio. Nam si habens potestatem concedendi nobilitatem exprimeret vel declararet ad quos extendere vellet nobilitatem non esset dubium, quia in incertis, non certis intelligitur, l. continuo, §. cum ita, de verborum obligati, et l. ille aut ille, §. cum in verbis, de lega. tertio.

Clidendum est sexta principaliter qualiter nobilitas acquisita perdat et amittatur et dico quod admittitur ex infamia et ex delicto quoniam talibus porte dignitatum clauduntur C. de dignitate, l. ij. et l. quotiens, et l. iudices, libro xij. dixi supra in quarta quest. principali, quod potest intelligi de infamia per sententiam, et sic de infamia iuris, infamia autem facti bene noceretur quo ad acquirendam dignitatem pro quo quia fortiora iura sunt in retrinendo quas in acquirendo, ff. de conditio, inde, l. qui exceptionem, et de exceptis do. l. paulus, et de compen. l. si cum filio, sed bar. in dicta, l. ij. et in l. j. de dignitate, videtur intelligere vt etiam in

famia facti admittatur nobilitas, sed forte quod dixi non videtur male dictum, vt distinguatur inter dignitatem que rendam seu nobilitatem iuxta l. ij. de dignitate, et que sitam per dandam, l. quotiens et l. iudices, eod. tit. quod nobilitas sic perdat ex infamia et delicto ita fuit de facto in Layn qui occidit fratrem suum Abel, per quod perdidit nobilitates habetur Bene, iij, et de hoc multa capitula ponuntur per maximum valerium sub rubrica qui a patribus degenerauerunt, Item perditur nobilitas si mulier nobilis nubat viro plebeio l. femie, ff. de sena, dixi, §. qstij, quinta principali, et dico plebeio quia si nuberet nobili licet minoris gradus vel ordinis non amitteret nobilitatem parentum casus est, in l. prima dicti titu, de dignitate, et in allega, l. femine, et ideo si mulier regalis ducalis vel comitalis, nuberet militi vel simplici nobili adhuc diceretur regalis ducalis vel comitalis et, vt dictum legi. Sed tunc videretur ob stare dicti titu, de dignitate, lege mulieres, ibi si autem minoris ordinis virum et, libro xij, cui concordat lege mulieres, de incolli, libro decimo. **C**Sed respondeo quod ibi loquitur de honore seu dignitate quam mulier consequitur a viro, quod admittitur, etiam, si nubat alteri

n iij

nobili secu⁹ in dignitate a pa-
rentibus quesita vt. d. l. j. de di-
gnita. r. l. scie in fi. r. ibi not. ff.
de sena. r. est rō diuersitatis qz
fortiora sunt illa que a parēti-
bus r. iure cōi r. iure sanguinis
r. nature cōcedunt q̄ ea q̄ iu-
re speciali a maritis acquirun-
tur iō quod a parentib⁹ diffici-
lius. r. quod a maritis facilius
tollit. l. eius militie. s. malitia
missus. ff. de mi. testa. r. l. iura
sanguinis. ff. de re. iu. Ex quo
habes quod ppter minozē di-
gnitatem seu nobilitatē quam
consequitur vxor a viro. nō ab-
sorbetur maior dignitas ipsi⁹
mulieris. l. 3 nō debeat de maio-
ri ad minozē descendere. l. ma-
iorib⁹. C. quemadmodum ciui.
mu. li. x. vbi ppe loq̄ qn̄ pma
maior dignitas amittitur r. mi-
nor concedit. r. facit. ff. de mu.
r. ho. l. vt gradati. r. l. pono: s.
gerendoz. qz tūc adhuc rema-
net nobilitas r. priuilegia illi⁹
dignitatis. l. j. C. d. aduo. diuer.
iu. r. quasi per totū. sed hvtra-
qz retinet. Ex hoc infert gui.
de cug. qd̄ l. 3 rex adipiscat du-
catum tñ adhuc remanet rex.
r. sub nomine regis. sic ecōtra
ppter maiozes dignitatē non
absorbetur minor pcedēs. naz
prioris dignitatis priuilegia
non amittit qui gradum adipi-
scit altioze. l. ij. de dignita. r. l.
eos. d. excusa. mu. li. x. r. per au-
gmētū dignitatis non fit mu-
tatio. vt. ff. de sena. l. pe. Et ista
faciunt ad. q. de illo. qui pmissit

cus pedice seu pedone dare sta-
tum matū r. postea dat cum pe-
done facto regina an videatur
seruata promissio de qua. q. re-
mitto ad cy. in. l. ij. C. d. suspec-
tu. r. bar. in. l. legatis seruis. s.
si ex offi. dele. .ij. Sed pone iurē
predicta quod mulier nobilis
nup sit plebeio per quod ami-
sit nobilitatē vt dictū ē. postea
nubit nobili. an recuperet no-
bilitatē r. dic qd̄ ipsa per virū
nobilitatem querit sed non re-
cuperat nobilitatem ex gene-
re suo. qz qd̄ semel est extinctuz
non reuiuiscit. l. qui res. s. arcā
ff. de solu. nisi interueniret pri-
cipis restitutio abstrigēdo ma-
culā plebescitatis vt statim di-
cas in si. procedendo vltorius.
Itē perditur nobilitas amisso
eo ex quo insurgit nobilitas vt
pdito comitatu vel ducatu vel
alio feudo r. r. intelligo amiso
so vel perduto ob delictū. nam
a modo non est acceptus vt no-
bilis imo vt ingratus. iuxta ti.
in feu. qui. mo. feu. amit. in pri.
r. s. j. r. ij. omnem em̄ honorem
reatus excludit. l. j. C. vbi sena.
vel cla. r. ff. de testamen. mili. l.
testamenta eozus in principio
facit quod d. citur de liberto. q̄
redigit in seruitutē ppter in-
gratitudinē qz cum fiat ingra-
tus perdit ea que erant sue li-
bertatis. l. mantiōes. ff. de iur.
sti. r. iure. C. de libe. r. l. si manu-
missus cū si. si aut̄ perdere⁹ ta-
lis. res nobilis absqz delicto re-
manet nobilitas et priuilegia

ficut supra dixi. et per iura ibi allega. Cleruntamē si propter delictum amissa eēt nobilitas vt dixi princeps posset restituere nobilitatem omnem imaculam astringendo iuxta. l. imperialis. §. pñti. C. de nup. r. l. j. d. sen. pas. r. quod not. ibi. §. cum autez. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. **U**idendū est septio r. pñcipaliter de effectu nobilitatis. Et ē aduertandū qđ multi sunt effectus in communi. r. multi in particulari. fm gradus r. ordines nobilitatis. In pñmuni si quidē quo ad omnes nobiles sunt effectus. Pñmo qz nobiles preferunt plebeis: siue tractet o testimonijs vt. ff. de testi. l. ij. in principio. l. ob carnē. §. si. cum ibi no. siue tractetur de electione r. alijs actibus. vbi voces sunt hinc inde pares vt. l. maiores. ff. de pact. siue ē tractetur de regimine rei publice villariū vel ciuitatum vt in consulibus scindicis r. similibus. vt. l. j. §. deinde cuz placuisset. ff. de origi. iur. r. in auten. de defen. ciuita. §. interim. coll. ij. Item resultant ēt in communi effectus quia nobiles non subijciuntur tormentis r. questionibus plebeiorum vt. l. militis. r. l. diuo marco. C. de questionibus. r. ff. de remi. l. deserto. §. j. r. qđ ibi not. r. l. moris. §. iste. ff. de penis. et l. fenera. C. de dignita. li. xij. fallit in crimine lese maiestati. vt l. nullus. C. ad. l. iuli. ma. Item

alius effectus sequitur qz plebeio impotētis armis restringuntur habere vt insit certus modus portandi. aliud autem in nobili vt in feu. de pace ten. §. si qđ rusticus arma. r. §. mercator. Item insurgit ex nobilitate effectus. qz in aliquibz ecclesijs non admittuntur p canonicis nisi sint nobiles ad qđ vide no. ff. pro socio. l. societas. cor. §. j. glo. argu. pro bene literatis r. quod not. ff. in. l. p. uidendū. C. de postula. de hoc extra de preben. cap. penulti. Item si miles vel alius nobilis velit pugnare in duello nō admittitur nisi probet se nobiles vt in feu. de pace. tenen. §. similes aduersus militem. Item est alius effectus quia per nobilitatem differt quis a plebeio r. qui facit se nominari nobilem qui non est punitur pena falsi. vt. l. eos. §. fina. ff. ad fil. ley. dixi etiam. §. circa principium huius tractatus. Sed cōtra ista posset opponi qđ nobilitas non sit priuilegiata. nec magis accepta qđ plebiscitas. quia nobiles quando reperitūtur delinqui plus puniuntur quā plebei. vt. C. de episco. r. cleri. l. presbiteri. ff. de penis. l. quedā delicta. Solutio fm Bart. acceptio semper sumitur in bonum eius ad quod refertur. et illud potest considerari vel fm se vt quia nobilis est ante lat. vt rub. i. fa. eē. quo casu l. plus puniatur nobilis quandoqz et

illud plus puniri fit malus tñ
 causatur a bono ⁊ tenditur ad
 bonum. quia cum princeps eū
 honorare proposuerit reputā
 do eum bonū. si delinquat re
 putat eū lex magis ingratum
 quam alium. Nam ob eo cui plu
 ra comitunt plura exiguuntur.
 vt dicta lege presbyteri et ibi
 not. Item ideo plus puniunt
 vt eorum audacia quas habet
 ex acceptatione compescatur.
 Et sic q̄ plus puniri de se fit
 malum. tamen tendit ad bonū
 ⁊ causat a bono et sic non ob.
 opinio. ¶ In particulari autē
 sunt effectus nobilitatis quas
 plures secundum gradus ⁊ or
 dines nobilium. Nam milites
 habent aliqua priuilegia q̄ nō
 habēt simplices nobiles vt cir
 ca testamenta ⁊ similia vt i tit.
 de mili. testa. ff. et. C. per totus.
 ¶ Item reges duces comites
 et ceteri habent sua priuile
 gia per se et secundū plus ex
 cellunt que possent collegi per
 totum duodecimo lib. 20. C. et
 per discursum iuris. ¶ Hunc
 videam⁹ octauo ⁊ ultimo prin
 cipaliter qualiter illa materia
 nobilitatis in iudicium dedu
 catur agendo vel excipiendo.
 ⁊ de forma articuloꝝ ad ef
 fectus probationū. ⁊ dicit glo.
 notabilis insitu. de bo. possess.
 §. aliam quod digniores altio
 ri loco debent sedere ⁊ probat
 lege prima. C. de digni. lib. xij.
 secundū ca. positionē p. Bart.

¶ Sed an agi poterit pro hoc
 ⁊ priuilegijs ⁊ similibus vt p̄
 ferant vel vt nobiles admittā
 tur. ¶ Queritur primo glo. al.
 lega. probat quod sic cum iu
 ribus in ca. alleg. pro quo. C.
 vt digni. ⁊ di. seruet. eodē lib.
 duodecimo. et. ff. de albo. scri
 ben. l. finali. extra de maio. et
 obediē. cap. primo. hoc sequit
 tur Joan. fab. in dicto. §. alias
 ⁊ dicit intentare debere offi
 cium iudicis quod bene nota.
 ¶ Si igit potest agi multo for
 tius excipi. q̄ cui dam⁹ actio
 nem multo fortius exceptio
 nem lege statuas. ff. de acquir.
 rerum domi. et lege prima. §.
 quod ait. ff. de superfi. ¶ Sed
 quero secundo quomodo arti
 culabitur. satis potest colligi
 ex predictis vnde cum memo
 ria ex his q̄ supra explicata sūt
 quod quedam sunt dignitates
 nominate et quedā innomina
 te. Item nobiles dicunt ad
 differentiam plebeioꝝ. Itē
 quia licet populus sit gen⁹ ad
 nobiles ⁊ plebeios. tamē qua
 doq; et in aliquibus partibus
 populares dicunt omnes exce
 ptis nobilibus ⁊ ceteris homi
 nibus status. sed appellatione
 communis omnes indistincte
 cōtinent. circa vidisti supra cir
 ca principium huius tractat⁹
 ⁊ in euidentialibus. Item q̄
 plebeius rusticus vel villanus
 sumit pro eodem de quo teti
 gi supra circa principis euidē

tialium. Item quod nobiles alias dicuntur in iure persone speciose et als patres. et in alijs quibus locis dicuntur magnates. et alibi maiores: vt dixi. s. circa princi. prime quest. prin. cipalis. ¶ Et fm ista si nobilitas vel plebescitas potest pbari per instrumenta vel per testes vt quia agitur de re recenti: et facile est articulare et probare sed quando ista deficiunt tunc attende quod debet articulari quod habent et reputant per nobilibus vel pro complebeis vt statim declarabo. et hoc per no. Innocen. in. c. de multa. et de preben. et digni. glo. fin. vbi dicit quod illa est dignitas que habet pro dignitate in ecclesia vel loco ad quam not. concordan. apostolus ad Corinth. iij. vos nobiles non autem ignobiles vsq; adhuc et. quia sic reputabant nobiles. sed apostolus non. quia non erant note eius virtutes que no. Inno. est mirabilis ad presentem materiam in qua sumimus dignitatem per nobilitate iuxta ea que dicta sunt. supra in euidentialibus. ¶ Et est aduertendum de loco vt dicitur nobilitas quam in tali ciuitate vel villa vel castro habetur. et reputatur nobilitas: quia potest quis esse nobilis in vno castro vel loco et alio non. vt. l. muneru. s. j. de mu. et ho. In quo aduertendum quod hoc procedit quam non constat de concedente nobilitatem sed si constaret tunc illa

ciuitas si sit subiecta concedenti non posset non reputare. nobilem sic derogando suo superioriori. secus si non esset subiectus. de quo tetigi. s. in prin. j. q. et in iij. q. principali in pn. ¶ Et idem dicens est in tpe quod ille qui est nobilis vno tempore. potest alio tpe haberi per ignobili propter infamiam delicta et alia. que faciunt admittere dignitatem vel nobilitatem iuxta predicta in sexta questione principali. vt sic idem sit iudicium de tpe et loco. l. viuum. ff. si certum petat. et. l. fi. de tricti. ¶ Item aduertendum ad eodem usum loquendi in tali loco qualiter nobiles nominentur et quorum appellatio continentur vt appellatio maiorum vel magnatum vel p se. iuxta eadem munere cuiuslibet loci usum qui ibi seruat est. r. vl. xx. an. sicut mirabiliter bene posuit Bar. i. l. labeo ff. de sup. lega. Item in modo articulandi debet referri ad certam speciem dignitatis vel nobilitatis que faciat que differre a plebeis: vt quod talis est de genere regali ducali comitali vel de genere militie vel de tali domo vel cognouit que reputati fuerunt nobiles quod si simpliciter articuletur tale est nobilem et ita reputatum non sufficeret quod verbum nobilis est equiuocum cum cum illi sint diuersi gradus et species. vt. s. ptz et sic qui deponeret super articulo: vt dicit Bar. non concluderet de necessitate vt est de pba. c. in presentia. et ita notauit in. d. l. j. de dignita.

circa fi. vbi ponit q̄ fm̄ eum in hac materia est articulādū sic. Primo q̄ in tali loco cōis modus intelligēdi sic se h̄z. et habuit qd̄ appellatione cōis continent omnes de ciuitate nobiles et ignobiles. Itē qd̄ appellatione populi vel populariūz cōtinent oēs exceptis nobilibus et hec est prima cōgeries q̄ p̄cedit in loco vbi vtimur hoc vocabulo populares et vocabulo nobiles. Sed in loco vbi vtimur v̄bo maiores vel magnates sub qb̄ cōprehēdunt tam nobiles q̄ ceteri stat̄ iuxta ea que supra dixi nō p̄cederet articulus si articulare qd̄ appellatione maiorū vel magnatūz cōtinētur oēs exceptis nobilibus et c. q̄ nō esset verum cum etiā ceteri status cōtineantur. Secūda cōgeries articuloꝝ est. Item qd̄ cōmunis modus loquēdi et intelligēdi sic se h̄z et habuit q̄ ille qui est comes. vel de prole comitis. vel miles seu de prole militū. vel talis de tali domo et genere. et talis cognationis et armorū est et reputatur nobilis et qd̄ nō continētur nobiles appellatione populariū vel minorū. Imo oēs ceteros excludunt plebeios. et ita qd̄ fm̄ diuersitatē locorum et variationū modi et vsus loquēdi et vtēdi diuersis vocabulis variari debent articuli sup̄ quibus fiende sunt p̄batiōes et ecōtra pars excipiēs d̄z articuli simili modo se arctando

ad certū locū et tempus. et quō predecessores vel tales de illa domo v̄ genere reputati sunt ignobiles et plebei. et. Item qd̄ talis incurrerit infamiam vel condēnatus fuit de crimine et. Vel q̄ talis mulier h̄z ex parētib̄ nobil̄ nupsit tñ plebeio et. et hec sufficiāt quo ad hunc tractatū nobilitatis quē submitto correctioni melius dicentis. Deo gratias.

Incipit tractat̄ suitatis et extraneitatis. Rubrica dñi Jos. Raynaudi legum doctoris.

Quia in

instrumētis quādoq̄ apponit cōcessit talis vel legauit tali et heredib̄ vel tali et heredibus suis. qñq̄ tali et successoribus. et qñq̄ d̄ et suis. Et quādoq̄ p̄ modū institutionis hereditarie similibus modis disponit et. Super quib̄ et maxime ac specialiter de v̄bo suis sum̄ principaliter tractaturus. Cuius p̄textu hoc opusculum suitatis nūcupatur infinite alterationes quotidie oriebātur et occurrūt adhuc. q̄ cōtingunt potius et frequēt̄ ex cōsuetudine notarioꝝ sic scribētium q̄ ex declaratiōe dispositionū. de quoz̄ voluntate aliter nō cōstat. sed est necesse ad verborū

interpretationē recurrere. licz em̄ inutilis ⁊ effectu carens inuestigatio significatiōis vocabulorū sit pertinacibus relinque da. vt not. ff. solu. mati. super rubrica. tamen als̄ sensus vborū ⁊ vocabulorū effectu inducēs est subtiliter inquirendus. imo in hoc maxima pars iuris cōsistit in cōtractibus et in vltimis volūtatib⁹ adeo. qđ in dubio aliter a significatiōe vborū recedi nō debeat qđ manifestissime de p̄ria mēte loquētis appareat. vt. l. j. §. in re dubia. ff. de exercit. ⁊. l. nō aliter. de lega. iij. ad hoc em̄ sunt inducta noia ⁊ vocabula vt de mōstrēt volūtatem dicētis. vt l. labeo. de supel. leg. fac. de re. dubijs. l. in ambiguo sermone et. l. si qs̄ in fundi vocabulo. de leg. j. et qđ not. in. l. si idem codicilli. C. d̄ codicill. Ideo p̄ declaratione p̄ntis materie. duo erūt p̄cipaliter vidēda. Primo an hec adiectiones heredibus vel suis heredib⁹. aut successorib⁹ vel suis. ⁊c. aliqd̄ operetur ⁊ quid. Scđo qui sub tali adiectione cōprehēdantur ⁊ cōtineant. Videam⁹ de p̄mo vbi habemus videre an tales adiectiones aliquid operētur ⁊ qđ Et hoc p̄tātō queritur quia voluerūt quidē dicere qđ quando in factu vel vltima volūtate ponūtur hec verba promitto tali ⁊ suis vel tali et heredib⁹ vel instituo talē et suos vel heredes suos vel successores ⁊ si

milia. quod tunc tales adiectiones nihil operātur vel saltem nō inducūt nouum actum. siue nouum gradū in personā successoris sed solū operātur quādam liberā trāsmiſsionem persone nominatē in eius successoribus. quozum opinio videt fundari per. l. cum precario quis rogat. ff. de precario. vbi adiectio et suos superuacue ponit et. l. eū qui ita. §. j. ff. de verborū oblig. vbi hec verba ⁊ heredē tuum frustra adhiēntur vt s̄m hoc talis adiectio videatur poni causa declaratiōis et magis dubitationis tollēde. qđ vt aliquid de nouo inducatur. l. qui mutuā in p̄ci. ff. mādati. p̄ quo qđ dicit specu. quod quando in instrumētō adhiēntur tali stipulātī pro se et heredib⁹ videtur frustra dici cum als̄ itel ligatur. l. si pactus. ff. de p̄ba. vt ipse ponit in titu. de emp. et ven. §. j. in p̄ima forma. versi. primo autē not. quid videtur velle Cy. in. l. liberti liberteq. C. de operis liberti. circa finē. in vsu. redeo ad p̄positū qñ stipulatur sibi ⁊ heredib⁹ ⁊c. ibi per hoc ampliā natura trāsmiſsionis ⁊c. Sed tñ puto qđ immo tales adiectiones operētur et inducāt dispositionē declaratiuā disponentis: vt ea qđ disponūtur ad istas personas adiectas perueniāt ita qđ non ad alias iuxta ea que notātur per Bar. in. l. eadē. §. cato. ff. de vbo. obliga. in. vj. q. que p̄p̄ie

procedunt in contractibus. sed in vltimis voluntatibus nō est dubitādū qđ tales adiectio nes faciūt deferrī bona ad tales adiectos imo ēt videtur p hoc fieri nouus gradus successiuius vt. l. si quis titio. cum ibi no. r. l. si mulieri. ff. de vsufruc. accres. r. l. si. C. de ipub. et alijs sub. r. l. stipulatio ista. ff. si quis ita stipulatus. ff. d. ver. ob. facit qđ no. per glo. in. l. gall. s. j. gl. id est nō dicit vsi. quid aut si filium r nepotē r. ff. de liber. et postu. pro quo q: tales filij: vlt heredes vident potē iure suo venire. not. p. l. y. in. l. h. C. de libe. r. eorū libe. ad quod. r. coll. d. eo. qui sibi r heredi. c. vno. r. ff. de senato. l. emancipatum in fi. cū ibi no. r. p. bar. in. l. iij. ff. d. interdic. r. relega. r. q. talis adiectio operet no. Ita. de bel. vi. in autē. de nō alienā. s. emphiteosim coll. h. r. sic veniūt tales successiue quod est intelligendum vbi est ordinata caritas. q: als simul cōcurrerent in eodē gradu vt ibi dicit bar. i dicta l. gallus. s. j. r. j. dicitur. nisi natura verbi adiecti aliud vellet vt quia dixit r suos heredes r. tunc em venirent successiue cū viuens nō habeat heredem. l. prima. ff. de heredi. vel ac. vlt. Non ob. dictum speculatoꝝ. quia illud procedit quando talis adiectio apponitur ex pte illius in quem confertur dispositio passiue. vt tali recipienti

r stipulanti pro se r suis r. q: tunc frustra adijcitur qz remansit sibi liberum arbitriū transferendi vel trāsmittēdi in alium. Sed predicta procedunt quando fit adiectio per disponentem actiue in personā accipientis. tamen si disponens faceret talem adiectionem in personam suam verbi gratia. vndo per me r meos heredes r. tunc dicerem id quod spec. r sic intelligi debet dictū l. y. in. d. l. liberti liberteqz. Et oia ista intelligo nisi als materia facti succedentis refragaret. vel mens aut verba p tradicerent. Non ob. vltorius. s. alle. l. cum pretor qui rogat. qz ibi ideo nihil operatur qz precarium tacite cōceditur vt quis possit vti cum familia. r sic sumitur ibi suis id est domesticis sed si intelligeretur ibi suis. i. heredibus. tunc iō nihil operatur quia precarium ad heredem rogantis nō transit vt. l. cum precario aliquid in fine. ff. de precario. r. tāges. j. circa secundam principalem qstionē. Item nō ob. l. eum qui ita. s. j. de h. obli. qz ibi nō dicit qz talis adiectio heredis nō operetur sed solus expressio nominis qz fitefēt plures heredes vel aliqz heres quoniaz nominat? semper heredes tenerentur. et sic adiectio heredis operatur. ¶ Secūdo principaliter ē querendum r videndum qui com

prebendentium et contineantur sub tali adiectione et pro declaratione dicendorum specialiter super suitate quando tali et suis conceditur et. distingo. et aduerte bene ad hanc materiam quia quotidiana est. Quandoque enim reperitur scriptus talis concedit vel legat tali vel talem instituit absque alia adiectione et tunc secundum propriam significationem verborum sola persona stipulantis et recipientis continetur licet lex plerumque extendat ad heredes ex interpretatione quia presumit lex quod tam sibi quam heredibus pro uiderit sic loquitur. l. si pactus ff. de proba. ad quam concordat. l. si necessitas. §. de vendendo. ff. de pig. act. Et caute dicitur plerumque in. d. l. si pactum. nam secus si res non sit transibilis ad heredes vel alias contrarium sit actum ut ibi no. p. iura ibi alle. sicut si apponeretur vel addiceretur verba taxatiua. s. solum tantum. vel dumtaxat et similia. vt. l. non solum. §. tale. ff. de libe. leg. et. l. nisi h. pactum. ff. de pactis. no. p. bartho. in. l. qui in futurum. eo. ti. Et propter predictam extentionem legis inducitur pactus reale potius quam personale. non considerata persone adiectione ex presumpta mente loquentis vt. l. iuris gentium. §. pactorum. ff. de pac. Quandoque et scilicet reperitur in instrumentis talia vel similia verba scripta talis pcedit

vel legat tali et heredibus vel talem instituit et pcedes simpli. et tunc secundum propriam virtutem vocabuli et non per extentionem omnis heredes est extraneus continetur vt. l. heredis appellatione. et. l. heredis appellatio. et. l. sciendum. ff. de reb. sig. et. l. si plures gradus de le. ij. et. l. iij. §. licius. ff. de ali. leg. et est heres heredis. cum heredis heres dicat testatoris heres. vt in illis iuribus. et. l. si. C. de herede. insti. et. l. si quis filium. §. finalis. ff. de acquirere. here. et. l. qui per successionem. ff. de regu. iuris: fallit in casibus pcedentis. j. dist. l. sciendum etiam fallit quando in vim conditionis ponitur sine herede decessit et. quia non quam vel vix impleteretur conditio quod esset absurdum. vt. l. ex facto. §. si. ff. ad trebel. et ibi nota. per dy. fallit etiam in usufructu in quo si sit concessus heredibus intelligitur de primis heredibus ne proprietas alius reddat inutilis vt. l. antiquitas. C. de usufru. fallit vltorius in feudo in cuius materia appellatione heredum ex natura feudi comprehenduntur soli liberi masculi. vt in feu. de alienatione feudorum. §. et si clientulus. et de ista materia remitto ad no. per bartho. in. l. gallus §. nunc de lege. versiculo etiam si parente. ff. de liber. et postul. Quandoque et tertio reperitur scriptum. quod quis concedit vel legat tali et heredibus suis cetera. et tunc si

subiecta materia dceru it effe
ctum patrie potestatis qz adij
citur illa qualitas que descri
bitur in. §. sed sui institutu. de he
re. quali. r. differentia. r. l. i. suis
ff. de libe. r. postu. tunc stricte cō
tinetur appellatione heredis
ille q̄ ē in potestate patris. vt
l. j. r. ij. C. de repu. heredis et p
quas perso. nobis acqui. l. j. r. in
fitu. eo. r. §. j. c. ij. r. se. r. l. cū bo
nis. ff. de acqui. here. r. l. ij. ff. d
leg. ij. cum multis infirmitis si.
Sed si non concernat illos. ef
fectus respectiuos tunc quicun
qz heredes. r. heredum here
des ē extranei comprehendū
tur sicut dictum est in mēbro
precedenti. r. per iura ibi all. r.
ita loquuntur multe leges. C. de
legi. l. in annualib. r. l. si q̄s ti
tio. r. ibi notatur. ff. de vsufruc.
accrescen. r. l. si post diē in p̄n.
r. ibi not. in prima parua glo.
ff. q̄n dies le. ce. r. dicitur hoc
casu pro tanto heres suus. qz
succedit in ius suum. l. defun
cti iuxta. l. nihil aliud. ff. de ver
bo. sig. non quod sit suus sim
pliciter sed referendū suitatē
ad hanc qualitates qua est he
res. sic dicit heres suus quicun
qz successor quo ad obligatio
nē vt. l. stipulatio. ista circa p̄n.
ibi ne heres suus r. r. §. sed r
si quis. r. §. si quis. ea. l. ff. d. ver
bo. obl. r. eo. ti. l. ij. §. si in facto
r. §. se. r. l. iul. in principio. r. l.
si sit stipulatus sim. r. l. inter sti
pulantem. §. j. cum multis si. et
hoc respectu dicit mulier ha

bere suos heredes l3 non pos
sit in eius potestate liberos ha
bere sic intelligit. C. quē do di.
le. ce. l. ex his verbis. r. in autē.
de non eligen. suo. nubē. §. si
vero filia. collatio. j. r. de pre
dictis loquitur notata per cy.
in. l. liberti liberteqz. C. de op.
libe. r. quod no. per Za. de bel.
vis. in autē. d. nō alic. §. emphi
teosim. col. ij. Et in istis etiam
procedit quod solet dici. an in
ter istos sit ordinata c̄paritas.
vel non de quo per bar. in. all. l.
gallus. §. j. Et intelligo proce
dere caute in heredib. vt ver
bum sonat qui in vniuersū ius
defuncti succedunt iuxta alle.
l. nihil aliud. in quos iura dire
cta transfūdūt iuxta. l. cū be
redes. ff. de acqui. pos. ex quo
eadem persona reputantur cū
defuncto in autē. de iure iu
ran. a. mo. presti. in prin. col. v.
per quod excluduntur fideicō
missarij et vniuersales. qui nō
continentur appositione here
dum vel suorum heredum cū
fideicōmis. non succedat dire
cto als essent duo heredes in
solidum cōtra. l. quod cōtra. §.
j. cum ibi nota. ff. de re. iur. r. ex
presse no. in. d. l. nihil aliud. r. id
dicit lex quod semel heres fa
ctus scz directo nō potest am
plius desinere eē heres. l. r. si si
ue. §. l3 qē papinianus. ff. d. mi
nor. r. §. restit. in sti defidei. cā
heredis. item per hoc etiam
excluditur legatarius qz lega
tarius est singularis successor
vt patet

vt patet. nec ob. l. in cōuentio-
nalibus. ff. de verb. sig. que vi-
detur multuz obstare. qz intel-
ligo qd̄ ibi cōstabat de mēte lo-
quentis. q̄ volebat verbū he-
redibus extēdi ad legatariū
nā tūc pot̄ ē attēdēda volun-
tas q̄ verba vt ibi dicit in pri-
mo rñ. ⁊ ex predictis patet qd̄
heredes heredum continētur
sij directo succedāt. qz als nō di-
cerent heredes. ⁊ l. soleat dici
q̄ omnis substitut⁹ est institu-
tus vt no. in. l. si ex plurib⁹. ff.
de suis ⁊ leg. heredib⁹ ⁊ l. gal-
lus in principio in glo. iij. ff. de
libe. ⁊ postu. ⁊ l. qui liberis. ff.
de vul. ⁊ pu. non tñ sequitur ḡ
omnis substitutus est heres. qz
l. fideicommissarius substitu-
tus dicatur institutus in iure
illo non tñ directo vt heres. s. j.
per obliquū iure fideicommissi
p̄ ea que dicta sunt. vel proprie
loquēdo est successoz non he-
res vt statiz subijcio. Quādoqz
⁊ quarto apponit in instrumē-
to tali ⁊ heredibus suis ⁊ suc-
cessozib⁹. ⁊ hic nō dubito quod
fideicommissarij ⁊ legatarij cōti-
neant cū ipsi succedāt in esse-
ctui in iure defuncti. vt. d. s. res
clausu situta. ⁊ q̄ no. ad. l. nihil aliud
la h̄ maxime cū tūc p̄set de mente
loquentis. vt. d. l. in cōuentio-
nalibus. pro quo. ff. ad trebel.
l. restituta. s. fi. ⁊ l. seq. ⁊ maxie
qz successorij appellatiōe ēt
extranei heredes continētur.
vt in feu. quot testes sunt neces-
sarij ad probandū no. inuestit.

in fi. de quo in p̄silio reuerēdi
genitoris mei dñi Bonch ray-
naudi. q. liiij. licz magis stricte
sumat. l. i. femie. in fine. C. d̄ se-
cur. nup. vide in. l. nō tñ i p̄n.
ff. de fideicō. liberta. Quādoqz
qz apponitur in instrumēto ta-
lis cōcessit vl̄ legauit tali ⁊ suis
vel talis instituit tales ⁊ suos.
siue substituit absqz alia adie-
ctiōe de heredibus vel succes-
soribus. ⁊ hic est bñ aduertan-
dum qz doc. in hoc passu pau-
ca scripserunt. ⁊ iō in hac ma-
teria sūitatis hoc opusculū cō-
posui. vñ circa hoc credo dice-
dū inherēdo dictis prefati do-
mini pontij ray. reuerēdi dñi
genitoris mei illa tñ lapando
q̄ ista nomina possessiua. meuz
tuū suū. aut p̄ferunt respectu
rerū ⁊ d̄ hoc remitto ad. l. meo-
rum ⁊ tuoz. ff. de verb. sig. ⁊ l.
suos. de leg. iij. ⁊ l. pupillus. s.
fi. ff. de ver. sig. ⁊ l. nemo exte-
ri⁹ ibi sua cuiqz cōiter. C. d̄ iu-
deis. de hoc per bar. in. l. quin-
tus muti⁹. s. argento. ff. de au-
ro ⁊ argen. le. Istud em̄ nihil
ad propositum. aut proferunt
respectu p̄sonaz ⁊ in hoc mul-
ta ⁊ varia iura reperit̄. sed vt
oia iura concordent ⁊ intelli-
gantur distinguendū sunt plu-
res casus p̄m subiectas mate-
rias. vt verba loquētis penes
materiam intelligantur. vt. l.
si vno auo. in principio. ff. loca-
ti quoniaz verba recipi debēt
congruenter vt factū potius
quam ius attendamus eo mō

quo possumus. vt. l. pater seu
 rina. ff. de iudic. et demor. et l. nec
 seruus. de peculio cum si. **Qua**
 doq; et primo pferuntur hec
 verba in materia in qua agif
 de sinitate p respectu domesti
 tatis seu familie et dicuntur sui
 quicunq; submissi hoies siue vas
 falli siue seruitores serui liber
 ti. et alie persone domestice. de
 his loquitur. tex. l. diuus. §. cum
 ant. ibi vel a suis vel in ppria
 villa etc. ff. de offi. pfi. et l. plenii.
 §. pter habitatione i si. ff. de
 usu. et habi. et l. j. circa pnci. ff.
 de eo q; que fac. est. et l. si. C. de
 serui. et equa. ibi per se vel suos
 etc. et sic posset intelligi. l. mut.
 §. manente. ff. de iure do. ibi vt
 se et suos alat etc. vt intelligat
 ibi de familia ad qua cõcordat
 l. si. Si uenerit. §. si. ff. de pac. do. et
 l. si quis pro vxore. §. si. de don.
 inter vir. et vxor. sic loquitur ex
 tra de sen. exc. c. quicunq; li. vj.
 prout ibi Jo. an. in sua glo. su
 per verbo suorũ exponit scdo
 modo. i. familiarium et de hoc lo
 quitur. l. cum precario quis roga
 uerit. ff. de preca. vt ibi verbus
 suis intelligatur. i. domesticis.
 quia ideo illud ibi frustra adij
 ciebat cum sub intelligeret.
 vt recipiens precario posset vt
 cum familia cum precarium nõ
 detur ad certum usum vt ibi no.
 et dixi. s. precedenti. q. p. principa
 li. sic loquitur etiã. ff. de penu.
 lega. l. qui penũ. §. sed quod di
 ximus. et l. aut qui alter. §. hec
 verba. ff. de vi aut clam. **Qua**
 doq; et secundo pferuntur verbũ

suos in materia in qua agitur
 de sinitate et extraneitate respe
 ctu diuersitatis patriarum et
 nationis gentium. et tunc sui di
 cuntur qui sunt de patria eadẽ
 vel villa. et qui sunt de alia ex
 tranei dicuntur sic loquitur. l.
 v. in fi. et l. nõ dubito. et l. in bel
 lo. §. manumittẽdo. ff. de cap.
 ibi nisi per hoc animo ad suos
 venissent etc. **Quandoq; et ter**
 tio pferuntur huiusmodi ver
 bũ tuos in materia in qua agi
 tur per respectu patrie potesta
 tis vel idemptitatis personarũ
 et tunc solũ continetur pater et
 illi qui in eius potestate sunt q
 proprie sui ad inuicẽ dicuntur.
 et eadẽ persona reputantur. et
 vox vnus vox est alterius. vt. l.
 si. C. de impu. et alijs substi. et §.
 sed sui insti. de here. qua. et dif.
 l. in suis. ff. de lib. et posthu. et de
 ista sinitate loquitur tex. C. de
 re iuro. ac. l. v. dica. §. extraneus
 et l. si. §. simili quoq; mō in prin
 cipio. C. de iure dot. vbi extra
 nei dicuntur omnes pter pa
 trem et personas in eius pote
 state igitur illi pater et liberi in
 potestate sunt sui. quonia sui
 tas et extraneitas ponuntur vt
 contraria. et ad positione vni
 remouetur aliud. vt. l. j. in pnc.
 ff. de his qui sunt sui vel alie.
 iur. **Quandoq; et quarto pro**
 fertur verbum suos vel simile
 in materia i qua agif de agna
 tione aliquorũ sub eodem ge
 nere et comprehenduntur om
 nes ascendentes descendentes
 et collaterales absq; limitatio

ne graduum qui sunt eius generis et cognitionis qui sui dicuntur. i. de eadem domo quo verbo. utitur quandoque iura. vt. l. promūciatio. §. cōmuni iure. ibi ex eadem domo et gente proditi sunt etc. et ibi per Bar. ff. de verbo. signi. et l. cum vnus circa principū ibi domū ma-
luit sequi etc. ff. de ali. leg. et ibi not. per glo. super verbo do-
mū tex. videtur clarus. C. si qua. predi. l. vna illo videlicet ibi suo rōque domo etc. et l. iuris consul-
tus. circa principi. ibi proximio-
res ex agnatis sui dicuntur etc. ff. de gradibus concor. insti. de legi. agna. suc. §. item si quis ex ceteris. ¶ Quandoque et quinto profertur verbū et suos in ma-
teria qua agitur per respectus debiti inter personas natura-
lis et comprehenduntur ascen-
dentes et descendentes dūta-
pat in quibus personis dicit lex
quod in tā necessarijs sibi iunctisque personis sub liberalitatis ap-
pellatione debitū nature per-
soluitur. vt. l. vna. §. j. C. de ipo-
lucra. de scrip. lib. x. et in glo. no-
tabili super verbo extraneos
talibus oibus personis debe-
tur successio a natura quia nō mi-
nus parētibus quam liberis debe-
tur hereditas. l. nō et si paren-
tibus. ff. de inoffi. testam. l. si. §. penul. C. de codici. auten. i suc-
cessione in fi. C. de legi. heredi.
quod quis simul existētibus defun-
cto ascendētibz et descendē-
tibz. descendentes vincant et

sui proprie appellentur. vt di-
cta autētica in successione et in
corpore vnde sumitur quia due
rationes vincunt vnam scilicet vo-
tum parētum et naturalis er-
ga filios caritas que sunt plia-
beris pietas vero solū pro pa-
rentibus. vt. d. l. nam et si parē-
tibus. Et de hac fuitate loquitur.
d. l. vna. de impo. lucra. de-
scrip. vbi extraneos vocat om-
nes preter ascendentes et descē-
dentes. igitur ascēdentes et de-
scēdentes sunt sui de hoc etiaz
loquitur. l. cū accutissimi in fi.
C. de fideicō. vbi talium personarum
successiones appellat pro-
prias ceteras vero alienas. ita
etiaz sumitur in. l. vna. §. in no-
uissimo. C. de cadu. tollen. et fi.
exceptis. ibi exceptis suis vcz li-
berorum personis etc. ¶ Quan-
doque et sexto adijcitur hoc ver-
bus suos vel simile respectu at-
tinentie et cōiunctionis ratioe
sanguinis et tunc appellatio-
ne suorum cōprehenduntur ge-
neraliter ascendentes descen-
dentes et collaterales de hoc
loquitur. l. hereditas primo rō-
deo cum sua pma parua glo. C.
de pac. cōuē. et l. fi. i pn. de iure
do. sic loquitur et tex. C. de agri-
et cēsi. l. cū scim. §. si. li. x. ibi p
suos vel ptes vel ftes vel cognat-
tos etc. exponēdo ibi p mū vel p
idest vt ibi expōit de fte. sic
loquitur i. c. filij. i fi. et de pēti. li.
vj. et l. q̄cūq̄ in pn. C. de omni
agro. de pto. li. xj. et isto mō pos-
set intelligi. d. l. mut. §. manēte

ff. de iure dot. cū suis 2 cor. s. al
 leg. Sic etiā loquunt iura oia
 q̄ dicit admitti ad accusatio
 nē psequēdo suā vel suoz iniu
 riā vt. l. de crimine. r. l. negāda
 C. de accu. r. l. si femina ad tur
 pil. Et hec limitāda sunt vt di
 cant sui vsq; ad. vii. gradū. gl.
 est multū solēnis r notabilis.
 ad h̄ in. d. l. si femia ad turpil. h̄
 etiā sentit Azo. i summa. C. qui
 accu. nō pos. ¶ Qñq; r. vii. pōt
 etiā p̄bū suū vel suos sumi. re
 spectu successiōis in ius defun
 cti r tūc qualitercūq; iure he
 reditario ab intestato vel ex te
 stamēto succedat qs siue descē
 dens. siue ascēdēs. siue agna
 tus. siue cognat⁹. siue etiā quā
 tūcūq; extrane⁹ dicit d; suus. r
 h̄ respectu suoz appellatōe cō
 tinet ita voluit glo. notabil. in
 l. si post diem. in pn. glo. j. super
 p̄bo suū. ff. qñ dies. le. ce. r hoc
 casu d; p̄ tanto su⁹ q; succedit
 in ius suū sc; defuncti iuxta. l.
 nihil aliud. ff. de p̄b. signi. non
 qd̄ sit suus simplr: sed referen
 do ad hanc q̄litatē qua est h̄s
 sic d; heres suus q̄cūq; succes
 sor quo ad obligationē vt. l. sti
 pulatio ista. circa pn. ibi. ne he
 res su⁹ r. r. s. sed r si qs r. s. si
 quis ita. ea. l. ff. de p̄bo. ob. r. l.
 h̄. s. si in facto. r. s. seq. r. l. iul. i
 prin. r. l. si sic stipulat⁹ sim. r. l.
 inter stipulantē. s. j. eo. ti. cum
 multis si. ¶ Sed p̄ declaratōe
 p̄missoz quero qñ hec adiectio
 r suis r. profert an intelligat
 de suis disponentis vel de suis

illius ad quē confert disposi
 tio attēde qd̄ aut dispositio p̄
 fertur in tertia p̄sona aut i pri
 ma iuxta consuetudinē notario
 rii. Primo casu. p̄bigra. dicit
 notari⁹ qd̄ petrus guill̄ san⁹
 mēte r. legauit tali r suis r.
 vel instituit talē r suos r. ces
 te tūc intelligit de suis ipsius
 testatoris qd̄ intelligo nisi eēt
 tanta interpositio verborūque
 repugnaret. Secdo casu qñ pro
 fert in prima: vt ego lego vel
 instituo talē r suos. tūc intelli
 gitur de suis legatarij vel he
 redis r nō testatoris. q; repu
 gnaret natura recti sermonis.
 vt. l. plauti. ff. d̄ auro r ar. leg.
 p̄ istis faciunt due leges. ff. de
 auro r arg. le. l. cū in testamēto
 cū glo. j. interlineari ibi sui. sc; r
 testatoris r ad trebell. lex fa
 cto. in prin. cū glo. suam q̄ dicit
 sc; rogantis r in qualibet di
 ctarum legū hoc notauit Bar.
 mirabiliter bene. Et oia predi
 cta intelligo procedere in cāu
 dubio vbi al̄s de mente dispo
 nētis nō apparet. sicut dixi. s.
 in pri. iuxta. l. ille aut ille. s. cuz
 in verbis. ff. de leg. iij. r de p̄bo.
 obliga. l. continuus. s. cum ita.
 cum. si. Et ita credo de iure di
 cendū submittendo correctio
 ni melius dicentis. siue melio
 ri iudicio speculantis.

Deo gratias.

De mensuris et cuius
 autoritate possint fieri.
 fm Do. Joan. Raynau.

A hoc

vt mensurarum
 materia cuique
 pateat intuenti
 queram de aliquibus questio-
 nibus. Et primo quero q̄s ha-
 beat ponere in villa mēsuras
 ⁊ videtur q̄d solū ad principes
 pertineat ordinatio mēsararū
 C. d. suscep. ⁊ archa. l. modicos
 lib. x. in auten. de coll. §. eos. C.
 de frumē. alexan. l. ij. Sed vide-
 tur q̄d imo. pertineat ad pre-
 fectū p̄torio. vt allegant qui-
 dam casum in predicto. §. eos.
 coll. ij. Sed videt q̄d imo ad
 cōsules illius loci. ff. de decret.
 ab ordi. fa. l. j. ⁊. ij. ⁊. q. no. C. de
 decre. decuri. in rub. i. lib. o. x.
 ⁊ ar. ff. de contrahē. emp. ⁊ vē.
 l. imperatores. ⁊ de dolo. l. ar-
 bitrio. §. de eo. Et q̄d consules
 hoc possint ⁊ non alij videtur.
 quia sic habeo in medicis. vt
 dicta. l. ij. ff. de decre. ab ordi.
 faci. Sed videt q̄d iudex arg.
 in fey. de clerico v̄o. pas. §. post
 natale. ⁊ pro hoc. ff. de loca. et
 conduc. l. item querit. §. si quis
 mensuras iuncto. §. interim. i
 auten. de defen. ciui. ver. non
 habente. coll. ij. Sed videt q̄d
 immo quilibet priuatus mer-
 cator possit facere ⁊ h̄e men-
 suras p̄ libito voluntatis. arg.

l. preall. imperatores ⁊ de leg.
 l. si quid ex traordi. vt solū vo-
 luntatem cōtrahētium atten-
 damus p̄ quo. C. finū regū. l.
 ij. ff. fini. regū. l. j. circa princi. ⁊
 de lega. j. l. q̄d rerum. ¶ Juxta
 hoc dic breuiter quod quedas
 sunt mēsure cū quibus mē-
 suratur annona publica q̄ de-
 bet dari fisco. ⁊ talis ordina-
 tio pertinet ad principem. vt
 l. p̄ hac parte allega. Quedam
 sunt cū q̄bus mēsuratur com-
 muniter bladium vel vinum. et
 alia q̄ in ciuitate venduntur ⁊
 istas mēsuras statuunt p̄sules
 cum autoritate principis seu
 superioris tamē vt ita dicā. sic
 l. pro ista parte allegata ad q̄d
 ff. ad leg. cor. de sicca. l. pe. ⁊. d.
 §. eos. ⁊ pro hoc ratio qz sic ha-
 beo in decurione. vt. C. de de-
 curi. l. si q̄s. ⁊. d. §. interim. Sic
 est cū quis facit oratoriā domū
 requiritur ep̄s. vt in aut. de ec-
 cle. ti. §. si quis orator. de. i. pri.
 ar. §. j. Non obstat cōtraria. qz
 in talibus loquuntur mēsure q̄
 per priuatos tenent nō plubi-
 cis. et iō obstant. ¶ Sed queri-
 tur an in qualibet mēsure si-
 gnum regis debeat imponi et
 dico q̄d sic. quia in talibus que
 cōcernūt vtilitatem publicas
 signū principis debz imponi.
 C. de fabricē. l. stimata. lib. xj. ⁊
 videt tex. C. de frumē. alexan.
 l. ij. ibi ⁊ n̄e pietatis. Et circa
 hoc aduertendū qz si sit mēsu-
 ra publica dz habere signū pu-
 blicū ⁊ autēticiū ar. ff. de auro

I
 q̄s dz
 statue
 remē-
 suras

et arg. leg. l. quintus. §. si aurū
 ⁊ de ope. pu. l. si. et. C. de noua.
 cōsti. co. cōfir. §. si. p hoc. l. sti
 mata palleg. ⁊ de aque ductu.
 C. l. decreuim⁹. §. vniuersos. li.
 xj. et dicta. l. ij. §. de frumē. ale
 pan. ea. l. j. vbi allegatur casus.
 ¶ Et istas mensuras si falsas
 reperierit magistrat⁹ ipas frā
 get. ar. l. iubemus. C. de defen.
 ciui. ⁊ arg. ff. de pericu. ⁊ co. rei
 vendi. l. lectos. ⁊. ff. ne quis in
 loco pub. l. ij. §. si q̄s nemine. et
 videtur casus in dicta. l. item
 queritur. §. si quis mensuras.
 Nec actione iniuriarū tenere
 tur si fecerit. ff. loca. ⁊ in autē.
 de collato. §. iubemus. Imo et
 verberare potest istos mensu
 rantes. cū istis falsis mensuris
 nec actione iniuriarū tenet. si
 fecerit vt. ff. de decurio. l. hos q̄
 vtensilia. ⁊ ar. ff. de iniurijs. l.
 item apud labeonē. §. ad hīcitur
 Et potest esse ratio quia tales
 prompti sunt ad turpe lucrus
 faciendū. ff. de edili. edic. l. iu
 stissime. §. proponit. ¶ Tertio
 queritur quis cōtrahentiū de
 bet heres mēsuras an emptor
 vel venditor: ⁊ videt q̄ emptor
 habeat ar. ff. de actio. empt. l. si q̄s ame
 re mē. primo rñ. et p hoc: q̄ emptor
 suras. soluit laudimium qñ emit rem
 emphiteo. vt. C. de iure emphi.
 l. si. §. ⁊ ne auaricia. In sup ver
 bo accipe. sic dixit tex. in ven
 dito oleo. vt. d. l. si quis ame. et
 videtur casus. ff. de fur. l. si q̄s
 vpori. §. si quis maior. ⁊ videt
 notari. §. de dolo. l. arbitrio. §.

de co. Circa qd̄ dic q̄ aut em
 pto; vult habere. ⁊ preponit.
 venditori sic iura. primo alle
 gata aut non. ⁊ tunc venditor
 habere compellitur. ⁊ sic ē cō
 suctudo. vt dicit glos. in dicto
 §. de eod. Et est ratio quia ven
 ditor tenetur tradere rem. vt
 ff. de actio. emp. l. ex empto. in
 princi. ergo ⁊ habeat omnia
 que sunt necessaria ad mensu
 randum. ⁊ vendendum vt. ff.
 de. le. ij. l. patronus. §. penul.
 ⁊ l. heres meus. §. penul. ⁊. fi.
 ⁊ de tuti. vj. ⁊ ole. leg. l. ij. §. si
 nimium. ⁊ pro hoc. ff. de procu
 ra. l. ad rem. Dico tamē q̄ tūc
 ambo debent soluere salariū
 mensurarum equis partibus.
 ff. finum reg. l. iij. §. j. in iudi
 dice delegato. i autē. de iudi.
 §. nunc autem labeo. ¶ Quar
 to querit quid si diuerse men
 sure sint in loco vbi cōtractus
 celebratur quibus mensuris
 sit mensurandum. ⁊ super hoc
 diuer si diuersa censunt. ⁊ con
 tra glo. positam. in. §. dicto. de
 eo. insurgūt doc. ideo aliquas
 recitabo opiniones dicūt enī
 qd̄ā. aut p venditorē sunt vba
 plata. q̄ dixit v̄do cētū ceta
 ria bladi. ⁊ tūc maioribus mē
 suris ē mēsurādū. aut sunt pla
 ta p emptores. ⁊ tūc minorib⁹
 vt. l. ⁊ loquentē interpretatio
 fiat. vt. ff. de pac. l. veterib⁹. ⁊
 l. labeo ⁊ d̄ ben. emp. l. si emp.
 in dubio enī minorib⁹ ē mēsu
 radū. vt. ff. de le. ij. l. nūmis vt.
 ff. de re. iuris. l. semper in ob

scuris. gl. at i pal. C. distinguit
 aut e actū q̄ vel quo pondere.
 ⁊ tūc illa illo demēsurabit de
 q̄ actū ē. nā ex cōuētōe partū
 ⁊ c. ff. de possi. l. j. §. si uenerit
 aut nō ē actum quo pōdere. ⁊
 tūc dōz mensurari mēsuris vel
 ponderibus q̄ obtinēt i illa re
 gione. vñ si tibi i ciuitate ista
 vōdo. ⁊ eminas bladi itelligit
 qd mēsurare debeo ad emi-
 nas hui⁹ ville. ff. d. sp̄. emp.
 l. nu. ⁊ hoc vez dicit. gl. i ciui-
 tate vñ pondus vel mēsurā
 exercetur. vbi autē sunt diuer-
 se mēsure. vel pōdera vno noie
 tūc dicūt doc. q̄ vēdito: dōz mē-
 surare mino: i mēsurā. nā i am-
 biguis. ff. de regi. mino. l. temp
 in ambi. ⁊ de le. iij. nūmis. hoc
 nō credo verū. Unde dico q̄ si
 sint diuerse mēsure. ⁊ nō p̄stat
 dōz q̄ agit. tūc aut d̄ altera mēsu-
 ra magis cōuenit cū precio sta-
 tuto ab emptore. aut vtraq̄
 mēsurā eque p̄t cōuenire cum
 p̄cio. si magis p̄ueniat cū vna
 q̄ alia tūc cū illa q̄ magis p̄ue-
 nit. vt pōe due sunt emine vna
 est que valet. xx. solidos alia ē
 q̄ nō valet nisi q̄q̄. pone di-
 co tibi. vōdo emine p̄o. xvj.
 sol. mag. cū p̄cio magne emine
 conuenit. ⁊ idē de illa est intelli-
 gēdū. ar. ff. de. re. dubijs. l. j. ⁊
 de le. iij. l. q̄ solidū. §. j. aut vtra-
 q̄ mēsurā cōuenit cū p̄cio. vt
 pote due sunt emine vna ma-
 gna q̄ val. xx. solidos alia que
 val. x. do tibi. p̄o. xv. sol. eque
 cōuenit cū modica emina sicut

cuz magna. vnde tūc ad mino-
 rē mēsurā mēsurari dōz. sic itel-
 ligo. d. l. semp. ⁊ l. nūmis. pal.
 fm pe. de bel. per. ¶ Quinto q̄
 ritur. si sp̄etes sint diuerforū 4
 loco: q̄bus mēsuris sit mēsu-
 radū. ⁊ vñ mēsurā loci dicit at-
 tendēda. ff. de euic. l. si fundus
 pro hoc in cōsuetudie loci in-
 spicitur. ff. de testamētis. l. si. ⁊
 quē. te. appel. l. ij. Circa qd̄ dic
 q̄ aut d̄ctus fact⁹ ē in aliquo
 mercato. ⁊ tunc illis mensuris
 quibus mensurat ibi dōz mēsu-
 rari. C. de eroga. nuli. an. l. se-
 ptē dieb⁹ li. xij. extra. de emp.
 ⁊ ven. ca. qd̄ verū intelligo nisi
 p̄miserit alibi tradere. q̄ ibi
 sp̄isse videt. ff. de actio. ⁊ ob.
 l. sp̄isse. ⁊ ē pro hoc casus. ff. de
 actio. emp. l. cū nato. §. fi. ⁊ ista
 vera cū vendūt res mobiles. si
 autem immobiles tunc mēsu-
 ratur mensura loci in quo scie-
 te sunt. C. d̄ predi. mino. l. si pa-
 trediu. ¶ Sexto q̄rit per quos 5
 falsantes mensuras sint punie-
 di. iuxta qd̄ sic distingue. quia
 aut queris de mēsuris cū qui-
 bus mensurantur turbata. ⁊
 tunc prefectus p̄torio. talē fal-
 sitatem punit pena capitis. vt
 d. §. eos. in autē. de colla. aut
 queris de falsante mensuras
 factas per consules. ⁊ tūc per
 iudicem ordinarium illius los-
 ci debet puniri. ⁊ est pena rele-
 gationis. ff. de fal. l. penul. §.
 j. de extra ordi. crimi. l. anno-
 nam. §. fi. si at̄ queris de falsan-
 te mēsuram priuatam. tūc die

vt l. arbitrio. §. de eo. ff. de dolo
Septimo querit nunquid si
 emens vel vendens per falsas
 mensuras sit deceptus nunquid
 possit agere iuxta quod distin-
 gue. aut quis deceptus est vel
 incommodum sentit. sciebat
 falsas mensuras vel pondera.
 ex tunc ex quo recipit. non pot
 ulterius agere nec dolū impu-
 tare alicui scienti em̄ nō infer-
 tur dolus et id illud imputare
 nō pot vt. ff. de actio. emp. l. 1.
 ad fi. et. C. de dona. l. cū donatio
 nis. i. aut qui deceptus est ex ista pō-
 deratione ignorabat falsū pō-
 dus. et tunc aut est actū q̄ cer-
 to pondere pōderaretur mer-
 ces et tūc h̄ falsa sint pondera.
 vnus nō potest p̄tra alium age-
 re nisi diceremus alteri esse in
 dolo et per dolum aduersarius
 induxisse q̄ illa mensura ē. tūc
 em̄ teneret sic intelligo dictus
 §. de eo. et ar. ff. de actio. emp. l.
 quero de here vel actio vendi.
 l. hoc aut. et. l. precedenti. Aut
 non est p̄uentū de certo pōde-
 re. et tunc subdistingue q̄ glo.
 variat. Aut venditor adhibet
 falsa pondera. aut emptor aut
 tertius. si venditor: ipsemet de-
 ceptus fuit non videt habere
 p̄tra emptorem regressum ar.
 l. quisq̄s. C. de rescin. vendi. sed
 dic̄ p̄ venditor: em̄ qui falsa
 pōdera ignorās adhibuit emp-
 tor: obligari als claudicaret
 p̄tractus. vt. ff. de actio. emp.
 mil. §. contrarius. aut emptor:
 adhibuit et tunc aut sciens et

tenet. aut ignorās et tunc dic̄
 glo. nō teneri nisi vltra dimidi-
 um insti p̄ch fuerit deceptus. C.
 de rescin. ven. l. h̄. §. istud. nō h̄
 colorē nec veritates. vnde d̄ e
 q̄ sicut vēditor indistincte tene-
 tur sic emptor. nā non d̄ claus
 dicare p̄tractus ar. iurii alle-
 gatorū. de actio. emp. nihil. §.
 si venditor sibi obligatur. aut
 a tertio adhibet. et tunc si sciē-
 ter et dolose accommodauit te-
 net deceptio nisi possit dece-
 ptus p̄tra habentes habere
 regressum. sic intelligo. d. §. ad
 eo. §. si accommodator: ignora-
 ret non tenet vt. ff. cōmo. l. in
 rebus. §. item quisq̄s vt. pene.
Octauo querit ad quid dece-
 ptus possit agere aliq̄s ad pō-
 dus vendidit mihi mēsurauit
 per falsa instrumenta ponde-
 ra ad quid agas. dic̄ quod aut
 deceptus vult criminaliter age-
 re et tunc pot̄ crimē extraordi-
 nario. cuius p̄a arbitraria erit
 vt. l. annonā p̄alleg. aut vult
 ciuilit̄ agere et tūc agit ad
 interesse. vt. j. e. l. rem. aut vult
 p̄tra secum p̄tra habentes agere
 et tunc aut est vēditor: qui de-
 ceptus est et subdistingue. aut
 in specie vendebat. aut vēde-
 bat rē in p̄tate si in specie vt
 vendebam tibi fundū. tamen
 volebam scire quod iugera cō-
 tineret quod arpentia in falso
 mensurastis. q̄ dixisti quod nō
 erant ibi nisi. x. cū essent. xx. iu-
 gera et tūc interesse petā quod
 decipiat in in. d. §. si venditor.

r. s. p. p. trarium. Aut in gñe vel
 q̄titate vēdebat vt pote decē
 modios bladi. vl. x. empboras
 vini. r. tūc aut vēdebat in gñe
 gñalissimo vt vendo tibi decē
 lagenas vini. nec agebas qd̄ tu
 haberes totū vinū p̄ decē lage
 nis mensurasti qd̄. xv. sunt. tūc
 repetā q̄ pl̄ habuisti sic intel
 ligo p̄alleg. s. de eo. aut tibi
 vēdebā in gñere sp̄ali. ita tñ q̄
 totā illā rez volui qd̄ h̄eres vt
 vēdidisti tibi dolū r. quālibet la
 genā pro. x. tamē ibi erāt. xxx.
 d̄icis qd̄ nō sint nisi. xx. r. mēsu
 rasti p. xx. r. tūc nō repetā q̄ ē
 vltra. xx. de. x. lagenis p̄ciū pe
 tā vt. ff. si agri. me. fal. mo. di. l.
 j. s. si duob. r. s. h. aut emptor
 decept. ē. r. tūc dic eodes mō.
 nā aut emptor obtinebat cer
 tā rem totā. vt pote tu funduz
 meū voluisti emere. dico q̄ sūt
 ibi. xx. iugera. r. nō sūt nisi. xv.
 r. tūc tu agere potes ad inter
 esse actiōe. ex eo p̄tractu q̄ pre
 stem tibi. xx. vt dicto. s. p. p̄tra
 rii. Aut in q̄titate emit. r. tūc
 aut actū est in gñe gñalissimo
 vt. C. lagenas emit. aut totum
 dolū emit sine gñe gñalissi
 mo tūc emptor. ager q̄ sibi pre
 stet q̄ deest. s. bigra. tu vendē
 disti. x. lagenas vini r. non sunt
 nisi. v. vt de actio. emp. l. j. i. p̄n.
 aut emebas totū vinū qd̄ ē in
 dolio ad mēsurā lagenaruz vt
 pote dixi q̄. xxx. lagene erant
 tñ nō nisi. xx. nō ages tūc q̄ re
 fiduū tibi p̄stet. nec ad intereē
 s̄ ad repetandū p̄ciū q̄ dedisti

p̄ illis lagenis q̄s dixi ibi esse
 cū nō essent. vt. ff. d̄ p̄hē. emp.
 l. si debitor. s. h̄isile. r. de actio.
 emp. l. q̄ro. r. ff. de euc. l. j. s. ho
 no q̄rif q̄ actiōe agef p̄ dece
 ptū. dic aut. vult criminaliter
 agere r. tunc nō agef actiōe s̄
 accusatiōe q̄ ē iudicis offm̄ im
 plozādo de qua tetigi i. l. i. p̄iuz
 ff. de iure oi. iu. aut vult agere
 actione r. tunc aut contra euz
 qui accomadavit r. tūc aut ille
 cui accomodate sunt vult age
 re r. tūc agef actiōe p̄traria co
 modati. vt. ff. cōmo. l. in reb.
 s. itē aut ille vult agere cui nō
 sūt accomodate. r. tūc agef
 actione de dolo sic intelligo di
 ct i. s. de eo. in fi. aut vn. p̄hen
 tiū vult p̄aliū agere r. tūc aut
 q̄rif de vēditōe qua deceptus
 ē r. tunc aut agit ad repetēdū
 qd̄ plus p̄stitit r. agef r. ei te
 net vl̄ si extat illd̄ vl̄ p̄ditōe in
 debiti vl̄ p̄ditione furtiua. nā
 nō trāstulit d̄niuz vt. d. s. de co
 certauit. r. ff. de fur. l. si q̄s vx
 ri. s. si maiora. aut nō vult age
 re ad repetendū quod pl̄ pre
 stitit s̄ ad interesse r. tūc agef
 actiōe ex eo p̄ctu vt. ff. d̄ actō.
 emp. l. iul. s. si vēditor. aut age
 bat ad p̄ciū q̄ n̄ ē solutū. r. tūc
 agit act. ex eo p̄ctu. sic. ff. d̄ act.
 emp. l. ex empto. i. p̄n. aut em
 ptor. s̄ venditores volebat age
 re r. tūc aut emptor. voluit age
 ad repetendū p̄ciū r. tunc pōt
 agere p̄ditōe in debiti q̄ pre
 cium trāstulit in venditorem
 tñ nō erat cā. iō agit cōditione

inde. et sine causa per totum aut non
vult agere ad precium. sed ad
interesse et tunc ager actione ex
eo dictu. vt. d. s. p. triu. aut vole
bat agere ac postquam quod deest. et
tunc sibi ager actione ex eo dictis
ad tradendum vt. ff. de act. empt.
l. i. in pn. et l. ex empto. j. lex. fm
Be. de bel. perti.

Deo gratias.

Sequitur materia seu tractus
monete seu pecuniarum: an de
beat inspicere valor tempore con
tractus vel loci. et.

Questio hec seu pre
sens materia de qua
fuit consultatus iuris per
vires cuius temporis valor in
trinsecus monete in
spicere debeat. an inspiciatur valor
et estimatio que est tempore facti vel so
lutionis vel more non est noua. s. s.
potest de ea dici que antiqua res est
et est alta magna et profunda. Et
enim mouerunt et disputauerunt pre
ceptores vtriusque iuris hoc. et
sepe contingit de facto ac venit
in medium tam in romana curia quam
alibi et aliis curiis. Est enim mate
ria brocardica. et ad hoc in brocar
dis suis in materia de factibus
sub rubricella: an eadem mensura
rauel moneta debeat que erat tem
pore facti mouet dubium de quo
quidam curiis et haba tenet Ja. de bel.
visu. ff. de auro et arg. le. l. si ita.
De. etiam eam mouet notabiliter
de leg. iij. l. v. et s. testis. p. que
tex. multum se fundat. et p. l. me
dico. de auro. et arg. le. in pn. et

vtrobique sunt concordantes quas
adducit ad probandum quod inspiciatur
valor que est tempore facti. et fm il
lud tempus debeat fieri solutio. fa
cit etiam quod notat de re. iur. c. in
spicim. p. eundem glo. ordi. tangit
in auten. de fideius. s. quod autez
coll. j. Buidode sieza. et mouet
causa in suis questionibus statuto
rum. vij. fol. v. sed pone lucius ti
cius locauit fundum et. q. fuit pro
ma questio pilei in questionibus suis
q. lxxx. et incipit lucius ticius me
mo. et etiam idem mouet. q. xxx. q.
incipit. q. da. creditor boni. et.
Deo. etiam eam mouet Jac. de
rauenaco. Ja. de are. et Petr.
de bella perti. Buil. de cug. ad
idem et Ly. C. in q. cau. non est ne.
integrus resti. l. in minor. dñs
oldra de ponte de laude que fuit
magna aduocat in curia roma
mana eam mouet in quoniam suis
in questione coram. cy. vij. et. clxxj. do
minus Albericus de rosa ple
nissime de ista questione et eius ma
teria. ff. si certum petat. l. cum quid
et dicta. l. v. et s. testamento de
leg. iij. et. C. de iure emphi. l. ij.
et recitat multorum op. dñs bal.
tangit. C. de seruis fugi. l. qui
cumque in fi. et plene. C. cosa dele.
l. si. in pn. p. eundem Jo. fa. mo
uet. C. de solu. auten. nisi debi
tor satis plene et etiam insti. qui.
mo. tel. ob. s. j. Bar. ponit satis
plene. ff. de solu. l. paulus respō
dit. als incipit creditor. et. Be.
Ja. tangit in titu. de certi con
ditione ex generali stipulatio
ne. dñi canoniste ad idem etiam

mouët in gl. bernardi. d. offi.
 ordi. cōquerete. et de cēsi. olim
 et c. cū canonicis. vbi etiā sunt
 rex. de hoc. et ibi est Inno. ho-
 sti. et Jo. an. et plene in. c. quāto
 de iure iur. vbi. Jo. an. lacius
 post Hosti. et ibi plenissime per
 henricum boic. spec. in tit. de
 solu. s. nunc aliqua in fi. mo-
 uet. et clare loquitur. et ibi etiā
 Jo. and. in additio. qui recitat
 effectualiter opi. oldra. licz eū
 non alle. Hosti. in summa. de
 cēsi. s. ex quibus. ver. s. quid
 in moneta. et q. si raymundus
 ad idem glos. decreti. tangit
 xxxij. q. iij. capi. quis ignorat.
 Joan. and. etiam in glos. ordi-
 naria. et gentilius et alij mouēt
 de deci. ca. ij. libro sexto multi
 alij mouent locis predictis et
 alijs diuersis quos q̄rere ma-
 gis esset laboriosum q̄ subti-
 le ista enim ad presens possunt
 sufficere etiam si ageretur de
 vno regno. Qui autez omnes
 opi. et disputationes predicto-
 rum vellet recitare non esset
 opus vnius diei. tempus enim
 mihi datum fuit sufficiens ad
 querenduz loca et angulos vbi
 questio mouetur. Breuiter au-
 tem quo ad presens me expe-
 diendo dico q̄ opi. et sententia
 que videtur verior et rationa-
 bilior. et in qua plures concor-
 dant fuit sententia Azo. in bro
 car dis suis vbi supra. qui Azo.
 vocatur per Bal. vas electio-
 nis et fons legum. vt nota per
 eum. C. de fide. instr. l. cōtra

ctus. ab alijs audiui cum tubā
 veritatis nominari. q̄ inspicere
 debeat valor monete que cur-
 rit tempore cōtractus ille. n.
 attendi debet etiam. et si nihil
 dictum fuerit. hoc enim tacite
 actum videtur inter contra-
 ctus et contrabentes. vt valor
 illius temporis. scilicet cōtra-
 ctus inspiciendus sit. vt. ff. si.
 cer. pet. l. cum quid. et istā opi.
 sequitur Ja. d. bel. vi. vt supra
 dixi. ad idem dominus Dy.
 qui inter alios multum bene
 et notabiliter in hac materia
 loquutus est istam partē tenet
 Et ideo tenent quia etiam in
 testamentis attenditur valor
 et estimatio intrinseca que cur-
 rit tempores testamenti vt di-
 cta. l. vrozem. s. testamento. et
 l. medico. s. in principi. alle. ple-
 ne fundat per quas et concor-
 dantias. hoc constanter tenet
 cuius opi. sequitur Gillesus et
 Guido. de suza. quos supra al
 lega. et Jacob. de are. et Guil-
 lermus vt plene not. in dicta.
 l. cum quid. si. certū. petatur
 vbi dominus albe. d. rosa. post
 q̄ plures et diuersas recita-
 tiones in ista opi. residet et etiā
 eodem tit. l. vnum circa fin.
 vbi subdit notabilem ratio-
 nem q̄ contrabentes de illo
 tempore et valore currenti te-
 pore contractus videntur cen-
 sisse et nullo modo de tempore
 futuro cogitasse. nisi hoc ap-
 pareat. vt. ff. de contrab. n. em-
 pto. l. in lege. et lege. ruptilia

polla latū sabbatum. **Oldra.** etiā tenet in questionib? supra cotatis. **Bald.** etiā vbi supra t3 istam partē fundant se etiam prefati dñi **Alber.** et alij. doct. moderni legū. p iura canonica que hoc vident pbare et dubitationē decidere ad litteram. extra de censu. c. olim. vbi glo. fi. dare loquit et videt expse. eo. c. cū canonicis in tex. et glo. et hoc etiā tenet glo. **Ber.** in. c. cōquerente. de offi. ordi. s. all. **Buil.** in specu. vbi. s. in tit. de solu. s. nūc aliqua in fi. qui notabiliter et rationabiliter loquitur istam partē tenet. vbi cōtractus interuenit sicut in casu precedenti. et allegat fundamenta et iura q̄ non trāscribo gratia breuitatis. Cuius opi. sequit **Jo. an.** in addi. suis qui recitat questiones **Oldra.** q̄s supra alleg. et quotauī s̄m ordi. nem lib. i. mei. Et istā opini. **Buil.** in spe. que mihi multum rationalis visa est sequit **Hēricus** in dicto. c. quanto in fine prime distinctionis. de iure iur. ad litterā et alleg. glo. **Jo. an.** i dicto. c. ij. de deci. in cl. sup. hōbo curretis. ego habeo meli? sup. verbo cōsuetam. **Hostien.** etiam in dicto. c. quanto. q̄ late distinguit prout vidi etiam in casu in quo diminuta est pecunia vel vilior facta est sicut i casu nostro tenet idēz videlz **Q̄dam** nū deterioratio et diminutio. cedit periculo et damno debitoris. qz al's esset grande preiudiciū et damnum creditoris qd̄ esse non debet et ideo debitor d3 soluere in valore q̄ erat tēpore cōtractus vel obligationis allegat multa iura q̄ causa breuitatis omitto. qz ibi facilliter videri possunt et b̄ multum in ratiōe euidēti etiam si nō esset lex. hec dicit ipsa iusticia naturalis. vt. ff. de excu. tuto. l. scire op3. s. consequens et. s. sufficit. ibi. cui? fidem firmare sufficit ex ipsa naturali iusticia. ad quod facit iusti. de loca. s. fina. et de testi. l. q̄situm. lex em̄ et ratio naturalis loquitur. ff. de sta. homi. l. lex nature et de bo. dāna. l. cum ratio i. pñ. Lex em̄ est que in ratione consistit et dictū rationale ita d3 mouere iudicē sicut lex. Ratio em̄ est illa que legem cōmēdat. s. d. c. cōsuetudo. Et ad istā ratiōnē qd̄ non debet esse detrimentū creditoris facit optime glo. in aut. de fideius. s. p̄ aut. coll. j. gl. sup. hōbo ardeat. et sup. hōbo seq. glo. Et ista p̄nt et debēt sufficere quo ad p̄ns i causa breui tēporis. nō em̄ esset sanum a tot et tantoz opi. recedere. maxime vbi per iura et rationes iustificantur euidēter. et maxime vbi gl. odinarie vtrius usqz iuris ita determināt quorum opi. tenēda est et in iudiciū tenerent vt dicit **Lyn.** **Yabuf.** **De. iac.** **Bald.** in diuersis locis q̄ quotabo als si sit opus vniū etiā est qd̄ illoz opi. in quibus plures concordant. et qui

sunt maioris auctoritatis et est
 comunior: et qui consueuerunt
 in pluribus comuniter appro-
 bari sunt in causis dubijs se-
 quende et tenende. Specialiter
 vbi rationibus et auctoritatibus
 plurium fulciuntur: ita etiam
 facit papa in cle. fidei. de sum.
 trini. et fid. ca. in psu. Mos igitur
 et ibidem circa si. ibi. Tanquam p-
 babiliora dictis sanctorum et do-
 ctorum modernorum consonant et con-
 cordem et ita faciedum esse
 et sequendum dicit text. expres-
 sus. xij. dist. c. in canonicis feri-
 pturis que text. videre placeat
 facit etiam ad hoc. ff. de excu-
 tuto. l. scire oportet. §. erit igitur.
 Et firmiter p nunc credo
 quod si que sunt opinio. contra-
 rie licet respectu predictorum
 sint pauca numero et non tan-
 te auctoritatis non viderunt for-
 sitan ad oculum graue dam-
 num et preiudicium quod est cre-
 ditori in diminutione monete
 sicut nos prothydolo: hodie fa-
 cti experientia nimis vt experti
 nouerunt. Et hoc bene tangit
 etiam Albe. vbi. §. non enim est re-
 ducibilis ad valorem debite ma-
 terie et ideo non liberatur sol-
 uens eam in tazyli valorem res-
 pectu materie. ff. de leg. iij. l. que-
 sita. §. illud. Non est illud omittendum
 quod hic agit de dote do-
 micelle que est eius proprium
 primum vt. ff. de mi. l. §. iij. sed
 vtrum. cuius causa in omni lo-
 co tempore et casu fauorabilis
 et in dubijs semper p dotibus

est facienda interpretatio. ff.
 solu. matri. l. i. §. et istam rationem
 mouit idem dominus qui primo
 scripsit. et vt videat mihi est no-
 tabilis licentia que ratio
 bene facit ad propositum. Non
 est enim verisimile attenda qd
 tante potestatis et diuinitatis p-
 tantis quod cogitauerit de ta-
 vili pecunia et que in materia
 sua tam modicum valet filiaz
 suam esse contentam. maxime
 vbi non habet aliam filiaz. dos
 enim secundum qualitatem per-
 sonarum et quantitates matri-
 monij danda est. ff. de iure dot.
 l. cum post. §. gener. cum con-
 dantibus infinitis. Nec maritus
 in alio valore ad restitutionem
 tenebitur vt. eo. ti. l. res in do-
 tem. ¶ Concludo igitur quod
 solui debet dos in florenis qui
 currebant in daphinatu tem-
 pore contractus et promissio-
 nis dotis si reperiatur. vel si
 non currat vel non reperiatur
 debet solui de pecunia minu-
 ta argentea tunc currenti ad
 valorem dictorum florenorum;
 alias si non reperiatur mone-
 ta alba que illo tempore curre-
 bat soluetur de hodie curren-
 ti ad valorem tamen intrin-
 sece bonitatis monete tunc cur-
 rentis et ista est sententia iu-
 rium et doctorum supra alle-
 gatorum. per minutam enim pe-
 cuniam estimatur grossa et au-
 rea non econtra. vt. ff. de solu-
 tio. l. paulus rubri. credito. e-
 als. l. credito. et tibi not. p bar.

Conum non omitto qd̄ idem dicit bart. ibidem quiquidem no. ibidem vnum quod facere videtur cōtra p̄missa quod vbi debitor non est in mora de terioratio vel diminutio nō d̄z eē piculo suo. zalle. ff. si cer. pe. l. vnus. z nihil aliud ad hoc. Si hęc opinio esset vera multum faceret p̄tra iā dicta. sed ipsaz non credo veram per ea q̄ dicta sunt que p̄ualēt. nec fundamentū sui obstat de. l. vnus. in p̄sico. sabin. r̄n. si dictū eēt quo tempore zc. qz ibi loquit̄ in vno in quo inspicitur valor extrinsecus z habet respectus ad accidentia: que respiciunt extrinsecā bonitatem aliquando em̄ illa estimatio crescit. ali quādo decrescit. z iō ibi inspicitur tempus more. Hos autē loquimur hic in moneta i qua valor intrinsecus nō est idēz cū extrinsecō. imo valde diminutus z deterioratus vt de se patet. z ita glo. z doc. concordant dictā. l. vinum. cum. l. cūz quid all. que als essent p̄trarie vt in qualibet earum no. zc. Salua veritate z deliberatiōe veriori ampliori deliberatiōe captata z cuiuslibet correctione zc.

Tractatus seu questionis de terminatio do. Joz. buci. vtri usq; iuris eximij doctoris ac armate militie strenuus miles ortus super solutione cuiusdā dotis feliciter finit.

Testator quidam suum condidit testamentū z iurauit illd̄ nō reuocare demū non obstat primo testamēto iurato de ipso non reuocādo aliud fecit testamētum. Querit nunc qd̄ istorum duorum testamētorū valeat an primuz iuratum an secundum.

Quāuis pro primo fuerint date allegationes iuris que sunt vere in earum casu non autem in materia p̄senti salua pace domini allegantis z alterius cuiuscunq;. Quibus allegationib; videtur concludi primuz testamentum iuratum vallere z nō secundum obstante iuramento facto in primo zc. Veruntamen iuscribitur pro secundo hic quod iuridice valet nō obstante iuramento in primo facto seu p̄stito. quod non arctauit ipsum testatorem quominus potuerit z valuerit secū dum testamentuz facere iure volente z permittente. z hoc multis modis. Et hoc regula generali que non fallit nec vitari valet que habet quod voluntas hominis ambigenda est z vsq; ad summum seu vltimum exitum. lege quarta. ff. de adhi. leg. l. cum hic status. s. plerūq;. ff. de dona. inter vi

rum et vxo. l. si quis. C. qui. te. fa. po. insti. qui. mo. testa. infir. §. posterior. si enim est ambulatoria licitum est ergo facere scdm testamētū per qđ primū rumpit. cum ipm scdm dici valeat nouissimū et immobile p seuerat. quia in eadē voluntate testatore mortuo confirmatur ea. cum marte. de cele. missarum. insti. qui. mo. te. infir. in princi. C. de sacro. sanc. ec. l. prima. et l. quoniam indignum. C. de testa. et cui standum ē tā. quā supreme et vltime voluntati. c. tua. de testa. c. vltima voluntas. xij. q. ij. ca. siluester. rj. q. j. et autē. de nup. §. disponat colū. iij. Et quia etiam nihil ē quod magis debeatur. homini qđ supreme voluntatis liber sit illius. vt i alle. l. j. C. de sacro. sanc. eccle. Et hoc non obstantibus quibuscunq; pactis confirmatione ipsius principis seu alijs verbis derogatorijs in primo testamēto descriptis l. pactū quod dotali. C. de pac. l. si quando. C. de inoffi. testa. C. l. cum duobus. §. idem respōdit. ff. p socio. et l. omnium C. de testa. Sunt. n. illa nō solū turpia que contra ius et naturam censentur. sed etiam que faciunt hominem non esse liberi arbitrii maxime in vltia voluntate de qua ad presens. quod esse non dicitur. vt. l. j. §. all. C. de sacro. sanc. eccle. Et licet aliqui doct. videantur dicere qđ de pactis seu verbis dero-

gatorijs que in primo testamēto interuenerunt et posite fuerint sit expressa et specialis mētio faciēda in scdo testamēto. veruntamen Jos. an. post multa ca. j. de consti. lib. 3o sexto i lectura. sua ordiaria dēterminat contrarium. Nec si dici videatur. vt dictum extitit et per dominum instantem et s. allegantem pro primo testamento et in principio. suarum allegationum qđ omnia iura supra alle. non videntur loqui. expresse de testamento iurato. quia si non loquuntur de expresse iurato. loquuntur tamen de tacite iurato. quod patet. quia non obstante quocunq; pacto in primo testamēto posito. valet scdm testamētum et non primum cum eque liget et astringat ipsum. pactū sicut et iuramentum. quia inter pactum ipsum quātūcūq; simplex. et iuramentum nulla est differentia. c. primo de pactis. c. predicandum. rxi. q. j. e. 2 iuramēti. eadem causa. et. q. v. Nota ca. quicunq; suffragio. xij. q. ij. qđ iter et capitulo. iudicante. de testa. pactū et ita loquuntur de testamēto qđ tunc iurato saltis si non expresse tñ cunq; tacite. quod idem est vt supra sim proxime allegatum extitit. Et plex et qđ etiam morte testatoris hō te iuramentum confirmatum valeat et teneat. et non primum te nulla stamentum non obstante iura ē dōtia. mento p dictum testatorē i primo pposito de ipm nō reuocādo

probatur sic et primo certū est quod nemo potest sibi idicere legem ut non liceat sibi recedere a priori voluntate posito quod iurauerit. l. si quis in p. n. ff. de leg. iij. et libertatem suppremi iudicii nemo potest astringere. l. cum duobus. §. proponi in fi. ff. pro socio. Item quia tunc daretur via delinquendi quod non est dicendum. l. 1. C. de pac. Item legis dispositio de scdo testamento facto primus tollitur. l. sancimus. C. de testamen. ergo priuatus legis dispositione mutare non potest quin facto et perfecto scdo primus tollat. c. requiritis. de test. et l. nemo potest. ff. de leg. 1. et c. si quidam. x. q. 1. Item quia testatoris voluntas ambulatoria est nec pacto nec stipulatione potest tolli. l. stipulatio hoc modo precepta. ff. de ob. obligatio. ergo nec per iuramentum. iuxta. l. non dubium. C. de legi. Item certe sunt cause seu persone quibus prohibet testari insti. qui non est per fa. te. et per totum titulum. C. qui te. fa. po. vel non. sed iste non est de illis igitur. Hanc partem tenet glo. in feu. de pace te. et iura firmata. §. item sacramentum. glo. magna. versi. quid si iurauit se non venturum contra testamentum quam sequitur ibidem Jaco. de bel. vi. su. idem bar. in. c. quemadmodum de iure iuran. in glos. que cadit super verbo vel nasu. Item non est in parte hominis utrum primum testamen-

tum teneat vel scdo. fm. l. vt. l. sancimus. §. §. all. C. de testa. §. non potest illud mutare cum non sit in ei? parte. nam faciendo scdm licet non reuocet primus tamen lex reuocat. Item cum vltima voluntas teneat licet iuret non facere aliud testamentus. hoc est impossibile quia voluntas durat vsq; ad mortem vel vsque ad finem. velit aut non vt. §. sepe allegatum extitit. Item voluntas testatoris lex est et lex posterior tollit priorem quamuis in scda non fiat mentio de prima de conse. dist. prima. c. vasa de cogna. spiritus. c. 1. l. non est nouus. ff. de legi. §. q. sicut in legibus statimus vltima sic in testamentis transactio nibus et pactis. c. vltima voluntas. §. all. l. pacta nouissima. C. de pac. et c. 1. de transac. et l. mihi. ff. de leg. primo. et est ratio vtriusque quia vtrunq; pendet ex voluntate vni? tamen de quo in cap. qui prior cum glo. ordi. de reg. iur. lib. vi. Nec obstat. c. contingat de iure iura. c. 15. eo. tit. ca. quibus pactum de pac. c. non est obligatorium lib. vi. et c. signi. ficate. de pig. per dictus dicitur alio legates inducta que videntur ob stare quod non est verum salua pace quia dum dicitur quod iuramentum est seruandum ut in dictis capitulis. Respondet quod quedam sunt que non dependent ex mera voluntate ipsius iuratis sed est necesse adhibere preterea. et tunc preterea non debet esse actor

esse actor perijurij. nec venien-
tem contra suum iuramentum
audire debet. et ita loquuntur.
dicta capitula. et etiam autem.
sacramenta puberum. C. se ad
uerfus vendi. Alia sunt iura-
menta que dependet ex mera
liberalitate iurantis seu volun-
tate nec habet propter hoc ad-
pire pretorem. et tunc non ob-
stante tali iuramento potest con-
tra venire ipse iurans ut in
casu isto si bene advertatur.
quia testamentum factum debet
dependere ex mera. et libera vo-
luntate testantis. et non ex alie-
no arbitrio. quod fieret si con-
dendo secundum testamentum ob-
stante primo iurato necesse est
adire pretorem quod non va-
leret neque teneret. l. illa institu-
tio. l. si quis sempronium. et l.
captatorias. heredi. insti. ff. cum
suis similibus. Non autem sic
in muliere iurante non contra-
uenire contra alienationem rei
dotalis vel alias factam pro ei-
us virum. vel filiam que contenta
dote iurat non habere regressum
ad bona paterna. quia talia iu-
ramenta non dependet ex me-
ra voluntate istarum mulie-
rum. imo requisite iurant. Et
quavis in hoc quoniam volunt veni-
re contra eorum iuramentum
sit necesse adire pretorem. tamen
ipse pretor non debet eas au-
dire. quia esset actor perijurij et
etiam compelleretur per ec-
cleciam. c. licet. de iureiur. li.
vj. ut in solutione proxima.

quam solutionem ponit Bar.
in l. si quis in principi. ff. de le. s.
sepe alle. et sic non obstant di-
cta capitula. vel aliter potest
dictis capitulis responderi. iu-
rumentum prestitum contra le-
gitimas sanctiones auctorita-
te et utilitate publica inductas
et ad ius publicum spectantes
qualis est testamenti factio que
iuris publici est. ut l. testamen-
ti. ff. de testa. non valet neque te-
net. c. si diligenti. de foro. compe-
cum concor. sed iuramentum
prestitum contra inductas san-
ctiones auctoritate publica uti-
litate tamen privata. ut est in
muliere et filia ut supra dictum
est valet et tenet. et sic intelligi
possunt capitula in contrarium
alleg. Nec obstat. c. non est obliga-
torium de re. iuris. li. vj. quod
dum dicitur ibi quod iuramentum
quod non est contra bonos mores est servan-
dum ceteris. sed in casu isto quod
agitur non est contra bonos mores
expressse negatur. quod patet quod conuen-
tio seu iuramentum ex quo ligatur
arbitrium alicuius testantis ut in
casu isto. est expressse contra bonos mo-
res. si igitur est contra bonos mores nunc
est servandus. quod sit contra bonos mo-
res probatur per l. stipulatio. h. modo
ff. de verb. oblig. et sic non obstat
deum. c. non est obligatorium. quod pro
me recipio. h. Jo. fabri et laci-
insti. de ademp. lega. sup. rub.
Nec obstat quod dicitur quod iu-
rumentum. quod potest servari
sine interitu salutis eterne
servandum est quod est verum

nisi ab eo iure permittente et p
 actum contrarium recedi va
 leat et p illū qui iuravit. ut in iu
 ribus. s. per totū allega. Nec
 in hoc peccat dictus rescēdēs
 quia actore pretore hoc facit.
 et si peccat saltim in hoc casu
 habet locum deū vltorē cū nō
 cadat in preiudiciū alicuius
 l. ij. C. de rebus credito. et c. q.
 cūq. vj. q. j. cū glo. ordi. ibidez.
 Nec obstant vltorius alie rō
 nes que sequuntur in dictis al
 legationib⁹ supra scriptis et iu
 ra in ipsis inducta. quibus vi
 detur inferri q^d veniens cōtra
 pactū seu iuramētū suū sit in
 famis. et per cōsequēs nō hēat
 testamēti scōi factionē primo
 testamēto iurato obstante nec
 plus iuris transferre in scōm.
 heredē q^d eūdem cōstet habere.
 quod posset cōcedi iure vetate
 dicti scōi testamēti factionem
 obstate primo iurato. sed iure
 permittitur vt supra per totū
 pbatū extitit legitime igitur
 nullū obstaculū quo ad scōi te
 stamenti factionem: quia vtile
 quod est scōs testamētū p inuti
 le quod est primū testamētum
 nō viciatur. c. vtile de reg. iur.
 lib. vj. nec etiā pstat impedimē
 tū q^d de iure nō sortitur effectū
 c. nō prestat de reg. iur. c. hoc.
 Et posito sed nō cōcesso q^d di
 ctus testator veniens contra
 suum iuramentum incurrisset
 infamiā quā minime incurrit
 adhuc potuit scōo loco testari
 nō obstante infamia et q^d infā

mis valeat testari probatur p
 l. primā. C. de scōis nup. l. clau
 dius. ff. de his qui vt indig. et l.
 testamenta eorum de testa. mil.
 excepto in damnato libello fa
 moso de quo nihil ad ppositus
 l. j. C. de libel. fa. et ita nulla via
 potuit impediri scōi testamēti
 factio: nec per cōsequēs here
 dem scōm succedere in aliquo
 vitio dicto testatori succedere
 nec aliquā penā incurrere cui
 heredi scōo reuera cōpetit et
 non primo actio ad ipsam he
 reditatem vendicandā nec te
 netur ex delicto defuncti ita pa
 rum cum nullum dictus defun
 ctus cōmiserit quia actore pre
 tore fecit scōm testamētū. vt
 supra sepius extitit allegatum
 Et si cōmiserit quod nō credi
 tur habet solum deum vltorēz
 quia in foro aie ppter quod ni
 hil ad heredē: q^d peccata suos
 actores tenere debent. l. sancci
 mus. C. de penis. c. illud. xj. q.
 iij. et aia que peccauerit. c. nō
 iputatur. j. q. iij. Concluditur
 ergo expremis dictum scōm
 testamentum iure valere et nō
 primum. de quo etiam per Jo.
 an. in hoc concludentem. vide
 licet secundū valere et non pri
 mū in. c. quod semel. de regu.
 iur. lib. 2o. vj. et c. Et pdicta scri
 buntur salua correctione me
 lius sensientis. Plene et veri
 dice allegatus est per dominū
 supra allegantem et scribentē
 q^d vltimum testamentum va
 let non obstante primo iurato

Quis pro parte contraria supra allegatum extitit: videlicet quod primum testamentum iuratum valet non secundum. Quoniam veritas est secundum iura et doc. quod primum testamentum etiam iuratum reuocatur per secundum quoniam tale iuramentum: aliter auferret liberam testandi facultatem. et sic contra bonos mores. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo obligat. et. Et sufficere debet conclusio tantorum doctorum Ioan. in. q. disputata que incipit machus fecit testamentum et. qua posuit in suo mercuriali super. c. quod semel de regu. iur. lib. vj. et Barto. in. l. si quis in principio testamenti. ff. de leg. a. iij. et idem Andreas de pijs ibidem et Lynus post Petrū. in. l. j. C. de sacro sanc. eccle. et Ioan. fabri in sti. de adop. leg. super rubrica et gl. iij. §. Item sacramenta in feudis de pace iuramento firmata et. Sed vnum videtur ob stare: quia iuramentum habet vim verbo

rum derogatoriorum ut tenet Ioan. et Bar. vbi supra. et hoc probat tex. in. l. v. §. fina. ff. de capti. et. l. fina. C. repetundarum et sic saltem fieri debebat specialis reuocatio. ut in dicta. l. si quis in principio supra allegata. ibi specialiter et. Respondetur quod primum testamentum reuocatum fuit singulariter dicendo non obstante tali testamento recepto per talem notarium et. quod sufficit. ut dicit Bartolus in loco allegato. vel dictum est generaliter non obstantibus quibuscumque verbis derogatorijs secundum eundem Barto. quia idem effectus resultat et. Et cum istis dictis adhereo dictis domini prius supra scribentis cum correctione melius dicentium.

C Finit hoc preclarissimum opus domini Joban. raynardi vtriusque iuris laureati super validitate testamentorum.

p ij

¶ Sequitur de materia securi-
tatis que tractatur in. l. denun-
ciamus. C. de his qui ad eccle.
confu. per doc. ⁊ maxime per
dñm Guillemum de cugno.

Ic po

test tangi materia
securitatis. ¶ Et
quero pmo qd est
securitas: ne ignoretur qd dicitur
per nomē qd esse nō debet
ff. de iusti. ⁊ iure. l. i. Respōdeo
securitas est legitimū p̄sidiū
quod iuste timēti periculū vel
dānum sibi inferri p̄statu officio
p̄sidentis. Primo dico qd est
legitimū p̄sidiū. i. auxiliū a le-
ge introductū sicut dicitur legitima
cōuētio q̄ lege cōfirmat. C. de
pac. l. legitima. Iuxta qd q̄ro
an lex inducat istā securitatem
de qua tractabim⁹. ¶ Et cir-
ca hoc est sciendū qd aliquādo
tractam⁹ de securitate p̄stā-
da a re rei. vt hēs i materia dā-
ni infec. qd habet locū vbi est
periculū dāni. vt. ff. de dan. in-
fec. l. i. ⁊ per totū titulum. qñq;
p̄statu securitas a re p̄sone
⁊ ista nō est. l. introducta verbi
grā. iuxta domū meam ruinosam
facis trāsitu times qd p̄sone
ne tue dāni inferatur petis se-
curitatē tibi p̄stari certe nō
potest. quid ergo fiet certe iu-
dex cōpellet me ad reficiendū
et sic indirecte p̄stabitur. vt
C. de his qui ad eccle. p̄fu. l. cu

ratores ⁊. ff. de offi. p̄si. l. p̄ses.
et inspectis propter quod agit
contra aliquam qñ habet ali-
quā suspectū in publico qd pōt
nocere trāscentib⁹. ff. de his q
deie. vel effu. l. pe. s. ait p̄teroz
⁊. s. se. ⁊ de istis duobus nīl ad
p̄positū. quādoq; p̄statu se-
curitas a p̄sone rei verbi grā.
timeo qd transeas per fundum
meū cū hoibus armatis vel p̄-
statu a p̄sone p̄sone. verbi grā
timeo qd mihi dāni inferas. et
de ista tractabim⁹. ¶ Et iō ista
tim q̄ro. an talis securitas sit
p̄standa de minorū dicitur qdē
qd nō. nā vbi habet locū ordina-
riū auxiliū ⁊c. ff. como. l. in cāe
de ope. no. mī. l. in puñciali. s;
vbi habet locū ordinariū p̄ba-
tur qd si sis infidiatus mihi p̄
talib⁹ infidijs pōt agi. ff. de ex-
traoz. cri. l. secularis. s. sunt qui
dē gratis. Itē p̄ hoc nullū du-
biū est qñ securitas officio iu-
dicis p̄stetur. et cū officium iu-
dicis super futuris nō habeat
locū. ff. de vsu. l. i. in p̄nci. ergo
⁊c. ¶ Item p̄ hoc superuacuis
securitatibus nō est vtēdū. ff.
de p̄cur. l. nō cogendū. et. ff. vt
le. no. caue. l. stipulatio. s. diu.
⁊. ff. de vsufruc. l. si cui⁹ in p̄n.
sed securitas p̄statu iure natu-
rali ergo nō erit vtēdū istud p̄-
batur. ff. de no. op. nū. l. de pu-
pillo. s. si quis riuos. ⁊ in feudū
de pa. tenē. ⁊ eius vio. de pa. te-
nē. ⁊ iure firmē. p̄ ambos titu-
los. Item p̄ hoc qd aut qd co-
minat alicui dolose. ⁊ tūc pro

o. qd
supra
cuis se
curita
tibus
nō est
vtēdū

Isto dolo potest agi. vt. d. §. sūt quedam aut cominat sine dolo. et tunc est vanus timor q̄ est spernendus vt. ff. de re. iur. l. nā et. ff. de re. iudi. l. si q̄s ab alio et p hoc videtur. l. nā si pdidisti re comodata nō habes cauere q̄ si pditam reperias mihi restituas. quia aut dolose pdidisti tūc teneris aut sine dolo. et tūc nō teneris. vt. ff. de dolo. l. si ex dolo. ¶ Itē q; timenti sufficit lex et imperij fauor: in autem. de manda. prin. §. patrocina nec est verisimile et. ff. qd̄ me. cau. l. non est verisimile. Itē q; pro futuro pro immobilibus habet locū cautio. ff. de dāp. infec. l. inquilino. sed homo est mobilis vt. C. i qui. cau. ces. lon. tēp. prescrip. ergo p hoie nō debet p̄stari talis cautio. Item cautio interposita pro dāno futuro cōmittitur ad interessē. ff. de dā. infec. l. qui bona. §. si q̄s nouū opus s; in hoie libero nō cadit estimatio. vt. ff. si qua. pau. fe. di. l. ex hoc. et ad. l. acq̄. l. liber. homo ergo et. ¶ Non trariū credo nā si securitas habet locū de re ad res multo fortius de persona ad personam. nam si ratione rei inaiate p̄statur multo fortius rōne rei aiate. ar. ff. de dā. infec. l. pretoz. §. hoc edictū euz gratia hoie et. ff. de edili. edict. l. iustissime. et de vsuris. l. impecudum et omnibus rebus p̄fertur. C. de sacro san. ec. l. sancimus in fi. Item pro hoc nā sic habes in

simili. nam si aliquis mihi tenetur ad seruitutē si facit cōtra. pōssum agere contra ipsuz vt desistat et ne in futurū faciat ar. ff. si ser. ven. l. harū. et. l. legi. sed ita est hic. tamē quia quilibet est alij obligatus cum homo homini et. ff. de sui. expor. l. seruus ea lege. et. ff. de inter. act. l. ij. §. fisci intantū q̄ si vn? insidiatur alteri facit nephas. vt. ff. de iusti. et iur. l. vt vim. et si cōtra istud officium fiat potest peti ne infuturus fiat et q̄ q̄s possit postulare legitimū p̄sidiū habes in hac. l. Item dicit tex. q̄ leges nō debent denegare legitimū p̄sidiū. C. de p̄po. sacro. scri. l. iuubemus. §. pe. et iō dicit lex ne potētiores op̄māt humiliores et. ff. de offi. p̄si. l. illicitas. §. sic habes in seruo q̄ extrahitur de ecclesia vel de religione p̄ dñm qui petit securitatem. C. de his qui ad ec. con. fugi. l. presenti. §. sane si seru? et in aut. de monachis. §. si vero intra terminum propter quod dicit lex ob duriciam dominoz rum serui possunt petere q̄ vēdantur insit. de his qui sunt sui vel alie. iuris. §. fina. et. C. de his qui ad eccle. confu. l. §. nam quicunq; debet esse securus in domo sua. C. de preto. et ho. pre cu. l. vna. ff. de in ius vocan. l. pleriq; et ideo a creditore petere securitatem in aut. de man. prin. §. sed neq;. Item quia iudex debet vigilare circa tranquillitatem subditorum. vt in

ea. ē autem. §. deinde et ar. ff. de usufruc. l. equissimū in principi. item hoc apparet quia pro parte habenda quidam per pro uinciam mittitur ut. C. de irenar. l. ij. ff. de mu. et ho. l. muneris. §. irenarche. item pro hoc l. naz aliqui colonos iubent esse in pace. C. in qui. cau. colo. l. ij. ad quod. l. notabilis. C. de colo. et manu. l. cognouimus et est tex. cum glo. in autem. de man. prin. §. sed neque et istud est verum quando petitur a persona persone si autem petas a persona rei prestanda est ne res distrahatur et ideo prestanda est cautio de re non baratada. ff. qui satis cogun. l. si fideiussores. ff. de appella. l. imperatores propter quod dicit tex. quod si ille qui possidet timet vim sibi inferri iudex prohibebit eam sibi fieri. C. de transac. l. si super pos. **7** ergo ita prestabis. ¶ Deinde dicitur in diffinitione quod iuste timentis periculum vel damnum prestatur bene dico iuste. et sic repello. l. que dicit vani timoris et. iuxta quod quero. qualiter dicatur iustus timor respon. si unus valens homo qui talia consuevit attendere sit comminatus vim simplici homini non autem hoc dicerem si unum inferior vel par esset comminatus. quia lubricus lingue et. j. si quis ipera. ma. dixerit. l. vna ff. de me. cau. metū. §. si cum. l. Sed sic dicitur de tyranno. qui

fuit alij minatus quia iuste timuit. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinus. §. quid sit. et idem dicerem licet non esset minatus si tamen de facto ipsum infestabatur. dum tamen sit iustus timor. ff. de me. cau. l. metū autem. C. de transac. l. refutatos. Et licet ita non esset in veritate tamen iustus timor sufficeret ita habes in simili expressum. ff. loca. l. habitatores Sed pone iuxta hoc quidam comminatus fuit te ad aurem non quod aliquis audierit tu petis securitatem quero an videatur iuste petere. et certe circa hoc attenderem coniecturas primo an iste haberet litem cum eo et sic esset sibi odiosus ut in autem. de testi. §. si vero odiosus maxime si esset de maiori parte bonorum quia tunc inimicus capitalis reputatur infestus. de excu. tuto. §. propter litem. ff. de excu. tuto. l. propter litem. C. de reuo. dona. l. si naz tunc si aliter esset qui talia consuevit attendere et posset dicere rem istum audiendum qui petit securitatem. ff. de re mili. l. non omnes. §. a barbario de damno infecto. l. ait pretor in principi. ff. ad exhiben. l. thesaurus unde tamen sacramento deberet ei credi. ff. de excusa. tuto. l. scire oportet. §. sufficit alserautime istis supradictis deficientibus dicerem istum non esse audiendum cum insecurity

prestanda cause cognitio requiratur vt in auten. de ma. princi. §. sed neq. naz presumpcio est causa diffamandi eum dicere sicut in seruo dicitur q̄ cōfugit ad statuā vt. C. de his qui ad statu. cōfugi. l. j. ¶ Sed quero nunquid in securitate versetur cause cognitio et videtur dicendum q̄ sic per auten. ne h̄i qui. obli. se. prohibe. denunci. §. iij. qui incipit vt autē. non videmus vt sic mali t̄ijs hominum obuietur vt. ff. de reiven. l. in fundo. C. d̄ agri. et cēsi. qui coloni. vnde summa rie debet cognosci. vt in glos. §. sed neq. et pro hoc in illo seruo qui dicit dominum crudelē insti. de his qui sunt sui vel alie iu. §. si. ff. eodem titu. l. ij. ad quod facit ff. de transf. ac. l. si super possessione et C. in qui. cau. l. j. in fi. ¶ Sed quero de quibus inspicitur in securitate prestanda respon. et dico q̄ de quattuor. et primo q̄ inspicitur vite presentis actus hoc est illius a quo petitur securitas. ff. d̄ re mili. l. iij. §. his qui ad hostē. nam attendendum est an sit homo talis qui talia consuevit attendere. ff. de accusa. l. si cui. §. si. Secundo inspicitur persone conditio ac status puta quia extraneum est sacerdotem in alium manus suas imponere ar. in autē. de sanc. episco. §. s̄ neq. et C. de epi. et cle. l. si quis in hoc genus. §. circa medium. Ter-

tio inspicitur presentis tēporis potentatus puta si paup̄ erat ff. q̄ mc. cā. l. nō. Quarto inspicitur minor etas vel senectus vt habes ad hoc. j. feudum de pace. tenē. §. j. et sic ista quattuor inspicerem ad hoc vt securitas prestaretur. ¶ Dicitur deinde periculum vel damnum inferri quero nūquid ista sint idem et dico q̄ non. quia periculum refertur ad personas damnus vero refertur ad res vt. ff. de verbo. sig. l. aliud ē ca pere. §. j. et sic diuersum effectum obtinent verba ista q̄ hab in diffinitōe sunt posita. Deinde dicitur q̄ officio presidētis prestet. sed non dicit p̄ quē sed certe ideo hoc non dicit q̄ tribus modis prestat primo p̄ promissionem secundo p̄ p̄so ne publice aditionē tertio p̄ signi seu tituli appositionem. Primo dico q̄ prestat p̄ promissionem verbi gr̄a. iuste timeo q̄ damnum mihi inferas certe tu prestas securitatem s. promittendo q̄ non facies. vt in. §. s̄. neq. et in aut. de monachis. §. si vero inter. S̄ que ro an ille qui prestat securitatem h̄eat fideiube. et videt q̄ sic nam postq̄ tenet p̄stare securitatem. vt supra dixi. tenebit etiam prestare et dare fideiusorem vt magis sit securus ille cui prestatur arg. insti. de replica. §. fin. ff. qui satis cogni. l. j. sic habes in viro qui tenet reddere dotez vxori. ff. so. ma.

8
An securitas fit dāda cū cōe cognitione.

l. si constate. §. quotiens. Con-
 trariū credo. quia cū solūz mō
 lege exprimitur q̄ teneatur.
 ergo intelligit simpliciter. C.
 de verbo. sig. l. sanctimus. pro-
 pter qd̄ solo verbo prestat vt
 in. d. §. sed neq̄. ⁊ pro hoc. qz
 sicut iste tenet cauere. sic in dā
 nō infecto. ⁊ tamē ibi nō fide
 iubetur. ff. de dam. infec. l. pre-
 tor in princi. ⁊. l. qui bona fide
 in princi. ergo ⁊c. Item quali-
 ter illi fideiussōres prestarent
 factum alienū certe nullo mō
 ar. ff. de verbo. ob. l. stipulatio
 ista in princi. Quid dicendum
 iuxta hoc dicerem attendēdū
 qualitatem personē. nam si ta-
 lis sit a quo petitur q̄ sit po-
 tens ⁊ haberet pingue patri-
 monium q̄ non deberet dare
 fideiussōrem quasi nunc sit sa-
 tis promissus superiori coras
 quo prestatur talis securitas
 si aut nō esset ita homo potēs.
 nec haberet ita magnas facul-
 tates tunc haberet fideiube-
 nisi alio posset astringi. ar. ff. d̄
 re. mili. l. j. §. heres autem. ⁊ q̄
 satis cog. l. si qui fideiussor. ff.
 de appella. l. imperatores. alij
 dicunt indistincte q̄ habeant
 prestare fideiussōres. hoc ideo
 quia de proprio facto agitur
 sic poterit fideiussor interue-
 nire obtinevt. ff. de fideiussō.
 l. j. ¶ Sed pone q̄ ille a quo pe-
 titur securitas habet aliquos
 qui iuuant eū. nunquid pro il-
 lis poterit petere securitatem
 dico breuiter q̄ sic. ⁊ l3 non pe-
 teretur credo q̄ satis itellige-
 retur ar. ff. de precario. l. cum
 precario. ⁊ de vsu. ⁊ habi. l. ce-
 terū. ⁊ ē tex. qui dicit ne oppri-
 mant illos qui eos sustinēt. ff.
 de officio presi. l. illicitas. §. ne
 potentiores. ⁊ pro hoc ē casus
 C. si quacūq̄ predi. potesta. l.
 vna. ¶ Sed quero quid p̄mit-
 teret qui prestat securitatē. vi-
 cunt quidā q̄ solum promitte-
 ret de se ⁊ non de alijs. qz alias
 alienū factum promitteret. ⁊
 sic non valeret insti. de inutili.
 stipula. §. si quis aliū. ff. de ꝑb.
 ob. l. stipula. ista in princi. quid
 dicēdum. dico q̄ nedū promi-
 tet de se. immo q̄ per aliū nō
 faciet fieri ar. l. stipula. ista. §.
 ij. ⁊. iij. ⁊. ff. loca. l. in lege. ⁊ de
 actio. emp. l. emptores si quis
 habere. sic ⁊ iudex iurat q̄ ra-
 tione iudicature nihil dedit ꝑ
 se. nec ꝑ aliū i auten. iusiu-
 ran. quod prestatur ab his. §.
 pe. ⁊ de man. prin. §. festinabit
 ⁊ i aut. vt indi. sine quo. suffra.
 §. eos. Plus etiam dico q̄ pro-
 mittet d̄ illis qui sunt de fami-
 lia sua arg. ff. de verbo. ob. l. si
 stipulatus fuero ꝑ te. ⁊ ar.
 ff. loca. l. insulam ⁊ ar. l. in lege.
 C. si rector. ꝑ uinci. l. vna. ⁊. ff.
 de verbo. ob. l. in lege. ¶ Sed
 quero. nūquid securitas se ex-
 tendat ad familiam illius cui
 est prestita. ⁊ videt q̄ nō quia
 istud est contra ius commune.
 ⁊ ideo debet restringi vt ultra
 personam illius cui promitti-
 tur nō extēdatur ar. ff. de iur.

immunita. l. i. cum suis cōcor. r de aqua cotid. resti. l. i. §. per mittitur quid dicendus. certe dicēte extendi ad vxorē illius cui ē prestita r similiter ad filios r ad liberos hoies qui bona fide secum morant ar. ff. de vsu. r habi. l. ij. §. i. r. l. iij. r ar. ff. de preca. l. pe. r. C. de officio. pro consul. l. officii r. C. si qua. cūq; predi. po. l. vna. Item de liberis hominibus patet. q; p tales patimur iniurias vt. ff. de iniur. l. itē apud. §. si liberū hoiem. Et q; ad oēs predictos se extendat facit. C. de cōsili. l. ij. li. r. r de proconsul. cubicu. li. l. in sac. li. r. r de silenfi. l. ne ad diuersa. e. lib. r ar. C. de di gni. l. iij. r. r de epi. r cle. l. ij. r de professo. r medium. l. si.

¶ Sed quero. nūquid omnia promittet singulariter sub sacramento. gl. t; q; sic. ita tamē q; nō tangat euangelia vt no. glo. in alle. §. sed neq; q; ipsuz fateor. C. de iudici. l. rez nō no uam. §. i. in pn. sic habes i epō C. de epi. r cle. auf. sed si iudex r ibi glo. sed videret q; nō de beat iurare. q; si iurauerit po stea non possit aliter interue nire nec aliquid probare. sicut dicitur in illa muliere. ff. si mu lier ven. noie calū. cau. l. ij. in princi. r de iure iurā. l. iij. §. i. in prin. ¶ Item q; iuramētū de futuro reprobaf. ff. de cōdic. insti. l. sub cōditōe in pi. Con trariū potest dici vt hic dicit nec ob. q; de futuro non iurat

quia verū est vbi iuramētū est super licito. sed vbi totaliter ē sup illicito bene prestatur. sup futuro vt in administratorib; habes. qui iurāt illicitum ali quod nō committere. vt i auf. iururan. q; presta. ab his. §. ij. r de hoc est casus in rōe in dño qui iurat q; seruū quē recipit nō tractabit male. vt in autē. de moni. §. si vero inter trien nium. r sic habes in trāsactōe iurata. C. d trāsac. l. si quis ma ior. ¶ Sed secundo prestaf se curitas propter publice pso ne adhibitiōne. s. vt detur ser uis qui rē in qua timef peri culum iminere custodiat: r ta lis vulgariter appellatur gar diator. l; soli principi videat attribui q; detur vt. C. d erro. anno. mili. l. cū sepe. Itē dice rē talē gardiatorē psonā. s. vt cotidie iret secū. r adeo dicit ibi ppter innumerabiles r mul tos causas. Iuxta qd qro. nū quid talē gardiatorē possit da re iudex v; q; non. q; text. di cit neq; iudex executorē ad postulatiōem alicuius tradet C. de recto. prouinci. l. vt quis quid dicendū. i. credo q; iudex cā cognita possit dare vocatis tñ ptibus. sed princeps possit dare absentibus ptib; ar. ff. vt in posse. lega. l. si is cui. §. si quis missus r. C. de officio ma gistri iudi. l. fi. r sic q; traditur custodiē dus carceri. ff. de cu sto. reo. l. nisi r sic loquit. l. cuz sepe. ¶ Sed tertio dicit q; per

12
Scdo
p pu.
pone
adhi
bitōes

signi vel tituli appositi des pre
 statur securitas. verbi gratia
 tu times quod tibi danum vel
 periculum inferatur. tu petis
 a iudice quod ibi apponat ve
 lum vel signum regius nunqd
 bene petis. certe. l. alii. cum se
 pe loquitur qñ milites ibi mi
 tebant. ita tamē credo in hoc
 casu dicif tamen hoc fieri cau
 sa cognita ⁊ partibus vocatis
 ar. ff. de adoptio. l. nā ita. sic p̄t
 loqui q̄ nemo vela regia vel si
 gna imponat sine iudicis au
 toritate. C. vt nemo vela regia
 in rubro nigro. ⁊ in auten. de
 mali p̄ntis. §. titulo. ⁊ in auten.
 vt defunctorū seu feu. §. j. ⁊ de
 isto titulo loquitur lex que di
 14 cit p̄edium bello regio signa
 tū. vt. C. de bo. vacan. l. iij. ⁊ de
 aque duco. l. vn̄uersi. li. xj. Sed
 quero nunqd tale signum de
 beat dari p̄sone qd deferat ra
 tione securitatis credo qd nō
 nisi a solo principe cum de no
 uo cōcedendo tractatur argu.
 C. de legi. l. cum de noua. q̄ aut
 princeps possit apparet. q; sic
 fuit data herba in signum secu
 ritatis illis legatis. ff. de re di
 ui. l. sumus. §. j. sic ⁊ vsu certe
 vestis concedit. ff. de iure fisci.
 l. diuus. ¶ Item postea dicitur
 officius presidentis largo sum
 pto vocabulo vt sic p̄ses ⁊ prin
 cept intelligantur vt. ff. de of.
 presi. l. ⁊ etiā quilibet iudex vt
 15 dixi ar. huil. l. denūtiamus. §. j.
 ¶ Sed quero qualiter frange
 tes securitatem puniantur di

cunt quidem quod fm qualita
 tem delicti puniantur. ff. de of
 fi. presi. l. congruit. Alij dicunt
 qd puniant crimine lese maie
 statis tanq̄ frangens paces. ff.
 ad. l. iul. maiesta. l. j. de re mili.
 l. fi. Alij dicunt q̄ pars cui fra
 git securitates eum puniat suo
 arbitrio ⁊ sic qd ibi tradantur
 sic in legatis. C. de leg. l. fi. quid
 dicendum. certe nulla istarum
 opinionum placet. dico em̄ qd
 iste nō tenetur crimine lese ma
 iestatis. q; directo non frāgit
 pacem imperatori scdm istos
 duos. nec dico ipsuz tradi para
 ti sicut i legatis. quia ibi ideo
 quia loquitur in hostibus po
 puli romani. ⁊ ibi de iure gen
 tiuz. ergo securitas erat intro
 ducta. ⁊ contra legati eis tra
 debantur. secus tamē est in no
 stro casu. quia ideo vigo iudi
 ciarius est in medio ⁊c. C. de iu
 deis. l. nemo. ⁊ l. nullus. p̄pter
 quod dicerem istum magis pu
 niri q̄ als. sed cuz hec pena nō
 sit lege statuta dimitterem eū
 iudicis arbitrio. vt si als fran
 gens deportaretur. quod mo
 do puniat corporaliter. si autē
 tantum deberet puniri pecu
 niali q̄ mō augmētaret. ar. in
 feu. de pace tenē. ⁊ ei⁹ violē. §.
 si quis hominem. ⁊. §. si quis.
 aliquem. ⁊. §. si quis. alicui.
 ¶ Item forte quod pena sibi du
 plicaretur vt dicitur in illo qui
 intrat terram sibi interdictaz
 a iudice vt. ff. de pe. l. autē dā
 nū. §. iij. in. fi. sic verius teneat

arg. ff. de his qui sunt sui vel
 alie. iuris. l. ij. vers. quid si con-
 stitutioni mee. et etiam isti eo-
 dem. §. si sic. et relinquitur pe-
 na arbitrio iudicis. ff. de effe-
 ra. l. i. §. j. et C. de colle. illicitis. l.
 vna lib. x. ¶ Sed pone iuxta
 hoc prestiti securitatem co-
 ram senescallo caratione fre-
 gisti securitatē extra senesca-
 liam quero nunquid ipse pos-
 sit te ad hoc punire videtur quod
 non quia non potuit prestare se-
 curitatem ultra senescaliam.
 ff. de iur. omni iudi. l. si. de bo.
 auc. iudi. pos. l. cum vnus. §. is
 qui. igitur te non possit puni-
 re quasi non fregeris securita-
 tem de hoc videtur lex in probi-
 bitio postulare in vna prouin-
 cia. nam in alia poterit obtine-
 re. ff. de postul. l. ex eo. sic et p-
 cur. i ea prouincia in qua agit
 tenet dominum defendere in
 alia sibi denegat actio. non ta-
 men tenetur in alia. C. de pro-
 cur. l. eum qui. ff. de procura. l.
 sed hec. §. non solus et istud cre-
 do dico tamen quod iudex illius
 senescaltie in qua delinquit gra-
 uius punire poterit ipsum quam
 alias faceret arg. ff. de iudi. l.
 omnem et si quis ius ius vo. non
 ferit. l. j. et habes casum in cleri-
 co qui erat subditus iudici te-
 porali. j. auten. de sanc. epi. §.
 col. ix. ¶ Sed nunc quod visum
 ad quod tempus duret secu-
 ritatis prestatio glos. tenet in
 §. sed neque supra all. quod ad. xxx.

dies alij dicunt quod usque ad quatuordecim
 annos arg. in feudis de pace
 tenet. et iura. fir. §. j. et videtur gl.
 ff. de re. iuris. l. non videtur. §.
 qui iusiu. neutra istarum pla-
 cet prima non quia sic seque-
 retur quod post illud tempus non te-
 neretur. nisi per quod alias tene-
 retur. nec de opiuiouibus il-
 lorum qui dicunt quod post. xxx.
 dies renouet. ar. ff. de damno
 infecto. l. iij. §. nec tamen quia
 graue esset quod coruiterius pre-
 staret ar. C. de prescrip. xxx.
 anno. l. si quis emptionis cre-
 do igitur quod prestetur perpetuo vel
 ad tempus prout iudici vide-
 bitur. sic habes in rebus tuendis
 ff. de damno infecto. l. si finita
 in pri. et. l. ait pretor. sic habes
 quod perpetuo possit prestari in suo
 qui alienat ut nunquam in pote-
 statem domini. euertat. ff. de
 his qui sunt sui vel ali. iu. l. ij.
 de adult. l. si postulauerit. §. iij.
 bet. Nec ob. §. sed neque. quod ibi
 ideoque petebatur securitas ob
 debitum et post. xxx. dies poterit
 subueniri sententiando non autem hic
 posset. igitur cum non sit tempus limita-
 tum dimittatur iudicis arbitrio
 ar. ff. de re iudi. l. ij. et. j. de iur.
 deli. l. i. §. i. et de bo. aucto. iud.
 pos. l. inuenditione. §. ij. de ex-
 ecuto. et expila. l. i. in principio.
 ¶ Sed pone quod ille qui pete-
 bat securitatem fuit repulsus
 a iudice quod minus iuste petebat
 quod an teneatur actio in iuria et
 ille qui petebat certe istud dimit-

terez iudicis arbitrio. 7 si apa
ret q̄ calūniose peteret teneas
tur. alias aut̄ si nō aparet. sed
haberet aliquē colorem tunc
nō teneret ar. C. de excusa. tu
to. l. feneret. 7 de calum. l. j. 7
C. de sumptū rarcā. l. vna. lib.
xj. ¶ Sed quero si ille cui ē pre
stita securitas. reperiat. mor
tuus vel vulneratus. nūquid
presumitur q̄ ille fecerit q̄ p
stitit securitatem. 7 videt q̄ sic
ar. in autē. vt lice. mat. 7 auie.
s. pe. que est. C. de adul. autē. si
quis. vt ad min⁹ possit quona
ri. l. 5 n̄ sint alia iudicia ar. ff. ad
fileya. l. j. cū ibi notatis. 7 istuz
credo vnū effectū securitatis.
Itē est 7 alius effectus. q̄ pp
talē securitatē prestitas. forti⁹
abstinebit ab iniuria in autē.
quo oportet epi. 7 cete. cle. s.
oportet 7. s. illud. ¶ Sed que
ro quid si tu dicas iniurias isti
cui prestitisti securitates. anui
deatur fregisse securitates. vi
detur q̄ sic. quia sic punitur
qui dicit iniurias. sicut qui fa
cit. ff. de iniu. l. itē apud. s. ge
neraliter. Itē quia nō refert
an verbis vel factis 7c. ff. de le
gi. l. de quibus in fi. itē quia cō
uitiū dicitnr iniuria. ff. d̄ iniu.
l. item apud labeonē. s. ij. 7. s.
ex his nec refert quemadmo
dum fiat dum tamen fiat. ff.
de le. iij. l. fieri q̄ ad. testa. ape
riā. l. in si duob⁹. s. j. cōtrarius
credo q̄ in frāgenda securita
te factū requiritur nec videt
soloverbo frangi securitas. si

cut nec furtum fit. ff. de furti.
l. si quis vxori. s. neq; verbo sic
nec terro; questionis est qd. ff.
de iniu. l. item apud. s. qōnem
7. s. questiōis. itē quia a verbis
securitatis in dubio nō est re
cedēdū de le. iij. l. nō aliter. itē
quia securitas est cōtra ius cō
mune ergo q̄ frāgatur de in
iuria verbali nō debet intelli
gi ar. ff. de munici. l. constitu
tiōibus 7. l. certē forme. C. d̄ in
iu. Itē hoc probō sic vassallus
qui ingerit manus ipias i do
minū perdit feudū vt i feudis
qui. mo. feu. admi. s. porro. sed
quid si nō intulit. sed forte la
borauit vt inferat vel dixit in
iurias nūquid perdit feudum
dico q̄ non vt in feu. de capita.
qui. cur. ven. s. si vero. vñ talia
verba iniuriosa non crederem
sufficere ad h̄ vt securitas fra
cta videretur. nisi suum posse
fecerit quo facto adimpleret
vt ibi d̄ vt ar. ff. de fur. l. q̄ ea
mente. Sed pone q̄ promisi ti
bi securitatem. postea cū quo
dam alio fregi. quero nūquid
ille qui meū fregit teneat pe
na fracte securitatis sicut ego
videtur casus legis q̄ sic. ff. de
particidjs. l. vtrum 7. l. j. in fin.
cum glos. 7 ad. l. iul. de. ar. i. p̄
ua. l. nec interest. 7 sic in iudi
ce. ff. ad. l. iul. repeti. l. cōmit
tes. 7 pro hoc quia scientes 7
cōsentientes 7c. extra de offi. 7
pote. iud. dele. c. j. 7 hoc verū
si ille fuerit presens ifacto cris
minis vt videtur casus. C. de

Julii ag. l. vna. s. sine aliqua di-
 stinctōe hec pars videt vera p.
 l. j. C. de incest. nup. r. l. cū ancil-
 lis r videtur lex. ff. de sta. lib. l.
 statu libera. s. j. Et hec suffi-
 ciant.

ExPLICIT materia securita-
 tis tractata per dominū Buil-
 lermum de cugno. in. l. denun-
 ciam. C. de is qui ad ecclesiam
 enofi. tractatur etiam ibidem
 per alios doctores.

Deo gratias amen.

Repeatitio dñi Bal. de perus-
 sio super. s. qui puocauit in. l.
 tale pactum.

Pactū. s. qui
 prouocauit.
 ff. de pac. re-
 petitus per
 dñm Bald.

casus sublata appellatōe rema-
 net prima snia. r ex ea officii
 iudicis r actio cōpetūt hoc di-
 cit fm glo. videt sic sublata ap-
 pellatōe mādat snia executio-
 nis p iudicē appellatōe hic po-
 nitur thēma ex quo tacita qd
 elicitur. r eius respōsio. r re-
 sponsiōis ratio satis subijct.
 casus pzi ter. qui prouocauit
 s. a snia cōdēnatoria lata p iu-
 dicem delegatū. r appellauit
 ad delegantē fm gl. vel aliter
 dic vt. j. dicā ibi iudex appel-

lationis. qz primus est delega-
 tus q nō pōt exequi ideo exe-
 quit delegans. vt not. in. l. a di-
 uo pio fm glo. vel dic vt. j. di-
 cā in tex. ibi veluti nō est simi-
 litudinis nō expressio veritatē
 vel dic cōfessi. s. f. f. f. v. l. p. f. f. f.
 s. tacite in tex. ibi confessio no.
 cōfessionē factā corā iudicē ap-
 pellatōis valere l3 nō fuerit fa-
 cta i pzo iudi. p. cor. C. de appe.
 l. amplior. ē. r nō. qz qui nō ob-
 seruat compositiōes reincident
 in cōdēnationē. An tex. ibi se-
 sequit nō dicit exequit. quia
 nō exequit cōfessionē. sed sen-
 tētia. de qua cōstat fm oēs pre-
 ter bart. qui solus dicit qz hic
 loquit de executōe trāfactiōis
 incluse in ipsa qd an sit verum
 patebit p ea q. j. dicā. Opponi-
 tur r videt qz ista trāfactio fue-
 rit nulla vt. j. ti. l. r post r hoc s
 prima glo. Opponit scōo r vñ
 qz in cā executiōis verset. cause
 cognitio solū an sit iudicatum
 nec ne. ar. j. de iure iurā. l. nam
 postea. s. dato. Solutio bene
 cognoscit an sit iudicatum vt
 ibi. sed non qñler. i. vtrum be-
 ne vel male. vt hic in verbo de
 principali cā. r hoc dicit secun-
 da glo. Opponit tertio hic di-
 citur qz snia mādatur execu-
 tioni. contra hic non fuit lata
 nisi vna snia. r illa fuit per ap-
 pellationem rescisa vt. j. ad tur
 pil. l. j. in fi. sed quod rescisum ē
 r absorptum est executiones nō
 mere vt. j. de minori. l. mino-
 res. xxx. an. c. iij. r. l. si iudex g

re. glo. istā opinionē bis repilo
gat. 7 ponit primo vnam solu
tionē que talis est q̄ appella
tio rescindit p̄: onūciatus. i. su
spendit nō autē precise abso
bet 7 sic per appellationē sta
tus sentētie nō in totum abso
bitur: sed in suspensio retinet.

Et ideo deserta appellatione
prima sentētia manet robur 7
reassumit. vt. j. de his qui no. in
fa. l. furti. §. j. C. de tēpo. appel.
l. si. §. post litē. C. de appel. l. pre
ses. 7. l. si contra. vnde merito
mandatur executioni. vt not.
C. de appella. l. eos in prin. Ex
hoc not. q̄ aliud est aliquid su
spendere aliud penitus extin
guere sic. §. eo. l. si vnus. §. j. vbi
de hoc 7 extra de consue. c. cuz

Et an inter per Anno. 7. ff. de postu.
appel. l. nuper. 7 extra de constitu. c.
extin. ex litter. Suspēdere ei idē est
gat v̄l q̄ differre. l. iij. §. due cause. ff.
suspē. de car. edic. quod enim suspen
dat p̄ditur nō tollitur essentialiter
nūcia. sed eius effectus interim cessat
tū sub j. de dona. inter vir. 7 vxo. l. cuz
paucis hic status. §. sin autē. ¶ Quod
7 sba. autē hec opinio sit vera q̄ ap
libus pellatio suspendat 7 nō annibi
7bis let interim p̄onūciatum. pro
ponit batur rationibus 7 legibus.
bal. C. Et primo sic non est minoris
de ap. autoritatis sententia d̄ffini
super tiua q̄ interlocutoria: sed inter
rub. et locutoria non annihilatur per
est tex. appellationem ergo nec diffi
C. ad nitiva maior est vera per. l. qua
l. iul. lem. §. fina. j. de arbi. 7. l. quod
de vi.

lulit. ff. de re iudi. minor pro
batur per tex. extra de appel
lationibus. c. cum cessante. na 5
si interlocutoria esset ibi recte
sa per appellationem non pos
set iudex a quo eam vterius re
uocare: quia quod semel ruptū
est ampli⁹ nō stat. ff. de iniusto
rupto 7 irri. testa. l. na 5 et si sub
conditione. §. post defectum.
Secundo sic si appellatio om
nino extinguit sententiam er
go alienatio facta contra sen
tentiam appellatione pendē.
non reuocatur interim sed de
mum lata sententia noua 7 sic
non officio iudicis. sed iure or
dinario nam ante sententiam
facta alienatione hoc iure es
set. j. de donatio. l. post contra
ctum: quia in criminali non cō
trahitur vitium litigiosi. sed
rei cum principaliter non aga
tur de reb⁹. j. de in integri re
stitu. l. abstinendus 7 guiller
mū als est. §. Sed post senten
tiam a qua appellatum est fa
cta in nouatione offi. iudi. sta
tim consumitur vt. l. cyzogra
phis. §. vlti. ff. de administra
tione tutorum ergo per appel
lationem sententia non est in
totum abso:ta. Tertio id quod
est in potentia adesse non dici
tur annullatum. de iniusto te
sta. l. posthumi per virilem. §.
ex his. sed sententia prima est
in potentia ad suus esse. vt hic
7 dicta. l. furti. §. p̄mo. ergo 7c.
Quarto sic quicquid est confir

matum, als confirmabile est aliquid in esse. naz quod nihil est nō potest inuari beneficio confirmationis vt iio j. de appella. l. si expressim et infra de actio. et obli. l. actionis q̄ pro prijs viribus non subsistunt s̄ sententia a qua est appellatus potest confirmari. vt hic et j. quod cum eo. l. ticianus ergo non erat precise extincta per appellationem. Quinto scilicet sit appellatum remanet tamen presumptio pro sententia. C. de re. credi. l. generaliter. §. si iudex et j. de euictio. l. herenius. §. gaia. ergo appellatio non absorbet pronunciatum istud vocabulum absorbet. habes in gl. j. de procura. l. licet. §. ea obligatio et §. et q̄. Sexto sic remota causa essentiali remouetur omnis effectus ipsius. et si non remouetur effectus signum est cause permanentis de his qui sunt sui vel alie. iuri. l. patre furioso s̄ post appellationem remanēt nonnulli effectus sententie. et eius autoritas non est omnino abolita vt. j. de appella. l. imperatores. §. fin. et maxime in criminali. quia debent diligētius custodiri. C. de custo. reo. l. j. ergo euidentis est q̄ sententia non est recisa. Septimo sic sententia est de actis fori. C. vt lite pen. l. j. sed acta non rescinduntur per appellationē. C. de procur. l. ita demum er

go nec sententia. Octauo sic lex parificat appellationem interpositam et in integrum. restitutionem postulatam. C. de transac. l. si causa sed petitio in integrum restitutionis facta seu postulata sed. nō per acta sententiam non rescindit sed differt. C. de in integrū restitu. postu. l. j. ergo idem in appellatione. Non sic sententia procedit a maiori autoritate scilicet publica sed appellatio procedit a voluntate priuata: licet iure permessa sed ius publicum non potest ipso iure tolli nudo actu priuatorum vt. l. ius publicum et arg. infra de neg. gest. lege pomponius. Decimo hoc probatur per tex. apertos multarum legum. C. de re. cre. l. si quis iurisiuran. ubi pronunciatione suspensa et l. generaliter in principio ibi litis prouocatio suspensa. C. de transac. l. si causa in verbo suspensa. C. de appella. l. precipimus. §. hec si appellatio et §. huic saluberime constitutioni. C. quo appella. non recipi lege ab executore in verbo suspenderit prouocatio extra de re iudi. c. cuz inter in verbo suspensa et de offi. dele. c. pastoralis. §. cū suis casus est quauis non alle. m. h. fi. C. de fide instru. In contrariū q̄ appellatione extingat pronunciatum probatur sic rationibus legibus et prio pbat sic

Si quis facto testamēto effi-
ciatur seruus pene. licet illico
restituatur testamētū eius tñ nō
pualescit. ff. de condi. r. demō-
stra. l. intercidit modo. l. caue-
tur q̄ condemnatus vltimo su-
plio statim fit seruus. ff. d. pe.
l. qui vltimo. r. tñ si appellat te-
stamentum valet. ff. de iniu-
sto testamēto. l. si quis filio. §.
hij autem oēs ergo appellatio
pronūciatū infringit omnino.
r. anulat alias testamētū esset
ruptū. r. non conualesceret. vt
no. in. l. j. §. exigit. ff. de secun-
tabu. Secūdo probat illud qd̄
est impādēti ex causa superue-
nienti confirmatur vt. l. reper-
tū cōia predis. sed snia capita-
lis a qua est appellatū nō con-
firmatur morte dānati vt. l. q̄
a latronibus. §. si. ff. de testa. er-
go interim nulla est. adde qd̄
no. ff. de accusa. l. ex iudiciozū
per glo. r. dy. Tertio sic fictio
disponens sup cā disponit sup
toto. C. d. iniusto testa. l. si quis
filio. §. pe. Sed lex appellatio-
nem fingit nondū cōdēuatus
j. de pe. l. ij. ergo. si non ē iudica-
tū iure intelligo necessario se-
quitur q̄ pronūciatū. sit anni-
hilatus interim. Quarto sic. r.
q̄ vere rescindat sic probatur
quandocūq; effectus non po-
test a sua origine separari ibi
necessario sequit̄ q̄ corrupto
effectu. causa corumpat. C. de
fideiussō. l. gñal iter. r. l. huc
sed video q̄ infamia insepara-
bilis a snia famosa corumpit̄

r. annihilat reuera per appel-
lationem ergo r. ipsa snia an-
nihilabitur interim. j. de infa-
mi. l. furti. §. j. Quinto probat̄
nā si snia prima non rescinde-
retur per appellationem ergo
ea sententialiter confirmata
ageret ex ipsa. r. non ex confir-
matione. q; causa secundaria
non cōsideratur in agendo s;̄
causa fundamentalis r. prima
ria. j. de procura. l. licet. §. ea.
obligatio. C. de rerū. pmuta. l.
ex placito. Sed istud est falsus
quia agit ex cōfirmatione ar-
huius. §. r. C. de appella. l. pre-
cipimus. §. officijs. r. C. de epi.
audi. autē. si quis at litigatiū.
Sexto probatur sic si non re-
scinderetur sentētia p appel-
lationem ergo super eodē sta-
rent due snie diffinitive quod
est falsum etiam de partiū vo-
luntate vt no. C. de transac. l. si
diuersa. Septimo probat̄ sic.
quia nisi appellatio rescinde-
ret pronūciatum non valeret
sentētia secunda cōtra primā
C. qñ prouo. non est necesse. l. j.
itez nec probationes factē post
sentētiā. quia esset ordo pre-
posterus. r. vide quod tetigit
Ja. but. j. de procur. l. qui pro-
prio. §. item querit. Octauo p-
batur sic appellatione deserta
fingitur non appellatum cer-
te ista fictio est superuacua. si
appellatio nō extinxisset pro-
nūciatū nā absq; hac fictioe
sententia in suo per durās me-
retur debitam executionem

impedimēto cessante. qz ergo
 lex fingit nō extinctū. ergo re-
 uera interim est extinctū quia
 semp est fictio ꝫ veritatē ter-
 minoz qz fingit aliquid eē qđ
 non est vel aliqd certū esse qđ ē
 dubiū vel solemne qđ est nudū
 i. aliter esse quam sit ꝫ lex
 assumat scutū fictionis in ista
 meteria q̄si veritas refrageꝫ
 pꝫ. C. de tempo. appe. l. fi. §. pe.
 ver. fi. t. nq̄. ꝫ no. in dicta. l. fur-
 ti. §. j. scđo respōdeo ꝫm vnam
 lec. ꝫ ratio quia q̄si inuenit ra-
 tio medij repugnans nature
 extremoz. ibi nō possunt ex-
 tremā iungi nisi mediante fi-
 ctione. j. de capti. l. in bello. §.
 si codicilli. ¶ Nono probat sic
 si snia absolutoria in totū ab-
 solbereꝫ p̄ appellationē ergo
 ꝫ condēnatoria maior pꝫ p. l.
 arrianns. ff. de actio. ꝫ obli. mi-
 noꝝꝫ probō. nā si non eēt ab-
 solta ergo obligatio eēt elisa.
 ꝫ si tēpore appellationis elidi-
 tur obligatio sequit̄ absolutio
 facit quod no. j. q̄ me. causa. l.
 si cum exceptione. §. in hac ꝫ. j.
 de actio. emp. l. j. in principio i
 questione de purgatione moꝝe
 in cā appellationis ꝫ quod no.
 ff. de appel. l. creditoꝝes. §. ius-
 sus ꝫ in qđe de roboratione in
 causa appellationis ꝫ. C. d̄ erro.
 aduo. l. finis vltimo respōdeo.
 ¶ Decimo pbat hoc rotunde
 per duos text. hoc dicentes. j.
 ad turpil. l. §. fin. ꝫ. j. iudi. sol.
 penul. nā si appellatio rescin-
 deret pronunciatum stipula

tio illa posset adhuc conuale-
 scere supposito ꝫ prima scntē-
 tia esset condēnatoria. ꝫ secū-
 da confirmatoria prime quod
 sibi negari. vꝫ quāuis illi legi
 possit rñderi. qz ibi secūda sen-
 tentia erat confirmatoria pri-
 me tñ reus vincerit in prima ꝫ
 sub cubuerit in scđa. ꝫ ideo nō
 mirū si promissoꝝ non tenetur
 qđ dicemus i isto nocabili pas-
 su glo. dicit sentētiam suspē-
 di non rumpi. in dicta. l. §. i. fi.
 j. ad turpil. ꝫ. j. de testa. l. q̄ ala-
 tronibus dicit eam autē. veri-
 tate rescindi ꝫcipue primā op-
 pinionē ꝫ Andreas de pisis ꝫ
 Bar. secundā opintonē ꝫ Ya.
 but. in. l. j. C. quādo prouo. nō ē
 ne. in lectura. ꝫ ideo dicit ꝫ tñ
 iudex appellationis dicit. nos
 primam sniaꝫ cōfirmamus. ꝫ
 ista non ē propria cōfirmatio
 ꝫie snie eēntialiter cū sit sub-
 lata sed eius effectꝫ bñ cōfir-
 mat ꝫ repetit̄ in scđa snia effe-
 ctus prime. l. si quis priorū. j.
 ad turpil. ar. C. de dona. l. si qđ
 argētūꝫ. §. e. l. legitimā ꝫ Ya.
 but. ex his ꝫcludit ꝫ i proprie
 loquit̄ dñi dicit ꝫfirmamꝫ ꝫ eēt
 proprioꝝ locutio ꝫnūcia mus
 iustā. ff. d̄ verbo obli. l. j. rome
 §. seya. vel absoluimus vel con-
 demnamus. tñ prima tāꝫ no-
 uata agi nō possit ꝫm Ya. but.
 facit qđ no. C. d̄ appella. l. eos
 i ꝫi. Ego dico ꝫ aut q̄rimus
 vtrū appellatio annihilet ꝫ-
 nūciatum. ꝫ dico ꝫ nō. quia il-
 lud qđ est in ꝫetētia ad eē nō

dicitur annihilari. ar. l. si. s. si
 ex noxa. cā a ga. annihilare em̄
 est de aliquo nihil facere inspe
 cto p̄senti tpe ⁊ futuro. s; sola
 appellatio hoc nō facit aut q̄
 rimus an suspendat et dico q̄
 aut aptitudinē cōsidero ⁊ su
 spendit. ar. j. si certū pe. l. p̄in
 de aut cōsidero actū ⁊ rūpit
 simile no. j. de vsufruc. l. sed ⁊ si
 quis. s. interdum. ⁊ glo. not. in
 penden. ⁊c.

Modo re

uoco in dubiū. vtrum iudex a
 quo suā sniam sentētialiter cō
 firmatā p̄ iudicē appellatiōis
 exequat ⁊ videt q̄ nō plurib;
 rōnibus. Et p̄mo sic. qz ex sua
 snia non orit actio. j. de his qui
 not. in fa. l. furti. s. j. iij. respon.
 Scdo qz: trāsfusa. de re iudic. l.
 iij. s. si ex p̄uētōe. Tertio quia
 lex sp̄aliter cōmittit executio
 nē iudici ad quē. vt. d. auten. si
 quis litigantiū ergo alij bene
 gare videt. l. cū p̄toz. j. de iudi.
 Quarto qui p̄ncipaliter effu
 git illā cognitionē ⁊ iurisditio
 nē iudicis a quo ergo ⁊ accessio
 riū. nam officii iudicis quo fit
 executio est mercenariū offi
 cii ergo corā alio iudice nō po
 test proponi maxime. ne cause
 continētia diuidatur. C. de as
 fesso. tollen. l. j. in fine. Quinto
 quia si iudex a quo debet exeq
 debet ergo cognoscere an sit
 exequenda. ergo poterit pro
 nunciare an sit exequendum
 vel non exequendum ⁊ sic de
 facto superior cognoscet ⁊ ip̄

sam rescindere contra. h. m̄
 noz autem ingratus. j. de mino
 ri. ergo non potest exequi nisi
 habitis litteris iudicis ad quē
 qui est suus superior ad hoc fa
 cit q̄ not. ff. de iurisd. om. iud.
 l. cum quedam puella. ⁊ de bo.
 auto. iudic. po. l. cum vnus. s.
 his qui ⁊ glo. in. l. ex quacunq;
 causa. ff. si quis in ius vocan.
 non ierit. In contrarium vi
 detur. nam in iudicijs non fit
 nouatio ergo potest agi prima
 actione in factum. tanq̄ ex pri
 ma causa. ff. de noua. l. aliam. ⁊
 de excepti. rei. iudi. l. duobus.
 Secundo quia iuramentū nō
 nouatur licet transgrediatur
 ad sententiam. j. de iureiuran.
 l. nam postea. s. fina. ergo idē
 in sententia prima. quia sic se
 habet iuramentum ad senten
 tiam ad quam ordinatur sicut
 sententia prima se habet ad se
 cūdam ad quam ordinatur me
 diante appellatione argu. j. de
 iureiuran. l. h. cū si. Tertio sic il
 le qui confirmat non nouat ar
 gumēto. ff. de ver. obliga. l. sci
 re debemus in princi. sed ro
 bur infirmato. ff. de liberta. le
 ga. l. aurelius. s. testamento er
 go agitur ex isluxo robore ar
 ff. de noua. l. si ita. s. si. Quar
 to sic nō minus debet operari
 expressa confirmatio q̄ tacita
 vt. l. de quibus. ff. de legi. Sed
 cum tacitam confirmationem
 lapsu fatalius exequitur iudex
 a quo. vt. d. l. si. s. penulti. ⁊. l. si
 contra. ⁊. l. quoniam. C. de ap
 pellatio. ergo idem ⁊ si confir

matur expresse. Quinto p hoc facit glo. ordinaria huius. s. et extra de offi. dele. c. pastoralis. s. j. et ibi Bertus dicit sententiā sententialiter confirmatā. prius iudex si est ordinarius ex equi potest: quia sua iurisditio est ordinaria et perpetua et absurdum est q victor propter victoriam perdat ius et comoditatem sui principalis et ordinarij. ar. ff. de execu. rei iudi. l. euidenter. et idem tenet Joā. mo. in. c. romana. de appel. lib. vj. in suo apparatu. Quid dicem? cōsidera q duplex est causa cōfirmans quedā causa est per se qdā p accidēs causa ppria et p se est duplex. quedam que differt actionem vt sententiā confirmans. tunc agit ex ea. nō ex prima s̄m legistas sed s̄m canonistas etiam ex prima potest agi. licet non ex tempore s̄pmetozia: qz tūc agitur nunc vt tūc C. de sur. rei iudi. l. ij. de re iud. l. negociozum. Opinio legistarum est vera. in offō iudicis opinio canonistarū est vera i actioe in factuz q duo oriunt ex snia j. de iudi. l. si preto: quia actio in factum que oritur ex secunda sententia non dico ex prima potest intentari coram primo iudice non ex eo quia pronunciauit: sed ex eo quia alias est ordinariū partium sicut que libet alia actio. C. de prescript. long. tempo. l. fina. et in hoc est vtile habere ista plūa remedia

facit quod nōt. in. l. a diuopio s. j. de re iudi. per Barto. qui ergo vult cōtentis sententijs executionem propositam consequi de re. portet ad iudicē prius litteras iudicis ad quem et hec vera qualiter eunqz pronunciauit iudex ad quem: quia per litteras suas debet sua sententia mandari executioni neduz confirmato: ia: sed etiam infirmato: ia prime: vt si prius absoluit et ipse iudex appellacionis cōdenauit: quia non vī prime sententie exequitur: sed vī mandamenti: vt dicto. s. h̄s q. Idem si secunda sententia addidit vel detraxit prime: sic distinctio canonistarū qui non distinxerunt inter actionem et officium iudicis: sed inter formas et modos pronunciandivt patet per Jo. an. in dicto. c. pastoralis. in nouella nō est bñ posita. et facit ad predicta qz iudex secularis exequit sniaz ep̄i et ecōtra vt no. j. de postula. l. ex ea et extra de officio ordinarij ca. j. per Inno. et non est dubium q excipiendo debet seruari sniam alterius. vt in. c. fi. de excep. li. vj. et facit. C. de arbit. l. ne in arbitris. et l. pe. quedā est cā ppria et p se que nō differt actionē. s̄ aliqd pfert ad agendum vt quādo p pactuz sniam quis confirmat. et sic loquitur noster. s. quedam est causa que nō differt actionē nec aliquid cōfert ad agendū. vt tempus. quod non est modus actionis

bandi vel confirmandi quia ex
 tēpore nō agitur. ff. de actio. et
 oblig. l. obligationum fere. §. si
 placet. unde tempus dicit con
 comittātia non cōferentia. de
 re iudi. c. abbate sane. lib. vi. et
 tēpus est per accidēs. ergo per
 accidens operatur: quia indu
 cit morā. et mora desertionē in
 ducit: et tunc exequitur iudex
 a quo: quia iudex ad quē nihil
 potest pronuciare a modo nisi
 si per appellationē desertam
 que sententia est interlocuto
 ria. et trahit secum executionē
 et ideo de eius executione non
 est tractandū. sed de executio
 ne sentētie prime. vt not. in di
 cta. l. eos in prin. et in. c. fina. de
 appella. in clemen. nisi exequ
 retur. vt ordinarius et non vt
 iudex appellationis vt glo. no.
 in isto. §. et quia tota iurisdictio
 resoluitur ad iudicē primū. et
 sic in iudicio ad quē nūc nō re
 peritur iurisdictio. sed Bar. in
 l. a diuo pio in princ. ff. de re
 iudic. in versi. quero. et reuoco
 in dubim dicit qd deserta ap
 pellatione lapsu fatalium iu
 dex ad quem nō exequitur qd
 forte est. quia nō liquet sibi de
 veritate cause. sed si pacto par
 tius ideo exequitur. quia est ei
 notorium apud acta s̄m Bar.
 que opinio concludit qd idem
 si tēpore esset deserta. et liqret
 iudici ad quē de snia falsus qd
 nō pbantiū cū eis nō oriatur
 actio. vt no. in. l. sed et si possesso
 ri. §. si. de iur. iurā. s̄z snie fiēda

est executio. et iudex qd nil man
 danit nil exequi pōt. de re iud.
 l. si cā nulla. Ex pdictis appa
 ret qd aut snia p nouā sniam cō
 firmat aut tpe aut pacto. mo
 do istud de pacto nō est sufficiē
 ter vtilitū. unde reuoco in du
 biū si iudex vterqz est ordina
 rius iudex a quo. et iudex ad
 quē possit exequi. et videt qd sic
 qd tex. loqur indistincte. licet
 glo. diuinet. Itē istud pactum
 habet tacitā cōuentionē ane
 xam. sed certū est qd cōfessio iu
 dich habet paratā executionē
 vt. ff. de iudi. l. si debitori. Itē
 istud est notoriū ergo nō requi
 ritur ordo in p̄trariū istud pactū
 iducit litis renūciationē ergo
 statim redit iurisdictio ad iudi
 cem a quo. qd fingit nō appel
 latū maior pbatur. C. de pac. l.
 postq̄ lit. minor pbat in. d. l. si.
 §. pe. Solu. guillermus tenet
 opinionē primā. sed Jac. but.
 scōaz: qd nō refert qualr appel
 latio deserta cū semp ad potē
 iudicē reuolet iurisdictio Do.
 ray. et guillermū et p̄firmo hoc
 qd id qd fit in iudicio dat et pro
 rogat iudici iurisditionē p pa
 ctū. sed p cōtumaciā nō prozo
 garur iurisdictio. et id videt ve
 ra opinio guillermi. Bar. disti
 guit aut querim? de executioe
 snie et est v̄a opi. glose et do. Ja.
 aut de executioe pacti. et est v̄a
 opinio guillermi s̄z Bar. Et
 scōm hoc iste. §. hoc dicit pactū
 de nō parēdo snie si trāfactio
 ni nō pareat madaf executio

ni sicut snia et confessio. h. d. fm
 Bar. cui sic opponit pactum nu-
 dum licet in iudicio fiat non mere-
 tur executionem. C. de transac. l. si
 ue apud acta. sed istud fuit nu-
 dum pactum ergo etc. propterea etiam
 executionem nisi sit actum. ex ipis et la-
 ta snia. ut aperte determinat
 hec glo. Sed sustinendo Bar.
 dico quod in iudicibus fingit stipu-
 latio intercessisse. ff. de fideius.
 l. cum offe dim. §. si. ita not. Bar.
 ff. de leg. ij. l. cum quis descendens in
 principi. tñ in §. iij. facit. d. l. siue
 apud acta. Itē dico quod pactum
 non meretur executionem nisi sit pa-
 ctum iudicis. sol. de futuro iudican-
 do. C. de usuris rei iudicis. l. fin. in
 fine. vel de preterito iudicato ut
 hic quod alibi non reperitur. Sed in
 contrarium sic opponit lra videt
 dicere quod fiat executio velut con-
 fessio tunc aut dicit quod ista fue-
 rit tacita confessio. et arguit a si-
 mili. primum lra non aperit. Pos-
 ne enim quod ista transactio fuerit ex-
 tra iudicium ubi ex confessione non
 oritur actio probat in. l. publica. j.
 depositi. Itē pone quod in iudi-
 cio. nam confessio est conformis
 de snia liquet et sic competat dire-
 cta actio iudicati. ergo non con-
 petit ut illis ex fori confessione.
 ar. j. ad trebel. l. si non oritur actio
 ergo non est confessio quam mandatur
 executioni: sed ipsa prima snia
 mandatur executioni ope istius
 pacti pro iudicem appellationis
 absque noua snia quod alibi non re-
 peritur. non obstat ratio But. quod aliud

est non procedendo de deserere. et tunc
 mere primus iudex exequitur. aliud
 est confitendo in ea procedere ad
 probationem prime snie. et tunc exequi-
 tur iudex ad quem non iudex a
 quo. et ad hoc. j. de procur. l. si re-
 parat. et quod ibi not. p. Buil. quod
 cum iudex ad quem non sit factus offi-
 cio suo. quod non tulit diffinitiuam
 tota iurisdictio residet in ipso
 adhuc semel pro appellationem
 deuoluta. et adhuc actu. prima
 nens redacta quod est notabile.
 Et nota quod in libello potest fieri me-
 tio de exceptione rei et reipu-
 blicatione actorum. ut peto sniam
 mandari executioni non obstat. ap-
 pellationem que est deserta. extra
 de re iudicis. c. cum bertholdus per
 Inno. Nota tñ quod cum execu-
 tio in facto consistat non requirit
 libellum. ut nota in Spe. de execu-
 snie. §. videndum. et §. breuiter.
 Quero an in criminali iudex
 a quo possit exequi suam sniam
 confirmata pro iudice appellatio-
 nis dicit Bar. quod sniam capita-
 le omnis magistratus potest exequi. ff.
 de re iudicis. l. a diuo pio. §. j. fm
 Bar. Sed pecuniariam non exequi-
 tur nisi que ea tulit fm Bar. tu-
 dic i omni criminali quod aut vnus
 alterum puenit i executionis pre-
 paratione: ut quod cepit delinque-
 tem et ille exequitur et hoc iudex a
 quo potest exequi in suam carcera-
 tum. C. de appell. l. eos. §. sup his
 aut non puenit. et tunc ius publi-
 cum est et melior est conditio ocu-
 patis quod in criminali fit execu-
 tio officio iudicis nobili non

mercenario cum sit merumpe
 rij vnde quilibet magistratus
 potest capere banitum ⁊ pone
 re i publico carcere donec sol
 ua penam arg. C. de malefi. ⁊
 qd marhe. l. fi. ¶ Quero nūqd oē
 quod addit noue sentētie ha
 beat ipsam alterare vel refor
 mare dic q non nisi certa sub
 stantialia addātur vel detra
 hāturi arg. C. qui sappe. nō licet
 l. omnem honorem secus ergo
 si circa expen. vel alia acciden
 talia quod ē notabile. ¶ Que
 rit glo. de illo qui promisit sta
 re sentētie quecunq; esset nec
 facias vim in hoc verbo que
 cunq; esset an possit appella
 re glos. dicit q nō quia paria
 sunt sic promittere ⁊ appella
 tionē expresse renūciare arg.
 ff. de re iudi. l. si cōuenerit iun
 cta. l. si. in fi. C. de tempo. ap
 pel. In contrarium arguitur
 de. l. iij. §. si. j. rē ra. haberi vbi
 promissio rati non impedit ap
 pellationis remedium ⁊. l. cuz
 apud infra iudi. sol. vbi pro
 missio iudicatum solui ⁊ de pa
 rendo mandato non impedit
 beneficium appellatiōis. So
 lutio vtroiq; fuit promissio
 necessaria hic voluntaria s̄m
 Buillermunde cug. ⁊ Ray. cō
 trarium no. j. de reg. iur. l. non
 videtur. §. qui iussu. ⁊ in decre
 tis. ij. q. vj. quod bene dicit stan
 dum si bona fide est pronun
 ciatum sed si dolo vel lata cul
 pa tunc potest appellari ar. j.
 man. l. si creditor. §. luci? ⁊ hec

vera in iudicijs propter vigo
 rem iudicio:um conseruādorū
 Sed i compromissis dic vt no.
 in. c. quod semel de reg. iuris
 libro sexto per Jo. an. Et cō
 clude aut quis dicit promitto
 stare sentētie aut ampliat p
 missionem suam dicēs promit
 to stare sentētie quecunq; eēt
 primo casu permittitur appe
 lare quia ex quo est appellatiū
 sentētia nō est sentētia vt di
 cta. l. cum apud. Secundo cāu
 nō permittitur appellare na
 verba debent aliqd operari vt
 no. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitū
 §. si quis cautio ⁊ in. l. j. §. item
 nunciatio. j. de noui oper. nun
 cia. per Ja. de are. vbi dicit q
 terminus vniuersalis non re
 spicit restrictionem tam am
 pliandi. sed vbi continet no
 uam dispositionem vnde re
 stringitur. j. de serui. l. si cui ⁊. l.
 j. ad municipi. j. qui satis cog. l.
 inter omnes cum si. Sed Jac.
 but. dicit q per ista verba non
 videretur renūciatum iuri cō
 muni. i. appellatiōi nisi spe
 cialiter renuncietur non ob
 stan. l. si conuenerit quia ibi nō
 dicitur quod nō possit appel
 lari s̄m Ja. but. que respōsio
 mibi non placet per nostrum
 §. dum dicit velut confessi. nisi
 dicas q in. l. si cōuenerit erat
 actum quid ⁊ qualiter ⁊ pro
 nuncietur hic non arguit de
 oper. li. l. si libertus ita. Idem
 ex predittis no. argumētū qd
 ab arbitrio qui voluntate eligif

Mo. q
 verba
 debēt
 d aliq
 oparia

non appellat sed necessario ar
bitro electo in vim statuti mu
nicipalibus bene appellatur. C.
de indi. l. pe. ¶ Item facit q̄
sionem q̄ si partes promise
rint stare consilio sapientis q̄
lecunq̄ esset q̄ non p̄d̄sint di
cere consilium iniquum arg. j.
de procura. l. qui procuratores
dat. s. j. quia non potest decla
rare consilium qui consentit
in qualitate consilij arg. C. de
re. cre. l. generalr. s. j. ¶ Que
ro excommunicatus fuit ab
solutus. promisit soluere infra
mensē hoc addito q̄ si non
solueret reincideret excomu
nicationem non soluit. Queri
tur an sit excommunicatus et
videtur q̄ sic. vt hic cōtra quia
excommunicatio nō potest na
sci ex contractu. sed ex senten
tia et istud pactum non est sen
tētia ar. d̄ pac. l. si vn̄. s. pact⁹
ne peteret versū. sed si pactus.
et ista sufficerent ad intellectū
huius. s. ¶ Sed gratia repe
titionis aliquid addamus. Et
p̄mo quero. Bone actor egit
et obtinuit reus appellauit vi
dens actor q̄ reus obtinebat
in causa appellationis dicit q̄
processus sit nullus an possit
videtur q̄ sic ar. j. de minori. l.
si iudex contrarium est verum
j. de contra. tabu. l. si post mor
tē. s. si. de rei ven. l. vtiq̄ quo
niam aperta est via actori ad
victorias quam actor ei aufer
re non potest argumento di

etarum. l. i. et C. de tempo. ap
pella. l. si. s. pe. ¶ Secūdo q̄
ro pone q̄ reus dicit sentētia
nullam lite pendente trans
egit eo pacto vt si nō soluat ad
diem pareat sententia nō sol
uit petitur executio opponi
tur de nullitate queritur quid
iuris respondeo non potest vt
hic cum appellatio claudat in
se nullitatez. ergo exclusus ab
appellatione tanq̄ a iudicio
mixto iniquitatis et nullitatis
est in totum et generaliter ex
clusus cum sit eadem ratio cō
trariozum. et facit. j. de minori.
l. si filius. et argumento nota
tozū in. l. j. C. quādo prouo. nō
est ne. et. j. familie habetur. l. cū
quedam mulier. et sic pōt sibi
aliq̄s claudere atq̄ nō possit
sic dicere nullum ar. ff. de ma
nu testa. l. qui habebat et ex
tra de excep. cap. ecclesiastice
et sic id quod est nullum exe
quitur tāquā aliquid quia pa
ria sunt esse aliquid et nō posse
dici nullum nisi esset nulla ex
proprio tenore sentētie. quia
tūc iudex debet sequi potius
ius q̄ factum vt dicta. l. quidā
et de iure patro. lege cornelia.
¶ Tertio quero an ista mera
possit purgari. et dicquod non
quia venit ad confirmationez
rei iudicate vt hic quod est no
tabile. ¶ Quarto quero quid
si non promisit soluere. sed di
xit pono me in manibus victo
rum. Solutio vt extra d̄ renū.

q̄ iij

c. sane. ¶ Quinto q̄ro an po-
 terit opponi exceptio iudicis
 in cōpetētis. ⁊ v̄ q̄ sic vt i. c. j.
 eī d̄ sequestratōe possessio. in
 cle. cōtradico. j. de procura. l.
 q̄ procuratorē dat. §. si. ¶ Sex-
 to q̄ro. an poterit opponi exce-
 ptio libelli in ēpti videf q̄ sic.
 extra de emptio. ⁊ vendi. c. cū
 dilecti. tu dic idem q̄ dixi in
 exceptiōe nullitatis. ¶ Septi-
 mo quero. ⁊ no. q̄ potest renū-
 ciari appellatiōi sub cōditio-
 ne ⁊ ista renunciatio nō habet
 effectum nisi cōditioe existē-
 te. Et est argumētum q̄ cōfes-
 sio possit fieri sub cōditioe ex-
 tranea. puta si nauis ex asia ve-
 nerit vel veniret p̄fiteor sentē-
 tiam bñ latā quod ē notabi-
 le. ¶ Octauo q̄ iste. §. facit ad
 questionē dicit iudex. p̄demno-
 te in. xx. saluo q̄ si. x. solueris. j.
 mensē q̄ sis in totum libera-
 tus ⁊ facit. j. e. l. si infra als. in-
 tra. ¶ Nono q̄ro super q̄ ratio-
 ne siue causa debet se funda-
 re ille qui petit hīc executiōes
 respōdeo debet producere sen-
 tētiam ⁊ pactum. ⁊ dicere que
 exequi peto. ⁊ si dicatur elige
 ratioes quas intētas potest di-
 cere interpreto omne ius meū
 ff. de libe. ⁊ postu. l. gallus. §. si
 eius extra vt lite. non cōte. c.
 quoniam frequēter. §. si. ⁊ ar-
 eorum que legūtur ⁊ not. j. de
 trāfac. l. cōtrouersia sed si di-
 cat declaro me petere execu-
 tionem sentētie de tua volūta-
 te exequēde videtur hoc bene

dictum sed si dicat declaro me
 petere executiōem cōtractus
 autoritate sentētie exequēde
 videtur similiter bñ dictum vt
 no. de satisf. iudi. sol. in alia ma-
 teria vt. j. de procura. l. si pro-
 cura. §. si. ⁊ l. plaucius ⁊ hoc si
 iteruenit stipulatio secus si nu-
 dum pactum vel dicides si nu-
 do pacto vt no. C. de epi. ⁊ cle.
 aut. gñaliter. qz nudum pactū
 quo iudicium firmatur man-
 datur executioni officio iudi-
 cis vt. j. de in ius vocā. l. cus. p.
 ⁊ j. man. l. si remunerādum. §.
 maurus. ¶ Decimo q̄ro nūqd
 in ista executiōe pars sit citā-
 da ⁊ vt q̄ nō vt no. extra d̄ ap-
 pella. c. ex ratione vbi dicitur
 q̄ executo nec in citatione nec
 in alijs tenetur obseruare or-
 dinem iudiciorum ad hoc fa-
 cit quod no. C. de iudi. l. j. i gl.
 magis. In cōtrarium videtur
 q̄ in executiōe iterueniat cau-
 se cognitio scilicet an sit pro-
 nunciatio. ⁊ an sententia tran-
 suerit i rem iudicatam vt no.
 j. de ioffi. testa. l. qui de inoffi-
 cioso ⁊ est tex. hic duz dicit nul-
 lo alio ergo de aliquo cogno-
 scitur igitur pars citatur ⁊ h̄
 verius quia per solā sentētiam
 hoc nō erat liquidum q̄ exe-
 cutio deberet fieri quia nouū
 iteruenit factum. Item si no-
 ua persona extra de iudi. c. qz.
 v. Hdes si noua res vt quia exe-
 cutio fit in alia re q̄ d̄ qua p̄-
 nunciatum est vt no. Inno. in
 c. cū sup in fi. extra d̄ re iudi.

An in
 execu-
 tione
 sentē-
 tie ps
 sit ci-
 tāda.

Ades si nouus iudex argu. in
 fra de proba. l. quotiens. s. fi.
 in gl. fi. Si autem nil noui in
 teruenerit non e necessaria ci
 tatio. quia ille qui est ipso iure
 priuatus iure suo non est vlti
 rius citandus vt extra de ele.
 c. bone. in fi. per Anno. si tamen
 apparet aliquid iniuste factum
 statim reuocaretur contrario
 imperio et sine nulla citatione
 ar. notatorius de bono. posses.
 l. iij. s. pe. et in. l. i. s. necessario si
 mulier ven. no. et l. mulier in
 principio de euic. cum si. Alij di
 cunt quod nunquam potest fieri exe
 cutio nisi citato reo cum infra
 tempora que dantur iudicatis
 potuerint soluiffe. C. de iurist
 fac. igno. per Lynum explo
 randum est enim prius an sol
 uerit de verbo obli. l. hoc iure
 et hoc in personali. Sed in rea
 li constat quod non est solutum
 et ideo executio fit manu mi
 litari cum possessio sit penes
 reum condemnatum vt. l. qui re
 stituere infra de rei. ven. non ob
 stat dictum Anno. in dicto capi
 tulo quia loquitur in ministro
 exequente non in iudice. nam mi
 nister habet seruare formam
 dati extra de re iudi. c. de ce
 tero per Anno. huic accidit quod
 parte non citata nulla potest
 fieri fides etiam per instrumē
 tum. iij. q. ix. c. quarte. et quod
 no. infra de procura. l. si procu
 ratozem absentem per Huil.
 de eug. C. vii. vj. l. meminerit.
 C. si per vim vel alio mo. l. fin.

ar. C. de testi. l. si quando cum si.
 et facit in ratione sui. l. iij. s. si
 ad diem. adde dictis Anno. quod
 causa audiendi aliquem po
 test discuti aduersario non cita
 to de re iudi. c. tenor. per Anno.
 sed cogere aliquem ad aliquid
 non potest fieri sine cause cogni
 tione extra de appella. c. soli
 tudinem. per Anno. informa
 re se non potest iudex de quibus
 da absque ordine iudiciario ex
 tra de spon. c. cum in tua. per
 Anno. et tamen fateor quod lata
 sententia non est iudicium vt
 no. in. c. quamuis de elec. libro
 sexto in nouella. Item fateor
 quod in causa executionis non est
 proprie instantia litis vt not.
 C. de agri. et cen. l. litibus per bar.
¶ Undecimo quo nam hic ta
 cite inuitur quod si appellatio non
 est deserta nil debet innouari
 et tamen ego video contrarium
 quia interim potest fieri testa
 metum vt. d. l. si quis filio de
 iniust. rup. et irri. testa. solutio
 dicit Oldra. per partem aliqd
 fieri non impedit peditia ap
 pellationis sed iudicem sic in
 aut. vt nulli iudi. s. illud vero
 Oldra. sed hoc est falsum vt. d.
 l. cyrographis. s. fi. et not. j. de
 infra. l. furti. s. j. et ideo dicit fm
 Anno. quod contra naturam appella
 tionis nihil innouari potest seu at
 temptari sed ea que sunt de natura
 officio appellacionis vel status
 per appellacionem repari bene pnt
 interim fieri vnde interim danna
 tus testificat vt no. in. l. furti.

qō

Nota
an at-
tata
cā nul-
litatē
pedē-
te re-
uocen-
tur &c.

§. j. Et no. q. ea q. fiunt in frau-
dem iudicij potest iudex appel-
lationis corrigere & reforma-
re vt extra d. appella. c. bone p.
Inno. ¶ Duodecimo q. ris an
interpretatio nullitatis possit
fieri corā superiore agēdo p. se
de nullitate absq. vlla appel-
latione. dicit Inno. quod not.
extra de re iudi. ca. de cetero
in. fi. fm Innocen. sed hoc fal-
lit si iudex tulit sentētiā nul-
lam p. iniuriā valere nō pōt vt
C. de accu. l. iij. fm Za. de are.
sed alibi dicit Inno. q. supe-
rior p. t. adiri sup nullitate ex-
tra de appel. c. dilecto & idē t. 3
Bart. j. de appel. l. si expressim
facit qō no. in. l. qui arbitrio q.
satis. cogun. fm lec. but. & bar.
Laue tamē licet possit adhiri
superior nō deuoluit ab eo iu-
risdictio q. si inferior exequere
tur interim reuocaret p. viam
attentati q. nulla lex hoc dicit
vt no. de offi. dele. c. cum in iu-
rie in principio p. Inno. sed vi-
ctoria obtēta sup nullitate bñ
reuocatur officio iudicis nō ex
spāli natura nullitatis. C. de or-
di. cogni. l. si. sed ex gñali na-
tura actionū preiudicialium &
appellatio sic deuoluit q. in-
terim factū a iudice a quo sta-
tīm cessat tanq. factum a non
habēte iurisditiōem. & reuoca-
tur adeo q. nō reuiuiscit licet
sententia postea cōfirmetur vt
no. in. c. nō solum de appel. li-
bro sexto in vltima glos. nam
cum in locū primi iudicis ali-
s succederit vt. l. pe. j. iudi. solu.

interis ille pro mortuo seu nul-
lo habeatur. Et no. q. snia di-
citur nulla officio iudicis de-
claratorio implorato. l. j. §. j. q.
sentētie sine appel. rescin. & vi-
de. de condi. & demōstra. l. que
sub cōditiōe. §. si. p. Bar. & fa-
cit extra de resti. in integrum.
c. cōstituta. Item no. q. aliqd
potest dici nulluz ex pluribus
causis. C. de cōtrahen. emp. l. si
mater tua. nam ex pluribus ar-
gumētis quis vincit in causis
j. ad trebel. l. qui filium. §. si. d.
minor. l. emulus & ar. extra de
preben. c. iam dudum. Et an
teneat processus ad vltiora
cāe. si prius non pronūciat de
nullitate ex qua talis proces-
sus subsequit & dic q. nō si est
petitus de nullitate pronūcia-
ri extra de iudi. c. exhibita. qz
cōtra factū nō solū cōtra for-
mā legis. sed cōtra formas pe-
titionis ar. j. de minor. l. intra
vtilē in principio. & de reb. cre.
l. gñaliter. §. j. Ubi autē de nul-
litate nō agit sed excipit an te-
neat processus si nō pronūciat
expresse de nullitate arg. q. sic
j. de p̄p̄sa. l. quod in diem ex-
tra de appe. c. ex pte & hoc est
verū si prius cognoscat als co-
gnouit de nullitate postea p-
cessit secus si non cognouit qz
tunc nō liquet sibi posse proce-
dere ar. l. hoc aut. §. j. ex qui.
cau. in po. ea. & de hoc not. j. d.
re iudi. l. cum querebas p. bar.
¶ Tertiodecimo querit an de-
serta appellatione sit deserta
nullitas ita q. a mō non possit

dici nulla. et videtur quod non sit de-
 ferta. quia instantia nullitatis
 durat triennio sicut alie instā-
 tie. et lapsa triennio perit instā-
 tia sed non ius vt. l. propter aduz
 C. de iudi. non enim inuenitur quod
 causa nullitatis habeat deter-
 minata fatalia per alia. l. nisi
 per. l. propter aduz tāquam regula
 generalem. Item pro hoc. j. d.
 appe. l. si expressim. C. de i offi.
 testa. l. contra maiores et quod
 ibi no. per Jaco. de are. et Ly.
 Anno. format istam questionē
 extra de appe. c. sepe. et loquitur
 multum confuse Bart. in
 l. si expressim alle. tenet quod non
 dicatur deserta. Buil. de eug.
 C. de iure delibe. l. suum here-
 dem dicit quod tacita nullitas vi-
 detur deserta ex quo enim de-
 feritur expressum ergo et taci-
 tum. sed si expresse est actum d
 nullitate tunc non videtur deserta
 causa nullitatis scdm Buil. nam
 ubi expresse dicitur interpretatur offi-
 cium iudicis nobile quod per se stat
 vt dicit Anno. in. d. c. sepe sed
 ubi incidenter cognoscitur de
 nullitate tunc si principale effu-
 git cognitionem iudicis ad que.
 quia deserta est appellatio ac-
 cessorium durare non potest vt. l. iij.
 C. de positi et si pen. appe. mors
 interue. l. ij. ratio autem quare nul-
 litas adesset appellatiōi est quod
 iudex appellatiōis hō exami-
 nare processum et sententias. C.
 de appel. l. ne cās. C. de eden. l.
 ij. si ergo in uenerit nullum ne-
 cessarium est hoc declarare ex quo

cognouit vt. l. de q̄ re. j. d. iudi.
 pronūciabit autem vel directe di-
 cendo pronūcio sententiā nul-
 lam vel indirecte vt dicendo
 pronuncio superuacue appel-
 latuz. quia sententia est nulla. j.
 de appe. l. si cōstat. Tu dic aut
 appellatio deserit pacto aut
 tempore primo casu statur sen-
 tētie et oīs cessat obiectus vt
 in nostro. s. secundo casu aut
 nullitas est principaliter in-
 terposita aut venit incidenter
 si quidem principaliter tunc non
 videtur deserta vt. l. si expre-
 sum all. Si vero incidēter aut
 loquimur an videatur deser-
 ta instantia et certe videtur de-
 ferta. aut an videatur renun-
 ciatum litigio et cause vt. C. de
 pac. l. postquam liti. et dic quod non
 scilicet adeo vt sententia con-
 firmetur immo denuo potest
 dici nulla quia tempus non fir-
 mat sententiam contra nulli-
 tate vt. d. l. si expressim hoc sic
 probo multo fortius deseritur
 appellatio interponenda quā
 interposita sed deserens ap-
 pellationem interponendam
 non videtur renūciare iuridi-
 centi nullum ergo idē in deser-
 tore appellationū interposi-
 tis. Item si sententia est nulla
 appellatio non est appellatio quod
 non potest rescindere pronūciatū
 quod nullum est. ergo non sunt
 fatalia. itē tempus non dat esse
 rei que nulla est ergo non cōfir-
 mat sententiam nullam. Item
 inia nulla non cōfirmat p̄sensu

expresso ergo nec tacito ma-
 io: probat ex eo quod not. C.
 cōmuniavtrius iudi. l. ij. p. l. y.
 ⁊ alios. C. qui pro suo iur. l. j.
 Quartodecimo queritur iu-
 dex ad quem pronūciauit sen-
 tentiam nullaz post ea vult co-
 gnoscere de actione vel domi-
 nio prius intemptatis oppo-
 nitur q̄ nō potest qz functus
 est officio suo ⁊ quia primus iu-
 dex a quo debet cognoscere.
 q̄ritur quid iuris dicit Bar: q̄
 potest cognoscere per. l. iij. C.
 de accusa. In cōtrarium videt
 q̄ primo adhibitus habet dif-
 finire scilicet iudex ordinari⁹
 qz nō fuit officio suo functus
 nam iurisdicctio ordinaria est
 fortis ⁊ perpetua ⁊ tādiu du-
 rat donec līs terminet certū ē
 autem q̄ sentētia nulla nō ter-
 minat lites. C. quo ⁊ quādo in
 l. vt propositiōis ad intelligē.
 dū hunc passum oportet intel-
 ligere ⁊ scire an sentētia lata
 super nullitate sit diffinitiva
 vel interlocutoria naz si est dif-
 finitiva ergo iudex ad quem
 est officio suo functus si inter-
 locutoria tūc secus. ⁊ sic rapit
 secū p̄ncipalem cognitiōem. p̄
 quādā cōsequētiam nec prius
 esset officio suo functus q̄ de
 toto iudicauerit. l. q̄lem. s. si. j.
 de arbi. Et q̄ sit interlocuto-
 ria videt probari qz nō p̄tinet
 cōdemnatiōez vel absolutio-
 nem cum adhuc hoc restet fiē-
 dum ergo nō est diffinitiva ne-
 gocij licet suū decidat articu-

lum. C. de. re. c. re. l. si quis ⁊. l.
 ḡnalter in p̄ncipio ⁊ vtrobiqz
 no. item cōtrariozum est eadē
 disciplina siue regulari iudex
 pronūciauit sentētiam aliquā
 tamē adhuc remanet q̄stio ini-
 quitatis. ergo nō est diffinitio-
 ua ergo ecōtra si autem pronū-
 ciet nulla gratum modum ar-
 guēdi tradit glos. in simili i. c.
 vltimo de appel. in cle. Et ecō-
 tra videt q̄ sit diffinitiva qz la-
 ta sup officio nobili ar. j. de mi-
 nori. l. q̄ si minor in fi. item qz
 lata cōtra diffinitivā ergo est
 diffinitiva nam iterlocutoria
 cōtra diffinitivaz nō potest ha-
 bere suū robur absurdum em̄
 esset q̄ sentētia iterlocutoria
 abforberet diffinitivam ideo
 videt q̄ sn̄a que declarat sen-
 tētiam diffinitivam esse nullā
 debeat dici diffinitiva hoc sic
 p̄bat in causa nullitatis debz
 offerri libellus ⁊ līs cōtestari
 sicut in causa restitutiōis in ite-
 gruz extra de i integrū resti. c.
 cōstitutus ergo est diffinitiva
 ad hoc extra de pig. c. ex litte-
 ris. Solutio aut petiē hoc solū
 q̄ sn̄a declaref nullaz tunc iu-
 dex nullitatis nō acquirīt iu-
 risditiōem super negocio p̄i-
 cipali quia nō est sup hoc addi-
 tus aut est petitus in causa p̄i-
 cipali p̄cedere ⁊ tunc potest
 vt. d. l. iij. C. de accu. Alij dicūt
 q̄ ibi est speciale quia cā nul-
 litatis habebat cōnexam iu-
 dicis iniquitatem ⁊ expressaz
 temeritatem annexam ar. j. de

iniori. l. p̄fati. ¶ Quintodeci
 mo querit̄. peto cōtra te sen-
 tentiam declarari nullam tu
 ecōtra petis declarari aliquā
 an procedat causa modo con-
 tra ius agendi ⁊ videtur q̄
 non quia contrarie actōes nō
 sunt nisi certis casibus intro-
 ducte vt. l. omnimodo de im-
 peri. Sed nō est reperire actio-
 nē nullitatis directā ⁊ d̄riā cū
 ergo ⁊c. preterea dicit Inno.
 q̄ cōtrarij libelli. s. cōfirmatio
 nisi infirmatōis recipiēdi nō
 sunt ne snie cōtrarie ferātur d̄
 offi. dele. c. cū ⁊tingat p̄ Inno.
 in cōtrariū videt̄ p. l. j. d̄ excep.
 rei iudi. ⁊. l. si iter me ⁊ te. Itē
 si tu d̄uenis me negatoria ego
 possum te recōuenire cōfessō-
 ria sup̄ eodē ⁊ simul me defen-
 dendo quia non potest esse in
 ptate aduersarij mei ne actio-
 nē mihi natā interpretare pos-
 sim ar. j. de arbi. l. ne in pote-
 state. Itē si tu petis cōtra me
 te declarari dominum meum
 ego possūz petere me declara-
 ri ingenuū. j. de iure patro. l. si
 duo patroni. nec est vez q̄ pos-
 sint ferri due snie. j. de procur.
 l. pōpeius. s. sed ⁊ is. ⁊ argumē-
 tus a p̄trario sensu v̄r esse ipsa
 snia vt ibi patz ipsa solutio in
 actionibus in q̄bus possidens
 nō potest agere nō admittit̄ li-
 bellus directe d̄ Inno. Et an
 agēs de nullitate d̄eat expri-
 mere cām nullitatis in libello
 ⁊ an sufficiat exprimere cām
 gnalem que est d̄ ius v̄r casus

q̄ sic. j. fami. hereticis. l. q̄dā mul-
 lier dic̄ de hoc vt no. extra d̄ re
 iudi. c. cū bertoldus p̄ Inno.
 ¶ Sextodecimo q̄rit si snia lata
 sup̄ inquisitōe ex q̄ quis p̄nun-
 ciat in habilis vel infamis pe-
 tit̄ declarari nulla q̄liter fun-
 dabitur p̄cessus iste nullitatis
 nullum enim h̄z aduersarium
 respōdeo citabunt̄ si q̄ volunt
 adesse ⁊ partē facere velle ne-
 mine at̄ p̄parete iudex exami-
 nabit cām ⁊ statuēt quid iuris
 erit nec epigif̄ litis p̄testa. cuz
 nullus sit responsalis extra de
 procu. c. cū in nostra p̄ Inno. si
 at̄ ex snia inquisitōis aliquid
 applicaret̄ fisco. d̄eret lis mo-
 ta de nullitate cōtestari cū p̄-
 curatore fiscali arg. eius qd̄ le-
 gif̄ i. l. prima de qua. j. d̄ postu.
 ¶ Decimosextimo q̄rit petita ē
 p̄firmatio alicuius actus ius
 dep̄dicit ita non cōfirmamus
 an videat̄ infirmare ⁊ videt̄ q̄
 nō: quia p̄missa negatio me-
 dium t̄z vt no. C. de iur. calum.
 l. ij. s. qd̄ obseruari d̄riū no. ex-
 tra de procu. c. ex insinuatione
 p̄ Inno. ⁊ sic snia lata h̄bis affir-
 matius vt sit sensus nō cōfir-
 mamus. i. infirmamus argu-
 de mili. testa. l. tribunus. ff. vlti.
 ¶ Decimooctauo querit̄ peti-
 tum est sentētiaz declarari nul-
 lam ⁊ si qua est remedio appel-
 lationis in melius reformari.
 Iudex dicit̄ pronunciam⁹ sni
 petita q̄rit an valeat pronun-
 ciatio ⁊ hic primo videndū an

procedat libellus **Dy.** dicit in
 libel reo procedere sed nō in actore
 li di q: reus qui appellat est reus r
 co sen actor ergo r. vt. l. nemo ex his
 tētias de reg. iuris fm **Dy.** r hoc de
 nullas iure sed de cōsuetudine admit
 r si q̄ tīf libellus iste vt not. in. l. j. C.
 est ap qn̄ prouo. nō est ne s̄z **Ya. but.**
 pello. sed **Oldra.** dicit q̄ de iure p̄ce
 an p̄ dīt q: iste cāe sunt p̄nere quo
 cedat nīam inest tacite qō nullitatis
 r simul examinant. r iō exp̄res
 sum nō viciat extra de in inte
 grū resti. c. p̄stitutus p̄ **Inno.**
 r. d. l. q̄dā mulier nō obstat. l.
 nemo q: illa loquit in **Trīs** nō
 p̄neris fm **Oldra.** sed **Bar.** di
 cit q̄ ratio est q: actor q̄ appel
 lat v̄f replicare r quis potest
 vti **Trīs** replicationibus cum
 non teneat replicās eligere s̄z
Bar. sed tu dīcō appellans nō
 d̄r proprie actor r appellatus
 nō d̄r proprie reus sed dicunt
 appellans r appellatus r q̄ li
 bellus procedit tñ sn̄ia d̄z eē cer
 tar iudex d̄z eligere vnū caput
 alias sentētia est incerta r per
 p̄sequēs nulla quia nō constat
 qd iudex decernit ex p̄dictis
 appet q̄ appellatio est potius
 remediū q̄ actioz iō in libel
 lo p̄nt simul cumulari. sn̄ia rō
 d̄z ferri certa sup̄ certo capite
 fm **Yaco.** ¶ **Decimonono** q̄ri
 tur an sicut procedit libellus
 predictus ita p̄cedat positio
 vt pono q̄ sentētia est nulla r si
 qua est pono q̄ riniusta r videt
 q̄ sic quia positio euellit̄ de
 corpore petitionis r sicut pro

cedit positio extra de rescri
 ptis. c. ex parte per **Innocen.**
In cōtrariū quia sicut proba
 tio debet esse certa ita positio
 ar. j. de poni. l. j. s̄. si quis argē
 tum r hoc est verius q: si reus
 responderet sub verbo credit
 non tamē appareret qd̄ esset
 cōfessus constaret per hoc iu
 dici ex quo capite sententiam
 reformaret quid ergo faceret
 iudex si nescit eligere respon
 deo dicit non obstan̄. senten
 tia absolutoria eum condem
 namus in petitis nā talis sen
 tentia ex vtroq; capite consta
 re potest r ideo incertitudo nō
 viciat ar. ff. de acqui. heredi. l.
 qd̄ si dubitet r de libe. r postu.
 l. gallus. s̄. si eius. ¶ **Eligesimo**
 queritur an valeat pactum q̄
 instrumentum mandatur exe
 cutioni sicut sententia r vide
 tur q̄ sic ar. nostri. s̄. sed certe
 hic contractus constabat au
 toritate rei iudicate item q̄ va
 leat est ar. C. de pig. l. ij. in cō
 trarium dico quia ordo iudi
 ciarius perueri non potest qz
 est ordo ad substantias iudicij
 vt not. ē de ioffi. delega. c. de
 causis. p̄ **Bar.** r facit quod no.
 in spe. de pigno. s̄. j. ver. quid si
 iudex creditori non obstat. l.
 ij. C. de pigno. r de le. ij. l. ticia
 cum testamento. s̄. j. quia ibi
 loquitur in priuata executio
 ne in qua non requiritur or
 do iudiciarius hic i publica r
 iudiciali r sic nō obstat facit. j.
 q̄ metu cā. l. r facit quod not.

bar. ff. de re iudi. l. si cū nulla. ⁊
 l. addiuo. pio. §. sniam. ⁊. l. itra
 eo. ti. per eundē. ¶ Celsimo
 primo querit. mādato tuo di
 mitti feci debitorēz meū a car
 cere. habeo ꝑtra te. actionē mā
 dati. l. si renumerādū. §. si post
 creditam. h. rñ. an ista actio ha
 beat paratā executiōez ⁊ vide
 tur ꝑ sic. argu. huius. §. ⁊. C. de
 sen. ⁊ inter omni. iudi. l. eorum
 ⁊. C. vbi cause fisca. l. cum ven
 dite. In cōtrarium videt. C. de
 execu. re. lege prima. et. C. de
 ꝑhibi. sequestra. l. j. ⁊ hoc ē ve
 rum. qz istud mandatum nō est
 ꝑsecutiū litis sed extraneum.
 licet aliud sit in fideiussoze iudi.
 sol. C. d. vsuris. rei iul. fi. ¶ Li
 cesimo secūdo querit an pen
 dente lite super reductione ad
 arbitrium boni viri. laudū exe
 qui possit. Et videtur quod sic
 qz magis accedit laudum arbi
 trozum ꝑctui ꝑ snia vt not. in
 auten. vt differē. iudi. §. j. ergo
 appellatio vel quasi ꝑctuz non
 rescindit. ꝑtrarium dico. arg.
 ff. de excu. tuto. l. dicimꝑ in ꝑn.
 ff. de noxa. l. si ad libertatez. in

prin. Nam talis petitio est re
 cursus quidam appetēdi ⁊ ex
 cipiendi spēs. ff. de arbi. l. non
 distinguemus. §. cum quidam.
 ar. C. de extraoz. cog. l. si. de in
 integrū resti. l. suscitata. ¶ Li
 cesimo tertio queritur. iudeꝑ
 confirmatiōe laudū. ab ista con
 firmatiōe appellat an interim
 possit exequi. ⁊ videt quod nō
 a ꝑrio censu istius. §. ⁊. j. iul. no.
 appe. pen. l. j. in ꝑrium. quia nō
 dicit interposita appellatio q̄
 nō valet. nec em̄ dicitur se des
 fendere quāvadit ꝑ ambages.
 vt. j. de ꝑcur. l. fi. sed appella
 tio de iure interponi nō potest
 vt no. bar. in. l. j. de leg. ij. ⁊ ita
 fuit olim disputatus Bononie
 quod tñ hic vltērius nō exami
 no. quedā em̄ in mēte mea deti
 lineo que aptiori loco dicā iste
 §. est sufficienter doctꝑ. Repe
 titus fuit per Bal. de perusio
 vtriusqz iuris doctozē in ciuī
 tate. Padue sub Anno domi
 ni. D. cccclxxvij.

Deo gratias Amen.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Sequitur Lectura excellen-
tis Esari Juris p̄fessoris dñi
Johānis de garonis doctoris
auinionen̄. sup titulo de secun-
dis nuptiis. C. In eadē vniuer-
sitate p̄ ipsum. Lecto anno dñi
millesimo. iiii. c. vij. die vero. xvj.
nouemb̄ris Incepto &c.

Iesu

christi noie
inuocato il-
libateq; vir-
ginis glo-
riose et to-

tius. celestis curie Imploꝛato
suffragio capio cōmentādū fo-
lēnē et praticabilē titulū. C. de
secun. nup. Et secundū *Q*do-
fre. in. l. i. in p̄nci. j. eo. et bal.
hic i lectura noua et p̄cepto
rē meum Jacobinū de sancto
georgio doct. excel. taurinē.
sub quo super hoc titulo elegā-
tias recollectas scripsi. Anno
dñi millesimo. cccclxxxj. Iste
titulus est multū obfcurus et
valde difficilis valde tamen yti-
lis et quotidian⁹ q; raro viri et
mulieres abstinent a sc̄dis nu-
ptiis Et q; hūc titulū p̄perit vi-
lē fructu ⁊ auro plenū dei gra-
tia multas pecunias lucratus
sum ex casibus in eo et eius ma-
teria emergentibus dicam ⁊ se-
pius de facto mihi occurrenti-
bus dixi ego Joānes de garo-
nis huius excelsē auinionis vni-
uersitatis minim⁹ legū doctor
ad laudem dei et nostre p̄cla-

re auinionis ciuitatis ⁊ vniuer-
sitatatis ad eius lecturā licet im-
meritus iterū vocatus suz secū-
dū qđ de⁹ ministrauerit iuxta
ingentij tenuitatē ipsuz plen⁹
q̄ potero speciosa suppellecti-
li exponare vt etiā quātule sunt
hee nostre lucubrationes po-
steris honore ⁊ fructū possint
afferre. Que tamen sim dictu-
rus sub iocō correctioni emēda-
tiōi totali determinatiōi et de-
niq; supportationi reuerē. in
xpo patris ⁊ mihi reuerendissi-
mi dñi francisci de stanno epi
rutinē. huius inclite auinio-
nis ciuitatis ac p̄rie guberna-
toris et vicelegati fulgentissi-
mi iurūq; clarissimi interpre-
tis auus dñationi ob vite san-
ctimonā ⁊ singulares dignissi-
mas amplissimasq; eius virtu-
tes me ipsum seruū fidelem ad
hoc opusculū lego in quo si qđ
minus bene dictum fuerit sua
solita benignitate idulgeri cū
me renittentē et oneri impa-
rē hāc lecturā subire voluerim
Si vero quid bene dictuz fue-
rit deus gloriosus a quo cūcta
bona procedūt sit benedictus
Sub iocō etiā correctiōi duoz
meozū clarissimozū dñozū do-
ctoꝝum huius inclite vniuersi-
tatis auinionis allegozū atq;
quozūcumq; melius sententiū
bis itaq; protestationib⁹ omi-
sis. Capio rubricas que habet
tres p̄tes. In prima cōtinuat
titulū ad p̄cedentes. In sc̄da
declarat qđ dicant sc̄de nuptie

in tertia declarat qualiter cō-
trariantur secunda ibi que ois
tertia ibi et dic illa tertia sub
diuiditur In duas in prima fa-
cit quod dictum est in secun-
da respōdēt tacite q̄stōi seu ob-
iectioni secunda tertie partis
est ibi. Sed multa pro expedi-
tione prime partis glo. conti-
nuat istū titu. ad precedentes
vt i ea dixi de primis sequitur
de secundis et licet cū ista con-
tinuatione glo. transeat Jaco-
butri. expresse. *Ex. et Bar. ta-*
men posset moderari quia con-
tinuatio debet fieri ad proxi-
ma. l. ij. ff. de stat. ho. Ista autez
cōtinuatio fit ad titu. de nup.
qui non est proximus coniun-
cti et intermedij siue quattuor
titu. et similem oppositio nem
sentit Panoz. i rub. extra eo.
et late Barba. in rub. j. qui ad-
dunt. ad bono. pos. in tertia
col. Sed si vultis saluare conti-
nuationem glo. q̄ illi titu. hic
intermedij non sunt de diuer-
sis materijs ⁊ extraneis sed de
eadem materia et ideo nō ob-
l. duos. s. fi. et ibi glo. nota. et
doc. ff. per duob. re. Et ita in
snia vult porc? insti. super rub.
de serui. cog. Optime facit qđ
vult dñs Jas. in rubri. insti. de
actio. in fi. col. verūtamē quia
ista continuatio glo. est multū
cruda ideo vt continuātur ti-
tuli itermedij potest pinguius
continuari s̄m Azo. in summa
de nup. in genere dictū est que
valeant vel non valeāt sequit

videre speciales de secundis q̄s
sepe a quibusdā eis non suffi-
cientibus primis contrahi cō-
tingit vel latius scōm Q̄dofr.
de primis nuptijs permissis et
vitis qualiter contrahantur
et puniantur in superioribus
verum quia aliqñ et aliq non
sunt contenti primis nuptijs
Imo conuolāt ad secundas nu-
ptias in quibusquidā pene im-
ponuntur ⁊ specialia quedam
seruātur ideo ponit hec rubri.
Et idem satis vult hic Bal. in
lectura nona et hec continua-
tio clara ex verbis tamen glo.
dum dicit de primis dici sequi-
tur et secundis nuptijs. ¶ Col-
ligio q̄ appellatione nuptiaz
non veniūt secūde hā in rub.
supra nihil aliud dicit nisi de
nuptijs simpliciter tamē i glo.
hic vult q̄ de primis ibi dicit
sic vult q̄ appellatione nuptia-
rum veniant prime nuptie nō
autem secunde q̄ secūde sunt
secunde nuptie et non simpli-
citer nuptie. ¶ Nñ dñs Card. 3a
ba p̄silio. p̄lix. incipiente. ¶ In
nomine dñi amen in pe. col. in
ver. ad scōm dicit q̄ vidue non
proprie dicuntur maritari s̄
secundo maritari vt habet in
hac rub. et in pluribus legib?
hui? titu. et i rub. de secū. nup.
in antiq. et in pluribus capi-
illius titu. secundū eū bene fa-
cit. l. bonos. s. hec sermone. ff.
de verbo. signi. per quā. l. Bal.
in probe. decreta. in ver. rex pa-
cificus in. iij. col. alij habēt in

1
Appel-
latioe
nupti-
arū nō
veni-
unt se-
cunde

2
Eli-
due
nō p̄-
prie di-
cuntur
mari-
tari

prima vult q̄ si testator manda-
uit omnia bona sua distribui
in dotandis vel maritandis
pauperibus mulieribus quibus
indistincte locus sit tamē nō
poterant cōmissarij dotare vi-
duas pauperes quia intelligit̄
d. l. boues. §. hoc sermone. ff. de
ver. sig. Et ibi dictum Bal. re-
fert cōsequitur preposit̄ nūc
Cardi. alexandri. in rub. extra
de spon. in prin. vj. col. et dñs
Zas. in l. duobus. §. j. in. j. col. ff.
de iureiu. quia vidue trāsēnt
ad secundas nuptias et verba
testamenti debent intelligi de
primis. Unde vult ipse Zas.
in l. duozū. §. q̄ in anno. in. iij.
col. ver. ix. ff. sol. ma. Idē etiā
vult dñs Claudius de saycello
in l. mulier. §. cū proponerent
in. ij. col. ff. ad trebel. quādoq̄
tamen ex qualitate personarū
aliter accipitur de materia vi-
de per pulchre Jaco. butri. in
quadam sua disputatione inci-
piēte quidā pater familias vbi
querit de relicto facto filiab̄
fratris que nupte non fuerint
an veniant vidue et Paul. de
castro consilio. cccvij. in fi. i. pri-
ma parte consiliozū antiquozū
et Ang. pulchre et late cōsilio
xxxij. incipiēte Eōstātīn̄ her-
culanus et Anto. de butri. con-
silio. xxxj. incipiēte casus titi
pred. et alex. cōsilio. clxj. incipiē-
te viso processu in secūdo vol. et
Jo. de imol. in. c. fi. et penul. in
fi. col. extra de treug. et pac. et
paul. de mōte acuto. in repe. §.

titia cum nuberet in. l. titia cū
testamēto. ff. de leg. ij. i. xxvij. q.
¶ In eadē glo. ibi sequitur de
secūdis nuptijs quia ista rub.
posita ē magistraliter vt aliqd
significet sub audiendū est dñ
dicit de secundis nuptijs scz cō-
trahendis et contractis puniē-
dū fm̄ Q̄do. sed aliter punien-
dis si contrahātur infra annū
luctus de quibus in. l. j. et. ij. in
fra eo. et aliter puniendis si cō-
trahantur post tempus luctus
de quibus tractant oēs. leges
huius tituli excepta. j. et. ij. infra
eo. et sequitur Albericus Q̄do.
et sinde Bar. in lectura. atiqua
adde quod bodie nō refert an
nubat. j. annū luctus an postea
et sic cōrecta. et. l. et. ij. co. vt
ibi Latius dicit̄ post glo. fi. s̄
vt saluem̄ predi. doct. pōt di-
ci q̄ ipsi loquūt scdm̄ hec iura.
¶ In eadē glo. que oēs vltorio
res. Hic est secunda pars prin-
cipalis huius glo. in qua tacite
querit et declarat que dicant̄
scdm̄ nuptie. Et respōdēt q̄ di-
cūt oēs vltoriores idē vult glo.
in ru. ff. de vulg. et pupil. vbi di-
cit glo. q̄ scdm̄ nuptie sunt oēs
post primas et ex hac glo. collig-
it Q̄do. q̄ l̄ secūde nuptie di-
cant̄ q̄ sequūt primas tñ secun-
das nuptias appellamus ter-
tias quartas vt. j. co. si quis pri-
ma. ff. talē. ibi glo. in ver. scdm̄
horo sic dicitur prim̄ grad̄
testamēti isti. scdm̄ ḡd̄ substi-
tutio siue sit substitutio. j. siue
ij. siue vltorio vt habet. ff. de

Secū-
de nu-
ptie

r ij

vulget pupil. l. i. in prin. r. j. de
 neces. seruis here. insti. l. iij. a. l.
 f. j. de edic. diui. adri. col. Idem
 vult ipse odofre. i. l. hac edicta
 li. in prin. j. eo in ver. Tertia
 vbi dicit q̄ oēs dicunt sc̄de nu
 ptie q̄ sequit̄ p̄mas tertie res
 spectu sc̄darū r̄ idē i alijs Sed
 in largo sermōe oēs dicunt se
 cūde post primas vt i. l. si q̄s pu
 ris. s. late. j. eo. sc̄dm eum idem
 vult hic bar. in vtraq̄ lectura
 dñi dicit q̄ oēs nuptie post pri
 mas dicunt sc̄de respectu pri
 maz sc̄de. r̄ tertie possunt dici
 respectu sc̄darū imediate p̄ce
 dē et idē de quibuscūq̄ vltimo
 ribus sc̄dm glo. r̄ do. que ale
 gat simile de substitutionib⁹ q̄
 q̄nq̄ d̄: sc̄dus gradus quart⁹
 q̄nq̄ ad immediat⁹ gradū Idē
 vult Jaco. butri. in. l. cū alijs
 j. covbi dicit. Itē est sciendū q̄
 oē matrimoniū sc̄dm d̄: respe
 ctu p̄cedētis vñ sc̄dm d̄: respe
 ctu p̄mi et tertii d̄: sc̄dm re
 spectu secūdi et quartū d̄: sc̄d⁹
 respectu tertij sc̄dm eum idem
 post Joā. and. vult Be. de an
 cha. extra eo. in rubri. in aut.
 de sc̄dis nup. Idē vult albe. in
 suo dictionario in verbo Secū
 dus vt tadē se remittit hic idē
 vult Ang. i. l. Si q̄s p̄ fide cō
 mis. ff. de vsu. Et idē vult Lu
 do. in additiōibus ad tractatū
 matefilani substitutionū ab in
 testato. in. xvij. col. in prin. si
 ue. xij. addi. in fide. bene facit
 quod vult Ch̄ristofo. in . c. ex
 parte i secunda col. extra de ap

pel. Et breuiter ita volunt r̄ cō
 cludunt doctores. Sed an hoc
 quod hic dicitur q̄ secunde nu
 ptie sunt oēs post primas ha
 beat locum si prime non sunt
 consummate vt quia adhuc est
 virgo: lz nupta per verba de p̄
 senti sed maritus mortuus est
 ante carnalē copulā et tradit̄
 ctionē ad domum an si postea
 nubat dicat sc̄do nubere attē
 to q̄ sit verum matrimoniū per
 verba de p̄senti an quia adhuc
 virgo nō dicat sc̄do nubere bal.
 Ang. r̄ paul. de cast. in auten.
 cui relictū. j. de iudic. vidui. col.
 tenēt q̄ dicat sc̄do nubere vide
 ibi latius per doct. vbi conclu
 dunt q̄ tales secūde nuptie nō
 sunt contra bonos mores nec
 odiose ex quo virum non est ex
 perta. vt ibi per doc. in contra
 riū tamen facit q̄ habetur per
 p̄positū nunc cardi. alex. i ca
 valentino. xxv. dist. vbi vult
 q̄ nō dicitur nupta etiam de
 sponsata per verba de p̄senti
 si non est coniugata vide pa
 noz. consilio. r̄ p̄ma. h. col. p̄mo
 volu. ex cuius dictis patet solu
 tio bene facit q̄ late vult feli.
 in rubri. extra de sponsa. in se
 cūda col. p̄mo volu. cū trib⁹ se
 quenti. in questione an lucrum
 q̄ deserit virgo e statuti mortua
 vxore habeat locum in spon
 sa per verba de p̄senti opti
 me facit quod vult hostiē in
 summa extra eo. titu. in. h. col.
 in versiculo. sed qui ip̄i duo.
 Et quod vult Petr. de ancha.

An t̄
 cat se
 cunde
 nu
 ptie q̄
 cōtra
 bun
 post p̄
 mas
 nō t̄n
 sequu
 ta co
 pula.

consilio. cc. ix. incipiente facit dubium. Et de omnino quod habetur in decl. capelle tholosane. ccliiij. in eadem glo. Et dic qd contrahuntur eodem modo qualiter autem contrahantur habetur in. c. j. et. c. ex parte. et. c. pe. extra de sponsal. In eadem glo. in fi. hic est secunda tertia partis principalis. in qua possunt tacite obiectio seu questione quia si eodem modo contrahunt sicut prime ergo idem debet concedi secundis quod conceditur primis glo. responsio qd non est bona consequentia quia licet eodem modo contrahantur tamen multa conceduntur primis que non secundo nubentibus datur. Et nihil aliud dicit glo. nec aliquis scribetur super ea ego pro declaratione glo. ut sciamus que sunt illa que conceduntur primis nuptiis qd non conceduntur secundis dupi hic enumerare penas secundo nubentium quibus enumeratis cognoscemus que permittuntur primis argu. tex. nota in fi. de his qui sunt sui vel alie. iur. in p. i. Et a. 30. in summa. in auf. de nuptiis. col. iij. ponit novem Ang. vero in aliquibus lecturis. in. l. mate. infra. ad tutel. ponit decem ut refert ibi do. guillermus de saudilao doc. solemnem taurinensem post eius scilicet Ange. ex dictis eius colligens illas. Et idem facit dominus pet. de monte acuto doct. clarissimus quondam hyalenticis. in. l. fi.

in auf. de nup. ut antiquitati deferam? ordinatio 350. tenebo qui fuit subtilissimus apud omnes ut dicit Ly. in. l. si ex cautione in secunda questione. s. De de non nume. pec. Et qui est vras electionis idem est fons legibus ut inquit bal. in. l. contractus circa. iij. col. supra de fide in stru. ut i fili vlt et refert barba. in rub. extra de proba. in tertia col. in fi. et refert Lorneus consilio. cexl. in. ij. vol. Et idem corne. ff. septigesimo. j. bda l. in. iij. vol. Et iter ceteras secundo nubentis scilicet ipsius 250. Prima est qd in lucris nuptialibus amittit proprietatem usufructu solo relicto si habet liberos ex primo matrimonio ut in. s. Si vero expectet. et in. s. Si nubentis vero sit soboles in auf. de nup. et istud de saudilano ponit octavam penam Et hec pena est communis tam in viro qd in muliere ut expresse vult ibi 250. de qua pena latius videbimus. in l. femine. in prin. et in. l. generaliter. j. eo. videlicet aliquid. j. xvij. Secunda pena est qd non potest secundo nubens quoquo titulo lucratio plus reliquere secundo coniugi qd vni ex liberis primi matrimonij cui munus reliquit. l. hac edictali in p. i. j. eo. et. s. optime. in auf. de nup. et istam de saudila ponit tertiam et ista pena similiter est communis viri et mulieris de qua dicitur deo ducente. in. d. l. hac edictali. Tertia pena est quia

De laudibus 350 nis.

Prima pena tunc. Secunda da.

Ter tertia

non potest mulier secundo nu-
bens occasiōe ingrati-
tudinis reuocare donationem ante col-
latam in filios primi mari-
monij nisi tu solus tribus casi-
bus quia presumeretur magis
propter secundū maritum fa-
cere q̄ ex causa ingrati-
tudinis in. s. mater in aut. de nup.
vnde sumpta est aut. quod ma-
ter infra de reuo. dona. de qua
et an habeat locū in patre La-
tius dicit in aut. mater quam
glo. legit et aliqui habent su-
per. l. fi. infra eo. et istam penā
non enūerat Saudilan? Quar-
ta pena est quia primi viri di-
gnitatem non retinet licet re-
tineat etiam eo mortuo si se-
cundo non nuberet vt in. s. nō
tamen permittimus in aut. de
nup. r. ff. de sena. l. femine. Et
istam Saudil. ponit primā et al-
legat legem filij. s. vidua. ff. ad
municipa. et quod habet. c. Ex
parte defor. cōpe. vbi vide ma-
xime Barba. in p̄mo nota.
et Fel. et doc. et Fel. in. c. su-
gnita. per eo in primo nota. extra de
testi. et Guidonē pape in de-
cisione plamenti. xxxvij. vbi in-
dupit ad excessione ad studioz
taliaruz et decime seq. xxxvij.
Et Georgius natus in repe. c.
quīs de pac. li. vi. in. lxx. col. in
xx. quest. et Corneum consilio.
cxi. in prin. in tertio volu. et An-
to. corce in tracta de pote-
sta. regia. in. xxxix. q. bene facit
quod vult Alex. consilio. xx. in
secundo volu. vbi notabiliter

sentit q̄ scōo nubens non dicitur
amplius vxor testatoris vel
de domo vel familia q̄ de do-
mo et familia non dicitur bene
facit quod vult Corne. post ful-
go. in. l. fi. circa fi. infra de iu-
dic. vidui. tol. vbi dicit q̄ illa
verba in domo nostra itelligū-
tur in matrimonio nostro pro
quo bene facit quod dicitur. j.
xiiij. pena. et quod vult Salice
in. l. fi. in fi. j. de verbo. signi. ad
hoc q̄ glo. no. in. d. s. non tamē
permittimus dicit q̄ hec sunt
vera nisi quādo per prius legiū
habet mulier vt. ff. de senato. l.
fi. et ideo post illā glo. vult ibi
Bar. q̄ si mulier transiens ad
secundas nuptias impetret a
principe vt dignitatem primi
viri retineat tunc non amitte-
ret per. d. l. fi. vbi est textus ex-
pressus de hoc idem vult glo.
in. l. mulieres infra de digni. li.
xij. Sed an idē sit quoad alias
penas vt si mulier secundo nu-
bat impetrata licētia a princī-
pe dicitur sup hac rub. in. iij.
remedio et ista pena non ha-
bet locum i marito arg. s. pa-
titur insti. de inimici: per ea. q̄
post glo. vult Sal. in li. j. supra
Si vi-
distin. ius voc. let Joan. de pla. dua
et doc. in. d. l. mulieres. j. de di-
gnita. li. xij. expresse dñs De-
trus de monte acuto in. d. s. in
aut. de nup. in prima pena ad
hoc q̄ sicut vidua secundo nu-
bens amittit dignitates primi
viri. d. s. vidua. cū similibus ita
si ingrediatur monasteriū ita

Et ista
pena
nō est
cōis
vt est
ibidez
glo.

Quar-
ta pe-
na

Ouli-
er ad
scōa
vota
transi-
eius p̄
dit di-
gnita-
tē viri.

sentit glo. in capitu. scripsit. rxxij. questione secunda et ex-
 presse dominus Alexan. in. d. s. videat in apostil. ad Bar. et
 pulchre Anto. corse. in suo
 trac. de po. reg. i. rxxix. q. in pe.
 col. 7. si. quod putoverum quia
 tunc non viuit nomine mariti
 sed tam monialis de quo etiam
 dicam in aut. eisdem penis in
 tertio nota. infra eo. ¶ Ad
 q. licet matri alij concedatur
 priuilegiū filij tamē si trāseat
 mater ad secundas nuptias il
 lud amittit. l. quoties et ibi no
 tatur ifra de priuileg. scola. li.
 xij. nota. Forne. d. si. cētesimo
 septimo octauo lra. l. in. iij.
 vol. ¶ Quinta pena est quia li
 cet alias matri cōmitterent fi
 lij ducandi. fallit si secundo
 nubat et istam penam Saudil.
 ponit. vj. et q. mulier secundo
 nubens non potest penes se li
 beros educare sed potio: ē cā
 agnatoruz. l. prima et secunda
 vbi pupil. educ. debe. tibi per
 Ey. et doct. de quo etiam per
 glo. in. c. fi. extra de conuer. fi.
 et Bal. consilio. cxiij. incipien
 te quedam nobilis cum con
 filio sequen. in tertio volumi.
 quod est consilio. cxxvj. et con
 filio. rxxvij. in primo volumi.
 secundū impressionem medio
 laniet Buidonem pape in de
 ci. plamēti. ccccxxxix. et de be
 nedictis. consilio. lxxij. in ter
 tio dubio. et per Ang. in. l. con
 venit infra eo. et per ibi not.
 puto q. hec pena. non habeat

locum in viro vt ibi deo duce.
 videbitur ¶ Sexta pena quia
 punitur specialius secundū ip
 sum d. 30. in casu quem dic vt
 in. s. sinautē tutelam. in aut.
 de nup. et istam penam ponit
 Saudil. quintam que est quan
 do post acceptatam tutelam
 solemniter transiit ad se
 cundas nuptias non petito tu
 tore nec redita ratione et reli
 quia nam priuatur tutela et
 patitur omnes penas de qui
 bus in. l. j. infra eo. de qua pe
 na late dicitur in aut. eisdem
 penis infra eo. et an habeat lo
 cum in viro puto q. non vt vbi
 lati? dicit. ¶ Septima pēa est
 qua licet cautionem pro lega
 to quid habeat facere pater
 tamen filio facere nō tenetur
 nisi transeat ad secundas nu
 ptias vt in. s. placet. in aut. de
 nup. vt infra ad trebel. l. iube
 mus. et istam penam non po
 nit Saudil. sed alias anteq. vi
 dissem d. 30. collegerem hanc
 penam vt transiens ad secun
 da vota teneatur. cauere quā
 do filijs in die vel sub condi
 tione relictum per. d. iura. et
 maxime tex. in. d. s. placet di
 cit tex. ibi dicit si eum et in hac
 secūdo nubētibus pena bene
 facit quod vult Bal. cōsilio. ccc
 lxxij. in versi. decimo septimo
 incipiēte primo volu. quod est
 cōsilio. cētesimo septuagesimo
 qnto icipiēte casus sup quo in
 iij. vol. scōm ipressionē medio
 lanis l. d. dñs Be. de mōte acuto

in. §. fi. in fi. in aut. de nup. dicitur
 cat q̄ in hoc casu punitur vir
 non mulier eo: q̄ pena ei non
 p̄t congruere vt p̄dicto. §. pe
 nul. ⁊ idem. l. iubemus. §. in su
 p̄dicto. j. ad trebel. Hoc tñ
 falua sua honozificentiã videf
 falsum quia tex. in. d. l. iubem⁹
 expresse loquit in vtroq; ⁊ bal.
 in. d. confi. d. vñ. xvj. expresse lo
 quitur in vtroq; ⁊ de intelle
 ctu illius legis iubemus ponit
 dñs Zas. i. l. frater a ffe i. xiiij.
 col. in fi. ff. de cōdi. in debi. Ex
 quo p̄t colligi alia pena Et tñ
 Bal. in. d. cōcilio versi. xvj. cum
 seq. sentiat S̄rius tñ ex decisiōe
 illi⁹ cōsili⁹ pt̄ sol. sc̄z an sit su
 spicio vel nō vt dicā. j. in. xiiij. pe
 na. Octaua pena: q̄ post trāsi
 tum ad sc̄da vota ad sacros or
 dines promoueri nō p̄t vt. §.
 sed ⁊ si quis possunt reueren
 tissimos in aut. de nup. ⁊ i. §. ⁊
 de co amabili⁹ i aut. quō opoz.
 epif. col. p̄ma. Et istā penā po
 ni Sandil. sc̄da ⁊ subdit ⁊ hoc
 p̄cedit in viro mulier em̄ sacro
 rñ ordinū capax nō est de quo
 priuilegio; late vt in toto titu.
 ex de biga. dicit tñ B̄aufred⁹
 in summa. extra eo. de secūdis
 nup. §. sed opponitur q̄ biga
 mīa non est p̄ct̄ñ. xxxj. q. j. ca.
 aperia. ⁊ c. seq. nec hoc ex pe
 na puenit quē pmoueri non
 posse: sed ex defectu ⁊ ex alijs
 causis supra notat⁹ extra de tē
 po. ord. ⁊ sequitur p̄. ep̄o. in ru
 brica extra eo. in prima collū.
 ⁊ sic potest dici q̄ hec nō sit pe

na p̄prie s̄z inca pacitas. Adde
 vterius q̄ licet mulier sit ca
 pay religionis tamen propter
 sc̄das nuptias amplius intra
 re religionem nec effici diacon
 nissa ⁊ est tex. in dicto. §. ⁊ deo
 amabilis. versi. quāta igitur in
 aut. quomodo opoz. epif. colū.
 p̄. ma. Mōna pena quia secun
 do nubendo perdit relictum si
 bi factum sub conditiōe si sc̄do
 non nupserit. §. cōtra vero nūc
 sequitur i auten. de nup. bene
 sumitur aut. cui relictū. j. de iu
 dic. vidui. tol. Et istam penam
 Sandil. ponit quartam: sed de
 monte acuto in. d. §. fiñ. ponit
 tertiam ⁊ dicit q̄ si legatum ei
 est ne nubat incontinenti secu
 tis nuptijs priuatur legato et
 priuatio retrotrahitur ⁊ hec
 pena tam viro q̄ mulieri con
 gruit vt in. §. q̄ vero in aut. de
 nup. ⁊ iste est de casibus in qui
 bus ipso iure transfertur do
 minū sine traditione vt vult
 Anto. de prato veteri in. l. si ali
 qua re. in. xxiij. col. in versi. xxj.
 ff. de acquir. pos. Adde pro de
 claratione huius pene q̄ tale
 relictum vidua vel existens in
 viduitate non amittit nisi post
 annum ⁊ prestita cautione de
 restituendo si secundo nupse
 rit vt idem in dicta auten. cui
 relictum. ⁊ in corpore vnde su
 mitur ⁊ fictali in odium secū
 darum nuptiarum non remit
 titur talis conditio scilicet si se
 cundo nupserit ⁊ tamen in vir
 gine vel in eadem q̄ nunq̄ nu

psit vnde remittitur talis conditio vt vult glo. scdm Joban. in. d. aut. cui relictum et scdm comuniter ibi doct. et glo. in corpore vnde sumitur. d. aut. quod etiam puto habere locum in masculino virgine seu qui als non nupsit ex mente tex. in. l. si. j. co. titu. de iudi. vid. col. Licet in specie per doct. aliquem actum non viderim et licet doc. in. d. l. si. post paul. de cast. tangant cui relinquatur si non nupsit scdo. Et contra paul. comuniter tenet quia tex. est in corpore vnde sumitur. di. aut. cui relictum vt ibi als dixi. Sz in viro virgine nunq. vidit actum et vera ratio predictorum est scdm Bal. et Corne. in. d. aut. cui relictum odiositas secundarum nuptiarum et ita etiam inuenit appostillatum super glo. d. aut. cui relictus in verbo sub tali bene facit. quod vult Bal. consilio. ccclyxij. incipiente casu super quo in ver. xv. quod est consilio. c. lxxv. in tertio volu. secundum impressam mediolani et Corne. consilio. c. vj. r. vij. in fi. coll. in princi. in quarto volu. et Jaco. bru. in disputatione incipiente quidam pater familias in. ver. tertio ex quo colligitur a parte iuncto tex. in §. soluto. et. §. si quidam in aut. de nup. quod pme nuptie sunt fauorabiles secunde odio se vt hodie etiam non obstantibus liberis primi matrimonij non remittatur. Secundo

nubenti q. si non nupsit qd repeto multus notabile pro limitatione et declaratione dicti innoz. de quo dicitur. In. l. prima post glo. si. in verbo tertia est opinio infra doc. que vult q. recte sunt hodie omnes pene secundo nubentium statute. In odium secundo nubentium nam ille que sunt in fauorem liberorum primi matrimonij quia etiam hoc casu non sunt correcte ille que in odium secundo nubentium sunt introducte. Sed potest dici qd dictum inno. habet locum in penis legalibus de quibus in isto titu. Hic loquimur in pena propter testatoris voluntate vel potest dici q. non est pena sed non amittitur ad relictum contra voluntatem testatoris nisi secundum dispositionem dicte aut. cui relictum quod perpetuo notetis. Adde quod dicta in tertio remedio infra post has penas. Iste sunt noue pene secundo nubentium quas enumerat Azo. in summa in aut. de nup. et alias non ponit. Sed quia Sautil. ponit post Ang. p. vt predicti alias per eum enumeratas sub ioc. Decima pena erit quonia ipse ponit tertium quia per secundas nuptias contrahitur bigamia per quas perditur priuilegium clericale. capi. primo de cler. conuiga. l. sexto cum similibus. Adde quod dictum est supra. in octaua pena. et quod habetur in

decisio ne capelle Tholofane
 z. l. iij. quam allegavi supra in
 secunda additione ad glo. ru-
 brice. Undecima pena quam
 posuit sandil. nonā. quia ab in-
 testato in bonis filiorū non ha-
 bet nisi vsumfructum vt. l. ma-
 ter. j. ad tertul. z. in. s. hinc nos
 in auten. de nup. vnde sumitur
 auten. ex testamento. j. eodem.
 z. latius ponit Ang. istam penā
 in autē. de nō elig. ij. nub. circa
 tertiam col. in versiculo secun-
 do punitur de qua pena latius
 in. l. femine. s. illud. et in dicta
 auten. ex testamento. j. eodem
 z. an habeat locū in viro dicef
 in. d. l. femine. s. illud post glos.
 ibi in verbo delata. Duodeci-
 ma pena est quas Sandil. ponit
 decimā z. ultimā. q. mulier nu-
 bens infra annum luctus pati-
 tur penas de quibus in. l. j. z. ij.
 z. ij. infra eodem. Secundum
 in concernantibus fauorem
 liberorum non sunt correte p
 iura canonica ad hoc quod pre-
 dictam penam. posuit etiam
 Az. in predicta summa. in. s.
 sequitur de secundis nuptis.
 in auten. de nupt. Sed p̄dicta
 nouem enumeravi post annū
 luctus scōdo nubēdo. Circa at
 id quod dicit Sandil. qd̄ pe-
 ne. l. j. z. ij. infra eodem in quā-
 tum concernunt fauorē libero-
 rum non sunt correte possēt
 dici q. quoad illas duas leges.
 primam z. secundas non est be-
 nedictū q. ille nō sunt in fauo-

rem filiorum primi matrimo-
 nij. sed. odiū scōdo nubentium. j.
 annum luctus vt ibi videbim?
 Sed saluēdo ipsum pōt dici q.
 voluit loqui scōz opi. Inno. de
 qua ibi dicitur in fine. z. istam
 puto fuisse eius mentes. vel po-
 test dici quod dicit propter le-
 gem tertiam quam etiam alle-
 gat. vel propter autē. eisdē pe-
 nis. p̄tra posita est super. l. j. d. l.
 tertiam. z. auten. predictā etiam
 hodie nō sunt correte per iu-
 ra canonica prout ibi deo du-
 re latius dicitur. Adde vltra
 dictas penas per doc. enume-
 ratas. xij. pena potest colligi
 ex dictis supra. in septima pe-
 na vt propter transitum ad se-
 cundas nuptias pater obliget
 filio civiliter in auenticij. qz
 lex civilis talem actus. lz odio
 sum vt in toto isto tit. vt als si
 nō esset talis transitus ad se-
 cundas nuptias talis civil' obli-
 gatio nō caderet inter eas. ita
 videt sentire Jo. de imola. in. l.
 a filio. ff. de leg. primo per ca-
 sus. l. iubemus. s. in supra. j. ad
 trebel. z. expressius vult. d. Bas.
 in. l. frater a fratre. in. xij. col.
 in fi. ff. de cōdic. iude. qui hoc
 habuit ab Alex. in dicta lege
 iubemus. s. in supradictis in
 apostil. ad Barto. Veruntamē
 quia cōmunis opinio est quod
 hodie in auenticij. pater ciuili-
 ter obligatur filio vt exp̄sse
 volunt doctores in dicta lege
 iubemus. s. in supradictis z. in

b.l. frater a fratre. vbi late omnes doc. et Soci. consilio. clxij. in quinta col. dicere qd istud sit speciale odio scđarū nuptiarum non videtur esse verū eo. maxime quia. d.l. iubemus. §. in sup: adi. loquitur etiam alio casu. scilicet quando testator specialiter hoc dicit et sic predicta pena simpliciter non videtur vera. et ideo merito Jo. de imo. i. d. La filio dicit qd ad presens non decidit qui tamen se etiam nō restringit ad casum secundarū nuptiarum sed ad casum dicti. §. si supradictis vnde p̄dicta limitatio non placet Adde. qd plus sentit dominus Jas. in. d.l. frater a fratre. in. xij. col. in fi. qd dispositio. d.l. iubemus. §. in sup: adi. ctis procedat vbi pater volebat transire ad secundas nuptias sic sentit qd habeat locum dispositio illius. §. si volebat transire etiam si nondum transiisset pro quo potest p̄derari tex. in. d. §. in supradictis dum dicit existimauerunt nuptijs non esse abstinendum potest etiam ad hoc induci et ponderari in simili tex. i. §. si autem tutelam circa fi. in ver. vt volente ad nuptias venire in auten. de nup. per quez tex. Bar. consilio. xlv. incipiente quidam nomine bonagrandus in. vj. dubio dicit qd quando mater tutrix liberorum dicit se transituram ad secun-

das nuptias statim desinit esse tutrix in contrarium tamen facere videt quia l3 tex. in. d. §. in supradictis primo dicat secundis existerit nuptijs non abstinendū tamen postea idem tex. declarans tex. precedentem et vel cum secūdis pater aut mater matrimonijs vicerit et sic videtur velle post nuptias secundas cōt. rtas idem clare vult tex. §. placet i aut. de nup. dum dicit nisi secundas pater cōtraxerit nuptias vbi Justinianus refert et approbat cōstitutiones Zenonis de quarta in di. §. in supradictis. et tamen illam expresse locum habere vult vbi secundas pater contraxerit nuptias et subg. cit sic enim in hoc secundo nuptibus pena et sic videtur velle qd ante contractas secundas nuptias non sit locus constitutionis predictae Adde qd hoc expresse videt velle Bal. consilio. cccxxij. incipiente casu super quo in ver. xv. et xvj. in primo volu. qd est filio septuagesimo quinto in tertio volu. secundū impressionem mediolani vbi formaliter dicit decimo quinto patet hoc ponderato textu. lege hac edicta li. §. his de secundis ibi hoc est ad alias nuptias venerit et non venerit scilicet iam rogo post nuptias et non tenetur ante satisfacere quia per secundas nuptias efficitur

suspecta. C. de adm. tu. l. lex q̄
 tutores et odiosa filijs ⁊ legi
 ante autem non est suspecta si
 lijs nec odiosa legi sed fauora
 bilis ⁊ plurimū veneranda. s.
 pe. siquidem in. aut. de nup. Se
 xtodecimo ⁊ vltimo videtur ca
 sus legis in simili nam si pater
 vel mater rogātur de restituē
 do filijs suis non ante debet sa
 tisfare q̄ transeat ad secunda
 vota arg. C. ad trebel. l. iube
 mus. s. primo. Ex quibus hoc
 dubium veruntamen ex deci
 siōe Bal. in. d. eleganti consilio
 possunt predicta cōcordari vt
 prima opi. procedat vbi perso
 na patris vel matris esset su
 specta ne transeat ad secunda
 vota. ⁊ bona dilapidet. Nam
 tunc satisfacere cogitur als non
 nisi prius sc̄tas secundas nu
 ptias. ⁊ ita procedat secunda
 est opinio decima q̄rta pena iu
 rta dicta nona pena q̄ licet in
 virgīe reijciatur cōditio si nu
 pserit arbitrio talis. vt. l. tur
 pia. s. primo. ff. de leg. j. in inui
 dua non remittitur talis con
 ditio si nupserit arbitrio talis
 arg. not. in. d. aut. cui relictum
 Ita volūt doc. in. d. l. turpia. s.
 primo maximeancelotus de
 cius qui expresse tenet contra
 cumanū. Adde q̄ hoc etiā ex
 presse voluit Bal. in. l. j. de his
 que pe. no. in. iij. col. Et ipsum
 Bal. etiam refert de. de an
 charano in regula nemo po
 test in tertia col. in vesti. secūdo
 pone extra de regu. iur. deci

maquinta iuxta dicta supra. in
 nona pena vt non solum pdat
 relictum sibi factum sub con
 ditione si secūdo non nupserit
 vt ibi dictum est. Sed etiam si
 sit sibi relictum q̄ diu cum fi
 lijs essent. Nam secūdo nubē
 do illud relictū perdit. ita vult
 Bal. in. l. j. vbi pupil. edu. de
 be. ⁊ sequitur Alex. in. l. qui cō
 cubinam. s. vxori. ff. de lega. ij.
 in apostil. ad Bar. idem volūt
 Bal. Ang. in aliquibus lectu
 ris Salice. ⁊ doc. i. l. ij. de leg.
 licet Sal. consulat filijs q̄ ex
 pellant maritum ⁊c. Idē etiā
 clare vult ibi do. Jas. quod cō
 firmat p̄ id quod vult Bal. in. l.
 volūtatis i fi. col. j. de fidei cō.
 in bona lectura vbi vult q̄ re
 lictū factum vxori a viro donec
 steterit in domo veri intelligit
 tur si steterit in habitu vidua
 li. als secus quod est notandus
 fm eū. Optime facit quod vult
 Qldra. cōsilio. cxxix. incipien
 te ad questionem vbi vult q̄ si
 legatum factum vxori sub his
 verbis. Item lego eidem tali
 vxori mee victū ⁊ vestitū quā
 diu vixit in ⁊ super bonis ⁊ in
 meo hospitio stare voluerit si
 ipsa conuolet ad secundas nu
 ptias ⁊ cum marito primo co
 habitet non debetur sibi le
 gatum per. l. qui concubinam
 als q̄ quattuor. s. vxori. i sc̄do
 respon. ⁊ ibi est casus. ff. de le
 ga. ij. fm eum et ipsum refert
 ⁊ sequitur p̄positus in. c. siñ.
 in fine col. extra eodez titu. de

secundis nup. que tamen loq̄tur quando ducit maritus ad domū primi mariti. Idem etiā expresse vult Bal. in. l. si vi. s. si nali. ff. de cōdi. et demō. Item etiam expresse vult Paul. de monte acuto in repe. s. titia cū nuberet in. l. titia cum testamēto. ff. de testa. in. l. xij. q. in verfi. sed iuxta vbi recitatis opinio nibus dicit q̄ ista opi. Bal. sibi magis placet. idem etiā vult in l. xij. q. idem etiā vult Joar. de ferraria in tit. forma libelli l. q̄ petitur eos restitui in glo. do nec vita in. ij. col. vbi loquitur in casu magis dubio de quo. j. in seq. pena. Optime facit q̄ vult do. Alex. consilio. xx. incipiente viso processu. in. ij. volu. quod vobis allegavi supra. in quarta pena Barto. tamē in. l. cum tale in prin. et ibi Pau. de ca. et latius imo. ff. de condic. et demon. videtur velle contrarium dū dicit Imo. q̄ si nō stet per eam nec per virum q̄ matrimonium stet cum eis sed per filios debet habere relictus per not. in. l. j. de instit. et sub. it. idē Ang. vult Aret. in suo tractatu de testamētis in glo. i. verbo itez reliquit gaio annū. idē etiam vult Paulus de castro. in. l. si vir vpori alias. l. sed si hoc s. cum vir. ff. eodez titulo de cōditione. et demonstra. Et etiam pro ista parte potest adduci dictū contrariū Quidra. dum vult q̄ si mulier contrahat secun-

das nuptias et cum marito cohabitaret et vt. s. si sentiat q̄ si habitaret cum filiis se per. estare forte aliud esset et satis idem videtur sentire Sali. et sequaces qui consulunt filiis q̄ eiciant maritum s̄m seu vitricam non ipsam ne per eos videantur stare vt ibi per eos ex quibus ista questio redditur dubia veruntamen prima opinio videtur magis cōmunis et verior: qz ex quo secundo nubendo facit iniuriam defuncto et filiis et est odiosa filiis et legi vt vidistis supra in nona et decimatertia pena filij habent iustam causam non habuādi cū eā. et sic videtur per eam stare vnde relictum debet amittere si scō nubat viuētibz filiis primi matrimonij. Sed pulchrum dubium est quid si viuētibz filiis mater stetit continue cum eis iuxta voluntatem testatoris: sed eis mortuis transit ad secundas nuptias in aut. amittet talem relictum non iubet qui tangat breuiter puto q̄ nō amittet relictum per not. in. l. j. de leg. vbi videatis questio lōga materia. et per Soci. consilio. l. xvij. et de monte pico in repe. dicti. s. titia i. l. xij. q. in verficulo quinto limita. quia ex quo tale relictum erat factum cōtemplatione ipsius et liberorū impedit ne possit stare cuz eis ideo non perdit relictum per ibi nota. et talis transitus ad se

cundas nuptias ex quo filij primi matrimonij erant mortui non nocet per nota. in .l. feline in fine. §. eodem. et in simili vult dominus Alexan. consilio. cxxj. incipiente viso thema te in principio in secundo volumine eo maxime quia de secundo dis nup. non erat facta expressa mentio in relicto argu. eorum extra dicentur in sequen. pena. Et isto casu posset procedere opinio Barto. et sequatium ante vero sepulturam est dubium et ita iubent tenere. do. Bi. de cabanis in suo tractatu clausularum in clausula fin. renunciat omnibus bonis paternis et maternis in .s. Sed an iuri alimentorum possit renunciari in decimateria colli. in fine. fo. cxxxix. in tertia col. ubi formaliter dicit quod si alimenta relinquuntur uxori quousque cum filijs habitauerit non potest in domo inducere vitricum quia facit iniuriam eis per fratrem virum ergo et. ff. de usu et habitatu. l. non aliter sed eum. De cima sexta pena addi potest ut mulier secundo nubens amittat alimenta sibi relicta a primo viro. licet non amittat usufructum simpliciter sibi relictum aut. hoc locum. §. si secundo nupsit mulier. et ita vult Joan. de ferrarijs in titulo forma libelli quo petit dos restitui in glosa donec vitam in secunda col. quia relinquendo alimenta simpliciter a filio herede

videtur relinquere in domo et secundo nubendo non dicitur amplius in domo et sic amittit relictus alimentorum ut ibi Zastius per eum. tamen Fran. de areti. consilio. xl. incipiente supponitur in facto in secundo dubio videtur velle contrarium Et idem post eum expresse vult Paul. de monte pico in dicta repe. §. titia. in .l. titia cum testamento. ff. de lega. scdo in .l. xiiij. q. vbi vult quod sicut secundo nubendo non perdit usufructum simpliciter relictum idem sentiunt in alimentis sed enim quia per transitum ad secunda vota illa non perdit. patet etiam quod Bal. et alij in .l. j. de lega. volunt quod vxor perdat quando testator legauit si staret cum filijs quia non dicitur stare accipiendo alium maritum ergo ubi dicta verba non essent apposita sed simpliciter relicta essent alimenta non perderet mulier per transitum ad secunda vota. Et subiicit quod est decisio Areti. in dicto consilio. xl. fortificatur sed enim quia si non perdit usufructum sic quod plus est non debet perdere alimenta cum sit quod usufructus continet alimenta. l. imperator in fi. ff. ad trebel. iuxta. l. pe. de alimen. et ciba. leg. Et non forte posset in ferri quod si testator legaret usufructum uxori plenius si staret cum filijs quod non haberet illum si transiret ad secunda vota sicut dicimus in alimentis per rationes adductas per Bal. in .l. j. circa

finem. j. de lega. fm. eni. Et ista opinio est Areti. et Pauli de monte pic. puto verior est ex quo alimenta erant simpliciter relicta uxori pro quo etiam potest adduci: quia per transitum ad secunda vota non dicitur euenire conditio substitutionis fideicommissarie post mortem ut vult Alexan. consilio. cxf. incipiente viso themate in secundo volu. quod est repetitum consilio. p. v. in. iiii. volumine. Et sequitur Ludovicus bologninus in additionibus ad tractum. i. xxij. col. quod puto verum quando non esset facta mentio viduitatis: sed simpliciter esset facta substitutio post mortem. Sed quia in casu domini Alexan. dictus fuerat ipsis existentibus viduis dubia est illa decisio pro ea que vult Albericus post Richardum malubre. in. aut. hoc locum. j. si secundo nupsit. in versicu. ite querere alias questionem disputatam per Richardum. maxime in solutione ad quartum contrarium et formaliter prout refert Albericus. facit Bar. in repe. dicta aut. hoc locus si lectura Barto. est. sed dubito quia est per eadem verba sicut lectura Alberici. ibi per contradicta que sequitur communiter doc. ut. pt. ex not. per dominum Alexan. et late doc. in. l. si mater. j. de instit. et substit. et in l. gallus. s. et quid si tantum. ff. de liber. et posthu. cum similibus decisio domini Alexan. quia dictum fuerat existentibus viduis

non videtur vera que sine dubio procederet ubi simpliciter facta fuisset substitutio post mortem. Et licet per opinionem Boas. de ferra. quando alimenta sunt simpliciter relicta uxori videatur propter verbum uxori debere intelligi durante viduitate quia qualitas adiuncta verbo regularetur secundum tempus illius verbi. l. in delictis. s. si extraneus. ff. de norali. cum simili. ut in casu simili vult dominus Alexander consilio vigesimo incipiente viso processu in secunda colu. in secundo volu. tamen hoc est verum in dubio et aliud de iure non est cautum propter relictum usufructus factum uxori licet iure. C. intelligere quoadiu erit vxor durante viduitate adeo quod propter secundas nuptias amittebat relictum. l. prima. j. si vxor secundo nup. tamen quia iure autentico cautum est quod per secundas nuptias vxor non amittat usufructum simpliciter relictum ut in. s. sunt vero solum in autentico de nup. unde sumpta est autentico hoc locum. j. si vxor. secundo nup. contra dispositionem dictorum iurium et in casu a lege deciso non procedit dicta allegatio quod notetis. Decima septima pena est ut licet durante viduitate vidua censetur durare in matrimonio ut infra annum et alium de non habeat obbeat alii ab heredibus viri ut voluit Cy. et doc. i. l. si. j. de bonis mater. et late doc. maxie

moderni in. l. diuortio ip̄s post
 glos. ff. solu. matrimo. in. l. j. §.
 ex actio. j. de rei vxo. ac. tamē si
 transeat ad sc̄das nuptias non
 d̄s ali ab heredibus primi viri
 ita *Ly. & doct. in. d. l. fi. j. de bo.*
mater. & vult Joā. de ferra. in
titu. ferraria libelli quo petif
dos. In glo. hac etiam alimen
ta. idem etiā expresse vult do
*min⁹ *Jaf. in. §. fuerat. in. vj. co.**
in ver. ij. singulariter limita in
sti. de actio. idē satis vult Bal.
cōsilio. cclij. incipiente pontus
angel⁹ petri. in sc̄do volu. qd̄ ē
consilio. xv. in. ij. volu. sc̄dm im
pressionē mediolani. Bene fa
*cit q̄ vult Ange. *¶* Si. cclij. inci*
*piēte an mulier & *¶* Corn. *¶* Si. l. ij.*
littera k in primo volu. si con
silio. cxxij. in eo. primo volumi
ne. Et paucis ita volunt com
muniter doc. Optime faciunt
q̄ dicuntur in seq. pena. xvij. nō
ob. quod dictū est est supra pro
xime in predicta pena. xvj. vbi
conclusum est quod alimenta sim
pliciter relicta a viro vxori nō
perduntur l̄s transeat ad sc̄cū
das nuptias. quia procedit qd̄
ibi dictum est in alimentis reli
ctis a vir o hic aut loquimur in
alimētis n̄ relictis & sic nō ē ea
dem ratio. Sed relictum d̄s ali
quid operari vtr̄n sili vult bal.
in auten. quod locū. in. j. col. j.
si secundo nups. Ad do qua d̄s
ri. in principio hui⁹ pene quod
vidua infra annū. luctus. ē alē
da ab heredibus viri si aliunde
non habeat vnde se alat. vt vo

lunt doc. d. locis cum similib⁹
 opere precium est scire qm̄ dica
 tur non habere vnde se alat vt
 de notabilib⁹ bal. cōsilio. cxxvj.
 incipiente sicut dixi in. ij. volu.
 quod est cōsilio. xxx. in sc̄do vo
 lu. secundū impressionem me
 diolani quem sequitur & com
 mendat soci. in. l. diuortio i pn.
 in fi. col. ff. sol. matr. qui tamē
 all. bal. in sc̄da extampa. eade
 impressione. consilio. xvij. In
 secunda parte. Sed, est corre
 ptus soci vicio impressorū. nā
 est consilio. xxx. ideo vos q̄ ha
 betis soci corrigat ne fi occur
 rat hic casus ibi nō reperitis
 videatis ibi quia nō est pprie
 materia nostra. Decima octa
 ua pena addi pōt iuxta supra
 dicta vt sicut mulier sc̄do nu
 bens nō debet ab heredib⁹ vi
 ri. alia etiam nō d̄s vestiri vesti
 bus lugubrib⁹ l̄s als si sc̄do nō
 nuberet infra annū vestienda
 eēt ab heredibus viri vbi erat
 alimentāda. ita notanter vult
 bal. cōsilio. cccclxxvij. incipiē
 te quedam sunt res in fi. in. v.
 volu. secundū impressiōem me
 diolani quod est de cōsilijs ad
 ditis & nō est sc̄dm impressionē
 venetā. vbi formalit̄ dicit quo
 ad pannos nigros viduales ex
 distingui qualitas personarū
 nā sicut vxor d̄s habere alimē
 ta ita & indumenta. vñ si absq̄
 viduali veste nō potest hone
 ste transire d̄s et fieri expensis
 viri vt no. in. l. sicut. ff. d̄ ope. li.
 & ita seruat *¶* Suetudo tamen si
 postea

postea deserat victū ⁊ habitū vidualē reddat vestes quas recepit ⁊ contēnit arg. ff. sol. ma. l. in his. §. j. mulier vero q̄ nō vult indul n̄igro nō propterea est ifamis. C. de infami. l. de crimine secundū euz ibi et illud conclusum; formaliter refert dñs Vitalis de cabanis i suo trac. clausul. in cau. si. renūcia uit omnibus bonis paternis ⁊ maternis in. §. an iuri alimen. tor. n̄ possit renūciari in prima col. vbi late de materia iuncta col. precedēti Idē etiā volunt Joan. de imol. et doc. in. d. l. d. 3. q. §. j. ff. solu. mater et dominus Alex. et doc. in. l. si is qui quadringenta. §. si. in fi. ff. ad leg. fal. ⁊ roma. i aut. extestamēto circa fi. j. de col. septima facit quod vult Bal. in. l. j. in secūda col. j. de fideicō. in vna le. ctura vbi vult q̄ si testator mā dauit heredi q̄ vestiret vpozē viduā q̄ intelligitur dum in viduitate permanserit ex qualitate persone et ibi etiā tractat an veste facta fracta alia fieri debeat vide ibi per eū no. quē sequit Alexan. in. l. diuortio. §. j. in pe. col. ff. sol. ma. videatis in dictis locis ⁊ in decisione capitale tholosane. cccxxxvij. in fi. in additionibus in quibus locis etiā tangit cuius sint tales vestes scilicet lucubres et an postq̄ mulier secundo nupsit teneatur restituere heredibus viri etiā tales vestes quotidianas videatis in dictis

locis maxime dñm Alex. in. d. l. si is qui quadringenta. §. si. vbi vult q̄ sic. Et idem videt velle Bal. in. d. consilio quod notetis l. imol. in. d. l. si quis. §. j. et doc. videāt distinguere iuter p̄ciosas et quotidianas ¶ Decima nona pena est qz lucra nuptialia in vnum et filijs primi matrimonij transferre nō potest nec etiā in extraneas sed proprietate priuatur tremanet solum vsufructuaria. l. femine in prin. j. eo. et in. §. prosperimus ho ergo nullū i aut. de nō elip. secūdo nubē. et ibi Ang. ⁊ aut. lucrū infra eo. tamē pōt dici. q̄ ista pena est eadē cū prima. qz ibi Alzo. ois ista tangit de qua pena latius videbimus in. d. l. femine et in. d. aut. lucrum infra eo. ¶ Trigesima pena addi pōt vt licet als tacita pupil. nō excludat matrē. l. fi. j. de insti. ⁊ substi. tamē si mater trauscat ad secūdas nuptias tacita pupil. excludit matrem ita vult Ang. in. l. ij. in prin. circa fi. ff. de vulg. et pupil. et idē Ange. in. l. precibus in tertia col. infra de impub. et alijs substitu. quod dicit esse notandū et refert do. Alex. in. l. femine. j. eo. in addi. ad Bar. l. 3. dicat imol. contra tamē Joā. de imol. melius dñs Ale. recti⁹ Jas. ⁊ nouissimi in. d. l. ij. in prin. tenent contrarium ⁊ dicit ibi domin⁹ Alexan. q̄ istud magis cōmuniter tenet scilicet cōtra Ang. idem vult Jas. in. d. l. precib⁹

in. xiiij. col. idē etiā vult Frāci-
 fcus de are. cōsilio. clv. in nona
 col. idē vult Corne. in. l. fi. j. de
 iusti et substi. in. iij. col. in fi. cū
 seq. Et lati? idē Cor. p̄. cccxxij
 l̄a. d. r. c. in tertio volu. vbi cō-
 sulauit post ireti. in. di. cōsi. clv
 dñs Joan. bapti. de casti atus
 pis i. d. l. p̄cib? in. vj. col. cū seq.
 in versi. adde Ang. quē oino. vi
 deuideatis in dictis locis ex q̄
 bus p̄t̄ q̄ cōisopi. est q̄ p̄ solū
 trāsitiū ad. ij. vota tacita pupil.
 nō includit matrem sed iunctis
 alijs cōiecturis vt si relictū eēt
 vxori si icōnō nuberet bñ ex-
 cluderet vt vult Bar. r. doc. i. d.
 l. ij. r. in. d. locis p̄allegatis r. di.
 Alex. cōsilio. xij. incipiēte attē-
 tis r̄bis in. vij. col. cum seq. in.
 tertio volu. qđ notetis. **C**elice
 sima prima pena addi pōt ex p̄-
 dictis r. p̄ Jas. i. d. l. p̄cib? p̄al-
 le. xiiij. col. vbi attētat q̄ l̄z sub-
 stitutio cōpēdiosa facta p̄ virū
 cōe etiā itra ipsa pupil. etatis
 trahat ad fideicō. r. valeat iur.
 fideicōmissi semp qñ mater est
 in medio fm ope. Bar. de qua
 in. l. Ceturio. ff. de vulg. r. pu-
 pil. illud h̄z locū forte fm eū ni-
 si mater trāsuisset ad. ij. nupti-
 as q̄ tūc i odium. ipsius m̄ris
 trāseūtis ad. ij. nuptias nō ob-
 ligarēt. sed intra pupillare eta-
 tē valēt vt pupillaris et exclu-
 deret matrē vt p̄ ibi lati? dicta
 per eū que tñ nō audet firma-
 re vt vbi p̄ eum addo q̄ decisio
 hui? p̄sentis depēdet a dictis
 in. p̄ prima p̄cedēti pena q̄ sicut

ibi dictū est q̄ p̄ solū transitum
 ad scōa vota ta cita pupillaris
 nō excludit matrē vt tenēt cō-
 muniter doct. cōtra Ang. ita p̄-
 talē solū transitū ad scōa vota
 talis compēdiosa non desinet
 obligari fauore matris iō me-
 rito hoc casu. d. Jas. non fir-
 mauit p̄dictā suaz incitationē
 Et q̄ tūc p̄pēdiosa factā p̄ verū
 cōe nō valet iure directo vt pu-
 pil. pupillo decedēte in pupila-
 ri etate sed fauore m̄ris valeat
 iure fideicōmissi etiā tpe pupil-
 laris etatis l̄z mater trāsue-
 rit ad scōas nuptias vt vult ex-
 p̄esse Frā. de are. in. d. cōsilio
 clv. r. Corne. i. d. cōsilio. cccxxij.
 in. iij. volu. vt ibi late p̄ eos sed
 si cū trāsit ad scōa vota viuēte
 adhuc ipubere cōcurrēt etiaz
 alie conjecture vt q̄ ipsi matri
 fuisset relictū si scōo nō nube-
 ret tūc sicut tacita pupil. exclu-
 deret matrē trāseuntē ad scōa
 vota vt dictū est supra i p̄cedē-
 ti pena ita etiā tūc p̄pter talē
 trāsitiū ad scōa p̄pēdiosa factā p̄
 verbū cōe intra tpa pupil. eta-
 tis valēt iure directo. r. nō obli-
 gatur. licet talis mater esset
 in medio ita exp̄esse vñ velle
 dñs Ale. in. d. cōsilio. xij. in. vj.
 col. cū seq. in. iij. volu. r. satis vo-
 lunt Fran. are. r. Corne. in con-
 silijs p̄allegatis qđ notetis q̄
 raro alibi comperitis verunta-
 men quia illa opi. Bar. de qua
 in. l. Ceturio p̄al. cū simul q̄ ma-
 tre existente in medio cōpēdio-
 sa facta per verum comun.

etiā infra tpa pupil. etat̄ valeat iure fideicō. et obliq̄tur fauore m̄ris est multū et mltū dubiat i oderni tenēt maḡ cōif q̄ Bar. vt ptz ex nota. in. d. l. cēturiol. et in. d. l. p̄cibus. j. de impub. cū si milibus nisi accedāt alique cō ſecture ex quib⁹ apparere poſ ſit volūtātē defuncti fuiſſe nō excludere matrē et tenēdo di- ctā magis cōem opi. moderno rū circa iſtā penā nō eſſet inſi- ſtēdū. ¶ Uigeſima ſcōa p̄ea ad di pōt vt mater q̄ trāſiuit ad ſe cūdas nuptias nō poſſit exem- plariter ſubſtituere filijs. p̄mi matrimōij vt volūt bar. Ang. cuma. Ale. Are. et Yaſ. in. l. ex fa- cto in. p̄i. ff. de vul. et pupil. et l. Bal. ſali. et Forne. i. l. huma- nitatis. j. de impub. et Joā. de imol. i. d. l. ex facto tenēt con- trariū tñ p̄dicta opi. Bar. ē ma- gis cōis vt expreſſe dicit Are. in. d. l. ex facto quā opi. Bar. te- net etiā Bal. i. trac. ſubſtitutio nū In materia exēplarie i. iij. col. idē t̄z Joān. de ferra. in. ti. forma libel. quo agit ex ſubſti- tutione i glo. in ver. exēplarie i. iij. col. idē etiā vult Are. i. d. l. humanitatis. j. de impu. tāgit etiā Ang. are. in. d. qua rōne in quarta col. cū ſeq. inſti. de pu- pil. ſubſti. vbi videtur concor- dare opiniones et idem Ang. are. in. trac. teſti. in. glo. et filio ſuo mente capto ſiue furioſo. in. iij. col. cū ſeq. quod an ha- beat locū i patre Ang. i. d. l. ex facto tenet q̄ nō et ſequiſ ma-

gis cōiter. doc. p̄ rōnes ibi po- ſitas p̄ eos vbi etiā tangunt qñ prius erat facta ſubſtitutio exēplaria a matre et poſtea trā ſiuit ad ſcōas nuptias an vicie- tur ſubſtitutio dicatis vt ſibi p̄ doc. maxime Yaſ. et moder. vbi eſt loc⁹ ordinari⁹. ¶ Uigeſima tertia p̄ea addi pōt q̄ l. ſi fili⁹ emācipat vel qz als pōt teſtari iſtituat patrē vel matrē et gra- uet talē aſcēdētē reſtituere he- reditatē poſt mortē intelligit̄ cōditio ſi ſine liberis vt volūt Jac. de are. De. Ly. albe. Jo- fab. et Ang. i. lectura florentina i. l. gñaliter. §. cū aut. j. de iſti. et ſubſti. et Ang. i. l. xx. facto. §. ſi quis rogat⁹ primo. ff. ad tre- bel. et ſali. in. l. Cū acutiſſimi. j. de fideicō. et late Barb. i. repe- de. l. Cū acutiſſimi. j. de fideicō. circa. xx. col. licet Bar. Joā. de imol. nicelus. Alexan. et doc. cō- muniter teneant contrariū vt patet ex notatis in. d. §. ſi quis rogatus in p̄mo quia ſunt duo taliter incipiētes in. d. l. cū an- nis vbi late ſoci. in quarta col. cum ſeq. et fulgo. et Are. Yaſ. et doc. in. d. §. cum ante. tamē pu- to q̄ illa prima opinio proce- deret ſi tamē parēs ſeu aſcē- dens ſit grauat⁹ de reſtituēdo poſt mortem trāſiret ad ſcōas nuptias qz p̄ tales ſcōas nup. fit iuria filijs p̄mi m̄rimōij vt §. ſoluto. i. aut. de nup. cū ſi. nō ſub intelligeret̄ t̄lis cōditio ita voluit Ang. in. d. §. cū autem in lectura florentina et in. d. l. ex

facto . § . si quis cognatus et
 ibi doct. post eum et sequitur
 Barba . inducendo in . l . cum
 acutissimi circa . xxiij . col . idē
 etiā vult Zas . i . l . pēib⁹ in . xiiij .
 col . j . de impub . et Soci . in . d . l .
 cum annus in quarta col . cum
 seq . ff . et cōditio . et demō . verū
 tamen licet istud dictū in se sit
 verissimū tamen quia predicta
 cta opinio Jac . de are . pe . § . p .
 et sequaciū non videtur vera
 et doc . magis cōmuniter tenēt
 contrariū vt predicti . ideo cir
 ca istam penā nō videtur mul
 tum insistendum . ¶ **Eligesima**
 quarta pena addi . potest vt si
 lucra nuptialia consistāt i mo
 bilibus cogatur mater satisfā
 re de restituendo liberis primi
 matrimonij propter secundas
 nuptias als ipfis filijs primi
 mrimonij satisfātib⁹ restituūt
 vt . l . hac edic . § . Si illud . j . eo .
 quid an habeat locū in viro ibi
 deo duce late dicitur . ¶ **Elig**
esima quinta pena addi pōt
 q bona mris trāsēntis ad secū
 das nuptias sūt tacite p potbe
 cata liberis primi matrimo
 nū pro cōseruatione lucrorū a
 die quo ille res peruenerūt ad
 eā vt est tex . nota . i . d . l . hac edi
 ctali . § . is illi⁹ ver . oib⁹ . j . eo . vbi
 etiā videbit⁹ . ¶ **Eligesima** sexta
 pena . addi pōt vt l³ i bonis ma
 riti quōdā mulier haberet pui
 legiū platiōis vt pferat ceteris
 creditorib⁹ vt habet p glo . i . § .
 fuerat insti . de actio . tñ si mu
 lier scōo nubat nō h³ istud pui

legiū scōm aliquos doc . tamē
 cōmuniter tenēt contrariū vt
 patet ex notatis in . l . nupta . in
 prin . ff . sol . ma . et per doc . in . l . j .
 eo . ti . vbi etiā Ale . in . iij . col . de
 quo etiā vide Zas . late in . d . § .
 fuerat in . xx . col . post are . ibi in
 xiiij . col . Optime facit qd vult
 bal . in rub . § . de priuile . dot . in
 prima col . quē sequit ludovic⁹
 Bologni . in addi . ad cōtraria
 Joā . de anania cōsilio . l . xiiij . cir
 ca finē additiōis r qd vult dñs
 Ale . in apostil . ad Bar . in . l . j . in
 fi . j . eo . § . Ex qb⁹ ptz q pec pena
 nō est vera qz ius dotis r priuile
 legiū dotis nō minuit p transi
 tiū ad scōa vota qñcūqz nubat
 etiā . j . añū lect⁹ fm Bal . r doc .
 in . d . l . nupta . qz pene scōaz nu
 ptiarū cōsistūt i donatiōib⁹ et
 relictis r quibusdā possessioni
 bus scōm eos de quo habet in
 l . j . ij . r . iij . § . eo . et ibi deo duce di
 ces . ¶ **Eligesima** . vij . pena addi
 pōt vt l³ filiūfamil . testari nō
 possit rlariter . l . q i ptate . ff . de
 testa . tñ i lucris nuptialib⁹ q p
 didit p⁹ quo ad p⁹rietatē p⁹
 scōas nuptias poterūt ei⁹ filij
 primi mrimonij qb⁹ illa appli
 cāt q⁹ tñ ad p⁹rietatē testari p
 ea q pōit Zas . r moderni in . l .
 fi . in pe . col . in ver . limita . j . q te
 sta . fac . pos . vbi vide r lati⁹ di
 ces deo duce in . l . in qb⁹ . j . eo .
 ¶ **Eligesima** . viij . pēa addi pōt
 quā patif mulier scōo nubens
 post acceptā tutelā si nō possit
 pvideri de tutore reddiderit
 rōnē r reliq nā etiā i nouo pro

marito piculū imiet q̄ p̄ mala
 administratiōe ipsi? mulieris bo
 na ipsi? mariti sint tacite filijs
 p̄imū matrimonij obligata .l.
 pe. j. in qb. caus. pig. taci. con
 trahi. r. s. si nō aūt tutelā i au
 ten. de nup. r. hoc expresse vult
 glo. in. c. ex pte extra de appel.
 r. not. Bal. cōsilio. cc. incipiēte
 imprimis in quarto volu. qd̄ est
 cōsilio. cccx. in quarto volu. se
 cundū ipressiōē mediolani et
 sine dubio hec ē pena etiā mu
 lieris scōo nubētis qz cū r̄laris
 ter vxor nō teneat p̄o marito
 nec ecōtra vt s̄. nec vxor. p̄ mar.
 to isto casu est spāle vt marit?
 teneat p̄o obligatiōe vxoris
 etiā p̄terita et sic verisimiliter
 nō inueniet ita honorabile ma
 ritū sicut si ipsa nō esset obliga
 ta. et q̄ ipse nō obligaret p̄ ea
 q̄ dicā in. l. j. j. eo. p̄terea i spē
 de hoc q̄ si pena mulieris r̄ ma
 riti ex hoc retrahant r̄ tex. in
 l. scōa. ver. sed ne filialis. j. qm̄
 mul. tutel. offi. et q̄ sit pena ex
 presse vult De. de ancha. cōsli.
 lio. cccxvi. incipiēte i cā q̄ verti
 tur et q̄ sit pena mariti exp̄sse
 vult Q̄do. in. d. l. pe. et idē ex
 pressus vult Bal. ibi. vbi nota
 biliter dicit nec est ista lex co
 recta p̄ illud nubat i dñō qz tm̄
 loq̄ hoc de mera pena viri cū
 ea p̄trahētis. qd̄ noteris lz pos
 set dici q̄ ē fauor liberorū p̄mi
 m̄imonij sed an locū h̄eat i vi
 ro trāseūte ad scōas nuptias vt
 bona vxoris scōe sint tacite p̄
 administratiōe p̄ris filijs p̄mi

m̄imonij obligata puto q̄ nō
 p̄not. post Bal. i aut. eisdē pe
 nis. j. eo. r̄ ibi deo duce dices. lz
 pulchra est q̄stio an idē sit de
 bonis retinēdis i p̄cubinā ma
 trē pupil. tutricē nō reddis rō
 ne q̄ est i nubēte ibi istā q̄stio
 nē nō vidī tactā nisi p̄ dñz Bar
 tholomeū et belecinis i. c. ex p
 te extra de appel. i addi. q̄s fa
 cit ad dñz Anto. de butrio. r̄ pa
 noz. vbi dicit q̄ credit idē eē p
 tex. i. l. is sol? i fi. j. de reuoc. do
 na. r̄ qd̄ ibi not. Bar. cū concu
 binat? sit illicit? ea nemo. xxxij
 q. iij. qd̄ tene mētī qz noua est
 āpliatio ad dictā. l. penul. cū si
 mili. si ē va. scōm eū addo. q̄ p̄
 predicta opinione vñ facit qd̄
 vult Bar. i. d. c. ex pte vbi for
 maliter dicit not. q̄ m̄ trāseū
 do ad scōa vota p̄dit tutelā ip
 so iure facit qd̄ habet i aut. sa
 cramēta. j. qm̄ mulier tutel. offi.
 fung. r̄ i aut. de nup. s. sin autē
 tutelā adde q̄ idē est si ihone
 ste viuat nota. eū vbi Bar. i. l.
 is solis. j. de reuoc. dona. q̄ oēs
 pene statute p̄ scōo nubētes lo
 cū habēt in mulierib? ihonestā
 vitā ducētib? de q̄ dicto Bar.
 faciūt magnū festū scribentes
 oēs ego allego. c. vxor at? de cō
 uer. cōiug. vbi paria sunt trās
 ire ad scōa votavel incontinē
 ter viuere. et idē tenet vbi dñs
 Abbas panoz. ne pl? h̄eat luxu
 ria q̄ castitas facit qd̄ h̄etur p̄
 Bar. i. l. fidei cōmissus. C. de fi
 deicō. r̄ qd̄ habet i. l. foroz. C.
 de his qb. vt idig. s̄m cū ibi r̄

certe ibi pñchre z notabiliter loq̄t. Panoz. i. d. c. vxozat? ita formaliter dicit Barba. addo Joan. de anania idē velle. in. c. qualiter z qñ de accu. vbi dicit se ita cōsuluisse idem etiā volunt Bar. Bal. lati? sali. z doc. i. d. l. is solis. j. de reuo. dona. z dñs Ale. i. l. liber. s. notaf. ff. de his q not. ifa. in apostil. ad Bar. et de belecinis in. c. j. extra eo. de scōis nup. z prepo. nūc Card. Ale. post Card. flozētium i. c. fi. in. iij. col. i. fi. cū seq. eo. ti. idēz vult geoz. nata. in repe. c. q̄ uis extra de pac. li. vj. i. lxx. col. i. xj. q. 2. qd tñ verū itelligo idē vult Anto. corse. in trac. de po. te. reg. i. xx. q. in. ij. limitatione de quo etiā aliqd dicit i. aut. eis dē penis post glo. i. voce parit. Ex quo ifero cōez z vera eē opionē q̄ pene statute p̄ scōo nū bētes hñt locū p̄ luxuriose z in honeste viuētes z ex hoc ptz ve rā eē opi. de belecinis z lz i cō. trariū videf facere qd i hac ma. teria p̄ scōo nūbētes iura sunt penalīa vt est tex. i. s. placet. in. aut. de nup. z i. s. fi. i. aut. de res. titu. z ea q̄ parit cū fili. et vult Bal. i. l. hac edictali i prin. i. j. col. in lectura noua. j. eo. vñ vi. deb. at̄ restrigere ea i p̄p̄rijs ter. minis i qb? loq̄t z q̄ i hac mate. ria scōarū nuptiaz nō debeat fie ri extētio si lex expresse hoc nō dicat ex tex. not. z vulgatus in. s. cū igif in ver. sic em̄ p̄es ibi nec est q̄libz lex. tale qd di. cēs in aut. de nō elig. scōo nu

bē. col. l. z i fili hoc vult glo. pe. in ver. legitimas. in fi. in. d. s. fi. i. aut. de resti. z ea q̄ par. col. quarta. ¶ Optie facit qd vult Bal. in aut. ex testamēto in añ. pe. col. q. j. eo i lectura noua. z ibi lati? dicit verū tñ qz ipator in. d. s. fi. in aut. de resti. z ere q̄ pa. extēdit penas statutas con. tra scōo nūbētēs ifra annū lu. ct? hēre locū i luxuriose z i ho. neste viuētib? quo ad oēs alias penas ac si scōas nuptias p̄ris sēt vt vbi clare vult tex. z tex. z doc. i. d. l. is solis puto verā de. terminationē de belecī. nec ob. si dicat q̄ p̄dicta hñt locū p̄ ip. sam mulierē luxuriatē z ita in. bis p̄p̄rijs terminis loq̄t. d. s. fi. z. d. l. is solis z loquūf p̄dicti doc. nō aut loquūf i alijs q̄ cuz ea luxuriat qz de illis nihil le. ge cauet qz rñdeo q̄ ex quo lex iponit penā nubēti cū scōo nu. bēte vti. d. l. pe. z i. d. s. sin autē. tutelā z in. l. ij. j. qñ mul. tutel. offi. fung. q̄ iura loquūf in. eo. casu z in casu legis ac edictali in. p. i. j. eo vbi ei nubēti cū scōo nubēte nō pōt donari vel relin. qui a scōo nubēte pl? q̄ vñ ex. liberis primi m̄rimoni cui mi. nus relictū est z tñ posset ei re. linq̄ ab alio Et sic ē pena qz nu. p̄sit scōo nubētiz in casu. l. j. in. fi. z. l. liberis. s. notaf. ff. de his q no. in fa z in casu. l. j. s. p̄te rea scōm itellectū reynerij. j. eo vbi scōo nubēs nō pōt in dotē da. revel relinq̄re secū nubentī. vlt. tra tertiaz partē bonotū est si

milibus si ergo lex imponit pe-
nam nubēti et licitas nuptias
p̄trahēti cū sc̄do nubēte in cer-
tis casib⁹ multo magis illis ca-
sibus debēt habere locū pene
statute sic sc̄do nubentib⁹ luxu-
riose et inhoneste viuentib⁹ cū
talib⁹ sic inhoneste et luxurio-
se viuētibus nec ob arg. argu-
mentū q̄ lege nō cauet qz rñ
deo q̄ imo satis lege cauet ex
mēte legū idictis iducib⁹ iuncto
d. s. fi. in aut. de resti. et ea q̄ pa-
et in d. l. is solis dñi dicit tex. sa-
tis etiā cautū tacite putauim⁹
et ita satis in fili dñi velle Bal.
et post eū. d. Jac. de aurelianis
et doc. in d. l. is solis. j. de reuo.
dona. et ibi. d. Alex. in apostil.
ad Bal. optime facit p̄ hac so-
lutiōe q̄ in simili vult i hac ma-
teria sc̄daz nuptiaz Ang. are.
in suo trac. testamētoꝝ in glo.
et in filio mēte capto siue fu-
rioso in. v. col. ver. nec obstat q̄
dicūt. Optie etiā facit qd̄ in si-
mili vult Albe. d. Jac. de are. et
doc. in. l. j. in fi. ff. de his q̄ no. in
fa. vbi volūt q̄ sicut ibi dicit q̄
cōtrahēs binas nuptias siue
sponsalia simul. i. eodē tpe ip-
so facto est infamis idēz erit si
eodē tpe habeat vxorē et cōcu-
binā et l. l. nō repiat cantū ta-
men idē dicendū ex mēte dicte
legis et ne plus habeat castita-
te luxuria. d. s. fi. in aut. de re-
sti. et ea q̄ par. nec obstat glo. in
d. s. fi. in ver. legitimas in fi. qz
licet Ang. ibi eam approbat tñ
Jac. de bello visu ibi eā dānat

et glo. illi est cōtraria in aut. sa-
cramentū. j. qñ mal. tutel. offi.
suug. quā sequit̄ communiter
doc. vt lati⁹ dicit in aut. eis de
penis post glo. i. ver. parit. j. eo.
Hec obstat dictū bal. in aut. ex
testamēto. j. eo quia ibi loqui-
tur in luxuriāte et inhoneste vi-
uēte sed i nubēte cū sc̄do nubē-
te vt dicitur in. l. j. in. rj. seu. rñ.
not. j. eo. et in. d. aut. ex testamē-
to ex quo infero notabilē que-
stionē q̄ nō solum pene statute
p̄tra sc̄do nubētes habēt locū
contra luxuriose viuentes sed
etiā pene statute in certis cas-
ibus nubētibus cū sc̄do nubēti-
bus habēt locū in luxuriātib⁹
cū talibus luxuriātib⁹ et inho-
neste viuētibus pro qua cōclu-
sione in spē in cōcubinato ad-
duco Bal. in. l. j. in fi. ff. de his q̄
not. in fa. vbi loquit̄ in colloca-
ta in cōcubinato quē sequit̄ ibi
d. Jac. de aurelianis et doc. ex
qua cōclusionē magis in specie
infero q̄ bona amasi seu stu-
patoris vel adulteri talis mu-
lieris vidue turtur liberoꝝ pri-
mi m̄i non h̄j similiter erūt pu-
illis pro mala administratio-
ne m̄is tacite obligata quia
magis est illicitus coitus stu-
p̄ri q̄ concubinatus quā iure et
uili non est punibilis saltim in
laico quo ad penam tempora-
lem vt vult Bar. post Ricard.
malū. bin. l. in concubinato. ff.
de concubi. et voluit Paul.
de cast. et doct. in. l. ex facto. s.
si quis rogatus primo et ibi. et

Alc. i prima col. q̄ dicit q̄ ē ma-
gis cōis opinio et dñs Nicho-
la⁹ de ybal. i suo trac. successio-
nū ab itestato i quarta col. ver.
quarta spēs et rō istū cōclusio-
nis ne maius delictum excuset
amasius vel stupratorē a pena.
arg. d. s. fi. i auf. de resti. ⁊ ea q̄
par. ne pl⁹ habeat castitate lu-
pura debet iō forte loquit⁹ est
de belēci i cōcubinario qz ꝑcu-
binat⁹ facili⁹ pōt ꝑbari cū cō-
tinue retineat i domo ꝑ nota.
in. l. pe. et fi. ff. de concubi. l. ꝑut
etiā loquit⁹ impator i fili i. d. s.
fi. qz loquit⁹ i casu certo qñ ꝑ-
perit post. xj. mēses cōpletū a
morte viri. ⁊ i fili etiā vult Bal.
i. d. l. vxoris. j. de reuo. dona dñi
loquit⁹ de vidua ex qua supest
puer. ex scola regrediēs super
terrā sed eadē rō e idē dicēdū
esset si als luxuriose vixit dūmō
ꝑbari possit. Sed qz nocte va-
gat⁹ adulter et difficiliter talia
ꝑbāt iō forte i cōcubinato lo-
quit⁹ vt ꝑdixi iō forte loquutus
est de cōcubinato late ꝑ oī cō-
cubitu alio ab vxorio ⁊ ista dñi
gēter notetis. qz vtilia ⁊ quoti-
diana ⁊ etiā magis vtilia ad ex-
tētione. l. i. in. h. pena ⁊ hac edi-
ctali i ꝑi. j. eo. vt vbi deo du-
dicef qd iterū notetis qz nun-
q̄ alibi audiuit neq; legi. sed di-
ctū dñi Bartho. de belēci cui⁹
aia sit bñdicta cā fuit hui⁹ no-
ue cōsideratiōis. ¶ Digesia no-
na pena addi pōt iuxta ꝑdicta
vt nō solū mulier scōdo nubens
infra annū luct⁹ sit infamis vt

l. i. i ꝑin. j. eo. cū simili. S; etiā
ille qui scienter cum illa. j. tale
tēpus nubit. vt. l. j. in. fi. ⁊. l. libe-
rorum. s. notatur. ff. de his qui
not. in. fa. ⁊. l. discreto supra illo
eo. ti. ⁊ dicetur in. l. j. eo. quod
an sit hodie correctum tangit
Bar. in. d. s. notatur ⁊ cōcludit
qz sic vt ibi per eum quē sequit⁹
ibi domi. Jac. de aurelia. ⁊ alij
doc. ⁊ ipsum Bar. etiam sequit⁹
Ang. in. d. l. libberozū. s. fi. ⁊ de
valēti. in. c. fi. extra eo. tit. de se-
cundis nupt. Allegāt vltorius
Bar. in. l. fi. j. de nup. vidui. tol.
⁊ Bal. in. auf. quas actiones su-
pra. de sacro sanc. eccle. in scōdo
col. ⁊ Pet. de ancha. in repeti.
c. canonū. in. xxxvj. colū. extra
de cōstitū. Adde qz boꝝ expres-
se volunt Ant. de butri. ⁊ doc.
in. c. fi. extra eodē duz referūt
qz in decisa loquitur tam in nu-
bente cum ea q̄ in scōdo nuben-
te. Et istam penam alibi non vi-
di tactam. Adde qz per dicta
supra in proxima precedēti pe-
na. idem puto dicendum in cō-
cubinario amasio seu adulte-
ro infra annum luctus luxu-
riose ⁊ inhoneste cum ea viuen-
te. Nam talis in isto casu erit
infamis per supradicta plus
dico qz licz tex. i dicto. s. notat
cum similibus sit correctus ho-
die ꝑ vt ibi vult Bar. ⁊ dixi su-
pra per ius canonicū in. c. ꝑe-
nul. ⁊ fi. extra eo. vbi dicif mor-
tuo viro nubat in dño tñ i isto
casu i tali inhonestate ⁊ luxurio
seynitatez sic illicitā ꝑiñctionē

cū tali faciēte. j. annū luct^o pu-
to q̄ ille tex. non sit correctus
etiā hodie p̄ iura canonica. qz
iuracanonica tollūt ifamiā pro-
pter licitū n̄r̄imoniū si nubat
in dño et illud dictū nubat in
dño ipoztat idē regulariter ita
dicit tex. vij. q. j. c. sicut alteri^o
et ibi glo. exponit illud verbuz
regulariter qd̄ est hoī sue p̄fes-
siois vel sine suspitione turpi.
quam glo. refert Alber. in di-
ctionario in verbo nubat i dño
et est tex. xxxj. q. ij. in primo. et
idē vult p̄positus r̄ doc. in .ca.
pe. extra eoti. r̄ glo. i. l. decreto.
supra de his q̄ not. ifa. dicit nu-
bat i dño dū tñ legitime scōm
quosdā decretistas Si ergo ista
mulier nō nubit i dño. j. annuz
luctus sed luxuriose et inhone-
ste puto q̄ oēs penas etiā. l. j. r̄
ij. j. eo. incurrit et hoc exp̄sse
vult glo. nota. in. §. j. siquidē in
glo. fi. sup. ver. interpositiōe in
auten. de nup. col. iij. et glo. et
do. in aut. eisdē penis. j. eo. r̄
ibi dicitur q̄ pene etiam hodie
in hoc casu nō sunt correcte p̄-
ius canonicū sed solū i casu suo
qz nubit in dño et hoc exp̄sse
vult p̄positus nūc card. Ale. in
d. c. fi. in pe. col. et dicitur in l. j.
infra eo. Et similiter ille ama-
sius sine p̄philocaptus luxurio-
se viuens cum ea luxuriose vi-
uente infra annum luctus si-
militer erit infamis. et est vt
vult exp̄sse Bal. in concu-
binatu. in. d. l. j. in fi. ff. de his q̄

me ifa. quē seq̄t ibi dñs Jaco.
de aurelia. et doc. et l. Bal. lo-
quat in cōcubinato tñ eadē est
rō imo maior in stuprante vel
als luxuriose viuente cū etiā di-
cit ibi Bal. multo fortius r̄c. vt
ibi p̄ eū qd̄ puto habere locum
etiā hodie arg. text^o in. d. §. no-
taf. et in. d. l. prima in fi. ff. de
his q̄ notan. ifa. r̄ in. l. decreto.
s. illo. eo. ti. iūcto. §. fi. in aut.
de resti. r̄ ea q̄ par. r̄ i. d. l. is so-
lis. j. de reuoc. dona et p̄ ea q̄ di-
xi supra i p̄prime p̄cedētī pena
et qz iura corrigētia nō habēt
locū nisi i casib^o exp̄ssis p̄p̄tis
terminis legis. l. si vero. §. de
viro. ff. sol. ma. cū similib^o ma-
pime qz hic nō est eadē rō s̄ de-
lictū qd̄ etiā vlt^o v̄it puniā
dū arg. d. §. fi. in aut. de resti. et
ea q̄ par. qd̄ est bñ notādū pro
declaratiōe. l. j. et. ij. j. eo. r̄. d. l.
decreto. r̄. d. §. no. af cū silib^o r̄
nūq̄ audiui neqz legi r̄ est ma-
gni effect^o talis infamia iuris
vt notaf i. l. nulla. s. de his qui
nota. infra. et in. l. j. infra eo. et
ibi aliquid dicit ideo diligen-
tius hoc notetis quia puto ve-
rissimū deo honestati amicū et
gratū et vt retrabantur hoies
ab illicitis amplexib^o taliū vi-
duarū arg. l. j. in versi. et ne sit
facil. j. quando mulier tutel. of-
fi. maxime infra annum luct^o
vt in hac pena. vel etiam quan-
do post acceptam tutelam an-
teq̄ petierit prouideri de tuto-
re reddiderit rationem et reli-

qua vt in alia, prime preceden
ti pena r dicit in autē. eisdem
penis. j. eo. Tricesima pena ad
di pōt vt nō solū scōo nubens
īfra annū luctns r secū nubēs
sit infamis vt in precedenti pe
na. sed etiam parēs habens fi
liam in ptate infra annū luct⁹
eam sciēter scōo matrimonio
collocās vel si passus est filiū
cū ea q̄ scōo nubit infra annū
luctns nubere vt in. d. l. j. r. l. ge
nero. cum. ll. sen. ff. de his qui
no. infa. Nec similiter aliquis
doctor quem viderim ista m
penam colligit. Ad dō qd̄ pu
to quod similiter hodie ista pe
na sit correcta p̄ ea que volunt
Bar. Ang. r de bellēci. r doct.
vbi dixi. s. pri. precedētī pena.
S; an idē sit in collocāte in cō
cubinatu īfra annū luct⁹ bal.
in prop̄ijs terminis in. d. l. j. in
fi. ff. de his qui not. infa. tenet
quod sic multo fortius per. l. is
so. j. de reuoc. dona. r autē. eisō
penis. j. eo. r. s. si. in autē. de re
sti. r ea que pa. r sequit. d. Ya.
de aurelianis. ibi quod est be
ne notandū p̄ cōfirmatiōe di
cti debelenci r supra doc. i pro
ximis penis quinimo etiā pu
to qd̄ quoad tales illicite collo
cantes r collocatos in ꝑcubi
natu. infra annū luctus hodie
nō sunt correcte. ille pene nec
illa iura p̄ supradicta in pri
mis duabus penis precedētī
bus. Trigesima p̄ma pena addi
pōt vt mater successiōe filij pu
illi priuet si tutela suscepta

ad secūdas nuptias aspiraue
rit añq̄ tutorē fecerit ordina
ri r reliq̄ restituerit vt i. l. oēm
j. ad tertu. r h̄r in autē eisdē pe
nis. j. eo. ita vult Ang. in auten.
de nō elig. scōo nub. i pn. circa.
ij. col. in h̄. s; vidēdū. Idē post
do. Anto. de buf. vult debellē
ci. in. c. ex pte. eꝑ̄ de appel. vbi
dicit b̄ ēt credo verū etiā si ma
ter nō trāseat ad scōa vota sed
ēt si turpē vitā duxerit nō pe
tito tutorē filio suo p̄tex. in. d. l.
is solis. j. de reuoc. dona. d̄ quo
lati⁹ vidē⁹ in. d. autē. eisdē
penis. j. eo. Trigesima scōa p̄a
addi pōt vt. h̄. nubētes nō ag
grediāt vt habet i. c. j. r. ij. eꝑ̄
eodē. Et p̄ Alber. in dictiona
rio. in. v. nuptie. qd̄ an habeat
locū in v̄gine nubēte scōo nu
bēti videat in. d. c. ij. r q̄ sit rō
quare nō b̄ndicāt dicat vt ibi
Trigesimatertia pena addi p̄t
vt l; als si alicui sit facta subste
tutio si sine liberis decesserit p̄
ingressūz religiois capacis bo
norū dicat defecisse p̄ditio sub
stitutiōis. s. sed h̄ p̄nti i autē. d̄
sanctis ep̄is. r. c. in p̄ntia eꝑ̄ d̄ p̄
ba. tñ i scōo nubēte h̄ locū nō
h̄eret qz p̄p̄t bigamiā ampli⁹
religioēz igredi nō pōt vt vult
Ang. p̄si. lxxx. Incipiente bec
qō subtil est. i fi. col. vide ibi p̄
eū r facit qd̄ dixi supra in. vij.
pena. Trigesima q̄rta p̄a addi
pōt vt l; ex cōsuetudine p̄mo
anno nuptiaz nō lugeāt nubē
tes nisi pro morte p̄ris vel ma
tris tñ in scōo nubēte hoc locū

nō hēbit sed indifferēter luge
re tenet etiā p alijs cōsanguini
neis iferiorib? ⁊ ita als vidi ex
hoc dicto meo obseruari in fu
nere associando ⁊ pōt assigna
ri rō qz prime nuptie sunt fa
uorabiles scōde odioleyt dictuz
est. s. i. ix. pena ¶ Trigesimaq̄nta
pena addi pōt q̄ fere in oib? lo
cis obseruat vt scōdo nubētib? si
at chariuaritiū seu capza mari
tum nisi se redimāt ⁊ cōponāt
cū abbate iuuenū et soluāt cer
tā pecuniā ex qua solēt fieri fe
staz corree abbatariū nā primo
nubētib? nō fit charuaritiū qd
an sit licitū ⁊ valeat tale statu
tū vide Joan. fab. insti. de iūi
ci. s. j. sup verbo cū vicii vbi cō
cludit q̄ nō bñ facit qd volunt
doc. in. c. j. extra de spon. ⁊ in. c.
fi. extra de scōis nup. cū simili
bus vbi cōcludūt q̄ nō valet sta
tutū vel cōsuetudo ppter quod
intundat matrimoniū idē vult
Zācel. i. l. inopia. s. fi. ff. de leg.
p̄mo. Et late Frā. de curte. cō
filio. xxvij. incipiēte magnific?
vir in primo dubio ⁊ doc. in va
rijs locis ⁊ q̄ nō valeat talis cō
suetudo cōtra scōdo nubētes ex
p̄sse tenet hostien. ⁊ p̄po. post
eum in. c. j. in scōda col. extra de
cōiug. seruo. idē etiā post! Joā.
fab. vult Joan. raynādī marci
lien. i. repe. aut. Aliarū vsus. s.
de relig. et simp. fame vbi dicit
qd dices de istis chariuaritis ⁊
dico q̄ sunt inhonesti ⁊ contra
bonos mores svt dicit Joā. fab.
in. s. j. insti. de iniur. ⁊ idē p̄hibiti

tū qz sunt in vindictā inuidiaz
vel vituperiū vt in. d. s. j. ⁊ in. c.
cū ridozē extra de vit. ⁊ hōe. cle
ricoz p̄ illa q̄ dixi in q̄stione ista
p̄cedente tñ etiā qz p hoc deue
niūt scādala ⁊ rixe. l. nā ludus
ff. ad leg. aquil. Tñ etiā qz per
hoc libertas matrimoniū impe
dit? l. titia. ff. de ver. obli. ⁊ l.
fi. supra de sponsa. et extra dñi
apli mortuo viro nubat in dño
c. pe. et fi. extra eo de scōis nu
ptijs fm eum addo q̄ idēz Jo.
fab. etiā vult Step̄ha. āfredri
in additiōe capelle tholosane
cxl. vbi dicit formalit̄ adde q̄
faciendū lo. charuarari tenet
actione iniuriarū nec possunt
excusari consuetudine cū sit cō
tra bonos mores vt in aut. vt
nulli iudi. s. nulli vero ita dicit
Joan. fab. insti. de iniur. in ver.
iniuria in prin. sup glo. scōm
eū voluit dicere in. s. iniuria su
per glo. i. ver. cū vicii qd note
tis. ¶ Trigesima sexta pena ad
di pōt vt l3 filia emēcipata pos
sit nubere sine cōsensu p̄ris. l.
filius emēcipat? ff. de rit. nup.
tamē si sit minor. xxv. annis nō
pōt scōdo nubere sine consensu
p̄ris. l. vidue supra de nup. S3
pōt dici put vult glo. ibi q̄ illō
est de hōestate ⁊ cōsilio ⁊ etiā
habet post glo. scōdas in aut. q̄
uis. j. de rei. vxo. actio. vbi d̄: q̄
filie nubēti scōdo cōtra volūta
tē p̄ris pōt p̄ma dosminū de q̄
dicatis vt ibi. ¶ Trigesima se
ptia p̄ea addi pōt vt l3 aliqui ho
mines alicui? nobilis vlt barōis

tēheantur ex consuetudine vel
 pacto in sex vel certis casibus
 dñs suū iuuare iter quos est ca
 sus p filia maritāda iuxta no.
 per Specu. in tit. de feu. §. qm̄
 super omagñs circa fi. in ver si.
 Et not. ⁊ tangunt doct. in va
 rñs locis maxie Jobā. raynau
 di i. c. j. §. firmiter. de pbi. feu.
 alie. p Fred. ⁊ habetur p pcece
 ptore meū do. Jac. in suo trac.
 feud. ⁊ glo. cōtra p̄dicta inue
 stiti p̄stiterunt iuramētū fideli
 tatis in antepe. col. cū seq. ⁊ fi.
 tamē alñs nō apparētib⁹ illud
 pcederet in p̄ma filia ⁊ primo
 m̄fimonio: sec⁹ si transfret ad
 scōas nuptias. Ita videt velle
 dñs Guido pape in deci. par
 lamēti. lviij. in fi. argu. tex. in. l.
 sancimus. la premiere. j. de cō
 sul. lib. vij. ⁊ l. boues. §. sermōe
 ff. de verbo. signi. pro quo bene
 facit supra in p̄ma additide ad
 glo. hui⁹ rubrice. Adde q̄ idē
 satis vult Roma. cōsilio. ccccviij
 incipiente in p̄posita qōne in
 h. col. i ver. ij. p̄bat dñi dicit de
 p̄a nat̄uitatez de p̄a m̄fimo
 ni⁹ celebratide i quo cōsilio tra
 ctat an legatū factū p̄ p̄ma fi
 lia maritāda debeat p̄ime na
 te. an vero p̄ime maritate de
 q̄ etiā p̄ Jo. de imol. cōsi. cxij. in
 cipiēte i cā q̄ h̄tit. ¶ Trigesima
 octaua pena addi pōt: vt licet
 als mater administrās bona fi
 lij de modicis rōnē reddere nō
 teneatur tñ si trāsiret ad secū
 das nuptias. secus erit vt etiā
 tunc de modicis rōnē reddere

teneatur. ita vult Bal. in. l. cum
 op3. §. fi. j. de do. q̄ lib. ⁊ sequun
 tur ibi Pau. de cast. ⁊ expresse
 dñs Jaco. de amelia. ⁊ doct. vt
 etiam dicā in aut. eisdē penis.
 j. e. ¶ Trigesimanona pena ad
 di pōt iuxta p̄cedētiavt l5 als i
 m̄se presumat bonafides tñ si
 trāsuiit ad scōas nuptias tñ i
 ea nō p̄sumit bonafides. Nam
 tñc pot⁹ p̄sumit ardere amo
 re ad scōm maritū q̄ ad filios
 p̄mi m̄fimonij. l. lex q̄ ductores
 j. de admi. tut. Ita naturalit̄
 vult Bal. i. l. p̄cib⁹ circa nonā
 col. in ver. itē dixi idone⁹ h3 im
 pressionē. ⁊ est. j. de ipub. ⁊ alijs
 substi. ⁊ sequitur Frā. de curte
 cōsilio. xlvi. inci. sup cōuersa in
 ij. col. in h̄si. trāseo ad scōm bñ
 facit qd̄ vult ip̄e Frā. de curte
 cōsilio. xxvij. incipiēte magnifi
 cus vir i antea. col. vbi vult q̄
 orit sinistra suspicio Deñ q̄ idu
 cit nouercā p. l. iij. ff. de ioffi. te
 sta. ⁊ l. hac edictali. j. eo. fm̄ eū.
 bene etiā facit qd̄ vult Loz. in
 l. iubem⁹. in. h. col. i h̄si. itē not.
 sing. j. ad trebel. vbi dicit fo:
 maliter. Itē no. sing. ex ea pte
 q̄ parētes trāsēntes ad scōa vo
 ta sunt suspecti in reb⁹ filio: u5
 p̄mi m̄fimonij siue sint semine
 de. q̄b⁹ nō est dubius: qz cēsēnt
 suspecte etiā i vita liberorū. l. lex
 q̄ tutores. circa fi. supra de ad
 mi. tut. siue sint parētes mascu
 li. vt ibi fm̄ eū bene etiā facit
 qd̄ vult Bal. cōsilio. lxx. incipiē
 te. Apparēt qd̄a frumēta. i ver
 sicu. sup tertia in p̄mo vol. fm̄

impressionez mediolani qd est de consilijs additis ⁊ non inuenitur s̄m primā venietam ipresionem vbi vult q̄. presumitur fraus propter nouercam vt. l. hac edictali. j. eo. vt ibi per eū. Et idem Bal. ꝑ filio. cccxxij. in cipiente casu sup quo in versi. xv. in primo vol. quod est ꝑ filio elxxv. in tertio volu. s̄m impresionem mediolani quod allegaui vobis sup i. xij. pena. idē etiam vult Co. ne. confi. cxxij. littera E. in tertio volu. vbi for maliter dicit. Et de suspitione quia iam scdo nupserat ⁊ ius su spicatur de verisimilib⁹. l. lex que tutores. s. lex em. C. de ad ministra. tuto. ⁊. l. j. cum sua gl. C. vbi pupil. educ. debe. Et qd habetur in aut. matri ⁊ auie. C. quādo mul. tutel. offi. fung. Et licet dicta iura loquātur in matre tamē similis suspitio: lz non tātū nullitate in patre q sepe subducit a nouerca inde trimentum pupilli vt docet experientia rerum magistra. c. q̄ sit. in princi. de elec. lib. vj. ⁊. c. statutū. in pr. in. eo. titu. s̄m eū. Et predicta in ista pena ⁊ proime precedentia als cōsului q̄ licet mater relicta tutrix liberozum suorum in testamēto ⁊ expresse a testatore releuata a redditione ratiōis ⁊ reliquorum non teneatur reddere seu prestare scrupulosam rationez per nota. in. l. quidam discedēs ff. de admi. tut. cum similibus tamē quia mater predicta trās

ierat ad secundas nuptias tenebatur tunc scrupulosam etiā in modicis rationē reddere ꝑ supradicta. Et facit quod vult Guido pape in decisio. parlamen. ccccxix. ¶ Quadragesima pena addi pōt vt licet vsu fructuari⁹ possit vsufructus alienare. l. arborib⁹. s. vsufructuari⁹. ff. de vsufruc. tñ pater vel mater transiens ad scdas nuptias qui existentibus liberis primi matrimonij priuatur ꝑprietate lucrosi que habuit ex bonis primi coniugis vel ex susceptione alterius ex liberis primi matrimonij i bonis que habuerat dictus filius ex susceptione parentis predefuncti. ⁊ habet solū vsufructu. i in dictis bonis talē vsufructum nō pōt alienare. l. femine in pn. j. eo. ⁊ ibi dicas lati⁹ post Bal. ⁊ in. s. j. vbi deo duce videbitis. ¶ Quadragesima prima pena addi pōt vt lz als patri ⁊ mri debeat legitia in bonis filij nō existentib⁹ descēdētib⁹ sic e. s. j. i aut. de here. ⁊ fal. ccl. j. nec possit i ea ipōni onus neq̄ grauamen etiam ascendentibus vt vult tex. iuncta gl. in versicu. sanctionib⁹ in. l. quoniam priorib⁹. s. de inoffi. test. ⁊ vult Guido pape in decisione paramenti. cccxxvij. Sed in bonis ⁊ de propria substantia filij ipse ascēdēs debeat legitiam habere libere ⁊ pleno iure vt late dicā deo duce in aut. ex testamento. j. eo. tamen pa

ter vel mater transiens ad se-
 cundas nuptias succedes filio
 vna cum alijs liberis eiusdem ma-
 trimonii superstitibus ab intestato
 vel ex testamento preter
 vel contra voluntatē filij testa-
 toris quia forte instituit ascen-
 dentem in certa re tantū vel in
 eo quod de iure sibi debet vel
 preterijt seu exheredauit sine
 causa quo casu venit contra vo-
 luntatē filij vt est tex. in. s. cum
 igitur in aut. de non eligen. se-
 cundo nubendo qui in hoc ho-
 die nō est correctus propter se-
 cundas nuptias in bonis que
 filius habuerat a patre vel ma-
 tre perdit proprietatē et nō ha-
 bet nisi solum vsumfructū etiā
 quantum ascendit legitima ipsi
 patri debita per ea que lati-
 deo duce dicam in. d. aut. ex te-
 stamento. j. eo. quod notetis qz
 singulas limitatio et non vulga-
 ta nec alibi vidi tactas. ¶ Qua-
 dragesima secunda pena addi
 potest: vt licet als pater vel ma-
 ter ratione ingratitude nō
 excludatur a successione nisi iu-
 sta causa ingratitude inser-
 ta sit in testamento filij et per-
 heredes probatur per nota. in
 aut. non licet. j. de lib. prete. cū
 similibus. tamen pater vel ma-
 ter transiens ad secundas nu-
 ptias ratione ingratitude
 per filios primi matrimonij p-
 bate excluditur a successione
 ab intestato alterius filij pre-
 defuncti in bonis que talis fi-
 lius predefunctus habuerat

ex paterna vel materna substa-
 tia non solum quoad proprietatem
 sed etiam quoad vsumfructū
 ita videtur probare text. in
 aut. ex testamento in vers. in
 gratitudine. j. eodem. et ibi deo
 duce latius dicitur. ¶ Quadra-
 gesima tertia pena addi potest
 vt licet filius hominis testame-
 ti factionem actiuam et faciēs
 testamentū teneatur titulo in-
 stitutionis relinquere paren-
 tibus si non habet descenden-
 tes iuxta nota. in aut. nouissi-
 ma supra de inofficio. test. vbi
 tamen ijs parens transiit ad
 secundas nuptias quia facit in-
 iuriam filio non tenebitur in-
 situere argu. eius quod habe-
 tur i. s. gregoria. aliqui habēt
 gregoria quod idē est i aut.
 de non elig. secūdo nubendo. ita
 dicit Barba. i. c. raynūtius. in
 lxxvij. col. extra de test. quod
 putarem verū si filius solū ha-
 beret bona paterna vel mater-
 na. argu. eorū que dicta sunt in
 proximis precedētibus penis
 sed in bonis aliunde quesitis.
 ista opinio esset periculosa co-
 gitabitur: quia alibi non vidi
 tactū. ¶ Quadra gesima quar-
 ta pena addi: vt licet als pater
 sit legitimus administrator et
 usufructuarius bonorum adue-
 titiorū filii in potestate. l. j. j. de
 bonis mater. et l. cum oportet.
 j. de bo. que libe. tamen pater
 transiens ad secundas nuptias
 habet solū vsumfructū in bo-
 nis habitis a prima cōiuge vel

susceptione liberorum primi
 matrimonij in di. bonis si illuz
 vsumfructu amittat ⁊ applice
 tur filio primi matrimonij qui
 habebat pprietatem rōne pa
 trie ptātis in talibus bonis pa
 ter nō recuperabit nec habe
 bit vsumfructum: vt videbitis
 deo duce in. l. gñaliter. in pnci.
 17 j. eo. ¶ **Q**uadragesima quinta
 pena addi pōt: vt l. parens su
 perueniēs q̄ lucratus est aliqd
 de bonis diugis p̄moriētis
 si non transit ad sc̄da vota pos
 sit pro libito. quecūq; alia lu
 cra alienare tanq̄ bona sua p̄
 pria p̄pter dotē ⁊ donationem
 p̄pter nuptias de quibus do
 te ⁊ donatione p̄pter nuptias
 solū pōt alienare portione ip̄m
 cōtingentem p̄ numero libe
 rozū: vt habetur in. l. gñaliter.
 §. si. ⁊ ibi dicā ⁊ in aut. v. p̄ore. si
 tamē. j. e. tamē si trāsiuit ad se
 cūda vota nihil de illis pōt alie
 nare neq; disponere in p̄iudi
 cium liberorū primi matrimo
 nij. l. gñaliter. in p̄n. j. eo. ⁊. §. si
 vero spectat i aut. de nup. imo
 ip̄so lucrante in vita filij primi
 matrimonij illa habebūt quia
 lex ei dat in remuneratiōe in
 iurie quā fecit eis parens pro
 pter sc̄das nuptias vt lati⁹ di
 cam deo duce in. l. gñaliter. §.
 si. j. eo. vbi videbitis. ¶ **Q**ua
 dragesimasexta pena addi po
 test vt filius matrē sc̄do nuben
 tē nō teneatur dotare vt volūt
 doc. in. l. j. ff. so. mat. ⁊ ibi domi.
 Alex. in. p. col. referēs alios vi

deatis ibi doc. ¶ **Q**uadragesi
 masexta pena addi pōt vt mu
 lier sc̄do nubēs ex̄tib⁹ liber
 p̄mi m̄rimonij sine exp̄siōe q̄
 titatis dotis. i dubio nō videat
 dare sc̄do viro illā dotē quā de
 derat p̄mo l. aliō esset liberis.
 nō ex̄tib⁹: vt vult Bar. i dispu
 tatiōe q̄ incipit qdā mulier h̄ns
 amplū p̄rimoniū p̄casū hac edi
 ctali i p̄n. j. eo. ⁊ refert Ang. in
 §. fuerat. in. xvj. col. i. fi. insti. de
 actio. de q̄. lati⁹ deo duce dice
 tur i. d. l. hac edictali. ¶ **Q**ua
 dragesima octaua p̄na addi po
 test vt l. h̄ginib⁹ nubētib⁹ a pa
 rētib⁹ ⁊ amicis solēat fieri do
 naria seu dari aliq̄ iocalia i fa
 uorē ⁊ gaudiū m̄rimonij noui
 q̄. q̄ pōt adduci i arg. tex. i. §. p̄
 me siqdē i aut. de nup. ⁊. l. si cū
 ante ⁊ ibi glo. ⁊. l. cū te. supra
 de dona. ante nup. cū similib⁹.
 Et vt docet experientia q̄ est rex
 magistra. c. q̄ sit i principio de
 elec. lib. 2o. vj. Et tangūt Bart.
 ⁊ docto. in. l. sed si plures. §. in
 arrogato. ff. de vulgari. ⁊ pu
 pil. cum si. vbi querunt cuius
 debeant esse talia donata spō
 se in nuptiis et aliquid dicitur
 in auten. in donatione. j. eodē.
 Tamen viduis sc̄do nubent
 tib⁹ non solent fieri talia do
 naria seu dari ensenia sine ve
 rius pena vt vult pius Anto
 nius in tracta. correctionum
 septuaginta deprauationum
 in iure ciuili. cap. sexto. Sed so
 let fieri chanonizatū vt dictus
 est supra i trigesima quinta pena

et potest esse ratio odiositas scolarum
 nuptiarum iuxta non. s. in. ar. pena et
 in. xxxiii. pena. tum etiam quod si in
 omnibus secundis et ulterioribus nu
 ptijs que sepius a pluribus. Spunt
 iuxta. c. aperiant. et. c. quod si do
 micerit. xxxi. q. i. cum simili affi
 nes et amici talia donaria face
 re tenentur nimium honora
 retur. in infinitum argumentus
 c. fideicommissa. s. si quis dece.
 ff. de lega. tertio. intelligenda
 est ergo dicta consuetudo in pri
 mis nup. ar. l. boues. s. hoc ser
 mone. ff. de verb. sig. Et per ea
 quod dixi in prima additioe ad gl. hu
 ius rub. ubi dicitur quod appella
 tioe nuptiarum solum veniunt
 prime. Et optime facit quod
 dixi supra in tricesima quarta.
 et. xxxvii. penis. Quadragesi
 manona pena addi potest iuxta bi
 cta. s. in. xlvij. pena. ut mulier
 que suscepta tutela liberorum
 primi matrimonij secundo nu
 bit non petito tutore reddita
 ratioe reliquis non potest dare se
 cundo marito in dotem ultra ter
 tiam partem bonorum suorum nec
 similiter debet in testamento re
 linquere. l. j. et autem. eisdem penis
 infra eo. quod autem. non est hodie cor
 recta ut ibi dicitur quod puto
 isto casu habere locum etiam post
 annum luctus iuxta ea que deo du
 ce dicuntur in d. l. j. In quito seu
 sexto. no. et in. d. autem. eisdem pe
 nis. j. eo. quod est bene notandum
 pro limitatione eorum que habentur
 in. l. que liberis supra all. et que
 habentur in. l. hac edicta. in s.

ne dotis. ut est ibi deo duce dice
 tur et nunquam audiui neque legi sed
 ex questione facti ita collegi. et
 hec de penis quia pro nunc alia
 non occurrunt. Enumerat in his
 penis secundo nubentium pro nunc oc
 citat currunt aduersus dictas pe
 nas quod profecto vtile videtur
 remedia colligere quibus secundo
 nubentibus provideatur ut illas
 penas euitet. Primum itaque
 remedium ut est secundo nubere
 volens seu intendens faciat quod
 primus coniunx det sibi licentiam
 secundo nubendi expresse vel ta
 cite sibi aliquid relinquendo. si
 secundo nubat tunc. nisi secundo nubat
 de licentia primi coniugis euitat
 penas secundo nubentis ita vult
 gl. no. i. s. j. siue in s. siue vir tibi
 bonus tex. in versi. secundum vero.
 et in ver. disponat qui aliter s. s.
 in autem. de nup. col. iij. et est bo
 nus textus. in. l. si vir uxori. cum
 seq. j. de condi. et demonst. et ibi
 Bal. et imola. ibi ex illo tex. coli
 gunt valere relictum sub condi
 tioe nubenti facta a viro. Ad
 do quod habeo apostillum super
 volumine meo in. s. si autem tutel.
 in autem. de nup. que formaliter.
 Sed nunquid iste pene poterunt
 remitti per patrem liberorum testa
 mato dicunt quidam quod sic
 non per. l. quidem discedens. ff.
 de admini. tu. Sed dicitur contrarium
 ut est casus. ff. ad tertul. l. ij. s.
 quod si pater nec aliud dicit di
 cta apostilla vult inducere illud
 tex. hoc modo quod si mater
 non petat provideeri de tutore
 filia

filio impuberi priuef eius su
 stētatiōe vt .d. l. ij. §. si mater si
 tamē testator: p̄hibuit ne pete
 ret tutorē tūc si ipsa non petat
 sed legitime admīstrat nō pri
 uabit sustendā ne l3 impubes
 decesserit .q. d. q. nō patif pe
 nā priuationis hereditatis ra
 tiōe tutoris nō petiti qz nō pe
 tīt de liceñ .patris lib. et eadē
 rōne idē dicendū est in p̄posi
 to et idē pōt induci tex. in .§.
 pe. ver. et si forte ibi cū patris
 voluntate secula fit in .d. l. ij. ff.
 ad tertul. sed clarius in p̄p̄ijs
 terminis n̄ris p̄bat hoc tex. in
 eta glo. in .d. ver. siue vir .in .§.
 primo in aut. de nup. quā glo.
 cōmendat et not. ibi dñs Be
 trus de monte acuto et l3 alij
 doc. nihil ibi dicant super ea ⁊
 sic videant transire cuz ea ⁊ eā
 probare ex quo nō improbant
 p̄ ea q̄ i filii l̄ra dicit For. cōsi
 lio. cxx. l. vi. in primo vol. ⁊ cōsi
 lio. cxxvij. l. d. scda in scdo volu.
 tamē Bal. in .l. femine in p̄. ij.
 eo. in lectura antiqua nota illō
 tex. in .d. §. j. in aut. de nup. et
 glo. illā or. dinariā ad hoc et se
 quis p̄cepto: meus in .d. c. fe
 mine in prin. j. eo. et ibi etiā di
 cā idē vult Bal. in .l. filiū quem
 habentē in tertia col. et ibi do
 minus Jac. de aurelia. in .vij.
 not. ⁊ Paul. de cast. in .ij. col.
 ⁊ dñs Alex. in apostil. ad Bal.
 et Jas. in .vij. col. i secūdo not.
 qui tamen loquit post annum
 luctus: idē etiā vult ipse Bal.
 in .l. j. circa .xij. col. j. de his qui

pene nomi. in ver. s3 iuxta hoc
 quero vbi dicit q̄ tex. in .d. §. di
 sponat elegāter p̄bat q̄ a qui
 buscūq; penis legalib⁹ maxie
 veniētibus a p̄sumptione pōt
 testator liberare heredē quod
 est not. dignū scōm eū idē etiā
 expresse vult Bal. post annū lu
 ctus in .l. j. in .ij. col. in ver. Sed
 pone prior maritus. j. eo. et ibi
 dñs Alex. in apostil. et p̄ce
 ptor meus ⁊ ibi dicit idē vult
 ipse Bal. cōsilio. c. c. l. incipie
 te ad euidentiā p̄mittenduz
 est in primo volu. quost est cōsi
 lio. xliij. in tertio volu. secunduz
 impressionē mediolani idē vult
 Bal. cōsilio. c. c. lxxvij. incipie
 te iusta casum illius bone mu
 lieris in .ij. volu. quod est cōsi
 lio. c. c. c. x. in primo volu. se
 cundū impressionē mediolanē
 idem etiam late vult Ang. cō
 silio. c. c. c. x. incipiente doctoz
 insignis in secunda parte con
 silio: uz Ange. postea impressa
 circa scdam col. vbi etiā ponit
 rōnē idē etiā late vult Ludou
 cus de roma. cōsilio. c. c. c. x. incipie
 nte ex themate. circa prin.
 et idē Ludo. suo sing. c. c. c. l. vij.
 als. c. c. c. l. incipiente tu scis q̄ si
 mulier q̄ tamen loquitur post
 annū luctus q̄ etiā assignat
 rationē et idē sequitur Lepo
 la in cautella. c. c. c. xv. incipie
 te si nō m̄ i fi. ⁊ Barba. i repe. l.
 cum acutissimi circa .xxv. col. j.
 de fideicō. et p̄positus in .c.
 fi. i fi. col. extra eo. vbi allegat
 Ang. in .d. p̄silio incipie
 te doc.

in signis allegat tamen cōsilio
 cccxi. vii. sed est cōsilio. cccxi. vii.
 secundū impressiones ⁊ Fran.
 de cre. suo. sing. lxxiiij. ⁊ Ang.
 are. in suo tractatu testamēto
 rii in glo. donec caste ⁊ honeste
 vixerit in tertia col. vbi dicit
 esse notandū pro limitatiōe di.
 cte. l. femine. j. eo. idē etiā vult
 Bas. in. l. ij. in primo not. j. de iu.
 dic. vidui. tol. et satis soci. hoc
 vult in repe. l. cuꝝ annis in. iij.
 col. cū seq. ff. de cōdi. ⁊ demōst.
 post Barba. i. d. l. cū acutissimi ⁊
 pauci ita tenēt oēs doc. post. d.
 glo. in vers. sire vir q̄ indubi.
 tāter pcedit qm̄ coniūx dat li.
 centiā nubenti post annuz lu.
 ctus vel si scōo nubens nubit
 post annū luctus ⁊ in hoc non
 solū cōiter sed oēs doc. cōco.
 dant et aduerte qz. d. glo. not.
 in vers. sine vir in. s. j. in aut. de
 nup. loquit soluz in bonis que
 coniūx superueniens lucratur
 est de bonis iugis premortui
 ⁊ loquit tam in viro q̄ in vxo
 ⁊ ipsam allegat ad hoc Bar.
 ad aliud propositū in. l. femi.
 ne. s. illud. j. eo. in lectura noua
 super glo. in ver. delata dñi glo.
 ibi dicit idem in viro vt etiā di.
 co in. d. glo. et ibi satis decidit
 Bar. q̄ idem sit in his que ha.
 buit ex sustentatione filioꝝ pmi
 m̄simonij sicut in his que ha.
 buit in nuptijs a pmo viro et idē
 vult Ange. are. in loco propi.
 me allegato vt etiam latius di.
 cetur deo duce super. d. glo. s.
 quia diuersitas est magna in
 ter doc. pzealle. an maritus vel

vxo: possit dare licentiā vt sup.
 viuēs cōiūx scōo nubat etiā
 j. annū luctus quod tangit ex.
 presse Bal. in. l. j. eo. i lectura
 noua et tenet q̄ nō ⁊ sequitur
 plures ⁊ magis cōiter doc. vt
 patet in locis pzealle. contra.
 rii tamē tenēt Paul. de cast.
 bolognin⁹ ⁊ aliqui doc. qd̄ pu.
 to verius ⁊ late deo duce dice.
 tur. in. d. l. j. eo. vbi est locus or.
 dinarius ideo ibi referuo di.
 cendū sed dubiū est an isto ca.
 su qm̄ de licētia primi cōiugis
 scōo nubit cuitet oēs penas se.
 cundariū nuptiarū ⁊ sic etiā pe.
 nā. l. hac edictali. in prin. j. eo.
 dico hoc ideo qz glo. ⁊ doc. pze.
 allegati loquūt i hoc remedio
 in relictis a primo cōiuge seu
 lucratis de bonis ipsius primi
 cōiugis dixi vobis supra propi.
 me in ver. ⁊ aduerte idē esse in
 habitis ex successione filij pri.
 mi matrimonij que ille filius
 habuerat a parēte pedefun.
 cto tur. em qz per scōas nu.
 ptias nō fit iniuria nec tristat.
 aia primi cōiugis vt in. s. que.
 ro in aut. de nup. et volūt doc.
 in locis p̄allegatis ex quo con.
 iūx dat licētiā. li. j. vsqz a deo
 ff. de iniuria. ⁊ l. cū donationis
 supra de transac. ⁊ regula scie.
 ti de reg. iur. lib. vj. quod satis
 videtur velle glo. in. d. s. queve.
 ro nunc super verbo prior. em
 maritum dum dicit qui noluit
 eam nubere. ergo a contrario
 censu si voluit eam nubere nō
 cōtristatur anima primi con.
 iugis. idem etiam videtur vel

le glo. postea sequens super verbo maritani dicit prohibuerit ad aliud vestre matrimonium quasi sensiens aliud esse si non prohibuerit sed permiserit et hac ratione reddit Ang. in .d. consilio. cccxv. et roma. et doc. post eum in locis preallegatis unde non videtur mirum si in similibus bonis que puenerunt ab ipso coniuge vel de bonis suis ex successione liberorum operet talis consensus licentia transfundendi ad secundas nuptias in preiudicium liberorum primi matrimonii sed quia per secundas nuptias etiam fit iniuria liberis primi matrimonii ut dicit in sequenti remedio videbat videndum quod in penis principali ter introductis in fauore liberorum primi matrimonii non discernitur bona primi coniugis et sic. d. l. hac edict. j. eo. patet per suum sensum si ne licentia ipsis filiis primi matrimonii non possit preiudicare maritame in his que a prece ab uxore non puenerunt vel contra quod dicendum ista questione non vidi prescribentes in specie tacta in romanis et Ang. in locis. j. allegandis aliquid tagere videat et licet Bal. in .d. consilio. cccxl. incipiente ad euidentiā preiudicium in .j. volu. quod est consilium. plij. in .ij. vol. in impressione mediolani. expresse velit quod si testator vellet posset derogare omnibus penis secundarum nuptiarum que imponuntur secundo nubenti post annum luctus. s. disponat in aut. de nup. idem satis videtur velle

bal. in .d. l. filius que habet in .ij. col. tibi dominus Jac. de aureis. post eum videtur satis expresse vult Bal. in .d. l. j. de his que per. noie dicit quod a quibuscumque penis legibus et c. et idem vult Sepola. in .d. santel. cccxxv. in fi. dicit in aliquam penam nihilominus putat quod per tale licentiam secundo nubenti non evitabit secundo nubens penas d. l. hac edictali quoniam imo. putat quod primus coniux non possit remittere penam. d. l. hac edictali in pri. per rationem predictam item quod illa pena nondum est incurta et vigore illius nullum ius competat filiis. primi matrimonii nisi post mortem secundo nubentis ut dicit deo duce in d. l. hac edictali item quod non discernunt aliquo aliter bona primi matrimonii sed solum secundo nubentis pro qua etiam bene facit quod vult consilium. cccxij. incipiente te querit vtrum ille in .ij. volu. quod est consilium. cccxv. in .j. volu. in impressione mediolani dicit hic eum est statutum non solum in fauore filii que fecit testamentum sed etiam in fauore aliorum filiorum ut C. de testa. mili. l. fi. ut latius dicitur in sequenti remedio et hoc in specie satis videtur decidere roma. i. d. consilio. cccxj. incipiente ex thematate consultationis in secundo dubio dicitur concludit in relicto facto uxori si secundo nubat non habet dispositionem. l. hac edictali et quod ibi pulchre per eum al legata et quod illud relictum puenerat a primo viro idem per licentiam datam per eum secundo nubenti videtur in totum sublata pena secundo nubentis et sic a prioris iuris sentire ibi Ludov.

q̄ i alhs bonis habitis ab alio
 q̄ a primo viro mulier secūdo
 nubēs etiā de licētia primi vi-
 ri. nō posset liberis primi m̄ri
 monij p̄iudicare cōtra disposi-
 tionē. d. l. hac edī. addo q̄ hoc
 etiā satis in sp̄e videt̄ decidere
 Aug. i dicto cōsilio. cccij. vj. in
 cipientē doctor. insignis dū in
 ter cetera cōcludere videt̄ q̄ in
 casu illo scōus marit̄ lucrat̄
 vigore statuti ⁊ pacti plusq̄ re-
 lictū sit filie primi m̄rimonij cō-
 tra dispositionē. l. hac edictali
 p̄pter consensum se pratifica-
 tionē filie p̄mi m̄rimonij ⁊ nō
 cōsiderat ibi Aug. solū consen-
 sum primi coniugis nisi in bo-
 nis puētis ab ipso primo cōiu-
 ge vt ibi lati⁹ p̄ eū pro hoc etiā
 bene facit quod vult Bar. i. d.
 l. hac edictali in fi. prin. j. eo.
 quē sequitur doct. vt ibi deo-
 duce latius dicit̄ nec ob. quod
 voluit Bal. doc. p̄reallig. dū vo-
 lūt q̄ testator pōt derogare oī-
 bus penis scōdarū nuptiarū si-
 ne quibuscūq̄ legalibus pro-
 uenientibus ex presumptio-
 ne quia respondeo q̄ ex men-
 te doc. et iurib⁹ p̄ eos allegatis
 illud dictū intelligendū est de
 penis scōdarū nuptiarū in fa-
 uorē filiorū p̄mi matrimonij in-
 troducitis in bonis ab ipso te-
 statore et primo cōiuge puen-
 tis ⁊ eius honorē cōcernētib⁹
 arg. l. si arrogator. §. s. an im-
 puberī. ff. de adop. cū similib⁹
 sed in nō p̄uētis a primo cō-
 iuge ⁊ nō cōcernētib⁹ ei⁹ hono-

rē vel fauorē talis licētia vel cō-
 sensus nō p̄iudicat filijs primi
 matrimonij q̄b⁹ sit iuria arg.
 d. §. sed an impuberi ⁊. l. j. §. vj.
 q̄ a deo. ff. de iniu. et p̄ ea q̄ i si-
 mili videbitis in. h. ⁊ tertio re-
 medio q̄ notetis q̄ alibi non
 sic repietis. Clericū licet istud
 remediū sit pulch⁹ ⁊ vtile q̄
 tñ semp nō subuenit volēti se-
 cūdo nubere q̄ multi cōiuges
 nūq̄ darēt licentiā scōo nubē-
 di supstiti imo relinquūt si non
 nubat vt. §. l. vero nūc in aur.
 de nup. vñ sumpta est aur. cui
 relictū. j. de iudi. vidui. tol. Alh
 vero decedūt ab itestato ⁊ per
 hoc de dicta licētia vel cōsensu
 nō apparet p̄terea p̄ hoc reme-
 dium nō tollit dispositio. l. hac
 edictali in pri. j. eo. vt dictū est
 supra p̄prime ideo q̄rendū ē de
 alio remedio scōm remediū
 est. vt mulier vel vir scōo nubat
 de cōsensu filiorū primi m̄rimo-
 nij ita vult glo. a cōtrario sensu
 in. §. primo i ver. copulat̄ i aut.
 de nō elig. scōo nubē. col. j. dū
 dicit glo. i vito filio nā a cōtra-
 rio sensu si volēte filio p̄mi m̄ri-
 monij sub nubat euitabit om-
 nes penas in fauorē filiorū pri-
 mi matrimonij itroducās ⁊ ad
 hoc Aug. ibi dicit̄ illam glo.
 singu. ⁊ subijcit et id sit cautus
 aduocatus qui cōsulit mulieri
 secūdo nubētī habētī filios ex
 primo matrimonio q̄ p̄ talē cō-
 sensum mulier oēs penas eui-
 tabit scōm eū idē vult Aug. in
 l. mater. j. ad tertul. scōm q̄ re

fert ibi Saudilia . et referunt
 doc. i varijs locis lz i mea lectu
 ra ageli. Ang. ibi hoc nō dicat
 idē etiā late vult ipse Ang. cō
 filio. cccixvij. in cipiēte doc. in fi
 gnis circa tertiā col. In q̄rto
 versu. sc̄do fallit si in pe. col. vbi
 etiā vult idē esse in ratificatiōe
 liberoꝝ p̄mi m̄imonij qd̄ ē no
 tandū qz nō memini exp̄sse ali
 bī vidisse idē etiā vult Ludo.
 de ro. cōfilio. cccix. incipiēte ex
 themate cōsultatiōis i ver. iij.
 idē t̄z et ip̄e ro. suo sing. ccl. inci
 piente tu scis q̄ si mulier in fi.
 idē vult et sequit̄ Barba. in re
 peti. l. cū acutissimi circa. xxv.
 col. j. de fideicō. vbi allegat ro.
 in. d. cōfilio idē formaliter vult
 p̄positus nūc Card. Alex. in. c.
 fi. in fi. col. j. eo. idē vult Fran.
 de crema. suo sing. lxiiij. in fi. ⁊
 ceo. in cautel. cccxxv. secun
 dum impressionē quam habeo
 idē vult nichola² de Baldis in
 tracta. successionū ab. intesta
 to in. l. j. col. ⁊ Ludo. bologni.
 in addi. ad trac. ad tacitum suc
 ces. ab. testa. in. xvij. col. in. xij.
 addi. et idē vult p̄ceptoꝝ meus
 in aut. ex testamēto i fi. j. eo. et
 Jas. in. l. ij. in primo not. i Ber.
 limita infra de iudic. vidui. et
 ipse Jas. in. l. filium quem ha
 bentem in. viij. col. supra fa
 mil. percis. bñ facit quod vult
 Paul. de cast. i. l. si pponas. s.
 si hereditatē. ff. de iof. testa. i le
 ctura quā fecit i ista citate aui
 nionē. ibi dicit q̄ ille tex. fa
 cit i argumētū s̄ filios p̄mi

m̄imonij strahentes cum no
 uerca cui plus relictum q̄ eis
 vt videatur renūciare benefi
 cio. l. hac edictali. C. de secun
 dis nup. secundū eum quod ta
 men dictum nō p̄tō simpliciter
 verum per ea que deo duce
 dicentur post Bal. in. d. l. hac
 edictali. s. si vero plusq̄. j. eo.
 et in effectū eū predic. deci
 sione glo. tenent omnes doc. ⁊
 prep̄icta glo. quasi omnes re
 putant sing. dum dicit idem fi
 lio pondero tex. soluto in aut.
 de uup. dum dicit forsitā con
 tristare quasi vellet dicere q̄
 si consentiant filij p̄mi matri
 monij tunc non contristantur
 nec eis fit iniuria et ideo cum
 ministeria ibi dicitur forsitā
 et cū. d. glo. in ver. sine vir. in. s.
 in aut. de nup. aliq. s̄. in primo
 remedio satis cōcordare videt̄
 glo. in. vj. ver. nullā fiduciā in
 s. j. in autem. non eligere sc̄do
 nub. si tamē ponderetur dicit̄
 dum a contrario sensu dicit
 tamē Ang. i. d. p̄si. cccxxxixvj.
 in pe. col. quod aliqui non ha
 bent in. d. glo. inuito filio sed
 habent in vita filij et tuuc glo.
 non probaret id ad quod alle
 gatur sed licet non probaret
 verū est et i. d. p̄filio per eū pro
 batū ⁊ Lepo. i. d. cautel. cccxxvj
 dicit q̄ illā glo. aliq̄ nō habent
 s̄ dz esse sc̄dz eū tñ qz cōiter ha
 bet inuito filio ⁊ doc. ita refe
 rūt ⁊ allegāt illā glo. in hoc nō
 est in sistādū qz dictū eū verissi
 mū ⁊ idubitatū sc̄dm oēs doc.

¶ Dñs Joannes raynaudi su
per l. prima ⁊ secūda .ff. de ori
giur.

Dipro

suera s̄ iā diu scri
bere p̄ viā cōmēti
sup. l. ij. ff. de orig.
iur. cuius materia dependet a
l. i. eiusdem titu. cum sit conti
nuatiua ad illam motus ex eo.
quia doctores ibi pauca scribe
re consueuerunt ⁊ quia multū
requisitus ac instigatus a non
nullis studiosis cum eis rebus
asserere aliqua sup̄ his conce
pisse ego Joānes raynaudi le
gum doctor inter omnes mini
mus sed propter negocia i me
dio occurrentia necessario distu
li hucusq; respirans igitur ali
quantulū et a causariū labori
bus modicū regescēs calamuz
nū suscipiens exarare icepi in
noie altissimi q̄oim est summi
p̄cipiū ⁊ oia p̄ ipsuz sc̄tā sunt
verū q; predictę leges prima ⁊
sc̄da vt dixi sunt p̄tinuatiue p̄
tāto scribā sup̄vtraq;. Et p̄ma
lex est rōcinationū docēs ar
gumētate ⁊ rōcinari Sc̄da est
hystorographa p̄supponēs hi
storias maxie romanaz ⁊ iste ti
tulus rubricat de origine iuris
ciuilis ⁊ oim magistratū ⁊ suc
cessione prudentū ⁊ sic h̄ tres
ptes venio igit̄ primo ad rubri
cā circa quā quero de cōtinua
tione ⁊ hic glo. omisit cōtinua
tionē. Sed i summa huius ti.

cōtinuat dictū ē supra ti. p̄mo
qd̄ sit ius et vñ deriuat vt. l. i.
circa prin. eo. titu. sequit̄ vide
re de eius origine bene p̄cessit
et qualiter dicatur hic in pri
ma parte rubrice de origine iu
ris ciuilis. p̄ueniētia hoc oppo
nit q; iter rubriꝝ nigrū debet
esse conueniētia ⁊ congruitas
vt. j. de stat. ho. l. ij. ⁊ si cer. pe. l.
j. sed hic non est illa cōgruitas
nā d̄ de orig. iur. ciuilis qd̄ po
nit ad differētiā iur. p̄torij vt
l. ius aut̄ ciuile. iu. prin. ⁊. s̄. ius
autē p̄torij s̄. eo. ti. et tamē ni
grū tractat etiā de iur. magi
stratū seu p̄torij qd̄ d̄ ius p̄
torij vt. l. ij. s̄. eodē tpe ⁊ ma
gistrat⁹ soluit hic glo. q; hic su
mis ius ciuile large. vt p̄prehē
dat oē ius etiā p̄torij sic etiam
sumis in. l. j. s̄. p̄inde. j. de bar.
⁊ extra ord. cog. sed in p̄trario
de dicta. l. ius autē ciuile sumis
stricte ad differētiā iuris p̄to
rij sicut als̄ alr ⁊ alr sumis vt̄ ibi
not. sumis ergo hic vt p̄prehen
dit oēs septē ptes iuris scripti
leges plebiscita senat⁹ p̄sulta
p̄ncipiū placita responsa p̄u
dentū p̄torij edicta vt̄ insti. de
iure natu. a. s̄. scriptū vsq; ad
s̄. ex nō scripto exclusiue hoc se
quunt̄ doc. specialiter Jac. de
butri. in. d. l. ius autē ciuile et
sic in dubio ius ciuile simplici
ter prolatus sumis pro omni p̄
te ipsius et d̄ ius romanorum
vt. s̄. sed ius quidē insti. de iur.
natura. Sicut simpliciter pro
ferando poetā intelligit̄ apud

grecos homerus apud nos vgi lius. vt ibi dicitur ad literā et appellatione apli. Paulus et appellatione sapientis Salomō intelligitur vt ibi per glo. sicut et dicimus appellatione philoso phi. p. ineri aristotele et hoc p. cedit ex terminis dialeticorum quonia in equocis simul et vna voce plura significat s. i. analo gicis nobilius p. prius significat vt. l. i. in si. ff. si ager. vecti. vel emphi. pet. sicut supra dixi. ista rubrica habet tres ptes et dicit glo. q. prima pars expe dit. l. i. l. ij. a prin. vsq. ad. s. post originē et ibi scda vsq. ad. s. iu ris ciuili sciētia et ibi tertia vsq. ad. si. sed illa est ppria di uisio illius legis. ij. vt ibi dicit veniamus autē expedita rub. ad. l. i. que vt premisi est ratio cinatiua et docet argumētare et ratiocinari.

Actu

rus legū vetu states ista lex ē vnū p. hemius vel p. fatio ad l. ij. sequentem et diuidit scdm Jaco. de butrig. i. tres ptes cuius verba sumpsit Bar. hic s. m. aliqua scripta q. sibi attribuūt In pma declarat iuriscōsultus ordine quē facturus est Secūdo rō. tacite obiectioni Tertio p. positū suū fundat tribus rōni bus prima in prin. scda in ver

su. non quia tertia in verfi. sed q. iterum tertia sub diuidit in tres In pma probat per rōnē necessariā et per locū apartib. ad suū totuz vsq. ibi deinde si in foro ibi et scdo pbat p. rōnes a minori et a simili vsq. ibi hā q. nisi fallo et ibi pbat loco sū pto ab effectu dicit dñs Jac. de butri. q. prima ratio indu cit loqui pfecte scda loqui ho neste et vrbane tertia vtiliter et cōmode ppter audientes et p legentes descripta et i scriptis redacta q. bñ not. et iuriscō sult. in hac. l. breuiter hoc vult q. volens ipse tradere et enar rare originē et vetustatē leguz et iurii dicit se existimare et dis sponere ab initijs et principijs necessario i choādis foro omi sis verbosis cōmentarijs pro bando hoc tribus rationi bus. Primo q. nō dicit quid pfectū nisi constet ex oibus suis ptibus et quia aduocatis ne phas est cām exponere non p. cedente aliqua p. fatioe mul to igitur fortius nephas esse iura vetustiora sic enarrare si omittantur inītia et origo sic il lotis manibus procedēdo Itē quia iste p. fatioes libentius nos inducit ad materiā et eui dentioze pstant intellectum hoc dicit expone litteram il lam legendo. facturuz legum vetustates interpretationem idest originem et processuz ita exponit tex. in. l. ij. in prin. licet glo. saliter videatur exponere t. iij

sed in idē recidit. vt. j. dicitur. **N**ecessariū ab vrbis iūctis sup. vrbis romane qd in dubio qñ simpliciter pferf intelligit de vrbē romanavt. l. ij. j. de verbo. sig. Et dic iūctis scdm glo. cir ca illa tria que sunt in rubrica **R**epetēdū. i. inchoādū p repetitionē rerū vetustarū. Non qz hic est scda pars Sed q. j. qz secundū glo. et ē hic tertia pars vbi est prima rō. deinde si i fo ro hic est scda rō causas dicēti bus. s. aduocatis **M**ephas. i. in conueniens vt vult hic glo. sup verbo tractare de quo vbo. j. l. in. s. in iūctū **I**nterpretationē ex pone vt s. in originē et pcessus **M**āqz scda rō hui. s. materie **D**icētū intellectū. s. p fatis des p dicit collige ex ista. l. multa nobilia **P**rimo qz volēs enar rare qd ex vetustate causa de scēdit debet incipere ab origi ne r. initio ipsius antiq̄tatis. si cut videmus in plurib⁹ p rati cari vt in p batione cōsangui nitatis r. graduū vbi debet in cipi a stipite de quo i. c. licet ex quodā extra de testi. et i pluri bus alijs quem quisqz potest ad hoc adducere. Scdo nota qz ignoratis pncipijs subse quētia necessario ignorare opz l. i. circa prin. C. de. l. liber. col. et in aut. de non alie. reb. et. s. summus in fi. col. ij. et ideo. ij. phm. ignari vocabulorū r. prin cipiorū de facili paralofisan tur. i. decipiuntur r. pbatur i il lo. s. sūmus et ideo neganti p r

cipia non est respōdendū. **T**er tio not. in versu not. qz q non debemus vti verbosis cōmēta rijs quoniam breuitate gau dent. moderni sicut dicit glo. ff. quod me. causa. l. j. in prin. et probant et expresse et dicitur tex. in. l. ampliorē. s. in refuta torijs. C. de appel. r. l. fi. C. qui addiuit ad bo. pos. pos. et fi. cō cordat tex. in. l. fi. C. de pre. im per. offe. glo. in. l. ex quib⁹ cau sis de condi. inde. tex. in. s. j. in sti. quod cum eo. glo. in. l. pe. C. de vsufu. in. l. ita vulneratus ad. l. aqul. specu. in ti. de ad uocato. s. nūc videndū. s. sed quid glo. in. l. ex ea. ff. de postil. tex. in. s. quibus in prima con sti. C. de dona. cū si quoniā nul. immēfaz bonū est in ant. vt de terminata sit mune. cleri. cir ca prin. col. j. cum concordan. ibi not. quod est cōtra multos qui delectātur in multiloquio contra. quos dicit sapiens qz iu multiloquio nō deest pecca tuz et multo melius est pauca idonea effundere q̄ multis in utilibus homines pregrauari vt. l. ij. C. contrariū. C. de vete. im. euele. r. de prohibitione cō mētariorū habet ea. l. ij. s. hoc aut. Quarto not. i versu. sed qz illud esse pfectū quod ex om nibus suis p tibus constat et p cōcordantīs adducit glo. sup verbo cōstaret. i. de aut. r. arg. leg. j. r. l. si nō sunt. s. quid er go r. C. ad filla. l. penul. in fi. qz nībil videtur esse actū tū ali

Alegā ti prin cipia nō est respō dēdū.

Non tra verbo sos.

quid remanet ad agendum vt ibi et in decre. vij. q. j. ea nihil r. sumunt hic ptes respectu tēporis hoc est principii mediū et finis. q. d. illud est pfectū et est totū quādo assumit oēs partes et sic arguit per locū aptibus ad suū totū i tpe quod als dicit argui a sufficiētī partū enumeratione. l. pfe furioso. j. de his qui sunt sui vel alie. iur. Quinto not. q principii est potētissima pars et dicit glo. sup verbo principii q mediū facti habet q bene cepit p quo adduco legē q dicit primā partē t pis vtiliorē esse vel. l. ij. j. de an. ni. leg. et secundū hoc initū eā spectandū ad quod concordat fm glo. j. manda. l. si pcurato. in prin. et. C. qñ in integ. resti. nō ē neces. l. si. Sexto not. i ver su deide q de similib? exēplis arguit ad filia vt. l. nō possunt cū. l. seq. j. de leg. maxime vbi est eadē rō. l. illud. j. ad leg. ac. quil. r. l. a titio. de ver. obliga. Septimo not. ibides rōcinari per locū a minori ad maius cōcordat aut. multo magis. C. de sacro. sanc. ec. Octauo not. in conueniens esse aliquid proponere sine p̄fatiōe sit illotis manibus pcedendo stultū em̄ est añ hystoria effluere machabe. r. ij. in fi. nono ot. i. ver. namq; argui ab effectu et dicitur locus sumpt? ab effectu sic in. l. cuius effect? ifra de reg. iur. Decimo no. q p̄fationes nos inducunt libentius ad audien-

dum vel legendū et euidentiorē prestant intellectum et dicit glo. fi. q imo sine his nō eēt Effe- euidēs sicut si p̄cipiū vni? ca ctus p̄ sū omiseris postea casuz plene fatio. itelligere nō poteris. Et ideo nis rationes solent a capite idest a principio edī. vt. l. argentari? s. edi. j. de edē. et dicit Jo. fab. iusti. de testa. circa prin. q inter est scire iura antiqua vt perfectius sciamus noua r quia forte ratio non est correctā iuxta not. j. de cōiug. cum emanci. lib. j. in pri. i pro quo. Las obligationes. j. de capi. dimi. et iste est vnus effectus p̄fationū qz siue in p̄fationib? dicunt in subsequētibus consent. repetita. L. ticia. s. idem respondit. j. de ver. oblig. itē est alius effectus quia p̄fationes causam finalem inducunt vt. l. fi. j. de here. insti. et ibi not. per Bar. talibus etiam p̄fationibus r narrationibus maxime p̄ principem factis sub quibus dispositio fundatur standum est et plenam fidem faciunt vt in ce. litteris de proba. cum ibi not. glo. fi. ¶ Hunc venio ad oppositiones in quibus expectam residuum glosariū. Op. primo gaius actor huius legis promittit se facere enarrationem originis r processus iuris et tñ hoc postea nō facit qz lex sequēs nō est sua s; pōponij soluit. ip. i. iuncta alia. glo. super verbo cristimani q ille gaius fecerat vnum librum de iuris

veteris interpretatiōe. ex quo
 Pomponius extrahit. l. sequē
 tē in qua ponit et tractat origi
 nem iuris. et lex pomponij. po
 sita fuit per compilatores sfoz
 forte qz breuior et magis com
 pendiosa s̄m Q. dof. Q. p. dicit
 in principio legis necessariū. q̄
 quia princeps vel p̄ditores le
 gūz vice illius fungentiū sunt
 soluti et nō necessitati. l. digna
 vor. C. de leg. et l. princeps. j. ti.
 An p̄n
 cept
 nescit
 te
 primo. Solu. quedam est neces
 sitas ex parte p̄sone. et illa lo
 nescit
 quitur contrarium quedam ex
 sitetū p̄te rei vel materie de qua agi
 tur et de ista loquitur hic vt sit
 necessitas quoad euidentiores
 intellectū vt in fi. l. concordat
 in prima cōstitutione. C. in p̄i
 cipio. et ibi notatur per Barto.
 adducentem in exemplū si do
 mus cadit nō habeo eam. nec
 nō reficere. sed ip̄a domus ha
 bet necessitatem reficiendi in
 fra de impen. in reb. do. fac. l.
 prima. et de verborum signifi
 catione. l. imp̄se. Q. p. dicitur
 h̄ interpretatiōe et secundus
 hoc videtur quod solum iuris
 cōsultus velit tractare de cor
 rectione iuris cum interpreta
 ri sumatur pro correctione. le
 gisp̄me. S. qui operas. j. ad ter
 tul. Solutio in cōtrarium su
 mitur stricte pro correctiōe sic
 etiam sumitur stricte pro aper
 ta verbi significatione. sed hic
 sumitur largius pro correctio
 ne arctatiōe et prorogatiōe ita
 dicit hic glos. secunda. et j. glos.

antepenul. quas no. ad hoc qd
 sit interpretari. Unde dicunt
 doctores quod quādoqz inter
 pretatio sumit pro aperta ver
 bi significatione sic intelligit
 infra de verborum obligatiōe
 l. prima in fi. et l. minie. de reli.
 et sumpti fune. et in l. gallus. s.
 etiam si pente de lib. et postbu.
 quandoqz sumitur pro mente
 instit. de leg. patro. tutel. circa
 medium. quandoqz sumit pro
 correctione vt dicto. s. qui ope
 ras. quandoqz sumitur p̄ exte
 riōne vel restrictione vt hic et p̄
 no. p̄ glo. suas. et j. l. seq. s. post
 eane diutius versu datūqz. et
 s. seq. et j. ad l. pompeia. de pa
 rici. l. sed. sciendum cū ibi nota.
 Et valent ad ista hoc an statu
 ta recipiant interpretatiōes
 de quo remitto ad Bar. i. l. oēs
 populi. in repe. s. titulo. j. et ad
 sēphozeliū repeti. l. Cesar. j. de
 publica. et vectig. Q. p. vterius
 aduersum sed q̄ in omnibus et
 glo. format cōtraria in ordina
 te vt dicit Jac. de butri. et bar.
 post eum. et glo. etiam nō solunt
 vnde forma sic dicit hic quod
 illud est perfectus qd ex omni
 bus suis partibus cōstat. tra
 l. in vsucapione in p̄in. j. de di
 uer. et tempore p̄scrip. vbi dies
 cepta habetur pro completa. et
 tamen nō cōstat ex omnibz p̄
 tibus temporis Solu. s̄m di
 ctos doctores ibi. hoc est pro
 pter fictionem iuris quod fin
 git omnes partes diei efflurise.
 se. Q. p. dicitur hic quod princ̄

Inter
 ptari
 seu in
 terpta
 tio

An sta
 tutare
 cipiāt
 itepta
 tiōes
 h̄ vide
 remis
 siue.

piū est et potētissima pars con-
tra di. l. edificia. §. perfecisse. j.
de verbo signi. vbi edificium dicitur
perfectū quando est cōsumma-
tū Sol. fm Jaco. de butri. hic
non dicitur quod principium faciat rem
perfectā sed quod est pars poten-
tissima Op. ad idē quia dicit. l.
quod nihil videtur esse actū dum ali-
quid remanet ad agendū vt. l.
cum fillama. in fi. C. de his qui
bus vt indig. igitur prima pars
nō est potētissima. Sol. fm Cy.
ibi quod illud procedit in statutis
artis vel dicit fm Jaco. de butri.
ibi loquitur quod esse et formā
totius sed hic quo ad esse et for-
mam partis. l. si is qui. cccc. §.
fi. j. ad. l. falcis. r. d. l. edificia. §.
perfecisse Op. quia a fine de-
nominatur res et exitus acta p-
bat. l. iij. §. quō aut. j. de iur. fis.
et nō qui incipit sed qui perse-
uerauerit vt. l. si pro patre. §.
versum de in re verso. et ratio-
nabiliter fieri dicitur respectu fi-
nis. l. sed an vltro. §. j. de neg.
gest. potes solueret statim di-
xi fm predictū Jaco. quod istud ve-
rū quo ad esse et formā totius sed
quo ad esse partis potest attē-
di principium vel medium vel fi-
nis et principium est pars poten-
tissima quoad progressus quia
videtur medium facti habere
tisi per principium vt dicitur hic
ma ps glo. et quia maior operatio cō-
setur in principio quā in alia exp-
ad p- tibus. l. ij. de annum leg. facit
gressū tex. in. l. ij. in fi. j. de verbo. signi.

vel dicitur scdm Jaco. de bello vi-
su hic in solutionibus contra-
riorū insolutorū quod principium
est laudabile quia expectat me-
dium et finem sed finis est lau-
dabilior propter exitū et qua-
liter intelligat principium dicitur
j. expeditis op. Preterea prin-
cipium est precipua laudabilis et
potētissima pars quia. per
principium datur euentior
intellectus ad sequentes par-
tes vt in fi. huius li. Op. vltē-
rius aduersum deinde si in fo-
rovbi pbat per exemplū similitu-
dinarie contra quia non exem-
plis sed legibus r. l. nemo. C.
de sen. et interlo. o. iud. glo. non
soluit sed dicit scdm Ray. et Jaco.
de bello visu quod ibi loquitur de
malis exemplis hic de bonis vlt quod
ibi loquitur in snia in qua nō de-
bent exempla sequi sed leges
nisi essent inclusa in corpore iu-
ris vt ibi not. p Cy. vel nisi esset
exempla legū vt not. i. l. j. §. nūquid
ergo magistratū. ff. de posthu.
verbaliter quod licet nō debeat ex-
emplis iudicari tamen ex illis
est arguendū scdm Jaco. de ra-
uen. expeditus de oppo. quera-
mus de aliquibus. Et quia hic
agitur de initio seu principio
quero quid dicatur initius seu
principius respectu temporis
in aliqua re vel in aliquo actu
et tex. videtur probare. quod
dicatur prima dies vt in leg. us seu
quarta. ff. de fur. vbi fur dicitur princi-
pium manifestus si deprehendatur

Judi-
cū h3
tres
ptes.

cum re furtiua eodem die. S3 glo. in. l. quis ibi sequenti vide tur velle vt intelligatur illud totale tempus quo tulit ad locum destinatum sed illud totale tempus dicitur fm doct. Al la prima dies. p quo. j. de aqua cotid. ⁊ estiu. l. prima. s. esta te. ⁊. s. sequenti. Unde dic fm Barto. in. l. iij. d. titu. de fur. q. quādoq; agitur de rebel. actu habente diuisionē ⁊ distributionem partium. Et dicitur principium prima pars vt auf. ad hec C. de iud. nam ibi principium iudicij vsq; ad litis contestationem dicitur prima pars cum iudicium habeat tres partes distinctas a principio vsq; ad litis contestationem ⁊ a litis contestatione vsq; conclusionem ⁊ a conclusionem vsq; sententiā inclusiue. Sic principium seculi dicitur prima etas. ab adam vsq; ad noe. cum seculi sit diuisum per etates. vt no. in epistola victor. C. de sum. trini. Et ista vera in tēpore. Sed alias si agatur de principio non respectu temporis vt de hereditate vel alia re incorporeali tūc quia recipit diuisionem legale scz in partes. xij. iuxta. l. seruum. s. hereditas. de here. insti. dicitur fieri in principio: scz in pma parte. S3 in re corporeali refert an habeat partes per ante ⁊ post ⁊ pars anterior est principium sicut dicimus in scriptura testamenti vel alicuius contractu svt primū capitulū dicatur

principium vel si quis in principio testamēti. j. de leg. iij. an vero sint partes per supra. ⁊. j. vt in aluelo a que vt locus a quo descendit sit principium vt. l. j. in fi. de aqua pluuiā. ar. cē. Et ista bene not. quia possunt prodesse ad multa que intelligo in dubio quia si clare exprimeretur non esset questio quia in incertis non certis ⁊. l. continuus. s. cum ita. j. de verbo. obli. Et intelligo fm Bar. nisi cōs vsus loquēdi aliter se haberet vt. l. cū delationis. s. asinam. modēdinaria. j. de fund. instruc. ⁊ de flumi. l. j. s. j. Quero subsequenter quia ista lex sicut premissi ē ratiocinatiua. ⁊ argumētabilis vtendo aliquibus locis dialeticis seu logicalibus vt a partibus ad totum a similibus a minori ad maius ab effectu gratia hui⁹ qro de istis ⁊ alijs locis dialeticis quia pluribus iuristis pth dolor ignorātur licet istis vtantur tex. ⁊ glo. ac docto. Et vtilia imo necessaria sunt ista scire quia docent arguere et ratiocinari ⁊ disputare. Pro quorū euidētia pmit tēdū est scdm logicos q nos habemus loca ⁊ habemus locos primū sumitur pro situatione rerum: fm sumitur prout est sedes argumēti. Et est argumētum ratiocinandi faciens fidem. ⁊ dicitur argumentū quasi argute inuentū. vt not. insti. de testamen. in princi. in glosā prima quo vocabulo. vtitur. l.

Loca
Loca

argumento. ff. de auro et argē. le. Et proprie sunt due argumēta tidēs siue due spēs argumenti vna p̄ silogismū ex maiori mino ri et p̄ clusione alia per enthime ma quod consistit ex antecede ti et consequenti et proprie et cō muniter dicitur consequentia in logica. Et istius argumēta tionis ex antecedenti et conse quēti etiā sedes locus sumpt⁹ in logica. vt dixi et sunt diuersi loci quibus intendo applicare iura. et sunt quidam qui tenent constructiue id est affirmati ue. et quidam destructiue id est negatiue. Sumuntur igitur ar gumēta per locos vcs a toto vel a parte seu partitione a diffini tione et diffinito a descriptiōe et descripto ab interpretatiōe et interpretato a causa et effectū a generatiōe et corruptione ab vsibus a communiter accidē tibus et relatiuis a contrarijs seu oppositis vel repugnantibus a maiori et minori a simi lia propositione ab auctoritate a coniugatis a casib⁹ de quo libet istozum videamus p̄ mo dum summe applicando cuius bet iura vt iuuenes legiste va leant instrui ad arguendum et ratiocinandum. Est igitur locus a toto et hoc aduerte q̄ to tum vel pars potest sumi re spectu quantitatis. quia in ma iori summa minor inest. j. de ar bi. l. diem proferre. §. si plures et de verbo. obli. l. inter sti pulantez. §. si stipulante. vel su

mitur respectu loci cum sit locus loci vt ciuitas est totum do mus pars. l. libellozū. j. de acusa. et in auten. quibus mod. no. effi. legi. §. quātum vero. colū. vj. de quo per Ly. in. l. optimā. C. de cōtrahen. et cōmit. stipu. vel sumitur respectu temporis vt in hac. l. et quod dixi in pre cedenti questione. vel sumitur totū vel pars respectu vniuersi tatis et subiectionis predica mentalis vt genus quod est to tuz et species quod est pars sub iectiua p̄m dialecticos. licet in iure sumatur aliter de quo ha betur in. l. et. §. i. j. si certum pet. facit regula iuris generi p̄ spe cieꝝ derogatur. vel sumitur re spectu integralitatis vt do mus quod est totum integrale et constat ex parietibus et tecto et ille sunt partes integrales. l. edificium. §. perfecisse. j. de ver bo. signi. l. rerum mixtura. de vsuca. et. l. si cum totū. de excep. rei iudi. de toto predicamenta li vel integrali tetigit Barto. in. l. qui vsumfructum. j. de ver bo. obli. et in. l. re coniuncti. i. fi. j. q. principalis. de lega. ij. et. l. si alij. de vsu. lega. Dodo aduer te q̄ sumatur loc⁹ a toto in q̄ti tate. et arguendo a toto ad par tem procedit argumētatio cō structiue. i. affirmatione tamē vt hic sunt. p̄ ergo sunt quinqꝫ plus enim cōtinet quod est ma ius. vt. l. in eo. quod plus. j. de regu. iur. sed locus a parte in quantitate tenet destructiue:

ideft negatiue tantum: vt hic sunt quinque: ergo non sunt de-
 cem locus a toto in loco vtz de
 structiue tantum: vt titius non
 est in massilia: ergo non est in
 curia ipsius sed constructiue nõ
 valeret nisi argueretur per ad
 uerbia significatiua omnes lo-
 cuz includendo vt vbiqz vel ex-
 cludendo vt nusqz nullibi. de

Nusqz quo verbo nusqz habetur in. l.
 j. in fi. j. de senatus. r. l. in. c. de
 libe. pte. vel ex here. r lex. cõ
 ducto. s. penul. j. loca. r insti. de
 dona. s. est r aliud. r sic signifi-
 cat locum. vnde versus. Ad tẽ-
 pus nunqz sed pertinet ad loca
 nusqz: quia tunc bene valeret
 constructiue r destructiue. vt
 deus vbiqz ergo r. hic vel an-
 te pps nusqz et ergo non est hic
 Sed locus a parte vtz destru-
 ctiue vt titius est in curia massi-
 lie q̄ est in massilia nisi vteret ad
 uerbio cõtinente omnẽ locum
 sicut supra dixi: quia tunc vale-
 ret etiam destructiue vt dicen-
 do titius non est hic. ergo non
 est vbiqz. Locus a toto in tẽpo-
 re vtz constructiue r destru-
 ctione vt deus est semper ergo
 est nunc vel hodie antechristus
 nunqz fuit: ergo non est nunc.
 Sed locus a parte in tempore
 videlz destructiue tantum. vt
 titius non est nunc. ergo non
 est semper. Locus a toto vni-
 uersali vel predicamentali est
 ad spe arguere a genere ad speciem
 siem, et vtz destructiue vt lapis non

est animal ergo non est homo:
 nisi adiceretur signum vniuer-
 sale. quia tunc valeret constru-
 ctive vt omnẽ animal moritur
 ergo homo moritur. Sed lo-
 cus a parte vniuersali videli-
 cet constructiue vt homo est er-
 go animal est. Et idem est ar-
 guere sumendo species pro ge-
 nere r indiuidum pro specie
 secũdũ nos legistas. iuxta not.
 in preallega. l. ij. s. j. si certum
 peta. Locus a toto integralite-
 net constructiue vt domus est
 ergo paries est. Sed loc⁹ a par-
 te integrali tenet destructiue.
 vt paries non est ergo paries
 non est. vt. l. si cum totum. de ex-
 ceptio. rei iudica. r. l. edificiu. s.
 j. de verbo. significa. supra al-
 lega. ad quod. l. que de tota. j.
 de rei vendica. r. l. an pars pro-
 derelic. r de ac. r oblig. l. obli-
 gationum fere. s. sicut in tra-
 dendo. r. l. r per instruandum
 s. j. de accepti. Et etiam tene-
 ret constructiue si omnes par-
 tes enumerant. Et de h̄ loco a
 toto secundum suas diuisiones
 nes positas supra sumitur etiã
 argumentum a sufficienti par-
 tium enumeratione de quo in
 l. patre furioso. j. de his qui sũt
 sui vel alie. iur. r alias secun-
 dum dialecticos dicitur locus
 a diuisione sed pro nunc dimi-
 titur causa breuitatis. Alteri⁹
 videamus a toto a diffinitio-
 ne vnde diffinitio est oratio in-
 dicans quid esse rei diffinitio.

Spēs
 sumit
 p̄ s̄ne
 ap̄ le
 gistas
 vidiui
 duñ p̄
 specie.

A to-
 to ite-
 grali.

A suffi-
 cienti
 ptium
 enũe-
 ratioe

Diffi-
 nitio.

essentialia. et valet argumectatio a diffinitione ad diffinitum constructiue et destructiue. vt animal rationale mortale currit ergo homo currit et animal rationale mortale non currit. ergo homo non currit. possunt poni exempla in iure per. l. i. j. de tutelis. et l. prima. j. de testamentis. et per ceteras leges que ponunt diffinitiones hinc dicitur quod diffinitio debet esse conuertibilis cum suo diffinito. vt. c. primo. s. primo. j. de doli. licet omnis diffinitio sit periculosa vt. l. omnis diffinitio. j. de regulis iuris. et ideo potest argui a diffinito ad diffinitionem. i. homo est currens ergo animal rationale mortale est currens vel homo non currit. ergo animal rationale mortale non currit cum vtrum conuertatur cum alio et dicitur locus a diffinito. Locus deinde est a descriptione et est proprie descriptio secundum bonam logicam oratio constans ex genere et proprio. verbi gratia. proprium homini est risibile et vs argumentatio conuertibiliter de descriptione ad descriptum et e contra. vt est dictum de diffinitione vt animal risibile currit ergo homo currit et e contra. homo currit ergo animal risibile currit pro hoc. in. l. ij. s. hoc ve

Ab in. ro proprium. j. de adopti. Ab terpta interpretatione sumitur locutione. Et est interpretatio ipositio nois

per aliquod nome magis notum. Et dicitur allusio deriuatio seu etimologia vocabuli. Ceterum est quod est quedam interpretatio que non conuertitur cum interpretato et ex hac non vs argumentatio vt lapis. quasi si ledens pedem. et petra quasi petens terram. et testamentum quasi testatio mentis instituta de testamentis in principio. et possessio quasi pedis positio. l. prima in principio. j. de aqua re da possessione. et ibi per Bartolum. in prima opposi. Alia est interpretatio que conuertitur cum suo interpretato vt philosophus quasi amator sapientie et tunc conuertitur interpretatio cum interpretato et interpretatum cum interpretatio de Et potest argui loco sumpto ab interpretatione ad interpretatum constructiue. Sic amator sapientie currit ergo philosophus currit. Et destructiue amator sapientie non inuidet ergo philosophus non inuidet et parimodo e contra potest sumi locus ab interpretato pro hoc. l. a nullo. c. de feriis. et l. qui fundi. s. si tutor. ff. pro derelic. Et ista dicitur transformatio ex quo sumunt logicum locum a transformatione quod ad presens omittitur causa breuitatis. de mum de causa et effectu videamus. Et dicitur causa ad cuius esse sequitur effectus. et est quadruplex. quedam efficiens

Trans
forma
tio
De ca
z effe
ctu

quedam materialis quedam formalis et quedam finalis et a qualibet istarum causarum limitur locus inferendo a causa ad suum effectum vel e contra ab effectu ad causam. et de istis tractarunt doc. nostri 230. in summa. C. in prin. Jac. de buf.

CAlcā ff. de cugno. et Barto. in prin. ff. de ouis. et Joā. fabri in prin. in sti. de quolibet. igitur istorum videamus loc^o a causa efficiēti et destructiue et destructiue constructiue faber est bon^o. ergo cutellus est bonus. destructiue faber non est bonus. ergo cutellus non est bonus. Sic ecōtra

Bon^o magi qñque opat malus opus arguendo ab effectu cause efficiētis ad ipsam causam. sed attēde quod ista argumētatio nō est necessaria nec semper vera. quia bonus magister quandoq; operatur malū op^o infra ad. l. acquil. l. si seru^o seruus. §. si calicem. et l. si vt certo §. sed interdū. j. pmoda. Locus

CAlcā mate rialī. a causa materiali sumit et materia est ex qua cum aliquo fit aliquit. et est duplex quedā permanens et quedam transiens. Permanens est quando materia potest redire ad suā pristinā materiā vt cōit est in metallis. quia cyp^o argenti pōt redire ad massā. et cutell^o ad rudē suā materiā. et sic metallā superant sua specificata. vt ff. de legat. iij. l. quartaz. §. illud fortasse. Sed materia transiens est quādo transit ad suum specificatū seu materiātū. ita qd

nō potest redire ad pristinum. quo casu specificatā superant suam materiā vt si ex lana fiat vestimētum vel ex tabulis nauis vel armariū. vt. l. si lana eo. ti. de quo insti. de re. diui. §. cū ex aliena. et iste locus potest stare constructiue de hoc verbo ē ad verbum pōt vel poterit vt ferrus est ergo cutellus potest vel poterit esse. S; et ex hoc sumitur rō legis q̄ prohibet exportari ad barbaros nedū arma sed rude ferrum q; ex materia ferri possent fabricari arma vt. l. h. C. q̄ res ex porta non dñt. et etiam destructiue si si gnetur presens tēpus ad preteritū vt aqua et farina nō fuerunt. ergo panis nō est nec fuit Et idem respectu huius verbi est in materia remanēte vt ferrum nō est. ergo cutellus nō ē. Secus esset in materia transeunte sed ecōtra locus ab effectu cause materialis tenet constructiue de eē ad esse i materia remanente. et de esse ad fuisse. in materia transeunte. exemplū in primo vt cutellus ē. ergo ferrum est. in secundo vt panis ē ergo aqua et farina fuerunt.

Itē tenet etiaz destructiue de potest esse adesse. vt cutellus pōt eē. ergo ferrus est. et panis potest esse. ergo aqua et farina sunt. Itē est locus a causa formali et forma est ergo dare esse rei. et seruat eam in esse. et est duplex. quedam substantialis vt anima et quedam accidentalis vt albedo

vt albedo nigredo vel figura
 vt domus ecclie scutella vel si-
 milia cū q̄libet res habeat suā
 figurā que dat sibi suū esse qz
 mutata tali figura seu forma
 accidētali dicit lex q̄ p̄pe iter
 solas ire credit. i. status rei scōz
 glo. vt. l. iulian. §. s. si q̄s. j. ad
 exhiben. ad idē. j. de aq. rei do. l.
 adeo. §. insula circa si. ibi agit
 q̄ fuerāt desūt eē amissa p̄pria
 forma. r. l. si is q. cccc. §. si.
 ad leg. falsi. et iste loc⁹ a forma
 accidētali tenet cōstructiue vt
 albedo est ergo albū est ⁊ simi-
 liter destructiue vt albedo nō
 est ergo albū non ē idēz etiā eē
 de loco ab effectu demū est lo-
 cus a cā finali est finis gr̄a cu-
 ius. fit aliqd vt p̄pter btitudi-
 nē acq̄rim⁹ nobis r̄tutes ideo
 btitudo est finis btutū ⁊ a fine
 denoiat res et ex hac cā finali
 sumit arg. cōe in iure q̄ cessan-
 te cā. i. finali cessat effect⁹ vt. l.
 indigere. §. q̄uis. j. de iur. p̄ro.
 ⁊. l. ḡnaliter. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊
 ibi p̄ R. ⁊ p̄ glo. ⁊ Bar. j. de do-
 na. l. ij. §. si. secus i cā quā nos le-
 giste dicim⁹ ipulsiā q̄ inducit
 ⁊ occasionē p̄bet de quo i. l. j. §.
 sexū. ⁊. §. origo. j. de postul. ⁊ iste
 loc⁹ a cā finali v̄z cōstructiue ⁊
 destructiue respectu horū p̄di-
 ctoz: v̄z bonū ⁊ malū vt btitudo
 est bona. ergo r̄tutes sunt bo-
 ne similiter pena est mala ergo
 pctm̄ est malū et eē ab effectu
 cause finalis sumit loc⁹ p̄mō ⁊
 intellige qd̄ dixi mala vel ma-
 lū resolue do. in negationē mā-

la. i. nō bona malū. j. nō bonus.
 Alteri⁹ est loc⁹ a gn̄atione vel
 corruptiōe et gn̄atio est p̄gres-
 sione rei a nō esse ad esse sed cor-
 ruptio est progressio de esse ad
 nō esse et ⁊ locus agn̄atiōe ad
 gn̄atū cōstructiue q̄tū ad hęc gn̄atū
 p̄dicamēta bonū et malū vt ge-
 neratio xpi est bona ergo xpus
 est bon⁹ vel gn̄ario anti xpi est
 mala. i. nō bona ergo anti xpus
 est mal⁹. i. nō bon⁹ et idē eē de
 loco a gn̄ato ad gn̄ationē ⁊ ex
 hoc solet sumi argumentū q̄ si
 p̄r est bonus ergo r̄ fili⁹ ⁊ ex bo-
 na arborē p̄gredit bon⁹ fruct⁹
 salti p̄sumptiue. l. qd̄ si nolit. §.
 q̄ mācipia. j. de edili. edic. et ibi
 not. loc⁹ vero a corruptiōe ad
 corruptū vel eē a corrupto ad
 corruptionē valet cōstructiue ⁊
 destructiue de hoc p̄dicato bo-
 nū ad hoc p̄dicatū malū vt cor-
 ruptio dom⁹ est bona ergo do-
 mus est mala ⁊ eē corruptio do-
 mus est mala. i. non bona ergo
 bonus est bona. et eodē mō de
 corrupto ad eī⁹ corruptionē vt
 corruptio dom⁹ est bona ergo
 dom⁹ est mala ⁊ ecōuerso et ex
 his sumit in iure argumētū q̄
 delicta qz mala puniri debent
 pena ⁹ est bona in satisfactiōe
 iusticie. l. ita vulneratus. j. ad
 leg. aq̄l. ⁊. l. si. qua p̄a. j. de ver-
 signi. ⁊. l. sancim⁹. C. de pe. su-
 mit etiā ex his q̄ opant argu-
 mētū nō inducūt diminutionē
 l. cū tale. §. si. ff. de cōdi. ⁊ demō-
 stra. itē est loc⁹ ab v̄sib⁹ ⁊ e v̄sus
 opatio rei siue exercitiū ip̄ius

A cau-
 sa fina-
 li

Ab v̄s-
 bus

vt equatio est vsus equi ⁊ nauis
 gatio ē vsus nauis vsitatus est
 equ⁹ vñ nauis vt vsitates sint
 hoies q̄ talibus vtunt ad suas
 operatiōes. Et tenet iste locus
 ab vsu ad vsitatum p̄structiue
 ⁊ destructiue respectu hoz p̄di
 camtorū bonū ⁊ malū vt eq̄ta
 re est bonus. ergo equ⁹ ē bon⁹
 ⁊ ecōtra equus est bon⁹. ḡ equi
 tare est bonū destructiue ēt vt
 taxillare est malū. i. nō bonū. ḡ
 taxilli sunt mali. i. nō boni. Ex
 his sumunt in iure argumēta.
 Primo q̄ seruari debent q̄ba
 benē in vsur cōsuetudine in ci
 uitate vel prouicia vt. l. de qb⁹
 j. de legi. ⁊. l. si. i. emptiōe. s. oīz
 de p̄ben. emp. ⁊. l. iij. s. fi. d̄ te
 sti. ⁊. C. q̄ sit. l. o. p̄sue. l. j. cū si. Se
 cūdo q̄qs d̄z vti re ad vsuz ad
 quē ē destinata. l. sabinus. cum
 ibi no. j. cōi diuiduū ⁊. l. si edes
 eo. ti. Demus est loc⁹ a p̄munit
 accidētib⁹ seu relatiuis vñ cō
 sequētib⁹ ⁊ aīcedentib⁹ ⁊ oīa
 ista pono p̄ vno loco sicut sumi
 mus nos legiste. licet logici in
 accide hoc sed sufficiat nobis legistis
 tibus. vnus loc⁹ q̄ pprie d̄z dici a re
 spectiuis. q̄ vn⁹ respicit aliū
 sibi ⁊ p̄sequit vt iste penitet. ḡ
 deliq̄t vel punit. ḡ deliq̄t cum
 penitētia vel pena sequat suos
 autores. l. sancim⁹. C. de penis
 ⁊ pene singuloz pctōrum sunt
 l. si qua pena. j. de verb. sig. Sic
 pax supponit guerrā vel inimi
 citiā p̄cepisse. ⁊ pax est discor
 die finis. l. vna in prin. C. de ca
 ducis tol. super quo videre po

tes multa bona que posuit Jo
 fab. de iure. s. cum aī. in fit.
 que ex istis descendūt. sic etiā
 si est precii. ḡ est mers. vt. j. de
 p̄ben. emp. l. j. s. pe. Idem si in
 stitutio vel ex hereditatio est fa
 cta. ḡ est testamentū. l. nō codic
 illū. C. de testa. Sic ēt si est pa
 ter ergo ē fili⁹. et ex his sumit
 in argumentū p̄ aliquo conce
 so vident cōcessa illa sine qui
 bus concessum esse nō possēt. l.
 ij. j. de iurisd. om. iudi. in de ēt
 d̄r quod ad positiones p̄sequē
 tis seq̄t positio antecedit. vt
 l. illud. j. d̄ acqui. here. ⁊ ibi no.
 per Bar. ⁊ p̄pter hāc cōbina
 tiōē dicitur q̄ talia sunt sub
 iecta qualia sunt p̄dicata. l. nā
 q̄ liquide. s. fi. j. de penu. leg. ⁊
 l. si. s. cui dulcia. de vino tritic.
 ole. leg. ⁊. l. legatorum petitiō.
 s. j. j. de lega. ij. cum si. Et tenet
 iste locus cōstructiue ⁊ destru
 ctiue. Successiue est loc⁹ a cō
 trarijs oppositis vel repugnā
 tibus ⁊ de his facio p̄ nūc vnū
 locū. s. logici plures ponāt lo
 cos in hoc. s. a p̄trarijs media
 tis a p̄trarijs immediatis a pri
 uatie oppositis ⁊ a cōtradictō
 ris oppositis sed sufficit legi
 stis ponere vnū locum vt po
 no. ⁊ sunt exempla. vt albū ni
 grum eger sanus. cecus vidēs
 vnde positio vno reliquū remo
 uet ⁊ e conuerso ⁊ sic valet loc⁹
 p̄structiue. ⁊ destructiue. q̄ ad
 cognitionem vnus cognoscit
 reliquum ⁊ contrariōrum ea
 dem est disciplina. l. prima. iij

A cō
 trarijs
 ⁊c.

prin. j. de his q sunt sui vel alie
iur. et ibi not. et insti. de tutel. in
prin. et ideo allegans contra
ria non est audiendus. l. j. C. de
fur. et l. vna. §. si seruus ex te fa
cit. l. vbi repugnantia. l. de reg.
iur. deinde est locus a maiori vel
E' ma-
iori v' do
mino et
ri et valet destructiue seu nega
tiue vt si id qd magis videt in
esse non inest neq id qd min' ex
eplu rex non pot expugnare ca
stru ergo neq miles sed loc' a
minori est inferendo a maiori ad
mai' qd pcedit destructiue. i. af
firmatiue vt si miles pot expu
gnare castru q' rex q: si id qd
min' videt esse uest. ergo id qd
mag' vt auf. multomag'. C. de
sacro san. eccle. et l. non d3 cui qd
pl' et ibi glo. j. de reg. iur. et hoc
argumētovt if. tex. d' h' de i' et si
in foro in hac. l. vt supra dixi cir
ca illum versum est Alterius lo
cus a simili quia de similibus si
militudinem iudicium et ibi est eadem
ratio ergo idem ius. l. illud in
fra ad. l. aq. et l. a titio de ver.
obliga. et tenet constructiue et
destructiue. constructiue si
cut homini inest risibile vt pro
prium sic equo inh'ibile vt pro
prium destructiue sic sicut ani
mal non est proprium homini
sic nec proprium a fino. in pa
ribus causis equitas paria iu
ra desiderat vt in libro feud. de
pac. iur. fur. §. si. maxime quan
do per omnia est eadem ratio
not. Bar. in. l. si quis in si. infra

de colla. bono. et isto argumen
to vsus est iureconsultus. in
hac. l. in versu deinde si in foro
vt ibi dixi Itē est locus a ppoz
tione arguendo de vno pro
portionali ad aliud cum de p
portionalibus idem sit iudi
cium verbigratia sicut se ha
bet rector nauis ad nauē sic se
bet rector scholarum ad scho
las et ideo sicut in nauē regen
da eligēdus est rector non for
te sed arte. similiter in scholis
regendis eligēdus est doctor
non sorte sed arte. Et de istis p
portionalib' habetur per glo.
in probe. insti. in prin. in glo.
super verbo religiosus et ibi
Joānes fabri. et titu. de leg. §.
extraneis per glo. Decimū est
locus ab aucte arguendo ab
auctem auctoris vt aristoteles dī
cit hoc ergo est verum vel euā
geliz aut apostolus dicit hoc
ergo est verum quia cuilibet ex
parte in sua scientia credendū
est vnde experto crede rober
to et probatur hoc. j. de sta. ho.
c. vj. mense et. C. de re. mili. l. se
mel et ibi semel. lib. xij. et insti.
de emp. et ven. §. item precium
et ibi per glo. et per Joannes
fabr. infra si cer. peta. lege pri
ma et lege certum cum si. Est
vltra locus a coniugatoris et
dicuntur coniugata concretū
et abstractum quia sibi inui
cem coniunguntur et vnum ab
alio descendit per deriuatio
nē vt albu et albedo et iusticia
et iustū creata sūt albu et iustū

abstracta fo albedo ⁊ iusticia.
 ⁊ dicitur loc^o a cōiugatis qñ arguit
 ab vno cōiugatoꝝ ad aliud ⁊ te-
 net ⁊ constructiue ⁊ destructiue de cō-
 structiōe vt iusticia est bona er-
 go iustū ē bonū sed destructiue
 sic iniusticia nō est bona. ergo
 iniustū nō est bonū. Alteri^o est
 loc^o a casibus et est larguēdo la-
 cōcreto ad suū aduerbiū vt ius-
 tū et iuste. ⁊ p hoc differt a lo-
 co a cōiugatis. de quo statū dicitur
 pi ⁊ tenet cōstructiue ⁊ destru-
 ctiue vt qd iustū est bonū est er-
 go qd iuste fit bñ fit vt qd iustū
 est est bonū est ergo qd iniuste
 fit nō bñ fit et istū duo loci vlti-
 mi pbanf i. l. j. in prin. supra ti.
 pmo. Et p dicta sufficiat q ad
 hāc legē primā descēdam^o nūc
 d. l. sēcundā huius tituli.

Ecessa

riū Ista lex est cō-
 tinuatiua ad. l. p.
 cedētē vt dixi s.
 paulo añ rub. et. l. pcedēs est
 vñū pphemiū ad hāc. l. vt ibi dicitur
 xi in prin. et ista. l. est hystorio-
 grafa p supponēs historias spe-
 cialiter romanas ⁊ aliquas ali-
 as sine qb^o hec lex pfecte itel-
 ligi nō pōt ⁊ iō illas quātū ne-
 cesse erit recitabo piculariter
 trūcatim iuxta exigētā tex. in
 singlis. s. et diuidit fm rub. ⁊
 ei^o glo. i tres ptes vel ppi^o in
 quattuor: i pmo facit epiloga-
 tionē breuē dictoꝝ in. l. j. ad il-
 lā sēcōtinuādō vsq; ibi et qdā
 vbi est prim^o. s. ⁊ ibi scōda pars

vbi tractat de pma pte rub. vsq;
 q; ad post originē. j. fere p tres
 colūnas ⁊ ibi est tertia vbi tra-
 ctat de vltima pte rub. vsq; ad
 finē toti^o legis expediām^o igif
 picipiū hui^o. l. vsq; .j. s. et qdē
 vbi vides sintētionē iuriscōsul.
 sicut i. l. pcedētī volētis tracta-
 re ⁊ tradere originē iuris ⁊ ip-
 sius pcessum hoc est qualiter ⁊
 qñ successit ab antiquo ordo iu-
 ris ⁊ ei^o origo. q; ciuitas roma-
 na añ hmoi^o ppositionē vtebāt^o
 ⁊ se regebat et in hoc pxi. not.
 hoc solū q; lra est plana q; post
 enarrata d; fieri breuis enar-
 ratoꝝ epilogatio qd puenit bo-
 nis scribētib^o ⁊ allegātib^o con-
 cordat. j. ea. l. s. itaq; in ciuita-
 te nra statū añ. s. post originē ⁊
 ibi dicā. Et qdē hic ē scōda ps q;
 pte dicit vsq; ad. s. post originē ⁊
 lz materia p. s. intermediō vsq;
 q; illuc sit cōtinuatiua tñ p fa-
 ciliori lectura diuido tex. in p-
 tes decē legēdo quēlibet pte p-
 se. pmo declarat leges ⁊ ius-
 ra. qb^o citas seu vrbis romana
 se regebat tpe reguz vsq; .s. ex
 actis ibi scōda ps vbi tractat de
 regimine rome post exactos re-
 res añ legē. xj. tabu. vsq; ad. s.
 postea ne diuti^o ⁊ ibi tertia vbi
 de iure. xj. tab. vsq; ad. s. his le-
 gib^o latis ibi. iij. vbi de ite pta-
 tiōe prudētū vsq; ad. s. de n ex
 legib^o ⁊ ibi. v. ps vbi de cōposi-
 tione actionuz cū quadā repi-
 logatiōe siue recollectiōe pce-
 dētū vsq; ad. s. de n cū esset et
 ibi. vj. ps i qua agit de iur e ple-
 biscitoꝝ vsq; ad. s. de n. q; diffici

le et ibi. vii. vbi agit de senatus
 consulto vsq; ad. s. eodē tpe et ibi
 ps. viij. i q agit de pto: u edi
 ctis vsq; ad. s. nouissime et ibi
 nona. vbi de cōstitutioib; prin
 cipii vsq; ad. s. ita i citate nra
 et ibi. ps i qua repilogat. cōclu
 siue i pcedētib; dicta et p dicta
 diuisio satis pbat in sti. de iure.
 nat. a. s. lex est vsq; ad. s. sed qd
 pncipi. Expeditio igit pma ptē
 et p euidētia et declaratiōe tex.
 glosarū recito aliqua de hysto
 rijs romanis vñ dicūt hystorio
 graphi q exidiuz et destructio
 troie cōtigēs ppter captiones
 helene facta fuerūt āno a crea
 tione mundi currēte vs quat
 tuor milib; qdrigētis. lxxxiiij.
 et ab exidio troiano seu post
 euersionē troie. cccl. viij. āno. xj
 kal. maij cōdita fuit roma a ge
 minis fratrib; remo et romulo
 ree silue filijsq; pcesserat ex se
 mine et gēne enee troiani dū eua
 dēdo ex terminū troie ad par
 tes italicas se rediisset fed
 iniedo cū rege euādro regnā
 te in loco. viij. mōtiū vbi nūc est
 roma. de qb; dicef. j. et opem si
 bi ferēdo aduersus regē lati
 nū dū pcessisset enee in som
 nis ipsum fore futurū regē ita
 liesicut et fuit illa aut rea silua
 stuprū cōmisit ex quo cōcipiēs
 dictos geminos remū et romu
 lū tāq; rea post ptū iuxta leges
 q tūc seruabat fuit viuua sep̄ta
 et illi filij iactati sunt i rubis p
 pe ripā tyberis vbi a lupa la
 ctati dñr et sunt opiniōes qm
 aliq; dicūt q reperies eos qdē

pastor: fāscul; noie portauit eos
 ad vxorē q erat meretrix palā
 qstū sui corpis faciebat et sic vul
 gariter dicta fuit et nom̄bat lu
 pa ex eo qz sicut lup; oia deuor
 rat sic meretrix hoies i cor: porē
 et bonis et inde dō: lupanariū lo
 cus i quo meretrices morāf de
 hoc habem; i. l. palā i pri. j. de
 re. nup. et demū per illā mulierē
 lupā fuerūt illi gemini nutri
 ti quoz vn; dicit; est romul; et al
 ter remus vt dictū est alij sunt
 opiniōis q fuerūt lactati a
 lupa. S; qd fit siue fuerit la
 ctati a vā lupa siue a muliere lu
 pa atiq; scripture i marmorib;
 et lapidib; atiq; scripture q i v;
 be reperiūt repntāt a vā lupa
 fuisse lactatos et etiā tit; liuus
 ita scribit; p; edicti ergorem;
 et romul; cū creuissent grega
 uerūt pastores et latrones cū q
 bus. xvij. ānis latronati sunt et
 demū ānuliū regē q a uñ eoz mi
 nutozē de regno eiecerat occi
 derūt ānū suū i regno reponen
 do Ab his ergo duob; remo et
 romulo de enea troiano descē
 dētib; structa fuit roma. et no
 mē recepit a romulo vt di. Ora
 tius; interfecto remo p iuidiā vt
 sol; romul; regnaret nā sicut di
 cit cit; liui; isti fr̄es cū eēt ge
 melli et eiusdē etat; qz eoz; dī
 tā vzbē tāq; senior; regeret. pte
 debat et voluerūt vt p augu. de
 terminaret vñ. j. remo appuet
 vij. vltures et postea romlo. xiiij.
 vñ rem; potētiorē se eē p p̄ p
 mā visionē romul; vō p p̄ maio
 rē nūc; debere pferri contēde

bāt sicq̄d̄s ip̄sis ī seditiōez re
 mus ī turba occidit. Lōis tñ ⁊
 vulgaris opinio ē q̄ fuerit iter
 fact⁹ p̄pter iusticiā q̄ trāscēde
 rat muros. 3. s̄titutiōē sup̄ h̄
 factā de q̄ i. l. fi. de re. diui. et
 ibi no. S; quō h̄ p̄ iusticiā p̄ces
 sit cū esset abo istī s̄tes ī dñio in
 solidū ⁊ p̄ ī parē nō h̄z īperū. l.
 nā magistrat⁹. j. de arbi. ⁊. l. ille
 a. q̄. s. tēpescūū ad trebel. potes
 dicere romulū forte obtinuisse
 ⁊ sicerat maior vel dic q̄ istī nō
 h̄ebāt sup̄iorē ⁊ iōvn⁹ aliū deli
 q̄ntē p̄ūire potuit qd̄ ē ar. ad. q̄
 duo sunt ⁊ ditoroz alicui⁹ castri
 vn⁹ deliq̄t an alter possit eū pu
 nire ⁊ dicit guil. de cug. in. d. l.
 fi. q̄ aut nō habēt sup̄iorē ⁊ pōt
 alter alterz punire aut sunt sub
 sup̄iore ⁊ ad illū sup̄iorē recur
 rit de q̄ vide ibi p̄ eū et p̄ alios
 doc. modernoz p̄cedendo vlte
 ri⁹ ad hystozias attēde s̄m ger
 natiū ⁊ martinianū ad modū cō
 structiōis vrbis rome qz āte p̄
 aliq̄s ī illa regiōe edificate fue
 rūt diuerse ville ⁊ ciuitates se
 parate ⁊ disticte q̄ qualit̄ noia
 tē videri pōt ī dictis hystozijs
 ⁊ oēs illas villas dicti s̄tes cō
 cluserūt circueft ⁊ vallauerūt
 muris siue menhs post tñ illa
 menia p̄ma romulī tullī ⁊ ostili
 āch⁹ marti⁹ serui⁹ tullī⁹ succes
 siuis t̄pib⁹ āpliarūt vrbē eādē ⁊
 ad vltimū Aurelian⁹ ip̄ator mu
 ris firmiorib⁹ cixit ⁊ fecit tēplū
 solis fuit igif roma muris valla
 ta iclusis septē mōtib⁹ vcz mō
 te ianiculo. mōte auētino q̄ et
 q̄riual. d̄z q̄s ibi adiecit Anch⁹

marti⁹ mōte celio quē adiecit
 tullī⁹ hostili⁹ mōte capitolino
 mōte p̄halāteo mōte astulmo
 ⁊ mōte vimiali q̄s duos vltios
 adiecit serui⁹ tullī⁹ ⁊ fossas cir
 ca muros romanos durit istis
 iclusis facta est vrbis rome cuius
 fuit dñs ⁊ rex p̄m⁹ romul⁹ secū
 dus rex post eū fuit mīma pōpi
 li⁹ terti⁹ fuit tullī⁹ hostili⁹ q̄rt⁹
 anch⁹ marti⁹ q̄nt⁹ p̄sc⁹ sext⁹ ser
 ui⁹ tullī⁹ septim⁹ tarqn⁹ sup̄b⁹
 fili⁹ demaratri choriti nō qz ori
 und⁹ fuerit choriti s; qz fugiēs
 tyrāni cuiusdam s̄niam choriti
 suas fortunas posuit ⁊ ibi libe
 ros p̄creauit vt refert tull⁹ i. v.
 tusculano: ū ⁊ ista tarqn⁹ exco
 gitauerat oia gñ a to: mētoz ca
 thenas q̄stides ad aculeū ⁊ p̄e
 des carceres ⁊ s̄lia q̄ad modū
 ista ī hystozijs clare colligūt ⁊ di
 latari possent s; p̄ nūc sufficiāt
 q̄ ad hūc. s. his igif p̄missis iste
 s. siue ista. h. ps leḡ breuif dicit
 narrādo effectū cū non sit hic
 neceē ponere casū lō gñ necbze
 uē qz sūt ī hac. recitatiōes eo
 rū q̄p̄cesserunt vcz q̄ ī iicio cita
 tis rome ppl̄s sine certa leg. tñ
 ne certo iure se h̄ebat s; o iama
 nu regia gubernabāt. Et demū
 aucto pp̄lo romano rex romul⁹
 ppl̄s i. xxx. ptes seu curias diui
 sit q̄rū. s̄n. curā reipub. agebat
 sup̄ q̄ ad ppl̄s q̄sdā leges tulit di
 ctas curiatas successie reges p̄t
 romlū sequētes diuersas leges
 alias fecerūt t̄pib⁹ suis q̄ oēs re
 collecte ⁊ descripte fuerūt p. vi.
 papiriū ī q̄dā li. suo t̄pe sup̄bi. fi
 li⁹ demarato: choriti. i. tarq̄ni et

ille liber dicitur fuit ius civile pa-
pirianū nō q̄ ille papiri⁹ aliqd
addiderit sed q̄ leges illas ad
bonū p̄posuerat ordinē hoc di-
cit vsq; ad .s. exactis exp̄oel̄as
et q̄dā in iūto citatis n̄e. f. ro-
me agere. i. regere vel viuere in-
stituit. i. incepitq; manu. i. ar-
bitrio a regib⁹ gubernabat. .s.
succesiuē et suis t̄pib⁹ i. s. post-
ea aucta ibi citas. .s. roma ip̄s ro-
mulū s. p̄mū regē tradidit. i. legis
p̄p̄tea q̄. i. q̄ p̄ sn̄ias. i. cōsiliū
exp̄pediebat dicit glo. .s. romul⁹
in .s. tulerūt ibi et sequētes re-
ges. .s. post roliō demozator cori-
ti. fili⁹ dicit glo. .s. tarq̄n⁹ s. q̄. i.
q̄. ex ter. collige notabilia Pri-
mo not. ex .s. eq̄dē q̄ ab iūtoꝝ
bis oia manu regia guberna-
bāt ita q̄ null⁹ ordo nulla solē-
nitas obseruabāt s; solū q̄d p̄ri-
cipi placebat et p̄tate resultate
erat i obseruatiōe q̄ p̄dest ad
materiā rep̄saliaz de q̄ vide po-
tes p̄ Bar. i suo tractatu rep̄sa-
liaz i. s. q̄stioe q̄rte. q̄. p̄ncipalis
Secūdo not. q̄ olit a p̄ncipio oia
exp̄pediebāt p̄ sn̄ias. i. p̄ silū si-
cut hodie seruāt p̄ncipes vt i. l.
p̄ianū. C. de legi. et auf. h̄ita. C.
ne fil. p̄ p̄ter i lib. feud. de p̄bi.
feu. alie p̄ Fe. s. h̄ito marie aūt
romana vrbs bono p̄silio rege-
bat et secretor̄ id̄valeri⁹ maxi-
m⁹ rōanos extollebat q̄. eoz de
liberatiōis p̄ri⁹ erāt i executio-
ne q̄ ad aures puenirēt Terti-
o not. hic de illo sup̄ho tarq̄no fi-
lio demaratri corinthi de q̄ dixi-
s. i. euidētialib⁹ Quarto not. q̄
libri cōpositio deroiat. ab acto

re seu p̄posito: et s; nil de suo ibi
addiderit q̄d est p̄ p̄positiōib⁹
rōnū et glosēt vt dicit glo. et fa-
cit. .s. e. l. p. s. postea cū ap̄i⁹ s; ibi
ad aliū sensum dicat vt dicam
ibi p̄ q̄ nā q̄ subtilit factū eme-
dat laudabilior ē eo q̄ p̄ri⁹ iue-
nit vt. C. de vete. iur. enucle. l. ij.
circa scōas col. i. p̄su. nā q̄ q̄d in-
tellige exp̄pone vt ibi per glo. est
etiā argu. fm glo. q̄ dicūt russi
ci coloni cap⁹ iste me⁹ est s; ip̄s
dño colāt alle. p̄ hoc. C. de iur.
delib. C. cū alijs vbi d̄z seru⁹ q̄
nō ē et p̄ hoc q̄rif dño putatiuo
heredi. q̄d op̄at ista noia possēt
sua me⁹ suus et tuus sic etiā cas-
sus gt̄i ista em̄ ponūt i vīm pos-
sessiōis q̄m q̄. talis i vīm dñi s; re-
gulariter i vīm dñi vt. l. ij. s. ij. j.
de relig. et sump. fune et iter dū
significat cām efficiētē vt liber
iustiniani vt. C. de isti. cod. p̄po.
inter dū significat cām forma-
lē vt hic inter dū significat cām
materialē vt hic liber p̄game-
ni tñ in dubio talia. s; ba. plata
dñt accipi fm cōes modū et vsū
loquēdi p̄ ea q̄ hic notāt i glo.
q̄ possūt ad statuta tetigit hoc
Bar. aliquātulū. j. de noui. op.
nū. sup̄ rub. sup̄ q̄ scz de cōi vsu
loquēdi multa bona videri p̄nt
p̄ eūdē Bar. i. l. labeo de supel.
leg. C. Exactis de sn̄ regib⁹ hic
dicit iuriscōsul. q̄d reges sup̄za
dicti postea exp̄p̄si fuerūt spe-
cialiter tarq̄n⁹ p̄ ordinationes
duoz latu quōdā. l. tribuniciaz
oēsq; leges sc̄tas p̄ reges i vsu eē
desierūt. et p̄ legē tribūciā aboli-
te q̄ lita erat sup̄ exactiōe regū

et iter plus versus est iure magis
 scerto et consuetudine quadam fe
 re per annos. xx. Expone istam ex
 actis. i. expulsis secundum glo. Rege
 tribunicia facit hic punctus an
 dictione oes vult referat ad prece
 des ita quod exactio fuit facta ple
 ge tribunicia dicta a tribunis. q
 tpe regum erat et secundum locum post re
 ges tenebantur ut i. s. in inicio ciuita
 tis expleuerunt. i. deserunt esse in
 usu per abolitionem deozlatam legem
 primo. i. latas leges per reges ex
 pulsos per. xx. Not. de dictione
 prope quod modicum spacium signifi
 cat et per. i. aut. de mona. s. ois
 Si vero itra triennium col. j. j. de
 ac. re. do. l. j. s. j. i. fi. r. l. a deo. s.
 ff. l. r. j. eo. s. oim r. j. de codi. et
 demod. l. ticio. C. ticio genero et
 ad bella. l. tutor ver. qd ergo
 cum si. sed de dictione fere vt. j. d. l.
 s. de in ex his legibus et. s. hys de
 talibus et. j. de actio. et oblig. et ob
 ligationum fere prin. cum si. Sic
 etiam de dictione circa vt. l. rutilia
 j. de strahē. emptio. et vedit. r. l.
 circa de pba. in aut. quod oportet.
 epif. s. quanta igitur col. j. Sic i di
 ctio minusve aut pluris veyt. l.
 hec additio. j. de pbo. signi. rex
 q. caus. maio. l. ab hostibus. s. s.
 quod simpliciter nisi quod cautio. l. et si
 post tres cur ibi not. Oppo. ad
 hoc quod dicitur hic expulsis regibus
 per quod non fuit expulsus nisi vnus scilicet
 tarquinus et pbat. j. eo. s. in iicio ci
 uitatis ibi regis eiciendi vterer
 sing. nāe. soluit glo. dupliciter p
 mo per hic ponit ple. p sing. sicut
 als. j. de pe. her. C. diuus. s. vt ii
 cio vel dicitur quod propter sit plale quod li

cet tarquinus fuisse eiectus tunc
 fuit ordinatum quod nullus rex de ce
 tero ibi esset et hac sequitur Ray.
 et Bar. iuxta scripta que sibi attri
 buuntur est haec s. hystorias roma
 nas. Et scire debes quod ille rex
 tarquinus qui fuit septimus et vltimus
 in regno ut dixi s. i. s. precedenti
 ut habuit filium qui rapuit lucre
 tia nobilem feminam s. hystorie virginitate
 et ea vir corrupit que lucretia post
 quod rimoniam de vituperio marito
 et patri et consanguineis factas
 dolore se interfecit et hac de causa
 eiectus fuit tarquinus de regno
 et legem fecerunt romani que di
 cta fuit tribunicia ut i. tex. di
 cta a tribunis que tunc erat vt s. di
 xi vt nullus a modo ibi esset rex. et
 sic fuit tunc finis regum que reges
 in roma regnauerunt a romulo
 vsque ad tarquinum inclusive. cccc. l.
 annis vt hystorie cōter refert
 Et tunc habes i. pri. huius. s. quod po
 pulus deposuit reges suos s. hoc
 fuit quod penes populum semper rema
 nit dominium et potestas. ita quod illi reges
 tunc romani solus habebant exer
 citium regimis et dñationem ac pe
 minentiam s. hodie traslato domi
 nio i. supioze an hoc possit fa
 cere plus remitto ad ea que po
 nuntur hoc. i. l. non abigit. j. ti. primo
 et not. tagit. Joā. fa. isti. de iur.
 nu. s. sed quod principi dicā. j. s. et
 cum placuisset in pe. oppo. Post
 ea ne diutius hic i. effectu dicitur quod
 successio ne populus sic mane
 ret sine certa lege. constituit ro
 mani. r. viros super petēdis legi
 bus a grecis vt ide ciuitas roma
 na fundaretur quas obtētas et in

Decē tabulis eburneis descri-
 ptas posuerūt i loco patēti añ
 oculos gētū. vt q̄sq; posset lege
 re ⁊ illis decē viris eo anno da
 ta fuit summa ptās corrigēdi
 ⁊ itēptādi leges illas neq; ab
 eis posset ꝑocari ꝑ q̄s addite
 fuerūt due tabule ⁊ sic dictum
 est ius siue leges. .xij. tab. quo
 rum legē ferendarū auctorem
 fuisse dicitur hermodorū quō
 dam ephesum in italia exulan
 tē hoc dicit vsq; ad .s. his legi
 bus expone tex. placuit. s. ro
 manis. decē cōstitui viros quo
 rū noia dicit glo. habentiū i de
 cretis dist. vij. c. ij. vbi scōm yf
 dorū lib. etymologiarū quin
 to fuerūt Apius Claudio? Se
 nicius Celerius Iulius Scre
 pitius Sextus Iuratus Ba
 stimus ⁊ Manili? grecis ciui
 tatibus. s. athenarū ⁊ lacede
 moniorū a quorū institutis ꝑces
 serūt ius scriptū et ius nō scri
 ptū. s. scriptū ab athenis. ⁊ non
 scriptū a lacedemonijs vt isti.
 de iur. natura. s. et nō inelegā
 ter nā vt testat ꝑscian? in prin.
 sui trac. ⁊ refert hic glo. omnis
 scia a grecis traxit originē ⁊ et
 attende hic q̄ iste leges petite
 fuerūt a grecis tpe consulū de
 quibus agef. j. e. s. exactis scōo
 anno ab vrbe condita. ccc. fm
 romanas hystorias. ciuitas. s.
 roma quas. s. leges. tabulas
 suas decē vt collig. j. eo. ver. q̄
 ipi eboreas als eburneas. pro
 rostris dicit glo. i. añ oculos et
 ora gētium vel pro rostris. j. eo.

loco vbi ponebant rostra na
 nium prozatarū. sed prima ex
 positio ē verior fm Ray. ⁊ alios
 doc. et est similiter tex. j. ca. l. s.
 seruus autem supplicius circa
 mediū .x. j. de ac. emp. l. fundū
 s. castella. percipi idest legi at
 q; sciri per homines datumq;
 hic est versus eis scz dictis de
 cem viris interpretarent dicit
 glo. j. apti? exponebat ad q̄ fa
 cit ꝑ ea. l. j. ⁊ quod ibi dixi. sup
 interpretatiōe. Neq; ꝑuoca
 tio ab eis dicit glo. j. ab eorum
 interpretatiōe vel sententijs
 quas ferrent eo aio q̄ esset ius
 qd bene no. Qui ipi. hic est ver
 sus auctore fuisse. i. occasiones
 dedisse. Et sic fuit cā impulsio
 ua. sicut dī. j. d. postul. l. j. s. sexū
 ⁊. s. origo. C. Mo. q̄ leges a gre
 cis habuerūt originē sicut ois
 alia snia vt dixi verū ē tñ dicit
 glo. q̄ dispositio legū ꝑmo scri
 pta fuit in latino ⁊ ꝑbat. C. de
 vete. iur. enuclea. l. ij. s. hoc añt
 q̄ est itelligendū apd nos. qm̄
 apud eos scripte fuerunt ꝑmo
 in greco. vt ptz in multis legi
 bus in quib? inserūtur aliqua
 verba greca. Mo. leges tradi
 tas. s. i tabulis sic bicif de. r. ꝑ
 ceptis Moyfi datis in tabulis
 Exodi. xx. simile in testamēto
 q̄ primo scribebat in tabul. vt
 l. j. in prin. j. de bono. pos. s. ta
 bu. Et aduerte de istis tabulis
 qm̄ antiq̄tas tradit scribi soles
 in tabulis q̄ qm̄q; fuerunt obo
 ree seu eburnee. vt hic. i. d. ebo
 re hoc est offis elepbātis pista

cor & glutinatio sup poste & alibi
 fit de offib' alioz aialiu i qb'
 scribebat plūbilamina. Quā
 doq; fuerūt tabule ceree i qb'
 scribebat grassis seu stilis fer
 reis. & qñq; sculpebat i scilice
 i lapide de quo vltimo i auten.
 scriptū exēplar. ij. §. penl. co. ij.
 & ex de pba. c. cū cām. & ibi no.
 quandoq; etiam scribebatur
 in cortice arboris et de hoc vi
 di priuilegium in tali cortice
 que sic utebantur ante inuen
 tionem membranarū et papi
 ri iuxta. §. littem in situ. de re.
 diui. et iste tabule alias dicun
 tur pugillares vt in euange
 lio de zacharia. qui scripsit in
 pugillaribus ioānes est nomē
 eius de pugillaribus sicut tex.
 j. de suppelle. lege. l. suppel
 lectilis in fi. et commodati. l.
 in commodato. §. sicut ver. igitur
 de verbo. significa. l. non
 est sine liberis in fi. sic in tabu
 lis eneīs scriptum fuit fedus
 machabeorum cum romanis
 vt .j. machabeorum. viij. Not.
 q̄ ea que sciri debent per om
 nes palā et patenter debent p
 poni vt per omnes legi valeāt
 concor. infra de institutio. l. sed
 et si pupillus. C. proscribere sic
 habemus in citatione que fit
 per edictum ponendo litte
 ras in valuis curie vel eccle
 sie vt auten. qui semel. C. quo
 modo et quando iudex et in
 fra de iudi. l. ad peremptorius
 et. l. et post edictum de quo pul
 cherrime per Bar. in constitua.

tione ad reprimendū glo. suas
 super verbo per edictum idem
 habemus de albo pretoris vt
 leg. si quis id quod infra de
 iur. omi. iudi. et. j. de al. scri
 ben. l. prima et secunda Not.
 vltorius in versu datumq; q̄
 ab interpretate legem seu ei
 interpretatione aut a condensa
 te legem non appellatur simi
 le infra de appella. rec. l. si ibi
 perpetuo edicto &c. dic vt ibi
 per Bar. Nota in versicu. qui
 ipsi secundum glo. quod acci
 dens preualet origini concor.
 infra de assesso. l. si eadem et
 de postul. li. §. bestias sed tunc
 est contra quod preualet na
 tura et inspicit debet vt. l. fi. C.
 de his qui & ve. eta. impe. et in
 situ. de re. di. §. pauorium et. §.
 in his glo. non soluit sed dic se
 cundum docto. q̄ hic accidens
 mutat naturā ideo attendi
 tur. Sed in contrarijs natura
 remanet et accidens illam imi
 tatur secundum Jaco. de. bel.
 vi. et Raynau. Not. in fi. ver.
 qui ipsi quod illi qui fuerunt
 auctores vel occasionem de
 derunt alicuius boni operis
 sunt cōmemorādi et extollen
 di sic in simili infra. §. postea
 cum Apius Claudius et su
 pra. §. postea aucta et in pluri
 bus. §. infra sequen. Quero p
 expeditione glo. mag. quali
 ter iste leges fuerunt obten
 te a grecis et dicit glo. refe
 rendo quandam fabulam q̄
 anteq̄ hoc fieret greci mise.

runt romam quendam sapien-
tem ad explorandum an digni
essent legibus romani vero ele-
gerunt stultū ad disputandum
cum sapiente. vt si stultus per-
deret esset derisio vnde grecus
incipiens disputare nutu ele-
uauit vnum digitum vnum
deum demonstrando stultus
credens quod sibi vellet erue-
re oculum leuauit duos digi-
tos. s. indicem et medium ꝛ cū
hoc pollicem sicut naturaliter
euenit quasi econtra vellet eus
eoccare de vtroqꝫ grecus au-
tem credidit quod trinitatem
ostenderet. Item grecus aper-
tam manum ostendit vt osten-
deret omnia aperta deo stul-
tus autem timens maxillatam
sibi dari pugnum clausum le-
uauit quasi repercussurus gre-
cus intellexit quod deus clau-
deret omnia pugno cogitavitqꝫ
et presupposuit romanos di-
gnos leges habere et sic fa-
cta relatione bona obtinue-
runt predicti decem viri leges
postulatas ita in effectu reci-
tatur hic per glo. sed sicut di-
cit Odof. et Raynau. ac Bar.
Ista fabula siue hystoria nō est
verisimilis neqꝫ vera quia tem-
pore illo non erat fides trini-
tatis et ideo nō potest viribus
subsistere. et hec omnia hic di-
citur quod magistratus ratio-
nales vt supra enumerati ob-
seruabāt omnia et ius redde-
bant sed quando erant ab fu-
turi vnus relinquebatur qui
ius dicetet qui vocabatur pre-

fectus vrbis. Not. ex hoc. s. q
nunqꝫ debet dimitti curia si-
ne officialibus qui ius dicant
et ista fuit ratio. l. meminisse in
fra de offi. pꝛocō. quia interest
reipublice. esse aliquem per
quam negocia expediuntur vt
ibi habetur de his magistra-
tibus. qui sunt personales
ad heredes non transeunt vi-
de per Baldum in lege. ij. s. sed
et si quis. C. coram de leg. Et
quod magistratus non possit in
ius vocari etiam verbaliter sci-
licet vt compareat eo tempo-
re quo debet ius reddere. Sed
post hic Barto. in lege. prima
ff. de in ius vocandi et Lynus
in leg. pꝛeses. C. de episcopali
audientia et in leg. nec magi-
stratus et ibi Bartolus. ff. de
in iur. et in le. si quis. s. si quis.
ff. de penis. ¶ Postea ferie la-
tinarum hic dicitur qꝫ occasio-
ne latinariū feriarum creatus
fuit alius pꝛetor et singulis an-
nis sic creabatur pꝛefectus au-
tē annone et vigilū lz ibi essent
nō tamen erāt magistratꝫ lz ex-
tra ordinē cāvtilitatis ordina-
bāt ꝛ etiā illi qꝫ creabāt eis ty-
beri postea ordiābāt ediles vt
l. scire leges. j. ti. vñ Boe. li. de
vnitate ꝛ vno miserrimū igemij
sēp iuētis vt i nil de se possent
uenire Not. hic de igenio vñ il-
lud igeniū natura pꝛficiť vñ in-
uat nimio labore reddit mode-
rato exercitio acuis No. nec nō
fuisse familiarissimū cesaris sic
s. s. seru? s. fi. No. i ver. cita Sa-
binū. j. pub. rñdisse ipetrata s

pncipe licētia. Sed ꝑ hoc vř fa
 cere ꝑ. s. ꝛ quidē ex oibꝫ ꝑ ꝑ ibi
 loquit de illo qꝫ pmo rexit sco
 las sic nec ob. s. deide fertꝫ: qz
 ibi loquitur de pmo sapiēte pari
 modo nō ob. s. s. seruus. i. pnci.
 qz ibi loquit de pmo, aduocato
 Not. in ver. ꝛ vt de isto aduer
 bio obijcere de quo dixi i expo
 sitione tex. Mo. ibi ꝑ qꝫ fiducia
 studioꝝ ꝛc. ꝫ scia ꝛ eiꝫ fiducia
 reddit poiez audacē. Not. quō
 olim nō dabant rñsa siue ꝑsilia
 signata hodie tñ sic ꝑpter au
 toritatē ꝑcessa m. Mo. ex dicto
 versu. ꝛ ita. ꝛ i. s. ꝑmꝫ diuus au
 gustꝫ. ꝫ autoritas ꝑfessiōis do
 ctoratus ꝛ publice rñdēdi ꝛ di
 spūatū ꝫcedit ex auctoritate i
 piali. Et facit de iure na. s. rñ
 sa prudētū. ibi qlibet a cesare
 ꝛc. Sꝫ quō ꝑo qꝫ vocātur hodie
 doctores in scolis. ꝛ qre se itro
 mittit ecclīar qꝫ iure vnus do
 ctor creat aliū Jo. fab. i alleg.
 s. rñsa. dimittitꝫ indiscussum ꝑ
 pōt dici hoc ꝑcedere ex aucto
 ritate pncipis ꝫcedētis studiū
 ꝛ illiꝫ ꝑuilegia vt possint lege
 re ꝛ scolas regeret creare do
 ctōres. Et qz i oibꝫ scia a dño
 deo est auctorizat ecclīa ꝛ ob h
 cōiter diocesani sunt cācellarij
 studioꝝ iur. s. h aūt tua. s. in
 ꝑpe. vbi tradūt doc. Mo. ꝑmuꝫ
 diuū augustus statuisse rñderi
 ex aucte pncipis vt vides. Mo.
 ibidē ꝑꝫ glo. ꝫ qdā honeste cō
 cedūtur. qꝫ tñ honeste nō petūt
 ꝫ quo allegat diuersa iur vt. i.
 de var. ꝛ cꝫ. cogni. l. j. s. est em

ꝛ i decre. biffin. xxij. c. de eulya
 cñs. ꝛ. j. qꝫ aq. c. j. ꝛ fi. ꝛ. C. de pe
 ri. bo. subla. l. j. d offi. ꝑto. l. bar
 bariꝫ. ꝛ ad le. iul. de ābi. l. j. Mo.
 ibi si qꝫ fiducia sui hēret dele
 ctari se applōꝛc. ꝫ qꝫ se acceptū
 cognoscit plura audet ꝛ istud
 allego i meo tractatu nobilita
 tis i. iñ. q. qꝫrte qōnis pncipalis
 Mo. i. s. sono sabino illō nomē
 grādis. de qꝫ dixi i expositiōe lit
 terali. Not. qliter sabinꝫ. qz ei
 nō erant āple facultates a suis
 auditoribꝫ substētabat ex qꝫ in
 surgit ꝫ valēti doctōri legenti
 dꝫ succurri ꝫ scolares. Et ex
 hoc iducta est collecta qꝫ fit ali
 quotiēs capiēdo libros scola
 riū semel vel bis i anno qd est
 iustū: qz labor requirit mercedē
 i aut. de iudi. s. ne aūt h labor.
 col. vj. not. i versu. huic successit
 de relegatiōe i sardiniaꝫ ꝛ de re
 uocatiōe sic fuit de beato Jo
 anne euāgelista qꝫ fuit relega
 tus i isulā pathmosꝫ postea re
 uocatꝫ d ista isula sardinie vidi
 sti. s. e. l. s. capta deide sardinia
 ꝛ ibi dixi. Vidisti ꝫ sabinꝫ pmo
 publice rñdit aucte pncipis.
 Itē vidisti ꝫ diuꝫ augustꝫ pmo
 ꝫstituīt rñderi aucte iperiali.
 Bonū est ergo vt h i fi. ꝛ ꝫo fi
 me istiꝫ magne legis. Istas ꝫi
 marias iuētīōes qꝫ habuimꝫ
 i hac. l. aliqꝫ alias addēdo sicut
 facere ꝫ miserā. s. eo. s. fuit im
 ꝫimis. ꝛ. s. posthūc a pius. ver.
 idē a piꝫ. Et ꝫmꝫ rex romanꝫ
 fuit romulꝫ. vt. s. s. j. ꝛ ꝫclusio
 vbi declarauī quō ꝫ qliter ꝫ qñ

fuit dedita roma. Primus impe-
rator fuit Juli cefar vt dixi ⁊
declarauit. s. s. nouissime. q̄ fue-
rūt illa q̄ttuor p̄ncipalia regna
feu iperia dixi supra. s. initio ci-
uitatis. Primus rex mūdi fuit
mēbroth. ⁊ primus rex israel
faul sicut ibi dixi brutus fuit au-
ctor regis tarquini eijciēdi. vt
ibi in l̄ra. Primo creati post
eiectionē regū fuerūt p̄sules su-
pra. s. ex actis. ij. Primi cōsu-
les fuerūt luti⁹ ⁊ brut⁹ vt ibi
dixi. Primus iuētor tormētō-
rū ⁊ carcerū fuit tarquinius di-
xi supra. s. l. cornelius scilla
postea modū ⁊ aliā formā cōsti-
tuerit. vt supra. s. deide corne-
lius. Et ille fuit q̄ p̄mo p̄p̄a-
nauit tēplū. i. stabulando sicut
i. d. s. dixi. Primus q̄ rexit sco-
las apud rēpublicā romanorū
fuit tyberius corrucauius. vt su-
pra. s. siqdē ex oib⁹ ⁊ ibi not. et
s. post hos fuit tyberius. Pri-
mus vocatus peritus fuit papi-
rius q̄ leges regias i librū re-
degit. vt supra. s. ij. ver. tulerūt
⁊ s. fuit autē. Imp̄rimis fuit
apius cādus q̄ apiā viā strauit
⁊ aquā claudia idupit ⁊ de pir-
ro in vr̄bē nō recipiēdo s̄niam
tulit vt supra. s. post hunc api⁹
ibidē apius l̄ra s. R. p̄mo iuenit
vt p̄nūciaretur vt ibidē versi.
idē api⁹. Sic limini primi inue-
nerūt. q. l̄ra s. ⁊ pythagoras lit-
terā y. grecū ⁊ ibi dixi. Primus
noiatus sophon fuit simpho-
nius vt. s. s. fuit post eos. Pri-
mus appellatus obtimus fuit

gaius cipio. cui data fuit dom⁹
in sacra via vt supra. s. gaius. il-
le q̄ cessorias a cartaginensib⁹
romā detulit fuit q̄nt⁹ mutius
vt supra. s. deinde q̄nt⁹. Pri-
mus a p̄plo romano sapiēs ap-
pellatus fuit attili⁹. vt supra. s.
deide fert⁹. Qui apō rē publi-
cā romanorū scripsit hystorias
fuit Teli⁹ antipater. vt supra
s. eodē tpe. Primus vocatus di-
fertissim⁹ fuit luti⁹ crassus als
noiatus mutian⁹. vt ibidem.
Primus aduocat⁹ fuit marc⁹
tulius. ⁊ post eū serui⁹ publici⁹
vt supra. s. serui⁹. Primus q̄ scri-
psit libros de edictis p̄torū fuit
seruius. s. offili⁹ eius scolaris
postea pleni⁹ scripsit vt iupra
eo. s. serui⁹ i fili. Trebatius dis-
ctus est pitior. Casseli⁹ eloquē-
tior offilius dictior. vt supra. s.
fuit eodē tpe. Primus q̄ ser me-
sib⁹ vacabat studio ⁊. vi. scribē-
dis libris fuit labeo vt supra. s.
post hūc maxime. Primus q̄ r̄n-
dit publice cū auctoritate p̄n-
cipis fuit Sabini⁹ vt ibidē ver.
⁊ ista. Primus q̄ statuit r̄nderi
ex auctē supioris fuit primus
augustus. s. octauian⁹. vt i hac
l. s. primus diuus augustus l̄y
tyberii eius successor idē fece-
rit vt. d. s. s̄su. ⁊ ita ista q̄ recol-
lexit sunt circa hāc. l. ⁊ q̄ dixerā
iuxta eā. Sed ex hystorijs ali-
quorū librorū ⁊ sp̄aliter libri di-
cti ocea imp̄alia. distinc. i. siue
lib. i. titu. de iuētiōne musice ⁊
multorū artificiorū. Et etiam
ex martiniana ⁊ ex alijs diuer-

sis hystoriarum libris. Aliqua
 alia inuigo videlicet. Item pri
 mus q̄ inuenit latrocinia ⁊ ro
 barias fuit cayn vnde ait Jo
 sephus q̄ cayn rapinis ⁊ vio
 lentijs opes congregans suos
 ad latrocinia inuitabat ⁊ sim
 plicitates hominū ad mēsuraruz
 ⁊ pōderū diminutionē pduxit
 fuit etiā idē Cayn affigēs ter
 minos terre. ⁊ minuēs ciuita
 tes fuit iohabal p̄mo inueniēs
 tētozia pastoꝝ hic greges pri
 mus ordinauit ⁊ caracterib⁹
 distinxit separās greges secū
 dū sua ḡna. fuit primus biga
 mus lamech septimus ab adā
 descēdēs penoch fuit iubal q̄
 fuit pater cantantiū in cytha
 ra ⁊ organo nō q̄ ista instrumē
 ta inuenerit s̄ longe āte inuen
 ta fuerāt s̄ iuētōz fuit musice
 i. cōsonātiarū. Et q̄ audiuerat
 adam p̄phetisasse de duob⁹ iu
 dicijs mūdi. s. p̄ aquā ⁊ p̄ ignē
 ideo ne hec ars periret musice
 inuēta scripsit deide p̄ sculptu
 rā in duabus colūnis in q̄libet
 cotā vna videlz marmorea al
 terea latericia vt vna nō dilue
 retur diluuiō altera nō periret
 incēdio vt refert Josephus et
 dicit adhuc esse marmoreā in
 terra serica. Primus inuētōz
 artis ferrarie ⁊ metalloꝝ fuit
 tubal quo fabricante sono ma
 leoꝝ delectans eoꝝ p̄portio
 nes ⁊ cōsonātiās excogitauit.
 Primus inuētōz astronomie
 fuit yonicū quidē filius noe de
 quo moyses nō egit vt dicit me

todius ad quē veniēs nēbroth
 gigus fuit ab eo cōdit⁹ refert
 Josephus q̄ foroaates. vii. libe
 rales artes in. xiiii. colūnis scri
 psit. vii. eneis ⁊ septē latericij
 ⁊ vtrumq̄ iudiciū mūdi. de q̄
 dixi supra. Itē refert idē iose
 ph⁹ in si. sui libri q̄ melchise
 dech hierosolimā edificauit cū
 antea solania vel salē vocaret.
 Item refert q̄ assur filius sem
 filij noe primus inuenit purpu
 rā ⁊ vnguēta criniū ⁊ corpoꝝ
 sed apud romanos tulius osti
 lius purpura ⁊ fastib⁹ vsus est.
 Erictonius fili⁹ vulcani pri
 mus inuenit currū ⁊ Troplus
 cadrigam. Numā pōpili⁹ inue
 nit nūmū s̄ tpe philadelphi re
 gis egipti argētē nūmus pri
 mo in orbe figurat de hoc teti
 gi supra. s. deinde cum erariū
 Mercuri⁹ inuenit lirā tēpori
 bus gedeonis hoc modo repe
 rit tonchaz testudinis mortue
 cuius neruuli arētes ⁊ extensi
 in ora conche ad aurē tenuere
 sibi libū reddebāt. Noe primo vi
 neā plātauit ex lōbzuscis. Se
 miramis vxor. Hani regis assi
 riorū inuenit primo femoralia
 siue braccas ad cōtegēdas ve
 rendoꝝ verecūdiā s̄ p̄mi parē
 tes suendo folia fecerint peris
 somata ad modū braccarum
 Heñ. ii. Cardanapal⁹ vir mus
 licre corruptioꝝ post pului
 naria inuenit dedal⁹ post insti
 tuit mēsas ad vsū prudētius.
 In mēsus ciuitate egipti char
 tarū vsus primo inuētus est vbi

et mathematici optimi extiterunt in insula samo in egeo mari sita fictilia vasa reperta fuerunt de qua fuerunt sibilla et pythagoras in insulis balearibus inuente sunt funde et baliste et sunt due insule vna maior quam diuozica et alia minor quam diuozica prima lingua que fuit a principio mundi usque ad diuisionem linguarum fuit ebraica ut dicit Berua. in lib. octia imperia. tit. de. iij. monarchijs. Primus usus carum processus est post diluuium secundum Augustinum et refert Beruasius in. d. lib. tit. de diluuiio. Primus qui fecit diadema ex auro fuit diuigallo quod rex britanie quam nunc dicitur anglia ut refert Berua. in. d. lib. suo. ij. de diuisione tit. de regno britonum Et quid sit diadema. vide per glossam extra de iure iuri. c. romani. in ele. glo. super ver. diadema. Primus scribebatur in tabulis et in cortice arboris dixi. s. ea. l. s. postea ne diutius. Prime vestes hominum et mulierum fuerunt tunice pellicee: quas fecit deus adde et eius vxori. Beñ. iij. de inde usum frumenti primo utebantur boies per victu glandibus secundum Isido. Primus edificans ciuitatem fuit Layn illium

ponens nomen filij sui. s. enochus refert dictus Beruasius in suo predicto lib. tit. de filiis. Adde a diuisione eorum prope si. Prima oim terrarum comissa. seminibus aratro precisa legitur in insula Sicilia ut ait Isido. Primus qui inuenit ludum alearum fuit aleo miles quidem qui in bello troiano exitus primus causa vitandi occisus ludum istum inuenit secundum Augustum. Plura alia possent hic cumulari: sed sufficiat pro nunc quo ad materiam istarum duarum legum et earum commentum. Et ita sit finis de quo altissimo humiliter gratias reddo. Quia tamen predicta submitto emendationi et correctioni melius speculatis et verius intelligentis. Joannes raynaudi legum doctor: inter ceteros minimus qui compilauit paulatim et per intervalla scribendo. Anno domini millesimo. cccc. xxiij.

¶ Claus deo.

¶ Explicet hoc comprehensorium feodorii cum multis alijs tractatibus aureis et cunctis perutilibus Impressum quidem Lugduni per Antonium du Roy Impressorem excellentissimum idibus Nouembrijs.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in two columns and is too light to transcribe accurately.

UVA. BHSC. IyR_114

UVA. BHSC. IyR_114

UVA. BHSC. IyR. 114

655

RAY-
naudi
Summa
Juris

Biblioteca de Santa Cruz

IyR 114